

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

Кафедра міжнародної та кримінальної юстиції

Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Навчальний посібник

**Чернівці
2022**

**Рекомендовано до друку
Вченою радою Національного університету
«Одеська юридична академія»
(протокол № 4 від 30 червня 2022 року).**

Рецензенти:

Лихова С.Я. – завідувачка кафедри кримінального права і процесу, доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Національного авіаційного університету

Ющик О.І. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Авторський колектив:

Попович О.В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародної та кримінальної юстиції Чернівецького юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»; *Томаш Л.В.* – кандидат юридичних наук, директор БДСГДС ІСГ КР НААН; *Латковський П.П.* – к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Чернівецького юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»; *Бабій А.Ю.* – доцент кафедри юриспруденції Чернівецького юридичного інституту Міжнародного гуманітарного університету.

Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

Навчальний посібник підготовлений відповідно до програми навчальної дисципліни «Кримінальне право України». У ньому на основі чинного Кримінального кодексу України і сучасних наукових позицій подаються конструктивні особливості складів кримінальних правопорушення у формі лаконічних, структурованих та викладених з логічною послідовністю таблиць.

Пропонується для студентів, викладачів, аспірантів, практикуючих юристів та громадян, які мають бажання ознайомитися з основними положеннями Особливої частини курсу «Кримінальне право України».

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ. НАУКОВІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	6
ТЕМА 2. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	10
ТЕМА 3. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ	20
ТЕМА 4. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ	44
ТЕМА 5. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ	52
ТЕМА 6. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВИБОРЧИХ, ТРУДОВИХ ТА ІНШИХ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА	58
ТЕМА 7. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ	82
ТЕМА 8. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	96
ТЕМА 9. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ	124
ТЕМА 10. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	143
ТЕМА 11. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА	162
ТЕМА 12. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ	168
ТЕМА 13. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ	181
ТЕМА 14. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ	

НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПРУШЕННЯ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	195
ТЕМА 15. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ.....	213
ТЕМА 16. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ТА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ.....	221
ТЕМА 17. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ.....	237
ТЕМА 18. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ.....	244
ТЕМА 19. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ.....	259
ТЕМА 20. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ).....	279
ТЕМА 21. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ.....	304
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	315

ПЕРЕДМОВА

Однією із основних внутрішніх функцій держави є забезпечення законності та правопорядку, у тому числі запобігання та боротьба зі злочинністю. Реалізація даної функції слушно розглядається вітчизняною кримінально-правовою доктриною як напрямок внутрішньої, а за деяких умов – і зовнішньої політики держави. Від належного виконання цієї функції значною мірою залежить не тільки стан правопорядку в країні, а й низка інших показників, що характеризують якість життя населення: стан захищеності і безпеки індивіда, рівень корумпованості управлінського апарату, прозорість соціальних, економічних та політичних процесів.

Ефективність впливу на злочинність залежить в першу чергу від політичних, економічних, соціальних, інформаційних, культурно-просвітницьких та інших засобів. Разом з тим, не слід нівелювати і правові засоби впливу на злочинність. Серед останніх, особливе місце посідає кримінальне право, яке в концентрованому вигляді визначає кримінально-правову політику держави у сфері боротьби із кримінальними правопорушеннями. З огляду на це, кримінальне право виступає як правова основа діяльності всіх органів кримінальної юстиції (органів досудового розслідування, прокуратури, судів, органів кримінально-виконавчої системи).

Кримінальне право в усіх його аспектах, будучи цілісною і відносно відокремленою системою, водночас виступає елементом системи більш високого рівня – системи українського права, в якій виконує охоронну роль. Воно виступає як останній засіб, до якого вдаються коли всі інші правові і неправові засоби впливу на поведінку людини виявляються недостатніми.

Вивчення курсу «Кримінальне право України» спрямоване на те, щоб пізнати закономірності, які існують у галузі протидії злочинності, з'ясувати, які рішення стосовно суспільно небезпечних посягань можуть бути прийняті на підставі діючих кримінально-правових норм, розуміти чому законодавець криміналізує чи декриміналізує певні діяння, орієнтуватися у системі кримінально-правових норм і правозастосовній практиці. Саме тому в ході вивчення даної навчальної дисципліни, головна увага повинна приділятися питанням соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за окремі посягання, розмежування кримінальних правопорушень, порівнянню кримінально-правових, досягненням та недолікам правозастосовної практики.

Навчальний посібник створений з метою допомогти студентам найбільш повно, систематизовано, на підставі нормативних та теоретичних конструкцій опанувати Особливу частину курсу «Кримінальне право України» та відповідної частини кримінального законодавства, щоб уміти вільно застосовувати їх у майбутній правозастосовній чи науковій діяльності.

У межах університетської (академічної) Особливої частини курсу «Кримінальне право України», як правило, вивчається: а) наукові основи кримінально-правової кваліфікації; б) норми Особливої частини КК України; в) практика застосування норм Особливої частини КК України; г) проблеми удосконалення норм Особливої частини КК України та практики їх застосування; г) генезис норм Особливої частини КК України. Разом з тим, обсяг предмета даної частини курсу може бути різним залежно від типу навчального закладу; факультету, на якому викладається ця дисципліна; спеціальності, яку здобувають студенти; форми навчання (денна, заочна, дистанційна) тощо.

Навчальний посібник сприяє належній орієнтації у теоретичному матеріалі з Особливої частини курсу «Кримінальне право України», оскільки в основі його побудови лежить юридична конструкція складу кримінального правопорушення. Саме конструктивні особливості складу кримінального правопорушення є необхідними для формування комплексних та системних знань положень Особливої частини кримінального права України. У зв'язку із цим, матеріал у навчальному посібнику подається на основі сучасного українського законодавства у формі лаконічних, структурованих та викладених з логічною послідовністю таблиць.

В цілому викладений теоретичний матеріал відображає основні положення Особливої частини курсу «Кримінальне право України» та відповідає чинному законодавству України про кримінальну відповідальність, що, у свою чергу, сприяє всебічному розумінню та засвоєнню відповідних кримінально-правових положень.

Сподіваємось, що навчальний посібник буде цікавим та потрібним студентам, викладачам, аспірантам, практикуючим юристам та громадянам, які мають бажання ознайомитися з основними положеннями Особливої частини курсу «Кримінальне право України».

ТЕМА 1.
ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.
НАУКОВІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Особлива частина кримінального права України – це система кримінально-правових норм, встановлених вищим органом законодавчої влади, що регулюють суспільні відносини пов'язані із вчиненням конкретних суспільно-небезпечних діянь та призначення покарання за кожне із них.

Для Особливої частини кримінального права України характерні *три головні ознаки*:

- 1) Особлива частина являє собою сукупність кримінально-правових норм, які визначають види і склади кримінальних правопорушень та встановлюють види і розміри покарань, які застосовуються судом до осіб, які визнані винними у їхньому вчиненні;
- 2) кримінально-правові норми, які утворюють Особливу частину, розміщені в ній у певному порядку суворой послідовності;
- 3) кримінально-правові норми, які утворюють Особливу частину, містяться тільки в юридичних актах, які приймаються Верховною Радою України.

Значення Особливої частини кримінального права України:

- 1) за допомогою її положень реалізується найважливіший принцип кримінального права - немає кримінального правопорушення без вказівки на це в законі. Тому діяння, за які в Особливій частині КК України не передбачена відповідальність, не можуть визнаватися кримінальними правопорушеннями і тягти за собою кримінальну відповідальність і покарання. Застосування кримінального закону за аналогією заборонено;
- 2) визначає межі криміналізації діянь шляхом віднесення тих чи інших дій (бездіяльності) до кримінально-протиправних, забезпечує тим самим реальні основи для дотримання законності;
- 3) в ній диференціюється кримінальна відповідальність за конкретні кримінальні правопорушення з урахуванням їх тяжкості (характеру і ступеня суспільної небезпечності), що дозволяє здійснювати цілеспрямовану кримінальну політику і проводити її в суворих рамках законності.

Система Особливої частини кримінального права України – це науково обгрунтоване розташування норм, які визначають відповідальність за відповідні кримінальні правопорушення. Особлива частина кримінального права України складається з XX розділів, які розміщені в певній послідовності в залежності від родового об'єкта. Винятки складають лише два розділи: Розділ XV «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» та Розділ XIX «Військові кримінальні правопорушення», які сконструйовані в залежності від спеціального суб'єкта.

Види норм Особливої частини КК України за змістом:

Забороняючі	Роз'яснюючі	Заохочувальні
забороняють певні суспільно небезпечні діяння під загрозою застосування кримінального покарання за їх вчинення (ст. 185 КК України, ст. 257 КК України, ст. 364 КК України.)	розкривають значення окремих понять і термінів, які зазначені в самій нормі (ст. 401 КК України - поняття військового кримінального правопорушення).	визначають умови та підстави звільнення від кримінальної відповідальності за певне кримінальне правопорушення (ч. 2 ст. 111 КК України, ч. 3 ст. 263 КК України).

Зв'язок Загальної та Особливої частин як підсистем КК України:

- 1) норми Особливої частини ґрунтуються на нормах Загальної частини – розкриття дійсного змісту норм Особливої частини неможливо без звернення до частини Загальної, оскільки в ній узагальнюються ознаки, які властиві всім кримінальним правопорушенням, за які передбачена відповідальність у КК України;
- 2) застосування окремих видів покарання за кримінальні правопорушення, передбачені в Особливій частині не можливе, без урахування положень, закріплених в частині Загальній, щодо мети, видів, меж і порядку призначення всіх покарань;
- 3) система покарань, визначена в Загальній частині, знаходить свій прояв і практичне застосування тільки шляхом призначення конкретних покарань, передбачених за окремі кримінальні правопорушення в частині Особливій;
- 4) при кваліфікації діянь, вирішенні питань, пов'язаних зі звільненням від кримінальної відповідальності і покарання, застосовуються одночасно норми Загальної і Особливої частин кримінального права

Поняття та підстави кримінально-правової кваліфікації

Кваліфікація (від лат. *quails* - який за якістю і *facio* - роблю) означає визначати за якістю або робити оцінку будь-чого. В теорії кримінального права термін кваліфікації вживається принаймні в двох основних значеннях:

1) *кримінально-правова кваліфікація* – це оцінка вчиненого діяння, яке містить ознаки протиправності і завдало чи могло завдати шкоди правоохоронюваним інтересам з метою встановлення є воно кримінально протиправним чи не є кримінально протиправним.

2) *кваліфікація кримінальних правопорушень* – це встановлення і юридичне закріплення точної відповідності між фактичними ознаками вчиненого діяння і юридичними ознаками складу кримінального правопорушення, які розміщені в Особливій частині кримінального закону.

Як правило, ці поняття ототожнюються, однак, це не зовсім правильно, оскільки термін кримінально-правова кваліфікація дещо ширший за змістом і включає в себе термін кваліфікація кримінальних правопорушень (кваліфікація малозначних діянь, діянь при наявності обставин, що виключають кримінальну протиправність).

Стадії та етапи кримінально-правової кваліфікації

I. Стадія вибору правової норми

1) *етап впорядкування фактичних обставин справи*. Розпочинається із поділу їх на індиферентні для права та юридично значущі. З них, у свою чергу, виділяються ознаки, які мають лише доказове значення та ознаки, що враховуються при вирішенні матеріально-правових питань. Останні поділяються на такі, які враховуються при вирішенні питань про звільнення від юридичної відповідальності, призначенні покарання та звільнення від нього та ті, що мають кваліфікуюче значення.

Згодом, із ознак, що мають кваліфікуюче значення, розпочинається формування юридичних конструкцій, які використовуються у ході подальших дій по кваліфікації діяння. Формування юридичних конструкцій здійснюється шляхом віднесення кожної з встановлених ознак до одного з елементів складу правопорушення: об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони.

2) *етап висунення версій кваліфікації* полягає виявленні групи суміжних складів правопорушень (складів інших діянь) і норм, які можуть охоплювати скоєне, чи й однієї такої норми. Для цього з груп ознак, які належать до окремих елементів складу, виділяються ті, що характеризують конкретні діяння.

У ході висунення версій кваліфікації відбувається перше порівняння фактичного і юридичного складів. При цьому формується один фактичний склад правопорушення (чи іншого передбаченого кримінальним законом діяння) і, як правило, кілька можливих юридичних складів, що відповідають виявленому фактичному складу.

3) *етап розмежування складів діянь* полягає у розмежуванні юридичних конструкцій – складів діянь, які були створені у ході попереднього етапу. Насамперед, ця проблема виникає стосовно розмежування діянь, які відносяться до правопорушень. Воно відбувається, насамперед, за вертикаллю, тобто між окремими галузями права. Крім того, розмежування проводиться і за горизонталлю – між інститутами та нормами однієї галузі права. Здійснюється розмежування шляхом порівняння однойменних позитивних (тих, які потрібно встановити) або негативних (відсутність яких слід довести) ознак фактичного та юридичного складів правопорушень.

4) *етап виявлення норми, яка підлягає застосуванню* – це виявлення однієї чи кількох (при сукупності) норм, які підлягають застосуванню. Виявлення норми означає лише формальну відповідність фактичних і юридичних ознак діяння (фактичного і юридичного складу правопорушення). Воно відбувається з використанням лише конституюючих ознак посягання, названих у нормі Особливої частини кримінального закону, чи ознак діяння, вказаних у нормі Загальної частини. Для того, щоб констатувати, що скоєне є саме кримінальним правопорушенням (чи іншим правопорушенням) потрібно довести ще і наявність фактичних або сутнісних ознак.

II. Стадія встановлення відповідності між фактичними ознаками діяння і ознаками, передбаченими правовою нормою

1) *етап доведення наявності ознак складу кримінального правопорушення* полягає у послідовному співставленні фактичних ознак посягання з ознаками кримінального правопорушення, передбаченими кримінально-правовою нормою. При цьому використовується юридична конструкція складу кримінального правопорушення.

2) *етап визначення стадії вчинення діяння*;

3) *етап оцінки діяння, яке виконане спільно кількома особами* (визначається форма співучасті та вид співучасника);

4) *етап оцінки діяння, яке передбачене кількома нормами* (полягає у вирішенні питань, пов'язаних із співвідношенням одиничного кримінального правопорушення та множинності кримінальних правопорушень);

5) *етап оцінки суспільної небезпеки діяння* (оцінка на предмет наявності чи відсутності ознак малозначного діяння);

б) етап визначення наявності обставин, що усувають кримінальну протиправність діяння (пов'язаний із доведенням того, що в скоєному наявні чи відсутні обставини, які усувають кримінальну протиправність діяння).

III. Стадія юридичного закріплення результатів кримінально-правової кваліфікації

1) етап формулювання результатів кваліфікації в процесуальних документах включає у себе, принаймні, три дії:

а) виклад фактичних обставин справи полягає у формулюванні фактичного складу діяння. Тобто, з усіх встановлених по справі фактичних даних вибираються ті, які мають значення, враховуються при її вирішенні, виступають фактичною підставою застосування правової норми;

б) складання формули кваліфікації;

в) викладення формулювання звинувачення становить собою словесне посилення на ті кримінально-правові норми, які відображені у формулі кваліфікації. У цьому формулюванні словами відображається сутність звинувачення, пред'явленого особі – тобто вказується, у скоєнні якого кримінального правопорушення (яких кримінальних правопорушень) обвинувачується особа.

2) етап мотивування кваліфікації – це наведені в процесуальних документах положення, які доводять правильність рішення щодо кваліфікації скоєного, вираженого у формулі кваліфікації та формулюванні звинувачення.

Формула кваліфікації

це сукупність цифрових та буквених позначень, які вказують на статті (а також їх частини та пункти) Загальної та Особливої частини кримінального закону, за якими кваліфікується діяння

Загальні вимоги до формули кваліфікації:

1) в ній має бути названий кримінальний закон, за яким кваліфікується діяння.

2) якщо стаття поділена законодавцем на кілька частин або пунктів, слід вказати структурну частину відповідної статті.

3) при необхідності потрібно зробити посилання на статті Загальної частини КК:

– якщо має місце готування до кримінального правопорушення то при кваліфікації потрібно послатися на ч. 1 ст.14 КК та на статтю Особливої частини КК, яка передбачає відповідний закінчене кримінальне правопорушення;

– якщо має місце замах на кримінальне правопорушення, то залежно від його виду (закінчений чи незакінчений) потрібно послатися на ч. 2 або ч. 3 ст. 15 КК) та на відповідну статтю Особливої частини КК;

– якщо кримінальне правопорушення вчинене у співучасті – і це не «співучасть Особливого роду», яка прямо передбачена статтею Особливої частини КК, то при кваліфікації слід вказати частину ст. 27 КК, яка передбачає діяльність співучасника того виду, діяння якого кваліфікуються, або ж частину ст.28 КК, яка передбачає форму співучасті, в якій вчинено кримінальне правопорушення, яке кваліфікується.

4) у формулі кваліфікації належить правильно розставити розділові знаки, записати її так, щоб уникнути неясності чи двозначності:

– якщо має місце множинність кримінальних правопорушень, то кожна стаття Особливої частини має бути відокремлена крапкою з комою;

– посилання на статті Загальної частини відокремлюються від статті Особливої частини дефісом;

– посилання на статтю Загальної частини здійснюється окремо щодо кожної із статей Особливої частини КК;

– формула кваліфікації щодо кожної особи записується окремо.

Результат кримінально-правової кваліфікації

це кінцевий підсумок, завершення, висновок про правову оцінку скоєного

Діяння є кримінальним правопорушенням

а) закінченим, вчиненим виконавцем – передбаченим певною нормою Особливої частини кримінального закону;

б) готуванням до кримінального правопорушення або замахом на кримінальне правопорушення, співучастю у кримінальному правопорушенні – діяння, які кваліфікуються з посиланням на відповідні частини статей Загальної частини КК;

в) має місце множинність кримінальних правопорушень, які кваліфікуються за кількома статтями Особливої частини (в певних випадках – частинами статей);

Діяння не є кримінальним правопорушенням:

а) передбачене кримінальним законом, але у зв'язку з малозначністю (ч. 2 ст.11 КК) не становить суспільної небезпеки;

б) передбачене кримінальним законом, але вчинене у стані необхідної оборони, крайньої необхідності, при затриманні особи, яка вчинила кримінальне правопорушення чи при інших обставинах, що усувають кримінальну протиправність вчиненого;

в) у скоєному відсутні ознаки будь-якого кримінального правопорушення, передбаченого кримінальним законом.

Структура кримінально-правової кваліфікації

об'єкт кваліфікації це вчинене діяння, що підлягає кримінально-правовій оцінці з метою визначення є воно кримінально протиправним чи не кримінально протиправним	суб'єкт кваліфікації це той, хто здійснює кримінально-правову оцінку діяння: а) офіційна (службові особи уповноваженні на її проведення); б) неофіційна (вчені, науковці студенти, громадяни в цілому).	зміст кваліфікації те, що складає її сутність, з приводу чого вона розпочинається і заради чого здійснюється. Її змістом є оцінка скоєного з точки зору кримінального закону як кримінального правопорушення чи не кримінально протиправної поведінки.
--	---	--

ТЕМА 2.
ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Поняття, загальна характеристика та види злочинів проти основ національної безпеки України

Родовий об'єкт	суспільні відносини, які забезпечують суверенітет, цілісність і недоторканість держави, її обороноздатність, а також безпеку в економічній, політичній, інформаційній та інших сферах
<i>Додаткові безпосередні об'єкти</i>	1) життя і здоров'я потерпілих осіб; 2) власність; 3) громадська безпека; 4) довкілля
<i>Предмет</i>	1) об'єкти, які мають важливе оборонне чи народногосподарське значення; 2) відомості, які містять державну таємницю; 3) матеріали, які містять публічні заклики до насильницької зміни конституційного ладу; 4) атмосферне повітря; 5) рослинний і тваринний світ; 6) фінансові та матеріальні активи
<i>Потерпіла особа</i>	державний або громадський діяч
Об'єктивна сторона	всі злочини цього розділу сконструйовані як злочини із формальним складом. Винятки складають ст. 112 КК України, яка сконструйована як злочин з формально-матеріальним складом та ч. 2 ст. 109 КК України, що має усічений склад злочину. Кваліфіковані види деяких посягань характеризується матеріальним складом, оскільки настання загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків є обов'язковим (ч. 3 ст. 110 КК України та ін.). Абсолютно всі злочини даного розділу вчиняються шляхом активних дій (завдання удару, вчинення вибуху, перехід на бік ворога), хоча ст. 112 КК України передбачає посягання, яке може виражатися і в бездіяльності (ненадання допомоги потерпілій особі). Інколи обов'язковими із об'єктивної сторони можуть бути й інші ознаки. Зокрема, для державної зради у формі переходу на бік ворога обов'язковим є час вчинення злочину – під час військового стану або збройного конфлікту, при посяганні на державного діяча обов'язковою є обстановка вчинення, оскільки потерпіла особа перебуває в обстановці по виконанню своїх державних чи громадських обов'язків, засоби вчинення злочину (публічні заклики до насильницького повалення конституційного ладу із використанням засобів масової інформації).
Суб'єктивна сторона	вчиняються тільки умисно і при цьому умисел прямий. Для окремих злочинів характерні із суб'єктивної сторони й інші ознаки (мотив і мета). Зокрема, метою вчинення диверсії є ослаблення України; метою шпигунства є передача відомостей, що містять державну таємницю іноземній державі, організації чи їх представникам. Вбивство державного діяча може вчинятись або з метою перешкоджання його діяльності або з мотивів помсти за таку діяльність.
Суб'єкт	1) фізична осудна особа з 16 років (дії спрямовані на насильницьку зміну конституційного ладу, посягання на територіальну цілісність, фінансування дій). 2) особа з 14 років – посягання на життя державного чи громадського діяча, диверсія. 3) спеціальний суб'єкт: а) громадянин України за вчинення державної зради; б) іноземець або особа без громадянства при вчиненні шпигунства; в) представник влади (кваліфіковані види ст.ст. 109, 110 КК України).
Поняття	Злочини проти основ національної безпеки України – це умисні, суспільно-небезпечні та протиправні діяння (дія або бездіяльність), які посягають на суспільні відносини, що забезпечують цілісність і недоторканість держави, її суверенітет та обороноздатність, вчинені суб'єктом злочину.

Стаття 109. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують внутрішню безпеку України, захист
-----------------------------	--

	<p>конституційного ладу і державної влади в країні.</p> <p>Конституційний лад – це устрій держави і суспільства, а також їх інститутів відповідно до конституційно-правових норм. Це цілісна система основних соціально-правових відносин, що визначають форми і способи функціонування держави як єдиного державно-правового організму. Складовими частинами конституційного ладу України є: 1) суверенітет держави (верховенство і самостійність державної влади усередині країни та її незалежність у міжнародних відносинах); 2) форма правління (спосіб організації державної влади, за яким єдиним органом законодавчої влади в Україні є Верховна Рада України, главою держави – Президент України, вищим органом виконавчої влади – Кабінет Міністрів України і т. ін.); 3) державний устрій (унітарний з відповідним поділом владних повноважень між вищими і центральними та місцевими органами державної влади) та цілісність території; 4) державний режим (демократичний)</p>
Об’єктивна сторона	<p>Формальний склад злочину:</p> <p>ч. 1 ст. 109 КК України:</p> <p>1) дії, вчинені з метою насильницької зміни конституційного ладу – це спроба позбавлення владних повноважень органів державної влади, а також органів місцевого самоврядування шляхом їх протиправного, у тому числі збройного відсторонення від виконання законних повноважень або за допомогою погрози застосування насильства. Такі дії, можуть бути спрямовані на повалення конституційного ладу – повну ліквідацію, знищення конституційного ладу України.</p> <p>2) дії, вчинені з метою захоплення державної влади можуть мати форму конкретних дій, спрямованих на оволодіння будь-якої із гілок влади як у центрі, так і на місцях.</p> <p>3) змова про вчинення таких дій передбачає угоду, досягнуту між двома чи більше особами, про вчинення спільних дій з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, яка містить певні істотні умови, що стосуються способу вказаних дій, сил і засобів тощо. Змова є закінченою з моменту досягнення угоди з зазначених істотних умов;</p> <p>ч. 2 ст. 109 КК України:</p> <p>4) публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади передбачають хоча б одне відкрите звернення до невизначеного, але значного кола осіб, в якому висловлюються ідеї, погляди чи вимоги, спрямовані на те, щоб шляхом поширення їх серед населення чи його окремих категорій (представників влади, військовослужбовців тощо) схилити певну кількість осіб до певних дій. Якщо такі заклики звернені до конкретної особи, вони кваліфікуються як підбурювання до вчинення дій, метою яких є насильницька зміна чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади. Публічність є оціночною ознакою, і питання про наявність її має вирішуватися в кожному конкретному випадку з урахуванням часу, місця, обстановки здійснення закликів тощо;</p> <p>5) розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій передбачає ознайомлення з такими матеріалами інших осіб або створення умов для такого ознайомлення (розклеювання листівок, роздавання книг тощо).</p>
Суб’єктивна сторона	прямий умисел, поєднаний з <i>метою</i> насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або з <i>метою</i> захоплення державної влади
Суб’єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 109 КК України)	<p>кваліфікуючими ознаками діянь, передбачених у ч. 2 ст. 109 КК України є:</p> <p>1) вчинення їх особою, яка є представником влади;</p> <p>2) вчинення цих самих дій повторно;</p> <p>3) вчинення їх організованою групою;</p> <p>4) вчинення їх з використанням засобів масової інформації</p>

Примітка:

1. Загальною ознакою всіх форм складу злочину є спрямованість їх саме на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, тобто із застосуванням фізичного чи психічного насильства до представників державної влади, осіб, що виконують функцію охорони конституційного ладу і державної влади, до інших осіб, які перешкоджають здійсненню цих дій.

2. Для кваліфікації цього злочину має значення спосіб публічних закликів та розповсюдження матеріалів. Публічні заклики можуть мати місце на мітингу, зібранні тощо, а розповсюдження матеріалів – здійснюватися шляхом підкидання листівок до поштових скриньок, розклеювання їх на дошках для оголошень, розсилання листів групам адресатів тощо і лише у цьому разі кваліфікуються за ч.2 ст. 109 КК. Публічні заклики і розпов-

судження матеріалів з використанням засобів масової інформації тягнуть відповідальність за ч.3 ст. 109 КК.

Стаття 110. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, щодо забезпечення територіальної цілісності і недоторканності України в межах встановлених кордонів
Об'єктивна сторона	Формальний склад злочину: ч. 1 ст. 110 КК України: 1) умисні дії, вчинені з метою зміни меж території України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, – це будь-які дії, спрямовані на передачу частини території України під юрисдикцію іншої держави або на зменшення території України шляхом утворення на її території іншої суверенної держави; 2) умисні дії, спрямовані на зміну державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України. Конституція України не встановлює порядку зміни державного кордону. Зміна державного кордону (який є умовною лінією), навіть здійснена внаслідок збройного захоплення частини території країни, водночас означає зміну меж її території; 3) публічні заклики до вчинення цих дій; 4) розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел, що поєднаний із спеціальною метою змінити межі території або державного кордону України. Для публічних закликів до вчинення дій, спрямованих на зміну меж території (державного кордону) України, і для розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій зазначена мета не є обов'язковою ознакою складу. Відповідальність за ці дії має нести й особа, яка особисто не має такої мети
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 110 КК України 1) вчинення злочину особою, яка є представником влади; 2) вчинення цих самих дій повторно; 3) вчинення цих самих дій за попередньою змовою групою осіб; 4) якщо дії поєднані з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі ч. 3 ст. 110 КК України 5) загибель людей; 6) інші тяжкі наслідки.

Стаття 110-2. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України

Безпосередній об'єкт	злочину, передбаченого ч. 1 ст. 110-2 КК України – суспільні відносини, які забезпечують охорону територіальної цілісності України від матеріального або фінансового забезпечення зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а злочину, передбаченого ч. 2 ст. 110-2 КК України – суспільні відносини, які забезпечують охорону конституційного ладу від матеріального або фінансового забезпечення насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади
Предмет	фінансові та (або) матеріальні активи
Об'єктивна сторона	Формальний склад злочину: 1) дії, вчинені з метою фінансового забезпечення – це така форма фінансування, основними способами вчинення якої є надання та (або) збирання фінансових активів будь-якого роду з усвідомленням їх подальшого використання повністю або частково для забезпечення організації, підготовки і вчинення насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України; 2) дії, вчинені з метою матеріального забезпечення – це така форма фінансування, основними способами вчинення якої є надання та (або) збирання матеріальних активів будь-якого роду з усвідомленням їх подальшого використання повністю або частково для забезпечення організації, підготовки і вчинення насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України. Зміст надання фінансових активів як способу фінансового забезпечення складають активні дії щодо передачі у розпорядження та (або) користування фінан-

	сових активів (грошові кошти, цінні папери, депозити в банках тощо) призначених для забезпечення організації, підготовки або вчинення насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, а зміст збирання – активні дії щодо підшукування, отримання, накопичення чи заощадження фінансових активів (грошові кошти, цінні папери, депозити в банках тощо) призначених для забезпечення організації, підготовки або вчинення насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України. Надання та збирання матеріальних активів як способи матеріального забезпечення відповідають основним способам фінансового забезпечення.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета: 1) за ч. 1 – зміна меж території України або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України; 2) за ч. 2 – насильницька зміна чи поваленні конституційного ладу або захоплення державної влади. Кваліфікація посягання за ч. 1 (або ч. 2) ст. 110-2 КК України визначається постановкою мети (тобто її досягнення не вимагається), а кваліфікація за ч. 3, 4 ст. 110-2 КК України – її реалізацією.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 110-2 КК України 1) повторно; 2) з корисливих мотивів; 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) у великому розмірі (якщо розмір фінансового або матеріального забезпечення перевищує шість тисяч н.д.м.г.); 5) якщо вони призвели до заподіяння значної майнової шкоди (оціночна категорія); ч. 4 ст. 110-2 КК України 6) організованою групою; 7) в особливо великому розмірі (якщо розмір фінансового або матеріального забезпечення перевищує вісімнадцять тисяч н.д.м.г.); 8) якщо вони призвели до інших тяжких наслідків.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності	1) особа не є керівником організованої злочинної групи, яка здійснює фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території України на порушення порядку, встановленого Конституцією України; 2) у діях особи відсутні ознаки складу іншого злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України; 2) добровільна заява (до повідомлення про підозру суб'єкту) про обставини вчинення злочину органу, службова особа якого наділена законом правом повідомляти про підозру; 3) інше сприяння суб'єктом припиненню або запобіганню злочину, який він фінансував або вчиненню якого сприяв.

Стаття 111. Державна зрада

Безпосередній об'єкт	державна безпека України в будь-якій її сфері, тобто відсутність загрози суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності держави, стан захищеності життєво важливих інтересів держави від внутрішніх і зовнішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності держави
<i>Предмет</i>	відомості, що містять державну таємницю для державної зради у формі шпигунства
Об'єктивна сторона	Формальний склад злочину: 1) перехід на бік ворога в умовах збройного конфлікту передбачає надання безпосередньої допомоги державі, з якою Україна на той час перебуває у збройного конфлікту. Вияви такого переходу можуть бути різними. Сам перехід на бік ворога може полягати як у переході на територію ворожої держави (так званий фізичний перехід), так і в наданні допомоги такій державі або її представникам на території України (так званий інтелектуальний перехід). Перехід на бік ворога буде караним якщо він був вчинений <i>під час збройного конфлікту</i> ; 2) шпигунство – це передача або збирання з метою передачі відомостей, що містять державну таємницю іноземній державі, організації або їх представникам;

	3) надання іноземній державі, організації, представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. КК України не конкретизує видів підривної діяльності, однак, це можуть бути будь-які дії, кінцевою метою яких є завдання шкоди інтересам України і дії, спрямовані на зміну зовнішньої і внутрішньої політики, на насильницьку зміну керівництва держави і т.і.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	громадянин України, якому виповнилося 16 років
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 111 КК України)	вчинення в умовах воєнного стану
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності	1) громадянин України отримав завдання від представника іноземної держави на шкоду інтересам України; 2) особа не вчинила жодних дій на виконання поставленого завдання; 3) особа добровільно повідомила у правоохоронні органи про отримане завдання та про особу, яка його доручила.

Примітка.

Державна таємниця – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки, техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та мають гриф секретності.

Не відноситься до державної таємниці інформація: 1) про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту; 2) про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян; 3) про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення; 4) про факти порушень прав і свобод людини і громадянина; 5) про незаконні дії державних органів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; 6) інша інформація, яка відповідно до законів та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не може бути засекречена.

Стаття 111-1. Колабораційна діяльність

Безпосередній об'єкт	основи національної безпеки України
<i>Додатковий безпосередній об'єкт ч. 8 ст. 111-1 КК України</i>	життя і здоров'я людей та право власності
Об'єктивна сторона	Формальний склад злочину: ч. 1 ст. 111-1 КК України: – публічне заперечення: а) здійснення збройної агресії проти України; б) встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України; – публічні заклики (поширення закликів або висловлення заперечення до невизначеного кола осіб, зокрема у мережі Інтернет або за допомогою засобів масової інформації) до: а) підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора; б) до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора; в) до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України; ч. 2 ст. 111-1 КК України: – добровільне зайняття посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора + місце вчинення кримінального правопорушення: тимчасово окупована територія ч. 3 ст. 111-1 КК України: – здійснення пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності дії спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах

	<p>освіти</p> <p>ч. 4 ст. 111-1 КК України: – передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора; – провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора</p> <p><i>Місце вчинення кримінального правопорушення на кваліфікацію не впливає: як на тимчасово окупованій території, так і на іншій території України.</i></p> <p>ч. 5 ст. 111-1 КК України: – добровільне зайняття посади, пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора; – добровільне обрання до таких органів; – участь в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території; – публічні заклики до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території</p> <p>У складах правопорушень (крім публічних закликів до проведення незаконних виборів і референдумів на тимчасово окупованій території) важливим для кваліфікації є <i>місце його вчинення</i> – на тимчасово окупованій території України. Злочин у формі публічних закликів до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території – може бути вчинено і поза межами тимчасово окупованої території.</p> <p>ч. 6 ст. 111-1 КК України: – організація та проведення заходів (з'їздів, зборів, мітингів, походів, демонстрацій, конференцій, круглих столів тощо) політичного характеру; – активна участь у таких заходах; – здійснення інформаційної діяльності (створення, збирання, одержання, зберігання, використання та поширення відповідної інформації) у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією</p> <p>Важливою ознакою цих складів злочину є те, що відповідальність настає за відсутності ознак державної зради</p> <p>ч. 7 ст. 111-1 КК України: – добровільне зайняття посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території; – добровільна участь в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово окупованій території, та/або в збройних формуваннях держави-агресора чи надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізовувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України</p> <p>Склад злочину у формі добровільного зайняття посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території є <i>місце його вчинення</i> – <i>на тимчасово окупованій території України</i> (для решти складів, передбачених ч. 7 ст. 111-1 КК України, місце вчинення значення не має).</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий/ непрямої умисел</p> <p>ч. 3 ст. 111-1 КК України у формі здійснення пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності + мета сприяння здійсненню збройної агресії проти України, встановленню та утворенню тимчасової окупації час-</p>

	<p>тини території України, уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України</p> <p>ч. 6 ст. 111-1 КК України + мета підтримка держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України</p> <p>за ч. 2, 5, 7 ст. 111-1 КК України важливе значення має добровільність (якщо особа здійснювала відповідні дії не добровільно, а під примусом (байдуже яким), склад правопорушення відсутній).</p>
Суб'єкт	<p>ч. 1, 2, 3, 5, 7 ст. 111-1 КК України громадянин України</p> <p>ч. 4, 6, 8 ст. 111-1 КК України фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.</p>
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 8 ст. 111-1 КК України</p> <p>вчинення особами, зазначеними у частинах п'ятій – сьомій цієї статті, дій або прийняття рішень, що призвели до загибелі людей або настання інших тяжких наслідків (шкода, що в одну тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян)</p>

Стаття 111-2. Пособництво державі-агресору

Безпосередній об'єкт	основи національної безпеки України
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад злочину:</p> <p>Умисні дії, спрямовані на допомогу державі-агресору (пособництво), збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора, що виражаються у:</p> <p>1) реалізації чи підтримки рішень (політичних заяв, законів, указів, постанов, наказів, розпоряджень та інших відповідних рішень) та/або дій (будь-які дії вказаних суб'єктів, вчинені повністю чи частково на виконання зазначених рішень):</p> <p>а) держави-агресора – російська федерація,</p> <p>б) збройних формувань держави-агресора – збройні сили, прикордонні війська, війська цивільної оборони, внутрішні війська («росгвардія»), федеральна служба безпеки, служба зовнішньої розвідки, органи державної охорони, військова прокуратура, військові слідчі органи слідчого комітету РФ, федеральний орган забезпечення мобілізаційної підготовки органів державної влади РФ, військові підрозділи федеральної протипожежної служби, спеціальні формування, створені у воєнний час</p> <p>в) окупаційної адміністрації держави-агресора – будь-які квазі-органи влади, створені РФ на окупованих територіях України;</p> <p>2) <u>добровільному</u> зборі, підготовці та/або передачі представникам держави-агресора, її збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора:</p> <p>а) матеріальних ресурсів (речових запасів чого-небудь, які можна використати в разі потреби);</p> <p>б) інших активів (частина господарського балансу, що відображає на певну дату всі матеріальні цінності, кошти й боргові вимоги, належні підприємству чи установі (наприклад, Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначає активи як кошти, у т.ч. електронні гроші, інше майно, у т.ч. виробниче обладнання, будівлі та споруди, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, меблі, природні ресурси, майнові та немайнові права)</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел, що поєднаний із спеціальною метою завдання шкоди (політичної, економічної, екологічної чи будь-якої іншої шкоди) Україні
Суб'єкт	громадянин України, іноземець чи особа без громадянства, за винятком громадян держави-агресора

Стаття 112. Посягання на життя державного чи громадського діяча

Основний безпосередній об'єкт	безпека держави в політичній сфері
Додатковий	

<i>обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я потерпілої особи
<i>Потерпіла особа</i>	1) Президент України; 2) Голова ВРУ; 3) народні депутати України; 4) Прем'єр-міністр України; 5) члени КМУ; 6) Голова чи члени Вищої ради правосуддя; 7) Голова чи члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; 8) Голова чи судді КСУ, ВСУ, вищих спеціалізованих судів; 9) Генеральний прокурор України; 10) Директор Національного антикорупційного бюро України; 11) Уповноважений ВРУ з прав людини; 12) Голова чи інший член Рахункової палати; 13) Голова НБУ; 14) керівник політичної партії; 15) Директор Бюро економічної безпеки; 16) Директор державного бюро розслідувань.
Об'єктивна сторона	характеризується посяганням на потерпілу особу. Посягання, як правило, вчиняється шляхом активної дії (здійснення пострілу, завдання удару), однак, може полягати і в бездіяльності (ненадання допомоги державному діячу з метою позбавлення життя). Посягання виражається: 1) у вбивстві зазначеної потерпілої особи; 2) у замаху на вбивство потерпілої особи. Характерним для посягання є те, що воно вчиняється саме у зв'язку з діяльністю, яку виконує державний чи громадський діяч (обстановка вчинення злочину). Відповідальність у цих випадках настає як за закінчений злочин незалежно від настання смерті потерпілих осіб. Закінченим цей злочин визнається з моменту вчинення діяння, спрямованого на позбавлення життя, тобто з моменту замаху на вбивство (усічений склад злочину).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел +або мета – перешкодити державній чи громадській діяльності потерпілої особи, +або мотив – помститись за таку діяльність.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.

Стаття 113. Диверсія

Основний безпосередній об'єкт	внутрішня та зовнішня безпека України
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я осіб, власність, громадська безпека, довкілля
<i>Предмет</i>	1) будівлі та споруди, які мають важливе оборонне чи народногосподарське значення (мости, дамби, тунелі, електростанції, аеропорти та ін.); 2) атмосферне повітря, водні ресурси; 3) лісові насадження та земельні угіддя; 4) рослинний і тваринний світ.
Об'єктивна сторона	Формальний склад злочину: 1) вчинення вибухів, підпалів чи інших дій (обвали або затоплення), що спрямовані на масове знищення людей, заподіяння їм тілесних ушкоджень (порушення анатомічної цілісності тканин, органів та їх функцій, що виникає як наслідок дії одного чи кількох зовнішніх ушкоджуючих факторів – фізичних, хімічних, біологічних, психічних) чи іншої шкоди їхньому здоров'ю (неврологічний розлад, втрата працездатності тощо); 2) вчинення вибухів, підпалів чи інших дій (обвали або затоплення), що спрямовані на руйнування або пошкодження будівель та споруд, що мають важливе оборонне чи народногосподарське значення; 3) вчинення дій, спрямованих на радіоактивне забруднення (зруйнування чи пошкодження ядерних установок, інших джерел іонізуючого випромінювання,

	<p>порушення корпусу, оболонки агрегату, виробу, де знаходяться радіоактивні речовини, шляхом його розбирання чи підпалювання тощо);</p> <p>4) вчинення дій, спрямованих на масове отруєння – полягають у домішуванні токсичних (отрутних) речовин до води, повітря, продуктів харчування, лікарських засобів і т. ін.;</p> <p>5) вчинення дій, спрямованих на поширення епідемій (вірусних захворювань серед людей – чума, холера тощо);</p> <p>6) вчинення дій, спрямованих на поширення епізоотій (вірусних захворювань представників тваринного світу – ящур, сказ тощо);</p> <p>7) вчинення дій, спрямованих на поширення епіфітотій (вірусних та грибкових захворювань рослинного світу – жовта іржа пшениці тощо).</p> <p><i>Вибух</i> передбачає займання певних об'єктів внаслідок миттєвого хімічного розкладання відповідних хімічних речовин чи їх сумішей та створення сильно нагрітих газів, а <i>підпал</i> – це свідоме викликання пожежі шляхом застосування джерела вогню до певних об'єктів. <i>До інших дій</i> можна віднести, скажімо, пошкодження дамби гідроелектростанції, яке потягло затоплення населеного пункту, вимикання сигналу маяка, наслідком чого стала загибель корабля, пуск ракети, спрямованої на важливий народногосподарський чи військовий об'єкт, поміщення у воду в місці масового відпочинку людей дроту високовольтної лінії електропередач, організація катастрофи, внесення вірусів у комп'ютерні системи з метою утруднення їхньої роботи або знищення накопиченої на магнітних носіях важливої інформації тощо.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел і обов'язкова мета – ослаблення держави.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 111 КК України 1) вчинення в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту;

Стаття 114. Шпиунство

Безпосередній об'єкт	державна безпека в економічній, політичній та інформаційній сферах (зовнішня безпека України)
<i>Предмет</i>	відомості, що містять державну таємницю
Об'єктивна сторона	Формальний склад злочину: 1) передача відомостей, які містять державну таємницю іноземній державі, організації або їх представникам являє собою будь-які дії, в результаті яких зазначені відомості стали відомими іноземній державі, організації чи її представникам. Способи передачі можуть бути різними (усна, письмова, безпосереднє ознайомлення з будь-якими матеріалами, передача по радіо, телефону тощо). Для відповідальності немає значення передаються першоджерела, їх копії чи лише відомості про них. Тому будь-які дії, виражені як у формі передачі в буквальному розумінні цього слова, так і у створенні умов для ознайомлення агента іншої держави з ними, підпадають під поняття передачі. 2) збирання відомостей, що містять державну таємницю з метою їх подальшої передачі іноземній державі, організації чи їх представникам.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел і обов'язкова мета – передати відомості, що містять державну таємницю іноземній державі, організації або їх представникам.
Суб'єкт	іноземець або особа без громадянства, яка досягла 16-річного віку.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності	1) особа припинила свою діяльність передбачену ч.1 ст. 114 КК України; 2) добровільно повідомила органи державної влади про вчинене; 3) внаслідок цього та вжитих заходів було відвернено заподіяння шкоди інтересам України.

Стаття 114-1. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що виникають у зв'язку із здійсненням ЗСУ та іншими військовими формуваннями своєї законної діяльності в особливий період.
Об'єктивна сторона	Формальний склад злочину: дії або бездіяльність, які полягають у перешкоджанні законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань України тобто умисному створенні перешкод або встановлення будь-яких обмежень у законній діяльності військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань України при виконанні ними своїх службових обов'язків.

	<p>Перешкоджання може здійснюватися у двох основних видах – інтелектуальному та фізичному.</p> <p>Обов'язковою ознакою є час вчинення злочину – особливий період – це період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій (ст. 1 Закону України «Про оборону України» та ст. 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»)</p>
Суб'єктивна сторона	умисел. Ставлення до наслідків у вигляді загибелі людей або інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 114-1 КК України) характеризується умислом або необережністю.
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 114-1 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) загибель людей; 2) інші тяжкі наслідки

Стаття 114-2. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану

Безпосередній об'єкт	<p>ч. 1 ст. 114-2 КК України</p> <p>ч. 2 ст. 114-2 КК України суспільні відносини, що виникають у зв'язку із здійсненням ЗСУ та іншими військовими формуваннями своєї законної діяльності в умовах воєнного або надзвичайного стану</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад злочину:</p> <p>ч. 1 ст. 114-2 КК України поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, у тому числі про їх переміщення територією України;</p> <p>ч. 2 ст. 114-2 КК України поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості.</p> <p>Зазначені діяння будуть кримінально караними в тому випадку, коли така інформація не розміщувалась у відкритому доступі:</p> <p>ч. 1 ст. 114-2 КК України: Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України чи Службою безпеки України або в офіційних джерелах країн-партнерів.</p> <p>ч. 2 ст. 114-2 КК України: Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України або іншими уповноваженими державними органами</p> <p>Обов'язковою ознакою є час вчинення злочину – в умовах воєнного або надзвичайного стану</p>
Суб'єктивна сторона	умисел. Ставлення до тяжких наслідків (ч. 3 ст. 114-1 КК України) характеризується умислом або необережністю.
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 114-2 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) за попередньою змовою групою осіб; 2) з корисливих мотивів; 3) з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим незаконним збройним формуванням; 4) якщо вони спричинили тяжкі наслідки, за відсутності ознак державної зради або шпигунства

ТЕМА 3.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи

Родовий об'єкт	життя та її фізична недоторканість (здоров'я)
<i>Додаткові безпосередні об'єкти</i>	1) воля, честь і гідність особи; 2) статевая свобода та статевая недоторканість; 3) громадська безпека; 4) громадський порядок
<i>Предмет</i>	1) лікарська таємниця; 2) відомості про медичний огляд на виявлення ВІЛ-інфекції; 3) кров живої людини; 4) органи або тканини; 5) майно потерпілої особи
<i>Потерпіла особа</i>	1) заручник; 2) викрадена людина; 3) малолітня дитина; 4) вагітна жінка; 5) службова особа; 6) особа, який виконує громадський обов'язок; 7) особа, яка перебуває а матеріальний або іншій залежності від винного; 8) особа, яка перебуває в небезпечному для життя стані та ін.
Об'єктивна сторона	абсолютна більшість – <i>кримінальні правопорушення з матеріальним складом</i> (вбивство, тілесні ушкодження, катування, незаконна лікувальна діяльність та ін.). Мають місце і <i>кримінальні правопорушення з формальним складом</i> (погроза вбивством, залишення в небезпеці та ін.). Більшість кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи вчиняються шляхом <i>активних дій</i> (завдання удару, скидання з висоти та ін.). Однак, є склади, що характеризуються <i>бездіяльністю</i> (ненадання допомоги особі, що перебуває у небезпечному для життя стані, невиконання обов'язків медичними або фармацевтичними працівниками та ін.). В окремих випадках обов'язковими ознаками об'єктивної сторони також можуть бути <i>спосіб вчинення кримінального правопорушення</i> (незаконне донорство шляхом обману, вбивство з особливою жорстокістю); <i>час вчинення кримінального правопорушення</i> (умисне тяжке тілесне ушкодження під час стану афекту, вбивство матір'ю новонародженої дитини під час пологів або одразу після них); <i>обстановка вчинення кримінального правопорушення</i> (умисне вбивство в обстановці захисту).
Суб'єктивна сторона	як умисно, так і через необережність (умисне вбивство і вбивство через необережність). При цьому умисел може бути як прямий, так і непрямий. А необережність як у виді кримінально протиправної самовпевненості, так і недбалості. Досить часто суб'єктивна сторона може виражатись і в змішаній формі вини, коли має місце умисел щодо діяння і необережність щодо наслідків (умисне тяжке тілесне ушкодження, що потягнуло за собою смерть, незаконне проведення абортів, що призвело до безпліддя, смерті чи ін.). Іноколи обов'язковими із суб'єктивної сторони можуть бути і інші ознаки. Зокрема, <i>мотив вчинення кримінального правопорушення</i> (вбивство з корисливих мотивів), <i>мета вчинення кримінального правопорушення</i> (катування з метою примусити потерпілого до вчинення певних дій проти його волі); <i>емоційний стан</i> (умисне тяжке тілесне ушкодження у стані афекту).
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягнула 14 років (ст. 115-117, 121, 122 КК України); 2) фізична осудна особа, яка досягнула 16 років (ст. 118-20, 120,129 КК України); 3) спеціальний суб'єкт: а) мати при вбивстві власної новонародженої дитини; б) особа, яка перебувала обстановці захисту або уявної оборони; в) медичний працівник (ненадання допомоги хворому);

	г) особа, яка своїми діями поставила потерпілого в небезпечний для життя стан (залишення в небезпеці); г) особи, на яких Законом України покладено обов'язок піклуватись про інших людей (працівники швидкої медичної допомоги, рятувальних служб МНС, поліції та ін.).
Поняття та класифікація	Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи – це винні (умисні або через необережність) протиправні суспільно-небезпечні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на невід'ємні права людини, її життя і здоров'я, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення. Усі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи умовно можна поділити на такі групи: 1) кримінальні правопорушення проти життя особи (ст. 115-120, 129 КК України); 2) кримінальні правопорушення проти здоров'я особи (ст. 121-127, 130, 133 КК України); 3) кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я, що вчиняються у медичній сфері (ст. 131, 132, 138-145 КК України); 4) інші кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи (ст. 134-137 КК України).

ЧАСТИНА 1. ВБИВСТВА

А. Просте умисне вбивство (без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин) — ч. 1 ст. 115 КК України

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті потерпілої особи; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання смерті потерпілого.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула 14 років.

Примітка.

1. *Початковий момент життя* — початок фізіологічних пологів. Посягання на плід, незалежно від його життєздатності, після початку пологового процесу → п. 2 ч. 2 ст. 115. Посягання на плід людини до початку пологового процесу виключає застосування ст. 115. Внутрішньоутробне знищення плода до початку пологів може тягти відповідальність за незаконне проведення абортів. Непридатний замах на життя дитини, що народилася мертвою → ст. 15 — п. 2 ч. 2 ст. 115. *Кінцевий момент життя* — біологічна смерть. Замах на непридатний об'єкт — вбивство вже померлого раніше → ст. 15 — ст. 115.

2. Самогубство і замах на самогубство не є кримінальним правопорушенням.

3. Правомірне заподіяння смерті іншій людині за наявності обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, не є кримінальним правопорушенням.

4. Помилка в особі потерпілого: а) різнорідні потерпілі → ст. КК + ст. 15 — ст. 115; б) однорідні → ст. 115

5. Відхилення дії: а) яке можна передбачити → ст. 15 — ст. 115 + ст. 119; б) яке не можна передбачити → ст. 119

6. Заздалегідь не обіцяне приховування умисного вбивства (ст. 115), а також вбивства через необережність двох або більше осіб (ч. 2 ст. 119) → + ст. 396 КК.

7. Умисне вбивство в бійці чи в сварці без ознак хуліганства, з ревнощів, з помсти на ґрунті особистих стосунків, з ревнощів, вчинене на прохання потерпілого, з використання безпорадного стану потерпілого кваліфікується за ч. 1. ст. 115 КК України.

Б. Привілейовані склади умисного вбивства

Стаття 116. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо.
<i>Потерпіла особа</i>	особа, яка одноразово вчинила чи системно вчиняла жорстоке поводження або поводження, що принижує честь і гідність особи;
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини;

	2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті потерпілої особи; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком. 4) час вчинення – під час існування стану сильного душевного хвилювання. Якщо ж такий стан ще не настав, або вже минув, кваліфікація за ст.116 КК України виключається і здійснюється на загальних підставах.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання смерті потерпілого. Емоційний стан – стан сильного душевного хвилювання (фізіологічний афект), тобто особа не може в повній мірі усвідомлювати протиправний характер свого діяння, а також не здатна в повній мірі ним керувати.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років і перебуває в стані сильного душевного хвилювання (фізіологічного афекту)

Примітка.

1. *Жорстоке поводження* може виявитися у безжальних, грубих діяннях винного, які спричиняють потерпілому фізичні чи психічні страждання, – заподіяння болю, штовхання, душення, нанесення ляпасів, побоїв чи тілесних ушкоджень, мордування, катування, позбавлення їжі, ліків, води, сну, одягу, житла, особистого простору, ненадання можливості отримати медичну допомогу, ненадання доступу до денного світла, примушування до вчинення дій сексуального характеру тощо – перелік видів жорстокого поводження може бути безмежним, а їх додатковою ознакою у більшості випадків є систематичність.

Іншими словами, це поняття охоплює всі можливі види фізичного, психічного (психологічного), сексуально-го та/або економічного насильства.

2. *Поводження, що принижує честь і гідність* є таким, що принижує честь і гідність, якщо воно має на меті викликати у особи почуття страху, муки і меншовартості, а відтак принизити та зневажити її. Таке поводження може мати форму цькування особи або її тяжкої образи – сильного ураження честі і гідності особи, підриву її репутації.

3. Відповідне поводження слід визнавати таким, що *має системний характер*, коли воно складається з трьох чи більше епізодів. Це призводить до накопичення у особи негативних емоцій. Водночас системність не є обов'язковою характеристикою ані жорстокого поводження, ані поводження, що принижує честь і гідність особи.

3. Якщо ч. 2 ст. 115 + ст. 116 = ст. 116

4. Патологічний афект виключає кримінальну відповідальність — ст. 19.

Стаття 117. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини

Безпосередній об'єкт	життя власної новонародженої дитини.
<i>Потерпіла особа</i>	власна новонароджена дитина (діти)
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті потерпілої особи; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком. 4) час вчинення кримінального правопорушення та обстановка - під час пологів або одразу після пологів.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання смерті дитини.
Суб'єкт	мати новонародженої дитини з 14 років.

Примітка:

1. Не є кримінальним правопорушенням переривання своєї вагітності (внутрішньоутробне знищення плоду).

2. Співучасники → ст. 27 — п. 2 ч. 2 ст. 115

3. Якщо умисел виник до пологів або вбивство дитина вже після такого стану → п. 2 ч. 2 ст. 115.

Стаття 118. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо.
<i>Потерпіла особа:</i>	1. особа, яка вчиняє посягання на охоронювані законом права та інтереси людини, що захищається або іншої людини, а також суспільні інтереси й інтереси держави; 2. особа, дії якої були сприйняті невірні; 3. особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, і яку винний намагався

	затримати.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті потерпілої особи; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком; 4) обстановка + час вчинення кримінального правопорушення: необхідна чи уявна оборона; обстановка по затриманню особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий) спрямований на настання смерті потерпілого і усвідомлення неспіврозмірності заподіяної шкоди реальному посяганням чи обставині, що склалася
Суб'єкт	а) особа, яка перевищила межі необхідної оборони; б) особа, яка перебуває в стані уявної оборони; б) особа, яка перевищила заходи необхідні для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Примітка:

1. Перевищенням визнається умисне заподіяння тяжкої шкоди, що явно не відповідає небезпечності посягання, чи обставині, що склалася.
2. За відсутності усвідомлення виключається кримінальна відповідальність.
3. ст. 116+ ст. 118 = ст. 118

В. Кваліфіковані склади умисного вбивств (за наявності обтяжуючих обставин) — ч. 2 ст. 115

Необхідною умовою кваліфікації умисного вбивства як такого, що має обтяжуючі обставини (кваліфікованого), є початкове встановлення усіх ознак одного з видів простого умисного вбивства. При цьому всі умисні вбивства, вчинені за обтяжуючих обставин, належать до особливо тяжких злочинів проти життя.

Для остаточної кваліфікації діяння за ч. 2 ст. 115 КК достатньо встановлення в діянні винної особи хоча б одного складу злочину умисного вбивства за обтяжуючих обставин з наведеного у згаданій нормі вичерпного переліку. При цьому вказується, який саме пункт цієї статті інкримінується суб'єкту злочину. Якщо вчинене умисне вбивство підпадає під два або більше пунктів ч. 2 ст. 115 КК, вказуються всі відповідні пункти за умови, що вони не суперечать один одному. Згідно з п. 18 постанови Пленуму ВСУ від 7 лютого 2003 р. № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи» у разі засудження особи за кількома пунктами ч. 2 ст. 115 КК покарання за кожним пунктом цієї статті окремо не призначається. Проте з його призначенням слід ураховувати наявність у діях винного кількох кваліфікуючих ознак умисного вбивства як обставини, що впливає на ступінь тяжкості вчиненого злочину.

Умисне вбивство двох або більше осіб (п. 1 ч. 2 ст. 115 КК)

Безпосередній об'єкт	життя 2 і більше осіб
<i>Потерпіла особа</i>	2 і більше особи
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті двох або більше осіб; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	єдиний умисел (прямий) спрямований на настання смерті 2 і більше осіб.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. Для такої кваліфікації не має значення, яким мотивом керувався винний і чи був він однаковим при позбавленні життя кожного з потерпілих. Якщо ці мотиви передбачені як кваліфікуючі ознаки, дії винного додатково кваліфікуються і за відповідними пунктами ч. 2 ст. 115 КК.
2. Наявність розриву в часі при реалізації єдиного умислу на вбивство двох або більше осіб значення для кваліфікації злочину не має.
3. Замах на вбивство двох або більше осіб, який не призвів до смертельних наслідків → ст. 15 — п. 1 ч. 2 ст. 115 КК.
4. Вбивство однієї людини і замах на життя іншої за наявності єдиного умислу на позбавлення їх життя кваліфікується за сукупністю незалежно від послідовності злочинних дій → ч. 1(2) ст. 115; ст. 15 — п. 1 ч. 2 ст. 115. Якщо мав місце умисел на позбавлення життя 3 осіб, однак, з незалежних від винної особи причин було

позбавлено життя двох осіб, вчинене слід кваліфікувати за сукупністю п. 1 ч. 2 ст. 115; ст. 15 — п. 1 ч. 2 ст. 115.

5. Коли умисне вбивство двох або більше осіб не охоплювалося єдиним наміром винного і існував окремий умисел на вбивство кожного з потерпілих → п. 13 ч. 2 ст. 115.

Умисне вбивство малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності (п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя малолітньої дитини або жінки, яка перебувала у стані вагітності
<i>Потерпіла особа</i>	малолітня дитина (до 14 років) або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання смерті малолітньої дитини чи вагітної жінки, про що суб'єкт достовірно знав, припускав це, або повинен був і міг це усвідомлювати.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. На кваліфікацію не впливають: термін вагітності і життєздатність плоду; джерело інформації про вагітність потерпілої; наявність чи відсутність сімейних стосунків.

2. Добросовісна помилка → виключає кваліфікацію за цим пунктом, слід кваліфікувати за іншою нормою КК.

3. У випадку коли особа, помилково вважала, що вбиває малолітнього чи жінку, яка перебуває у стані вагітності, а вони такими не були → ч. 1 (ч. 2) ст. 115; ст. 15 КК - п. 2 ч. 2 ст. 115.

Умисне вбивство заручника або викраденої людини (п. 3 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя заручника чи викраденої особи
<i>Потерпіла особа:</i>	1) заручник тобто особа, яка була захоплена чи утримувалася з метою спонукання її родичів, державної або іншої установи, підприємства чи організації, фізичної або службової особи до вчинення чи утримання від вчинення будь-якої дії як умови звільнення; 2) викрадена людина – це особа, яка протягом певного часу протиправно позбавлена викрадачем фізичної свободи (волі) та особистої недоторканості в частині права на свободу пересування, вільний вибір місця проживання у результаті її таємного чи відкритого заволодіння шляхом застосування до неї насильства або обману.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий) тобто особа усвідомлює, що її дії спрямовані на позбавлення життя заручника або викраденої людини, передбачає можливість або неминучість
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. Дії особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 147 і умисно вбила заручника → ч. 2 ст. 147 + п. 3 ч. 2 ст. 115. Якщо таких дій не вчинила → лише за п. 3 ч. 2 ст. 115. Аналогічно і з ч. 3 ст. 146.

Умисне вбивство вчинене з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини;

	3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком. 4) спосіб вчинення кримінального правопорушення — особлива жорстокість, тобто завдання особі особливих: <ul style="list-style-type: none"> • фізичних (шляхом заподіяння великої кількості тілесних ушкоджень, тортур, мордування, мучення, в тому числі з використанням вогню, струму, кислоти, лугу, радіоактивних речовин, отрути, яка завдає нестерпного болю, тощо); • психічних чи моральних (шляхом зганьблення честі, приниження гідності, заподіяння тяжких душевних переживань, знуцання тощо) страждань; • вчинення цих дій в присутності близьких потерпілому осіб якщо винний усвідомлював, що такими діями завдає їм особливих страждань; • глумлінням над трупом, крім випадків його знищення або розтину з метою приховати вбивство.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання смерті потерпілої особи при усвідомленні завданні їй такими діями особливих фізичних, психічних чи моральних страждань.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. Умисне привілейоване вбивство кваліфікується тільки за ст.ст. 116-118 статтями, навіть якщо воно й мало ознаки особливої жорстокості.

Умисне вбивство вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб (п. 5 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком. 4) спосіб вчинення кримінального правопорушення – особливо небезпечний (підпал, постріл у натовп, закладення вибухівки та ін.)
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання смерті конкретної особи при усвідомленні, що він застосовує такий спосіб убивства, який є реально небезпечним для життя не тільки цієї особи, а й інших людей.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. Непридатне небезпечне знаряддя (спосіб) → ст. 15 — п. 5 ч. 2 ст. 115 КК.
2. Якщо при цьому умисному вбивстві позбавлено життя й іншу особу (інших осіб) → п.п. 1, 5 ч. 2 ст. 115 КК, а якщо заподіяно шкоду її (їх) здоров'ю → ст. КК + п. 5 ч. 2 ст. 115.
3. Якщо особливо небезпечний спосіб убивства є окремим кримінальним правопорушенням → сукупність кримінальних правопорушень.

Умисне вбивство з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання смерті потерпілої особи. + мотив: корисливий – бажання одержати у зв'язку з вбивством: <ul style="list-style-type: none"> • матеріальні блага для себе або інших осіб (заволодіти грошима, коштовностями, цінними паперами, майном тощо); • одержати чи зберегти певні майнові права, • уникнути матеріальних витрат чи обов'язків (одержати спадщину, позбавитися боргу, звільнитися від платежу тощо) • досягти іншої матеріальної вигоди; • вбивство, вчинене за винагороду; • з метою обійняти більш високооплачувану посаду

Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років
----------------	---

Примітка:

1. Для наявності даного складу умисного вбивства не має значення, чи досяг винний тієї матеріальної вигоди, якої прагнув. Характерним є те, що намір заволодіти чужим майном виникає раніше, ніж намір вчинити вбивство, тому вбивство у цьому випадку виступає лише як засіб досягнення поставленої мети. Якщо ж винна особа спочатку заволоділа чужим майном, а потім вчинила вбивство з метою уникнення затримання п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України не застосовується. В цьому випадку заволодіння чужим майном охоплюється відповідними статтями кримінальних правопорушень проти власності (ст.ст. 185-187 КК України), а вбивство, в залежності від обставин, кваліфікується за ч. 1 або 2 ст. 115 КК України.

2. У разі вчинення умисного вбивства під час розбійного нападу, вимагання, незаконного заволодіння транспортним засобом дії → ст. Особливої частини КК, якими встановлена відповідальність за протиправне заволодіння відповідним видом майна + п. 6 ч. 2 ст. 115 КК.

Умисне вбивство з хуліганських мотивів (п. 7 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання її смерті. + мотив: хуліганський, тобто внаслідок явної неповаги до суспільства, нехтування загальнолюдськими правилами співжиття і нормами моралі, а так само без будь-якої причини чи з використанням малозначного приводу.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. Якщо крім убивства з хуліганських мотивів винний вчинив ще й інші хуліганські дії → п. 7 ч. 2 ст. 115 + ст. 296 КК.

2. Не є кримінальним правопорушенням за цим пунктом умисне вбивство під час сварки чи бійки, яку розпочав сам потерпілий, а так само з ревнощів, помсти чи з інших мотивів, що виникли на ґрунті особистих стосунків, навіть якщо при цьому було порушено громадський порядок.

Умисне вбивство особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку (п. 8 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	або життя особи, яка правомірно виконує службовий чи громадський обов'язок; або життя її близького родича
<i>Потерпіла особа:</i>	1. особа, яка правомірно виконує службовий чи громадський обов'язок; 2. її близький родич.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання саме їхньої смерті, про що суб'єкт достовірно знав, припускав це, або повинен був і міг це усвідомлювати. + або мета: не допустити, припинити, змінити правомірну діяльність потерпілого у зв'язку з виконанням ним зазначеного обов'язку; + або мотив: помста за таку діяльність незалежно від часу, що минув з моменту виконання потерпілим своїх обов'язків.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. Виконання службового обов'язку – це діяльність особи, яка входить до кола повноважень особи, а громадського обов'язку – здійснення спеціально покладених на особу громадських повноважень чи вчинення інших дій в інтересах суспільства або окремих громадян.

2. Близькі родичі – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають

ють, але не перебувають у шлюбі (п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК);

3. Хуліганство й наступне вбивство особи, яка припиняла ці дії → ст. 296 + п. 8 ч. 2 ст. 115 КК.

4. Умисне вбивство або замах на вбивство спеціального потерпілого (державного діяча, працівника правоохоронних органів, судді, захисника). → лише спеціальна стаття Особливої частини КК без посилання на п. 8 ч. ст. 115 КК. Разом з тим, коли умисне вбивство зазначених осіб чи замах на нього вчинені за інших обтяжуючих обставин, передбачених ч. 2 ст. 115 КК → спеціальна стаття + ч. 2 ст. 115 КК.

Умисне вбивство з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення (п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її життєдіяльності, віку, моральних якостей тощо
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання її смерті. + мета: приховати інше кримінальне правопорушення уже вчинене або полегшити вчинення нового кримінального правопорушення
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років

Примітка:

1. Для кваліфікації не має значення, чи був винний причетним до кримінального правопорушення, яке приховується. Якщо він вчинив умисне вбивство з метою приховати раніше вчинене ним кримінальне правопорушення → ст. 396 + п. 9 ч. 2 ст. 115 КК.

2. Дії винного, який вчинив умисне вбивство з метою приховати кримінальне правопорушення іншої особи, додатково кваліфікувати ще й за ст. 396 КК не потрібно. Якщо воно було заздалегідь обіцяне, відповідальність настає за п. 9 ч. 2 ст. 115 КК + ч. 5 ст. 27 КК.

3. Дії винного кваліфікуються як умисне вбивство з метою полегшити вчинення іншого кримінального правопорушення незалежно від того, було це кримінальне правопорушення вчинене чи ні.

Умисне вбивство поєднане із звалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом (п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її стану, ознак чи життєздатності
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком; 4) час: в процесі звалтування/ насильницької задоволення статевої пристрасті неприродним шляхом чи одразу ж після нього
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання її смерті.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років.

Примітка:

1. ст. 152 (ст. 153) + п. 10 ч. 2 ст. 115

2. Умисне вбивство з метою задовольнити статево пристрасть із трупом так само кваліфікується за п. 10 ч. 2 ст. 115.

3. У випадках, коли особу було умисно вбито через певний час після її звалтування/ насильницького задоволення з статевої пристрасті неприродним способом — з метою їх приховання → ст. 152 (ст. 153) + п. 9 ч. 2 ст. 115.

Умисне вбивство вчинене на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її стану, ознак чи життєздатності
Об'єктивна сторона	умисне позбавлення життя потерпілого, здійснене особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника) Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання її смерті

Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років
----------------	---

Примітка:

1. Доручення може мати форму наказу, розпорядження, а також угоди, відповідно до якої виконавець зобов'язується позбавити потерпілого життя, а замовник – може вчинити в інтересах виконавця певні дії матеріального чи нематеріального характеру або ж не вчинювати їх.

2. Якщо замовлення умисного вбивства мало форму угоди, відповідальність за п. 11 ч. 2 ст. 115 КК настає незалежно від того, коли були вчинені обіцяні виконавцеві дії - до чи після вбивства, виконав чи не виконав замовник свою обіцянку, збирався він це робити чи ні.

3. У випадках, коли умисне вбивство на замовлення вчинюється з корисливих мотивів → п. 6 + 11 ч. 2 ст. 115 КК.

4. Замовник:

а) співвиконавець — п. 11 + 12 ч. 2 ст. 115 КК

б) організатор, підбурювач, пособник умисного вбивства залежно від конкретних обставин справи повинен визнаватися або підбурювачем, або організатором кримінального правопорушення (якщо тільки він не є його співвиконавцем). → ч. 3, (4, 5) ст. 27 — п. 11 ч. 2 ст. 115.

5. Якщо замовник-не співвиконавець керувався корисливими, а виконавець - іншими мотивами → ст. 27 — п. 6+11 ч. 2 ст. 115.

6. Якщо замовляється інше насильницьке кримінальне правопорушення щодо неї → не кваліфікується за цим пунктом.

Умисне вбивство вчинене за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її стану, ознак чи життєздатності
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання її смерті, який виник заздалегідь у всіх співучасників.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років.

Примітка:

1. Співучасть у вбивстві 2 і більше осіб — п. 1 + 12 ч. 2 ст. 115.

2. Організована група → п. 12 ч. 2 ст. 115 КК.

3. Злочинну організацію, озброєну банду, терористичну групу чи терористичну організацію → ст. КК + п. 12 ч. 2 ст. 115.

Умисне вбивство вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство (п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України) (за винятком привілейованих вбивств)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її стану, ознак чи життєздатності
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання її смерті.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років.

Примітка:

1. Відповідальність за повторне умисне вбивство настає незалежно від того, чи була винна особа раніше засуджена за перший злочин, вчинила вона закінчене вбивство чи готування до нього або замах на нього, була вона виконавцем чи іншим співучасником злочину.

2. Якщо винний не був засуджений за раніше вчинене вбивство → ч. 1(2) ст. 115 + п. 13 ч. 2 ст. 115 КК.

3. Вбивство не може кваліфікуватися за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК, коли судимість за раніше вчинене вбивство знята чи погашена в установленому законом порядку, коли на момент вчинення нового злочину минули строки давності притягнення до відповідальності за перший злочин, а у випадку, передбаченому ч. 4 ст. 49 КК, - коли особа була звільнена судом від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Умисне вбивство з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості (п. 14 ч. 2 ст. 115 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її стану, ознак чи життєздатності
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя

	іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий) спрямований на настання її смерті. + мотив: расової, національної чи релігійної нетерпимість.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років.

При засудженні особи за декількома пунктами ч. 2 ст. 115 КК покарання за кожним пунктом цієї статті окремо не призначається. Проте при його призначенні необхідно враховувати наявність у діях винного декількох кваліфікуючих ознак умисного вбивства як обставин, що впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення.

Г. Вбивство з необережності (ч. 1 ст. 119 КК України)

Безпосередній об'єкт	життя іншої людини незалежно від її стану, ознак чи життєздатності
Об'єктивна сторона	<i>необережне протиправне заподіяння смерті іншій людині</i> Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія/бездіяльність) у вигляді позбавлення життя іншої людини; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді біологічної смерті людини; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	необережність (кримінально протиправна самовпевненість, недбалість).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягнула віку 14 років.
Кваліфікуюча ознака	вбивство 2 і більше осіб.

Примітка:

Необережне заподіяння смерті, відповідальність за яке охоплюється іншими складами кримінальних правопорушень, додаткової кваліфікації за ст. 119 КК не потребує.

Стаття 120. Доведення до самогубства

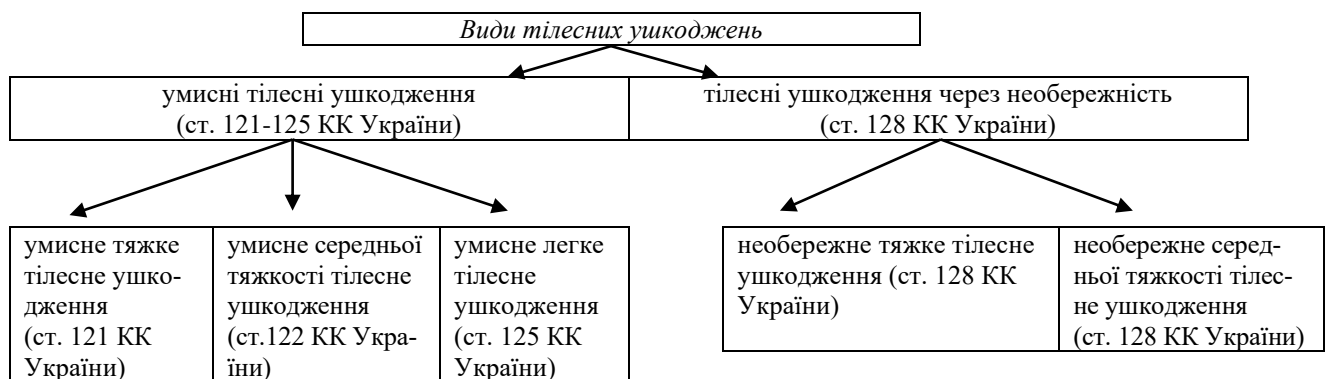
Безпосередній об'єкт	життя потерпілої особи
<i>Потерпіла особа</i>	а) дорослі особи, які не перебували в матеріальній або іншій залежності від винуватого та в результаті зазначеного в диспозиції ч. 1 ст. 120 КК України впливу з його боку позбавили себе життя будь-яким шляхом; б) указані особи, які в результаті такого впливу намагалися позбавити себе життя, але з причин, що залежали чи не залежали від їхньої волі, не довели задумане до кінця.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільна небезпечна дія чи бездіяльність, що спрямована або створює реальні умови для самогубства іншої особи чи її замаху на самогубство: а) жорстоке поводження – нещадні, безжалісні, немилосердні, суворі, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань (мордування, систематичне заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, позбавлення їжі, води, одягу, житла тощо); б) шантаж – погроза розголошення інформації, яку потерпілий бажає зберегти у таємниці; в) примус до протиправних дій – фізичне та психічне насильство, спрямоване на те, щоб змусити потерпілого вчинити делікт, проступок, правопорушення чи злочин; г) систематичне приниження людської гідності – тривале принизливе ставлення до потерпілого (постійні образи, наруга над ним тощо) 2) суспільно небезпечний наслідок – самогубство або замаху на самогубство; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	сформульована досить широко й охоплює майже всі форми та ступені вини. У разі умисного вчинення кримінального правопорушення можливі прямий або непрямий умисел. Особа, стосовно якої потерпілий не має матеріальної або іншої залежності, усвідомлює своє жорстоке поводження з потерпілим, тобто що він шантажує потерпілого, примушує до протиправних дій або систематично принижує його людську гідність, усвідомлює, що це може призвести до доведення потерпілого до самогубства чи замаху на самогубство, передбачає реальну можливість настання подібних наслідків, бажає чи свідомо припускає їх настання.

	Мотив і мета вчинення кримінального правопорушення впливу на кваліфікацію не мають, але можуть свідчити про наявність прямого умислу. Щодо кримінально протиправної самовпевненості винна особа передбачає можливість доведення потерпілого до самогубства або до замаху на самогубство, але легковажно розраховує на певні конкретні обставини, які здатні, на її думку, відвернути настання таких наслідків. Кримінально протиправна недбалість характерна тим, що та сама особа не усвідомлює своєї дії або бездіяльності, що утворює реальну загрозу для цієї людини,
Суб'єкт	фізична осудна особа з 16 років
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 120 КК України)	1) щодо особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого; 2) щодо двох або більше осіб

ЧАСТИНА 2. ТІЛЕСНІ УШКОДЖЕННЯ

А. Тілесне ушкодження

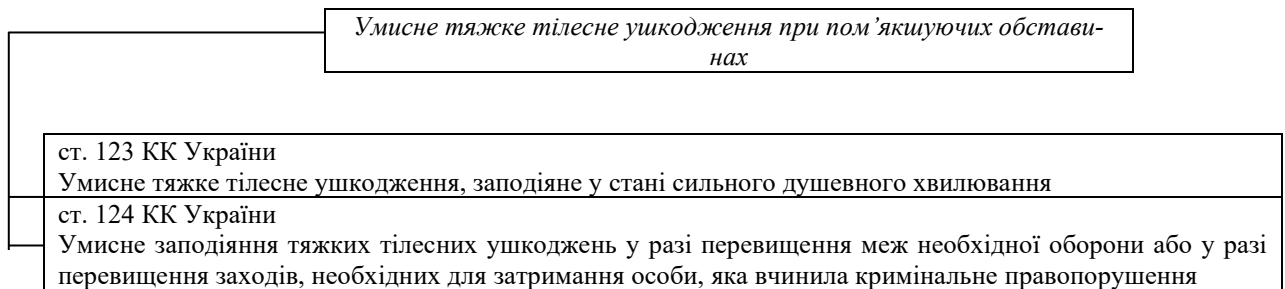
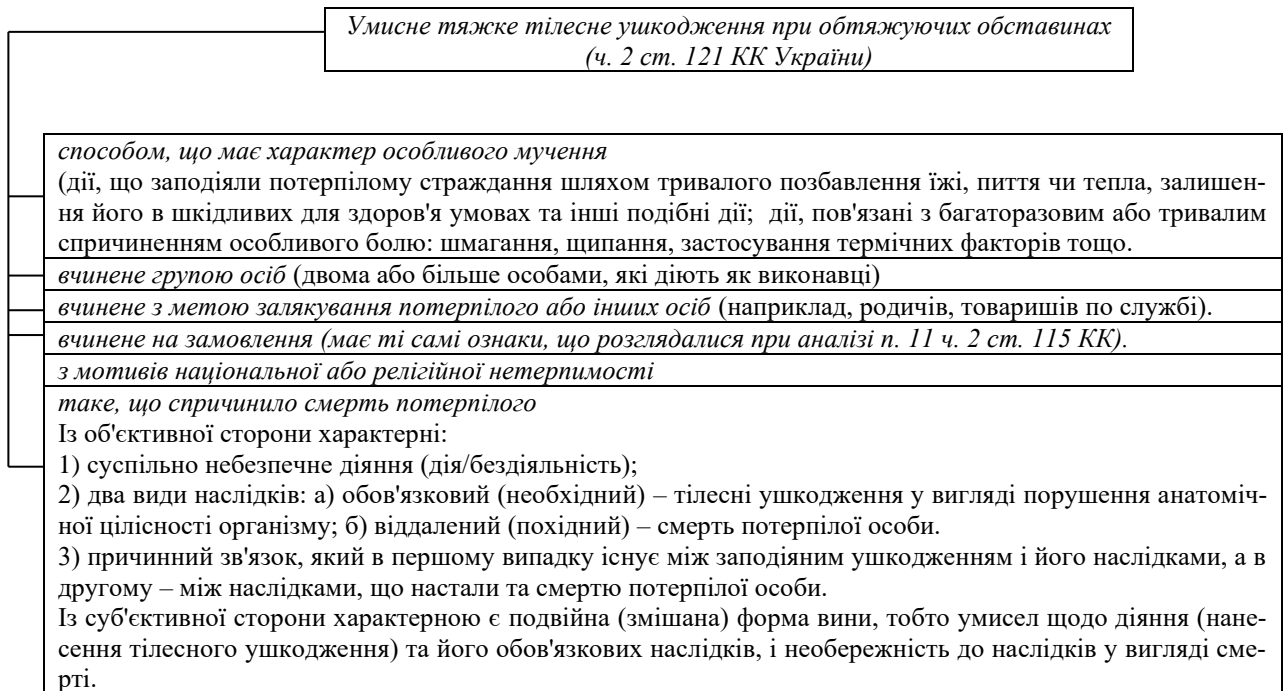
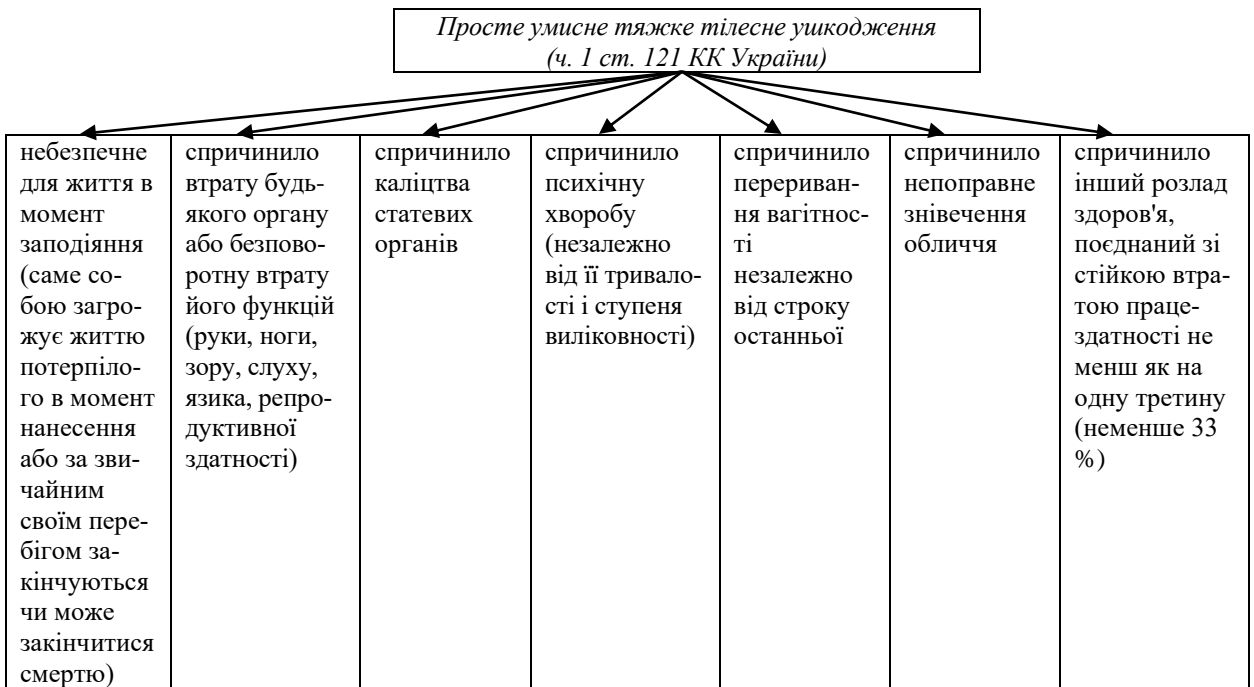
Безпосередній об'єкт	здоров'я особи
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя особи (умисне тяжке тілесне ушкодження, що потягнуло за собою смерть)
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння (дія – фізичний, хімічний, біологічний, психічний чи інший вплив на потерпілого; бездіяльність має місце тоді, коли винний не вчиняє певних дій, які він повинен був і міг вчинити стосовно іншої людини, що спричинило заподіяння шкоди її здоров'ю у вигляді тілесних ушкоджень); 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді порушення анатомічної цілісності організму; 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком. Інколи для тілесних ушкоджень характерні із об'єктивної сторони і інші ознаки (час вчинення, обстановка).
Суб'єктивна сторона	умисна або необережна форма вини. Якщо умисел винного був спрямований на заподіяння невизначеної шкоди здоров'ю, відповідальність настає за фактично заподіяне тілесне ушкодження. Фактичне заподіяння більш легкого тілесного ушкодження, ніж те, на яке був спрямований умисел винного, тягне за собою відповідальність за замах на заподіяння тілесного ушкодження, яке винний бажав спричинити. Інколи обов'язковою є мета або емоційний стан суб'єкта (тілесні ушкодження з метою залякування або в стані сильного душевного хвилювання).
Суб'єкт	фізична осудна особа з 14 років (ст. 121-122 КК України); фізична осудна особа з 16 років (ст. 125, 128 КК України).

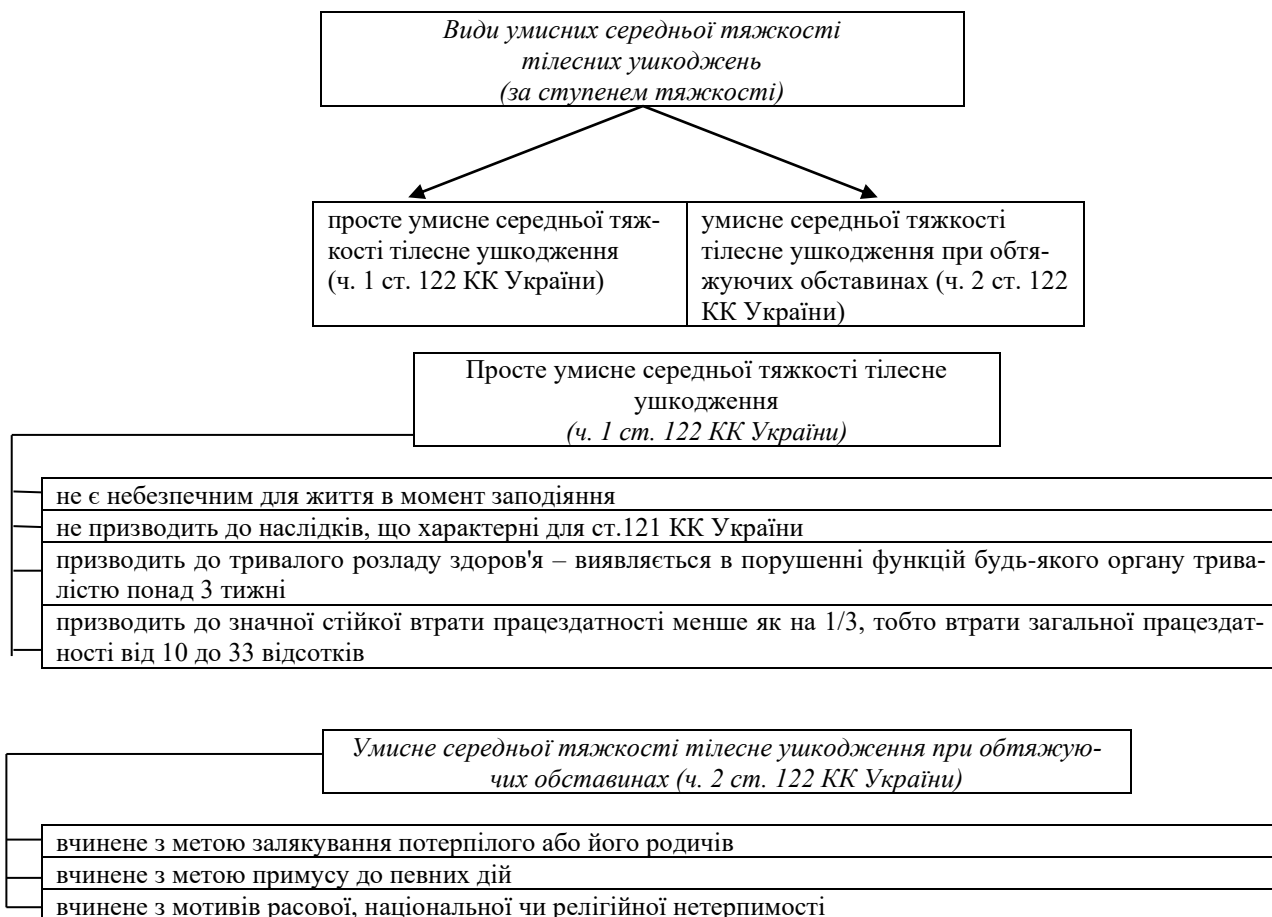
Б. Умисне тяжке тілесне ушкодження

просте умисне тяжке тілесне ушкодження (ч. 1 ст. 121 КК України)	умисне тяжке тілесне ушкодження при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 121 КК України)	умисне тяжке тілесне ушкодження при пом'якшуючих обставинах (ст. 123, 124 КК України)
---	--	--

В. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження

Г. Умисне легке тілесне ушкодження

Стаття 126. Побої і мордування

Основний безпосередній	здоров'я потерпілої особи
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	фізична і психічна недоторканість особи, її честь та гідність
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що виражається в одній з наступних альтернативних дій: 1) завдання удару – одноразовий різкий вплив на тіло людини за допомогою певного предмета або частини тіла (руки, ноги, голови), що завдає фізичного болю; 2) нанесення побоїв – це багаторазове (два і більше) завдання ударів по тілу потерпілого, яке не спричинило тілесних ушкоджень; 3) вчинення інших насильницьких дій – фізичний вплив на людину (крім ударів і побоїв), що викликав больові відчуття (придушення частин тіла, виривання волосся та ін.).

	4) мордування – це багаторазове, тривале нанесення ударів, побоїв, інших насильницьких дій, що завдають фізичного болю, але не спричиняють тілесних ушкоджень.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа з 16 років
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 126 КК України)	1) вчинення дій, передбачених частиною першою, якщо вони мають характер мордування; 2) вчинення кримінального правопорушення групою осіб; 3) вчинення кримінального правопорушення з метою залякування потерпілого чи його близьких; 4) вчинення кримінального правопорушення з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості

Стаття 126-1. Домашнє насильство

Безпосередній об'єкт	здоров'я і нормальний психологічний стан особи
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	воля, честь і гідність особи, її психічна недоторканність
<i>Потерпіла особа</i>	один з подружжя чи колишнього подружжя або інша особа, з якою винний перебуває або перебував у сімейних або близьких відносинах.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільно небезпечне діяння, що виражається в систематичному насильстві: а) фізичне насильство означає, зокрема, ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання. Крім того, заподіяння удару, побоїв, мордування, тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, незаконне позбавлення волі, заподіяння смерті, жорстоке поводження, інші подібні діяння насильницького характеру, якщо їх вчинено систематично, також є фізичним насильством в розумінні ст. 126-1, але вони, зокрема і тоді, коли їх вчинено не систематично, потребують додаткової кваліфікації за статтями 121, 122, 125, 126, 135, 136, 146, 115, 120 або іншими КК – залежно від наслідків, які настали, чи інших обставин; б) психологічне насильство передбачає насильство над емоціями жертви і включає словесні та невербальні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, а також контроль у репродуктивній сфері; в) економічне насильство включає, серед іншого, умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів, на які потерпілий має передбачене законом право, або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) фізичні або психологічні страждання (змістом яких є біль, муки, тривога, переживання); б) розладах здоров'я – розлад фізичного здоров'я або психічний розлад; в) втрата працездатності – стійка або тимчасова (незначна) г) емоційна залежність; г) погіршенні якості життя потерпілої особи. 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками. Закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, в результаті чого настав хоча б один із вказаних в законі наслідків.
Суб'єктивна сторона	прямий або непрямий умисел до діяння і до наслідків
Суб'єкт	фізична осудна особа з 16 років, яка є одним з подружжя чи колишнього подружжя або іншою особою, з якою потерпілий перебуває або перебував у сімейних або близьких відносинах.

Примітка

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не

перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Сексуальне насильство виходить за межі форм ст. 126-1 КК України, за наявності підстав, кваліфікується за статтями 149, 152–156, 301, 302, 303 КК України.

Стаття 127. Каткування

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я потерпілої особи
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	фізична і психічна недоторканість особи, її честь та гідність
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія – нанесення побоїв; мучення; інші насильницькі дії; 2) суспільно небезпечний наслідок а) сильний фізичний біль; б) фізичне страждання (відносно неінтенсивне, але тривале неприємне фізичне відчуття, яке викликане заламуванням кінцівок, дією термічних або хімічних зовнішніх факторів на тіло людини); в) моральне страждання (емоційний стан, який характеризується наявністю суттєвих розбіжностей між діями, які є допустимими стосовно людини і діями, що вчиняються стосовно потерпілої особи); 3) причинний зв'язок (прямий, безпосередній, необхідний, об'єктивний) між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + альтернативна мета примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або покарати його чи іншу особу за дії, вчинені ним або іншою особою чи у вчиненні яких він або інша особа підозрюється, або залякати чи дискримінувати його або інших осіб
Суб'єкт	фізична осудна особа з 16 років За частиною 2 суб'єкт кримінального правопорушення може бути – службова особа.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 127 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) службовою особою з використанням службового становища.

Стаття 129. Погроза вбивством

Безпосередній об'єкт	життя потерпілої особи
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що вважається закінченим з моменту висловлення погрози, незалежно від того чи мав намір суб'єкт цю погрозу реалізувати. Під погрозою слід розуміти психічний вплив на потерпілу особу з метою залякування її позбавленням життя.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа з 16 років
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 129 КК України)	погроза вбивством, вчинена членом організованої групи

Стаття 130. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби

Безпосередній об'єкт	здоров'я особи.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) свідоме поставлення іншої особи в небезпеку зараження вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) чи вірусом іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини – (здійснення без застосування запобіжних засобів статевих контактів, надання донором – ВІЛ-інфікованою особою своєї крові або тканин, недотриманні профілактичних заходів, спрямованих на недопущення розповсюдження ВІЛ-інфекції (ч. 1 ст. 130 КК України); 2) зараження іншої особи ВІЛ чи вірусом іншої невиліковної інфекційної хвороби особою, яка знала про те, що вона є носієм цього вірусу – це внесення відповідного збудника в організм іншої людини (ч. 2, 3 ст. 130 КК України); 3) умисне зараження іншої особи ВІЛ чи вірусом іншої невиліковної хвороби,

	що є небезпечною для життя людини (ч. 4 ст. 130 КК України).
Суб'єктивна сторона	прямий / непрямої умисел (ч. 1, 4 ст. 130 КК України); необережна форма вини у виді кримінально протиправної самовпевненості (ч. 2 ст. 130 КК України).
Суб'єкт	а) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (ч. 1, 4 ст. 130 КК України); б) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, хворіє на ВІЛ чи іншу невиліковну інфекційну хворобу і знає про це (ч. 2, 3 ст. 130 КК України).
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 130 КК України)	1) зараження двох чи більше осіб; 2) зараження неповнолітнього.

Примітка

Вірус імунодефіциту людини (ВІЛ) – це хронічне інфекційне захворювання, яке може протікати протягом багатьох років, вражаючи імунну систему людини, що має захищати її від інфекційних та інших хвороб.

До інших інфекційних хвороб належать розлади здоров'я людей, що викликаються живими збудниками (зокрема, вірусами, бактеріями, найпростішими, грибами тощо), продуктами їх життєдіяльності, патогенними білками, передаються від заражених осіб здоровим і схильні до масового поширення (натуральна віспа, жовта гарячка, чума, холера, сибірка та ін.).

Стаття 131. Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою

Безпосередній об'єкт	здоров'я та життя особи
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – неналежне виконання медичним, фармацевтичним або іншим працівником своїх професійних обов'язків внаслідок недбалого чи несумлінного ставлення до них (використання нестерильних чи не продезінфікованих медичних інструментів і шприців, незабезпечення керівниками закладу охорони здоров'я необхідними засобами захисту своїх працівників, переливання потерпілому крові без проведення лабораторної діагностики на наявність ВІЛ-інфекції тощо); 2) суспільно небезпечні наслідки – зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою, що є небезпечною для життя людини; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	необережна форма вини.
Суб'єкт	медичні, фармацевтичні та інші працівники, які за своїми професійними обов'язками мають певний стосунок до хворих або до ліків.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 131 КК України)	зараження двох чи більше осіб.

Стаття 132. Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я та життя особи
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	права і свободи громадян, відносини у сфері службової та професійної діяльності
<i>Предмет</i>	відомості про проведення медичного огляду осіб на виявлення зараженням ВІЛ чи вірусом іншої невиліковною інфекційною хворобою або захворювання на СНІД, а також його результати
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у розголошенні відповідних відомостей, тобто у незаконному ознайомленні з ними сторонніх осіб (усне, письмове, внаслідок втрати документів чи залишення їх без догляду, у ЗМІ тощо) або створення умов, які сприяють ознайомленню сторонніх осіб із такими відомостями.
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність.
Суб'єкт	а) службова особа лікувального закладу; б) допоміжний працівник такого закладу, який самочинно здобув інформацію; в) медичний працівник.

Стаття 133. Зараження венеричною хворобою

Безпосередній об'єкт	здоров'я особи.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння; 2) суспільно небезпечний наслідок, що полягає у зараженні однією особою іншої венеричною хворобою; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками; 4) способи вчинення кримінального правопорушення на кваліфікацію не впливають.
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий та непрямий) / необережність (кримінально протиправна самовпевненість).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, хворіє на венеричну хворобу та знає про її наявність.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 133 КК України 1) особою, раніше судимою за зараження іншої особи венеричною хворобою; 2) зараження двох чи більше осіб; 3) зараження неповнолітнього; ч. 3 ст. 133 КК України 4) спричинення тяжких наслідків (зокрема, смерті людини, втрати будь-якого органу чи його функцій, психічної хвороби або іншого розладу здоров'я, поєданого зі стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину, переривання вагітності чи непоправного знівечення обличчя).

Примітка

До венеричних хвороб належать інфекційні захворювання, що передаються переважно статевим шляхом і вражають передусім органи сечостатевої системи (наприклад, сифіліс, гонорея, м'який шанкер, паховий лімфогранулематоз, трихомоніаз).

Якщо в результаті венеричної хвороби для здоров'я потерпілого настали шкідливі наслідки, зазначені у статтях 121, 122 або 125 КК України, вчинене охоплюється аналізованим складом кримінального правопорушення і додаткової кваліфікації за статтями КК про відповідальність за тілесні ушкодження не потребує. Якщо зараження венеричною хворобою сталося внаслідок насильницьких дій з боку винного (зґвалтування або сексуальне насильство), діяння кваліфікується за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених відповідними частинами статей 133 і 152 (153) КК України. Але відповідальність за ст. 133 КК України виключається у разі, коли зараження венеричною хворобою стало результатом вчинення вказаних насильницьких дій щодо особи, хворої на венеричну хворобу.

Стаття 134. Незаконне проведення абортів або стерилізації

ч. 1, 3 ст. 134 КК України <i>Основний</i> <i>безпосередній об'єкт</i>	здоров'я вагітної жінки, у випадку спричинення смерті потерпілої особи – її життя
<i>Додатковий</i> <i>обов'язковий об'єкт</i>	встановлений порядок надання медичної допомоги.
ч. 2, 4 ст. 134 КК України <i>Безпосередній об'єкт</i>	фізичну і психічну недоторканність особи, право жінки на материнство і, відповідно, право чоловіка на батьківство.
<i>Додатковий</i> <i>факультативний</i> <i>об'єкт</i>	залежно від характеру дій, які утворюють примушування виступають свобода, честь і гідність особи, її статева свобода, право на працю, власність, житло тощо.
<i>Потерпіла особа</i> <i>ч. 1, 2 3 ст. 134 КК</i> <i>України</i>	вагітна жінка
<i>ч. 4, 5 ст. 134 КК Ук-</i> <i>раїни</i>	особа жіночої або чоловічої статі, яка має репродуктивну здатність
<i>Предмет</i>	а) ембріон (зародок організму людини в ранній період розвитку); б) плід, у який виріс ембріон (плодом визнається внутрішньоутробний продукт

	зачаття, починаючи з повного 12-го тижня вагітності до вигнання (вилучення) з організму матері).
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 134 КК України Формальний склад кримінального правопорушення 1) проведення абортів особою, яка не має спеціальної медичної освіти – це штучне переривання вагітності жінки за наявності її згоди на проведення операції;</p> <p>ч. 3 ст. 134 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у <u>незаконному</u> проведенні абортів: а) за наявності медичних протипоказань переривання вагітності незалежно від її строку; б) не у спеціально акредитованих закладах охорони здоров'я (у домашніх умовах, службових приміщеннях, непрофільних медичних закладах тощо); в) за допомогою недозволених або заборонених засобів чи способів (наприклад, за наявності протипоказань до медикаментозного штучного переривання вагітності аборт здійснюється із застосуванням саме такого способу); г) з порушенням порядку отримання згоди вагітної жінки (її законного представника) на операцію; г) фахівцем, який не є акушером-гінекологом, який пройшов відповідну підготовку та має стаж роботи за фахом відповідно до Клінічного протоколу, затвердженого МОЗ, – у випадку переривання вагітності, строк якої становить від 12 до 22 тижнів; д) у випадку переривання вагітності із вказаним строком, але за відсутності належних медичних або соціальних підстав; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) тривалий розлад здоров'я (більше як 21 день); б) безплідність (втрата здатності до дітнородження); в) смерть потерпілої особи; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>ч. 2 ст. 134 КК України Формальний склад кримінального правопорушення, що виражається у примушуванні до абортів.</p> <p>ч. 4 ст. 134 КК України Формальний склад кримінального правопорушення, що виражається у примушуванні до стерилізації, тобто у примушуванні до знепліднення або позбавлення людини здатності до відтворення. Примушування – це поєднане із застосуванням фізичного насильства або погроз схилення потерпілої особи всупереч її волі до проведення абортів цієї особи або її стерилізації. Кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 або ч. 4 ст. 134 КК України, визнається закінченим з моменту здійснення відповідного впливу на потерпілу особу незалежно від його результативності.</p>
Суб'єкт	<p>ч. 1 ст. 134 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і не має спеціальної медичної освіти: а) особа, що не має ніякого відношення до медицини; б) особа середнього медичного персоналу, у тому числі медична сестра, акушерка й фельдшер, студент медичного навчального закладу; в) лікар з вищою медичною освітою, однак без спеціальної підготовки щодо проведення операцій із штучного переривання вагітності;</p> <p>ч. 3 ст. 134 КК України, крім зазначених категорій осіб, можуть виступати особи зі спеціальною медичною освітою, тобто акушери-гінекологи за фахом, які мають відповідні підготовку та досвід (підтвердженням цьому слугують чинні сертифікат лікаря-спеціаліста і свідоцтво про присвоєння кваліфікаційної категорії за спеціальністю «акушерство і гінекологія»).</p> <p>ч. 2, 4, 5 ст. 134 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>ч. 1, 2, 4 ст. 134 КК України – прямиї умисел. Психічне ставлення до суспільно небезпечних наслідків, зазначених у ч. 3 ст. 134 КК України, є необережним.</p>
Кваліфікуючі ознаки стерилізації	смерть потерпілої особи чи інші тяжкі наслідки (самогубство потерпілої особи, заподіяння їй тяжкого тілесного ушкодження, спричинення хронічного захво-

(ч. 5 ст. 134 КК України)	рювання.
----------------------------------	----------

Стаття 135. Залишення в небезпеці

Безпосередній об'єкт	життя і здоров'я особи
<i>Потерпіла особа</i>	особа, якій властиві дві ознаки: а) перебуває в небезпечному для життя стані – ситуації, яка реально загрожує життю людини та може закінчитися настанням її смерті, якщо не надати своєчасну сторонню допомогу; б) позбавлена можливості вживати заходів до самозбереження через малолітство, старість, хворобу чи внаслідок іншого безпорадного стану.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у суспільно небезпечній бездіяльності – залишення без допомоги: а) «бездіяльність-невтручання», тобто невиконання особою обов'язків з надання допомоги потерпілому, який перебуває в небезпечному для життя стані; б) бездіяльність, викликана попередніми діями особи, що поставила цим потерпілого в небезпечний для життя стан.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і зобов'язана була піклуватися про потерпілого та мала можливість надати йому допомогу або ж сама поставила потерпілого в небезпечний для життя стан.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 135 КК України 1) вчинення матір'ю стосовно новонародженої дитини, якщо матір не перебувала в обумовленому пологами стані; ч. 3 ст. 135 КК України 2) смерть особи; 3) інші тяжкі наслідки.

Стаття 136. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані

Безпосередній об'єкт	здоров'я особи, а також її життя
<i>Потерпіла особа</i>	особа, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 136 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільно небезпечна бездіяльність: а) ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу; б) неповідомлення про такий стан належним установам чи особам; 2) суспільно небезпечні наслідки – спричинення тяжких тілесних ушкоджень; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечною бездіяльністю та суспільно небезпечними наслідками. ч. 2 ст. 136 КК України Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у суспільно небезпечній бездіяльності: а) ненадання допомоги малолітньому, який перебуває в небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу; б) неповідомлення про такий стан дитини належним установам чи особам.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини щодо діяння та необережність щодо наслідків
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 136 КК України)	спричинення смерті потерпілого.

Стаття 137. Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я неповнолітньої людини (дитини), а також її життя
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	нормальний розвиток неповнолітніх, відносини у сфері службової та професійної діяльності;

<i>Потерпіла особа</i>	неповнолітній – особа, яка не досягла 18-річного віку.
Об’єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) невиконання виконання професійних чи службових обов’язків щодо охорони життя та здоров’я неповнолітніх – це повна бездіяльність суб’єктів злочину, тоді як вони повинні були і могли вчинити дії, передбачені їх професійними чи службовими обов’язками (наприклад, ненаправлення дітей, які працюють, на щорічні обов’язкові профілактичні огляди, або ненадання відповідної державної допомоги дітям); б) неналежне виконання професійних чи службових обов’язків щодо охорони життя та здоров’я неповнолітніх – це виконання обов’язків частково, з порушенням відповідного порядку тощо (наприклад, недодержання санітарно-гігієнічних правил у їдальнях або періодичне зайняття вчителем чи тренером своїми особистими справами під час навчально-виховного процесу); 2) суспільно небезпечні наслідки – спричинення істотної шкоди здоров’ю потерпілого; 3) причинний зв’язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб’єктивна сторона	умисел або необережність щодо діяння та необережність щодо наслідків
Суб’єкт	особа, на яку покладено професійні чи службові обов’язки щодо охорони життя та здоров’я неповнолітніх, відповідні працівники та службові особи органів і закладів охорони здоров’я, народної освіти, підприємств у сфері туристичної діяльності тощо.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 137 КК України)	1) смерть неповнолітнього; 2) інші тяжкі наслідки.

Стаття 138. Незаконна лікувальна діяльність

Основний безпосередній об’єкт	здоров’я та життя особи
<i>Додатковий обов’язковий об’єкт</i>	установлений порядок надання населенню якісних і кваліфікованих медичних послуг;
<i>Потерпіла особа</i>	хворий, тобто особа, в якій дійсно наявне певне захворювання, травма чи інший хворобливий стан або яка тільки вважає, що їх має, а насправді вони відсутні.
Об’єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – заняття особою, яка не має належної медичної освіти, лікувальною діяльністю без спеціального дозволу; 2) суспільно небезпечні наслідки – тяжкі наслідки для хворого (спричинення потерпілому смерті, його самогубство, заподіяння йому тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження); 3) причинний зв’язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб’єктивна сторона	умисел щодо діяння / необережність щодо наслідків.
Суб’єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і не має належної медичної освіти.

Примітка

Заняття лікувальною діяльністю – це професійна діяльність щодо огляду пацієнтів, їх консультивання, встановлення діагнозу, призначення до вживання ліків, проведення медичних процедур тощо.

Спеціальний дозвіл – це документ, який підтверджує відповідність конкретної особи без спеціальної медичної освіти кваліфікаційним вимогам для провадження медичної діяльності в галузі народної та нетрадиційної медицини за умови контролю з боку лікаря.

Належна медична освіта – передбачає, що особа має таку медичну освіту, яка дає їй легітимне право займатися даним видом лікарської діяльності на професійному рівні.

Стаття 139. Ненадання допомоги хворому медичним працівником

Безпосередній об’єкт	здоров’я та життя особи
<i>Потерпіла особа</i>	хворий, тобто особа, в якій дійсно наявне певне захворювання, травма чи інший хворобливий стан або яка тільки вважає, що їх має, а насправді вони відсутні.

Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у суспільно небезпечній бездіяльності – ненадання без поважних причин допомоги хворому, тобто повна відмова медичного працівника від надання допомоги хворому або надання її не в тому обсязі, який необхідний у конкретній ситуації (наприклад, відмова надати першу медичну допомогу пораненому чи травмованому, неприйняття хворої людини до лікувального закладу); Поважні причини, які виключають відповідальність за ст. 139 КК України: непереборна сила (стихийне лихо), стан крайньої необхідності (наприклад, необхідність надати першочергову допомогу хворому, який перебуває у більш тяжкому стані), хвороба самого медичного працівника тощо.
Суб'єкт	медичний працівник, який зобов'язаний, згідно з установленими правилами, надати допомогу хворому
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 139 КК України)	1) смерть хворого; 2) інші тяжкі наслідки.

Стаття 140. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я та життя особи
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	установлений порядок виконання медичними та фармацевтичними працівниками своїх професійних обов'язків;
<i>Потерпіла особа</i>	хворий, тобто особа, в якій дійсно наявне певне захворювання, травма чи інший хворобливий стан або яка тільки вважає, що їх має, а насправді вони відсутні.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) невиконання професійних обов'язків – це не вчинення дій (повна бездіяльність) медичним або фармацевтичним працівником, тоді як за законом він був зобов'язаний їх вчинити (наприклад, залишення хворого без належного медичного огляду, невиконання медсестрою вказівки лікаря щодо призначених хворому відповідних ліків чи процедур); б) неналежне виконання професійних обов'язків – це виконання своїх обов'язків частково, поверхово, без додержання існуючих вимог щодо професійної діяльності (неправильне виготовлення чи зберігання ліків, недостатній контроль за медичною технікою тощо); 2) суспільно небезпечні наслідки – тяжкі наслідки для хворого; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність щодо діяння та необережність щодо наслідків
Суб'єкт	медичний або фармацевтичний працівник
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 140 КК України)	спричинення тяжких наслідків неповнолітньому

Стаття 141. Порушення прав пацієнта

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я та життя особи
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	установлений порядок проведення клінічних випробувань лікарських засобів
<i>Потерпіла особа</i>	пацієнт (здоровий доброволець), тобто особа, яка може бути залучена як досліджувана до клінічного випробування лікарського засобу.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – проведення клінічних випробувань лікарських засобів: без письмової згоди пацієнта чи його законного представника, або стосовно неповнолітнього чи недієздатного; 2) суспільно небезпечні наслідки – настання смерті або інших тяжких наслід-

	ків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел щодо діяння та необережність щодо наслідків
Суб'єкт	особа медичного персоналу, яка безпосередньо проводить клінічні випробування лікарських засобів, або службова особа – керівних цих випробувань.

Примітка

Клінічні випробування лікарських засобів – це науково-дослідницька робота, метою якої є будь-яке дослідження за участю людини як його суб'єкта, призначене для виявлення або підтвердження клінічних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та/або інших ефектів, у тому числі для вивчення всмоктування, розподілу, метаболізму та виведення одного або кількох лікарських засобів та/або виявлення побічних реакцій на один або кілька досліджуваних лікарських засобів з метою оцінки його (їх) безпечності та/або ефективності;

Стаття 142. Незаконне проведення дослідів над людиною

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я та життя особи
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	установлений порядок проведення дослідів над людиною
<i>Потерпіла особа</i>	піддослідна людина
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – незаконне проведення медико-біологічних (наприклад, дослідження біологічних можливостей людського організму в екстремальних умовах, під впливом гравітації, високої температури, за нестачі кисню), психологічних (наприклад, дослідження психофізіологічних можливостей людського мозку під впливом гіпнозу, у контексті запам'ятовування значних масивів інформації) або інших дослідів (будь-які наукові дослідження) над людиною; 2) суспільно небезпечні наслідки – створення небезпеки для життя та здоров'я людини; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел щодо діяння та необережність щодо наслідків
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 142 КК України)	1) щодо неповнолітнього; 2) щодо двох або більше осіб; 3) шляхом примушування; 4) шляхом обману; 5) тривалий розлад здоров'я потерпілого.

Стаття 143. Порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я та життя особи
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	установлений порядок трансплантації органів чи тканин людини або торгівлі ними
<i>Предмет</i>	анатомічні матеріали людини – органи (їх частини), тканини, анатомічні утворення, клітини людини або тварини, фетальні матеріали людини;
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 143 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільно небезпечне діяння: умисне порушення встановленого законом порядку застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини; 2) суспільно небезпечні наслідки – істотна шкода здоров'ю потерпілого; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками. ч. 2 ст. 143 КК України Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у вилученні у людини анатомічних матеріалів – видалення анатомічних матеріалів з організму людини чи відокремлення від нього через хірургічне або інше втручання в організм людини. Способом вчинення кримінального правопорушення є

	<p>примушування або обман. ч. 2 ст. 143 КК України Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у незаконній торгівлі (купівля-продаж) анатомічними матеріалами людини. ч. 4 ст. 143 КК України Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає в участі у транснаціональних організаціях, які займаються такою діяльністю – це участь в організаціях, що діють у двох чи більше країнах і систематично займаються вилученням у людей шляхом примушування або обману їх анатомічних матеріалів з метою їх трансплантації чи незаконною міжнародною торгівлею такими матеріалами.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 143 КК України – прямий умисел ч. 2 ст. 143 КК України – прямий умисел + мета – трансплантація анатомічних матеріалів + корисливий мотив та мета (при незаконній торгівлі такими матеріалами); ч. 4 ст. 143 КК України – прямий умисел + корисливий мотив.</p>
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 3 ст. 143 КК України вилучення у людини анатомічних матеріалів вчинені щодо особи, яка перебувала: а) в безпорадному стані; б) в матеріальній чи іншій залежності від винного; ч. 5 ст. 143 КК України дії, передбачені частинами другою, третьою чи четвертою цієї статті, вчинені за попередньою змовою групою осіб</p>

Примітка

Трансплантація – спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту і спрямований на відновлення здоров'я людини.

Стаття 144. Насильницьке донорство

Безпосередній об'єкт	здоров'я особи;
<i>Предмет</i>	кров живої людини.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: вилучення крові у людини – це її взяття з організму людини (донора) різним чином (наприклад, через надріз чи проколання голкою вен) задля переливання до організму іншої людини, консервації тощо; 2) способи: а) насильство (фізичне або психічне); б) обман; 3) кримінальне правопорушення є закінченим з моменту насильницького чи обманного вилучення хоча б частки крові з організму людини.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий умисел + мета: а) використання людини як донора (ч. 1); б) продаж крові (ч. 3).</p>
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 144 КК України 1) щодо неповнолітнього; 2) щодо особи, яка перебувала в безпорадному стані; 3) щодо особи, яка перебувала в матеріальній залежності від винного; ч. 3 ст. 144 КК України 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) з метою продажу.</p>

Стаття 145. Незаконне розголошення лікарської таємниці

Основний безпосередній об'єкт	здоров'я та життя особи
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	порядок збереження лікарської таємниці, сфера професійної та службової діяльності;

<i>Предмет</i>	лікарська таємниця – конфіденційна інформація про пацієнта: факт звернення за медичною допомогою, стан здоров'я пацієнта, хворобу та діагноз, огляд та його результати, методи лікування, інтимну і сімейну сторони життя, інші відомості, одержані при медичному обстеженні.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – розголошення лікарської таємниці; 2) суспільно небезпечні наслідки – спричинення тяжких наслідків (самогубство потерпілого, його самокалічення, серйозне загострення його хвороби через емоційні переживання тощо); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел щодо діяння та необережність щодо наслідків
Суб'єкт	особа, якій лікарська таємниця стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків (медичні працівники, працівники правоохоронних органів, адвокати, нотаріуси, вихователі, журналісти тощо).

ТЕМА 4.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи

Родовий об'єкт	воля, честь та гідність особи.
<i>Додаткові об'єкти</i>	життя і здоров'я особи (кваліфікований вид ст. 146 КК України, ст. 150-1 КК України).
<i>Потерпіла особа</i>	1) малолітні особи (кваліфікований вид ст. 146 КК України, ст. 150-1 КК України); 2) неповнолітні особи (кваліфікований вид ст. 147 КК України); 3) особа, що перебуває в уразливому стані (ст. 149 КК України); 4) заручник (ст. 147 КК України); 5) особа, що перебуває у матеріальній чи службовій залежності від винного (ст. 149 КК України); 6) новонароджена дитина або немовля (ст. 148 КК України); 7) особа до 16 років (ст. 150 КК України); 8) психічно здорова особа (ст. 151 КК України).
Об'єктивна сторона	Усі кримінальні правопорушення сконструйовані як кримінальні правопорушення із <i>формальним складом</i> , що вчиняються виключно шляхом активної дії (викрадення, поміщення, експлуатація та ін.). В ряді випадків, кваліфікуючі види тих чи інших кримінальних правопорушень, передбачають і настання наслідків (ч. 3 ст. 146 КК України, ч. 2 ст. 147 КК України, ч. 3 ст. 150-1 КК України та ін.). Серед суспільно небезпечних наслідків виділяють спричинення істотної шкоди для здоров'я, фізичного розвитку або освітнього рівня дитини, спричинення дитині тяжких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень або настання інших тяжких наслідків. Досить часто обов'язковими із об'єктивної сторони є і інші ознаки (спосіб вчинення, місце, знаряддя та ін.).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. Ставлення суб'єкта до можливих кваліфікуючих наслідків може виражатись і в необережній вині. Обов'язковою ознакою ряду кримінальних правопорушень цього розділу є мотив та мета їх вчинення (корисливий мотив, експлуатація людини).
Суб'єкт	1) особа з 16 років (незаконне позбавлення волі, торгівля людьми); 2) особа з 14 років (захоплення заручників); 3) спеціальний суб'єкт: а) працівник пологового чи дитячого будинку (підміна дитини); б) лікар-психіатр (незаконне поміщення в психіатричний заклад); в) особа, від якої потерпілий перебуває в матеріальній чи службовій залежності (торгівля людьми); г) батьки або особи, які їх заміняють (використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом).
Поняття та класифікація	Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи – це умисні суспільно-небезпечні протиправні діяння, що посягають на волю особи, її честь та гідність, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення. За безпосереднім об'єктом: 1) кримінальні правопорушення, які заподіюють шкоду волі особи (ст. 146, 146-1 КК України); 2) кримінальні правопорушення, які, крім позбавлення волі, спричиняють шкоду і іншим правам та цінностям (посягають на життя, здоров'я, власність, статеву свободу особи) (ст.ст. 147, 151, 151-2, 149 КК України); 3) кримінальні правопорушення, які, не позбавляючи особу волі, заподіюють шкоду інтересам неповнолітніх (ст.ст. 148, 150, 150-1 КК України).

Стаття 146. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини

Основний безпосередній об'єкт	воля, честь і гідність особи,
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	фізична та психічна недоторканність особи, її здоров'я та життя.
<i>Потерпіла особа</i>	будь-які особи, щодо яких мало місце незаконне позбавлення волі або викра-

	дення.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) незаконне позбавлення волі – це дії чи бездіяльність, якими людина проти її волі утримується в певному місці, яке вона не має змоги вільно залишити. 2) викрадення людини це умисне протиправне заволодіння людиною будь-яким способом (таємним, відкритим, шляхом обману або зловживання довірою тощо), поєднане з переміщенням її з місця перебування. Викрадення людини = а) заволодіння (зокрема й захоплення) людини, учиненого будь-яким способом + б) переміщення (віддалення) потерпілого з місця його постійного або тимчасового перебування, ±в) можливе подальше протиправне тримання особи всупереч її волі та бажанню.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку;
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 146 КК України 1) щодо малолітньої дитини; 2) щодо двох або більше осіб; 2) з корисливих мотивів; 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) у спосіб, що є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого; 5) таке, що супроводжувалося заподіянням йому фізичних страждань; ч. 3 ст. 146 КК України 6) із застосування зброї; 7) протягом тривалого часу. 8) організованою групою; 9) якщо вони спричинили тяжкі наслідки.

Стаття 146-1. Насильницьке зникнення

Основний безпосередній об'єкт	воля, честь і гідність особи,
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	фізична та психічна недоторканність особи, її здоров'я та життя.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 146-1 КК України 1) арешт – це різновид кримінального покарання, за якого суд може позбавити особу права вільно переміщуватись у просторі. 2) затримання як захід забезпечення кримінального провадження є тимчасовим запобіжним заходом, який застосовується уповноваженою службовою особою до особи, що підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення. Воно полягає у примусовому і короткотривалому (на строк не більше 72 годин) позбавленні волі особи (ч. 1. ст. 211 КПК) і здійснюється на підставах, в порядку та на строки, встановленими ст. 208-213 КПК України; 3) викрадення – протиправне таємне або відкрите захоплення і утримання людини. 4) позбавлення волі людини в будь-якій іншій формі; 5) приховуванням даних про долю такої людини чи місце перебування; ч. 2 ст. 146-1 КК України 6) видання наказу або розпорядження про вчинення дій, зазначених у частині першій цієї статті; 7) невжиття керівником, якому стало відомо про вчинення дій, зазначених у частині першій цієї статті, його підлеглими заходів для їх припинення та неповідомлення компетентних органів про злочин
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	представник держави, в тому числі іноземної. Під представником держави в цій статті слід розуміти службову особу, а також особу або групу осіб, які діють з дозволу, за підтримки чи за згодою держави. Під представниками іноземної держави в цій статті слід розуміти осіб, які діють як державні службовці іноземної держави або проходять військову службу у збройних силах, органах поліції, органах державної безпеки, розвідувальних органах, або осіб, які займають посади в зазначених або будь-яких інших державних органах чи органах місцевого самоврядування іноземної держави,

Стаття 147. Захоплення заручників

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий факультативний об'єкт</i></p> <p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>воля, честь і гідність особи.</p> <p>фізична та психічна недоторканність особи, її здоров'я та життя.</p> <p>заручник – людина, захоплена з метою змусити когось (родичів заручника, представників влади) вчинити певні дії або утриматися від вчинення певних дій заради звільнення заручника, недопущення його вбивства чи нанесення серйозної шкоди його здоров'ю.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Формальний склад кримінального правопорушення: <i>Захоплення заручника</i> означає будь-яке посягання на особисту недоторканість особи, що призвело до обмеження її фізичної свободи, вчинене з метою: спонукати родичів затриманого, державну або іншу установу, підприємство чи організацію, фізичну або службову особу до: а) вчинення будь-якої дії; б) утримання від учинення будь-якої дії. <i>Тримання особи</i> як заручника передбачає фактичний контроль над нею, що дає можливість спричинити їй певну шкоду, якщо не будуть виконані вимоги суб'єкта кримінального правопорушення. Захоплення завжди пов'язане з незаконним позбавленням волі чи викраденням людини, за допомогою яких вчиняється це кримінальне правопорушення. При цьому додаткова кваліфікації за 146 КК України не потребується. Разом з тим, якщо захоплення або тримання супроводжуються обтяжуючими обставинами, що зазначені в ч. 2 ст. 146 КК України і не передбачені в ст. 147 КК України, то кваліфікація здійснюється за сукупністю ч. 2 ст. 146 КК та ст. 147 КК.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел</p> <p>+мета спонукати родичів затриманого, державну або іншу установу, підприємство чи організацію, фізичну або службову особу до: а) вчинення будь-якої дії (передати зброю, наркотичні засоби, інші речі, транспортні засоби чи гроші, звільнити якогось заарештованого чи ув'язненого, забезпечити безперешкодний виліт за межі країни тощо); б) утримання від учинення будь-якої дії (неприйняття певної особи на ту чи іншу посаду, відмова від укладення угоди тощо).</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 147 КК України)</p>	<p>1) щодо неповнолітнього; 2) організованою групою; 3) захоплення або тримання особи як заручника, поєднане з погрозою знищення людей; 4) спричинення ним тяжких наслідків.</p>

Співвідношення складів кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 146 та 147 КК України: 1) особливість об'єктивної сторони захоплення заручників полягає в тому, що ця дія завжди вчиняється з метою спонукання юридичних чи фізичних осіб вчинити або утриматися від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника. До того ж неважливо, хто буде виконувати ці вимоги. Викрадення ж вчиняється без пред'явлення будь-яких вимог (наприклад, при викраденні малолітнього з метою його виховання), або викраденні ж вимоги спрямовані до конкретних осіб – родичів викраденого (осіб, які їх замінюють) або до самого викраденого; 2) при захопленні заручників винна особа посягає на пересічних громадян; міжособистісних стосунків між винним і потерпілим зазвичай не існує, тобто потерпілий випадково перебував у певному місці у певний час. Водночас при незаконному позбавленні волі або викраденні людини потерпілий цікавить винного персонально; 3) як при захопленні заручників, так і при викраденні людини, діяння може бути вчинено як таємно, так і відкрито, але факт тримання при захопленні заручників має відкритий характер. При викраденні ж факт тримання відомий тільки родичам чи іншим особам, на яких розрахований вплив самого факту викрадення, а місце тримання невідоме нікому, ретельно приховується.

Стаття 148. Підміна дитини

<p>Безпосередній об'єкт</p>	<p>особиста воля дитини та сім'я як блага, що охороняються Конституцією України.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Формальний склад кримінального правопорушення полягає у підміні чужої дитини тобто заміні однієї дитини, яка щойно народилася в пологовому будинку, на іншу, або заміна одного немовляти на інше у будинку дитини. Це кримінальне правопорушення становить не тільки підміна чужої дитини на іншу чужу, а й підміна чужої дитини на свою (це може бути пов'язано, скажі-</p>

	мо, зі станом здоров'я своєї дитини). Згода батьків (законних представників) однієї дитини на її підміну не змінює суті діяння, оскільки при цьому ігнорується воля інших батьків (законних представників). Обмін власними дітьми за обоюсторонньою згодою батьків і наявністю відповідної мети може бути кваліфікований за ч. 2 ст. 149 КК України як здійснення незаконної угоди щодо неповнолітнього. Під дитиною у цій статті слід розуміти немовля як особу, ідентифікувати яку за її індивідуальними ознаками її батьки чи інші законні представники з тих чи інших причин ще у повній мірі неспроможні
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мотив корисливий або інший особистий.
Суб'єкт	будь-яка особа, для якої у даний час одне із немовлят юридично є чужим.

Стаття 149. Торгівля людьми

Безпосередній об'єкт	воля, честь і гідність особи.
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя та здоров'я особи
<i>Потерпіла особа</i>	будь-яка особа, однак, ч. 1 ст. 149 КК України виділяє: 1) особу, яка перебуває в матеріальній чи іншій залежності означає, що матеріальна допомога з боку суб'єкта кримінального правопорушення виступає єдиним, основним або істотним джерелом існування потерпілої особи, і позбавлення такої допомоги здатне поставити жінку або чоловіка у скрутне становище. Матеріальна залежність має місце, зокрема, тоді, коли жінка або чоловік перебувають на повному або частковому утриманні винного, проживають на його житловій площі, а також коли дії винного спроможні іншим чином викликати істотне погіршення матеріального становища потерпілої особи (йдеться, наприклад, про відносини цивільного боргу, відносини між спадкодавцем і спадкоємцем); 2) особа в уразливому стані; ч. 2 ст. 149 КК України виділяє 1) неповнолітня особа; 2) особа, що перебуває в службовій залежності означає, що: а) потерпіла особа є підлеглою винного по роботі; б) потерпіла особа підлягає службовому контролю з боку винного (скажімо, ревізор і комірник); в) реалізація істотних інтересів потерпілої особи залежить від поведінки винного по службі (наприклад, науковий керівник і аспірант); ч. 3 ст. 149 КК України вказує на малолітню дитину.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) торгівля людьми – це незаконні випадки передачі людини однією особою та її одержання іншою особою на підставі незаконної угоди; б) вербування людини – це дії, пов'язані із схиланням особи працювати чи надавати послуги на певних умовах, як правило, за матеріальну винагороду. До таких дій слід віднести психічний вплив на людину у формі запрошення, умовляння чи переконання для подальшого її набору, а також сам набір потерпілого працювати чи надавати послуги за наймом; в) переміщення людини – це вчинення суб'єктом кримінального правопорушення будь-яких дій по переміщенню у просторі потерпілої особи з одного місця в інше; г) переховування людини – це вчинення суб'єктом кримінального правопорушення будь-яких дій, спрямованих на те, щоб унеможливити або утруднити встановлення того, де на даний час перебуває потерпіла особа; г) передача людини – вчинення однією особою певних дій, пов'язаних із наданням потерпілого іншій особі (одержувачу); д) одержання людини – заволодіння людиною чи її тримання особою, якій людина була передана. 2) спосіб вчинення кримінального правопорушення: а) ч. 1 ст. 149 КК України – примус, викрадення, обман, шантаж, матеріальна чи інша залежність потерпілого, його уразливий стан або підкуп третьої особи,

	<p>яка контролює потерпілого;</p> <p>б) ч. 2 ст. 149 КК України – насильство, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погроза застосування такого насильства;</p> <p>в) ч. 3 ст. 149 КК України – насильство, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погроза застосування такого насильства. Для наявності в діях особи об'єктивної сторони кримінального правопорушення достатньо встановити використання нею при вчиненні кримінального правопорушення хоча б одного із вказаних у диспозиції ст. 149 КК України способів. Винятки із цього становлять випадки, коли потерпілим є особа малолітня (у віці до 14 років) чи неповнолітня (у віці від 14 до 18 років). Згідно з приміткою до ч.3 до ст. 149 КК України відповідальність за вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання малолітнього чи неповнолітнього за цією статтею настає незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням примусу, викрадення, обману, шантажу чи уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, використання службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності, або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання її згоди на експлуатацію людини</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел + мета експлуатації людини:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) всі форми сексуальної експлуатації – це вид експлуатації праці особи у сфері проституції, під якою слід розуміти надання сексуальних послуг за гроші чи іншу матеріальну винагороду, або у суміжних сферах (у сфері розпутних дій з дітьми, надання разових сексуальних послуг ув'язненим та деяким іншим особам, співжиття з метою систематичного отримання сексуального задоволення тощо), незалежно від того, чи дозволений у тій чи іншій країні чи її окремих місцевостях цей вид діяльності; 2) використання в порнобізнесі тобто у частково чи повністю дозволеному у тій чи іншій країні чи незаконному виді підприємництва, що пов'язаний з проституцією, утриманням будинків розпусти, виготовленням, збутом і розповсюдженням предметів порнографічного характеру тощо. Використання у порнобізнесі також означає використання особи як сутенера, утримувача будинку розпусти, актора при зйомках порнографічних фільмів, статиста при виготовленні порнографічних журналів тощо; 3) примусова праця або примусове надання послуг – передбачає працю, до якої особа примушується насильством чи будь-яким іншим способом і внаслідок якої відбувається присвоєння матеріальних результатів її праці (зокрема прибутку) власником засобів виробництва; 4) рабство або звичаї подібні до рабства – стан людини, щодо якої застосовуються атрибути права власності, зокрема, насильницьке підпорядкування однієї людини іншій; 5) підневільний стан – стан при якому обов'язком особи надавати свої послуги під примусом; 6) залучення в боргову кабалу тобто у стан чи становище, що виникає внаслідок застави боржником у забезпечення боргу особистої праці або праці залежної від нього особи, якщо належним чином обумовлена цінність виконуваної роботи не зараховується в погашення боргу або якщо тривалість цієї роботи не обмежена і характер її не визначений; 7) вилучення органів – вилучення з організму людини її складової частини, що має певну будову і спеціальне призначення без згоди самої особи або за її згодою, досягнутою шляхом використання кримінально протиправних засобів впливу на неї; 8) проведення дослідів над людиною без її згоди – незаконне проведення медико-біологічних, психологічних або інших дослідів над людиною, що створює небезпеку для її життя чи здоров'я; 9) усиновлення (удочеріння) з метою наживи – взяття на виховання в сім'ю дитини на правах сина чи доньки, оформлене в установленому порядку, вчинене з метою отримання будь-якої матеріальної вигоди або уникнення певних витрат завдяки усиновленню (удочерінню) (наприклад, бажання отримати контроль над власністю усиновленої особи, залучення до заняття жебрацтвом, азартними іграми, проституцією тощо);

	<p>10) примусова вагітність – використання репродуктивної функції організму жінки шляхом природнього або штучного запліднення без її згоди та подальше примушування жінки до виношування дитини;</p> <p>11) втягнення у злочинну діяльність – дії, пов'язані з безпосереднім психологічним або фізичним впливом на особу, вчинені з метою викликати в неї прагнення взяти участь у одному чи кількох злочинах (примушення до виготовлення та/або перевезення, та/або розповсюдження наркотиків, інших заборонених товарів, торгівлі зброєю, викрадення та/або збуту автотранспортних засобів, здійснення інших злочинів).</p> <p>12) використання у збройних конфліктах – використання особи, яка знаходиться у підневільному стані іншої особи, для виконання нею бойових завдань, пов'язаних з поваленням державної влади або порушення суверенітету і територіальної цілісності держави</p> <p>13) примусове переривання вагітності;</p> <p>14) примусове одруження;</p> <p>15) примусове втягнення у зайняття жебрацтвом</p>
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Однак, інколи такий суб'єкт містить і спеціальні ознаки (службова особа, особа від якої потерпілий перебуває в матеріальній чи іншій залежності; батьки, усиновителі, опікуни чи піклувальники).
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 149 КК України</p> <p>1) щодо неповнолітнього;</p> <p>2) щодо кількох осіб;</p> <p>3) повторно;</p> <p>4) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>5) службовою особою з використанням службового становища;</p> <p>6) у поєднанні з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, з погрозою застосування такого насильства.</p> <p>ч. 3 ст. 149 КК України</p> <p>7) щодо неповнолітнього його батьками, усиновителями, опікунами чи піклувальниками;</p> <p>8) щодо малолітнього;</p> <p>9) організованою групою;</p> <p>10) у поєднанні з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства;</p> <p>11) спричинення тяжких наслідків.</p>

Стаття 150. Експлуатація дітей

Безпосередній об'єкт	воля, честь і гідність, фізичне і психічне здоров'я дитини.
<i>Потерпіла особа</i>	дитина, яка не досягла віку, з якого законодавством дозволяється працевлаштування.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: експлуатація дитини тобто присвоєння матеріальних результатів праці (зокрема прибутку) власником засобів виробництва. При цьому людина може працювати взагалі без оплати або з оплатою, яка явно не відповідає характеру та інтенсивності роботи.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета отримання прибутку.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 150 КК України)	<p>1) кількох (двох чи більше) дітей одночасно або в різний час;</p> <p>2) дитини, якщо вона потягла істотну шкоду для здоров'я, фізичного розвитку або освітнього рівня дитини;</p> <p>3) поєднана з використанням дитячої праці в шкідливому виробництві.</p>

Стаття 150-1. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом

Безпосередній об'єкт	воля, честь і гідність дитини
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	фізичне і психічне здоров'я дитини
<i>Потерпіла особа</i>	малолітня дитина

<i>Предмет</i>	гроші, речі, інші матеріальні цінності
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у використанні малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, тобто для систематичного (три і більше епізоди) випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 150-1 КК України – батьки або особи, які їх замінюють; ч. 2 ст. 150-1КК України – будь-які інші особи, крім батьків та осіб, які замінюють батьків.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 150-1КК України 1) стосовно чужої дитини; 2) із застосуванням насильства чи погрозою його застосування; 3) повторно; 4) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 150, 303 або 304 КК України; 5) за попередньою змовою групою осіб; ч. 3 ст. 150-1КК України 6) вчинене організованою групою; 7) якщо внаслідок таких дій дитині спричинені середньої тяжкості або тяжкі тілесні ушкодження.

Примітка: відмінність використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом від втягування неповнолітніх в протиправну діяльність: 1) за ст. 150-1 КК України потерпілим є малолітня особа (до 14-річного віку), а за ч. 1 ст. 304 КК України - неповнолітня особа (до 18-річного віку), хоча в ч. 2 ст.304 КК України вже згадується про малолітнього; 2) за ст. 150-КК України потерпілий, унаслідок свого віку, не усвідомлює факту використання його як фактичного «знаряддя» для жебракування, а за статтею 304 КК України – усвідомлює; 3) обов'язкова мета використання дитини для заняття жебрацтвом – для отримання прибутку, яка не характерна для втягнення неповнолітнього в жебрацтво.

У випадку використання малолітньої дитини в зайнятті жебрацтвом супроводжується втягненням потерпілої особи в таку діяльність, учинене утворює сукупність кримінальних правопорушень, передбачених статтею 150-1, статтею 304 КК України. При цьому, використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом не передбачає активних дій з боку самої дитини, а враховується сама присутність дитини разом із дорослим.

Стаття 151. Незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги

Безпосередній об'єкт	воля, честь і гідність особи
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя та здоров'я особи
<i>Потерпіла особа</i>	психічно здорова особа
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення суспільно небезпечні діяння, які полягають у незаконному поміщенні в психіатричний заклад (психоневрологічний, наркологічний чи інший спеціалізований заклад, центр, відділення тощо будь-якої форми власності, діяльність яких пов'язана з наданням психіатричної допомоги) завідомо психічно здорової людини.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	лікар-психіатр, який відповідно до встановленого законодавством України порядку, одноосібно чи у складі комісії, приймає рішення про поміщення особи у психіатричний заклад.

Стаття 151-2. Примушування до шлюбу

Безпосередній об'єкт	воля, честь і гідність особи, зокрема у сімейних відносинах.
<i>Потерпіла особа</i>	будь-яка особа, незалежно від статі і віку.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення 1) примушування особи до вступу в шлюб; 2) примушування особи до продовження примусово укладеного шлюбу; 3) примушування особи до вступу у співжиття без укладання шлюбу; 4) примушування особи до продовження такого співжиття; 5) спонукання особи до переміщення на територію іншої держави, ніж та, в

	<p>якій вона проживає, з метою вступу в шлюб чи співжиття без укладання шлюбу або з метою продовження примусово укладеного шлюбу чи зазначеного співжиття.</p> <p>Поняття «примушування» означає застосування фізичного насильства або погрозу його застосування щодо потерпілого чи його близької особи, або шантаж – погрозу знищити чи пошкодити майно потерпілого, або викрасти потерпілого чи позбавити його волі, або розголосити відомості про потерпілого, які потерпілий бажає зберегти у таємниці, або іншим чином обмежити права, свободи чи законні інтереси потерпілого (чи його близької особи).</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 151-2 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередня змовою групою осіб; 3) щодо особи, яка не досягла шлюбного віку згідно із законодавством країни свого громадянства; 4) щодо двох чи більше осіб.

ТЕМА 5.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ
НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i></p> <p><i>Потерпіла особа</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>статева свобода і недоторканість особи.</p> <p>Статева свобода – це право повнолітньої і психічно здорової особи самостійно обирати собі партнера для статевих стосунків, не допускаючи при цьому будь якого примусу.</p> <p>Статева недоторканість – це абсолютна заборона вступати у статеві відносини з особою, яка з різних причин не наділена статевою свободою (психічна хвороба, малолітня особа).</p> <p>Безпосередні об'єкти аналогічні родовому.</p> <p>життя і здоров'я людини.</p> <p>1) особа, яка не досягла 14 річного віку та неповнолітні особи (кваліфіковані види ст. 152 КК України, ст. 153 КК України);</p> <p>2) особа, яка перебуває у матеріальній або службовій залежності від винного (ч. 2 ст. 154 КК України);</p> <p>3) подружжя чи колишнє подружжя або інша особа, з якою винуватий перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах (кваліфіковані види ст. 152 КК України, ст. 153 КК України);</p> <p>4) особа, яка виконує службовий, професійний чи громадський обов'язок – у тому разі, коли мотивом вчинення кримінального правопорушення стало або прагнення перешкодити потерпілій особі в момент посягання або в майбутньому виконувати відповідний обов'язок, або помста за виконання цього обов'язку в минулому;</p> <p>5) жінка, яка завідомо для винуватого перебувала у стані вагітності (кваліфіковані види ст. 152 КК України, ст. 153 КК України)</p> <p>6) особа до 16 років (ст. 155, 156 КК України).</p> <p>майно особи, яке погрожує знищити, пошкодити або вилучити суб'єкт, а також відомості, що ганьблять потерпілого чи його родичів, які потерпіла особа прагне зберегти в таємниці і, які погрожує розголосити суб'єкт (ст. 154 КК України).</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>сконструйовані як кримінальні правопорушення із формальним складом. Однак, кваліфіковані види окремих кримінальних правопорушень (ч. 5 ст. 152 КК України, ч. 5 ст. 153 КК України, ч. 2 ст. 155 КК України) обов'язково вимагає встановлення наслідків, зокрема <u>тяжких наслідків</u>, а саме: самогубство потерпілої особи, тяжкі тілесні ушкодження, смерть, вади в розвитку дитини, зараження венеричною хворобою та ін. (матеріальні склади кримінального правопорушення).</p> <p>Усі статеві кримінальні правопорушення вчиняються шляхом активної дії. Такі дії як правило, носять фізичний характер (примушування, насильство), однак, можуть мати і інтелектуальний вираз (при розбещенні неповнолітніх (ведення розмов, демонстрація предметів порнографічного характеру).</p> <p>Відповідальність за ч. 2 ст. 154 КК України настає лише за умови, що вплив на потерпілу особу здійснювався з використанням її матеріальної або службової залежності від винуватого, що слід визнати способом вчинення розглядуваного кримінального правопорушення.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел. Мотиви та мета статевих кримінальних правопорушень можуть бути різними (заздрість, помста, прагнення самореалізації), однак, домінуючим є сексуальний мотив – прагнення задовольнити свою статево пристрасність.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>1) особа із 14 років (ст. 152 КК України, ст. 153 КК України);</p> <p>2) особа із 16 років (ст.ст. 154, 156 КК України);</p> <p>3) особа, яка досягла 18-річного віку (ст. 155 КК України);</p> <p>4) особа, від якої потерпіла залежить матеріально або по службі (ч. 2 ст. 154 КК України);</p>

	5) близький родич або член сім'ї, а так само особа, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього (кваліфіковані види ст.ст. 155-156 КК України).
Поняття та класифікація	Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи – це умисні суспільно небезпечні та протиправні діяння, які посягають на статеву свободу та недоторканість потерпілої особи, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення. Залежно від того, чи застосовується фізичне та психічне насильство кримінальні правопорушення можуть бути поділені: 1) насильницькі статеві кримінальні правопорушення (ст. 152, 153, 154 КК України); 2) ненасильницькі статеві кримінальні правопорушення (ст. 155, 156 КК України)

Стаття 152. Зґвалтування

Основний безпосередній об'єкт	статева свобода та статевая недоторканість потерпілої особи.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	фізична та психічна недоторканість потерпілої особи, її здоров'я, життя, воля, честь та гідність.
<i>Потерпіла особа</i>	особа як чоловічої, так і жіночої статі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення дії сексуального характеру, пов'язані із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. Зґвалтування потерпілої особи у зв'язку з виконанням нею службового, професійного чи громадського обов'язку має кваліфікуватись за ч. 2 ст. 152.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку, незалежно від статі.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 152 КК України 1) повторно; 2) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 153–155; Продовжуване зґвалтування однієї і тієї ж потерпілої особи, коли гвалтівник діє без значної перерви у часі, що охоплюється його єдиним кримінально протиправним наміром, виключає ознаку повторності. Виключає повторність вчинення одночасно кримінальних правопорушень, передбачених ст. 152 і ст. 153, у випадку група осіб одночасно вчиняє щодо однієї і тієї ж потерпілої особи зґвалтування і сексуальне насильство або коли винуватий одночасно вчиняє стосовно декількох різних потерпілих зґвалтування і сексуальне насильство. При вчиненні двох або більше зґвалтувань, відповідальність за які передбачено різними частинами ст. 152, а також при вчиненні в одному випадку замаху на зґвалтування або співучасті у цьому кримінальному правопорушенні, а в іншому закінченого зґвалтування дії винуватого слід кваліфікувати за сукупністю вказаних кримінальних правопорушень. Зґвалтування потерпілої особи без кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак, а згодом повторне зґвалтування за наявності ознак, вказаних у ч. 3, ч. 4 або ч. 5 ст. 152, мають кваліфікуватись за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 152 і, відповідно, ч. 3, ч. 4 або ч. 5 цієї статті КК (сукупність утворюють різновиди одного і того ж складу кримінального правопорушення, передбачені різними частинами ст. 152). При цьому кваліфікація дій гвалтівника ще й за ч. 2 ст. 152 не потрібна, однак, ознака повторності має бути зазначена в юридичному формулюванні обвинувачення і підлягає врахуванню при призначенні покарання. 3) щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винуватий перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах; 4) щодо особи у зв'язку з виконанням нею службового, професійного чи громадського обов'язку – у тому разі, коли мотивом вчинення кримінального правопорушення стало або прагнення перешкодити потерпілій особі в момент посягання або в майбутньому виконувати відповідний обов'язок, або помста за виконання цього обов'язку в минулому;

	<p>5) щодо жінки, яка завідомо для винуватого перебувала у стані вагітності означає, що потерпілою від кримінального правопорушення є вагітна жінка, специфічний стан якої усвідомлюється винуватим, який може достовірно й не знати, але обґрунтовано припускати наявність вагітності</p> <p>ч. 3 ст. 152 КК України</p> <p>6) вчинення кримінального правопорушення групою осіб має місце тоді, коли група з двох або більше співвиконавців діє узгоджено з метою вчинення кримінального правопорушення стосовно однієї або декількох потерпілих осіб. Для інкримінування цієї кваліфікуючої ознаки не вимагається попередньої змови між учасниками кримінального правопорушення; узгодженість дій співвиконавців може виникнути безпосередньо в процесі зґвалтування.</p> <p>Як співвиконавство зґвалтування може розглядатись і поведінка того, хто не вчиняв і не мав наміру вчинити сексуальне проникнення в тіло потерпілої особи, але, забезпечуючи недобровільність вказаного проникнення іншою особою, вчинив дії, які позбавили потерпілу особу можливості уникнути сексуального проникнення;</p> <p>7) зґвалтування неповнолітньої особи;</p> <p>ч. 4 ст. 152 КК України</p> <p>8) зґвалтування особи, яка не досягла 14 років, незалежно від її добровільної згоди;</p> <p>ч. 5 ст. 152 КК України</p> <p>9) спричинення тяжких наслідків. Тяжкі наслідки – оцінне поняття та можуть бути викликані діями як гвалтівника, так і потерпілої особи. У разі, коли при зґвалтуванні чи замаху на це кримінальне правопорушення смерть потерпілої особи настала внаслідок її власних дій (наприклад, вона вистригнула з транспортного засобу під час руху й отримала смертельні ушкодження), дії винуватого охоплюються ч. 5 ст. 152 і додатковою кваліфікацією за ст. 119 не потребують.</p> <p>Заподіяння при вчиненні зґвалтування умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілої особи, охоплюється ч. 5 ст. 152 і додатковою кваліфікацією за ч. 2 ст. 121 не потребує. Якщо зґвалтування або замах на зґвалтування поєднані із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження, віднесеного до такого не за наслідками, то ці дії також повинні тягнути відповідальність за ч. 5 ст. 152.</p> <p>Умисне вбивство ч. 5 ст. 152 не охоплюється.</p> <p>Якщо сексуальне проникнення відбувається за добровільною згодою сторін, однак в його процесі один із партнерів (будучи, наприклад, схильним до садизму) застосовує до іншого фізичне насильство, то кваліфікація за ст. 152 повинна виключатись, а вчинене може розглядатись як кримінальне правопорушення проти здоров'я особи.</p> <p>ч. 6 ст. 152 КК України</p> <p>10) зґвалтування особи, яка не досягла 14 років, незалежно від її добровільної згоди вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених частинами четвертою або п'ятою статті 153, статтю 155 або частиною другою статті 156 КК України</p>
--	--

Примітка:

1. Згода вважається добровільною, якщо вона є результатом вільного волевиявлення особи, з урахуванням супутніх обставин. Згода особи на сексуальне проникнення в її тіло не може вважатись добровільною, якщо вона була надана, зокрема, під впливом застосування фізичного насильства, погрози його застосуванням, погрози іншого змісту (наприклад, погрози знищенням чи пошкодженням майна як потерпілої, так й іншої особи), погрози обмеженням прав, свобод чи законних інтересів потерпілої або іншої особи), обману, використання щодо особи її матеріальної чи службової залежності, безпорадного чи уразливого стану.

2. Фізичне насильство при зґвалтуванні спрямовується на те, щоб: а) подолати здійснюваний або очікуваний з боку потерпілої особи фізичний опір, пов'язаний з її небажанням (справжнім, а не удаваним) того, щоб інша особа проникла в її тіло, або б) усунути як таку можливість опору з боку потерпілої особи. Оскільки заподіяння шкоди здоров'ю вже не є складовою частиною об'єктивної сторони зґвалтування – його конститутивною ознакою (за винятком шкоди, охопленої тяжкими наслідками, – ч. 5 ст. 152), результативне фізичне насильство щодо потерпілої особи має додатково кваліфікуватись як відповідне кримінальне правопорушення проти здоров'я особи.

Заподіяння під час зґвалтування з метою подолання чи попередження опору потерпілої особи тілесних ушкоджень її родичам чи іншим близьким особам також слід кваліфікувати за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених ст. 152 і відповідними нормами КК про відповідальність за кримінальні правопорушення

проти здоров'я особи. Фізичне насильство при зґвалтуванні може бути спрямоване і проти осіб, які не є близькими для потерпілої особи (наприклад, побиття чужої дитини на очах потерпілої особи з тим, щоб примусити останню дати згоду на сексуальне проникнення).

Поняттям фізичного насильства, застосування якого виключає вільне волевиявлення потерпілої особи, а тому вказує на наявність зґвалтування, охоплюється й посягання на внутрішні органи і тканини тіла людини – застосування без згоди потерпілої особи з метою викликати її безпорадний стан наркотичних засобів, психотропних, отруйних або сильнодіючих речовин. Якщо відповідні речовини або засоби вживались особою добровільно (за власною волею), а згодом безпорадний стан такої особи був використаний винуватим для вчинення сексуального проникнення, то його дії також є підстави розглядати як зґвалтування. Така ж кримінально-правова оцінка повинна даватись у випадках, коли намір вчинити зґвалтування виник у винуватого вже після того, як потерпіла особа під впливом насильства або обману вжила зазначені речовини або засоби й опинилась у безпорадному стані.

3. Якщо винуватому вдалося отримати згоду на сексуальне проникнення за допомогою погрози вчинити вбивство потерпілої особи у майбутньому, то такі дії слід кваліфікувати за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених ст. 152 і ст. 129. Вчинення погрози вбивством після зґвалтування (наприклад, з метою примусити потерпілу особу не заявляти про вчинене у правоохоронні органи) також слугує підставою для кваліфікації дій винуватого за вказаною сукупністю кримінальних правопорушень.

4. Поняттям безпорадного стану не охоплюється вкрай несприятливе майнове становище особи, потреба у засобах до існування.

Стаття 153. Сексуальне насильство

Основний безпосередній об'єкт	статева свобода та статева недоторканість потерпілої особи.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	фізична та психічна недоторканість потерпілої особи, її здоров'я, життя, воля, честь та гідність.
<i>Потерпіла особа</i>	особа як чоловічої, так і жіночої статі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення Вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи (сексуальне насильство)
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. Сексуальне насильство потерпілої особи у зв'язку з виконанням нею службового, професійного чи громадського обов'язку має кваліфікуватись за ч. 2 ст. 153.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку, незалежно від статі.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 153 КК України 1) повторно; 2) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152, 154, 155; 3) щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винуватий перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах; 4) щодо особи у зв'язку з виконанням нею службового, професійного чи громадського обов'язку; 5) щодо жінки, яка завідомо для винуватого перебувала у стані вагітності; ч. 3 ст. 153 КК України 6) вчинення кримінального правопорушення групою осіб; 7) щодо неповнолітньої особи; ч. 4 ст. 153 КК України 8) щодо особи, яка не досягла 14 років, незалежно від її добровільної згоди; ч. 5 ст. 153 КК України 9) спричинення тяжких наслідків; ч. 6 ст. 153 КК України 10) щодо особи, яка не досягла 14 років вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із кримінальних правопорушень, передбачених частиною четвертою статті 152, статтею 155 або частиною другою статті 156 КК України

Стаття 154. Примушування до вступу в статевий зв'язок

Основний безпосередній об'єкт	статева свобода або статева недоторканність особи.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	фізична та психічна недоторканність потерпілої особи, її здоров'я, життя, воля, честь та гідність.
<i>Потерпіла особа</i>	особа як чоловічої, так і жіночої статі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає примушування особи до здійснення акту сексуального характеру незалежно від його (їх) гетеро- або гомосексуальної спрямованості, як пов'язаного з проникненням в один із природних отворів іншої людини, так і не пов'язаного з таким з іншою особою. Примушування являє собою протиправний психічний вплив на свідомість потерпілої особи, спрямований на приведення її у стан, за якого вона внутрішньо готова підкоритись вимогам суб'єкта примушування. В результаті потерпіла особа обмежується у можливості діяти за своєю волею (остання при цьому повністю не придушується), будучи вимушеною обрати той варіант поведінки, який суперечить її бажанням. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту здійснення на волю потерпілої особи психічного тиску у певних формах (з усіченим складом)
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 154 є спеціальним: це особа, від якої жінка або чоловік матеріально чи службово залежні.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 154 КК України 1) примушування особи до здійснення акту сексуального характеру з особою, від якої потерпіла особа матеріально або службово залежна; ч. 3 ст. 154 КК України – примушування, поєднане з погрозою: 1) знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої особи чи її близьких родичів; 2) розголошення відомостей, що ганьблять її чи близьких родичів.

Стаття 155. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку

Основний безпосередній об'єкт	статева недоторканність особи та нормальний фізичний, психічний і соціальний розвиток неповнолітніх.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я особи
<i>Потерпіла особа</i>	особа як чоловічої, так і жіночої статі, якій вже виповнилось 14 років, але яка ще не досягла 16-річного віку.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у вчиненні дій сексуального характеру, пов'язаних із проникненням в тіло потерпілої особи. Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 155 визнається закінченим з початку вчинення хоча б однієї дії сексуального характеру. Склад розглядуваного кримінального правопорушення передбачає добровільну згоду потерпілої особи на вчинення дій сексуального характеру з нею.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	особа чоловічої або жіночої статі, якій виповнилось 18 років.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 155 КК України 1) вчинення близьким родичем або членом сім'ї, а так само особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього; 2) якщо вони поєднані з наданням грошової чи іншої винагороди потерпілій особі чи третій особі або з обіцянкою такої винагороди; 2) спричинення безплідності чи інших тяжких наслідків (ТТ, смерть, самогубство, зараження ВІЛ або іншою невиліковною особою).

Стаття 156. Розбещення неповнолітніх

Безпосередній об'єкт	статева недоторканість і нормальний фізичний, психічний і соціальний розвиток неповнолітніх.
<i>Потерпіла особа</i>	особа чоловічої або жіночої статі, яка не досягла 16-річного віку.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення вчинення розпусних дій сексуального характеру, здатних викликати фізичне і моральне розбещення неповнолітніх. Розпусні дії можуть бути як фізичними, так і інтелектуальними. Розбещення неповнолітніх є закінченим кримінальним правопорушенням з моменту вчинення розпусних дій. Згода потерпілого на вчинення щодо нього таких дій на кваліфікацію за ст. 156 не впливає. Диспозиція ч. 1 ст. 156 не виключає насильницький характер розпусних дій.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. При цьому ставлення винного щодо віку потерпілої особи може бути як умисним, так і необережним. У разі сумлінної помилки особи щодо віку потерпілого відповідальність за ст. 156 виключається.
Суб'єкт	особа чоловічої або жіночої статі, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 156 КК України 1) щодо малолітньої особи; 2) вчинення близьким родичем або членом сім'ї, а так само особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього;

Стаття 156-1. Домагання дитини для сексуальних цілей

Безпосередній об'єкт	статева недоторканість і нормальний фізичний, психічний і соціальний розвиток неповнолітніх.
<i>Потерпіла особа</i>	<i>ч. 1 ст. 156-1 КК України</i> – особа чоловічої або жіночої статі, яка не досягла 16-річного віку. <i>ч. 2 ст. 156-1 КК України</i> – особа чоловічої або жіночої статі, яка не досягла 18-річного віку.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення <i>ч. 1 ст. 156-1 КК України</i> – пропозиція зустрічі, зроблена повнолітньою особою, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку, з метою вчинення стосовно неї будь-яких дій сексуального характеру або розпусних дій, у разі якщо після такої пропозиції було вчинено хоча б одну дію, спрямовану на те, щоб така зустріч відбулася <i>ч. 1 ст. 156-1 КК України</i> – пропозиція зустрічі, зроблена повнолітньою особою, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, неповнолітній особі з метою втягнення її у виготовлення дитячої порнографії, якщо після такої пропозиції було вчинено хоча б одну дію, спрямовану на те, щоб така зустріч відбулася,
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. При цьому ставлення винного щодо віку потерпілої особи може бути як умисним, так і необережним. У разі сумлінної помилки особи щодо віку потерпілого відповідальність за ст. 156-1 виключається.
Суб'єкт	особа чоловічої або жіночої статі, яка досягла 18-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 156 КК України 1) щодо малолітньої особи; 2) повторно; 3) за попередньою змовою групою осіб .

Примітка:

Під зустріччю в цій статті слід розуміти, у тому числі, зустріч, проведення якої передбачає використання інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій.

Під дитячою порнографією в цій статті та статті 301-1 КК України слід розуміти зображення у будь-який спосіб дитини чи особи, яка виглядає як дитина, у реальному чи змодельованому відверто сексуальному образі або задіяної у реальній чи змодельованій відверто сексуальній поведінці, або будь-яке зображення статевих органів дитини в сексуальних цілях.

ТЕМА 6.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВИБОРЧИХ, ТРУДОВИХ ТА ІНШИХ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Родовий об'єкт	<p>суспільні відносини, які забезпечують кожній людині і громадянину їхні невід'ємні конституційні блага.</p> <p>Відрізняються ці кримінальні правопорушення між собою за безпосередніми об'єктами, які в кожному конкретному випадку є різними (порушення таємниці голосування – виборчі права, невиплата заробітної плати – трудові права і т.і.).</p>
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я потерпілої особи, фізична та психічна недоторканість, честь та гідність, власність, а також моральні аспекти життя суспільства.
<i>Потерпіла особа</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) громадяни України, які володіють активним виборчим правом і на день проведення виборів або референдуму досягли 18 років, за винятком громадян, які визнані судом недієздатними (ст. 157, 159 КК України); 2) громадяни, які балотуються на виборні посади Президента України, народних депутатів України, місцевих рад, сільського, селищного, міського голови; 3) інші суб'єкти виборчого процесу (ст. 157 КК України);; 4) члени виборчої комісії, члени комісії з референдуму, члени ініціативної групи з референдуму, офіційні спостерігачі (ст. 157 КК України); 5) неповнолітні діти (ст. 164 КК України); 6) непрацездатні батьки (ст. 165 КК України); 7) особа, над якою встановлено опіку чи піклування (ст. 166, 167 КК України); 8) суб'єкти авторського права та суміжних прав (ст. 176 КК України); 9) журналісти (ст. 171 КК України); 10) працівники (ст. 172-174 КК України); 11) винахідник, який створив винахід чи корисну модель; власник промислового зразка; власник свідоцтва про право на зазначення місць походження товарів; автор топографії інтегральної мікросхеми; автор сорту і власник патенту на сорт рослин; а також їх правонаступники (ст. 177 КК України);
<i>Предмет</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) виборчий бюлетень, бюлетень для голосування на референдумі (ст. 158-1 КК України); 2) документи референдуму, виборча документація (ст. 158-2 КК України); 3) неправомірна вигода (ст. 160 КК України); 4) відомості, що передаються шляхом листування, твори науки, винаходи, релігійні споруди, приватне житло і ін. (ст. 163 КК України); 5) коштів на утримання непрацездатних батьків (неповнолітніх дітей) (ст. 164, 165 КК України); 6) інформація про факт усиновлення, яка становить сімейну таємницю (ст. 168 КК України); 7) заробітна плата, стипендії, пенсії чи інші установлені законом виплати (ст. 175 КК України); 8) об'єкти авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК України); 9) винахід, корисна модель, промисловий зразок, топографія інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторська пропозиція (ст. 177 КК України); 10) релігійні споруди або культові будинки (ст. 178 КК України); 11) релігійні святині (ст. 179 КК України); 12) конфіденційна інформація про особу (ст. 182 КК України).
Об'єктивна сторона	<p>абсолютна більшість кримінальних правопорушень характеризується <i>формальним</i> складом і є закінченими з моменту посягання незалежно від того чи настали наслідки.</p> <p>Мають місце також кримінальні правопорушення із <i>матеріальним</i> складом (ст. 166, 176, 177 КК України). В таких кримінальних правопорушеннях суспільно небезпечне діяння можуть мати різний характер, однак всі вони безпосередньо спрямовані на порушення прав потерпілої особи. Як наслідки зокрема, виділяють: 1) майнову шкоду у великих розмірах (200 або більше неоподаткованих мінімумів); 2) шкоду в особливо великих розмірах (1000 і більше неоподаткованих мінімумів доходів громадян); 3) інші наслідки, що можуть виражатися у</p>

	<p>впливі на результати виборів або у знищенні чи пошкодженні майна. Крім того як кваліфіковані ознаки можуть бути передбачені і тяжкі наслідки (смерть потерпілої особи або тяжкі тілесні ушкодження).</p> <p>Абсолютна більшість цих кримінальних правопорушень можуть бути вчинені шляхом <u>активних дій</u> (примушування, перешкоджання, порушення і ін.). Є також і кримінальні правопорушення, що вчиняються і шляхом бездіяльності (ст. 164, 165, 166, 175 КК України)</p> <p>Для деяких кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина характерні із об'єктивної сторони і інші ознаки, зокрема, спосіб, час та засоби вчинення кримінального правопорушення (обман, підкуп і т.і.).</p>
Суб'єктивна сторона	<p>умисел може бути як прямий, так і непрямий. Ставлення суб'єкта до наслідків або можливих наслідків може також характеризуватись і необережністю.</p> <p>Деяким кримінальним правопорушенням розділу властиві і такі ознаки суб'єктивної сторони, як мотив та мета вчинення (корислива мета або особистий мотив).</p>
Суб'єкт	<ol style="list-style-type: none"> 1) фізична осудна особа з 16 років; 2) член виборчої комісії чи член комісії з референдуму (ч. 5 ст. 157 КК України ч. 2 ст. 158, ч. 3 ст. 158-1, ч. 2 ст. 158-2, ч. 2 ст. 159 КК України); 3) службова особа (ч. 4 ст. 157, ч. 2 ст. 158-2 КК України); 4) керівник політичної партії, керівник її місцевої організації, кандидат на відповідних виборах, будь-який член ініціативної групи з його проведення 5) керівник підприємства, установи, організації (ст. 175 КК України); 6) особа, яка наділена відповідними повноваженнями щодо прийому на навчання та визначення його умов (ч. 1 ст. 183 КК України); 7) працівник державного чи комунального навчального закладу (ч. 2 ст. 183 КК України); 8) працівник державного або комунального закладу охорони здоров'я (ч. 1 ст. 184 КК України).
Поняття та класифікація	<p>Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина – це суспільно небезпечні, винні та протиправні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на передбачені і гарантовані Конституцією України права та свободи людини і громадянина, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>В залежності від безпосереднього об'єкта:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кримінальні правопорушення проти виборчих та референдумних прав громадян (ст. 157 – 160 КК України); 2) кримінальні правопорушення проти інших політичних прав людини та рівноправності громадян (ст.ст. 161, 170, 171 КК України); 3) кримінальні правопорушення проти права на приватність (ст.ст. 162, 163, 182 КК України); 4) кримінальні правопорушення проти сім'ї та сімейних відносин (ст. 164-169 КК України); 5) кримінальні правопорушення проти соціально-економічних і культурних прав людини (ст. 172-175, 183, 184 КК України); 6) кримінальні правопорушення у сфері права на об'єкти інтелектуальної власності (ст. ст. 176, 177 КК України); 7) кримінальні правопорушення проти релігійних прав та правовідносин (ст. 178-181 КК України).

Стаття 157. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які виникають під час реалізації громадянами свого виборчого права та права на участь у референдумі, права на участь у роботі ініціативної групи референдуму, виборчої комісії та комісії референдуму, нормальної діяльності виборчої комісії та комісії з референдуму;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я особи, власність, нормальна діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій;
<i>Потерпіла особа</i>	1) громадяни України, які володіють активним виборчим правом і на день про-

	<p>ведення виборів або референдуму досягли 18 років, за винятком громадян, які визнані судом недієздатними;</p> <p>2) громадяни, які балотуються на виборні посади Президента України, народних депутатів України, місцевих рад, сільського, селищного, міського голови;</p> <p>3) інші суб'єкти виборчого процесу – партії, які висунули кандидатів на пост Президента України, народних депутатів; місцеві організації партій, які висунули кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, або одномандатному виборчому окрузі, або кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови; уповноважені представники та довірені особи кандидатів на пост Президента України; представників місцевих організацій партій, кандидати в депутати від яких зареєстровані у багатомандатному виборчому окрузі; довірені особи кандидатів у депутати одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови; уповноважена особа місцевої організації партії;</p> <p>4) члени виборчої комісії – громадяни України, включені до складу відповідних виборчих комісій;</p> <p>5) члени комісії з референдуму – громадяни України, включені до складу відповідних комісій з референдуму;</p> <p>6) члени ініціативної групи з референдуму – громадяни України, включені до складу ініціативної групи з референдуму;</p> <p>7) офіційні спостерігачі – спостерігачі від: політичних партій, кандидати у депутати від яких зареєстровані у загальнодержавному виборчому окрузі; кандидатів у депутати в одномандатному виборчому окрузі та громадських організацій; кандидатів на пост Президента України; партій, які висунули кандидатів; місцевих організацій партій, кандидати у депутати від яких зареєстровані у багатомандатних виборчих округах; кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.</p>
<p>Об'єктива сторона</p>	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>ч. 1 ст. 157 КК України</p> <p>1) перешкоджання – діяння, спрямовані на створення перепон як у здійсненні громадянами свого виборчого права, права на участь у референдумі, так і в діяльності виборчої комісії, комісії з референдуму, ініціативної групи референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціативної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача;</p> <p>Способи вчинення:</p> <p>обман – психічний вплив на особу, групу осіб шляхом уведення їх в оману стосовно дійсних явищ і фактів, які мають безпосереднє відношення до здійснення громадянами своїх виборчих прав або права на участь у референдумі та до діяльності інших суб'єктів, зазначених у ч.1 ст. 157 КК;</p> <p>примушування – розголошення відомостей, ганьблять потерпілого чи його близьких родичів, погроза вчиненням таких дій, шантаж, погроза обмеженням прав і свобод потерпілого або інші незаконні дії;</p> <p>ч. 4 ст. 157 КК України</p> <p>2) втручання службової особи з використанням службового становища у діяльність виборчої комісії чи комісії з референдуму або члена виборчої комісії, комісії з референдуму з метою впливу на їхні дії чи рішення – вчинюються шляхом незаконної вимоги або вказівки;</p> <p>Вимога – висловлене службовою особою до комісії з референдуму прохання щодо прийняття нею відповідного рішення, яке не припускає заперечень і підлягає виконанню комісією;</p> <p>Вказівка – як спосіб незаконного втручання у здійснення повноважень комісією з референдуму полягає у дачі службовою особою керівних настанов, які передбачають неухильне їх виконання комісією під час прийняття нею відповідного рішення.</p> <p>ч. 5 ст. 157 КК України</p> <p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння – ухилення члена виборчої комісії чи члена комісії з референдуму у роботі комісії без поважних причин – невиконання покладених на нього законодавством обов'язків щодо роботи виборчої комісії без поважних причин;</p>

	2) суспільно небезпечні наслідки – неможливість роботи виборчої комісії, комісії з референдуму в день голосування, проведення підрахунку голосів на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму, встановлення підсумків голосування у відповідному виборчому окрузі чи окрузі з референдуму, встановлення результатів виборів або референдуму; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел ч. 4 ст. 157 КК України + мета: вплинути на рішення виборчої комісії чи комісії з референдуму або їхні дії.
Суб'єкт	ч. 1, 2, 3 ст. 157 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; ч. 4 ст. 157 КК України – службова особа; ч. 5 ст. 157 КК України – член виборчої комісії чи член комісії з референдуму
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 157 КК України 1) із застосуванням насильства, знищенням чи пошкодженням майна; 2) погрозою застосування насильства або знищення чи пошкодження майна; ч. 3 ст. 157 КК України 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) членом виборчої комісії

Стаття 158. Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців

Безпосередній об'єкт	порядок ведення Державного реєстру виборців, а також виборче право громадян України, право на участь у референдумі; Державний реєстр виборців – автоматизована інформаційно-комунікаційна система, призначена для зберігання, обробки даних, які містять передбачені законом відомості, та користування ними, створена для забезпечення державного обліку громадян України, які мають право голосу відповідно до статті 70 Конституції України
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 158 КК України 1) подання неправдивих відомостей про виборців – надання громадянином до органу ведення Державного реєстру виборців у встановленому порядку заяви та документів, у яких міститься недостовірна інформація про його ідентифікаційні персональні дані або персональні дані, що визначають місце та умови голосування виборця; 2) внесення неправдивих відомостей – введення, записування до бази даних інформації, що не відповідає дійсності, за допомогою технічних і програмних засобів з метою вплинути на результати голосування на виборах або референдумі; 3) несанкціоновані дії з інформацією – знищення, пошкодження, підробка, блокування, копіювання інформації, створення процесу її обробки, її несанкціоноване поширення, збут, а також порушення маршрутизації у разі її передавання телекомунікаційними системами від одного адресата іншому; 4) інше несанкціоноване втручання – це будь-які дії, що впливають на роботу технічних засобів телекомунікації цього реєстру, якими забезпечується і здійснюється інформаційний обмін.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 158 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; ч. 2 ст. 158 КК України – службовою особою з використанням службового становища, уповноваженим представником кандидата на пост Президента України, представником партії, представником суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму у Центральній виборчій комісії, уповноваженою особою політичної партії, представником організації партії у виборчій комісії, уповноваженими особами суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, членом ініціативної групи референдуму, кандидатом, довіреною особою кандидата
Кваліфікуючі ознаки (ч. 4 ст. 158 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) службовою особою з використанням службового становища, уповноваженим представником кандидата на пост Президента України, представником партії,

	<p>представником суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму у Центральній виборчій комісії, уповноваженою особою політичної партії, представником організації партії у виборчій комісії, уповноваженими особами суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, членом ініціативної групи референдуму, кандидатом, довіреною особою кандидата;</p> <p>4) неможливість встановлення підсумків голосування на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму, підсумків голосування у відповідному виборчому окрузі чи окрузі з референдуму;</p> <p>5) визнання голосування на виборчій дільниці або дільниці з референдуму недійсним.</p>
--	---

Стаття 158–1. Незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі

Безпосередній об'єкт	<p>суспільні відносини, які виникають під час реалізації громадянами свого виборчого права та права на участь у референдумі, а також діяльності виборчої комісії та комісії з референдуму, голосування на виборах чи референдумі.</p>
<i>Предмет</i>	<p>1) виборчий бюлетень – це виборчий документ установленої законом форми та змісту, за допомогою якого проводиться голосування на виборах і здійснюється підрахунок голосів на виборчих дільницях;</p> <p>2) бюлетень для голосування на референдумі – це офіційний документ установленої законом форми та змісту, за допомогою якого проводиться голосування на референдумі та здійснюється підрахунок голосів на дільницях для голосування</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>ч. 1 ст. 158-1 КК України</p> <p>1) надання – видача виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі будь-якою особою, яка не є уповноваженим членом відповідної виборчої комісії або комісії з референдуму;</p> <p>2) отримання – отримання бюлетеня особою, яка не включена до списку виборців (учасників референдуму) на відповідній виборчій ділянці; отримання бюлетеня особою, яка включена до списку виборців (учасників референдуму) на відповідній виборчій ділянці, однак завідомо отримує його з порушенням встановлених законодавством вимог;</p> <p>3) надання заповненого виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі – видача членом виборчої комісії або комісії з референдуму громадянину бюлетеня, у якому зроблені позначки, що нібито засвідчують його волевиявлення;</p> <p>4) голосування більше ніж один раз – виборець реалізує своє право голосу більше ніж один раз і цим самим порушує законодавчий принцип про те, що кожен громадянин на відповідних виборах або референдумі має один голос;</p> <p>5) незаконне опускання виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі до виборчої скриньки</p> <p>ч. 2 ст. 158-1 КК України</p> <p>6) викрадення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі – вчинене будь-яким способом вилучення бюлетеня з володіння суб'єкта, у якого вони перебувають; з приміщення виборчої комісії; під час їх транспортування тощо</p> <p>7) пошкодження виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі</p> <p>8) приховування виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі – вилучення бюлетеня з місця його надходження і переміщення в інше, що робить неможливим його використання під час проведення голосування на виборах або референдумі</p> <p>9) знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий умисел.</p>
Суб'єкт	<p>ч. 1 ст. 158-1 КК України</p> <p>фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку;</p> <p>голосування більше ніж один раз – виборець, учасник референдуму.</p> <p>ч. 2 ст. 158-1 КК України</p>

	не є виборці, учасники референдуму, які вчинили дії, передбачені цією частиною, щодо свого виборчого бюлетеня або бюлетеня для голосування на референдумі.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 158-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) кандидатом на виборах, членом виборчої комісії чи комісії з референдуму, довіреною особою кандидата на виборах, уповноваженою особою організації партії у виборчій комісії, уповноваженою особою суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, членом ініціативної групи референдуму, офіційним спостерігачем; 4) якщо такі дії призвели до неможливості проведення підрахунку голосів на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму чи до визнання голосування на виборчій дільниці або дільниці референдуму недійсним.

Стаття 158-2. Незаконне знищення або пошкодження виборчої документації або документів референдуму

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок зберігання виборчої документації та документів референдуму в державних архівних установах і ЦВК після проведення виборів або референдуму;
<i>Предмет</i>	виборча документація – списки виборців, виборчі бюлетені, усі постанови, протоколи, акти виборчих комісій, заяви та подання членів виборчої комісії, суб'єктів виборчого процесу, інші документи, що приймаються (складаються) виборчими комісіями та/або подаються до виборчих комісій під час виборчого процесу та підлягають зберіганню після проведення виборів у державних архівних установах або в Центральній виборчій комісії України. документація референдуму – списки учасників референдуму, бюлетені для голосування на референдумі, контрольні талони бюлетенів для голосування на референдумі, усі постанови, протоколи, акти, заяви та подання членів комісії з референдуму, інші документи, що приймаються (складаються) комісіями з референдуму або подаються до комісії з референдуму під час проведення референдуму, та підлягають зберіганню після проведення референдуму в архівних установах або в Центральній виборчій комісії.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) знищення виборчої документації або документація референдуму – полягає в діяннях, внаслідок яких такі документи перестають фізично існувати. При цьому такі документи втрачають властивість бути носієм зафіксованої на них інформації та не підлягають відновленню (приводяться у стан, який повністю і назавжди виключає використання за призначенням). Знищення може здійснюватися шляхом, наприклад, спалювання, подрібнювання, травлення кислотою, стирання тексту документа до стану неможливості його розпізнавання та відновлення, стирання інформації з магнітного, лазерного диску, заливання фарбою тощо; 2) пошкодження виборчої документації або документація з референдуму – передбачає таке заподіяння шкоди матеріальній основі виборчого документа або документа референдуму, коли їх використання за цільовим призначенням ускладнено або повністю неможливе. При цьому для відновлення можливості використання зафіксованої на пошкоджених документах інформації такі документи можуть бути реставровані.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 158-2 КК України)	1) за попередньою змовою групою осіб; 2) членом виборчої комісії чи членом комісії з референдуму або іншою службовою особою з використанням службового становища.

Стаття 159. Порушення таємниці голосування

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, пов'язані з реалізацією громадянами виборчого права та права на участь у референдумі в частині забезпечення таємниці голосування;
<i>Потерпіла особа</i>	громадянин України, якому на день виборів або референдуму виповнилось 18 років, який має право голосу на виборах або референдумі та бере безпосередню участь у голосуванні під час їх проведення.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення:

	розголошення (дія або бездіяльність) змісту волевиявлення – особа, якій став відомий зміст такого волевиявлення, повідомляє про нього сторонніх осіб або своєю поведінкою створює умови, що дають їм можливість ознайомитись з ним.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (ч. 1 ст. 159 КК України); 2) член виборчої комісії або комісії з референдуму, кандидат, уповноважена особа політичної партії, представник організації партії у виборчій комісії, уповноважена особою суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, довірена особою кандидата, член ініціативної групи референдуму, офіційний спостерігач чи службова особа з використанням свого службового становища (ч. 2 ст. 159 КК України).
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 159 КК України)	членом виборчої комісії або комісії з референдуму, кандидатом, уповноваженою особою політичної партії, представником організації партії у виборчій комісії, уповноваженою особою суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, довіреною особою кандидата, членом ініціативної групи референдуму, офіційним спостерігачем чи службовою особою з використанням свого службового становища

Стаття 159-1. Порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують дотримання виборчих прав та права на участь у референдумі, а також встановленого законодавством порядку фінансування політичної партії передвиборної агітації, агітацій з всеукраїнського або місцевого референдуму;
<i>Предмет</i>	1) відомості, які подаються у звіті партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру або у фінансовому звіті про надходження та використання коштів виборчого фонду партії, місцевої організації партії, кандидата на виборах (ч. 1 ст. 159-1 КК України); 2) грошові кошти, майно, пільги, послуги, позики, переваги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи не грошового характеру вартість яких у два чи більше разів перевищує встановлений законом максимальний розмір внеску на підтримку політичної партії, чи максимальний розмір фінансової підтримки на здійснення передвиборної агітації або агітації з референдуму (ч. 2 ст. 159-1 КК України).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 159-1 КК України 1) подання завідомо недостовірних відомостей у звіті партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру або у фінансовому звіті про надходження та використання коштів виборчого фонду партії, місцевої організації партії, кандидата; ч. 2 ст. 159-1 КК України 2) умисне здійснення внеску на користь політичної партії фізичною особою, яка не має на те права, або від імені юридичної особи, яка не має на те права; 3) умисне здійснення внеску на користь політичної партії фізичною особою або від імені юридичної особи у великому розмірі; 4) умисне надання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму фізичною особою або від імені юридичної особи у великому розмірі чи особою, яка не має на те права, або від імені юридичної особи, яка не має на те права; 5) умисне отримання внеску на користь партії від особи, яка не має права здійснювати такий внесок, або у великому розмірі; 6) умисне отримання у великому розмірі фінансової (матеріальної) підтримки у здійсненні передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму; 7) умисне отримання такої фінансової (матеріальної) підтримки від особи, яка не має права надавати таку фінансову (матеріальну) підтримку.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 159-1 КК України – фізична осудна особа, на яку законодавством покладено обов'язок подавати відповідні відомості, зафіксовані у звіті партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру або у фінансовому

	звіті про надходження та використання коштів виборчого фонду; ч. 2 ст. 159-1 КК України: 1) фізична осудна особа, яка досягла 16 річного віку; 2) керівник політичної партії, керівник її місцевої організації, кандидат на відповідних виборах, будь-який член ініціативної групи з його проведення.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 159-1 КК України 1) повторно; ч. 4 ст. 159-1 КК України 2) попередньою змовою групою осіб; 3) організованою групою; 4) поєднані з вимаганням внеску чи фінансової (матеріальної) підтримки у здійсненні передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму.

Примітка:

Великим розміром у цій статті визнається розмір суми грошових коштів, вартість майна, пільг, послуг, позик, переваг, нематеріальних активів, будь-яких інших вигод нематеріального чи негрошового характеру, що у два чи більше разів перевищує встановлений законом максимальний розмір внеску на підтримку політичної партії чи максимальний розмір фінансової (матеріальної) підтримки на здійснення передвиборної агітації або агітації з референдуму.

Стаття 160. Підкуп виборця, учасника референдуму

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які виникають під час реалізації громадянами свого виборчого права та права на участь у референдумі, діяльності виборчої комісії та комісії з референдуму, офіційних спостерігачів а також устанавлений законом порядок голосування на виборах чи референдумі і частині непідкупності виборців та фінансування виборчої кампанії виключно у порядку, встановленому законодавством;
<i>Предмет</i>	1) неправомірна вигода – продукти харчування, спиртні напої та тютюнові вироби, незалежно від їх вартості, а також грошові кошти, товари (крім матеріалів агітації, визначених законом), послуги, роботи, пільги, переваги, подарункові сертифікати, цінні папери, кредити, лотерейні білети, інші матеріальні та нематеріальні активи, вартість яких перевищує 0,06 неоподаткованого мінімуму доходів громадян, які на безоплатних або на інших пільгових умовах пропонуються, обіцяються, надаються кандидатам, виборцям, учасникам референдуму або членам виборчої комісії, комісії з референдуму чи одержуються зазначеними особами.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 160 КК України: 1) прийняття пропозиції щодо одержання неправомірної вигоди – висловлення виборцем, учасником референдуму членом виборчої комісії або комісії з референдуму, офіційним спостерігачем згоди на передачу або надання йому чи третій особі неправомірної вигоди за вчинення чи не вчинення ним в інтересах того, хто пропонує неправомірну вигоду чи в інтересах третьої особи, дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права або права на участь у референдумі, незалежно від фактичного волевиявлення та результатів голосування; 2) прийняття обіцянки щодо одержання неправомірної вигоди – це схвалення виборцем, учасником референдуму, членом виборчої комісії або комісії з референдуму, офіційним спостерігачем добровільно даного зобов'язання щодо передачі або надання йому чи третій особі неправомірної вигоди за вчинення або не вчинення ним в інтересах того, хто обіцяє неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права або права на участь у референдумі, незалежно від фактичного волевиявлення та результатів голосування; 3) одержання неправомірної вигоди – це прийняття виборцем, учасником референдуму, членом виборчої комісії або комісії з референдуму, офіційним спостерігачем неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вчинення чи не вчинення ним в інтересах того, хто надає неправомірну вигоду чи в інтересах третьої особи дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права або права на участь у референдумі, незалежно від фактичного волевиявлення та результатів голосування;

	<p>ч. 2 ст. 160 КК України:</p> <p>4) пропозиція неправомірної вигоди – це звернення до виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму, офіційного спостерігача з приводу готовності передати або надати йому неправомірну винагороду за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права чи права на участь у референдумі;</p> <p>5) обіцянка надання неправомірної вигоди – це висловлення виборцю, учаснику референдуму, члену виборчої комісії або комісії з референдуму, офіційному спостерігачу такого наміру з повідомленням про час, місце, спосіб його реалізації;</p> <p>ч. 3 ст. 160 КК України:</p> <p>б) надання неправомірної вигоди – це її передання виборцю, учаснику референдуму, члену виборчої комісії або комісії з референдуму, офіційному спостерігачу за вчинення або не вчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права чи права на участь у референдумі;</p> <p>+</p> <p>або передвиборна агітація – це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за певного кандидата на виборну посаду чи партію – суб'єкта виборчого процесу;</p> <p>або агітація референдуму – це будь-яка діяльність, яка спонукає учасників всеукраїнського референдуму голосувати на підтримку чи проти питання референдуму, у тому числі будь-які не заборонені законами України друковані, усні, звукові та аудіовізуальні види і форми ідейного впливу на людей, що прямо або опосередковано привертають увагу до питання референдуму, сформулювати у суспільстві та у свідомості громадян позитивне або негативне ставлення до питання референдуму або спрямувати політичну поведінку громадян і соціальних груп відносно суб'єктів процесу референдуму, у тому числі інформаційні повідомлення про заходи, що проводяться або підтримуються із зазначеною метою;</p> <p>+ згадуванням імені кандидата, назви політичної партії, яка висунула кандидата на відповідних виборах;</p> <p>+ використанням зображення кандидата, символіки політичної партії, яка висунула кандидата на відповідних виборах;</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	<p>ч. 1 ст. 160 КК України – виборець, учасник референдуму, офіційний спостерігач, член виборчої комісії, член комісії з проведення референдуму, офіційний спостерігач</p> <p>ч. 2, 3 ст. 160 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку</p>
Кваліфікуючі ознаки (ч. 4 ст. 160 КК України)	<p>Дії, передбачені частиною другою або третьою цієї статті, вчинені:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) членом виборчої комісії або комісії референдуму, членом ініціативної групи референдуму, кандидатом або його довіреною особою, іншою особою на прохання кандидата або за дорученням кандидата або політичної партії, яка його висунула, уповноваженою особою політичної партії, представником організації політичної партії у виборчій комісії, уповноваженою особою суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, а також офіційним спостерігачем
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 160 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) крім організатора та підбурювача кримінального правопорушення; 2) добровільно до притягнення до кримінальної відповідальності повідомила про вчинення злочину та сприяла його розкриттю.

Стаття 161. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують рівноправність громадян та їх права
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	честь і гідність особи, її життя, здоров'я, власність
<i>Потерпіла особа</i>	громадянин України, іноземець або особа без громадянства

Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що виражається у : 1) суспільно небезпечних діях, які спрямовані на розпалювання національної, регіональної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі і гідності або образу почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями – поширення різних відомостей, закликів, вигадок, які принижують гідність людей через їх національність, расу чи релігію та /або формують у людей почуття озлобленості, відчуження і викликають ворожнечу або розбрат; 2) пряме чи непряме обмеження прав за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками – ущемлення їх прав у будь-якій галузі діяльності за відповідними ознаками; 3) встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками надання шляхом прийняття рішення службовою особою або встановлення у нормативно-правових актах привілеїв чи переваг, зокрема у здобутті освіти, професії, правовому захисті тощо.
Суб'єктивна сторона	прямий або непрямий умисел + спеціальна мета – розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі в країні чи окремому її регіоні або приниження національної честі та гідності представників окремих національних груп, показати переваги або неповноцінність одних громадян перед іншими за відповідною ознакою.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 161 КК України 1) в поєднанні з насильством, обманом чи погрозами; 2) вчинені службовою особою; ч. 3 ст. 161 КК України 1) вчинення організованою групою; 2) тяжкі наслідки.

Примітка:

У цій статті під регіональною належністю слід розуміти належність особи за народженням чи проживанням до регіону – частини території України або території компактного розселення українців за межами території України, – що відрізняється від інших територій за низкою історичних, географічних, мовних та інших ознак.

Стаття 162. Порушення недоторканності житла

Безпосередній об'єкт	право людини на недоторканність житла та іншого володіння;
<i>Предмет</i>	1) житло фізичної особи – це житловий будинок, квартиру, інше приміщення, призначені та придатні для постійного проживання в них. 2) володіння особи – це земельні ділянки, гаражі, погребі, інші будівлі господарського, у т. ч. виробничого призначення, відокремлені від житлових будівель, будь-які інші об'єкти, щодо яких особа здійснює право володіння (наприклад, транспортний засіб);
<i>Потерпіла особа</i>	громадяни України, іноземці або особи без громадянства.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) незаконну проникнення до житла чи іншого володіння особи – це будь-яке вторгнення у житло (інше володіння), здійснене всупереч волі законного володільця, за відсутності визначених законом підстав чи в порушення встановленого законом порядку; 2) незаконний огляд – це проведення такої слідчої дії, як огляд житлового приміщення чи іншого володіння особи з недотриманням вимог щодо підстав його проведення або з порушенням процесуального порядку його проведення (проведення з іншою метою, ніж це передбачено кримінальним процесуальним законодавством, без понять, без складання протоколу тощо); 3) незаконну виселення – це виселення із займаного житлового приміщення за відсутності підстав або з порушенням порядку, встановлених законом; 4) до інших дій, що порушують недоторканність житла громадян, може бути віднесено самовільне вселення до чужого житла, тимчасове використання житла без згоди його власника, незаконне проведення виїмки тощо.

Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 162 КК України)	1) службовою особою; 2) із застосуванням насильства чи з погрозою його застосування.

Стаття 163. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер

Безпосередній об'єкт	право громадян на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції;
<i>Предмет</i>	відомості, що передані чи передаються громадянами через листування або телефонні розмови, а також повідомлення громадян, які передаються або були передані телеграфом чи за допомогою інших засобів зв'язку, а також через комп'ютер і становлять таємницю громадянина (громадян).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що охоплює порушення таємниці: 1) листування – це приватна кореспонденція, яка передається поштовим зв'язком (листи, телеграми, інші письмові відправлення, бандеролі тощо) або електронною поштою (через комп'ютер); 2) телефонних розмов – розмови між особами, які відбуваються за допомогою будь-якого телефонного зв'язку, що здійснюється за допомогою провідних чи електромагнітних систем тощо; 4) телеграфної кореспонденції – це повідомлення, що передаються телеграфом; 5) іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер – це повідомлення громадян, які передаються за допомогою інших, крім описаних вище, засобів (наприклад, отримані телетайпом, телефаксом). Порушення таємниці – вчинення будь-яких дій, що полягають у незаконному ознайомленні з відомостями та повідомленнями приватних осіб, без згоди громадянина або з недотриманням встановленого законом порядку ознайомлення з такими відомостями чи повідомленнями, або їх неправомірному розголошенні
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 163 КК України)	1) повторно; 2) щодо державних чи громадських діячів, 3) щодо журналіста; 4) службовою особою; 5) з використанням спеціальних засобів, призначених для негласного зняття інформації.

Стаття 164. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей

Безпосередній об'єкт	право неповнолітніх дитини на одержання матеріальної допомоги від батьків до її повноліття
<i>Предмет</i>	кошти, що, за рішенням суду, підлягають сплаті на утримання дітей, а також кошти, різні предмети (одяг, продукти харчування тощо), які мають надаватися батьками на утримання неповнолітніх, а також повнолітніх, але непрацездатних дітей;
<i>Потерпіла особа</i>	1) діти, на утримання яких за рішенням суду їх батько, їх мати чи інша передбачена законом особа мають сплачувати аліменти; 2) неповнолітні діти; 3) непрацездатні діти, що перебувають на утриманні батьків – повнолітні діти, які через фізичні чи психічні вади позбавлені можливості постійно чи тимчасово працювати (це, зокрема інваліди I, II або III групи) ;
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) злісне ухилення від сплати аліментів – це дії або бездіяльність винної особи, спрямовані на невиконання рішення суду про стягнення з неї на користь дитини (дітей) визначеної суми аліментів; 2) злісне ухилення від утримання неповнолітніх, а також повнолітніх, але непрацездатних дітей, що перебувають на утриманні батьків – це дія чи бездіяль-

	ність батька, матері чи усиновлювача дитини, спрямовані на невиконання цього обов'язку, якщо вони мали можливість його виконати, зокрема незабезпечення таких дітей харчуванням, одягом, іншими речами (насамперед, першої необхідності), наданні необхідних коштів для їх лікування, відпочинку тощо.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	особи, які за рішенням суду зобов'язані сплачувати кошти на утримання.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 164 КК України)	вчинення особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення передбачене цією статтею

Примітка:

У статтях 164 і 165 КК України під злісним ухиленням від сплати коштів на утримання дітей (аліментів) або на утримання непрацездатних батьків слід розуміти будь-які діяння боржника, спрямовані на невиконання рішення суду (приховування доходів, зміну місця проживання чи місця роботи без повідомлення державного виконавця, приватного виконавця тощо), які призвели до виникнення заборгованості із сплати таких коштів у розмірі, що сукупно складають суму виплат за три місяці відповідних платежів.

Стаття 165. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків

Безпосередній об'єкт	право непрацездатних батьків на їх утримання їхніми дітьми;
<i>Предмет</i>	кошти, які за рішенням суду підлягають сплаті на утримання непрацездатних батьків;
<i>Потерпіла особа</i>	непрацездатні батьки (непрацездатні усиновителі) – батько чи матір, які досягли пенсійного віку або є інвалідами I, II чи III групи.
Об'єктивна сторона	злісне ухилення від сплати зазначених коштів (примітка до ст. 164 КК України).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	повнолітні діти, усиновлені, які за рішенням суду зобов'язані кошти на утримання непрацездатних батьків.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 165 КК України).	вчинення особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, передбачене цією статтею.

Стаття 166. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують всебічний (фізичний, психічний і соціальний) розвиток дитини або особи, стосовно якої встановлена опіка чи піклування, а також встановлений порядок догляду за такими особами;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я, життя, інші блага;
<i>Потерпіла особа</i>	1) діти; 2) інші, крім дітей, особи, стосовно яких встановлена опіка чи піклування.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння виражається у формі дій чи бездіяльності, що полягають у злісному невиконанні обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (залишення впродовж тривалого строку потерпілого без будь-якого нагляду; ухилення від виховання дітей; незабезпечення потерпілим безпечних умов перебування за місцем проживання чи в іншому місці; невжиття заходів щодо їх лікування; безпідставне обмеження в харчуванні, одязі, інших предметах першої необхідності; штучне створення незадовільних побутових умов тощо; 2) тяжкі наслідки (оціночна категорія); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	батьки, усиновителі, опікуни та піклувальники.

Стаття 167. Зловживання опікунськими правами

Безпосередній об'єкт	майнові та інші права осіб, стосовно яких встановлено опіку чи піклування;
<i>Потерпіла особа</i>	особа, над якою встановлено опіку чи піклування.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) використання опіки чи піклування на шкоду підопічному – вчинення опікуном чи піклувальником будь-яких дій або бездіяльності, якими підопічному може бути заподіяна шкода: а) зайняття житлової площі – дії опікуна чи піклувальника, спрямовані на незаконне використання житла, яке належить підопічному, з власною корисливою метою (наприклад, здача помешкання в оренду, використання його як застави); б) використання майна – розпорядження опікуном чи піклувальником на власну користь таким майном; 2) інші форми: укладення невігідних для підопічного угод; розпорядження доходами підопічного не на його користь; управління його майном з порушенням установлених правил; відмова від належних підопічному майнових прав; розподіл, обмін, відчуження житла на його шкоду; видача письмових зобов'язань, які покладають на підопічного невігідні для нього обов'язки.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корислива мета – прагнення винного мати вигоду майнового характеру за рахунок коштів чи майна потерпілого.
Суб'єкт	особа, яка здійснює опіку та піклування.

Стаття 168. Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння)

Безпосередній об'єкт	інтереси сім'ї та осіб (дітей), яких було усиновлено (їх всебічний фізичний, психічний та соціальний розвиток);
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя, здоров'я особи, честь, гідність.
<i>Предмет</i>	інформація про факт усиновлення, яка становить сімейну таємницю.
<i>Потерпіла особа</i>	як усиновитель, так і усиновлений.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: розголошенні таємниці усиновлення (удочеріння) всупереч волі усиновителя (удочерителя) – будь-які дії чи бездіяльність винної особи, спрямовані на протиправне розкриття конфіденційної таємниці щодо усиновлення шляхом її поширення будь-яким способом серед осіб, котрим завідомо для винної особи не було відомо про факт усиновлення. Обов'язковою умовою відповідальності є розголошення таємниці усиновлення всупереч волі усиновителя (удочерителя).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, якій відома таємниця усиновлення (удочеріння).
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 166 КК України)	1) вчинення службовою особою або працівником медичного закладу, яким відомості про усиновлення (удочеріння) стали відомі по службі чи по роботі; 2) тяжкі наслідки.

Стаття 169. Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння)

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок усиновлення (удочеріння) дитини, передачі її під опіку (піклування) чи на виховання в сім'ю громадян, порушення якого може спричинити несприятливі наслідки для нормального фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку дитини;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я, життя, інші блага усиновителів та усиновлених, піклувальників та підопічних.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) незаконна посередницька діяльність щодо: а) усиновлення (удочеріння); б) передачі її під опіку; в) передачі її на виховання в сім'ю громадян:

	Посередницька діяльність може полягати у розшуку батьків, опікунів (піклувальників) та отримання від них згоди на усиновлення; у введенні переговорів з уповноваженими службовими особами з метою спонукати їх прийняти позитивне рішення щодо усиновлення, опіки (піклування); сприяння у оформленні документів, які б дали змогу усунути обмеження, встановлені законодавством для усиновителів, опікунів чи піклувальників, батьків-вихователів тощо; 2) інші незаконні дії (перелік не є вичерпним) щодо: а) усиновлення (удочеріння) дитини можуть полягати примушування дитини до надання нею згоди на усиновлення; прийняття рішень про усиновлення, становлення опіки, передачу дитини на виховання в сім'ю громадян за відсутності для того законних підстав; б) передачі дитини під опіку (піклування); в) передачі дитини на виховання в сім'ю громадян.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 169 КК України)	1) щодо кількох дітей; 2) повторно; 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) використання службового становища; 5) тяжкі наслідки.

Стаття 170. Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій

Безпосередній об'єкт	конституційне право громадян на свободу об'єднання для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, а також права і законні інтереси а) профспілок – добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання); б) політичних партій – це зареєстроване згідно із законом добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має за мету сприяти формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах; в) громадських організацій – об'єднання громадян, створене для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: перешкоджання законній діяльності, що полягає у протиправному обмеженні можливості чи унеможливленні реалізації ними своїх прав з урахуванням специфіки відповідного об'єднання громадян.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 171. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок здійснення законної професійної діяльності журналістів, який забезпечує конституційне право громадян на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію, необхідну їм для реалізації ними своїх прав, свобод та законних інтересів;
<i>Потерпіла особа</i>	журналіст.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 171 КК України 1) незаконне вилучення зібраних, опрацьованих, підготовлених журналістом матеріалів і технічних засобів, якими він користується у зв'язку із своєю професійною діяльністю – повне або часткове позбавлення журналіста законної можливості користування чи розпорядження відповідними матеріалами або технічними засобами внаслідок їх викрадення, блокування приміщень чи сховищ, де зберігаються відповідні матеріали тощо; 2) незаконна відмова у доступі журналіста до інформації – це така відмова у прямій або непрямій формі, яка не має під собою законних підстав та може

	<p>проявляться у постановленні журналіста в умови, за яких є неможливою реалізація його прав та обов'язків у встановленому законом порядку;</p> <p>3) незаконна заборона висвітлення окремих тем, показу окремих осіб, критики суб'єкта владних повноважень – повне або часткове позбавлення журналіста законної можливості здійснювати свою діяльність, спрямовану за збір, обробку та оприлюднення інформації щодо окремих тем, показу окремих осіб, критики суб'єкта владних повноважень;</p> <p>4) будь-яке інше умисне перешкоджання здійсненню журналістом законної професійної діяльності – це протиправне створення перепон, обмежень, заборон щодо одержання, використання, поширення та зберігання інформації журналістом;</p> <p>ч. 2 ст. 171 КК України</p> <p>5) вплив у будь-якій формі на журналіста з метою перешкоджання виконанню ним професійних обов'язків – дії, що полягають в умовлянні журналіста, його шантажуванні, погрозі відмовити у наданні законних благ, а також будь-які інші подібні дії;</p> <p>6) переслідування журналіста у зв'язку з його законною професійною діяльністю – це фізичний або психічний вплив на нього, його рідних чи близьких, обмеження або позбавлення його прав чи законних інтересів (зокрема, позбавлення премії, істотне зменшення розміру гонорару, звільнення з роботи чи переведення на іншу, відмова оприлюднювати підготовлені ним матеріали) та інші подібні дії.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий умисел</p> <p>Вплив у будь-якій формі на журналіста + мета</p> <p>1) перешкоджання виконанню ним професійних обов'язків;</p> <p>2) переслідування журналіста у зв'язку з його законною професійною діяльністю</p>
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку;
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 171 КК України)	<p>1) службовою особою з використанням свого службового становища;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб.</p>

Стаття 172. Грубе порушення законодавства про працю

Безпосередній об'єкт	трудові права людини, які включають право на працю, право на гарантовану заробітну плату, право на відпочинок;
<i>Потерпіла особа</i>	працівник – це особи, на яких поширюється законодавство України про працю і які є відповідною стороною трудових правовідносин.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) незаконне звільнення працівника з роботи – здійснене без законних підстав для цього або з порушенням встановленого порядку звільнення, визначеного законом;</p> <p>2) інше грубе порушення законодавства про працю – будь-яке інше порушення законодавства про працю, яке істотним чином порушило чи могло порушити право громадянина на працю (наприклад, невидання наказу про звільнення та/або невидача трудової книжки особі, яка хоче звільнитися з роботи в установленому законом порядку; незаконне переведення на іншу роботу чи істотна зміна умов праці; ненадання щорічної чи додаткової відпустки або систематичне ненадання вихідних днів або перерви для відпочинку і харчування; незаконне притягнення працівника до матеріальної відповідальності; порушення порядку розгляду трудових спорів тощо).</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий умисел +</p> <p>1) особистий мотив (помста, особиста неприязнь, користь, бажання влаштувати на звільнене робоче місце іншу людину тощо);</p> <p>2) у зв'язку з повідомленням працівником як викривачем про вчинення іншою особою корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;</p>
Суб'єкт	службова особа, якій надано право приймати працівника на роботу (поновлювати на роботі), звільняти його з роботи або документально оформляти таке прийняття (поновлення, звільнення), вирішувати питання щодо надання відпустки тощо, а також громадянин-підприємець, який використовує найману працю і має зазначені вище права щодо найманих працівників.
Кваліфікуючі ознаки	1) повторно;

(ч. 2 ст. 172 КК України)	2) щодо неповнолітнього; 3) щодо вагітної жінки; 4) самотнього батька, матері або особи, яка їх замінює і виховує дитину віком до 14 років або дитину з інвалідністю.
----------------------------------	---

Стаття 173. Грубе порушення угоди про працю

Безпосередній об'єкт	трудова праця людини, а саме: право на можливість заробляти собі на життя працею, право не бути примушеним до праці, а також конституційне право громадян України на піклування і захист з боку держави під час роботи за кордоном;
<i>Потерпіла особа</i>	працівник, з яким укладено угоду про працю; Угода про працю – трудовий договір, що укладений відповідно до закону між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за яким працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цим договором, а власник або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язуються виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – грубе порушення угоди про працю (оціночна категорія); 2) спосіб вчинення кримінального правопорушення: а) обман – повідомлення потерпілому неправдивих відомостей або приховування, замовчування інформації про факти, повідомлення про які було обов'язковим, що вводить потерпілого в оману; б) зловживання довірою – недобросовісне використання довіри потерпілого, пов'язаної з родинними чи дружніми стосунками, знайомством, спільною діяльністю тощо; в) примус до виконання роботи, не обумовленої угодою – погроза насильством або інший протиправний вплив на особу з метою примусити її виконувати роботу, не обумовлену угодою про працю.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	службова особа підприємства, установи, організації, громадянин-підприємець, інший громадянин, який уклав з працівником угоду про працю, або уповноважені ними особи.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 173 КК України)	стосовно громадянина, з яким укладена угода щодо його роботи за межами України.

Стаття 174. Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку

Основний безпосередній об'єкт	права людини, що працює, на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я, особиста воля, громадський порядок тощо
<i>Потерпіла особа</i>	працівник, який відповідно до закону має право на страйк
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) примушування до участі у страйку – психічний або фізичний вплив на працівника з метою примусити його брати участь у страйку; б) перешкоджання участі у страйку – протидія здійсненню працівником свого права брати участь у страйку; 2) спосіб вчинення кримінального правопорушення: а) насильство; б) погроза застосування насильства; в) інші незаконні дії (обман, погроза позбавити пільг, звільнити працівника тощо). Страйк – це тимчасове колективне добровільне припинення роботи працівниками (невихід на роботу, невиконання своїх трудових обов'язків) підприємства, установи, організації (структурного підрозділу) з метою вирішення колек-

	тивного трудового спору (конфлікту).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Стаття 175. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат

Безпосередній об'єкт	конституційне право на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом, і на своєчасне її отримання, а також право на соціальний захист, у т. ч. право на отримання пенсій та інших видів соціальних виплат;
<i>Предмет</i>	1) заробітна плата – винагорода, обчислена, зазвичай, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові чи працівниці за виконану ними роботу; 2) стипендія – вид соціальної виплати (допомоги), який встановлюється студентам, слухачам, учням навчальних закладів, а також деяким іншим категоріям громадян з метою матеріального забезпечення їх соціального захисту (учасникам бойових дій; особам, які мають особливі заслуги перед Вітчизною; найбільш талановитим молодим ученим; найбільш обдарованим молодим митцям; видатним діячам науки, освіти та культури; талановитим перспективним спортсменам; чемпіонам Олімпійських та Параолімпійських ігор; стипендій імені Тараса Шевченка учням середніх загальноосвітніх навчальних закладів тощо); 3) пенсія – це форма соціального забезпечення, яке встановлюється для непрацездатних, а за настання передбачених законом умов і для інших громадян та гарантує їм право на матеріальне забезпечення за рахунок суспільних фондів споживання; 4) інша встановлена законом виплата – це інша, крім заробітної плати, стипендії, пенсії, установлена законом виплата громадянам, яка здійснюється на регулярній основі (наприклад, грошове утримання військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, довічне грошове утримання судді, певні види державної соціальної допомоги тощо);
<i>Потерпіла особа</i>	громадяни, який має виплачуватися заробітна плата, стипендія, пенсія чи інша встановлена законом виплата.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що виражається у безпідставній невилплаті заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої установленної законом виплати громадянам більше ніж за один місяць. Під невилплатою заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої установленної законом виплати слід розуміти неповну або несвоєчасну виплату громадянам зазначених виплат. Безпідставною зазначена невилплата вважатиметься тоді, коли вона має місце, незважаючи на наявність законних підстав для виплати заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої установленної законом виплати громадянам. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту, коли сплив останній строк виплати заробітної плати, стипендії, іншої установленної законом виплати громадянам і її невилплата становить більше ніж за один місяць.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	керівник підприємства, установи або організації незалежно від форми власності, а також громадянин-суб'єкт підприємницької діяльності
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 175 КК України)	вчинене внаслідок нецільового використання коштів, призначених для виплати заробітної плати, стипендії, пенсії та інших встановлених законом виплат.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 3 ст. 175 КК України)	1) здійснена виплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої установленної законом виплати громадянам; 2) це зроблено до притягнення її до кримінальної відповідальності.

Стаття 176. Порушення авторського права і суміжних прав

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують громадянам дотримання їх авторського права й суміжних прав;
<i>Додатковий</i>	

<p><i>факультативний об'єкт</i></p> <p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>майнові права автора, порядок здійснення господарської діяльності, пов'язаної з виготовленням та розповсюдженням об'єктів інтелектуальної власності;</p> <p>1) суб'єкти авторського права: а) автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір та яка має особисті (немайнові) і майнові права на нього; б) спадкоємці автора та особи, яким автор чи його спадкоємці передали свої авторські майнові права;</p> <p>2) суб'єкти суміжних прав: а) виконавець творів – актор (театру, кіно тощо), співак, музикант, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті, танцює чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури, мистецтва чи твори народної творчості, циркові, естрадні, лялькові номери, пантоміми тощо, а також диригент музичних і музично-драматичних творів; б) його спадкоємці та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо виконань; в) виробник фонограм – фізична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший звукозапис виконання або будь-яких звуків; г) його спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо фонограм; г) виробник відеограм – фізична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший відеозапис виконання або будь-яких рухомих зображень; д) його спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо відеограм.</p>
<p><i>Предмет</i></p>	<p>об'єкти авторського права і суміжних прав. У перших двох формах кримінального правопорушення предметом є твір науки, літератури, мистецтва, комп'ютерна програма, база даних, виконання, фонограма, відеограма і програма мовлення, у третій – тільки виконання, фонограма, відеограма і програма мовлення, у четвертій – лише програма мовлення, п'ятій та шостій – будь-який об'єкт авторського права і суміжних прав.</p> <p>а) твір – це оригінальний, як обнародований, так і необнародований, продукт творчої праці вченого, письменника, художника та ін. (літературні письмові твори, їх сценічні обробки, а так само обробки фольклору, придатні для сценічного показу; лекції, проповіді та інші усні твори; музичні і драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори тощо);</p> <p>б) виконання – подання за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи кабелями) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час;</p> <p>в) фонограма – звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. Фонограма є вихідним матеріалом для виготовлення її примірників (копій). Грамофонні платівки, диски, магнітофонні касети та інші носії записів є примірниками фонограми;</p> <p>г) відеограма – відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору. Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій;</p> <p>г) комп'ютерна програма – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах);</p> <p>д) база даних (компіляція даних) – сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, у т. ч. - електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних за-</p>

	собів (комп'ютера) чи інших засобів; е) програма мовлення – програма, яка містить певні передачі і може бути сповіщена шляхом ретрансляції або в інший спосіб.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) незаконне відтворення – виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми, комп'ютерної програми, бази даних у будь-якій матеріальній формі, їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній, оптичній або іншій формі, яку може зчитувати машина; б) незаконне тиражування та розповсюдження – будь-які дії спрямовані на доведення об'єкта авторського права до відома інших осіб без згоди автора; в) камкордінг – це записування аудіовізуального твору під час його публічної демонстрації для будь-яких цілей без дозволу суб'єкта авторського права на такий твір; г) кардшейрінг – забезпечення у будь-якій формі та в будь-який спосіб доступу до програми організації мовлення, доступ до якої обмежений суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав застосуванням технічних засобів захисту, в обхід таких засобів, в результаті чого зазначена програма може бути прийнята або в інший спосіб доступна без застосування технічних засобів захисту; г) інше порушення авторського права і суміжних прав – вчинення дій, які порушують майнові права суб'єктів авторського і (або) суміжних прав; піратство у сфері авторського і (або) суміжних прав; плагіат; ввезення на митну територію без дозволу осіб, які мають зазначені права, примірників твору, відеограм, фонограм, програм мовлення; д) фінансування таких дій; 2) суспільно небезпечний наслідок у виді завдання матеріальної шкоди: а) у значному розмірі (ч. 1 ст. 176 КК України – шкода у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); б) у великому розмірі (ч. 2 ст. 176 КК України – шкода у двісті більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); в) у особливо великому розмірі (ч. 3 ст. 176 КК України – шкода у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 176 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) матеріальна шкода у великому розмірі; ч. 3 ст. 176 КК України 4) матеріальна шкода у особливо великому розмірі; 4) службовою особою з використанням службового становища; 5) організованою групою.

Стаття 177. Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію

Безпосередній об'єкт	промислова власність як право володіння, розпорядження, користування результатом своєї творчості в будь-якій сфері промисловості чи господарської діяльності;
Предмет	1) винахід і корисна модель – це результати творчої діяльності у будь-якій галузі технології. Об'єктом винаходу може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини), а також спосіб, а об'єктом корисної моделі – конструктивне виконання пристрою; 2) промисловий зразок – результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання. Ним може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб; 3) топографія інтегральної мікросхеми – зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми – мікроелектронного виробу кінцевої або проміжної форми, призна-

<i>Потерпіла особа</i>	<p>ченого для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані в середині і (або) на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення, – та з'єднань між ними;</p> <p>4) сорт рослин – окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в рамках нижчого із відомих ботанічних таксонів, яка, незалежно від того, задовольняє вона повністю або ні умови виникнення правової охорони: може бути визначена ступенем прояву ознак, що є результатом діяльності цього генотипу або комбінації генотипів; може бути відрізнена від будь-якої іншої групи рослин ступенем прояву принаймні однієї з цих ознак; може розглядатися як єдине ціле з точки зору її придатності для відтворення в незмінному вигляді цілих рослин сорту;</p> <p>5) раціоналізаторська пропозиція – визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності і передбачає створення або зміну конструкції виробів, технології виробництва і застосовуваної техніки або складу матеріалу;</p> <p>1) винахідник, який створив винахід чи корисну модель; 2) власник промислового зразка; 3) власник свідоцтва про право на зазначення місць походження товарів; 4) автор топографії інтегральної мікросхеми; 5) автор сорту і власник патенту на сорт рослин; а також їх правонаступники.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) незаконне використання – несанкціоноване виготовлення, застосування, продаж, пропонування для продажу, ввезення інше залучення до господарської діяльності продукту, що містить запатентований винахід, корисну модель, промисловий зразок тощо;</p> <p>б) незаконне привласнення авторства – будь-які діяння, пов'язані з випуском під своїм прізвищем результатів чужої праці, що призводить до видачі патенту або свідоцтва не автору;</p> <p>в) інше умисне порушення права на ці об'єкти – вчинення будь-яких інших дій, що завдають шкоду зазначеним правам потерпілого, наприклад, розголошення сутності винаходу без згоди його автора.</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок у виді завдання матеріальної шкоди:</p> <p>а) у значному розмірі (ч. 1 ст. 177 КК України – шкода у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>б) у великому розмірі (ч. 2 ст. 177 КК України – шкода у двісті більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>в) у особливо великому розмірі (ч. 3 ст. 177 КК України – шкода у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 177 КК України</p> <p>1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) матеріальна шкода у великому розмірі;</p> <p>ч. 3 ст. 177 КК України</p> <p>4) матеріальна шкода у особливо великому розмірі; 4) службовою особою з використанням службового становища; 5) організованою групою.</p>

Стаття 178. Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують свободу совісті та віросповідання;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	право власності;

<i>Предмет</i>	релігійні споруди або культові будинки – приміщення для проведення або забезпечення богослужінь і виконання релігійних обрядів (церкви, собори, костьоли, синагоги, мечеті, пагоди, каплиці, дзвіниці, мінарети, молитовні тощо).
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) дії, спрямовані на пошкодження зазначених споруд чи будинків – погіршення їх якості, істотне обмеження можливості його використання за призначенням, коли вони втрачають свої споживчі властивості та економічну цінність частково, не в повному обсязі та можуть бути відновлені і знову набути повністю або частково втрачених корисних якостей для використання їх за призначенням; б) дії, спрямовані на зруйнування цих предметів – приведення у повну непридатність для використання за цільовим призначенням; 2) суспільно небезпечний наслідок у виді пошкодження чи зруйнування релігійної споруди або культового будинку; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 179. Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують свободу віросповідання і повагу почуттів віруючих;
<i>Предмет</i>	релігійні святині
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) незаконне утримування – самоправні дії щодо збереження під своїм контролем предметів або місць релігійного поклоніння (зокрема, недопущення до них віруючих, які мають право здійснювати у них обряди, богослужіння), які винний згідно з рішенням відповідного державного органу зобов'язаний передати іншій релігійній організації чи звільнити на їх користь; 2) осквернення святинь – це вчинення будь-яких дій щодо релігійних святинь (непристойних написів, малюнків, пошкодження, інших дій, пов'язаних з глумом над святинями, їх паплюженням тощо), які є образливими для релігійних почуттів віруючих, предметами чи місцями релігійного поклоніння яких є ці святині; 3) знищення релігійних святинь – доведення до повної непридатності щодо цільового призначення, коли вони втрачають свої споживчі властивості та економічну цінність або взагалі перестають існувати.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 180. Перешкоджання здійсненню релігійного обряду

Основний безпосередній об'єкт	право на свободу віросповідання та на безперешкодне здійснення релігійного обряду
<i>Додатковий факультативний (ч.1) чи обов'язковий (ч.2) об'єкт</i>	фізична або психічна недоторканність особи.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 180 КК України: 1) незаконного перешкоджання здійсненню релігійного обряду, що зірвало або поставило під загрозу зриву релігійний обряд – створення будь-яких перепон, які суттєво ускладнюють чи унеможливають його відправлення; ч. 2 ст. 180 КК України: 2) примушування священнослужителя до проведення релігійного обряду – це домагання від потерпілого проведення релігійного обряду. Способами такого примушування відповідно до закону можуть бути тільки фізичне або психічне насильство;

	Релігійний обряд – це низка послідовних дій, що супроводжують і оформлюють вчинення акту чи актів культового характеру.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 181. Посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок проповідування релігійних віровчень та відправлення релігійних обрядів;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	здоров'я громадян, статеві свобода, статеві недоторканість та моральність.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) організація групи, діяльність якої здійснюється під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів і поєднана із заподіянням шкоди здоров'ю людей або статевою розпустою – будь-яка діяльність, спрямована на створення групи, вербування її членів, підготовку статутних документів, пошук джерел фінансування; 2) керівництво групою – це дії, що спрямовані на управління процесом підтримання функціонування групи і полягають, зокрема, у координації діяльності групи, відданні відповідних розпоряджень, керуванні обрядами, прийнятті рішень щодо покарання членів групи тощо; заподіяння шкоди здоров'ю людей – заподіяння тілесних ушкоджень, фізичне виснаження організму, психічний розлад та інші небезпечні для здоров'я особи наслідки; статеві розпуста – вчинення розпусних дій, пов'язаних з неупорядкованим статевим спілкуванням, задоволенням статевої пристрасті неприродним способом тощо стосовно членів такої групи або інших осіб.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 181 КК України)	поєднані із втягуванням в діяльність групи неповнолітніх.

Стаття 182. Порушення недоторканності приватного життя

Безпосередній об'єкт	право громадянина на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю;
<i>Предмет</i>	конфіденційна інформація про особу - відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. Зміст такої інформації складають відомості про приватне життя особи, що становлять її особисту чи сімейну таємницю (зокрема, інформація про освіту, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата і місце народження, майновий стан та інші персональні дані про особу).
<i>Потерпіла особа</i>	будь-яка особа, без згоди якої збиралася, зберігалася, використовувалася, поширювалася, була змінена чи знищена конфіденційна інформація про неї.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) незаконне збирання конфіденційної інформації про особу – отримання їх у будь-який спосіб, у т. ч. шляхом викрадення; 2) незаконне зберігання такої інформації – збереження та накопичення у певному місці на будь-яких носіях (паперових, електронних, відео тощо); 3) незаконне її використання – це користування винним за власним розсудом відомостями, які становлять особисту чи сімейну таємницю особи, для задоволення певної потреби чи одержання певної вигоди; 4) незаконне поширення конфіденційної інформації про особу – повідомлення будь-яким способом хоча б одній сторонній особі; 5) незаконна зміна конфіденційної інформації – це дії, спрямовані на спотворення початкового змісту такої інформації; 6) незаконне знищення конфіденційної інформації про особу полягає у вчинен-

	ні незаконних дій, внаслідок яких відповідна інформація повністю чи частково перестає існувати на матеріальних носіях.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 182 КК України)	1) повторно; 2) істотна шкода полягає у заподіянні матеріальних збитків на суму, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Примітка:

Публічне, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки, повідомлення особою інформації про вчинення кримінального або іншого правопорушення, здійснене з дотриманням вимог закону, не є діями, передбаченими цією статтею, і не тягне за собою кримінальну відповідальність.

Стаття 183. Порушення права на отримання освіти

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують громадянам конституційне право на освіту;
<i>Потерпіла особа</i>	громадяни України, іноземці та особи без громадянства, що мають право здобувати освіту в закладах освіти України відповідно до українського законодавства і міжнародних договорів.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 183 КК України 1) незаконна відмова у прийнятті до навчального закладу будь-якої форми власності – така відмова, яка не має під собою законних підстав; ч. 2 ст. 183 КК України 2) незаконна вимога оплати за навчання у державних чи комунальних навчальних закладах – має місце у випадку, коли така оплата: а) не передбачена у даному навчальному закладі загалом чи для даної категорії осіб зокрема; б) вимагається у розмірах, що перевищують офіційно встановлені; в) вимагається у не передбаченій нормативно-правовими актами формі. Навчальні заклади – заклади, в яких здійснюється дошкільна, повна загальна середня, позашкільна, професійно-технічна, вища, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура з будь-якою формою навчання – очною, вечірньою, заочною, екстернатом, а також педагогічним патронажем.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 183 КК України – особа, яка наділена відповідними повноваженнями щодо прийому на навчання та визначення його умов. До таких осіб належать: 1) члени приймальних комісій; 2) інші особи, уповноважені здійснювати прийом на навчання та визначати його умови (керівники навчальних закладів, службові особи кадрових служб). ч. 2 ст. 183 КК України – працівник державного чи комунального навчального закладу.

Стаття 184. Порушення права на безоплатну медичну допомогу

Безпосередній об'єкт	право громадян на охорону здоров'я та медичну допомогу.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 184 КК України 1) незаконна вимога оплати за надання медичної допомоги в державних чи комунальних закладах охорони здоров'я – пряма чи завуальована вимога оплати за надання медичної допомоги, яка: а) не передбачена в Україні взагалі або в конкретному закладі охорони здоров'я; б) для означеної категорії осіб; в) перевищує офіційно встановлені розміри; г) вимагається у не передбаченій нормативно-правовими актами формі; 2) місце вчинення кримінального правопорушення – державні чи комунальні заклади охорони здоров'я. ч. 2 ст. 184 КК України незаконне скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я – це не тільки зменшення їх кількості, а й перепрофілювання наявних закладів, їх структурних ланок, зменшення кількості ліжок-місць певного профілю, кількісного і якісного складу медичного персоналу, якщо це порушує

	існуючі нормативи і знижує рівень охорони здоров'я населення.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 184 КК України – працівник державного або комунального закладу охорони здоров'я; ч. 2 ст. 184 КК України – службова особа відповідного органу виконавчої влади.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p>	<p>суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).</p> <p>а) життя та здоров'я особи (насильницький грабіж; розбій; вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи; умисне пошкодження об'єктів електроенергетики, вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, або якщо воно спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки; погроза знищення майна; необережне знищення або пошкодження чужого майна, що спричинило тяжкі тілесні ушкодження або загибель людей); б) воля особи (вимагання); в) встановлений порядок забезпечення споживачів певними видами енергії, а також нормальна діяльність об'єктів електроенергетики і теплопостачання (викрадення електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання); г) правильна (нормальна) діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, окремих організацій, установ і підприємств (привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем); д) правомірна управлінська діяльність державних і самоврядних органів у галузі земельних та архітектурно-будівельних відносин (самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво); е) психічна недоторканість особи (погроза знищення майна); нормальна робота ЕОМ, автоматизованих систем, комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, а також встановлений порядок їх використання (шахрайство, вчинене шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки) тощо.</p>
<p><i>Предмет</i></p>	<p>1) майно; 2) право на майно; 3) дії майнового характеру.</p> <p><u>Не є предметами кримінальних правопорушень проти власності:</u></p> <p>1) такі, що перебувають у природному стані: ліс на корені, риба та інші водні тварини в природних водоймах, звірі у лісі тощо (кримінальні правопорушення проти довкілля); 2) вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини, радіоактивні матеріали (ст. 262, 263, 265 КК України); 3) наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори (ст. 312 КК України та ін.); 4) військове майно (статті 410, 411 КК України та ін.). 5) об'єкти інтелектуальної та промислової власності (статті 176, 177 КК України).</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>більшість кримінальних правопорушень проти власності сконструйовані законодавцем як <i>кримінальні правопорушення з матеріальним складом</i> (крадіжка, грабіж, шахрайство, самовільне зайняття земельної ділянки та ін.). Однак, розбій, вимагання, погроза знищення майна – <i>кримінальні правопорушення із формальним складом</i>.</p> <p>Переважна більшість кримінальних правопорушень проти власності скоюються лише шляхом дії. Кримінальні правопорушення, передбачені статтями 192, 194, 196, 197 КК України, можуть вчинятися як шляхом дії, так і бездіяльності.</p> <p>Для деяких посягань цього розділу обов'язковим із об'єктивної сторони є спосіб їх вчинення (таємне або відкрите вилучення майна, обман або зловживання довірою, підпал, вибух або інший загально небезпечний спосіб).</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>більшість кримінальних правопорушень проти власності характеризуються прямим умислом. Поряд з цим знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України) може бути вчинене і з непрямым умислом, а необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК України) і порушення обов'язків щодо охорони майна (ст. 197 КК України) можуть бути вчинені через необережність або характеризуються змішаною формою вини. Для окремих із них обов'язковим є або мотив їх вчинення (ст. 185-187, 189, 190 КК України та ін.) та ін. або мета (ст. 187 КК України).</p>

Суб'єкт	<p>1) фізична осудна особа, яка досягла 16 років (ч. 1 ст. 194, статті 188-1, 190-193, 194-1-198 КК України);</p> <p>2) фізична осудна особа, яка досягла 14 років (ч. 2 ст. 194, статті 185-187, 189 КК України);</p> <p>3) особа, якій чуже майно було ввірене чи перебувало в її віданні (ч. 1 ст. 191 КК України);</p> <p>4) службова особа (ч. 1 ст. 191 КК України);</p> <p>5) особа, якій доручено зберігання чи охорона чужого майна (ст. 197 КК України).</p>
Поняття та класифікація	<p>Кримінальні правопорушення проти власності – це винні (умисні або через необережність), протиправні, суспільно небезпечні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на право володіння, користування чи розпорядження майном, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>Усі кримінальні правопорушення проти власності поділяють на такі види:</p> <p>1) корисливі кримінальні правопорушення проти власності, пов'язані із оберненням майна на користь винного (ст. 185-187, 189, 190, 191 КК України);</p> <p>2) корисливі кримінальні правопорушення проти власності, не пов'язані із оберненням майна на користь винного (ст. 192, 188-1, 193, 197-1, 198 КК України);</p> <p>3) некорисливі кримінальні правопорушення проти власності (ст. 194, 194-1, 195, 196 КК України).</p>

Стаття 185. Крадіжка

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).</p> <p>чуже для винного майно. Кримінальна відповідальність за крадіжку настає лише в тому разі, коли вартість викраденого перевищує 0,2 н.м.д.г.</p> <p>Майно – це речі матеріального світу, яким притаманні специфічні ознаки фізичного, економічного та юридичного характеру. <i>Юридична ознака</i> – право на майно належить певному власнику або особі, якій воно на законній підставі ввірено, знаходиться у її віданні чи під її охороною: для винного майно є чужим. <i>Економічна</i> – майно має становити мінову та споживчу вартість, бути здатним задовольняти матеріальні та пов'язані з ними потреби людини та бути відокремленим від природного середовища чи бути створеним заново. Іноді цю ознаку називають соціальною, оскільки вона означає, що у майно вкладена праця людини. <i>Фізична</i> – це предмети, речі, які можна вилучити, привласнити, спожити, пошкодити, знищити тощо.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія, що полягає у безоплатному, протиправному вилученні суб'єктом чужого майна і оберненні його на свою користь;</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок, який полягає в заволодінні чужим майном;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечною дією та суспільно небезпечним наслідком;</p> <p>4) спосіб вчинення – таємне викрадення майна:</p> <p>а) за відсутності будь-яких осіб (власників, володільців майна, осіб, під охороною яких воно перебуває, очевидців тощо);</p> <p>б) непомітно для потерпілих чи інших осіб;</p> <p>в) у присутності потерпілого або інших осіб, але сам винний не усвідомлював цього моменту і вважав, що діє таємно від інших осіб;</p> <p>г) у присутності потерпілого чи інших осіб, які через свій фізіологічний чи психічний стан (сон, сп'яніння, непритомність, малолітство, психічне захворювання тощо) не усвідомлюють факту протиправного вилучення майна: не можуть правильно оцінити і розуміти зміст, характер і значення дій винного;</p> <p>г) у присутності інших осіб, на потурання з боку яких він розраховує з тих чи інших підстав (родинні зв'язки, дружні стосунки, співучасть у вчиненні кримінального правопорушення тощо). Однак вчинюване за таких обставин викрадення перестає бути таємним у тому випадку, якщо такі особи дали підстави винному засумніватися щодо їх «мовчання» з приводу його дій.</p> <p>Закінченою крадіжка визнається з моменту вилучення майна й отримання винним можливості хоча б початкового розпорядження вилученим (сховати,</p>

	передати, викинути тощо).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел та корисливий мотив
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14 років.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 185 КК України</p> <p>1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>ч. 3 ст. 185 КК України</p> <p>1) поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище (незаконне вторгнення до них у будь-який спосіб: із застосуванням засобів подолання перешкод або без їх використання); 2) що завдала значної шкоди потерпілому;</p> <p>ч. 4 ст. 185 КК України</p> <p>3) вчинена у великих розмірах; 4) в умовах воєнного або надзвичайного стану;</p> <p>ч. 5 ст. 185 КК України</p> <p>5) вчинена в особливо великих розмірах; 6) вчинена організованою групою.</p>

Примітка:

1. У статтях 185, 186 та 189-191 КК України повторним визнається кримінальне правопорушення, вчинений особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених цими статтями або статтями 187, 262 КК України.

2. У статтях 185, 186, 189 та 190 КК України значна шкода визнається із врахуванням матеріального становища потерпілого та якщо йому спричинені збитки на суму від ста до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. У статтях 185-191, 194 КК України у великих розмірах визнається кримінальне правопорушення, що вчинене однією особою чи групою осіб на суму, яка в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент вчинення кримінального правопорушення.

4. У статтях 185-187 та 189-191, 194 КК України в особливо великих розмірах визнається кримінальне правопорушення, що вчинене однією особою чи групою осіб на суму, яка в шістьсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент вчинення кримінального правопорушення.

Стаття 186. Грабіж

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт (ч. 2 ст. 186 КК України)</i>	свобода і тілесна недоторканність особи
<i>Предмет</i>	чуже для винного майно.
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія, що полягає у безоплатному, протиправному вилученні суб'єктом чужого майна і оберненні його на свою користь; 2) суспільно небезпечний наслідок, який полягає в заволодінні чужим майном; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечною дією та суспільно небезпечним наслідком; 4) спосіб вчинення – відкрите викрадення майна (очевидно для інших або в присутності сторонніх осіб).</p> <p>Кримінальне правопорушення визнається закінченим з моменту протиправного вилучення майна й отримання винним реальної можливості розпорядитися чи користуватися цим майном.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел та корисливий мотив
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14 років.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 186 КК України</p> <p>1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) поєднаний із застосуванням насильства, яке не є небезпечним для життя і здоров'я потерпілого або з погрозою застосування такого насильства.</p> <p>ч. 3 ст. 186 КК України</p>

	<p>1) поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище (незаконне вторгнення до них у будь-який спосіб: із застосуванням засобів подолання перешкод або без їх використання);</p> <p>2) що завдав значної шкоди потерпілому; ч. 4 ст. 186 КК України</p> <p>3) вчинена у великих розмірах;</p> <p>4) в умовах воєнного або надзвичайного стану; ч. 5 ст. 186 КК України</p> <p>5) в особливо великих розмірах;</p> <p>б) організованою групою.</p>
--	--

Примітка:

Якщо винний помиляється і вважає, що його помітили, а фактично його дії не були помічені, він відповідає за грабіж; якщо ж ситуація інша – особа вважає, що її ніхто не бачить, але насправді за нею стежать, то вчинене вважається крадіжкою. Грабіж матиме місце і в тому випадку, якщо викрадення, почате таємно, переросло у відкрите.

Насильства, яке не є небезпечним для життя і здоров'я потерпілого фізичне насильство – обмеження волі потерпілого або інших осіб (зв'язування, замкнення в певному приміщенні), нанесення ударів, побоїв, заподіяння легкого тілесного ушкодження, що не спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності.

Стаття 187. Розбій

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).
<i>Додаткові обов'язкові об'єкти</i>	життя і здоров'я потерпілої особи.
<i>Предмет</i>	чуже для винного майно.
Об'єктивна сторона	<p>Усічений склад кримінального правопорушення: полягає в нападі, який завжди супроводжується насильством або погрозою насильства, що здатне придушити волю потерпілого і примусити його передати майно винному (насильство, яке є небезпечним для життя і здоров'я потерпілої особи)</p> <p>Під фізичним насильством, небезпечним для життя чи здоров'я розуміється легке тілесне ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності, середньої тяжкості, тяжке тілесне ушкодження, замах на вбивство, вбивство. Однак, замах на вбивство і вбивство, що супроводжували розбій, не охоплюються цим складом і вимагають додаткової кваліфікації за відповідним пунктом ч. 2 ст. 115 КК України.</p> <p>Психічне насильство – це погроза заподіяти вказане фізичне насильство або погроза вбивством. Погроза вбивством при розбої повністю охоплюється ст. 187 КК України і додаткової кваліфікації за ст. 129 КК України не потребує.</p> <p>Насильство при розбої є способом заволодіння майном і, як правило, передує йому. Однак воно може застосовуватися і після заволодіння майном для його утримання.</p> <p>Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або з погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я, незалежно від того, чи заволоділа винна особа чужим майном.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корисливий мотив + мета – заволодіння чужим майном.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14 років.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 187 КК України</p> <p>1) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>2) особою, яка раніше вчинила розбій або бандитизм; ч. 3 ст. 187 КК України</p> <p>3) поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище;</p> <p>4) у великих розмірах; ч. 4 ст. 187 КК України</p> <p>5) в особливо великих розмірах;</p> <p>6) в умовах воєнного або надзвичайного стану;</p> <p>7) вчинений організованою групою;</p>

8) поєднаний із заповіданням тяжких тілесних ушкоджень.

Відмінність розбою від насильницького грабежу

<i>Розбій</i>	<i>Насильницький грабiж</i>
за способом посягання	
може вчинятися як відкрито, так і таємно, при цьому виявляється у нападі	завжди відкрите посягання
за характером фізичного і психічного насильства	
для досягнення своєї мети винний застосовує насильство, що є небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або погрозу таким насильством	для досягнення своєї мети винний застосовує насильство, що не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або погрозу такого насильства
за моментом закінчення кримінального правопорушення	
кримінальне правопорушення з усіченим складом і вважається закінченим з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або з погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я, незалежно від того, чи заволоділа винна особа чужим майном	кримінальне правопорушення з матеріальним складом і вважається закінченим із моменту, коли винний вилучив чуже майно і має реальну можливість розпоряджатися чи користуватися ним

Стаття 188-1. Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання

Оснoвий Безпосередній об'єкт	право власності на електричну і теплову енергію.
<i>Додаткові безпосередні об'єкти</i>	встановлений порядок забезпечення споживачів (побутових, промислових тощо) вказаними видами енергії та нормальна діяльність об'єктів електроенергетики і теплопостачання, життя та здоров'я особи, громадська безпека.
<i>Предмет</i>	гаряча або питна вода, електрична або теплова енергія. Електрична енергія – це різновид енергії, пов'язаний з використанням електричного струму, енергоносії, який відрізняється від інших енергоносіїв особливими споживчими якостями та фізико-технічними характеристиками (одночасність виробництва і споживання, неможливість складування, повернення і переадресування) і призначений для перетворення у механічну (через використання електроустановок і струмоприймачів) або теплову енергію. Електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики, виступає на ринку як товар, призначений для купівлі-продажу. Під тепловою енергією слід розуміти теплоносії – рідку або газоподібну речовину (пара, гаряча і перегріта вода), що циркулює у трубах або каналах і передає теплову енергію в системах теплопостачання, опалення, вентиляції та технологічних установках. Теплова енергія, що виробляється на об'єктах сфери теплопостачання (теплогенеруючі станції, теплові електростанції, котельні тощо) та на об'єктах електроенергетики для опалення, підігріву питної води, інших господарських і технологічних потреб споживачів, визнається товарною продукцією, призначеною для купівлі-продажу.
Об'єктивна сторона	виражається у викраденні будь-яким способом (таємно, відкрито, із застосування обману тощо) електричної або теплової енергії. При цьому в диспозиції ч. 1 ст. 188-1 КК України конкретизовано, що кримінальне правопорушення може бути вчинено шляхом: Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що виражається у викраденні предметів кримінального правопорушення; 2) суспільно небезпечний наслідок, який полягає в завданні значної шкоди (в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечною дією та суспільно небезпечним наслідком; 4) спосіб вчинення кримінального правопорушення: а) самовільне використання без приладів обліку, результати вимірювання яких використовуються для здійснення комерційних розрахунків (якщо використання приладів обліку обов'язкове); б) умисне пошкодження приладів обліку передбачає приведення таких приладів у стан, який унеможливує їх повноцінне використання за цільовим при-

	наченням і забезпечує неконтрольоване такими приладами (без обліку взагалі чи з неповним обліком) використання (споживання) гарячої або питної води, електричної чи теплової енергії (наприклад, розбивання окремих елементів приладів обліку, руйнування їх корпусу чи окремих деталей, заливання рідиною в) інші способи викрадення води, електричної або теплової енергії – самовільне підключення до електро- чи тепломережі, в результаті якого здійснюється споживання енергії без укладення з енергопостачальником договору про користування енергією (у тому числі підключення до електромережі поза приладом (засобом) обліку прихованою електропроводкою та під'єднання від'єданого представниками енергопостачальної організації електрообладнання); втручання в роботу приладів (засобів) обліку, що призводить до перекручення даних про обсяг (кількість) спожитої води або енергії; зміну положення лічильника після його встановлення тощо.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел та корисливий мотив
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16 років.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 188-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) завдання кримінальним правопорушенням шкоди у великих розмірах (в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Стаття 189. Вимагання

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).
<i>Додаткові обов'язкові об'єкти</i>	здоров'я, психічна чи фізична недоторканність людини, її особиста свобода.
<i>Додаткові факультативні об'єкти</i>	життя, честь і гідність людини тощо.
<i>Предмет</i>	1) чуже для винного майно: а) майно, яке на момент посягання знаходиться у потерпілого; б) майно, яке перебуває в цей момент у фактичному володінні винного (одержане ним у борг, на зберігання, для ремонту тощо); в) майно, якого немає у потерпілого в момент вимоги про його передачу і надходження якого до нього лише передбачається. 2) права на майно – це документ, що дозволяє отримати у власність майно (заповіт, договір, боргова розписка тощо). 3) дії майнового характеру – це такі дії потерпілого, вчинення яких без вимагання призвело б до розтрати винним свого майна або до затрати ним особисто або членами його сім'ї певної праці до примноження або покращення якості як свого майна, так і майна своїх родичів або інших осіб, на користь яких вчинювалось кримінальне правопорушення (наприклад, вимога підвищити на посаді, видати безкоштовну путівку на курорт тощо).
<i>Потерпіла особа</i>	власник, особа, якій майно ввірене на законній підставі, близькі родичі цих осіб (батьки, діти, бабуся, дідусь, сестри, брати).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що виявляється у вимозі передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру. Вимога являє собою відповідну пропозицію, що викладена в рішучій формі і підкріплена однією з наступних погроз: 1) погроза насильством щодо потерпілого чи його близьких родичів; 2) погроза знищення або пошкодження їх майна; 3) погроза обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб; 4) погроза розголошення відомостей, які потерпілий чи його родичі бажають зберегти в таємниці. Вимагання вважається закінченим з моменту пред'явлення вимог, тобто з моменту погрози. Якщо винний при відмові потерпілого від виконання вимоги з помсти реалізував свою погрозу і умисно заподіяв потерпілому або його близьким родичам шкоду, необхідна кваліфікація за сукупністю певної час-

	тини ст. 189 і відповідної статті Особливої частини КК, яка передбачає відповідальність за фактично спричинену шкоду.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корисливий мотив
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 189 КК України</p> <p>1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) службовою особою з використанням свого службового становища; 4) із погрозою вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень; 5) із пошкодженням або знищенням майна; 6) що завдало значної шкоди потерпілому;</p> <p>ч. 3 ст. 189 КК України</p> <p>7) поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи; 8) що завдало майнової шкоди у великих розмірах;</p> <p>ч. 4 ст. 189 КК України</p> <p>9) що завдало майнової шкоди в особливо великих розмірах; 10) організованою групою; 11) поєднане із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження; 12) в умовах воєнного або надзвичайного стану;</p>

Відмінність розбою від насильницького грабежу та вимагання

<i>Розбій</i>	<i>Насильницький грабіж</i>	<i>Вимагання</i>
види погроз		
наси́льством	наси́льством	1) насильством; 2) знищення або пошкодження майна; 3) обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб; 4) розголошення відомостей, які потерпілий чи його родичі бажають зберегти в таємниці.
час застосування насильства		
негайно	негайно	винний погрожує застосувати насильство і вчинити інші дії в майбутньому, якщо не будуть виконані вимоги
предмет		
чуже для винного майно	чуже для винного майно	1) чуже для винного майно 2) права на майно 3) дії майнового характеру
потерпіла особа		
особи, яка зазнала нападу	особи, яка зазнала насильства	1) власник; 2) особа, якій майно ввірене на законній підставі; 3) близькі родичі цих осіб.
мета застосування реального насильства		
спосіб вимоги негайної передачі майна	спосіб вимоги негайної передачі майна	підкріплення вимоги, залякування потерпілого

Стаття 190. Шахрайство

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).
<i>Предмет</i>	1) чуже для винного майно; 2) права на майно.
<i>Потерпіла особа</i>	власник, особа, якій майно ввірене чи під охороною якої перебуває майно; особа, яка має доступ до майна
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечні альтернативні дії: а) заволодіння чужим майном; б) придбання права на майно; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді матеріальної шкоди для потерпілої особи;</p>

	<p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечною дією та суспільно небезпечним наслідком;</p> <p>4) спосіб вчинення кримінального правопорушення:</p> <p>а) обман – це повідомлення неправдивих відомостей або замовчування відомостей, які мають бути повідомлені, з метою заволодіння чужим майном або придбання права на майно;</p> <p>б) зловживання довірою – це вид обману, що полягає у використанні винним довірливих відносин з власником або іншою особою, заснованих на родинних, службових відносинах, знайомстві, інших цивільно-правових відносинах. Безпосередня участь потерпілого у передачі майнових благ і добровільність його дій є обов'язковими ознаками шахрайства, які відрізняють його від викрадення майна та інших кримінальних правопорушень проти власності. Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту заволодіння майном або придбання права на майно.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корисливий мотив
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 190 КК України</p> <p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>3) що завдало значної шкоди потерпілому.</p> <p>ч. 3 ст. 190 КК України</p> <p>4) у великих розмірах;</p> <p>5) шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки;</p> <p>ч. 4 ст. 190 КК України</p> <p>6) яке завдало майнової шкоди в особливо великих розмірах;</p> <p>7) учинене організованою групою.</p>

Стаття 191. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).
<i>Предмет</i>	чуже майно, яке було ввірене особі чи перебувало в її законному віданні.
Об'єктивна сторона	<p>може бути вчинений у формі:</p> <p>1) привласнення чужого майна, яке було ввірене особі чи перебувало в її віданні (ч. 1 ст. 191 КК України) полягає у протиправному і безоплатному вилученні (утриманні, неповерненні) винним чужого майна, яке знаходилось у його правомірному володінні, з наміром у подальшому обернути його на свою користь;</p> <p>2) розтрата такого майна зазначеною особою (ч. 1 ст. 191 КК України) незаконне і безоплатне витрачання (споживання, продаж, безоплатну передачу, обмін, передачу в рахунок погашення боргу тощо) винним чужого майна, яке йому ввірене чи перебувало в його віданні;</p> <p>3) привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК України).</p> <p><i>Заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем</i> має місце тоді, коли службова особа незаконно обертає чуже майно на свою користь чи користь третіх осіб, використовуючи при цьому своє службове становище. Його особливістю є те, що предметом заволодіння чужим майном шляхом службового зловживання може бути і майно, яке безпосередньо не було ввірене винному чи не перебувало в його віданні. Привласнення вважається закінченим з моменту вилучення чужого майна й отримання винним можливості розпорядитися ним як своїм власним. Момент закінчення розтрата збігається з моментом витрачання чужого майна. Заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем вважається закінченим з моменту отримання можливості розпорядитися ним на власний розсуд.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корисливий мотив
Суб'єкт	ч. 1 ст. 191 КК України – фізична осудна особа, яка досягла віку 16 років, та якій майно було ввірене чи перебувало в її законному віданні;

	ч. 2 ст. 191 КК України – службова особа
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 191 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; ч. 4 ст. 191 КК України 3) у великих розмірах; 4) в умовах воєнного або надзвичайного стану; ч. 5 ст. 191 КК України 5) в особливо великих розмірах; 6) організованою групою.

Стаття 192. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності в галузі використання майна, що належить власнику, а також відносини, які випливають із різного роду договорів і зобов'язань, унаслідок яких власник мав би реально одержати дохід, - відносини з формування фондів власності.
<i>Предмет</i>	чуже майно, що незаконно використовується всупереч інтересам власника, а також грошові суми, які мали б надійти в розпорядження власника на підставі тих або інших зобов'язань, договорів, правових приписів тощо, - неодержаний дохід.
<i>Потерпілий</i>	1) власник майна; 2) законний володілець майна.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення, що полягає в отриманні винним матеріальної вигоди за рахунок власника або законного володільца майна шляхом обману або зловживання довірою за відсутності ознак шахрайства. 1) суспільно небезпечне діяння: а) незаконне використання чужого майна чи грошових коштів (самовільне всупереч укладеній угоді чи досягнутій домовленості безоплатне використання транспортних засобів чи інших предметів; нецільове використання коштів чи майна іншого власника, отриманих на законних підставах (як попередню оплату за товар чи фінансування певного проекту, орендування приміщень, у т. ч. і житла, або іншого майна, наданого винному його власником чи законним володільцем на зберігання чи залишеного під нагляд тощо), в результаті чого потерпіла сторона, будучи позбавленою можливості використовувати майно чи кошти у власних інтересах, зазнає майнової шкоди у формі упущеної вигоди; б) неправомірне неповернення чи несвоєчасного повернення власнику майна чи грошових коштів, що позбавляє власника можливості використовувати їх за власним розсудом і отримати певний дохід; в) ухилення від сплати обов'язкових платежів (перекручування умов договору купівлі-продажу з метою зменшення розміру мита, користування пільгами (на оплату житла, електричної енергії чи газу, на проїзд тощо)), в результаті чого держава не отримує належних грошових надходжень. Не утворює складу цього кримінального правопорушення ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що входять до системи оподаткування. Такі дії за наявності для того підстав слід розглядати як кримінальне правопорушення у сфері господарської діяльності і кваліфікувати за ст. 212 КК України; г) отримання майна чи грошових коштів (кредитів, позик, субсидій та інших соціальних виплат, придбання нерухомості або іншого майна тощо) з використанням при цьому пільг, на які винна особа не мала права; г) звернення особою, яка перебуває на службі, на свою користь або користь інших осіб грошових коштів, які є платою за отримані громадянами чи організаціями послуги. Правова оцінка дій винних осіб у таких випадках залежить від того, чи була та чи інша особа наділена повноваженнями на отримання та оприбуткування таких платежів; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді заподіяння значної майнової шкоди певному суб'єкту власності (у п'ятдесят і більше разів перевищує н.м.д.г); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком;

	4) спосіб вчинення кримінального правопорушення – обман чи зловживання довірою
Суб'єктивна сторона	прямим умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 192 КК України)	1) за попередньою змовою групою осіб; 2) у великих розмірах (у сто і більше разів перевищує н.м.д.г).

Стаття 193. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності та право власності на майно, що вибуло з фактичного володіння власника: держави, організації, громадянина, а також право держави на отримання знайденого скарбу.
<i>Предмет</i>	1) чуже для винного майно, яке знайдене ним чи випадково опинилося в нього та має особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність; 2) скарб, який має особливу історичну, наукову, художню, культурну цінність – закопані в землю чи приховані іншим способом гроші, валютні цінності, інші цінні речі, власник яких невідомий або за законом втратив на них право власності.
Об'єктивна сторона	полягає в незаконному привласненні особою знайденого чи чужого майна, що випадково опинилося в неї, або скарбу: Закінченим це кримінальне правопорушення вважається з моменту, коли винний незаконно привласнив знайдене ним майно чи майно, яке випадково у нього опинилось, або скарб і мав можливість повідомити про володіння ним таким майном власника, відповідний орган державної влади або орган місцевого самоврядування.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа яка досягла 16-річного віку.

Стаття 194. Умисне знищення або пошкодження майна

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).
<i>Додатковий об'єкт</i> <i>обов'язковий об'єкт</i>	життя і здоров'я людини
<i>Предмет</i>	чуже майно як рухоме, так і нерухоме.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, яке полягає у: а) знищенні майна – це такий протиправний руйнуючий вплив на майно, внаслідок якого воно повністю втрачає свою споживчу або економічну цінність, приведення його до такого стану, за якого воно взагалі не може бути використане за своїм призначенням, причому втрачені майном властивості не можуть бути відновлені; б) пошкодження чужого майна полягає в такому протиправному впливі на предмет, внаслідок якого він частково, не в повному обсязі втрачає свої споживчі властивості та економічну цінність і при цьому істотно обмежується можливість його використання за призначенням. Пошкоджене майно може бути відновлене і знову набути тимчасово або частково втрачених корисних якостей для використання його за функціональним призначенням лише за необхідних фінансових, трудових та інших витрат; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді шкоди у великих розмірах. 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	прямий або непрямої умисел
Суб'єкт	ч. 1 ст. 194 КК України – фізична осудна особа яка досягла 16-річного віку; ч. 2 ст. 194 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 194 КК України)	1) вчинення шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом; 2) заподіяння майнової шкоди в особливо великих розмірах; 3) спричинення загибелі людей чи інших тяжких наслідків.

Стаття 194-1. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додаткові факультативні об'єкти</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини власності з належності об'єктів електроенергетики (при їх руйнуванні) і використання цих об'єктів (при пошкодженні таких об'єктів).</p> <p>громадський порядок, нормальне функціонування об'єктів електроенергетики, енергетична безпека, екологічна безпека, життя і здоров'я людини.</p> <p>об'єкти електроенергетики – електрична станція (крім ядерної частини атомної електричної станції), електрична підстанція, електрична мережа, підключені до об'єднаної енергетичної системи України, а також котельня, підключена до магістральної теплової мережі, магістральна теплова мережа. Деякі з цих об'єктів за чинним законодавством відносяться до категорії особливо важливих об'єктів електроенергетики. Це об'єкти, які забезпечують стале функціонування об'єднаної енергетичної системи України, руйнація або пошкодження яких призведе до порушення електропостачання господарюючих суб'єктів і населення, можливих людських жертв і значних матеріальних збитків, і перелік яких визначається центральними органами виконавчої влади, що здійснюють управління в електроенергетиці, та затверджується КМУ.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння, яке полягає у:</p> <p>а) пошкодження об'єктів електроенергетики передбачає погіршення якості, зменшення цінності або доведення таких об'єктів на деякий час у непридатний (повною мірою або частково) за їх цільовим призначенням стан;</p> <p>б) руйнування об'єктів електроенергетики;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді:</p> <p>а) порушення нормальної роботи об'єктів електроенергетики – зміна встановленого нормативно-правовими актами режиму функціонування таких об'єктів, в результаті чого припиняється виробництво, передача чи розподіл такими об'єктами енергії споживачам, змінюються (зменшуються чи збільшуються) обсяги виробництва чи передачі енергії, знижується ефективність функціонування цих об'єктів, знижується рівень безпеки експлуатації енергетичного обладнання таких об'єктів тощо.</p> <p>б) спричинення небезпеки для життя людей передбачає виникнення в результаті пошкодження чи руйнування об'єктів електроенергетики ситуації, за якої життя людей загрожує реальна небезпека, яка може виходити як від експлуатації самих об'єктів, так і від припинення чи зменшення виробництва чи постачання енергії відповідним споживачам;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий або непрямий умисел</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>ч. 1 ст.194-1 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку,</p> <p>ч. 2 ст.194-1 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки</p>	<p>ч. 2 ст. 194-1 КК України</p> <p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>3) загально небезпечним способом;</p> <p>ч. 3 ст. 194-1 КК України</p> <p>1) призвело до загибелі людей;</p> <p>2) інших тяжких наслідків.</p>

Стаття 195. Погроза знищення майна

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).</p> <p>психічна недоторканість особи.</p> <p>чуже майно</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає в активних діях, спрямованих на залякування потерпілого (власника чи законного воло-</p>

	дільця майна, особи, у віданні або під охороною якої знаходиться майно, іншої особи, яка зацікавлена у збереженні цього майна) знищенням майна шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом. Погроза знищення майна полягає в залякуванні негайно або в майбутньому знищити певне майно, яке є для винного чужим. Обов'язковою ознакою погрози у складі цього кримінального правопорушення є наявність реальних підстав побоюватися здійснення цієї погрози.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа яка досягла 16-річного віку.

Стаття 196. Необережне знищення або пошкодження майна

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини власності (відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном).
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя або здоров'я людини.
<i>Предмет</i>	чуже для винного майно, крім окремих його видів, які поставлені під захист спеціальними кримінально-правовими нормами
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, яке полягає у: а) знищенні майна; б) пошкодженні майна; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді тяжких тілесних ушкоджень або загибелі людей; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	необережна форма вини (кримінально протиправна самовпевненість або кримінально протиправна недбалість).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Стаття 197. Порушення обов'язків щодо охорони майна

Безпосередній об'єкт	порядок виконання працівниками обов'язків щодо зберігання та охорони чужого майна, який забезпечує право власності.
<i>Предмет</i>	чуже для винного майно, зберігання чи охорона якого були доручені винній особі.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі невиконання або неналежного виконання особою, якій доручено зберігання чи охорона чужого майна, своїх обов'язків; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді тяжких наслідків для власника майна – оціночна категорія, яка підлягає встановленню у кожному конкретному випадку з урахуванням всіх обставин справи (неправомірне вилучення у власника, знищення чи пошкодження майна у великих розмірах, у великій кількості чи майна, яке мало надзвичайно важливе значення для виробничої діяльності їх власника чи було сімейною реліквією тощо); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Відповідальність за ст. 197 КК України настає лише у разі, якщо особа була не лише зобов'язана, а й мала реальну можливість виконати належним чином покладені на неї обов'язки по зберіганню чи охороні чужого майна.
Суб'єктивна сторона	щодо порушення обов'язків з охорони майна – будь-яка форма вини (як умисел, так і необережність), щодо тяжких наслідків — тільки необережність.
Суб'єкт	неслужбова особа, яка досягла 16-річного віку і на яку на підставі трудового договору чи спеціального доручення покладається юридичний обов'язок охороняти або зберігати чуже майно.

Стаття 197-1. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво

Безпосередній об'єкт	право власності на землю (право користування землею), а кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 – встановлений законодавством порядок будівництва на земельних ділянках відповідних об'єктів (будівель та споруд).
-----------------------------	---

<i>Додаткові факультативні об'єкти</i>	правомірна управлінська діяльність державних і самоврядних органів у галузі земельних та архітектурно-будівельних відносин; система оподаткування (винні у самовільному зайнятті земельних ділянок, як правило, не сплачують плату за землю, яка включає земельний податок й орендну плату за земельні ділянки державної і комунальної власності і входить у систему оподаткування); встановлений порядок охорони надр.
<i>Предмет</i>	конкретна земельна ділянка, під якою треба розуміти частину земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Юридичними ознаками земельної ділянки як об'єкта права власності та як предмета розглядуваного кримінального правопорушення визнаються: 1) її виокремлення в аспекті землевпорядкування за місцем розташування та розміром площі у складі однієї з категорій земельного фонду країни; 2) визначення правового титулу належності земельної ділянки конкретній особі та закріплення прав останньої щодо неї. Аналізоване кримінальне правопорушення може бути вчинений стосовно земельної ділянки будь-якої категорії, на які поділяються землі України за основним цільовим призначенням (землі сільськогосподарського призначення, житлової та громадської забудови, водного фонду, промисловості, транспорту, запасу тощо).
<i>Потерпіла особа</i>	законний володілець або власник самовільно зайнятої земельної ділянки.
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 197-1 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає самовільне зайняття земельної ділянки – це фактичне заволодіння (чи заволодіння і користування) земельною ділянкою або її частиною, вчинене особою: якій ця ділянка у встановленому порядку не надавалась у володіння і користування (постійне, оренда, земельний сервітут, емфітевзис, суперфіцій) або не передавалась у власність; за відсутності вчиненого правочину щодо такої земельної ділянки або прав на неї; за відсутності інших законних підстав, які дозволяють вважати користування земельною ділянкою правомірною дією; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді значної шкоди її законному володілю або власнику (у сто і більше разів перевищує н.м.д.г.); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.</p> <p>ч. 3 ст. 197-1 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: самовільне будівництво будівель або споруд на самовільно зайнятій земельній ділянці полягає у веденні на такій ділянці без належного дозволу будівельних робіт (у т. ч. земляних), а також виконанні монтажних робіт по спорудженню нового об'єкта – будівлі чи споруди. Поняттям будівництва охоплюється як нове будівництво, так і реконструкція, реставрація, впорядкування або капітальний ремонт вже існуючих об'єктів - будівель чи споруд, розширення і технічне переоснащення підприємств.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 197-1 КК України 1) вчинення особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 197-1 КК України; 2) групою осіб; 3) щодо земельних ділянок особливо цінних земель, земель в охоронних зонах, зонах санітарної охорони, санітарно-захисних зонах чи зонах особливого режиму використання земель.</p> <p>ч. 3 ст. 197-1 КК України 4) ведення самовільного будівництва на земельній ділянці, зазначеній у ч. 2 ст. 197-1 КК України;</p> <p>ч. 4 ст. 197-1 КК України 5) вчинення його особою, раніше судимою за таке саме кримінальне правопорушення або кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 197-1 КК</p>

Стаття 198. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально-протиправним шляхом

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>встановлений законом порядок придбання і відчуження майна, який забезпечує право власності.</p> <p>майно, завідомо здобуте кримінально-протиправним шляхом – майно, здобуте як шляхом вчинення кримінального правопорушення, так і шляхом вчинення діяння, яке містить ознаки кримінального правопорушення, але в силу передбачених законом обставин не тягне кримінальної відповідальності (наприклад, вчинене особою, яка не є суб'єктом кримінального правопорушення через неосудність або недосягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність).</p> <p>Не може бути визнано предметом цього кримінального правопорушення: 1) майно, яке здобуте не кримінально протиправним шляхом, а внаслідок вчинення адміністративного чи іншого правопорушення; 2) майно, отримане в обмін на здобуте кримінально протиправним шляхом, наприклад товари, куплені за викрадені гроші; 3) майно, не здобуте, а виготовлене кримінально протиправним шляхом, наприклад у результаті заняття забороненими видами господарської діяльності (ст. 203), збуту незаконно виготовлених підакцизних товарів (ст. 204) тощо; 4) предмети (зброя, радіоактивні матеріали, наркотичні засоби, психотропні, сильнодіючі та отруйні речовини прекурсори), які вилучені з вільного цивільно-правового обігу (або обмежені у ньому) і незаконний збут, придбання чи зберігання яких утворюють самостійні склади кримінальних правопорушень.</p> <p>Розмір майна, яке було предметом цього кримінального правопорушення, на кваліфікацію не впливає.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Формальний склад кримінального правопорушення полягає у заздалегідь не обіцяних діях з майном, завідомо здобутим кримінально протиправним шляхом, у формі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) придбання сплатне чи безоплатне одержання такого майна, яке забезпечує можливість розпоряджатися ним як своїм власним (володіти ним, використовувати його, відчужувати); 2) зберігання сплатне чи безоплатне відчуження майна іншій особі; 3) збут більш-менш тривале володіння майном, в процесі якого винний зберігає контроль над ним. <p>Відповідальність за ст. 198 КК України настає лише за таке придбання, зберігання або збут зазначеного вище майна, яке не було заздалегідь обіцяне.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>фізична осудна особа яка досягла 16-річного віку</p>

ТЕМА 8.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поянття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет (ст. 199, 200, 201, 201⁻¹, 201⁻², 203⁻¹, 204, 205⁻¹, 206, 209, 220⁻², 233 КК України)</i></p> <p><i>Потерпіла особа (ст. 206, 218⁻¹, 232⁻² КК України)</i></p>	<p>суспільні відносини, що виникають в процесі виробництва всією сукупністю галузей господарства суспільного продукту, його розподілу та обміну, виконання робіт та надання послуг вартісного характеру, а також в процесі формування та виконання бюджетів від результатів господарювання.</p> <p>На рівні <i>безпосереднього об'єкта</i>, у разі завдання суспільно-небезпечним діянням шкоди основному та додатковому об'єктам, кваліфікуюче значення має лише шкода, що завдається основному безпосередньому об'єкту, суспільна небезпека від завдання шкоди додатковому об'єкту вважається нею врахованою і тому сукупної кваліфікації таке діяння не потребує;</p> <p>відносини власності; права, свободи та інтереси окремих громадян; державні чи громадські інтереси та інтереси юридичних осіб;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) національна валюта України, іноземна валюта, державні цінні папери, що існують у паперовій формі, білети державної лотереї; 2) документи на переказ грошових коштів, платіжна картка, електронні гроші; 3) культурні цінності, отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини, вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), боєприпаси; 4) лісоматеріали, заборонені до вивозу за межі митної території України; 5) гуманітарна допомога, благодійна пожертва, безоплатна допомога; 6) алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукт, спирт етиловий та ін; <ol style="list-style-type: none"> 1) особа, яка здійснює законну господарську діяльність, контролює її та здатна самостійно прийняти або істотно вплинути на прийняття рішення про припинення чи обмеження такої діяльності, про укладення чи не укладення угоди; 2) близькі потерпілому особі; 3) кредитор банку; 4) інвестор у цінні папери (у т. ч. акціонер).
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Більшість – з <i>формальним</i> складом (ст. 199, 200, 201, 201-1, 201-2, 203-1, 203-2, 204, 205-1, 206, 209, 210, 211 КК України).</p> <p>Друга група – з <i>матеріальним</i> складом (ст. 209-1, 212, 212-1, 218-1, 219, ч. 4 ст. 220-1 КК України).</p> <p>Третя група – з <i>усіченим</i> складом (ст. 231 КК України).</p> <p>Характерним є те, що більшість кримінальних правопорушень XII розділу вчиняються виключно шляхом <u>активних дій</u>, які є різними в залежності від самого діяння (виготовлення підроблених грошей, контрабанда, легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, шахрайство з фінансовими ресурсами). Об'єктивна сторона окремих правопорушень може виражатись і в <u>бездіяльності</u> (умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення).</p> <p>Інколи обов'язковими з об'єктивної сторони є й інші ознаки, зокрема <i>спосіб вчинення кримінального правопорушення</i> (переміщення поза митним контролем, переміщення з приховуванням від митного контролю, погроза насильства над потерпілим, вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів); <i>час</i> (під час надзвичайного чи воєнного стану); <i>місце вчинення кримінального правопорушення</i> (митний кордон).</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>характеризується виключно умисною формою вини. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони деяких складів є наявність мотиву (корисливий, інша особиста заінтересованість, інтереси третіх осіб) та мети (збут, отримання прибутку та ін).</p>
<p>Суб'єкт</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; 2) приватний підприємець; 3) службова особа суб'єкта господарювання;

	<p>4) особа, якій комерційна або банківська таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю;</p> <p>5) особа, яка володіє інсайдерською інформацією та ін.</p>
Поняття та класифікація	<p>Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності – умисні суспільно небезпечні діяння, що посягають на суспільні відносини, які складаються з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів, робіт і послуг, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>Залежно від безпосереднього об'єкта:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кримінальні правопорушення проти системи грошового обігу та організованого ринку (ст. 199, 200, 223-1, 224 КК України); 2) кримінальні правопорушення проти системи оподаткування і системи загальнообов'язкового державного соціального страхування (ст. 212, 212-1, 216 КК України); 3) кримінальні правопорушення проти бюджетної системи (ст. 210 і 211 КК України); 4) кримінальні правопорушення проти порядку переміщення предметів через митний кордон України (ст. 201, 201-1 КК України); 5) кримінальні правопорушення проти порядку зайняття господарською діяльністю (статті 206, 206-2, 209, 209-1, 213 КК України); 6) кримінальні правопорушення проти прав кредиторів (ст. 219, 222, 222-1, 222-2 КК України); 7) кримінальні правопорушення проти засад добросовісної конкуренції (ст. 229, 231, 232, 232-1, 232-2, 232-3 КК України); 8) кримінальні правопорушення проти порядку приватизації (ст. 233 КК України);

Стаття 199. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері функціонування державної фінансової системи; суспільна небезпечність кримінального правопорушення полягає в тому, що ним порушується встановлений законом порядок формування і функціонування грошової системи України;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	відносини у сфері забезпечення порядку переміщення окремих предметів через митний кордон України;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	відносини власності;
<i>Предмет</i>	<p>а) національна валюта України – грошові знаки України у вигляді випущених Національним банком України паперових грошових знаків (банкнот) та металевої монети, що перебувають в обігу і є законним платіжним засобом на території України;</p> <p>б) іноземна валюта – іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, металевої монети, що перебувають в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави;</p> <p>в) державні цінні папери, що існують у паперовій формі, – папери, що випускаються і забезпечуються державою – державні облігації України (облігації внутрішніх державних позик України, облігації зовнішніх державних позик України, цільові облігації внутрішніх державних позик України), казначейські зобов'язання України, облігації місцевих позик (як внутрішніх, так і зовнішніх), приватизаційні папери, у деяких випадках – векселі;</p> <p>г) білети державної лотереї – документи, які надають особі, що їх придбала, право на участь у лотереях, яким законодавством надається статус державних лотерей, і безоплатне отримання призу (виграшу) у разі визнання даної особи переможцем лотереї;</p> <p>д) марка акцизного податку – це спеціальний знак, наявність якого на предметах засвідчує сплату акцизного податку і підтверджує легальність ввезення і реалізації в Україні відповідних виробів;</p> <p>е) голографічний захисний елемент – це голографічний елемент, призначений</p>

	для маркування носіїв інформації, документів і товарів з метою підтвердження їх справжності, авторства тощо, виконаний з використанням технологій, що унеможливають його несанкціоноване відтворення.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) виготовлення – як повна імітація, так і істотна фальсифікація тим чи іншим способом (друкування типографським способом, малювання, ксерокопіювання тощо), внаслідок яких створюються вище зазначені предмети; 2) зберігання – знаходження цих предметів безпосередньо у винного або в будь-якому іншому місці, де вони перебувають у розпорядженні та під контролем винного; 3) придбання – оплатне або безоплатне отримання їх винним від іншої особи; 4) перевезення – переміщення зазначених предметів винним із використанням будь-яких транспортних засобів; 5) пересилання – переміщення з використанням засобів поштового зв'язку (у листах, посылках, бандеролях, інших поштових відправленнях); 6) ввезення в Україну – переміщення предметів винною особою із-за кордону на територію України; 7) збут – умисне відчуження цих предметів як оплатне, так і безоплатне (використання як засобу платежу, продаж, розмін, обмін, дарування, передача в борг або в рахунок покриття боргу, програш в азартних іграх тощо).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + спеціальна мета: збут або використання при продажу товарів.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 199 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) у великому розмірі (сума підробки у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); ч. 3 ст. 199 КК України 1) організованою групою; 2) у особливо великому розмірі (сума підробки у чотириста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Стаття 200. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок емісії та обігу електронних грошей, платіжних інструментів та інших засобів доступу до банківських рахунків
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	власність, безпека електронно-обчислювальних систем і комп'ютерних мереж;
<i>Предмет</i>	1) документи на переказ грошових коштів – документи в паперовому або електронному виді, що використовується банками чи їх клієнтами для передачі доручень або інформації на переказ грошових коштів між суб'єктами переказу грошових коштів (розрахункові документи, документи на переказ готівкових коштів, а також ті, що використовуються при проведенні міжбанківського переказу та платіжного повідомлення, інші); 2) платіжна картка – це спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу грошей з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування грошей зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання грошей у готівковій формі в касах банків, фінансових установ, пунктах обміну іноземної валюти уповноважених банків та через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором; 3) інші засоби доступу до банківських рахунків – будь-які, крім документів на переказ та платіжних карток, документи чи предмети, із застосуванням яких особа може з відома працівників банку отримати доступ до певного банківського рахунка та можливість здійснювати операції з коштами, які знаходяться на такому рахунку. Такими іншими засобами, зокрема, є: а) дорожній чек; б) іменний чек; в) банківська ідентифікаційна картка; 4) електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами та є грошо-

	вим зобов'язанням емітента.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) підроблення документів на переказ, платіжних карток чи інших засобів доступу до банківських рахунків, електронних грошей – як повна імітація, так і істотна фальсифікація тим чи іншим способом (залежать від того, на якому матеріальному носії інформації вони існують) дійсних засобів доступу до банківських рахунків; 2) придбання, зберігання, перевезення, пересилання та збут підроблених документів на переказ чи платіжних карток – аналог. ст. 199 КК України ; 3) використання підроблених документів на переказ чи платіжних карток – пред'явлення вищезазначених предметів за прямим призначенням як дійсних з метою переказу грошей з відповідного рахунка платника без його згоди на будь-який інший рахунок, або одержання за підробленими документами на переказ готівкових грошових коштів, або отримання доступу до банківської інформації; 4) неправомірний випуск електронних грошей – операція з уведення в обіг електронних грошей шляхом їх надання користувачам або агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти без відома емітента чи без його згоди на дану операцію; 5) використання електронних грошей – діяльність користувачів – фізичних осіб, що мають право використовувати електронні гроші для розрахунків з торговцями за товари, а також переказувати електронні гроші іншим користувачам – фізичним особам, та діяльність користувачів – суб'єктів господарювання, що мають право використовувати електронні гроші, отримані винятково в обмін на безготівкові кошти та лише для розрахунків з торговцями за товари в електронному вигляді, придбані на виробничі (господарські) потреби.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – збут підроблених документів на переказ, платіжних карток та інших засобів доступу до банківських рахунків.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 200 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб.

Стаття 201. Контрабанда

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон України, який є необхідною умовою нормальної діяльності митних органів по стягненню передбачених законодавством платежів, здійсненню митного контролю і митного оформлення предметів або стягнення передбачених законодавством платежів;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	встановлений порядок обігу предметів дозвільної системи, порядок сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, громадська безпека, здоров'я населення;
<i>Предмет</i>	а) культурні цінності – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України (оригінальні художні твори живопису, графіки та скульптури тощо); б) отруйні речовини – це небезпечні хімічні речовини та сполуки індивідуальні за своїм складом, суміші хімічних речовин та сполук, продукти їх розкладу та розпаду, які за сукупністю притаманних їм властивостей створюють або можуть створити небезпеку для довкілля, тварин та здоров'я людей, що може призвести до загибелі об'єктів довкілля, тварин та людей, і які потребують спеціальних методів, умов і засобів поводження з ними; в) сильнодіючі речовини – речовини чи відходи, які, потрапляючи всередину організму через органи дихання, травлення або через шкіру, здатні викликати смерть людини чи справляти на неї сильний негативний вплив; г) вибухові речовини – хімічні сполуки або механічні суміші речовин, здатні під впливом зовнішньої дії (початкового імпульсу) до швидкого самопоширюваного хімічного перетворення (вибуху) з виділенням великої кількості теплої та утворенням газів, здатних спричинити руйнування і переміщення навколишнього середовища;

	<p>г) радіоактивні матеріали – це матеріали, здатні до самовільного поділу, що супроводжується виділенням тепла, а також альфа-, бета- і гама випромінюванням, порядок обігу яких регламентовано спеціальними нормативними актами;</p> <p>д) вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської) – зброя, в якій снаряд (куля, шрот) приводиться в рух миттєвим звільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші);</p> <p>е) боєприпаси – патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші вироби в зібраному вигляді, споряджені вибуховою речовиною і призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи для вчинення вибуху;</p> <p>є) частини вогнепальної нарізної зброї – будь-які елементи або запасні деталі, спеціально призначені для цієї зброї та необхідні для її функціонування (ствол, корпус або стовбурна коробка, затвор або барабан тощо);</p> <p>ж) спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації – технічні, апаратно-програмні, програмні та інші засоби, які відповідають критеріям належності технічних засобів негласного отримання інформації, що мають технічну забезпеченість для негласного отримання (прийому, обробки, реєстрації та/або передачі) інформації, призначені для використання у скритний спосіб, характерний для оперативно-розшукової, контррозвідальної або розвідувальної діяльності.</p>
Об’єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння – переміщення через митний кордон (ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території або транзит через територію України зазначених предметів у будь-який спосіб, включаючи використання з цією метою трубопровідного транспорту та ліній електропередачі);</p> <p>2) спосіб вчинення кримінального правопорушення:</p> <p>а) переміщення поза митним контролем – переміщення зазначених предметів: поза місцем розташування митниці; у розташуванні митниці, але поза зоною митного контролю; поза часом здійснення митного оформлення (тобто до відкриття чи після закриття митниці, яка є тимчасовою або працює не цілодобово); г) із незаконним звільненням від митного контролю;</p> <p>б) переміщення з приховуванням від митного контролю – це переміщення: з використанням тайників (спеціально виготовлених або обладнаних схованок у транспортних засобах, устаткуванні, тарі, предметах одягу тощо); із застосуванням інших засобів, що утруднюють виявлення предметів (приховування предметів в організмі чи на тілі людини або тварини, в одязі, взутті, головному вбранні, порожнинах транспортного засобу, багажі, продуктах харчування, речах особистого користування тощо); з наданням одним предметам вигляду інших шляхом істотної зміни зовнішніх характерних ознак предметів, а також їх тари, упаковки тощо, що дозволяє віднести предмети контрабанди до предметів іншого виду; з поданням митному органу України як підстави для переміщення предметів через митний кордон певних документів: підроблених, одержаних незаконним шляхом, з неправдивими даними, які є підставою для переміщення інших предметів;</p> <p>3) місце вчинення кримінального правопорушення – митний кордон.</p> <p>До визначення моменту закінчення контрабанди потрібно підходити диференційовано і враховувати те, відбувається ввезення чи вивезення предметів кримінального правопорушення.</p>
Суб’єктивна сторона	прямий умисел.
Суб’єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 201 КК України)	<p>1) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>2) особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею;</p> <p>3) службовою особою з використанням службового становища (наприклад, працівники митниць, військовослужбовці прикордонних військ, капітани суден, дипломатичні працівники).</p>

Стаття 201¹. Переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України

Безпосередній об’єкт	встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон України, який є необхідною умовою нормальної діяльності митних органів
-----------------------------	---

<i>Предмет</i>	по стягненню передбачених законодавством платежів, здійсненню митного контролю і митного оформлення предметів або стягнення передбачених законодавством платежів; а) лісоматеріали цінних та рідкісних порід дерев – матеріали з деревини, що зберегли природну фізичну структуру і хімічний склад, та отримані з повалених дерев, хлестів (або з їх частин) шляхом поперечного та/або поздовжнього поділу для подальшого використання чи перероблення і технологічна тріска; б) пиломатеріали цінних та рідкісних порід дерев – пиляна деревна продукція певних розмірів та якості, яка має щонайменше дві плоскопаралельні пласти, отримана шляхом розпилювання колод; в) лісоматеріали необроблені; г) інші лісоматеріали, заборонені до вивозу за межі митної території України;
Об’єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю вищезазначених предметів (зміст аналогічний до ст. 201 КК України); 2) місце вчинення кримінального правопорушення – митний кордон.
Суб’єктивна сторона	прямий умисел.
Суб’єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 201⁻¹ КК України: 1) особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 201, 201-1, 246 КК України; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) службовою особою з використанням влади чи службового становища; 4) у великому розмірі (вартість у вісімнадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян). ч. 3 ст. 201⁻¹ КК України: 1) організованою групою; 2) в особливо великому розмірі (вартість предметів у тридцять шість і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Примітка:

1. Під цінними та рідкісними породами дерев у цій статті слід розуміти роди дерев, передбачені статтею 1 Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб’єктів підприємницької діяльності, пов’язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» (акація, берека, вишня, груша, горіх, каштан, тис ягідний, черешня, явір, ялівець).

Стаття 201-2. Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги

Безпосередній об’єкт	суспільні відносини у сфері отримання, надання, оформлення, розподілу і контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги;
<i>Предмет</i>	а) гуманітарна допомога – це цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв’язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров’я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту; б) благодійна пожертва – це безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до ЗУ «Про Про благодійну діяльність та благодійні організації»; в) безоплатна допомога (пересилка, виконання робіт, надання послуг) - надання гуманітарної допомоги без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсацій донорам.
Об’єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення:

	1) продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги; 2) використання благодійних пожертв; 3) використання безоплатної допомоги; 4) укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном; Вказані дії можуть тягнути відповідальність за даною статтею, якщо вони вчинені у значному розмірі (якщо загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян). Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту вчинення однієї з чотирьох дій, які альтернативно складають його об'єктивну сторону.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – отримання прибутку.
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; 2) службова особа (за ч. 2 ст. 201-2 КК України).
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 201-2 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) службовою особою з використанням службового становища; 4) у великому розмірі (якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); ч. 3 ст. 201-2 КК України 5) організованою групою; 6) в особливо великому розмірі якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.; 7) під час надзвичайного стану; 8) під час воєнного стану.

Стаття 203⁻¹. Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері господарської діяльності, зумовлені незаконним виробництвом, експортом, імпортом, зберіганням, реалізацією та переміщенням зазначених у диспозиції кримінально-правової норми предметів;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	власність, авторське право і суміжні права;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері оподаткування;
<i>Предмет</i>	а) диск для лазерних систем зчитування – це будь-який оптичний диск для лазерних систем зчитування із записом або з можливістю запису на ньому інформації, що відображає об'єкти авторського права чи суміжних прав, або без запису такої інформації; б) матриця – це матеріальний носій у вигляді штампа або іншого аналогічного чи еквівалентного пристрою, який містить інформацію у цифровій формі і використовується для безпосереднього перенесення цієї інформації на диск для лазерних систем зчитування під час його виробництва; в) обладнання для виробництва дисків для лазерних систем зчитування – обладнання, пристрої та засоби, за допомогою яких виготовляються оптичні диски для таких систем (агрегати, преси, штампи, прес-форми тощо); г) сировина для такого виробництва – оптичний полікарбонат, який водночас віднесений до товарів подвійного використання і підлягає державному експортному контролю.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) виробництво – це діяльність, пов'язана із застосуванням технологічного процесу по переробці сировини в оптичні носії інформації у формі диску для лазерних систем зчитування, матриць, під час якого одночасно з виготовленням диску здійснюється запис на нього інформації, яка є об'єктом авторського права та (або) суміжних прав, або без запису, а також діяльність, пов'язана з реалізацією дисків або матриць власного виробництва;

	<p>2) експорт – вивезення з території України зазначених предметів з метою їх реалізації;</p> <p>3) імпорт – ввезення на територію України зазначених предметів з метою їх реалізації;</p> <p>4) зберігання – вчинення будь-яких умисних дій, пов'язаних із фактичним володінням такими предметами, незалежно від місця їх знаходження і тривалості зберігання: тримання при собі, поміщення у будь-яке вибране особою і відоме їй місце;</p> <p>5) реалізація – будь-яке умисне відчуження цих предметів: використання як засобу платежу, продаж, розмін, обмін, дарування, передача в борг і в рахунок боргу тощо;</p> <p>6) переміщення – перевезення чи пересилання зазначених предметів з одного місця в інше.</p> <p>Вказані дії можуть тягнути відповідальність за даною статтею, якщо вони вчинені незаконно, тобто з порушенням вимог спеціального законодавства.</p> <p>Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва визнається кримінальним правопорушенням, якщо зазначені вище дії вчинені у значних розмірах (вартість дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання чи сировини для їх виробництва, що у двадцять разів і більше перевищує рівень н.д.м.г.).</p>
Суб'єкт	приватний підприємець або службова особа суб'єкта господарювання.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 203¹ КК України)	<p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>3) у великих розмірах (вартість дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання чи сировини для їх виробництва, що у сто разів і більше перевищує рівень н.д.м.г.).</p>

Стаття 203². Зайняття гральним бізнесом

Безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок зайняття дозволеними видами господарської діяльності;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	відносини власності, сфера суспільної моральності, нормальний розвиток неповнолітніх, здоров'я особи.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) організація азартних ігор без ліцензії – діяльність, що здійснюється з метою створення умов для проведення таких ігор і видачі вигравів (призів) їх учасникам;</p> <p>2) проведення азартних ігор без ліцензії – скероване організатором безпосереднє їх здійснення, яке триває у часі та зумовлюється відповідними правилами;</p> <p>3) випуск лотереї особою, яка не має статусу оператора лотерей,</p> <p>4) проведення лотереї особою, яка не має статусу оператора лотерей,</p> <p>5) організація закладів з метою надання доступу до азартних ігор чи лотерей, які проводяться в мережі Інтернет</p> <p>6) функціонування закладів з метою надання доступу до азартних ігор чи лотерей, які проводяться в мережі Інтернет</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	спеціальний
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 203² КК України)	<p>1) особою раніше судимою за зайняття гральним бізнесом;</p> <p>2) а попередньою змовою групою осіб</p>

Примітка:

1. Азартна гра – це будь-яка гра, обов'язковою умовою участі в якій є сплата гравцем грошей, у тому числі через систему електронних платежів, що надає змогу учаснику як отримати виграв у будь-якому вигляді, так і не отримати його залежно від випадковості.

Стаття 204. Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів

Безпосередній об'єкт	господарські відносини у сфері обігу підакцизних товарів;
-----------------------------	---

<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	відносини у сфері оподаткування, власність, засади добросовісної конкуренції, життя та здоров'я громадян;
<i>Предмет</i>	підакцизні товари: а) алкогольні напої – це продукти, одержані шляхом спиртового бродіння цукромістких матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів з вмістом спирту етилового понад 1,2 відсотка об'ємних одиниць; б) тютюнові вироби – визнаються сигарети (з фільтром або без фільтру), цигарки, сигари, сигарили, а також люльковий, нюхальний, смоктальний, жувальний тютюн, махорка та інші вироби з тютюну чи його заміників для куріння, нюхання, смоктання чи жування; в) нафтопродукт – продукт, отриманий під час перероблення нафти, газового конденсату або їх суміші, за винятком продуктів нафтохімії; г) спирт етиловий – речовина, що має загальний пригнічувальний вплив на центральну нервову систему (нагадує ефект засобів для наркозу); д) інші підакцизні товари.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) придбання означає, що особа у будь-який спосіб (купівля, обмін, прийняття в рахунок сплати боргу або оплати за надані послуги чи виконану роботу тощо) дістає фактичну можливість володіти, користуватись і розпоряджатись відповідними предметами; 2) зберігання – умисні дії, пов'язані з перебуванням підакцизних товарів у володінні винного; 3) транспортування – це переміщення підакцизних товарів транспортом (наземним, водним, повітряним) з одного місця в інше в межах України (охоплюється також пересилання); 4) збут – будь-які оплатні чи безоплатні форми передачі підакцизних товарів, внаслідок чого вони переходять у володіння і розпорядження іншої особи. Такі діяння є кримінально каранними за умови, що вони вчиняються незаконно, тобто з порушенням законодавства, що регулює обіг підакцизних товарів
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + спеціальна мета (ч. 1 ст. 204 КК України) – збут підакцизних товарів.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 204 КК України 1) незаконне виготовлення підакцизних товарів (шляхом відкриття підпільних цехів; з використанням обладнання, що забезпечує масове виробництво таких товарів або особою, яка раніше була засуджена за цією статтею). ч. 3 ст. 204 КК України 1) незаконне виготовлення зазначених товарів, що становлять загрозу для життя і здоров'я людей; 2) незаконний збут, що призвело до отруєння чи спричинило смерть особи

Стаття 205⁻¹. Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців

Основний безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	порядок легітимного документообігу;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	наповнення бюджетів різного рівня, облік зареєстрованих осіб – підприємців та юридичних осіб ін.;
<i>Предмет</i>	документи, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців (реєстраційна картка, примірник оригіналу рішення засновників про створення юридичної особи, два примірники установчих документів тощо).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) внесення в такі документи завідомо неправдивих відомостей; 2) умисне подання документів, які містять завідомо неправдиві відомості дер-

	жавному реєстратору.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	1) засновник юридичної особи або уповноважена ним особа, зокрема службова; 2) фізична особа – підприємець, уповноважена ним особа.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 205-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) службовою особою з використанням службового становища.

Стаття 206. Протидія законній господарській діяльності

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок здійснення господарської діяльності, покликаний забезпечити стабільність господарського обороту, свободу підприємництва і дотримання засад добросовісної конкуренції, права й законні інтереси підприємців;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	право власності, життя і здоров'я особи, встановлений порядок здійснення службовою особою своїх повноважень;
<i>Предмет</i>	а) цілісний майновий комплекс, його частини – це господарський об'єкт із завершеним циклом виробництва продукції (робіт, послуг) з наданою йому земельною ділянкою, на якій він розміщений, автономними інженерними комунікаціями, системою енергопостачання; б) будівлі, споруди – будинки, інші будівельні конструкції, які використовуються у процесі життєдіяльності людей; в) земельні ділянки – це частини земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, цільовим призначенням та з визначеними щодо них правами; г) об'єкти будівництва; д) інші об'єкти;
<i>Потерпіла особа</i>	1) особа, яка здійснює законну господарську діяльність, контролює її та здатна самостійно прийняти або істотно вплинути на прийняття рішення про припинення чи обмеження такої діяльності, про укладення чи не укладення угоди; 2) близькі потерпілому особі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – протиправна альтернативна вимога: а) припинити займатися господарською діяльністю – це вимога негайно або через деякий час повністю припинити таку діяльність (ліквідувати, продати тощо); б) обмежити таку діяльність – примушування потерпілого до припинення певного напрямку господарської діяльності, зменшення обсягу продажу товарів, припинення або обмеження ділових зв'язків з іншими суб'єктами господарської діяльності; в) укласти угоду, виконання якої може заподіяти матеріальну шкоду або обмежити законні права чи інтереси того, хто займається господарською діяльністю – примушування до укладення цивільно-правових договорів, трудових договорів чи будь-яких інших угод; г) не виконувати укладену угоду – доведена до потерпілого у зрозумілій йому формі пропозиція у визначений термін не вчинювати дії, які передбачені або обумовлюються цією угодою; 2) спосіб вчинення кримінального правопорушення: а) погроза насильства над потерпілим чи близькими йому особами б) погроза пошкодження чи знищення їхнього майна; в) погроза захоплення предметів злочину; г) погроза незаконного припинення діяльності на цих об'єктах; д) погроза незаконного обмеження діяльності на цих об'єктах е) погроза незаконного обмеження доступу до них; 3) відсутність ознак вимагання
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + спеціальна мета – домогтися припинення господарської діяльності або її обмеження, укладення чи невиконання угоди.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 206 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) погроза вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень; 4) застосування насильства, яке не є небезпечним для життя та здоров'я; 5) пошкодження чи знищення майна. <p>ч. 3 ст. 206 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) організованою групою; 2) службовою особою з використанням свого становища; 3) застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я; 4) заподіяння великої шкоди (у п'ятсот і більше разів перевищує н.д.м.г.); 5) спричинення інших тяжких наслідків.
----------------------------	---

Стаття 206². Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації

Основний безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок легітимної роботи підприємств, установ та організацій;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	порядок передачі (відчуження) майна підприємств, установ та організацій;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	суспільні відносини з приводу охорони життя та здоров'я, порядку реалізації повноважень службових осіб;
<i>Предмет</i>	<ol style="list-style-type: none"> а) майно підприємства, установи, організації – виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства; б) частка – це сума внесків учасників та засновників для формування статутного капіталу; в) акція – іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника, що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку останнього у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна зазначеного товариства в разі його ліквідації, право на управління цим товариством, а також немайнові права; г) пай – майновий поворотний внесок члена кооперативу у створення та розвитку кооперативу, який здійснюється шляхом передачі кооперативу майна, у тому числі грошей, майнових прав, а також земельної ділянки.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: <ol style="list-style-type: none"> 1) суспільно небезпечне діяння – протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації; 2) спосіб вчинення кримінального правопорушення: вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 206² КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) з погрозою вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень; 4) у поєднанні з насильством, що не є небезпечним для життя і здоров'я; 5) з пошкодженням чи знищенням майна <p>ч. 3 ст. 206² КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) службовою особою з використанням службового становища; 2) заподіяння великої шкоди (у п'ятсот і більше разів перевищує н.д.м.г.); 3) інші тяжкі наслідки.

Стаття 209. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері функціонування державної фінансової системи як гаранта недопущення залучення в економіку «брудних» коштів;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	засади добросовісної конкуренції, нормальна господарська діяльність і відносини у сфері оподаткування;

<i>Предмет</i>	грошові кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) набуття та володіння майном – одержання такого майна у фактичне володіння або перебування їх у господарському віданні за недійсними правочинами; 2) використання майна – будь-яке інвестування зазначених коштів або іншого майна у господарську діяльність; придбання за такі кошти сировини, продукції, іншого майна для використання у господарській діяльності; використання такого майна як напівфабрикатів, сировини тощо; 3) розпорядження майном; 4) здійснення фінансової операції – будь-які дії щодо активів, здійснені за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу (внесення чи зняття внеску або вкладу, електронний переказ грошових коштів або їх одержання у банку готівкою, обмін валюти, застава майна, фінансовий лізинг, інші операції та угоди); 5) укладення правочинів з таким майном – вчинення щодо майна будь-яких правочинів; 6) переміщення майна; 7) зміна форми (перетворення) такого майна; 8) дії, спрямовані на приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або іншого майна, чи володіння ними, а так само прав на них, джерела їх походження, місцезнаходження – будь-які дії, за допомогою яких маскується чи приховується факт одержання таких коштів або іншого майна.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – надання легального статусу предмету кримінального правопорушення.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 209 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) у великому розмірі (майно на суму, що перевищує шість тисяч н.д.м.г.). ч. 3 ст. 209 КК України 1) організованою групою; 2) в особливо великих розмірах (майно на суму, що перевищує вісімнадцять тисяч н.д.м.г.)

Стаття 209¹. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Основний безпосередній об'єкт	нормальне, врегульоване законодавством функціонування системи фінансового моніторингу в частині встановленого порядку обігу та захисту інформації, яка надається спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу, а також правомірної діяльності цього органу; Фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, які здійснюють суб'єкти фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних протиправним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	порядок здійснення фінансової діяльності; інтереси правосуддя; громадська безпека; права, свободи та інтереси окремих громадян; державні чи громадські інтереси та інтереси юридичних осіб;
<i>Предмет</i>	а) інформація про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу (ч. 1 ст. 209-1 КК України); б) таємниця фінансового моніторингу (ч. 2 ст. 209-1 КК); в) інформація про фінансову операцію та її учасників.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: ч. 1 ст. 209-1 КК України:

	<p>а) неподання інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу – означає, що особа володіє певною інформацією і має змогу виконати покладений на неї законодавством обов'язок, однак умисно цього не робить;</p> <p>б) несвоєчасне подання інформації – подання інформації до відповідних державних органів з порушенням установлених для цього строків або термінів;</p> <p>в) подання недостовірної інформації – надання спотворених відомостей, які повністю або частково не відповідають дійсності;</p> <p>ч. 2 ст. 209-1 КК України:</p> <p>г) розголошення таємниці фінансового моніторингу або факту обміну інформацією про фінансову операцію та її учасників – особа своїми умисними діями або спотворила умови для ознайомлення з нею сторонніх осіб, або сама розголосила таку інформацію;</p> <p>г) розголошення факту надання (одержання) запиту, рішення чи доручення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;</p> <p>д) надання (одержання) відповіді на такий запит, рішення чи доручення;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки – істотна шкода охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб (оціночна категорія);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та та суспільно небезпечним наслідком.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий/непрямий умисел.
Суб'єкт	службові особи суб'єктів первинного і державного фінансового моніторингу.

Стаття 210. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують легітимне функціонування бюджетної системи України в частині здійснення видатків чи надання кредитів;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	права та свободи громадян, відносини в службовій сфері, авторитет органів державної влади тощо;
<i>Предмет</i>	бюджетні кошти: кошти, що включаються до державного бюджету і місцевих бюджетів незалежно від джерела їх формування. ч. 1 ст. 210 КК України у великих розмірах ч. 2 ст. 210 КК України в особливо великих розмірах.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) нецільове використання бюджетних коштів – витрачання їх на цілі, що не відповідають бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет, виділеним бюджетним асигнуванням чи кошторису, має наслідком зменшення асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на суму коштів, витрачених не за цільовим призначенням;</p> <p>2) здійснення видатків бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч БК чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік – це надання коштів на здійснення програм і заходів;</p> <p>3) надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч БК чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік;</p> <p>Бюджетне призначення – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане ПК, законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові та цільові обмеження і дозволяє надавати бюджетні асигнування;</p> <p>Бюджетне асигнування – повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	службова особа, наділена правом розпоряджатися бюджетними коштами.

Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 210 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) в особливо великих розмірах.
---	--

Примітка:

Великим розміром бюджетних коштів відповідно до статей 210, 211 КК України вважається сума, що в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Особливо великим розміром бюджетних коштів відповідно до статей 210, 211 КК України вважається сума, що в три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 211. Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини з розподілу, перерозподілу та використання бюджетних коштів, що використовуються для забезпечення завдань і функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	відносини у сфері оподаткування, законні права та інтереси громадян, авторитет органів влади;
<i>Предмет</i>	бюджетні кошти: ч. 1 ст. 211 КК України у великих розмірах ч. 2 ст. 211 КК України в особливо великих розмірах.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення : Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету: 1) прийняття рішення щодо схвалення тексту документа; 2) підтвердження цього рішення шляхом поставлення свого підпису, відбитку печатки, штампю або в інший спосіб; 3) затвердження службовою особою своїми наказами актів (постанов, правил, порядку, інструкцій, роз'яснень тощо), прийнятих (схвалених, рекомендованих) колегіальними органами, рішення яких впроваджуються керівниками відповідних органів виконавчої влади, оскільки саме вони несуть персональну відповідальність за виконання завдань і здійснення функцій, покладених на ці органи; 4) передача документа для офіційного оприлюднення та (або) застосування. Відповідальність за ст. 211 КК України настає лише за умови, що видання відповідних нормативно-правових актів здійснено всупереч закону. Це означає, що ці акти суперечать БК, закону про Державний бюджет України та поточний рік або іншим законам, якими регламентуються надходження бюджету або витрати бюджету. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту видання службовою особою відповідного нормативно-правового акта. Факт набрання чинності таким актом або фактичне його виконання на кваліфікацію кримінального правопорушення за ст. 211 КК України не впливає.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	службова особа уповноважена видавати акти, пов'язані із впорядкуванням надходжень та витрат бюджетів.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 211 КК України)	1) в особливо великих розмірах; 2) повторно.

Стаття 212. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують легітимне функціонування системи оподаткування України, тобто додержання встановленого порядку оподаткування юридичних і фізичних осіб, який забезпечує надходження податків і зборів (обов'язкових платежів) до державного та різних форм місцевого бюджетів;
<i>Предмет</i>	а) податки – це обов'язкові, безумовні платежі до відповідного бюджету, що справляються з платників податку відповідно до Податкового кодексу України; б) збори – обов'язкові платежі до відповідного бюджету, що справляються з платників зборів з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі

	внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння – ухилення від сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), що належать до системи оподаткування. Може бути вчинене шляхом: неподання документів, пов'язаних із їх обчисленням та сплатою до бюджетів чи державних цільових фондів (податкових декларацій, розрахунків, бухгалтерських звітів і балансів тощо); приховування об'єктів оподаткування; подання неправдивих відомостей чи документів, що засвідчують право фізичної особи на податковий кредит або на податкову соціальну пільгу; заниження сум податків, зборів (обов'язкових платежів);</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у:</p> <p>ч. 1 ст. 212 КК України: значних розмірах (суми податків, зборів і інших обов'язкових платежів, які в три тисячі і більше разів перевищують установлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>ч. 2 ст. 212 КК України великих розмірах (суми податків, зборів і інших обов'язкових платежів, які в п'ять тисяч і більше разів перевищують установлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>ч. 3 ст. 212 КК України особливо великих розмірах (суми податків, зборів, інших обов'язкових платежів, які в сім тисяч і більше разів перевищують установлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками;</p> <p>Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту настання зазначеного наслідку, тобто з нуля годин наступної доби після настання строку, до якого мав бути сплачений податок чи збір, а якщо строк оплати пов'язаний із фактичним виконанням певної дії, - з моменту фактичного ухилення від виконання такої дії.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	<p>1) службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності;</p> <p>2) особа, яка здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;</p> <p>3) будь-яка інша особа, яка зобов'язана сплачувати податки і збори (обов'язкові платежі).</p>
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 212 КК України</p> <p>1) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>2) призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у великих розмірах.</p> <p>ч. 3 ст. 212 КК України</p> <p>3) особою, раніше судимою за ухилення від сплати податків і зборів;</p> <p>4) призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у особливо великих розмірах.</p>
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 212 КК України)	<p>1) вчинення кримінального правопорушення вперше;</p> <p>2) до притягнення особи до кримінальної відповідальності сплачено податки, збори (обов'язкові платежі)</p> <p>3) відшкодовано шкоду, завдану державі їх несвочасною сплатою (фінансові санкції, пеня).</p>
Не є умисним ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)	<p>ч. 5 ст. 212 КК України</p> <p>досягнення податкового компромісу – звільнення від юридичної відповідальності платників податків та/або їх посадових (службових) осіб за заниження податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та/або податку на додану вартість за будь-які податкові періоди до 1 квітня 2014 року з урахуванням строків давності, встановлених статтею 102 Податкового Кодексу України;</p> <p>ч. 6 ст. 212 КК України діяння пов'язані з придбанням (формуванням джерел придбання), створенням, одержанням, використанням об'єктів, щодо яких особою було подано одноразову (спеціальну) добровільну декларацію та сплачено узгоджену суму збору відповідно до підрозділу 9-4 «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування акти-</p>

	<p>вів фізичних осіб» розділу XX Податкового кодексу України в межах складу та вартості об'єктів декларування, зазначеної в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації як база для нарахування збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування, якщо такі діяння вчинені до 1 січня 2021 року та пов'язані з придбанням (формуванням джерел придбання), створенням, одержанням, використанням об'єктів одноразового (спеціального) добровільного декларування або розпорядженням ними.</p>
--	--

Стаття 212-1. Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування

<p>Безпосередній об'єкт</p>	<p>суспільні відносини, регламентовані законодавством України, що виникають у сфері фінансової діяльності держави щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, які забезпечують формування централізованих фондів соціального страхування;</p>
<p><i>Предмет</i></p>	<p>грошові кошти, що мають сплачуватись у встановленому законом порядку до фондів соціального страхування як єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування чи страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.</p> <p>Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування;</p> <p>Страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування – кошти відрахувань на соціальне страхування та збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, сплачені згідно із законодавством, що діяло раніше; кошти, сплачені на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування відповідно до ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння – ухилення від сплати зазначеного єдиного внеску чи страхових внесків. Може бути вчинене шляхом: приховування або заниження суми заробітної плати (виплат, доходу), на яку нараховуються вказані страхові внески порушення порядку нарахування та обчислення вказаних страхових внесків; подання недостовірних відомостей, що використовуються в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки – фактичне ненадходження до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування коштів у:</p> <p>ч. 1 ст. 212-1 КК України: значних розмірах (суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування чи страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, які в тисячу і більше разів перевищують установлений законом неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>ч. 2 ст. 212-1 КК України великих розмірах (суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які в три тисячі і більше разів перевищують установлений законом неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>ч. 3 ст. 212-1 КК України особливо великих розмірах (суми податків, зборів, інших обов'язкових платежів, які в сім тисяч і більше разів перевищують установлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>1) службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності;</p> <p>2) особа, яка здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;</p> <p>3) будь-яка інша особа, зобов'язана сплачувати зазначені платежі.</p>

Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 212-1 КК України</p> <p>1) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>2) призвели до фактичного ненадходження до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування коштів у великих розмірах.</p> <p>ч. 3 ст. 212-1 КК України</p> <p>1) особою раніше судимою за ухилення від сплати зазначених платежів;</p> <p>2) призвели до фактичного ненадходження до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування коштів у особливо великих розмірах.</p>
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 212-1 КК України)	<p>1) до притягнення особи до кримінальної відповідальності сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування чи страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;</p> <p>2) відшкодовано шкоду, завдану фондам загальнообов'язкового державного соціального страхування їх несвоєчасною сплатою (штрафні санкції, пеня).</p>
Не є умисним ухиленням від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ч. 5 ст. 212-1 КК України)	<p>діяння пов'язані з придбанням (формуванням джерел придбання), створенням, одержанням, використанням об'єктів, щодо яких особою було подано одноразову (спеціальну) добровільну декларацію та сплачено узгоджену суму податкових зобов'язань відповідно до підрозділу 9-4 «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX Податкового кодексу України в межах складу та вартості об'єктів декларування, зазначеної в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації як база для нарахування збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування, якщо такі діяння вчинені до 1 січня 2021 року та пов'язані з придбанням (формуванням джерел придбання), створенням, одержанням, використанням об'єктів одноразового (спеціального) добровільного декларування або розпорядженням ними.</p>

Стаття 213. Порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом

<p>Основний безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i></p> <p><i>Додатковий факультативний об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>відносини, що виникають у процесі здійснення заготівлі та операцій з металобрухтом як різновиду господарської діяльності;</p> <p>відносини власності;</p> <p>відносини у сфері оподаткування</p> <p>а) брухт кольорових і чорних металів – це непридатні для прямого використання виробу або частини виробів, які за рішенням власника втратили експлуатаційну цінність внаслідок фізичного чи морального зносу і містять у собі чорні або кольорові метали чи їх сплави, а також вироби з металу, що мають непоправний брак, залишки від виробництва та обробки чорних і кольорових металів та їх сплавів;</p> <p>б) незаконні пункти прийому, схову та збуту металобрухту – приміщення та площі, на яких проводяться дії, пов'язані з усіма переліченими в законі формами операцій з металобрухтом.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>Здійснення операцій з металобрухтом:</p> <p>1) здійснення заготівлі металобрухту фізичними особами без дотримання вимог законодавства щодо державної реєстрації як суб'єкта господарювання – діяльність, пов'язана із збиранням, купівлею, зберіганням та реалізацією металобрухту;</p> <p>2) здійснення переробки брухту кольорових і чорних металів фізичними особами без дотримання вимог законодавства щодо державної реєстрації як суб'єкта господарювання – діяльність, пов'язана з доведенням його шляхом сортування або, в разі потреби, пресування, пакетування, дрібнення, різання до стану, який відповідає встановленим стандартам, нормам і правилам; Металургійна переробка металобрухту – переплавка його в металургійних агрегатах з використанням додаткових матеріалів та особливих технологічних режимів з певною метою;</p> <p>3) організація незаконних пунктів прийому, схову та збуту металобрухту – це сукупність дій з їх створення: підшукування приміщень чи споруд, транспор-</p>

	<p>тних та фінансових засобів, співучасників; розробка плану функціонування пункту, конспіративних заходів; об'єднання або узгодження дій співучасників тощо;</p> <p>Поняттям «здійснення операцій з металобрухтом фізичними особами без дотримання вимог законодавства щодо державної реєстрації як суб'єкта господарювання» охоплюються два види діяльності:</p> <p>а) здійснення особою, яка не зареєстрована як суб'єкт господарювання, операцій з металобрухтом, що згідно із законом підлягають ліцензуванню;</p> <p>б) здійснення такою самою особою операцій з металобрухтом, які не підлягають ліцензуванню;</p> <p>Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення особою діяння в будь-якій із трьох альтернативних форм, передбачених об'єктивною стороною. Організація незаконних пунктів прийому, схову та збуту металобрухту закінчена з моменту, коли такий пункт був створений.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і здійснює операції з металобрухтом без дотримання вимог законодавства щодо державної реєстрації як суб'єкта господарювання.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 213 КК України)	особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, передбачене цією статтею.

Стаття 218-1. Доведення банку до неплатоспроможності

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що виникають із приводу забезпечення правопорядку у сфері господарської діяльності відповідно до національних та міжнародних принципів і законних засад функціонування банківської системи;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	відносини щодо всіх форм власності;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	відносини у сфері оподаткування, кредиторських зобов'язань та ін..;
<i>Потерпіла особа</i>	кредитор банку – це юридична або фізична особа, яка має документально підтвержені вимоги до боржника щодо його майнових зобов'язань.
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія спрямована на доведення банку до неплатоспроможності: здійснення заздалегідь збиткових операцій з кредитування підконтрольних суб'єктів господарської діяльності, які не мали на меті повернення наданих запозичень; укладання завідомо не вигідного для банку договору відступлення права вимоги; завідомо збиткова інвестиційна діяльність у цінні папери; укладання очевидно несприятливих договорів для підприємства, за якими зобов'язання боржника носитимуть характер сумнівного боргу тощо;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки – віднесення банку до категорії неплатоспроможних і заподіяння великої матеріальної шкоди державі або кредитору;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками;</p> <p>Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту настання другого (похідного, додаткового) наслідку – заподіяння великої матеріальної шкоди державі або кредитору (шкода у десять тисяч і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян)</p>
Суб'єктивна сторона	прямий/непрямий умисел + мотиви (корисливі, інша особиста заінтересованість, інтереси третіх осіб) + мета (доведення банку до неплатоспроможності).
Суб'єкт	пов'язана з банком особа у значенні, визначеному Законом України «Про банки і банківську діяльність».

Стаття 219. Доведення до банкрутства

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що виникають із приводу забезпечення правопорядку у сфері господарської діяльності відповідно до принципів господарювання;
<i>Додатковий</i>	відносини власності;

<i>обов'язковий об'єкт</i> <i>Додатковий</i> <i>факультативний об'єкт</i>	відносини у сфері оподаткування.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – спрямоване на створення стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності; 2) суспільно небезпечні наслідки: 1 рівень: стійка фінансової неспроможності – такий стан фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, за якого він не здатен виконувати свої грошові зобов'язання перед кредиторами та державою та завдання великої матеріальної шкоди державі чи іншим кредиторам; 2 рівень: велика матеріальна шкода; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками
Суб'єктивна сторона	прямий/непрямий умисел + мотиви (корисливі, інша особиста заінтересованість, інтереси третіх осіб) + мета – спричинити стійку фінансову неспроможність суб'єкта господарської діяльності.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, із числа громадян – засновників (учасників) та службових осіб суб'єкта господарської діяльності незалежно від форми власності, до компетенції яких входить обов'язок захищати інтереси останнього та запобігати його фінансовій неспроможності.

Примітка:

У статтях 219, 222 КК України матеріальна шкода вважається великою, якщо вона у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 220-1. Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини щодо дотримання порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності;
<i>Додатковий</i> <i>безпосередній об'єкт</i>	майнові інтереси Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд), пов'язані з виведенням банку з ринку, або майнові інтереси вкладників неплатоспроможного банку.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення ч. 1 ст. 220-1 КК України: внесення керівником або іншою службовою особою банку до бази даних про вкладників завідомо неправдивих відомостей; База даних про вкладників – сховище даних програмно-апаратного комплексу як частини системи автоматизації роботи банку, що забезпечує накопичення, збереження, належне використання інформації про вкладників, необхідної для здійснення Фондом виплат гарантованих сум відшкодувань; ч. 3 ст. 220-1 КК України: внесення керівником або іншою службовою особою банку у звітність, яка подається до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, завідомо неправдивих відомостей; ч. 4 ст. 220-1 КК України: Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) пошкодження бази даних; б) знищення бази даних; в) вчинення інших дій, які призвели до нижчезазначених наслідків; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) часткове або повне стирання інформації з пам'яті ЕОМ, що позбавляє користувачів змоги отримати інформацію в повному обсязі або доступ до неї; б) унеможливлення ідентифікації вкладника за інформацією, наявною у базі даних про вкладників; в) незаконне збільшення суми витрат Фонду, пов'язаних з виведенням банку з ринку; г) унеможливлення початку здійснення виплат коштів вкладникам неплатоспроможного банку; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками

Суб'єктивна сторона	прямий / непрямий умисел.
Суб'єкт	спеціальний - керівник або інша службова особа банку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 220-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб.

Стаття 220-2. Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини щодо дотримання встановлений порядку формування документів або реєстрів бухгалтерського обліку або внесення відомостей у звітність фінансової установи;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері власності, інформаційної безпеки або певних видів господарської діяльності;
<i>Предмет</i>	документи фінансової звітності.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) внесення змін до документів або реєстрів бухгалтерського обліку – це підроблення у будь-який спосіб фінансової документації; 2) внесення у звітність фінансової установи завідомо неповних або недостовірних відомостей про угоди, зобов'язання, майно установи, у тому числі яке перебуває в довірчому управлінні, чи про фінансовий стан установи – це внесення неправдивої або перекрученої інформації щодо звітності фінансової установи; 3) підтвердження, надання такої інформації Національному банку України – надання певних відомостей або засвідчення того чи іншого факту в будь-який спосіб; 4) опублікування чи розкриття такої інформації в порядку, визначеному законодавством України – розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних, опублікування в одному з офіційних друкованих видань ВР, КМУ, або розміщення на власному веб-сайті, або публікація чи розкриття змісту інформації в загальнодоступному для сприйняття джерелі.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – приховування ознак банкрутства чи стійкої фінансової неспроможності або підстав для обов'язкового відкликання (анулювання) у фінансової установи ліцензії або визнання її неплатоспроможною.
Суб'єкт	службова особа, яка має право працювати із зазначеними документами.

Стаття 222. Шахрайство з фінансовими ресурсами

Основний безпосередній об'єкт	Суспільні відносини у сфері фінансових ресурсів і податкових пільг;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	відносини у сфері оподаткування та відносини власності;
<i>Предмет</i>	грошові кошти, які неправомірно отримуються у вигляді субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: надання завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади АРК чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – незаконне одержання: а) субсидій – підтримка, допомога, що надається без будь-яких конкретних умов і незалежно від фінансового стану суб'єктів, яким вона адресована; б) субвенцій – допомога, що надається для фінансування певних конкретних програм, проєктів, схвалюваних суб'єктами, які надають допомогу; в) дотацій – вид грошової допомоги, яка надається державою, як правило, збитковим підприємствам з метою покриття затрат, що не покриваються виручкою від реалізації виробленої продукції; г) кредитів – позика в грошовій чи товарній формі, надана кредитором на умовах повернення у певний строк і, як правило, з виплатою відсотків за користування нею;

	д) пільг – переваги, що надаються окремим платникам податків, включаючи можливість не сплачувати податок або сплачувати його в меншому розмірі.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 222 КК України)	1) повторно; 2) велика матеріальна шкода

Стаття 222-1. Маніпулювання на організованих ринках

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини щодо державного регулювання ринку цінних паперів, тобто здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком цінних паперів, їх похідних та запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	відносини з приводу власності, інтереси держави, окремих громадян або юридичних осіб із приводу легітимної діяльності організованих ринків України.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечні дії – такі, що мають ознаки маніпулювання на організованих ринках; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) отримання особою або третіми особами прибутку у значних розмірах (у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); б) уникнення такими особами збитків у значних розмірах; в) заподіяння значної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб (шкода, яка у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 222-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) спричинення тяжких наслідків (шкода, яка у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Стаття 222-2. Маніпулювання на енергетичному ринку

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини щодо дотримання встановленого порядку ціноутворення (правомірне ціноутворення) на оптових енергетичних ринках;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	відносини з приводу власності; права, свободи та інтереси окремих громадян; державні чи громадські інтереси та інтереси юридичних осіб.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечні дії – такі, що мають ознаки маніпулювання на оптових енергетичних ринках, визначені законодавством у сфері енергетики, тобто подання будь-якої заявки на торги РДН або ВДР, що дає або може давати неправдиві чи такі, що вводять в оману, сигнали щодо пропозиції, попиту або ціни продукту, якого така заявка стосується; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) отримання особою або третіми особами прибутку у значних розмірах б) уникнення такими особами збитків у значних розмірах; в) заподіяння значної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична особа, яка вчинила дії, передбачену цією статтею, або у разі вчинення таких дій юридичною особою – фізична особа, яка самостійно або як член колегіального органу юридичної особи уповноважена на виконання функцій з представництва юридичної особи та/або прийняття рішень від імені юридичної особи та/або здійснення контролю за діяльністю юридичної особи
Кваліфікуючі ознаки	1) повторно;

(ч. 2 ст. 222-2 КК України)	2) за попередньою змовою групою осіб; 3) спричинення тяжких наслідків.
-----------------------------	---

Примітка:

1. Значним розміром у статтях 222⁻² та 232⁻² КК України вважається розмір, що у тридцять тисяч і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.
2. Значною шкодою у статтях 222⁻² та 232⁻² КК України вважається шкода, що у тридцять тисяч і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.
3. Тяжкими наслідками у статтях 222⁻² та 232⁻² КК України вважається шкода, що у сто вісімдесят тисяч і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 223-1. Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері кредитно-посередницької діяльності, пов'язаної з випуском та обігом цінних паперів;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	відносини власності та встановлений порядок виникнення і виконання майнових зобов'язань;
<i>Предмет</i>	підроблені документи, які подаються до уповноваженого державного органу для реєстрації випуску цінних паперів – це такі документи, до яких внесені зміни, що спотворюють їх дійсний зміст, або первісно неправдиві відомості.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – внесення уповноваженою особою в документи, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів, завідомо неправдивих відомостей. Може вчинятись шляхом: повного виготовлення винною особою документів, змістом яких є неправдиві відомості та які призначені для передачі в реєструвальний орган; внесення неправдивих відомостей в автентичні документи; 2) суспільно небезпечне наслідки – значна (в двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) матеріальна шкода інвесторові в фінансові інструменти, який набув права власності на цінні папери; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечними діяннями і суспільно небезпечними наслідками. Завідомо неправдивими треба визнавати відомості, які не відповідають дійсності і вводять в оману потенційних інвесторів у цінні папери.
Суб'єктивна сторона	прямий/непрямий умисел.
Суб'єкт	уповноважена особа емітента цінних паперів.

Стаття 224. Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів)

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері обігу цінних паперів (крім державних цінних паперів);
<i>Предмет</i>	підроблені цінні папери (крім державних цінних паперів), що існують у паперовій формі. Наприклад, облігації місцевих позик, акції, облігації підприємств, ощадні сертифікати, інвестиційні сертифікати, векселі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінальне правопорушення: 1) виготовлення підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів), що існують у паперовій формі – дії, шляхом яких створюються підроблені цінні папери: повне створення документів, які із зовнішнього боку значною мірою нагадують справжні цінні папери; перекручення інформації у цінних паперах; 2) збут – відчуження підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів), що існують у паперовій формі, будь-яким способом, вчинене виготівником або іншою особою; 3) використання іншим чином – це вчинення будь-яких інших, крім збуту, дій з такими паперами для отримання будь-яких вигод, пільг чи переваг, на які б мав право власник відповідних справжніх цінних паперів; Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту вчинення однієї з трьох дій, які альтернативно складають його об'єктивну сторону.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета збуту підроблених цінних паперів у випадку їх виготовлення.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 224 КК України 1) повторно (особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений цією статтею або ст. 199 КК України); 2) завдання великої матеріальної шкоди (шкода, що у триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).
	ч. 3 ст. 224 КК України 1) організованою групою; 2) завдання особливо великої матеріальної шкоди (така, що у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Стаття 227. Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок виготовлення, випуску на товарний ринок і реалізації продукції і товарів, а також інтереси споживачів у частині забезпечення належної якості та безпеки продукції та товарів;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я та життя особи;
<i>Предмет</i>	небезпечна продукція, яка не відповідає вимогам щодо безпеки продукції, встановленим нормативно-правовими актами.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) введення в обіг – дії, спрямовані на виготовлення або ввезення на митну територію України продукції з подальшою самостійною або опосередкованою реалізацією на території України; 2) випуск на ринок України – поява на товарному ринку виготовленої певним виробником небезпечної продукції, тобто передача предметів злочину для реалізації (продажу) або ж їх передача в будь-якій формі безпосередньо від виробника споживачеві Обов'язковою ознакою є вчинення кримінального правопорушення у великих розмірах (загальна вартість перевищує п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян) введення в обіг (випуску на ринок України) небезпечної продукції
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність.
Суб'єкт	а) працівник підприємства, установи, організації, що виробляють продукцію чи товари, який відповідає за дотримання (перевірку) якості, комплектності, відповідності стандартам продукції, що випускається підприємством на товарний ринок, або за її реалізацію; б) працівники (у тому числі службові особи) торговельних організацій, які реалізують недоброякісну продукцію чи товари; в) індивідуальні підприємці, які виробляють або реалізують певну продукцію чи товари.

Стаття 229. Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару

Основний безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок охорони та використання знаків для товарів і послуг, фірмових найменувань та кваліфікованих зазначень походження товару як засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів і послуг;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	права та законні інтереси споживачів, засади добросовісної конкуренції;
<i>Предмет</i>	а) знак для товарів і послуг – позначення, за якими товари або послуги одних осіб відрізняються від товарів чи послуг інших осіб; б) фірмове найменування – найменування суб'єкта господарювання, під яким він бере участь у господарському обороті; в) кваліфіковане зазначення походження товару – позначення, яке включає назву географічного місця зазначення походження товару і підлягає реєстрації в установленому законом порядку.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння — незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару або інше умисне порушення права на ці об'єкти;

	2) суспільно небезпечні наслідки — матеріальна шкода у значному розмірі (у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий / непрямий умисел.
Суб'єкт	а) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; б) службова особа (ч. 3 ст. 229 КК України).
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 229 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) завдання матеріальної шкоди у великому розмірі (у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян). ч. 3 ст. 229 КК України 1) службовою особою з використанням службового становища; 2) організованою групою; 3) завдання матеріальної шкоди в особливо великому розмірі (у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Стаття 231. Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю

Безпосередній об'єкт	засади добросовісної конкуренції в частині встановленого порядку обігу та захисту інформації, яка є комерційною або банківською таємницею, а також права і законні інтереси суб'єктів господарської діяльності та клієнтів банків;
<i>Предмет</i>	відомості, що становлять комерційну або банківську таємницю: а) комерційна таємниця – відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, які не є державною таємницею, але розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання; б) банківська таємниця – інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку в процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту;
Об'єктивна сторона	Усічений склад кримінального правопорушення: умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю – це добування протиправним способом зазначених відомостей; Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення вищезазначених дій, незалежно від того чи вдалося винному фактично заволодіти комерційною або банківською таємницею, чи використала її зацікавлена особа, чи спричинило це істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності. Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: незаконне використання таких відомостей – впровадження у виробництво чи застосування іншим способом під час планування або здійснення господарської діяльності без дозволу уповноваженої на те особи відомостей, що становлять зазначену таємницю; 2) суспільно небезпечні наслідки – істотна шкода суб'єкту господарської діяльності. Істотна шкода може бути як матеріальною, так і нематеріальною (шкода діловій репутації суб'єкта господарювання), охоплювати як пряму дійсну шкоду, так і недержані суб'єктом господарської діяльності доходи; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – розголосити чи іншим чином використати відомості, що становлять комерційну або банківську таємницю.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Примітка:

Публічне, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки, повідомлення особою інформації про вчинення кримінального або іншого правопорушення, здійснене з дотриманням вимог закону, не є діями, передбаченими цією статтею, і не тягне за собою кримінальну відповідальність.

Стаття 232. Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках

Безпосередній об'єкт	засади добросовісної конкуренції в частині встановленого порядку обігу та захисту інформації, яка є комерційною або банківською таємницею, а також права і законні інтереси суб'єктів господарської діяльності та клієнтів банків;
<i>Предмет</i>	1) комерційна таємниця; 2) банківська таємниця; 3) професійна таємниця на ринках капіталу та організованих товарних ринках – інформація про діяльність та/або фінансовий стан клієнта, а також інша передбачена частиною другою цієї статті інформація, що стала відомою: професійному учаснику ринків капіталу та організованих товарних ринків у процесі обслуговування клієнта при провадженні професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках; третім особам під час провадження ними діяльності, пов'язаної з ринками капіталу та організованими товарними ринками; третім особам, які надають послуги чи виконують роботи відповідно до договорів, укладених з особами; Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національному банку України, іншим органам державної влади відповідно до їх повноважень.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у розголошенні відповідною особою комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках без згоди її власника: ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до чинного законодавства України становлять таємницю, особою, якій ці відомості були довірені в установленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків; 2) суспільно небезпечні наслідки – істотна шкода суб'єкту господарської діяльності (оціночна категорія); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Способи розголошення особою комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці можуть бути різними: усно, письмово, із застосуванням засобів зв'язку, повідомлення у ЗМІ, наукових статтях, шляхом умисного створення умов для ознайомлення з відповідними документами або предметами тощо.
Суб'єктивна сторона	прярий / непрярий умисел + корисливий/особистий мотив.
Суб'єкт	особа, якій комерційна або банківська таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю.

Стаття 232-1. Незаконне використання інсайдерської інформації

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері функціонування фондового ринку;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	право власності та засади добросовісної конкуренції;
<i>Предмет</i>	інсайдерська інформація – будь-яка неоприлюднена інформація про емітента, його цінні папери або правочини щодо них, оприлюднення якої може значно вплинути на вартість цінних паперів.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння ч. 1 ст. 232-1 КК України порушення заборони використання інсайдерської інформації: укладення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів щодо фінансових інструментів, яких стосується інсайдерська інформація, до моменту оприлюднення такої інформації; передачі інсайдерської інформації або надання доступу до неї іншим особам, крім розкриття інформації в межах виконання професійних, трудових або службових обов'язків та в інших випадках, передбачених законодавством; надання будь-якій особі рекомендації стосовно фінансових інструментів, щодо яких вона володіє інсайдерською інформацією, до моменту оприлюднення такої інформації; ч. 2 ст. 232-1 КК України

	вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження (заміну сторін) фінансових інструментів, яких стосується інсайдерська інформація 2) суспільно небезпечні наслідки: а) отримання особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами необґрунтованого прибутку в значному розмірі; б) заподіяння значної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб; в) уникнення особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами значних збитків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечними діями і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий/непрямий умисел.
Суб'єкт	посадові особи емітента, у тому числі ті, які були посадовими особами емітента на момент ознайомлення з інсайдерською інформацією; особи, які мають доступ до інсайдерської інформації у зв'язку з виконанням ними трудових (службових) обов'язків або договірних зобов'язань незалежно від відносин з емітентом, у тому числі співробітники професійних учасників фондового ринку; державні службовці, яким відома інсайдерська інформація внаслідок виконання ними посадових (службових) обов'язків; особи, які ознайомилися з інсайдерською інформацією неправомірним шляхом; аудитори, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі або інші особи, які виконують надані законом публічні повноваження.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 232-1 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) спричинення тяжких наслідків (якщо вони полягають у заподіянні матеріальних збитків, вважаються такі, які у тисячу і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян) ч. 4 ст. 232-1 КК України 4) організованою групою.

Примітка:

1. Значним розміром (значним збитком, значною шкодою) у цій статті вважається розмір (збиток, шкода), який в п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 232-2. Приховування інформації про діяльність емітента

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері функціонування фондового ринку;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	майнові права громадян;
<i>Предмет</i>	інформація про діяльність емітента, що має надаватися ним у передбачених законом межах на письмовий запит інвестора в цінні папери (у тому числі акціонера);
<i>Потерпіла особа</i>	інвестор у цінні папери (у т. ч. акціонер).
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння а) ненадання інвестору в цінні папери (в тому числі акціонеру) на його письмовий запит інформації про діяльність емітента в межах, передбачених законом – це бездіяльність винного, внаслідок якої інвестор не отримав інформацію, яку він на законних підставах вимагав надати у своєму письмовому звіті. Обов'язковою умовою вчинення правопорушення шляхом ненадання інформації є одержання емітентом письмового запиту інвестора про надання відповідної інформації; б) надання йому недостовірної інформації може набувати вигляду надання інвестору у будь-який спосіб (направлення поштою, вручення особисто тощо) підроблених документів, направлення повідомлень, які містять недостовірні відомості (наприклад, про час, місце проведення і порядок денний загальних

	зборів акціонерного товариства); 2) суспільно небезпечні наслідки – матеріальна шкода у значному розмірі (у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян), заподіяна інвестору в цінні папери (в тому числі акціонеру); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисна/ умисна щодо діяння, необережна щодо наслідків форма вини.
Суб'єкт	фізична особа, яка вчинила дії, передбачену цією статтею, або у разі вчинення таких дій юридичною особою – фізична особа, яка самостійно або як член колегіального органу юридичної особи уповноважена на виконання функцій з представництва юридичної особи та/або прийняття рішень від імені юридичної особи та/або здійснення контролю за діяльністю юридичної особи
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 232-2 КК України)	повторно

Стаття 232-3. Незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини щодо дотримання встановленого порядку ціноутворення (правомірне ціноутворення) на оптових енергетичних ринках;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	відносини з приводу власності; права, свободи та інтереси окремих громадян; державні чи громадські інтереси та інтереси юридичних осіб;
<i>Предмет</i>	інсайдерська інформація – будь-яка неопрілюднена інформація про емітента, його цінні папери або правочини щодо них, оприлюднення якої може значно вплинути на вартість цінних паперів.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечні дії: ч. 1 ст. 232-3 КК України: а) умисне незаконне розкриття, передача або надання доступу до інсайдерської інформації; б) надання рекомендацій іншим особам щодо купівлі або продажу оптових енергетичних продуктів, перелік яких визначений чинним законодавством у сфері енергетики, на основі інсайдерської інформації, якою дана особа володіє; ч. 2 ст. 232-3 КК України: вчинення на власну користь або на користь інших осіб, прямо або опосередковано правочинів з використанням інсайдерської інформації, спрямованих на купівлю або продаж оптових енергетичних продуктів, перелік яких визначений чинним законодавством у сфері енергетики; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) отримання особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами необґрунтованого прибутку в значному розмірі; б) уникнення учасником оптового енергетичного ринку чи третіми особами значних збитків; в) заподіяння значної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; 2) особа, яка володіє інсайдерською інформацією (за ч. 1 ст. 232-3 КК України).
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 232-3 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) спричинення тяжких наслідків. ч. 4 ст. 232-3 КК України 4) організованою групою.

Стаття 233. Незаконна приватизація державного, комунального майна

Основний безпосередній об'єкт	передбачений законодавством порядок приватизації державного і комунального майна;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	відносини власності;
<i>Предмет</i>	а) державне майно – майно, яке перебуває у державній власності; б) комунальне майно – майно, яке перебуває у комунальній власності – власності громади села, селища або міста.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) приватизація державного або комунального майна шляхом заниження його вартості через визначення її у спосіб, не передбачений законом – це: застосування такого способу, який відповідно до чинного законодавства взагалі не повинен бути використаний під час приватизації; застосування такого способу оцінки майна, який хоч і використовується під час приватизації, однак згідно із законодавством не може застосовуватись для оцінки саме даного об'єкта приватизації; 2) використання підроблених приватизаційних документів – їх подання органам приватизації, вчинення з ними інших дій, які так чи інакше впливають на винесення рішення про приватизацію конкретних об'єктів та її умови; 3) приватизація майна, яке згідно з законом не підлягає приватизації – укладання договорів купівлі-продажу щодо таких об'єктів державної або комунальної власності, відчуження яких на користь фізичних та юридичних осіб чинним законодавством або рішенням місцевих рад відповідного рівня заборонено; 4) приватизація неправомочною особою означає, що як покупець державного чи комунального майна виступає особа, якій чинним законодавством не дозволено брати участь у приватизації, укладати відповідні договори купівлі-продажу або вчиняти інші передбачені законодавством правочини з відчуження державного або комунального майна.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і бере безпосередню участь у приватизації державного чи комунального майна.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 233 КК України)	1) у великих розмірах (на суму, що у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 2) за попередньою змовою групою осіб.

ТЕМА 9.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти довкілля

Родовий об'єкт	<p>стан навколишнього природного середовища та його окремих компонентів, за якого відсутня небезпека для життя і здоров'я людей, забезпечується раціональне використання і відтворення природних ресурсів, дотримується належний екологічний стан біосфери.</p> <p>Посягають передусім на конституційне право громадян на безпечне довкілля, а також на порядок охорони, використання, збереження і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання й усунення негативного впливу господарської та іншої діяльності людини на навколишнє природне середовище, збереження генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій, а також природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.</p>
Предмет	<ol style="list-style-type: none"> 1) підприємства, споруди, пересувні засоби та інші об'єкти, у зв'язку з неправильним використанням яких настає загибель людей або інші тяжкі наслідки (ст. 236 КК України); 2) землі, поверхневий шар земель (статті 239, 239-1, 239-2, 254 КК України); 3) надра і корисні копалини (ст. 240 КК України); 4) атмосферне повітря (ст. 241 КК України); 5) водні об'єкти (ст. 242 КК України); 6) море (ст. 243 КК України); 7) континентальний шельф і його природні багатства (ст. 244 КК України); 8) окремі об'єкти рослинного світу (ст. 245 КК України); 9) дерева і чагарники (ст. 246 КК України); 10) рослини та плоди рослин (ст. 247 КК України); 11) дикі звірі та птахи (ст. 248 КК України); 12) водні живі ресурси (ст. 249 КК України); 13) риби і дикі водні тварини (ст. 250 КК України); 14) тварини продукти, сировина і корми тваринного походження (ст. 251 КК України); 15) території, взяті під охорону держави, та об'єкти природно-заповідного фонду (ст. 252 КК України); 16) проекти, інша аналогічна документація, в якій відсутні дані про обов'язкові інженерні системи захисту довкілля для споруд, що вводяться в експлуатацію, а також безпосередньо такі споруди без зазначених систем (ст. 253 КК України)
Об'єктивна сторона	<p>Переважає кількість кримінальних правопорушень проти довкілля може вчинятись шляхом як дії, так і бездіяльності. Окремі кримінальні правопорушення проти довкілля (наприклад, незаконне заволодіння землями водного фонду, незаконне полювання) можуть вчинятись лише шляхом дій. Деякі екологічні кримінальні правопорушення можуть вчинятись лише шляхом бездіяльності (зокрема, ч. 3 ст. 243 КК України).</p> <p>Щодо моменту закінчення кримінальні правопорушення проти довкілля, то диспозиції норм розділу VIII Особливої частини КК України сконструйовані по-різному, що дозволяє умовно виокремити три групи передбачених цими нормами кримінальних правопорушень:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кримінальні правопорушення, які вважаються закінченими з моменту настання суспільно небезпечних наслідків (зокрема, ст. ст. 236, 237, ч. 2 ст. 239, ч. 2, 3 ст. 239-1, ч. 3 ст. 239-2, ч. 2 ст. 242, ст. ст. 246, 247, 249, 251 КК України); 2) кримінальні правопорушення, які вважаються закінченими за умови створення небезпеки для життя чи здоров'я людей або настання інших тяжких наслідків (ч. 1 ст. ст. 239, 240, 241, 244, 253, ч. 3 ст. 243 КК України); 3) кримінальні правопорушення з формально-матеріальним складом – вони вважаються закінченими як при вчиненні (або не вчиненні) окремих дій, так і в разі настання вказаних у диспозиції статті (частини статті) суспільно небезпечних наслідків (зокрема, ч. 2 ст. 238, ч. 1, 2 ст. 240, ст. 246, ч. 1 ст. 248 КК України). <p>Інколи обов'язковими із об'єктивної сторони є і інші ознаки. Зокрема, спосіб вчинення кримінального правопорушення (знищення об'єктів рослинного світу</p>

	шляхом підпалу), час вчинення кримінального правопорушення (порушення правил екологічної безпеки під час проектування будівель і споруд), місце вчинення кримінального правопорушення (забруднення моря в межах територіальних вод України), засоби вчинення кримінального правопорушення (забруднення земель відходами).
Суб'єктивна сторона	характеризуються переважно необережною формою вини. Якщо винний порушує закріплені у статтях 236-254 КК України кримінально-правові заборони з умислом на спричинення загибелі людей, шкоди їх здоров'ю або інших тяжких наслідків, таке діяння може утворювати склад кримінального правопорушення проти основ національної безпеки України, проти життя та здоров'я особи, проти власності, проти громадської безпеки тощо. Кримінальні правопорушення, передбачені ст. 238 (крім ч. 2 цієї статті в частині посилення на суспільно небезпечні наслідки), ч. 1, 2 ст. 239-2, ст. 240 (за умови, що діяння не спричинило передбачених у ч. 2 ст. 240 наслідків), ч. 1 ст. 243, ч. 2 ст. 244, ст. 246, ч. 1 ст. 252 КК України, можуть вчинятись лише умисно. Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 245, статтями 248, 249, 250 КК України, може характеризуватись як умисною, так і необережною формою вини.
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (ст. ст. 242, 246, 248 КК України); 2) службова особа (ст. 238 КК України); 3) особа, спеціально відповідальна за інформування належних адресатів про забруднення моря (ч. 3 ст. 243 КК України); 4) особа, зобов'язана дотримуватись правил екологічної безпеки під час виконання своєї діяльності (ст. 236 КК України).
Поняття та класифікація	Кримінальні правопорушення проти довкілля – це винні (умисні або через необережність), суспільно небезпечні, протиправні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на суспільні відносини, які забезпечують охорону, раціональне використання та відтворення природних ресурсів, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення За своїм безпосереднім об'єктом всі кримінальні правопорушення проти довкілля можуть бути поділені на: 1) кримінальні правопорушення проти екологічної безпеки (ст.ст. 236-238, 253 КК України); 2) кримінальні правопорушення у сфері землевикористання, охорони надр, атмосферного повітря (ст.ст. 239-240, 254 КК України); 3) кримінальні правопорушення у сфері охорони водних ресурсів (ст.ст. 241-244 КК України); 4) кримінальні правопорушення у сфері лісовикористання, захисту рослинного і тваринного світу (ст.ст. 245-252 КК України).

Стаття 236. Порушення правил екологічної безпеки

Основний безпосередній об'єкт	екологічна безпека як умова життєдіяльності людини, флори і фауни в частині нормативно визначеного порядку виконання робіт, пов'язаних з проектуванням, будівництвом, експлуатацією об'єктів, потенційно шкідливих для навколишнього природного середовища <i>Екологічна безпека</i> – такий стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної обстановки та виникненню небезпеки для здоров'я людей. Крім цього, екологічна безпека об'єднує в собі цілу низку заходів, спрямованих на недопущення виснаження і знищення природних ресурсів, захворюваності та смертності людей.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя особи або інші блага.
<i>Предмет</i>	1) підприємства, споруди (мости, тунелі, платформи, житлові будинки тощо); 2) пересувні засоби та інші об'єкти (наприклад, цехи, ділянки, установки, місця утворення і складування промислових відходів, мережі каналізації, водо- і теплопостачання, об'єкти науки), у зв'язку із проектуванням, експлуатацією яких існує небезпека негативного впливу на людину і довкілля.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення:

	<p>1) суспільно небезпечне діяння, що полягає в порушенні:</p> <p>а) порядку здійснення оцінки впливу на довкілля;</p> <p>б) правил екологічної безпеки;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді:</p> <p>а) загибелі людей;</p> <p>б) екологічного забруднення значних територій;</p> <p>в) інших тяжких наслідків;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком;</p> <p>4) час вчинення кримінального правопорушення:</p> <p>а) проектування (розробка, складання і затвердження проектної документації на той чи інший об'єкт (креслення, графічні і текстові матеріали, техніко-економічне обґрунтування тощо);</p> <p>б) розміщення (просторове розташування об'єкта на місцевості, якому передую надання земельних ділянок або будівель);</p> <p>в) будівництва (спорудження нових об'єктів, так і добудова та капітальний ремонт вже існуючих об'єктів);</p> <p>г) реконструкція – це переобладнання виробничих потужностей, пов'язане із вдосконаленням виробництва і спрямоване на поліпшення якості продукції, зростання обсягів її виробництва, поліпшення умов праці тощо;</p> <p>г) введення в експлуатацію (врегульована нормативними актами і документально оформлена процедура початку експлуатації об'єкта);</p> <p>д) експлуатація (використання об'єкта відповідно до його цільового призначення);</p> <p>е) ліквідація (припинення використання об'єкта відповідно до його цільового призначення).</p>
Суб'єктивна сторона	визначається психічним ставленням особи до наслідків і характеризується необережною формою вини
Суб'єкт	особа, на яку покладено правовий обов'язок дотримуватися відповідних приписів законодавства щодо порядку здійснення оцінки впливу на довкілля, правил екологічної безпеки.

Стаття 237. Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення

Основний безпосередній об'єкт	екологічна безпека в частині встановленого порядку ліквідації та усунення наслідків екологічного забруднення життя особи, власність або інші блага.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	територія, що зазнала екологічного забруднення небезпечними речовинами або випромінюванням.
<i>Предмет</i>	<i>Територія, що зазнала екологічного забруднення</i> , визнаються території, на яких виникло стійке забруднення навколишнього середовища радіоактивними речовинами понад доаварійний рівень, що з урахуванням природно-кліматичної та комплексної екологічної характеристики конкретних територій може призвести до опромінення населення понад 0,1 бер за рік і потребує вжиття заходів щодо радіаційного захисту населення та інших спеціальних втручань.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі: а) ухилення від проведення заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення – це не проведення (нездійснення) дій щодо усунення або ліквідації наслідків екологічного забруднення, обов'язкових у відповідності з вимогами чинного законодавства або рішеннями уповноважених органів. Ухилення може полягати: у не проведенні відповідних заходів; знищенні або приховуванні матеріалів, техніки» засобів, устаткування, машин і механізмів, необхідних для ефективного ліквідації шкідливих для довкілля наслідків; не відданні відповідних наказів, розпоряджень або вказівок; залишенні місця події без відповідного дозволу; приховуванні інформації тощо; б) неналежне проведення на території, що зазнала забруднення небезпечними речовинами або випромінюванням, дезактиваційних чи інших відновлювальних заходів щодо ліквідації або усунення наслідків екологічного забруднення – це здійснення дезактиваційних чи інших відновлюваних заходів з порушенням чинних вимог, норм, стандартів і правил, що призводить до значного зниження

	їх ефективності і зменшення можливості ліквідації і усунення наслідків екологічного забруднення; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді: загибель людей або інших тяжких наслідків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту загибелі людей або настання інших тяжких наслідків.
Суб'єктивна сторона	до діяння – як умисна, так і необережна форма вини; до наслідків має бути або необережним, або характеризуватись непрямим умислом.
Суб'єкт	особа, на яку покладено обов'язок здійснювати дезактивація ні або інші відновлювальні заходи щодо ліквідації або усунення наслідків екологічного забруднення. Такими суб'єктами можуть виступати: 1) службові особи, керівники і власники підприємств, установ і організацій усіх форм власності, покладено обов'язок негайно приступити до ліквідації наслідків екологічного забруднення; 2) службові особи місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, покладається обов'язок забезпечення і організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт; 3) службові особи Державної інспекції ядерного регулювання України; 4) службові особи Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, які здійснюють функції з координації такої діяльності;

Стаття 238. Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення

Безпосередній об'єкт	встановлений з метою забезпечення екологічної безпеки та захисту здоров'я людей, збереження тваринного і рослинного світу порядок інформування про екологічний стан та стан захворюваності населення, а також право громадян на отримання у встановленому порядку повної, достовірної та своєчасної інформації про стан навколишнього природного середовища, здоров'я населення, наявні та можливі фактори ризику для нього та їх ступінь, про надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, що виникли або можуть виникнути, про рівні опромінення людини та захист від впливу іонізуючих випромінювань у місцях проживання чи роботи.
<i>Предмет</i>	відомості про: 1) екологічний, у т.ч. радіаційний, стан, який пов'язаний із забрудненням земель, водних ресурсів, атмосферного повітря, харчових продуктів і продовольчої сировини і який негативно впливає на здоров'я людей, рослинний і тваринний світ; 2) стан захворюваності населення в районах з підвищеною екологічною небезпекою.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення полягає у: а) приховуванні службовою особою відомостей про екологічний стан або стан захворюваності населення у певних районах – неповідомлення або несвоєчасне подання відповідної інформації належним адресатам. Передусім ідеться про бездіяльність особи, яка поводить пасивно і не виконує покладений на неї правовий обов'язок за власною ініціативою чи за запитом уповноважених суб'єктів надати відомості про екологічний стан або захворюваність населення; б) перекрученні службовою особою відомостей про екологічний стан або стан захворюваності населення у певних районах – полягає у поданні завідомо неправдивих відомостей, які вводять адресата в оману стосовно екологічного стану або стану захворюваності населення. Це будь-яке спотворення істини, у тому числі перебільшення чи применшення показників про забруднення довкілля або стан захворюваності населення у відповідних районах (свідоме заниження показників про кількість шкідливих речовин у навколишньому природному середовищі, про рівень радіації у даній місцевості або кількість хворих людей, повідомлення про те, що існуючий рівень радіації нібито не створює небезпеки для життя і здоров'я людей, тощо) Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту, коли особа могла і повинна була направити інформацію належному адресатові, але не зробила цього, або коли вона направила завідомо перекручену інформацію.

Суб'єктивна сторона	характеризується прямим умислом. Психічне ставлення до загибелі людей чи інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 238 КК України) характеризується необережною формою вини.
Суб'єкт	службова особа, на яку покладено правовий обов'язок збирати та (або) подавати відповідні відомості
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 238 КК України)	1) повторно; 2) вчинення кримінального правопорушення в місцевості, оголошеній зоною надзвичайної екологічної ситуації; 3) спричинення загибелі людей чи інших тяжких наслідків.

Стаття 239. Забруднення або псування земель

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок раціонального використання, захисту і відтворення земель як складної екосистеми, тісно пов'язаної з іншими елементами довкілля.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя і здоров'я особи, інші блага.
<i>Предмет</i>	земля – верхній шар земної поверхні у межах зони аерації, під якою слід розуміти верхню товщу земної кори між її поверхнею і дзеркалом ґрунтових вод.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі: а) забруднення земель – це накопичення в ґрунтах і ґрунтових водах внаслідок діяльності людини пестицидів, важких металів, радіонуклідів та інших речовин, вміст яких значно перевищує природний фон на даних землях, що призводить до їх кількісних або якісних змін. При цьому зміни можуть бути зумовлені не лише появою в зоні аерації нових речовин, яких раніше не було, а й збільшенням вмісту речовин, характерних для складу незабрудненого ґрунту, у порівнянні з даними агрохімічного паспорта на землі сільськогосподарського призначення; б) псування земель – це порушення природного стану земель без обґрунтованих проектних пропозицій, погоджених та затверджених у встановленому порядку; забруднення їх хімічними та радіоактивними речовинами, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами і стічними водами; порушення родючого шару ґрунту, невиконання вимог встановленого режиму використання земель, а також використання земель способами, що погіршують їх природну родючість; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створенні небезпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; 4) засоби вчинення кримінального правопорушення – речовини, відходи чи інші матеріали, шкідливі для життя, здоров'я людей або довкілля Розглядуване кримінальне правопорушення має місце лише у разі, коли забруднення або псування земель сталося внаслідок порушення спеціальних правил поведіння із зазначеними вище речовинами, відходами чи іншими матеріалами.
Суб'єктивна сторона	характеризується умислом або необережністю щодо діяння і тільки необережністю щодо наслідків.
Суб'єкт	особа, на яку покладено обов'язок виконання спеціальних правил щодо запобігання забрудненню і псуванню земель.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 239 КК України)	1) спричинення загибелі людей; 2) їх масове захворювання; 3) інші тяжкі наслідки.

Стаття 239-1. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель

Основний безпосередній об'єкт	збереження ґрунтового покриву (поверхневого шару) земель
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя і здоров'я особи.
<i>Предмет</i>	ґрунтовий покрив (поверхневий шар) земель, тобто сукупність ґрунтів, які

	покривають земельну поверхню (при цьому поняття «ґрунт» означає мінерально-органічне утворення, поверхневий шар землі, що характеризується родючістю).
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі незаконного заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель, тобто протиправному, без відповідного дозволу його вилученні будь-яким способом, із застосуванням різних технічних засобів, спеціальних пристроїв; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створенні небезпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Тривале зниження або втрата родючості земель, виведення їх із сільськогосподарського обороту, змивання гумусного шару, порушення структури ґрунту, що стало результатом безгосподарського використання земель, має кваліфікуватися за ст. 254 КК України. Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля
Суб'єктивна сторона	полягає в умисному ставленні особи до факту незаконного заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель, до наслідків – лише в необережному, щодо можливості їх настання не виключається й умисел.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 239-1 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) із заподіянням матеріальної шкоди у великому розмірі (у 100 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян). ч. 3 ст. 239-1 КК України 1) вчинення дій, передбачених ч. 1 або ч. 2 цієї статті, шляхом підпалу, вибуху чи іншим загально небезпечним способом; 2) спричинення загибелі людей, масової загибелі об'єктів тваринного чи рослинного світу або інших тяжких наслідків.

Стаття 239-2. Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок використання та захисту земель водного фонду.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя і здоров'я особи, власність, інші блага.
<i>Предмет</i>	землі водного фонду. До останніх належать землі, зайняті: а) морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами; б) прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами; в) гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них; г) береговими смугами водних шляхів; г) штучно створеними земельними ділянками в межах акваторій морських портів.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: полягає у незаконному заволодінні землями водного фонду (протиправному, без відповідного дозволу їх вилученні) в особливо великих розмірах (обсяг поверхневого (ґрунтового) шару земель, який становить більше, ніж десять кубічних метрів).
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини, психічне ставлення особи до наслідків, передбачених у ч. 3 ст. 239-2 КК України, – лише необережність.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 239-2 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб. ч. 3 ст. 239-1 КК України спричинення діями, передбаченими ч. 1 або ч. 2 цієї статті, тяжких наслідків.

Стаття 240. Порушення правил охорони або використання надр, незаконне видобування корисних копалин

<p>Основний безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>встановлений порядок раціонального і комплексного використання й охорони надр та видобування корисних копалин як місцевого, так і загальнодержавного значення.</p> <p>життя і здоров'я особи та інші блага.</p> <p>надра і корисні копалини в їх природному стані. <i>Надра</i> – це частина земної кори, що розташована під поверхнею суходолу та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння <i>Корисні копалини</i> – це природні мінеральні речовини органічного та неорганічного походження, які можуть використовуватися безпосередньо або після їх обробки. Корисні копалини загальнодержавного значення – горючі копалини (газ, нафта, вугілля), метали (чорні, кольорові, рідкіснометалеві, благородні, розсіяні, рідкісноземельні, радіоактивні), неметали (різноманітна сировина, наприклад, хімічна, абразивна, скляна та фарфорово-фаянсова, для облицювальних матеріалів), води (підземні, поверхневі), інертні гази, грязі лікувальні тощо. Корисні копалини місцевого значення – корисні копалини, що не включені до Переліку корисних копалин загальнодержавного значення (галька, гравій, пісок, глина, крейда, черепашник, камінь бутовий, сланець тощо).</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>ч. 1 ст. 240 КК України Формальний склад кримінального правопорушення : незаконне видобування (без належного дозволу або із відхиленням від умов зазначених у дозволі) корисних копалин місцевого значення у значному розмірі (їх вартість у тридцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян)</p> <p>Матеріальний склад кримінального правопорушення : 1) суспільно небезпечне діяння у формі порушення встановлених правил охорони надр; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створенні небезпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>ч. 2 ст. 240 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення : 1) суспільно небезпечне діяння у формі порушення встановлених правил охорони надр ; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створенні небезпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>Формальний склад кримінального правопорушення : незаконне видобування (без належного дозволу або із відхиленням від умов зазначених у дозволі) корисних копалин місцевого значення у великому розмірі (їх вартість у сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) або корисних копалин загальнодержавного значення</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>в частині незаконного видобування корисних копалин характеризується прямим умислом, а в частині порушення правил охорони або використання надр – умислом або необережністю.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>особа, яка досягла 16-річного віку.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки</p>	<p>ч. 3 ст. 240 КК України 1) на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду; 2) за попередньою змовою групою осіб. 3) особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею; 4) службовою особою з використанням службового становища; ч. 4 ст. 240 КК України</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1) вчинені організованою групою; 2) шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом; 3) спричинення загибелі людей, їх масового захворювання або інших тяжких наслідків.
--	---

Стаття 240-1. Незаконне видобування, збут, придбання, передача, пересилання, перевезення, переробка бурштину

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок раціонального і комплексного використання й охорони корисних копалин загальнодержавного значення – бурштину.
<i>Предмет</i>	бурштин
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) видобування – це дія, процес добування корисних копалин з надр, у результаті їхньої розробки; 2) збут, який полягає в умисній передачі предмету кримінального правопорушення (бурштину) іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу; 3) придбання – вчинення умисних дій, пов'язані з їх набуттям всупереч передбаченому законом порядку; 4) зберігання – це умисні дії, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії предметом кримінального правопорушення (бурштином), що знаходиться не при особі, а в обраному винною особою місці; 5) передача – надання бурштину іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання без передбаченого законом дозволу; 6) пересилання – це незаконне переміщення бурштину у просторі шляхом відправлення поштою, багажем, посылним або в інший спосіб з одного місця в інше в межах території України; 7) перевезення полягає в умисному переміщенні предмету будь-яким видом транспорту в межах території України з порушенням порядку і правил, установлених чинним законодавством. Від перевезення бурштину слід відрізнити його перенесення з одного місця в інше, під час якого транспорт не використовується. Такі дії мають розглядатись як зберігання зазначеного предмету; 8) переробка – тобто використання одного матеріалу, в результаті чого створюється нова річ. <p>Обов'язковою ознакою кримінального правопорушення є непідтвердження відповідними документами законності походження бурштину. Незаконність вказаних дій, яка є обов'язковою умовою визнання проаналізованих дій кримінально каранними, означає, що видобування бурштину здійснюється без належним чином оформленого дозволу (акта про надання гірничого відводу або з відхиленням від умов, зазначених у цьому документі, видобування за межами відведеної ділянки надр або з використанням не дозволених для даного родовища методів і засобів видобування бурштину). Дії будуть протиправними і в тому разі, коли дозвіл є підробленим, отриманим в результаті подання уповноваженому органу завідомо неправильних відомостей або простроченим.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	особи як пов'язані, так і не пов'язані за родом своїх професійних занять з видобуванням бурштину (окремі громадяни, приватні підприємці, рядові працівники гірничодобувних та інших підприємств).
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 240-1 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) у значних розмірах (вартість бурштину, що у сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 3) на територіях чи об'єктах природно-заповідного фонду <p>ч. 3 ст. 240-1 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) службовою особою шляхом використання свого службового становища

Стаття 241. Забруднення атмосферного повітря

Основний безпосередній об'єкт	порядок охорони атмосферного повітря, встановлений з метою збереження, поліпшення та відтворення його стану, раціонального використання для виробничих потреб, відвернення і зменшення шкідливого впливу на атмосферне
--------------------------------------	--

<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	повітря, а також право людини на сприятливе довкілля.
<i>Предмет</i>	життя і здоров'я особи, інші блага.
<i>Предмет</i>	<i>атмосферне повітря</i> - природна суміш газів (кисень, азот, аргон, вуглекислий газ, неон тощо), яка знаходиться у відкритому просторі над територією України за межами житлових, виробничих та інших приміщень.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі: а) забруднення атмосферного повітря – це надходження в атмосферне повітря або утворення у ньому шкідливих (забруднюючих) речовин у концентраціях, які перевищують встановлені державою екологічні нормативи; б) інша зміна природних властивостей атмосферного повітря шляхом насичення його зазначеними у ч. 1 ст. 241 КК України речовинами і матеріалами – це негативне відхилення від оптимального стану атмосферного повітря в частині його фізичних, хімічних та біологічних властивостей, що негативним чином впливає на здоров'я людини і довкілля, у т. ч. на клімат і погоду; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; 4) засоби вчинення кримінального правопорушення – речовини, відходи і матеріали промислового чи іншого виробництва, шкідливі для життя, здоров'я людей або довкілля Розглядуване кримінальне правопорушення має місце лише у разі, коли забруднення або інша зміна природних властивостей атмосферного повітря сталася внаслідок порушення спеціальних правил поведіння із зазначеними вище речовинами, відходами чи іншими матеріалами. Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту, коли внаслідок забруднення або іншої зміни природних властивостей атмосферного повітря створено небезпеку для життя, здоров'я людей або для довкілля.
Суб'єктивна сторона	умисна або необережна формами вини. Психічне ставлення винного до тяжких наслідків (ч. 2 ст. 241 КК України) може характеризуватися тільки необережністю.
Суб'єкт	працівник підприємства, установи, організації, у зв'язку з діяльністю яких відбуваються забруднення чи інша негативна зміна атмосферного повітря і на якого покладено правовий обов'язок дотримуватись спеціальних правил з приводу забезпечення чистоти й оптимального стану атмосферного повітря. За наявності підстав за ст. 241 КК України мають нести відповідальність також фізичні особи – підприємці.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 241 КК України)	загибель людей або інші тяжкі наслідки

Стаття 242. Порушення правил охорони вод

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок раціонального використання, відтворення та охорони водних об'єктів від забруднення, засмічення та виснаження.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я особи, власність чи інші охоронювані кримінальним законом блага.
<i>Предмет</i>	водні об'єкти, конкретні різновиди яких перераховано у диспозиції ч. 1 ст. 242 КК України. Під <i>водними об'єктами</i> слід розуміти природні або створені штучно елементи довкілля, в яких зосереджуються води (річка, озеро, водосховище, ставок, канал тощо). Поверхневі води – це води суходолу, які постійно або тимчасово перебувають на земній поверхні в різних водних об'єктах — водотоках (струмки, річки) і водоймах (озера, водосховища, стави).

	<p>Підземні води – це води верхньої частини земної кори (до глибини 12-16 км). Водоносний горизонт – це пласт гірських порід однорідного складу, що містить вільну (гравітаційну) воду і має однакову пористість і величину водопроникності. Джерела питних, лікувальних вод – це зосереджені виходи (наприклад, ключі, гейзери, джерела) підземних вод, які використовуються або можуть використовуватись для забору питної або лікувальної води з різною технологією її обробки.</p>
Об’єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі порушення правил охорони вод недотримання водокористувачем встановлених нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та встановлених лімітів забору води, лімітів використання води та лімітів скидання забруднюючих речовин, а також санітарних та інших вимог щодо впорядкування своєї території; ухилення водокористувачем від вжиття заходів, спрямованих на запобігання забрудненню водних об’єктів стічними (дощовими, сніговими) водами, що відводяться з неї; порушення правил контролю за якістю і кількістю скинутих у водні об’єкти зворотних вод і забруднюючих речовин та за якістю води водних об’єктів у контрольних створах, а також порушення правил подання відповідним органам звітів в порядку, визначеному ВК та іншими законодавчими актами України; порушення правил вжиття технологічних, лісомеліоративних, агротехнічних, гідротехнічних, санітарних та інші заходів щодо охорони вод від вичерпання, поліпшення їх стану, а також припинення скидання забруднених стічних вод; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді 1-го рівня а) забруднення поверхневих чи підземних вод і водоносних горизонтів, джерел питних, лікувальних вод, виражається у скиданні або іншому надходженні до водних об’єктів, а також в утворенні у них шкідливих речовин (одержанні додаткових до природного стану домішок), що значно погіршує стан та ускладнює використання вод, створює небезпеку для життя, здоров’я людей, а також для тваринного рослинного світу, для довкілля; в) зміни їхніх природних властивостей – це погіршення порівняно з попереднім станом їх хімічного, фізичного чи біологічного складу внаслідок техногенного втручання, що створило небезпеку для життя, здоров’я людей, тваринного і рослинного світу, а також для довкілля; г) виснаження водних джерел – втрачання водними об’єктами своїх запасів, а також погіршення якості вод. 2-го рівня: що створило небезпеку для життя, здоров’я людей чи для довкілля; 3) причинний зв’язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
Суб’єктивна сторона	умисна або необережна форма вини. Психічне ставлення до смерті людей (наприклад, вони загинули внаслідок вживання отруєної питної води) або інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 242 КК України) може бути лише необережним.
Суб’єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 242 КК України)	1) спричинення загибелі або захворювання людей; 2) спричинення масової загибелі об’єктів тваринного і рослинного світу; 3) інших тяжких наслідків.

Стаття 243. Забруднення моря

Основний безпосередній об’єкт	встановлений порядок використання та охорони моря, екологічна безпека морського середовища.
<i>Додатковий безпосередній об’єкт</i>	життя та здоров’я особи, власність та інші блага.
<i>Предмет</i>	1) внутрішні морські води - це морські води, розташовані у бік берега від прямих вихідних ліній, прийнятих для відліку ширини територіального моря України; води портів України, обмежені лінією, що проходить через постійні портові споруди, які найбільше виступають у бік моря; води заток, бухт, губ і лиманів, гаваней і рейдів, береги яких повністю належать Україні, до прямої лінії, проведеної від берега до берега в місці, де з боку моря вперше утворюється

	<p>один або кілька проходів, якщо ширина кожного з них не перевищує 24 морських миль; води заток, бухт, губ і лиманів, морів і проток, що історично належать Україні;</p> <p>2) територіальні води України – прибережні морські води шириною 12 морських миль, що відраховуються від лінії найбільшого відлину як на материку, так і на островах;</p> <p>3) води виключної (морської) економічної зони України – морські райони, що знаходяться за межами територіальних вод (територіального моря) України і які прилягають до них, включаючи райони навколо островів, що належать Україні.</p> <p>4) відкрите море – морський простір, який розташований за межами кордонів територіального моря держав.</p>
Об’єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 243 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у формі порушення спеціальних правил – дії, які прямо заборонені (застосування стійких та сильнодіючих пестицидів; влаштування полігонів побутових та промислових відходів і накопичувачів стічних вод тощо) та бездіяльність, що проявляється у невжитті водокористувачем відповідних заходів щодо запобігання забруднення моря, зокрема скидання у море стічних вод), що потягло забруднення моря шкідливими матеріалами, речовинами, а також відходами;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді забруднення моря шкідливими матеріалами, речовинами, а також відходами, що створило небезпеку для життя, здоров’я людей або живих ресурсів моря чи могло завдати шкоди зонам лікування і відпочинку або перешкодити іншим законним видам використання моря;</p> <p>3) причинний зв’язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>а) незаконне скидання шкідливих матеріалів, речовин, а також відходів наприклад, скидання із суден очищених господарсько-побутових стічних вод у чотиримильній зоні прибережних вод. Скидання в море зазначених матеріалів, речовин, відходів може здійснюватись як із суден, плавучих засобів, повітряних суден, платформ, інших штучно споруджених у морі конструкцій, так і з берега (наприклад, з промислових підприємств, портів);</p> <p>б) незаконне поховання зазначених матеріалів, речовин і відходів. Способами такого поховання можна визнати зачищення, розкидування чи складування на морському дні (в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі) тощо;</p> <p>ч. 3 ст. 243 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у формі неповідомлення про підготовлюване або здійснене внаслідок крайньої потреби скидання чи невідворотні втрати шкідливих речовин чи сумішей, що містять такі речовини понад встановлені норми, інших відходів;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення небезпеки для життя, здоров’я людей або живих ресурсів моря чи могло завдати шкоди зонам лікування і відпочинку або перешкодити іншим законним видам використання моря;</p> <p>3) причинний зв’язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
Суб’єктивна сторона	умисна або необережна форма вини. Психічне ставлення до смерті людей або інших тяжких наслідків може бути лише необережним.
Суб’єкт	<p>ч. 1 ст. 243 КК України - особи, зобов’язані дотримуватись відповідних правил.</p> <p>ч. 2 ст. 243 КК України - спеціально відповідальні за інформування належних адресатів особи морських та повітряних суден, інших засобів і споруд, що знаходяться у морі.</p>
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 243 КК	спричинення загибелі або захворювання людей, масової загибелі об’єктів тваринного і рослинного світу або інших тяжких наслідків.

України)	
----------	--

Стаття 244. Порушення законодавства про континентальний шельф України

<p>Основний безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>встановлений порядок використання, освоєння й охорони континентального шельфу України та його природних багатств (останні є об'єктом права власності українського народу).</p> <p>безпека морського судноплавства, екологічна безпека (у разі забруднення моря над континентальним шельфом).</p> <p><i>Континентальний шельф України</i> – це поверхня і надра морського дна підводних районів, прилеглих до узбережжя і островів України, але які розташовані поза зоною територіального моря, до глибини 200 м або за цими межами до такого місця, де глибина покриваючих вод дає змогу вести розробку природних багатств.</p> <p><i>Природні багатства континентального шельфу</i> – це мінеральні та інші неживі ресурси поверхні і надр морського дна (руди, мінерали, нафта, газ тощо), а також живі організми «сидячих видів».</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>ч. 1 ст. 243 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у виді порушення законодавства про континентальний шельф України, що може виражатися в як діях, так і бездіяльності і полягати, зокрема: у будівництві споруд та інших установок (штучні острови, бурові установки, стаціонарні платформи, інші об'єкти, у тому числі закріплені на морському дні для розвідки чи розробки природних ресурсів або інших економічних цілей) на континентальному шельфі України, а також створенні навколо них зон безпеки без належного дозволу або з недотриманням вимог, зазначених у дозволі, порушенні правил їх експлуатації, охорони та ліквідації; 2) суспільно небезпечні наслідки у виді істотної шкоди; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>ч. 1 ст. 243 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді невжиття особою, що відповідає за експлуатацію технологічних установок або інших джерел безпеки в зоні безпеки, заходів для захисту живих організмів моря від дії шкідливих відходів або небезпечних випромінювань та енергії; 2) суспільно небезпечні наслідки у виді створення безпеки їх загибелі або загрози життю чи здоров'ю людей; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>ч. 3 ст. 243 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) дослідження, розвідування, розробка природних багатств та інші роботи на континентальному шельфі України, які провадяться іноземцями, якщо це не передбачено договором між Україною і заінтересованою іноземною державою, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України або спеціальним дозволом, виданим у встановленому законом порядку</p> <p>Обов'язковою ознакою кримінального правопорушення є місце вчинення – певна ділянка (район) континентального шельфу України</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>залежно від його форми характеризується умислом щодо діяння та непрямим умислом або необережністю – щодо наслідків у вигляді заподіяння істотної шкоди та створення безпеки загибелі живих організмів моря або загрози життю чи здоров'ю людей (ч. 1 ст. 244 КК України). Склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 244 КК України, характеризується лише прямим умислом.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>1) порушення законодавства про континентальний шельф України – особа, яка порушила законодавство про континентальний шельф;</p>

	<p>2) невжиття заходів для захисту для захисту живих організмів моря від дії шкідливих відходів або небезпечних випромінювань та енергії – особа, що відповідає за експлуатацію технологічних установок або інших джерел небезпеки в зоні безпеки на континентальному шельфі;</p> <p>3) кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 244 КК України, є осудний громадянин іноземної держави, якому виповнилося 16 років.</p>
--	--

Стаття 245. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу

<p>Основний безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>встановлений порядок охорони об'єктів рослинного світу.</p> <p>життя і здоров'я особи, громадська безпека, власність, інші блага.</p> <p>1) лісові масиви (деревостани та чагарники, що покривають земельні ділянки); 2) зелені насадження навколо населених пунктів (деревно-чагарникові рослини і трав'яна рослинність природного або штучного походження), вздовж залізниць (насадження, зокрема у вигляді захисних смуг вздовж залізниць, автомобільних доріг, каналів, інших водних об'єктів, гідротехнічних споруд, полевих захисних лісових смуг тощо); 3) стерня (нижні частини стеблин зернових культур, що залишилися на корені після збирання врожаю) 4) сухі дикоростучі трави, рослинність або її залишки на землях сільськогосподарського призначення. Предметом кримінального правопорушення не визнаються зелені насадження міст та інших населених пунктів за умови, що вони не віднесені до категорії лісів.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у формі знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді заподіяння їм такої шкоди, яка значно погіршує їх якість, зменшує їх цінність, наприклад, коли припиняється ріст дерев і чагарників, вони засихають, трухлявіють або хворіють, коли ліс стає непридатним для проживання в ньому диких тварин тощо.; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; 4) спосіб вчинення кримінального правопорушення вогнем чи іншим загальнонебезпечним способом</p>
Суб'єктивна сторона	щодо дії – умисел або необережність, щодо наслідків – необережність. Психічне ставлення до загибелі людей або інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 245 КК України), як правило, є необережним.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 245 КК України)	<p>1) загибель людей; 2) масова загибель тварин 3) інші тяжкі наслідки.</p>

Стаття 246. Незаконна порубка лісу або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>встановлений порядок охорони, раціонального використання і відтворення лісу як важливого елемента навколишнього природного середовища.</p> <p>є дерева і чагарники в природному стані, які невідокремлені від коріння і зростають у всіх лісах, незалежно від їх характеру, а також у заповідниках, на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду або в інших лісах, що особливо охороняються. Відповідно не є предметом цього кримінального правопорушення сухостій, трава, очерет, пеньки, хмиз, деревина, що повалена буреломом та ін.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння, що виражається у: а) незаконній порубці дерев і чагарників: без спеціального на те дозволу, який посвідчується відповідним документом (лісорубним або лісовим квитком), виданим уповноваженим органом; за дозволом, виданим з порушенням чинного законодавства; за наявності дозволу, але з недотриманням передбачених у</p>

	<p>ньому умов стосовно місця, способу і строків порубки, кількості і порід дерев та чагарників (порубка не на тій ділянці, що виділена, до початку чи після закінчення установлених у дозволі строків, вирубування цінних і рідкісних дерев та чагарників, занесених до Червоної книги України, насінників, плюсових та інших дерев, що мають виняткове значення для збереження біорізноманіття, тощо); за наявності дозволу на проведення суцільної санітарної рубки, але без дотримання обмежень, встановлених щодо площі, строків, технологій проведення робіт.</p> <p>б) незаконну перевезенні зрубаних дерев або чагарників;</p> <p>в) незаконну зберігання зрубаних дерев або чагарників;</p> <p>г) незаконному збуті зрубаних дерев або чагарників;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді заподіяння істотної шкоди (шкода, яка у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, або інша істотна шкода, завдана навколишньому природному середовищу в частині забезпечення ефективної охорони, належного захисту, раціонального використання та відтворення лісів);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
Суб'єктивна сторона	умисел. При цьому зміст умислу винного в разі незаконної порубки у заповідниках, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду або в інших особливо охоронюваних містах включає усвідомлення відповідного статусу цих об'єктів.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 246 КК України</p> <p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>ч. 3 ст. 246 КК України</p> <p>3) у заповідниках або на територіях чи об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах;</p> <p>ч. 4 ст. 246 КК України</p> <p>3) тяжкі наслідки такі наслідки, які у шістдесят і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян.</p>

Стаття 247. Порушення законодавства про захист рослин

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок захисту рослинного світу, у т. ч. в частині попередження і боротьби з шкідниками і хворобами рослин.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я населення, інтереси сільськогосподарського виробництва.
<i>Предмет</i>	<p>рослини (лісові, сільськогосподарські, дикорослі, інші) та їхні природні властивості, а також плоди рослин – зерно, насіння, овочі, фрукти, коренеплоди тощо.</p> <p><i>Рослини</i> – це організми, які живляться органічними і неорганічними речовинами ґрунту, води і повітря та здатні створювати органічні речовини з неорганічних у природному стані, у т. ч. судинні рослини, мохоподібні, водорості, лишайники, гриби.</p> <p><i>Шкідники рослин</i> – це види тварин (комахи, кліщі, мікроорганізми), здатні заподіяти шкоду рослинам, чагарникам, деревам, продукції рослинного походження. До шкідників рослин належать, наприклад, колорадський жук, довгоносик, сарана, картопляна міль, східна плоджерка, миші та інші гризуни.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у формі порушення правил, установлених для боротьби зі шкідниками і хворобами рослин, та інших вимог законодавства про захист рослин (дія або бездіяльність);</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки – тяжкі наслідки (оціночне поняття);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками</p>
Суб'єктивна сторона	визначається психічним ставленням до наслідків і, за загальним правилом, характеризується необережністю. Проте не виключається можливість порушення законодавства про захист рослин з непрямым умислом.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 248. Незаконне полювання

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>встановлений порядок охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу суходолу – диких звірів і птахів як невід'ємної складової частини довкілля.</p> <p>дикі звірі та птахи, які охороняються законом і перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь і можуть бути об'єктами полювання.</p> <p>Не є предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 248 КК України:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) комахи, плазуни, земноводні, риби, водні безхребетні тварини, морські ссавці; 2) шкідливі звірі і птахи, які не охороняються законом, хоч їх відстріл і відлов відбувається у встановленому порядку (наприклад, ховрахи, хом'яки, криси, тушканчики); 3) мисливські тварини у неволі, тобто тварини, які утримуються у відповідних спорудах, де вони не мають можливості жититися природними кормами і самостійно виходити за межі таких споруд (розплідники, вольєри, ферми, зоопарки тощо).
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) суспільно небезпечне діяння виражається у порушенні правил полювання (без належного дозволу, в заборонений час, у недозволених місцях, забороненими знаряддями або способами), 2) суспільно небезпечний наслідок полягає у заподіянні істотної шкоди (шкода, яка у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком. <p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) незаконне полювання в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду; 2) полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України (офіційний державний документ, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення. КМ України забезпечує офіційне видання та розповсюдження Червоної книги України не рідше одного разу на 10 років. <p>Полюванням визнаються дії людини, спрямовані на вистежування, переслідування з метою добування і саме добування (відстріл, відлов) мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються у напіввільних умовах.</p> <p>До полювання прирівнюється також перебування осіб: а) у межах мисливських угідь, у т. ч. на польових і лісових дорогах (крім доріг загального користування), з будь-якою стрілецькою зброєю або з капканами та іншими знаряддями добування звірів і птахів, або з собаками мисливських порід чи ловчими звірами і птахами, або з продукцією полювання; б) на дорогах загального користування з продукцією полювання або з будь-якою зібраною розкохленою стрілецькою зброєю.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>матеріальний склад кримінального правопорушення характеризується умислом щодо діяння та непрямим умислом або необережністю – щодо наслідків у вигляді заподіяння істотної шкоди; формальний склад кримінального правопорушення - лише прямим умислом.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>особа, яка досягла 16-річного віку.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 248 КК України)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) службовою особою з використанням службового становища; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) способом масового знищення звірів, птахів чи інших видів тваринного світу (застосування під час полювання автоматичної зброї, вибухових пристроїв, а

	<p>також спеціальних устаткувань, приладів, здатних виділяти отруйні або ядовиті речовини, тобто прийоми полювання, які мають загально небезпечний або винищувальний характер і здатні викликати загибель великої кількості представників дикої фауни, знищення популяції або певного виду тваринного світу в тій чи іншій місцевості чи водоймі.</p> <p>4) з використанням транспортних засобів застосовується безпосередньо для вистежування, переслідування і добування звірів і птахів;</p> <p>5) особою, раніше судимою за це кримінальне правопорушення</p>
--	---

Стаття 249. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок раціонального використання, охорони і відтворення риб та інших об'єктів водної фауни як важливої складової частини навколишнього природного середовища.
<i>Предмет</i>	<p>водні живі ресурси, тобто організми, життя яких постійно або на окремих стадіях розвитку неможливе без перебування (знаходження) у воді. Це, зокрема: 1) риби різних видів на всіх стадіях свого розвитку – статевозрілі екземпляри, мальки, ікра; 2) морські ссавці (дельфіни, кити, тюлені, моржі, нерпи тощо); 3) ракоподібні і голкошкірі водні безхребетні тварини (раки, краби, креветки, трепанги, морські їжаки, морські зірки), молюски (головоногі, черевоногі, двостулкові – мідії, кальмари, устриці тощо); 4) промислові водні рослини і водорості, які використовуються для виготовлення продуктів харчування, добрив, медичних препаратів і які підлягають спеціальному правовому захисту (наприклад, ламінарія або морська капуста).</p> <p>Предметом кримінального правопорушення не визнаються: а) водні організми, добування яких нормативними актами не регламентується (водні плазуни, планктон, шкідливі види риб, жаби тощо); б) кормові угіддя, місця зимування, нерестові ділянки, тобто ділянки водних об'єктів, де відбувається розмноження риб та інших водних живих ресурсів); в) бобри, ондатри, хохулі, видри, які є хутровими звірами і розглядаються, як і водоплаваючі птахи, як предмет незаконного полювання; г) риби та інші водні живі організми, які завдяки вкладеній праці людини вже не виступають як природні багатства в їх природному стані, а включені у виробничо-трудоу процес і набули внаслідок цього якості товару.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у формі незаконного зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (дії, які полягають у вилученні (ловля, збирання, добування тощо) будь-якими знаряддями (промисловими, любительськими, забороненими) водних живих ресурсів із природного середовища);</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді істотної шкоди (оціночна категорія у кожному конкретному випадку враховувати кількість, вартість та екологічну цінність здобутих або знищених водних біоресурсів);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>Незаконність означає, що зайняття зазначеним промислом відбувається, зокрема, без належного дозволу, у заборонений час, у недозволеніх місцях, забороненими знаряддями і способами лову, із перевищенням установлених лімітів чи норм вилову.</p>
Суб'єктивна сторона	характеризується умисною формою вини
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 249 КК України)	<p>1) із застосуванням вибухових, отруйних речовин, електроструму або іншим способом масового знищення риби, звірів чи інших видів тваринного світу (спорудження гаток, запруд, спускання води з рибогосподарських водойм, спосіб тралення при ловлі закидними неводами і волокушами із суден, одночасне або чергове закидання неводів з протилежних берегів «в замок», перекриття будь-якими засобами чи знаряддями лову більше 2/3 ширини русла річки або протоки тощо);</p> <p>2) особою, раніше судимою за це кримінальне правопорушення.</p>

Стаття 250. Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів

Безпосередній об'єкт	порядок проведення вибухових робіт, встановлений з метою захисту і раціонального використання рибних запасів і диких водних тварин.
<i>Предмет</i>	риби і дикі водні тварини, які перебувають у стані природної свободи.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів та диких водних тварин.; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді фактичного заподіяння шкоди водній фауні, наприклад, масова загибель риби, знищення місць нересту; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисна або необережна форма вини.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 251. Порушення ветеринарних правил

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок захисту тваринного світу в частині дотримання ветеринарних правил, попередження і боротьби із заразними хворобами диких і свійських тварин.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я населення (у разі поширення безпосередньо або через інфіковані продукти тваринництва хвороб, здатних передаватись від тварин людям), інші блага.
<i>Предмет</i>	1) тварини (свійські, дикі, сільськогосподарські, зоопаркові, циркові, лабораторні тощо), птиця, інші представники фауни, здоров'я яких охороняється спеціальними правилами (бджоли, риби, раки, молоски, шовкопряди), їхні ембріони, запліднена ікра; 2) продукти тваринного походження (м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, рибпродукти, яйця, продукти бджільництва); 3) сировина тваринного походження (шкіра, кістки, кров); 4) корми тваринного походження і кормові добавки.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі порушення ветеринарних правил (може бути вчинене як діями, так і бездіяльністю особи: реалізацією хворих тварин, заражених продуктів і сировини тваринного походження на сільськогосподарському ринку; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді епізоотії або інших тяжких наслідків (втрата поголів'я худоби чи птиці від падежу; масова загибель дичини, бджіл, риби; захворювання людей на хвороби, спільні для людей і тварин; великий розмір шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу, тощо.); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту настання тяжких наслідків.
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність щодо порушення ветеринарних правил та необережність щодо наслідків.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 252. Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок охорони, відтворення і використання об'єктів природно-заповідного фонду України, інших територій та об'єктів, взятих під охорону держави, як специфічних елементів, що мають особливий екологічний статус.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя особи або інші блага.
<i>Предмет</i>	1) території, взяті під охорону держави; 2) об'єкти природно-заповідного фонду, який становлять ділянки суходолу і водного простору, природні комплекси, що мають особливу природоохоронну,

	наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у знищенні або пошкодженні будь-яким способом об'єктів природно-заповідного фонду України, інших територій та об'єктів, взятих під охорону держави (прокладення підземних кабелів високої напруги, трубопроводів, інших комунікацій; скидання дренажно-скидних та стічних вод; влаштування стоянок автомобілів, пунктів їх обслуговування; влаштування накопичувачів стічних вод, полігонів рідких і твердих відходів, споруд для приймання та знешкодження стічних вод і рідких відходів, кладовищ і скотомогильників).
Суб'єктивна сторона	умисел.
Суб'єкт	особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 252 КК України)	1) шляхом підпалу або іншим загальнонебезпечним способом; 2) зі спричиненням загибелі людей або інших тяжких наслідків.

Стаття 253. Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля

Основний безпосередній об'єкт	екологічна безпека в частині встановленого порядку запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я населення, власність, інші блага.
<i>Предмет</i>	1) проекти, інша аналогічна документація, в якій відсутні дані про обов'язкові інженерні системи захисту довкілля для споруд, що вводяться в експлуатацію; 2) такі споруди без зазначених систем. <i>Проект</i> – це документація для будівництва об'єктів архітектури, що складається з креслень, графічних і текстових матеріалів, інженерних і кошторисних розрахунків, які визначають містобудівні, об'ємно-планувальні, архітектурні, конструктивні, технічні та технологічні рішення, вартісні показники конкретного об'єкта. До іншої аналогічної документації слід відносити, зокрема, архітектурно-планувальні завдання, завдання на проектування, робочу документацію для будівництва.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає: а) у розробці і здачі замовнику проектів, іншої аналогічної документації без обов'язкових інженерних систем захисту довкілля; б) введенні (прийомі) в експлуатацію споруд без обов'язкових інженерних систем захисту довкілля 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення небезпеки тяжких технологічних аварій або екологічних катастроф, загибелі або масового захворювання населення, інших тяжких наслідків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечними діяннями і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	характеризується умислом або необережністю щодо діяння. При цьому ставлення до наслідків, передбачених ч. 2 ст. 253 КК України, може бути тільки необережним.
Суб'єкт	службова чи спеціально уповноважена особа, на яку покладено обов'язок розробити і здати замовникові відповідну документацію або прийняти (ввести) в експлуатацію споруду з інженерними системами захисту довкілля (наприклад, голова і члени відповідної державної приймальної комісії, архітектор, керівник проектного інституту, керівник і головний інженер підприємства-замовника).
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 253 КК України)	1) спричинення тяжкої технологічної аварії; 2) спричинення екологічної катастрофи; 3) спричинення загибелі або масового захворювання населення; 4) інші тяжкі наслідки.

Стаття 254. Безгосподарське використання земель

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок раціонального використання і охорони землі, збереження та відновлення її родючості, поліпшення природного середовища, охорони прав громадян, підприємств, установ та організацій на землю.
--------------------------------------	---

<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя і здоров'я особи.
<i>Предмет</i>	земля - поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом з нею
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у формі безгосподарського використання земель (винна особа не виконує або неналежним чином виконує покладений на неї правовий обов'язок захищати землі від шкідливого антропогенного та природного впливу, також може полягати у неправильній експлуатації, знищенні або пошкодженні протиерозійних гідротехнічних споруд (дамб, каналів тощо), у використанні земель не за цільовим призначенням, у порушенні економічних та санітарно-технічних вимог щодо розміщення нових і реконструйованих об'єктів, будівель і споруд); 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді тривалого зниження або втрата родючості, виведення земель із сільськогосподарського обороту, змивання гумусного шару, порушення структури ґрунту; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність.
Суб'єкт	особа, на яку нормативними актами покладено обов'язок дотримуватись правил щодо дбайливого і раціонального використання земель, збереження та відновлення її родючості.

ТЕМА 10.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

Родовий об'єкт	громадська безпека в широкому розумінні цього слова, тобто стан захищеності суспільства від джерел підвищеної небезпеки: злочинних або терористичних об'єднань, зброї вибухових пристроїв, радіоактивних і легкозаймистих матеріалів тощо.
<i>Предмет</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) певні види зброї (ст. 257, 258, 269, 262, 263, 264 КК України); 2) радіоактивні, хімічні, біологічні та вибухонебезпечні матеріали, речовини, предмети (ст. 257, 258, 259, 260, 261 КК України); 3) бойові припаси (ст. 257, 258, 260, 261, 262, 263, 264 КК України); 4) вибухові речовини (ст. 257, 258, 259, 260, 262, 265-1 КК України); 5) вибухові пристрої (ст. 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264 КК України); 6) радіоактивні матеріали (ст. 257, 259, 260, 261, 262, 265, 265-1, 266, 267 КК України) (ст. 257, 258, 259, 260, 261 КК України); 7) легкозаймисті речовини (ч. 2 ст. 267, 269 КК України); 8) їдкі речовини (ч. 2 ст. 267 України); 9) відходи або вторинна сировина (ч. 1 ст. 268 КК України); небезпечні відходи (ч. 2 ст. 268 КК України).
Об'єктивна сторона	<p>суспільно-небезпечне протиправне діяння (дії або бездіяльності), яке:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) порушує громадську безпеку; 2) створює загальну небезпеку (умови) загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків. <p>Більшість кримінальних правопорушень проти громадської безпеки сконструйовані законодавцем як кримінальні правопорушення з <i>формальним складом (лише дія)</i>. Однак, ст. 264, 267, 270 КК України – <i>кримінальні правопорушення із матеріальним складом (лише бездіяльність)</i>.</p> <p>Наслідки можуть виражатись в наступному:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) в створенні небезпеки загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків; 2) фактичне заподіяння значної майнової шкоди, загибелі людей чи інших тяжких наслідках.
Суб'єктивна сторона	у кримінальних правопорушеннях із формальним складом – це прямий умисел. Для кримінальних правопорушень із матеріальним складом це може бути умисел (наприклад, ст. 262), необережність (наприклад, ст. 264) або змішана форма вини, коли суб'єкт умисно вчиняє діяння, проте, щодо суспільно небезпечних наслідків виявляє необережну форму вини (наприклад, ч. 3 ст. 265 КК).
Суб'єкт	<ol style="list-style-type: none"> 1) фізична осудна особа, яка досягла 16 років; 2) фізична осудна особа, яка досягла 14 років (ст. 258 КК України).
Поняття та класифікація	<p>Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки – це винні (умисні або через необережність), протиправні, суспільно небезпечні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на загальний стан захищеності суспільства, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>Усі кримінальні правопорушення проти громадської безпеки поділяють на такі види:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кримінальні правопорушення, пов'язані із діяльністю злочинних організацій; 2) кримінальні правопорушення терористичного спрямування; 3) кримінальні правопорушення, що порушують правила поведінки з предметами, які становлять підвищену суспільну небезпеку; 4) кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням спеціальних правил.

Стаття 255. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній

Безпосередній об'єкт	громадська безпека
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	можуть виступати будь-які блага, в залежності від того, які кримінальні правопорушення були вчинені суб'єктом в складі злочинної організації
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення:

	<p>1) створення злочинної організації – дії, спрямовані на виникнення злочинної організації. Такі дії близькі за своїм змістом до дій з організації кримінального правопорушення і включають підшукування співучасників, об'єднання їхніх зусиль, детальний розподіл між ними обов'язків, створення плану, визначення способів його виконання. Основною метою організатора є утворення стійкого об'єднання осіб для заняття злочинною діяльністю, забезпечення взаємозв'язку між діями всіх учасників останнього, упорядкування його структурних частин. Особа, яка створила злочинну організацію, у майбутньому може й не бути її керівником чи учасником;</p> <p>2) керівництво злочинною організацією або її структурними частинами полягає у вчиненні сукупності дій, спрямованих на управління її функціонування як стійкого об'єднання осіб (забезпечення існування, відповідного рівня організованості, дотримання загальних правил поведінки і дисципліни; вербування нових учасників, розподіл або перерозподіл між ними функціональних обов'язків; планування конкретних злочинів і злочинної діяльності в цілому; організація заходів щодо прикриття останньої; вдосконалення структури об'єднання) та здійснення нею злочинної діяльності (визначення її мети і напрямів, конкретних завдань об'єднання, його структурних частин або окремих учасників, координація їх дій; ініціювання здійснення певного виду злочинної діяльності чи вчинення конкретних КП тощо).</p> <p>3) участь у злочинній організації означає перебування у складі злочинної організації. Особа стає учасником злочинної організації з моменту її утворення або ж відтоді, коли інші учасники дали згоду на прийняття її до вже існуючої організації. Участь у злочинній організації означає виконання в інтересах такої організації різноманітних дій, здійснення частини функцій організації. Учасник виконує дії в інтересах організації разом з іншими її учасниками чи самостійно, на його потенційне сприяння розраховують уся організація та окремі її члени;</p> <p>4) створення злочинної спільноти, тобто об'єднання двох чи більше злочинних організацій, керівництво такою спільнотою</p> <p>Статтею 255 КК України не охоплюється вчинення в складі злочинної організації КП, передбачених іншими статтями Особливої частини КК</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел Мотиви можуть бути різними, однак, на кваліфікацію це не впливає.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Особа віком від 14 до 16 років може нести відповідальність лише за окремі злочини, вчинені у складі такої організації.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 255 КК України 1) вчинення службовою особою з використанням службового становища (діяння передбаченого ч. 1 або 2); ч. 5 ст. 255 КК України 2) особою, яка здійснює злочинний вплив (діяння передбаченого 1, 2, 4), тобто будь-які дії особи, яка завдяки авторитету, іншим особистим якостям чи можливостям сприяє, спонукає, координує або здійснює інший вплив на злочинну діяльність, організовує або безпосередньо здійснює розподіл коштів, майна чи інших активів (доходів від них), спрямованих на забезпечення такої діяльності; 3) вчинення особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі» (діяння передбаченого ч. 1, 2, 4) особу, яка завдяки авторитету, іншим особистим якостям чи можливостям здійснює злочинний вплив і координує злочинну діяльність інших осіб, які здійснюють злочинний вплив.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 6 ст. 255 КК України)	1) наявність добровільної заяви зазначеної особи про створення злочинної організації або участь у ній; 2) активне сприяння розкриттю злочинної діяльності; 3) особа не є організатором або керівником злочинної організації.

Стаття 255-1. Встановлення або поширення злочинного впливу

Безпосередній об'єкт	громадська безпека
<i>Додатковий факультативний</i>	можуть виступати будь-які блага, в залежності від того, які кримінальні пра-

<i>об'єкт</i>	вопорушення були вчинені суб'єктом
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: умисне встановлення або поширення в суспільстві злочинного впливу за відсутності ознак, зазначених у частині п'ятій статті 255 КК України
Суб'єктивна сторона	прямий умисел Мотиви можуть бути різними, однак, на кваліфікацію це не впливає.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 255-1 КК України 1) повторно; 2) в ізоляторах тимчасового тримання, слідчих ізоляторах чи установах виконання покарань; ч. 3 ст. 255-1 КК України 3) особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі»

Стаття 255-2. Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці)

Безпосередній об'єкт	громадська безпека
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) організація зустрічі (сходки) представників злочинних організацій або організованих груп або осіб, які здійснюють злочинний вплив, для планування вчинення одного або більше злочинів, матеріального забезпечення чи координації злочинної діяльності, у тому числі розподілу доходів, одержаних злочинним шляхом, або сфер злочинного впливу – це залучення до зустрічі (сходки), розробка плану її підготовки і проведення, об'єднання названих осіб, їх мобілізація, спрямованість на зустріч (сходку), налагодження, упорядкування зустрічі (сходки) для успішної та ефективної злочинної діяльності. 2) сприяння вказаній зустрічі (сходці) – це створення відповідних умов для її здійснення, надання допомоги у її підготовці, проведенні та підбитті підсумків тощо. 3) участь у такому зібранні (сходці), у тому числі з використанням засобів зв'язку. Злочин вважається закінченим з моменту вчинення одного із діянь, передбачених диспозицією ч. 1 ст. 255-2 КК України
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета планування вчинення одного або більше злочинів, матеріального забезпечення чи координації злочинної діяльності, у тому числі розподілу доходів, одержаних злочинним шляхом, або сфер злочинного впливу Мотиви можуть бути різними, однак, на кваліфікацію це не впливає.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 2 ст. 255-2 КК України)	1) наявність добровільної заяви зазначеної особи про цей злочин; 2) активне сприяння його розкриттю; 3) особа не є організатором злочинного зібрання (сходки).

Стаття 255-3. Звернення за застосуванням злочинного впливу

Безпосередній об'єкт	громадська безпека
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: звернення до особи, яка завідомо для винного може здійснювати злочинний вплив, зокрема до особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі», з метою застосування нею такого впливу
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + застосування особою, яка завідомо для винного може здійснювати злочинний вплив такого впливу Мотиви можуть бути різними, однак, на кваліфікацію це не впливає.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 256. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності

Безпосередній об'єкт	громадська безпека
-----------------------------	--------------------

Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) сприяння учасникам злочинних організацій – допомога організації в цілому, її підрозділам чи окремим учасникам, призначена для забезпечення існування і розвитку організації, можливості реалізації злочинних намірів, які вони ставлять перед собою 2) укриття злочинної діяльності учасників злочинних організацій – діяння, які полягають у переховуванні: організаторів, керівників та рядових учасників злочинної організації; осіб, які, не будучи членами злочинної організації, беруть участь у злочинах, вчинених такою організацією; знарядь чи засобів вчинення злочину, інших предметів, які використовуються для забезпечення діяльності усєї організації, тощо; 3) здійснення інших дій зі створення умов, які сприяють їх злочинній діяльності – будь-які дії, які можуть полягати у створенні перешкод для представників влади, що ведуть боротьбу з діяльністю організації, наданні учасникам злочинних організацій засобів здійснення злочинної діяльності тощо. Обов'язковою ознакою є те, що зазначені діяння є заздалегідь необіцяними, тобто вони не обіцяні до створення організації чи до моменту завершення окремих злочинів, вчинюваних злочинною організацією.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 256 КК України)	1) службовою особою з використання службового становища; 2) повторно.

Стаття 257. Бандитизм

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я осіб, інші блага, власність.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) організація озброєної банди створення озброєної організованої групи чи озброєної злочинної організації для відповідного нападу. Організація такого об'єднання утворює склад бандитизму незалежно від того, чи встигли його учасники здійснити хоча б один із намічених нападів. Оскільки ст. 257 КК України передбачено відповідальність за організацію банди, а не за організаційну діяльність щодо її створення, дії обвинувачених можна кваліфікувати як закінчений бандитизм лише у випадках, коли банду дійсно було організовано; 2) участь у такій банді слід розуміти не тільки як безпосереднє здійснення нападів, а й як сам факт вступу особи до неї чи вчинення будь-яких дій, спрямованих на створення сприятливих умов для її функціонування (надання транспорту, приміщень, здійснення фінансування та матеріально-технічного забезпечення, постачання зброї, підшукування об'єктів для нападу, зберігання зброї, злочинно набутого майна, коштів тощо); 3) участь у вчинюваному бандою нападі буде у разі, коли члени банди або інша особа, не член банди, разом із членами банди спільно братимуть безпосередню участь у вчинюваному бандою нападі, тобто є його співвиконавцями.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета його вчинення – напад на підприємства, установи, організації, окремих фізичних осіб. Якщо особа, яка брала участь у нападі, не знала про те, що інші учасники входять до складу банди, то вона не може підлягати відповідальності за бандитизм.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.

Примітка

Обов'язковими ознаками банди є: 1) наявність у ній декількох суб'єктів кримінального правопорушення (банда може становити собою не лише злочинну організацію, а й організовану групу, а її метою може бути вчинення лише одного нападу, який потребує ретельної тривалої підготовки); 2) стійкість; 3) озброєність характеризується двома чинниками, об'єктивно банда буде озброєна тоді, коли хоча б у одного з її учасників є предмети, які спеціально пристосовані для враження людей, не мають іншого (господарського, спортивного) призначення та на які поширюється спеціальний правовий режим (вони є об'єктом дозвільної системи або носіння їх громадянам заборонено) і суб'єктивно озброєність банди передбачає, що про наявність зброї і готовність її

застосувати знають інші члени банди); 4) загальна мета учасників угруповання – вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб; 5) спосіб вчинення кримінального правопорушення – напад на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

Банду слід вважати створеною з моменту досягнення її учасниками згоди щодо вчинення першого нападу за наявності планів щодо подальшої спільної злочинної діяльності такого ж характеру та за умови, що об'єднання набуло всіх обов'язкових ознак банди.

Стаття 258. Терористичний акт

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека від терористичних актів
<i>Додатковий об'єкт</i>	мир, безпека людства, міжнародний правопорядок, життя та здоров'я людини, власність, нормальна діяльність підприємств, установ та організацій всіх форм власності, авторитет органів влади та місцевого самоврядування.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини, або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків; 2) погроза вчинення зазначених дій передбачає доведення до відома органів державної влади чи місцевого самоврядування, службових осіб, об'єднань громадян, юридичних або фізичних осіб умислу винного вчинити зазначені дії. Під застосуванням зброї слід розуміти використання її вражаючих властивостей проти життя, здоров'я майна чи довкілля. Вибух передбачає займання певних об'єктів внаслідок миттєвого хімічного розкладання відповідних хімічних речовин чи їх сумішей та створення сильно нагрітих газів. Підпал – це свідоме викликання пожежі шляхом застосування джерела вогню до певних об'єктів. До інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, можна віднести застосування отруйних речовин, затоплення, обвали, камінепади, зруйнування будівель, споруд, доріг, засобів зв'язку, пошкодження нафтових родовищ, систем життєзабезпечення тощо.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета: 1) порушення громадської безпеки, залякування населення; 2) провокація воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення; 3) вплив на прийняття рішень чи вчинення або не вчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами; 4) привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 258 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) заподіяння значної майнової шкоди чи інших тяжких наслідків; ч. 3 ст. 258 КК України 4) загибель людини

Стаття 258-1. Втягнення у вчинення терористичного акту

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека від проявів тероризму.
<i>Додатковий об'єкт</i>	воля людини, її життя та здоров'я.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) втягнення особи у вчинення терористичного акту – дії, внаслідок яких інша особа спонукається до участі у терористичному акті та полягає у впливі на свідомість конкретної особи завдяки переконуванню в доцільності, вигідності певної поведінки; 2) примушування до вчинення терористичного акту полягає у діях, унаслідок яких інша особа всупереч своєму бажанню повинна вчинити терористичний

	акт. Способами примушування є: обман; шантаж; використання уразливого стану; фізичне насильство чи погроза його застосування.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 258-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) щодо кількох осіб; 4) службовою особою з використанням службового становища.

Стаття 258-2. Публічні заклики до вчинення терористичного акту

Безпосередній об'єкт	громадська безпека від терористичних актів
<i>Предмет</i>	матеріали із закликами до вчинення терористичного акту – певні твори на матеріальних носіях, які спонукають до вчинення терористичного акту
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення виражається в: 1) публічних закликах до вчинення терористичного акту – звернення до широкого кола людей з проханням, умовлянням, підкупом, запрошенням, вимогою (погрозою, примусом) вчинити терористичний акт; 2) розповсюдженні матеріалів з такими закликами – їх поширення (роздача, передача, розсилання поштою тощо) серед багатьох людей для ознайомлення їх із цими закликами для публічного підбурювання до вчинення терористичного акту; 3) виготовленні таких матеріалів охоплює як авторство (створення текстів, сюжетів, виготовлення оригіналів), так і тиражування чи розмноження відповідної продукції; 4) їх зберіганні – утримання матеріалів, які згодом мають бути розповсюдженими, в цілості – недопущення пошкодження таких матеріалів унаслідок дії природних чи технічних факторів, убезпечення їх від сторонніх осіб тощо.
Суб'єктивна сторона	умисел + мета – спонукання інших осіб до вчинення терористичного акту. кримінальне правопорушення у формі виготовлення чи зберігання відповідних матеріалів характеризується прямим умислом + мета – подальшого розповсюдження зазначених матеріалів.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуюча ознака (ч. 2 ст. 258-2 КК України)	використання засобів масової інформації – телебачення, радіо, газет чи журналів, через мережу Інтернет чи інші засоби комунікації.

Стаття 258-3. Створення терористичної групи чи терористичної організації

Безпосередній об'єкт	захищеність суспільства від терористичних угруповань у вигляді відповідних груп або організацій.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) створення терористичної групи чи терористичної організації; 2) керівництво такою групою чи організацією; 3) участь у такій групі чи організації; 4) матеріальне, організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи або терористичної організації – це різноманітні дії по забезпеченню відповідних умов для створення чи діяльності терористичного об'єднання.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 2 ст. 258-3 КК України)	1) особа не є організатором або керівником терористичної групи чи організації; 2) добровільно повідомила правоохоронний орган про діяльність терористичної групи чи терористичної організації; 3) сприяла припиненню діяльності терористичної групи чи терористичної організації і розкриттю злочинів, вчинених у зв'язку зі створенням або діяльністю такої групи чи організації; 4) відсутність у діях особи складу іншого злочину.

Примітка:

Терористична група – це група з двох і більше осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів.
Терористична організація – стійке об'єднання трьох і більше осіб, утворене з метою здійснення терористичної діяльності, в межах якої здійснено розподіл функцій, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів.

Стаття 258-4. Сприяння вчиненню терористичного акту

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека від терористичних актів
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	нормальна діяльність судової влади, органів прокуратури, слідства, дізнання, а також органів, що виконують винесені судами вироки, ухвали, постанови й інші судові рішення.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) вербування – залучення особи до вчинення терористичного акту за винагороду. Охоплює собою пошук осіб, які схильні до участі в терористичному акті з метою отримання за це оплати, перемовини з ними про умови виконання певних завдань терористичного характеру, оплати винагороди тощо; 2) озброєння передбачає надання вогнепальної чи холодної зброї, вибухових речовин, вибухових пристроїв тощо з метою вчинення терористичного акту; 4) навчання передбачає передачу знань, навичок, необхідних для використання при вчиненні терористичного акту; 5) використання особи полягає у залученні іншої особи до виконання об'єктивної сторони.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 258-4 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) щодо кількох осіб; 4) службовою особою з використанням службового становища.

Стаття 258-5. Фінансування тероризму

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека, за якого забезпечується захист суспільства ввід вчинення терористичних злочинів і можливих посягань з боку терористичних угруповань
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	нормальна діяльність судової влади, органів прокуратури, слідства, дізнання, а також органів, що виконують винесені судами вироки, ухвали, постанови й інші судові рішення; економічна безпека держави.
<i>Предмет</i>	фінансові та (або) матеріальні активи
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення виражається у: 1) надання будь-яких активів прямо чи опосередковано – активні дії щодо передачі у розпорядження та (або) користування будь-яких активів (грошові кошти, цінні папери, депозити в банках тощо) призначених для забезпечення організації, підготовки або вчинення тероризму 2) збір будь-яких активів прямо чи опосередковано – активні дії щодо підшукування, отримання, накопичення чи заощадження будь-яких активів (грошові кошти, цінні папери, депозити в банках тощо) призначених для забезпечення організації, підготовки або вчинення тероризму; 3) спроби вчинення таких дій.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета на забезпечення: а) окремого терориста; б) терористичної групи (організації); в) організації, підготовки або вчинення терористичного акту; г) втягнення до вчинення терористичного акту; г) публічних закликів до вчинення терористичного акту; д) сприяння вчиненню терористичного акту; е) створення терористичної групи (організації), є) провадження будь-якої іншої терористичної діяльності
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 258-5 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) з корисливих мотивів; 4) у великому розмірі (якщо розмір фінансового або матеріального забезпечення перевищує шість тисяч н.д.м.г.); 5) якщо вони призвели до заподіяння значної майнової шкоди (оціночна категорія); ч. 3 ст. 258-5 КК України

	6) організованою групою; 7) в особливо великому розмірі (якщо розмір фінансового або матеріального забезпечення перевищує вісімнадцять тисяч н.д.м.г.); 8) інші тяжкі наслідки.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 258-5 КК України)	1) особа не є організатором або керівником терористичної групи (організації); 2) добровільно повідомила правоохоронний орган про терористичну діяльність; 3) сприяла припиненню або запобіганню злочину, який вона фінансувала або вчиненню якого сприяла; 4) відсутність у діях особи складу іншого злочину.

Стаття 259. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині надання населенню достовірної інформації про загрозу злочинних посягань.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	нормальна діяльність органів влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій; права та свободи, життя, здоров'я, власність людей тощо.
<i>Предмет</i>	неправдива інформація про наявність небезпеки
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: суспільно небезпечна дія, яка полягає у завідомо неправдивому повідомленні про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками. Повідомлення – це доведення завідомо неправдивої певної інформації до широкого кола осіб (фізична та юридична особа) чи однієї окремої особи, щоб вона набула подальшого поширення.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 259 КК України)	1) повторно; 2) тяжкі наслідки (смерть, тяжке тілесне ушкодження хоча б одній особі, середньої тяжкості тілесне ушкодження кільком особам, завдання майнової шкоди у великих розмірах); 3) щодо критично важливих об'єктів інфраструктури – підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, діяльність яких безпосередньо пов'язана з технологічними процесами та/або наданням послуг, що мають велике значення для економіки та промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення, виведення з ладу або порушення функціонування яких може справити негативний вплив на стан національної безпеки і оборони України, навколишнього природного середовища, заподіяти майнову шкоду та/або становити загрозу для життя і здоров'я людей; 4) щодо будівель чи споруд, що забезпечують діяльність органів державної влади, або закладів охорони здоров'я, або закладів освіти

Стаття 260. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань

Безпосередній об'єкт	громадська безпека від діяльності непередбачених законами України воєнізованих або збройних формувань.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення виражається у таких формах: ч. 1 ст. 260 КК України 1) створення непередбачених законом України воєнізованих формувань; 2) участь у їх діяльності; ч. 2 ст. 260 КК України 3) створення непередбачених законом збройних формувань; 4) участь у їх діяльності; ч. 3 ст. 260 КК України 5) керівництво зазначеними формуваннями; 6) їх фінансування; 7) постачання їм зброї, боєприпасів, вибухових речовин чи військової техніки; ч. 4 ст. 260 КК України

	8) участь у складі вказаних формувань у нападі на підприємства, установи, організації чи на громадян
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 5 ст. 260 КК України)	1) загибель людей; 2) настання інших тяжких наслідків.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 6 ст. 260 КК України)	1) особа, створила або брала участь у не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань; 2) добровільно вийшла зі складу вказаних злочинних організацій; 2) повідомила про існування такого формування органів державної влади чи органів місцевого самоврядування.

Примітка:

Воєнізовані формування – це формування, які мають організаційну структуру військового типу, а саме: єди-ноначальність, підпорядкованість та дисципліну, і в яких проводиться військова або стрійова чи фізична під-готовка.

Збройні формування – це воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну, вибухову чи іншу зброю.

Стаття 261. Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення

Основний безпосередній об'єкт	безпека об'єктів, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	нормальний порядок функціонування відповідних об'єктів, порядок збері-гання загалом небезпечних предметів, життя, здоров'я, інші охоронювані законом блага.
<i>Предмет</i>	радіоактивні, хімічні, біологічні та вибухонебезпечні матеріали, речовини, предмети.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення характеризується напад-ом на зазначені об'єкти (полягає у подоланні опору охорони чи інших пра-цівників відповідного об'єкта шляхом застосування насильства чи погрози, встановленні над усім таким об'єктом чи його частиною фактичного пану-вання, отриманні можливості розпоряджатися предметами, які становлять підвищену небезпеку для оточення).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета захоплення, пошкодження або знищення таких об'єктів.
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 262. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині забезпечення від неконтрольованого доступу до вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів, а також захист населення від шкідливого впливу таких предметів
<i>Додаткові безпосередні об'єкти</i>	життя та здоров'я людей, власність, інтереси служби
<i>Предмет</i>	1) вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської) – усі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї як серійно виготовленої, так і саморо-бної чи переробленої, для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюється при згоранні вибухової речовини (пороху або інших спеціальних горючих сумішей). Пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револь-вери), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, спорядже-них гумовими чи аналогічними за властивостями металевими снарядами не смертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять вибухових речовин і сумішей, не можуть бути віднесені до предмета кримінального правопору-шення, відповідальність за який настає за ст. 262 КК України; 2) бойові припаси – патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів,

	<p>артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші вироби в зібраному вигляді, споряджені вибуховою речовиною і призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи для вчинення вибуху. Патрони та набой до гладкоствольної мисливської зброї, а також патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, не є предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 262 КК України;</p> <p>3) вибухові речовини – порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини, їх сполуки або суміші, здатні вибухнути без доступу кисню;</p> <p>4) вибухові пристрої – саморобні чи виготовлені промисловим способом вироби одноразового застосування, спеціально підготовлені і за певних обставин спроможні за допомогою використання хімічної, теплової, електричної енергії або фізичного впливу (вибуху, удару) створити вражаючі фактори – спричинити смерть, тілесні ушкодження чи істотну матеріальну шкоду – шляхом вивільнення, розсіювання або впливу токсичних хімічних речовин, біологічних агентів, токсинів, радіації, радіоактивного матеріалу, інших подібних речовин;</p> <p>5) радіоактивні матеріали – це будь-які матеріали, які містять радіонукліди і для яких питома активність та сумарна активність вантажу перевищують межі, установлені нормами, правилами й стандартами з ядерної та радіаційної безпеки.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>умисне незаконне вилучення будь-яким способом (окрім розтрати) із підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності.</p> <p>Способами такого вилучення є:</p> <p>ч. 1 ст. 262 КК України:</p> <p>1) викрадення (крадіжка, грабіж), у т. ч. із застосуванням насильства, яке не є небезпечним для життя або здоров'я, чи з погрозою застосування такого насильства, вилучення предметів кримінального правопорушення у юридичних або фізичних осіб незалежно від того, законно чи незаконно ті ними володіли;</p> <p>2) привласнення має місце при їх утриманні, неповерненні володільцю особою, якій вони були довірені для зберігання, перевезення, пересилання, надані у зв'язку з виконанням службових обов'язків тощо або в якій опинились випадково чи якою були вилучені в іншої особи, котра володіла ними незаконно;</p> <p>3) вимагання полягає в пред'явленні особі, яка законно чи незаконно ними володіє або у віданні чи під охороною якої вони перебувають, вимоги про їх передачу. За частинами 1, 2 ст. 262 КК України кваліфікується вимагання зазначених предметів, поєднане з погрозою насильства над особою чи її близьких родичів обмеження прав і свобод або законних інтересів щодо особи чи її близьких родичів, пошкодження чи знищення їхнього майна, розголошення відомостей, які вони бажають зберегти в таємниці;</p> <p>4) заволодіння вогнепальною зброєю (крім гладкоствольної мисливської), бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами шляхом шахрайства (обман або зловживання довірою)</p> <p>5) заволодіння шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 262 КК України);</p> <p>6) розбій (ч. 3 ст. 262 КК України).</p> <p>Заволодіння шляхом крадіжки, грабежу чи шахрайства вважається закінченим кримінальним правопорушенням з моменту заволодіння цими предметами і реальної можливості хоча б первісно розпорядитися ними (сховати, передати іншій особі тощо); шляхом привласнення чи зловживання службовим становищем – з моменту утримання предметів і обернення їх таким чином на свою користь або користь інших осіб. Вимагання вважається закінченим з моменту пред'явлення потерпілому вимоги, поєднаної з відповідною погрозою, зазначеною у ст. 189, а заволодіння ними шляхом розбою – з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я особи, на яку було вчинено напад.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямим умисел. При вчиненні шляхом розбою обов'язковою ознакою є мета – заволодіння вогнепальною зброєю (крім гладкоствольної мисливської),</p>

	бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами.
Суб'єкт	1) у випадку крадіжки, грабежу, розбою та вимагання – фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку; 2) шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем – службова особа; 3) привласнення може бути вчинено лише особою, якій предмети кримінального правопорушення були ввірені чи перебували у її віданні у зв'язку з її професійною діяльністю. 4) суб'єктом цього кримінального правопорушення, вчиненого в інший спосіб, є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 262 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб. ч. 3 ст. 262 КК України 3) організованою групою 4) вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя та здоров'я. Вимагання вибухових пристроїв, поєднане з насильством, небезпечним для життя та здоров'я, кваліфікується за ст. 189 КК України.

Стаття 263. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами

Безпосередній об'єкт	є громадська безпека в частині забезпечення від порушення правил обороту (користування населенням) вогнепальної і холодної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв.
<i>Предмет</i>	ч. 1 ст. 263 КК України 1) вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської); 2) бойові припаси; 3) вибухові речовини; 4) вибухові пристрої; ч. 2 ст. 263 КК України 5) холодна зброя – це предмети, які відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам зброї, чи інші предмети, що справляють колючий, колючоріжучий, рубаючий, роздроблюючий або ударний ефект (багнет, стилет, ніж, кинджал, арбалет, нунчаку, кастет тощо), конструктивно призначені для ураження живої цілі за допомогою м'язової сили людини або дії механічного пристрою.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення виражається у вчинення альтернативних суспільно небезпечних діянь: а) щодо вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв: 1) носіння; 2) зберігання; 3) придбання; 4) передача; 5) збут. б) щодо холодної зброї: 1) носіння; 2) виготовлення; 3) ремонт; 4) збут Усі вони характеризуються незаконністю, тобто здійснюються без відповідного дозволу. <i>Незаконне носіння</i> зазначених предметів є умисними, вчиненими без передбаченого законом дозволу діями по їх переміщенню, транспортуванню особою безпосередньо при собі (в руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо). Особливість носіння полягає в тому, що суб'єкт може використати відповідні предмети у будь-який зручний для нього час, вони постійно знаходяться у його розпорядженні <i>Під незаконним зберіганням</i> розуміються умисні дії, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії будь-яким із зазначених предметів, що знаходиться не при особі, а в обраному нею місці. Не дивлячись на те, що при визначенні зберігання використано термін «дії», зберігання може бути вчинено і шляхом <u>бездіяльності</u> . <i>Незаконним придбанням</i> їх слід вважати умисні дії, пов'язані з їх набуттям (за винятком викрадення, привласнення, вимагання або заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем) всупереч передбаченому законом порядку – в результаті купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунок, на відшкодування боргу тощо.

	<p><i>Під незаконною передачею</i> слід розуміти надання предметів кримінального правопорушення іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання за цільовим призначенням без передбаченого законом дозволу. При цьому прийняття на зберігання тягне за собою відповідальність лише за зберігання, а не за придбання.</p> <p><i>Незаконний збут</i> полягає в умисній передачі їх іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу тощо.</p> <p><i>Під незаконним виготовленням</i> потрібно розуміти умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії створенню чи переробленню предметів кримінального правопорушення, внаслідок чого вони набувають відповідних характеристик властивостей.</p> <p><i>Ремонт</i> – це таке відновлення характеристик властивостей зазначених предметів шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, полумок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, внаслідок якого ці предмети стають придатними до використання за цільовим призначенням.</p> <p>У перших двох формах об'єктивної сторони КП є закінченим із моменту початку носіння або зберігання відповідних предметів. На цій стадії він триває до припинення таких дій самим винним, співробітниками правоохоронних органів чи іншими особами або до моменту втрати предметом кримінального правопорушення своїх ознак (наприклад, зброя виходить із ладу). У формі придбання КП вважається закінченим із моменту отримання винною особою можливості розпоряджатися предметом злочину. Передача або збут зброї, боєприпасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є закінченими з моменту отримання іншою особою таких предметів. У формі виготовлення або ремонту КП вважається закінченим із моменту створення придатних до використання предметів злочину (або відновлення їх властивостей). Зберігання, придбання і передача холодної зброї не тягнуть кримінальної відповідальності.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Не підлягає кримінальній відповідальності (ч.2 ст. 263 КК України)	особа, яка добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої

Стаття 263-1. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв.

Безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині убезпечення від порушення правил обороту (користування населенням) вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв.
<i>Предмет</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) вогнепальна зброя (в т.ч. гладкоствольна мисливська); 2) бойові припаси; 3) вибухові речовини; 4) вибухові пристрої.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення може бути виконаний шляхом вчинення альтернативних суспільно небезпечних діянь:</p> <p>а) щодо вогнепальної зброї: 1) виготовлення; 2) переробка; 3) ремонт 4) фальсифікація; 5) незаконне видалення її маркування; б) незаконна зміна її маркування.</p> <p>б) щодо бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв: 1) виготовлення.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 263-1 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; <p>ч. 3 ст. 263-1 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) вчинені організованою групою.

Стаття 264. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині дотримання встановлених правил зберігання зброї або бойових припасів.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я, власність або інші блага.
<i>Предмет</i>	1) вогнепальна зброя; 2) бойові припаси.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у недбалому зберіганні вказаних предметів кримінального правопорушення. Воно має місце тоді, коли не виконані передбачені нормативними актами умови зберігання зброї або бойових припасів, насамперед ті, які спрямовані на убезпечення їх від сторонніх осіб; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді загибелі людей або інших тяжких наслідків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	діяння у формі порушення правил зберігання вогнепальної зброї чи боєприпасів може бути вчинено як умисно так і необережно, відношення до наслідків характеризується виключно необережною формою вини.
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 265. Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами

Безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині убезпечення від шкоди, якою загрожують радіоактивні матеріали.
<i>Предмет</i>	радіоактивні матеріали, що перебувають у будь-якому фізичному стані в установці або виробі чи в іншому вигляді. До них належать: 1) джерела іонізуючого випромінювання; 2) радіоактивні речовини; 3) ядерні матеріали, що перебувають у будь-якому фізичному стані в установці або виробі чи в іншому вигляді.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) придбання; 2) носіння; 3) зберігання; 4) використання – це отримання їх корисних властивостей, застосування як джерела іонізуючого випромінювання; 5) передача; 6) видозмінення – переведення радіоактивних матеріалів із одного виду в інший. При цьому мається на увазі зміна агрегатного стану (з твердого в рідкий чи газоподібний); проведення хімічних реакцій із такими матеріалами, внаслідок чого змінюється їх хімічна формула; зміна концентрації (збагачення) радіоактивних матеріалів; ядерні реакції, які призводять до переходу радіоактивної речовини в інший вид за складом елементів. Головне, що при цьому не зменшується небезпека таких предметів, їх радіоактивні властивості не зникають.; 7) знищення – приведення до такого стану, коли вони не можуть бути використані за цільовим призначенням. Воно містить хімічні перетворення, механічні uszkodження, фізичні зміни, в тому числі й на ядерному рівні; 8) розпилення – це їх розподіл дрібними частками по багатьох місцях. Розпилення може здійснюватися шляхом випуску радіоактивних газів у атмосферу, виливання рідких радіоактивних матеріалів у водні об'єкти, розсипання порошку над поверхнею, а також через змішування радіоактивних матеріалів з комунальними чи виробничими відходами, додавання їх у сировину, з якої продукуються вироби тощо; 9) руйнування – це також один із способів їх приведення до непридатного стану. Воно охоплює насамперед фізичні зміни.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 265 КК України</p> <p>1) вчинення вказаних вище дій з метою спричинення загибелі людей, шкоди здоров'ю людей, майнової шкоди у великому розмірі або значного забруднення довкілля.</p> <p>ч. 3 ст. 265 КК України</p> <p>2) повторно;</p> <p>3) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>4) загибель людей;</p> <p>5) майнова шкода у великому розмірі;</p> <p>6) значне забруднення довкілля;</p> <p>7) інші тяжкі наслідки.</p>
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 265 КК України)	<p>1) особа, вчинила кримінальне правопорушення, передбачене частиною першою цієї статті;</p> <p>2) добровільно здала органам влади радіоактивні матеріали (джерела іонізуючого випромінювання, радіоактивні речовини або ядерні матеріали, що перебувають у будь-якому фізичному стані в установці або виробі чи в іншому вигляді).</p>

Примітка

У статтях 265, 265-1 КК України майнова шкода вважається заподіяною у великому розмірі, якщо прями збитки становлять суму, яка в триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 265-1. Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію.

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині забезпечення безпеки суспільства від шкідливого впливу радіації.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я людей, власність, незабруднене навколишнє середовище
<i>Предмет:</i>	<p>1) ядерний вибуховий пристрій тобто пристрій, у якому вибух здійснюється завдяки реакції поділу радіоактивних матеріалів (атомний) або перетворення ядер літію у ядра важчих елементів (термоядерний), супроводжується виділенням величезної кількості енергії та радіоактивним випромінюванням;</p> <p>2) пристрій, що розпилює ядерний матеріал – будь-яке пристосування, обладнання, за допомогою якого радіоактивний матеріал і розпилюється на дрібні частини і розноситься в повітрі, воді, інших елементах зовнішнього середовища. Результатом розпилення є радіоактивне забруднення середовища;</p> <p>3) пристрій, що випромінює радіацію – той, що виділяє альфа-, бета- чи гамма-випромінювання.</p>
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що виражається у суспільно небезпечній дії – незаконному виготовленні (створенні або переробці) ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 265-1 КК України</p> <p>1) вчинення вказаних вище дій з метою спричинення загибелі людей, шкоди здоров'ю людей, майнової шкоди у великому розмірі або значного забруднення довкілля.</p> <p>ч. 3 ст. 265-1 КК України</p> <p>2) повторно;</p> <p>3) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>4) загибель людей;</p> <p>5) майнова шкода у великому розмірі;</p> <p>6) значне забруднення довкілля;</p> <p>7) інші тяжкі наслідки.</p>

Стаття 266. Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині забезпечення суспільного спокою від погроз, пов'язаних з неконтрольованим обігом і використання радіоактивних матеріалів.
--------------------------------------	--

<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	воля людини; нормальна діяльність підприємств, установ та організацій, державних органів; життя, здоров'я людини; власність.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 266 КК України 1) погроза вчинити викрадення радіоактивних матеріалів; ч. 2 ст. 266 КК України 2) погроза використати радіоактивні матеріали. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони є обстановка, наявність якої дає підстави побоюватися здійснення відповідної погрози
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета: ч. 1 ст. 266 КК України – примусити фізичну або юридичну особу, міжнародну організацію або державу вчинити будь-яку дію або утриматися від неї; ч. 2 ст. 266 КК України – спричинити загибель людей або інші тяжкі наслідки
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Стаття 267. Порушення правил поведження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині унебезпечення від порушення правил поведження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я людини, екологічна безпека, власність.
<i>Предмет</i>	ч. 1 ст. 267 КК України 1) вибухові речовини; 2) радіоактивні матеріали; ч. 2 ст. 267 КК України: 3) легкозаймісті речовини – це тверді, рідкі, газоподібні та пилоподібні речовини, які здатні спалахувати внаслідок дії незначних факторів. До них належать: самозаймісті речовини, які загоряються внаслідок контакту з атмосферним киснем, водою, іншими окислювачами (білий фосфор, металевий натрій, сірка і т. ін.); речовини, які загоряються під дією удару, стиснення (як правило, газу). Легкозаймистими є деякі вибухові речовини: рідини, з температурою спалаху парів до 28 °С включно; інші речовини (переважно, рідини) з температурою спалаху не більше 61 °С.; 4) їдкі речовини належать ті, які швидко вступають в хімічну реакцію з іншими матеріалами, роз'їдаючи їх, подразнюють чи знищують живі тканини, розчиняють чи змінюють структуру більшості неорганічних речовин. Це – всі види кислот та лугів (сірчана кислота, їдкий натр, негашене вапно тощо). Предметом аналізованого кримінального правопорушення відповідна кислота чи луг можуть бути визнані лише тоді, коли з урахуванням її концентрації та кількості, фізичного стану, використовуваної тари речовина здатна заподіяти шкоду громадській безпеці..
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 267 КК України 1) суспільно небезпечне діяння: а) порушення правил зберігання, використання, обліку, перевезення; б) порушення інших правил поведження з предметами кримінального правопорушення; в) незаконне пересилання цих речовин чи матеріалів поштою або вантажем; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення небезпеки загибелі людей або настання інших тяжких наслідків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком. ч. 2 ст. 267 КК України 1) суспільно небезпечне діяння: незаконне пересилання поштою або вантажем легкозаймистих або їдких речовин; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небез-

	печним наслідком.
Суб'єктивна сторона	діяння у формі порушення правил може бути вчинено як умисно так і необережно, відношення до наслідків характеризується виключно необережною формою вини.
Суб'єкт	особа, на яку покладено обов'язки по дотриманню відповідних правил
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 267 КК України)	наслідки у вигляді загибелі людей або інших тяжких наслідків утворюють кваліфіковані види кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 267 КК України

Стаття 267-1. Порушення вимог режиму радіаційної безпеки

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині забезпечення безпеки населення від негативного впливу радіоактивно забруднених об'єктів.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я людей; довкілля.
<i>Предмет</i>	будь-які речі, що перебувають у межах спеціально виділених зон (зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення («Чорнобильська зона»), незалежно від того, чи вони радіоактивно забруднені, кому належать, скільки часу перебували на території зони тощо. Таким предметом можуть бути і речі, які законно чи незаконно ввезені особою на територію зони відчуження чи відселення і які згодом нею ж переміщуються за межі зони.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 267-1 КК України 1) переміщення вказаних предметів за межі зони; ч. 2 ст. 267-1 КК України 2) придбання з метою використання або збуту предметів, незаконно переміщених із зони відчуження чи відселення; ч. 3 ст. 267-1 КК України 3) збут предметів, незаконно переміщених із зони відчуження чи відселення
Суб'єктивна сторона	прямий умисел для придбання предметів КП: + мета їх використання або збуту
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Вчинення вказаних діянь службовою особою є підставою для застосування ч. 4 ст. 267-1 КК України
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 267-1 КК України 1) вчинення діяння з метою їх збуту; ч. 4 ст. 267-1 КК України 1) службовою особою; 2) повторно; 3) загибелі людей; 4) інші тяжкі наслідки.

Стаття 268. Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині забезпечення безпеки населення від шкідливого впливу відходів і вторинної сировини.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я людини; власність.
<i>Предмет</i>	ч. 1 ст. 268 КК України 1) відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, які утворюються у процесі діяльності людини і в подальшому не використовуються за місцем утворення чи виявлення і яких власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. При цьому радіоактивними відходами вважаються матеріальні об'єкти та субстанції, активність радіонуклідів або радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені діючими нормами, за умов, що використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається; 2) вторинна сировина – це залишки виробництва та побуту (вже використана сировина, тара, відпрацьовані матеріали), які придатні для переробки і використовуються повторно;

	ч. 2 ст. 268 КК України 3) речовини або матеріали, що належать до категорії небезпечних відходів, які забороняються до ввезення на територію України – це відходи, фізичні, хімічні чи біологічні характеристики яких створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини, та які потребують спеціальних методів поводження з ними. До них, зокрема, належать, непотрібні фармацевтичні товари, ліки та препарати, свиняча гноївка (фекалії), каналізаційний мул, азбест (пил та волокна).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) ввезення на територію України; 2) транзит через територію України. Обов'язковою ознакою ввезення або транзиту відходів або вторинної сировини є вчинення без належного дозволу: а) дозвіл відсутній взагалі; б) дозвіл виданий неуповноваженим органом; в) порушенні умови щодо кількості, видів, упаковки тощо відходів або вторинної сировини; г) не дотримання вимог щодо строків, місця ввезення, маршруту транзитного перевезення.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 269. Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин

Основний безпосередній об'єкт	громадська безпека в частині безпечної експлуатації повітряних суден
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я людини; власність
<i>Предмет</i>	1) вибухові речовини; 2) легкозаймисті речовини
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – незаконне перевезення зазначених речовин; 2) місце вчинення кримінального правопорушення – повітряне судно тобто, літальний апарат, що тримається в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні, і здатний маневрувати в тривимірному просторі. До повітряних суден належать як ті, що важчі за повітря (літаки, гелікоптери, планери), так і легші (дирижаблі). Водночас не є повітряними суднами апарати, які підтримуються в повітрі близько до поверхні води чи землі за рахунок тиску повітря, відбитого від поверхні,- судна, човни, всюдиходи на повітряній подушці
Суб'єктивна сторона	умисне ставлення винного до незаконного перевезення зазначених у ч. 1 ст. 269 КК України предметів і необережним ставленням до наслідків, передбачених ч. 2 ст. 269 КК України
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 269 КК України)	1) загибелі людей; 2) інші тяжкі наслідки

Стаття 270. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки

Основний безпосередній об'єкт	пожежна безпека, тобто частина громадської безпеки, яка стосується попередження виникнення і поширення пожеж (неконтрольованого горіння, що супроводжується знищенням матеріальних цінностей та (або) створює загрозу життю і здоров'ю людей) та техногенна безпека техногенна безпека, тобто частина громадської безпеки, яка стосується відсутності ризику виникнення аварій та/або катастроф на потенційно небезпечних об'єктах, а також у суб'єктів господарювання, що можуть створити реальну загрозу їх виникнення.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я людини; власність
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у виді порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки: а) невчинення повністю дій, які особа зобов'язана й могла виконати (невста-

	<p>новлення щитів з пожежним інвентарем, непроведення інструктажу для підлеглих працівників чи неперешкодження вчиненню ними дій, які загрожують пожежею тощо);</p> <p>б) вчинення частини дій, які особа зобов'язана й могла вчинити, чи виконання їх неналежно (заправка не всіх вогнегасників, які повинні бути на об'єкті тощо);</p> <p>в) виконання дій, які заборонені протипожежними правилами (використання відкритого вогню для розігріву двигуна автомашини, віддання підлеглим розпорядження про виконання робіт із порушенням існуючих вимог пожежної безпеки тощо);</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді виникнення пожежі або аварії, якою заподіяно шкоду здоров'ю людей (заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень одній або більше особам) або майнову шкоду у великому розмірі (відповідно до примітки до ст. 270 КК України майнова шкода вважається заподіяною у великих розмірах, якщо прямі збитки становлять суму, яка в триста і більш разів перевищує н.м.д.г.);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.</p>
Суб'єктивна сторона	щодо порушення вимог пожежної або техногенної безпеки може бути як умисною, так і необережною, а щодо наслідків (шкоди здоров'ю людей або майнової шкоди) – лише необережною
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16 років, та на яку покладено обов'язки з дотримання відповідних правил.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 270 КК України)	<p>1) загибель людей;</p> <p>2) майнова шкода в особливо великому розмірі (прямі збитки становлять суму, яка в тисячу і більше разів перевищує н.м.д.г.);</p> <p>3) інші тяжкі наслідки</p>

Стаття 270-1. Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства

Основний безпосередній об'єкт	нормальне функціонування підприємств, установ та організацій ЖКГ, нормальні умови проживання громадян, життя та здоров'я людей
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	право власності
<i>Предмет</i>	<p>1) житловий фонд – це сукупність всіх житлових приміщень незалежно від форм власності, включаючи житлові будинки, спеціалізовані будинки (гуртожитки, готелі-притулки, будинки-інтернати для інвалідів тощо), квартири, службові житлові приміщення, інші житлові приміщення в інших будівлях, придатні для проживання. Це складний інженерний комплекс, який складається з житлових будинків, систем водопостачання та водовідведення, теплоенергетичного обладнання; автоматичних засобів управління та експлуатації; різноманітних мереж комунікацій; протипожежного, ліфтового, санітарно-технічного й іншого устаткування. До житлового фонду не належать нежитлові приміщення в житлових будинках, призначені для торговельних, побутових та інших потреб непромислового характеру;</p> <p>2) об'єкти благоустрою населених пунктів: 1) території загального користування: а) парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; б) пам'ятки культурної та історичної спадщини; в) майдани, площі, бульвари, проспекти; г) вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; г) пляжі; д) кладовища; е) інші території загального користування; 2) прибудинкові території; 3) території будівель та споруд інженерного захисту територій; 4) території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору; 5) інші території в межах населеного пункту, призначені для покращення мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму, захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля;</p> <p>3) об'єкти теплопостачання – теплогенеруючі станції чи установки, теплові електростанції, теплоселектроцентралі, котельні, когенераційні установки, теплові мережі, призначені для виробництва і транспортування теплової</p>

	енергії, а також об'єкти та споруди, основне й допоміжне обладнання, що використовуються для забезпечення безпечної та надійної експлуатації теплових мереж; 4) об'єкти водопостачання – технічні засоби, у тому числі мережі, споруди, устаткування (пристрої), призначені для виробництва, транспортування, розподілу та постачання води споживачам; 5) об'єкти водовідведення, а також їх мережі чи складові (крижки люків, решітки на них тощо) – технічні засоби, включаючи мережі, споруди, устаткування (пристрої), призначені відведення стічних вод із територій промислових, жилих будівель (квартири, приватного будинку)
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у виді знищення або пошкодження об'єктів; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) неможливості експлуатації об'єктів ЖКГ означає втрату можливості використання за призначенням об'єкта ЖКГ власником або споживачем відповідних послуг; б) порушення їх нормального функціонування; в) загрози неможливості експлуатації таких об'єктів; г) загрози порушення їх нормального функціонування; г) небезпеки для життя чи здоров'я людей; д) майнова шкода у великому розмірі (прямі збитки становлять суму, що в триста і більше разів перевищує н.м.д.г.); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком
Суб'єктивна сторона	умисел щодо діяння і найближчих наслідків у вигляді знищення або пошкодження об'єктів ЖКГ і необережністю щодо альтернативних наслідків, перелічених у диспозиції статті.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст.270-1 КК України 1) повторно; 2) загально небезпечним способом; 3) майнова шкода в особливо великому розмірі (прямі збитки становлять суму, що в тисячу і більше разів перевищує н.м.д.г.); ч. 3 ст.270-1 КК України 4) загибель людей; 5) інші тяжкі наслідки

ТЕМА 11.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва

Родовий об'єкт	<p>суспільні відносини, які забезпечують безпеку виробництва, тобто такий технічний стан, за якого нейтралізується можливість уражаючого впливу на людей, майно і довкілля небезпечних та шкідливих виробничих факторів.</p> <p>Під виробництвом слід розуміти не тільки діяльність, пов'язану безпосередньо зі створенням продукції, а й будь-яку діяльність підприємства, установи, організації чи громадянина-суб'єкта підприємницької діяльності, в основі функціонування якої лежить праця людини, спрямована на одержання суспільно-корисного результату.</p> <p>Безпосередні об'єкти окремих кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва залежать передусім від видів безпеки виробництва, рівнів безпеки, характеру можливої шкоди та сфер її поширення.</p>
<i>Додатковий об'єкт</i>	життя, здоров'я, воля, честь, гідність особи, власність
<i>Потерпіла особа</i>	<p>1) особи, які мають постійний або тимчасовий зв'язок з певним підприємством, установою, організацією чи з виробничою діяльністю громадянина-суб'єкта підприємницької діяльності (ст. 271 КК України);</p> <p>2) учасники виробничого процесу, і сторонні особи (статті 272–274 КК України);</p> <p>3) тільки сторонні особи (ст. 275 КК України).</p>
<i>Предмет</i>	промислова продукція, будівлі або споруди (ст. 275 КК України)
Об'єктивна сторона	<p>сконструйовані однотипно і всі вони описані в законі як кримінальні правопорушення з матеріальним складом:</p> <p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння – порушення (недотримання або неналежне дотримання вимог безпеки, передбачених правилами, або здійснення в ході виробничої діяльності дій, прямо заборонених правилами) шляхом дії або бездіяльності вимог безпеки, що містяться в правилах безпеки праці та виробництва.</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки:</p> <p>а) загроза загибелі людей або настання інших тяжких наслідків (ч.ч. 1 ст.ст. 272–275 КК України) потрібно розуміти такі зміни у стані виробничих об'єктів, підприємств, унаслідок яких виникає реальна небезпека життю людей або реальна небезпека заподіяння (настання) іншої шкоди: початок неконтрольованих процесів горіння, виникнення процесів детонації, підвищенні концентрації шкідливих газів в атмосфері, змінах у взаємному розташуванні важких предметів (порушенні їх стійкості) чи зменшенні міцності конструкцій, зростанні тиску газів у резервуарах чи трубопроводах, підведенні електричної напруги до об'єктів, які мають бути знеструмлені тощо;</p> <p>в) заподіяння реальної шкоди здоров'ю потерпілого (ч.ч. 1 ст.ст. 271–275 КК України охоплює види виробничого травматизму або нещасних випадків із сторонніми на виробництві, пов'язані із заподіянням одній особі середньої тяжкості тілесного ушкодження або заподіянням одній чи кільком особам легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності;</p> <p>г) загибель людей (ч.ч. 1 ст.ст. 271–275 КК України) – випадки смерті однієї або кількох осіб;</p> <p>в) інші тяжкі наслідки (ч.ч. 1 ст.ст. 271–275 КК України) – випадки заподіяння тяжких тілесних ушкоджень одній чи кільком особам або середньої тяжкості тілесних ушкоджень двом і більше особам;</p> <p>3) причинний зв'язком між діянням і наслідками (ч.ч. 1 ст.ст. 271–275 КК України) – (у більшості випадків опосередкований).</p> <p>+ місце вчинення кримінального правопорушення (ст.ст. 271, 273, 274 КК України);</p> <p>+ обстановка вчинення кримінального правопорушення (ст. 272 КК України);</p>

	+ час вчинення кримінального правопорушення (ст. 275 КК України).
Суб'єктивна сторона	щодо порушення правил безпеки можуть мати місце умисел або необережність, щодо наслідків – тільки необережність (тобто змішана або необережна форма вини).
Суб'єкт	це особи, які зобов'язані дотримуватися правил безпеки виробництва. За правовим статусом їх можна поділити на три групи: 1) службові особи та громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності, на що прямо вказано у ст. 271 КК України, в інших випадках це впливає із закону (статті 272–275 КК України); 2) робітники і службовці (статті 272–275 КК України); 3) сторонні для виробництва особи (статті 273 і 274 КК України).
Поняття та класифікація	Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва – це суспільно небезпечні, винні та протиправні діяння (дія або бездіяльність), що порушують встановлені вимоги безпеки виробництва, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва можна поділити на дві групи: 1) кримінальні правопорушення у сфері безпеки праці (ст. 271 і 272 КК України); 2) кримінальні правопорушення у сфері безпеки виробництва (ст. 273-275 КК України).

Стаття 271. Порушення вимог законодавства про охорону праці

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують безпеку праці, тобто такий стан умов праці, за якого вплив на працівника небезпечних і шкідливих виробничих чинників усунуто, або вплив шкідливих виробничих чинників не перевищує гранично допустимих значень.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	здоров'я особи.
<i>Потерпіла особа</i>	особа, яка має постійний або тимчасовий зв'язок з даним підприємством, установою, організацією чи з виробничою діяльністю громадянина-суб'єкта підприємницької діяльності, тобто учасник виробничого процесу.
Об'єктивна сторона	Ст. 271 КК України охоплює порушення загальних правил охорони праці, тобто тих, які поширюються на всі галузі та види виробництва, стосуються всіх працівників і забезпечують безпеку осіб, пов'язаних з виробництвом. Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів про охорону праці (дія або бездіяльність): відсутність необхідного інструктажу або поверхневий інструктаж з техніки безпеки, недостатній нагляд за дотриманням правил охорони праці, неогорожені рухомих частин механізмів, незадовільний санітарно-гігієнічний стан виробничих приміщень і робочих місць, несправність робочого устаткування, інструментів та ін.; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) шкода здоров'ю (ч. 1 ст. 271 КК України); б) загибель людей (ч. 2 ст. 271 КК України); в) інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 271 КК України); 3) причинний зв'язок між діянням і наслідками; 4) місце вчинення кримінального правопорушення – виробництво (підприємство, установа, організація або підприємницька діяльність громадянина-суб'єкта такої діяльності).
Суб'єктивна сторона	необережна або змішана форма вини
Суб'єкт	службова особа підприємства, установи, організації або громадянин-суб'єкт підприємницької діяльності.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 271 КК України)	1) загибель людей; 2) інші тяжкі наслідки.

Стаття 272. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою

Основний	безпека виконання робіт з підвищеною небезпекою тобто такий стан, коли не
-----------------	---

<p>безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i></p> <p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>заподіюється і не може бути заподіяна шкода внаслідок експлуатації, ремонту, реконструкції, спорудження певних об'єктів, обладнання, здійснення іншої виробничої діяльності, пов'язаної з підвищеним ризиком (високою ймовірністю завдання шкоди) як учасникам таких робіт, так і стороннім особам, правоохоронюваним інтересам. При цьому має значення не галузь господарства, в якій проводяться певні роботи, а сам характер таких робіт та правил, які порушуються.</p> <p>життя та здоров'я особи</p> <p>як учасники виробничого процесу (робітники і службовці підприємства, де виконуються роботи з підвищеною небезпекою), так і інші особи, включаючи тих, що не мають будь-якого відношення до даного виробництва</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у вигляді порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на виробництві або будь-якому підприємстві, що виражається як в дії, так і в бездіяльності;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки:</p> <p>а) загроза загибелі людей (ч. 1 ст. 272 КК України);</p> <p>б) загроза настання інших тяжких наслідків (ч. 1 ст. 272 КК України);</p> <p>в) заподіяння реальної шкоди здоров'ю потерпілого (ч. 1 ст. 272 КК України)</p> <p>г) загибель людей (ч. 2 ст. 272 КК України);</p> <p>д) інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 272 КК України);</p> <p>3) причинний зв'язок між діянням і наслідками: а) між дією або бездіяльністю, яка полягає в порушенні правил безпеки при виконанні робіт з підвищеною небезпекою, та виникненням або активізацією шкідливих, потенційно небезпечних факторів (тих, які створюють поки що абстрактну небезпеку заподіяння шкоди); б) між виникненням абстрактної небезпеки та наслідками, вказаними в ч. 1 або ч. 2 ст. 272 КК України;</p> <p>4) обстановка вчинення кримінального правопорушення – в ході виконання робіт з підвищеною небезпекою;</p> <p>5) місце вчинення кримінального правопорушення – виробництво (місце, де відбувається процес створення матеріальних благ – виготовлення промислової продукції, вирощування сільськогосподарських рослин тощо) або будь-яке підприємство (вид виробничої установи (установи, на якій здійснюються виготовлення, переробка, ремонт та інші дії з продукцією), де зосереджені верстати, обладнання та містяться підрозділи, що виконують адміністративні, фінансові, постачальницькі та інші функції).</p> <p>До робіт з підвищеною небезпекою належать: електрозварювальні, газополум'яні, наплавочні та паяльні роботи; роботи на кабельних лініях і діючих електроустановках; роботи в зонах дії струму високої частоти, іонізуючого випромінювання, електростатичного та електромагнітного полів; роботи в термічних цехах і дільницях на електротермічних установках підвищеної та високої частоти; виконання газонебезпечних робіт тощо (Перелік робіт з підвищеною небезпекою, затверджений наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 р. № 15).</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>необережна або змішана форма вини</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>особа, яка зобов'язана дотримувати правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Обов'язки з дотримання правил можуть покладатися на особу в зв'язку із обійманою посадою чи виходячи з характеру виконуваної роботи.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 272 КК України)</p>	<p>1) загибель людей;</p> <p>2) інші тяжкі наслідки.</p>

Стаття 273. Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах

Основний безпосередній об'єкт	безпека на вибухонебезпечних підприємствах чи у вибухонебезпечних цехах
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я особи
<i>Потерпіла особа</i>	як працівники вибухонебезпечних підприємств чи цехів, так і сторонні особи
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у вигляді порушенням правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах, що виражається як в дії, так і в бездіяльності;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки:</p> <p>а) загроза загибелі людей (ч. 1 ст. 273 КК України);</p> <p>б) загроза настання інших тяжких наслідків (ч. 1 ст. 273 КК України);</p> <p>в) заподіяння реальної шкоди здоров'ю потерпілого (ч. 1 ст. 273 КК України)</p> <p>г) загибель людей (ч. 2 ст. 273 КК України);</p> <p>в) інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 273 КК України);</p> <p>3) причинний зв'язком між діянням і наслідками;</p> <p>4) місце вчинення кримінального правопорушення:</p> <p>а) вибухонебезпечне підприємство – виробнича установа, яка: має відокремлену територію, організаційну самостійність; займається виробничою діяльністю – виготовленням чи ремонтом продукції виробничого призначення чи товарів народного споживання, добуванням корисних копалин, створенням сільськогосподарської продукції, наданням транспортних послуг тощо; в на якому існує небезпека вибуху.</p> <p>б) вибухонебезпечний цех – це основний структурний підрозділ виробничого підприємства.</p> <p>До категорії вибухонебезпечних можуть бути віднесені не підприємства в цілому, а їх окремі складові (дільниці, відділення, склади, лабораторії), а також установки, обладнання, інші об'єкти, що знаходяться поза межами підприємства.</p> <p>До вибухонебезпечних належать підприємства або окремі цехи: 1) що, використовують, наприклад, аміак, ацетон, бензин, бутан, доменний газ, силон, метан, спирт, толуол, коксовий газ, ефір, сірководень, сірковуглець, уайт-спірит як сировину або основний продукт, або ці речовини виділяються при виробництві; 2) що, виробляють вибухонебезпечні речовини, порох і боєприпаси; 3) збагачувальних і брикетних фабрик (наприклад, цех термічного сушіння, подрібнювальний і пресувальний цехи); 4) хімічна лабораторія, де в результаті різноманітних дослідів утворюються вибухонебезпечні речовини; 5) шахти, небезпечні через можливість виділення газу (метану) або через наявність вугільного, сірчаного або сульфідного пилу, це також шахти з розробки вугільних пластів, схильних до раптових викидів вугілля і газу або ж до самозаймання копалини.</p>
Суб'єктивна сторона	необережна або змішана форма вини
Суб'єкт	особа, яка зобов'язана дотримувати правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах. Обов'язки з дотримання правил можуть покладатися на особу в зв'язку із обійманою посадою чи виходячи з характеру виконуваної роботи.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 273 КК України)	<p>1) загибель людей;</p> <p>2) інші тяжкі наслідки.</p>

Стаття 274. Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки

Основний безпосередній об'єкт	<p>є ядерна або радіаційна безпека виробництва.</p> <p>Ядерна безпека – це дотримання норм, стандартів та умов використання ядерних матеріалів, що забезпечують радіаційну безпеку.</p> <p>Радіаційна безпека – дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, що встановлені нормами, правилами та стандартами з безпеки.</p>
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я особи

<i>Потерпіла особа</i>	як працівники виробництва, на якому використовуються ядерні або радіоактивні матеріали, так і особи, які не мають до такого виробництва відношення.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді порушення правил ядерної або радіаційної безпеки як в дії, так і в бездіяльності зокрема, у допуску до робіт в умовах радіоактивного випромінювання працівників, не забезпечених засобами дозиметричного контролю; непроведенні дезактивації обладнання; порушенні порядку утилізації відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання; використанні ядерної енергії без отримання належних дозволів, передбачених законом); 2) суспільно небезпечні наслідки: а) загроза загибелі людей (ч. 1 ст. 274 КК України); б) загроза настання інших тяжких наслідків (ч. 1 ст. 274 КК України); в) заподіяння реальної шкоди здоров'ю потерпілого (ч. 1 ст. 274 КК України) г) загибель людей (ч. 2 ст. 274 КК України); в) інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 274 КК України); 3) причинний зв'язком між діянням і наслідками; 4) місце вчинення кримінального правопорушення – виробництво.
Суб'єктивна сторона	необережна або змішана форма вини
Суб'єкт	особа, яка зобов'язана дотримувати правил ядерної або радіаційної безпеки. Обов'язки з дотримання правил можуть покладатися на особу в зв'язку із обійманою посадою чи виходячи з характеру виконуваної роботи.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 274 КК України)	1) загибель людей; 2) інші тяжкі наслідки.

Стаття 275. Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд

Основний безпосередній об'єкт	безпека використання промислової продукції та безпечне використання будівель і споруд.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я особи.
<i>Предмет</i>	1) промислова продукція – це продукти діяльності, створені для задоволення потреб інших людей, суспільства в цілому в умовах машинного високотехнологічного, як правило, масового виробництва. Для промислової продукції (на відміну від кустарних виробів, експериментальних зразків, результатів навчальних вправ чи наукових дослідів) характерним є її виготовлення в умовах налагодженого виробництва, з використанням відлагоджених технологій, за наявності креслень та іншої нормативно-технічної документації, контролю за якістю тощо. До промислової продукції належать засоби виробництва і товари народного споживання як створені заново, так і реконструйовані чи такі, що пройшли ремонт в заводських умовах; 2) будівлі і споруди – це будь-які штучні, створені людьми будівельні об'єкти – житлові будинки, склади, цехи, мости, тунелі тощо.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді у виді порушення правил безпечного використання промислової продукції або правил безпечної експлуатації будівель чи споруд (може бути вчинене шляхом дії або бездіяльності і може полягати у: даванні вказівки про виготовлення промислової продукції з матеріалів, заборонених для використання через високу токсичність, легкозаймистість; дозволі на зменшення товщини несучих стін в ході проектування будинку; відсутності контролю за діями інших працівників тощо); 2) суспільно небезпечні наслідки: а) загроза загибелі людей (ч. 1 ст. 275 КК України); б) загроза настання інших тяжких наслідків (ч. 1 ст. 275 КК України); в) заподіяння реальної шкоди здоров'ю потерпілого (ч. 1 ст. 275 КК України) г) загибель людей (ч. 2 ст. 275 КК України); в) інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 275 КК України); 3) причинний зв'язком між діянням і наслідками;

	<p>4) час вчинення кримінального правопорушення – час <u>для промислової продукції</u></p> <p>а) розроблення тобто попередні етапи її створення, на яких закладаються умови безпечності готових виробів – видача завдання, визначення параметрів, яким має відповідати продукція, вибір матеріалів, обладнання та технологій, які будуть використовуватися;</p> <p>б) конструювання включає створення проектно-технологічної документації (креслень, технологічних карт), яка використовується при виготовленні продукції та контролю за її якістю (безпечністю);</p> <p>в) виготовлення включає всі види технологічних операцій, у ході яких із сировини, напівфабрикатів, комплектуючих створюється нова продукція або ж відбувається відновлення якості раніше створених виробів у ході їх промислової реконструкції, ремонту чи зберігання промислової продукції;</p> <p>г) зберігання слід оцінювати дії, спрямовані на збереження продукції від втрати, пошкодження.</p> <p><u>для будівель і споруд</u></p> <p>а) проектування – дії, які полягають в розробці плану будівель і споруд, включаючи вибір місця його розташування, встановлення вимог до майбутнього об'єкта, матеріалів, з якого він буде створений, та обладнання, що буде в ньому встановлене, виготовлення креслень та іншої будівельної документації, вибір комплектуючих, а також технологій, інструментів, виконавців робіт тощо.</p> <p>б) будівництво включає власне процес спорудження об'єкта від пошукових і геодезичних робіт до його прийняття в експлуатацію.</p> <p>Не охоплюються об'єктивною стороною розглядуваного кримінально протиправного діяння, вчинені в ході утилізації продукції, демонтажу будівель і споруд.</p>
Суб'єктивна сторона	необережна або змішана форма вини
Суб'єкт	громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності, службові особи, конструктори, проектувальники, працівники промислового або будівельного виробництва, які зобов'язані дотримувати правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 275 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) загибель людей; 2) інші тяжкі наслідки.

ТЕМА 12.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додаткові безпосередні об'єкти</i></p> <p><i>Предмет</i></p> <p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>суспільні відносини, які забезпечують безпеку руху та експлуатації усіх видів механічного транспорту, тобто такий стан, за якого не заподіюється і не може бути заподіяна шкода життю і здоров'ю людей, власності, іншим соціальним цінностям внаслідок руху або експлуатації джерел підвищеної небезпеки транспортних засобів відповідних видів, а також функціонування матеріальної інфраструктури об'єктів транспорту.</p> <p>життя та здоров'я особи, власність, довкілля, інші блага.</p> <p>1) транспортні засоби; 2) шляхи сполучення; 3) споруди на шляхах сполучення; 4) транспортні комунікації; 5) вокзали, аеродроми, порти, станції та інші транспортні підприємства, установи і організації; 6) засоби зв'язку, сигналізації, автоматизації, які забезпечують безпеку руху транспортних засобів та інші.</p> <p>1) працівники транспорту; 2) близькі особи працівників транспорту; 3) користувачі транспортних засобів та ін.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Більшість <i>кримінальних правопорушень з матеріальним складом</i> (наприклад, порушення правил повітряних польотів), менша частина — з <i>формальним</i> (наприклад, ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха). У кримінальних правопорушеннях з матеріальним складом об'єктивна сторона містить у собі діяння, наслідки і причинний зв'язок між ними. Діяння саме в цих кримінальних правопорушеннях виражаються в дії, тобто в активній поведінці особи. Кримінальні правопорушення з формальним складом характеризуються як дією (наприклад, угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна), так і бездіяльністю (неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден) і не вимагають настання суспільно небезпечних наслідків.</p> <p>В деяких випадках кримінальним правопорушенням розділу із об'єктивної сторони властиві і інші ознаки. Зокрема, спосіб вчинення кримінального правопорушення (шляхом погрози вбивством, заподіянням тяжких тілесних ушкоджень або погрози знищенням майна) і обстановка вчинення кримінального правопорушення (неповідомлення капітаном назви свого судна – при зіткненні суден) тощо.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>Кримінальні правопорушення з формальним складом вчиняються з прямим умислом. Для кримінальних правопорушень з матеріальним складом характерним є їх вчинення з необережності.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. За деякі кримінальні правопорушення знижено вік відповідальності до 14 років. У деяких випадках суб'єктом може виступати працівник транспорту або особа, на яку покладені певні відповідні обов'язки.</p>
<p>Поняття та класифікація</p>	<p>Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту – це передбачені кримінальним законом України умисні та необережні суспільно небезпечні діяння, що посягають на безпеку руху, експлуатацію або нормальну роботу залізничного, повітряного, водного, магістрального</p>

	<p>трубопровідного, автомобільного та міського електричного транспорту, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>За безпосереднім об'єктом:</p> <p>1) кримінальні правопорушення, що посягають на безпеку руху та експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (статті 276 – 285 КК України);</p> <p>2) кримінальні правопорушення, що посягають на безпеку руху та експлуатації автомобільного та міського електротранспорту (статті 286-290 КК України);</p> <p>3) інші кримінальні правопорушення, що посягають на безпечну роботу транспорту (статті 291 і 292 КК України).</p>
--	---

Стаття 276. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного або повітряного транспорту

Безпосередній об'єкт	безпека руху, експлуатації та ремонту залізничного, водного або повітряного транспорту, засобів сигналізації та зв'язку конкретного виду транспорту.
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) порушення правил безпеки руху:</p> <p>– на <i>залізничному транспорті</i> – перевищенні швидкості руху, у прояві неуважності при виконанні маневрових робіт, у проїзді сигналу світлофора, що забороняє рух, та ін.;</p> <p>– на <i>водному транспорті</i> – це порушення правил причалювання і швартування суден у відсутності постійного спостереження за станом водного шляху, неправильне розходження із зустрічними суднами і т. д.</p> <p>– на <i>повітряному транспорті</i> – це порушення правил посадки літальних апаратів, недотримання встановлених маршрутів і висоти польоту, перевищення швидкості при посадці та ін.</p> <p>б) порушення правил експлуатації залізничного, водного або повітряного транспорту – полягає в недотриманні габаритів, порядку укладання вантажів і їхнього закріплення, у недотриманні вимог, рекомендованих до технічного стану засобів транспорту, окремих його механізмів і т. ін.;</p> <p>в) недоброякісний ремонт технічних засобів транспорту.</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді:</p> <p>ч. 1 ст. 276 КК України</p> <p>а) створення небезпеки для життя людей;</p> <p>б) настання інших тяжких наслідків;</p> <p>ч. 2 ст. 276 КК України</p> <p>в) заподіяння тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень;</p> <p>г) завдання великої матеріальної шкоди;</p> <p>ч. 3 ст. 276 КК України</p> <p>г) загибель людей;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий або непрямої умисел або кримінально протиправна недбалість до діяння. До наслідків вина може бути у вигляді кримінально протиправної самовпевненості або недбалості.
Суб'єкт	працівник залізничного, водного або повітряного транспорту.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 276 КК України</p> <p>1) заподіяння кримінальним правопорушенням потерпілому середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень;</p> <p>2) заподіяння великої матеріальної шкоди;</p> <p>ч. 3 ст. 276 КК України</p> <p>3) загибель людей.</p>

Стаття 276–1. Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин

Безпосередній об'єкт	безпека польотів повітряних суден.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) здійснення професійної діяльності членом екіпажу у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин;</p>

	2) обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	член екіпажу повітряного судна або диспетчер керування повітряним рухом (диспетчер служби руху).

Стаття 277. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів

Основний безпосередній об'єкт	безпека використання шляхів сполучення і транспортних засобів всіх видів транспорту, крім трубопровідного.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя людини.
<i>Предмет</i>	<p>1) шляхи сполучення – це залізничне полотно з рейками, шпалами, насипом на магістральних і під'їзних шляхах; злітні смуги, доріжки для вирулювання; фарватери, канали; автомобільні дороги;</p> <p>2) споруди, розташовані на шляхах сполучення – це пасажирські платформи, навантажувально-розвантажувальні рампи, мости, віадуки, тунелі, естакади, підпірні стіни, сітки для попередження падіння каміння, причали, шлюзи, тягові станції та опори фунікулерів, канатних доріг, шлагбауми, бакени, маяки, шляхові знаки;</p> <p>3) рухомий склад і судна включає в себе залізничний, водний або повітряний транспорт;</p> <p>4) засоби зв'язку і сигналізації – це світлофори, семафори, локатори, системи телеметрії і дистанційного керування, радіостанції, пеленгатори тощо.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) руйнування шляхів сполучення, споруд на них, рухомого складу або суден, засобів зв'язку – це протиправний вплив на ці предмети шляхом порушення їх цілісності й структури, внаслідок чого вони стають непридатними для експлуатації згідно зі своїм цільовим призначенням;</p> <p>б) їх пошкодження – це протиправний вплив на ці предмети, коли з ладу виводяться окремі їх частини й механізми, тому вони в цілому стають непридатними для експлуатації згідно зі своїм цільовим призначенням;</p> <p>в) інші дії, спрямовані на приведення зазначених предметів у непридатний для експлуатації стан – це будь-які дії, внаслідок яких відбуваються зміни, що унеможливають або істотно ускладнюють використання об'єктів транспорту без шкоди для безпеки руху (вимкнення живлення, підключення обладнання, яке спотворює сигнали, підкладення сторонніх предметів на шляхи сполучення і т. д.). При цьому самі об'єкти транспорту можуть і не пошкоджуватися, але їх безпечна експлуатація стає неможливою.</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді:</p> <p>а) наслідки першого рівня (проміжні) – зміна в самих об'єктах транспорту (їх руйнування, пошкодження, приведення в непридатний для експлуатації стан);</p> <p>б) наслідки другого рівня:</p> <p>ч. 1 ст. 277 КК України</p> <ul style="list-style-type: none"> - аварії поїзда, судна – це подія, пов'язана з пошкодженням поїзда, судна або шляхів сполучення (зіткнення, сходження з рейок, затоплення); - можливість спричинення аварії поїзда, судна; - порушення нормальної роботи транспорту охоплює припинення руху, значні порушення розкладу, необхідність значних зусиль, засобів, часу для ліквідації наслідків аварії тощо; - створення небезпеки для життя людей чи небезпеки настання інших тяжких наслідків. <p>ч. 2 ст. 277 КК України</p> <ul style="list-style-type: none"> - спричинення потерпілому середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень; заподіяння великої матеріальної шкоди; <p>ч. 3 ст. 277 КК України</p> <ul style="list-style-type: none"> - загибель людей. <p>3) причинний зв'язок а) між діянням суб'єкта і змінами в об'єктах транспорту;</p>

	б) між руйнуванням, пошкодженням чи приведенням в непридатний стан об'єктів транспорту і наслідками, вказаними в диспозиції відповідної частини ст. 277 КК України.
Суб'єктивна сторона	умисел щодо діяння і необережність до наслідків.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 277 КК України 1) спричинення потерпілому середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень; 2) заподіяння великої матеріальної шкоди; ч. 3 ст. 277 КК України 3) загибель людей.

Стаття 278. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна

Безпосередній об'єкт	контрольоване використання засобів залізничного, водного і повітряного транспорту.
<i>Предмет</i>	1) залізничний рухомий склад – це пасажирський чи вантажний потяг, локомотив, дрезина і т. ін.; 2) повітряне судно – це літальний апарат, підтримуваний в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям (літаки, вертольоти, дирижаблі і т. ін.); 3) морський чи річковий склад – це пасажирські, вантажні, рибальські, допоміжні (буксири), рятувальні та інші судна. Не є предметом кримінального правопорушення: всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення характеризується двома альтернативними діями: 1) угон – це самовільне заволодіння транспортним засобом та поїздка на ньому. 2) захоплення транспортного засобу – це встановлення фактичного контролю над ним, отримання можливості для його використання на власний розсуд, включаючи обмеження доступу до нього інших осіб, перешкоджання руху і т. д.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку. Можуть виступати і особи з числа членів екіпажу транспортного засобу, якщо вони не виконують обов'язкові розпорядження власника чи уповноваженого ним органу або органів управління рухом.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 278 КК України 1) за попередньою змовою групою осіб; 2) поєднано з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого; ч. 3 ст. 278 КК України 3) вчинено організованою групою; 4) поєднано з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілих; 5) спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки.

Стаття 279. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства

Безпосередній об'єкт	нормальна робота транспорту, контрольоване використання стаціонарних транспортних об'єктів, а також безпека функціонування транспортних комунікацій, руху та експлуатації транспорту, безпека експлуатації всієї транспортної системи.
<i>Предмет</i>	1) транспортні комунікації (ч. 1 ст. 279 КК України) – це шляхи сполучення, споруди на них, засоби сигналізації та зв'язку всіх видів транспорту, включаючи й трубопровідний. На трубопровідному транспорті до комунікацій належать трубопроводи, а також компресорні станції, лінії сигналізації, зв'язку, пристрої для захисту від корозії; 2) вокзали, аеродроми, порти, станції та інші транспортні підприємства, установи та організації (ч. 2 ст. 279 КК України) – це види стаціонарних транспортних об'єктів (транспортних комунікацій).
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 279 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія, що полягає в блокуванні транспортних комуні-

	<p>кацій;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді:</p> <p>а) порушення нормальної роботи транспорту – припинення руху, значні порушення розкладу, необхідність значних зусиль, засобів, часу для ліквідації наслідків аварії тощо;</p> <p>б) створення небезпеки для життя людей або загрози настання інших тяжких наслідків;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками;</p> <p>4) спосіб вчинення кримінального правопорушення:</p> <p>а) влаштування перешкод може здійснюватися шляхом розміщення на вулицях, дорогах, залізничних коліях, злітній смузі колод, шпал, каменів, залізобетонних конструкцій, транспортних засобів, сільськогосподарських, будівельних та інших механізмів, що не дають можливості рухатися транспортним засобам. Технічна система транспорту може бути паралізована шляхом припинення подачі паливно-мастильних матеріалів, води, газу, відключення електроенергії, засобів зв'язку, сигналізації чи автоматики, що забезпечують керування транспортом, а також шляхом перекриття доріг, вулиць за допомогою натовпу людей, стада тварин і т. п.;</p> <p>б) відключення енергопостачання;</p> <p>в) інші способи – наприклад, виставлення пікетів, постів, перекриття шлагбаумів, вимкнення засобів сигналізації чи зв'язку чи увімкнення їх в режимі заборони руху, перекриття засувки трубопроводів, влаштування перепон для радіозв'язку чи сприйняття сигналів регулювання руху.</p> <p>ч. 2 ст. 279 КК України захоплення вокзалу, аеродрому, порту, станції або іншого транспортного підприємства, установи або організації</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел щодо заборонених дій; щодо наслідків, то вина може виражатись як в умислі, так і в необережності.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Можуть бути і працівники транспорту, які обслуговують транспортні комунікації.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 279 КК України)	1) загибель людей; 2) інші тяжкі наслідки, зокрема, заподіяння одному потерпілому смерті чи хоча б одному тяжкого тілесного ушкодження.

Стаття 280. Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків

Безпосередній об'єкт	встановлений законом порядок виконання працівниками транспорту своїх службових обов'язків, нормальна робота транспорту, безпека його руху та експлуатації.
<i>Потерпіла особа</i>	<p>а) працівники транспорту – службові та неслужбові особи – члени екіпажів транспортних засобів; працівники, які забезпечують рух і експлуатацію транспорту (диспетчери, чергові, працівники, які готують транспортні засоби до рейсу, тощо); керівники та інші службові особи транспортних підприємств та організацій;</p> <p>б) близькі особи – близькі родичі, а також інші особи, життя, здоров'я та благополуччя яких з різних підстав не є байдужими для службової особи або громадянина, який виконує громадський обов'язок (член сім'ї, наречена тощо).</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) примушування до невиконання службових обов'язків – спонукання працівника транспорту до бажаної для винного поведінки;</p> <p>2) способом вчинення кримінального правопорушення є:</p> <p>а) погроза вбивством;</p> <p>б) погроза заподіяння тяжких тілесних ушкоджень;</p> <p>в) погроза знищення майна.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 280 КК України</p> <p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>ч. 3 ст. 280 КК України</p>

	3) вчинення організованою групою; 4) поєднання з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого; 5) спричинення загибелі людей; 6) спричинення інших тяжких наслідків.
--	---

Стаття 281. Порушення правил повітряних польотів

Безпосередній об'єкт	безпека руху на повітряному транспорті.
<i>Предмет</i>	повітряний транспорт – вид транспорту, де як транспортний засіб для перевезення пасажирів, пошти і вантажів використовуються повітряні судна важчі за повітря.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді: а) порушення правил повітряних польотів – вчинення дій, які заборонені цими правилами (наприклад, паління на борту повітряного судна, перевезення легкозаймистих речовин, самовільне відчинення дверей), або ж у невиконанні тих приписів, які особа могла і повинна була виконати (відмова від користування ременями безпеки тощо). 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення небезпеки для життя людей або настання інших тяжких наслідків; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел або кримінально протиправна недбалість щодо діяння. Стосовно наслідків вина може бути тільки необережною (кримінально протиправна самовпевненість або недбалість).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і не є працівником повітряного транспорту.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 281 КК України 1) заподіяння потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень; 2) завдання великої матеріальної шкоди; ч. 3 ст. 281 КК України 3) загибель людей; 4) інші тяжкі наслідки.

Примітка:

Правила безпеки польотів повітряних суден – це нормативно-правові акти, які регламентують політ повітряних суден, а також вказівки командира та членів екіпажу повітряного судна, які впливають з них і є обов'язковими для осіб, що перебувають на ньому під час польоту.

Стаття 282. Порушення правил використання повітряного простору

Безпосередній об'єкт	безпека використання повітряного простору України.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя людей.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у порушенні правил використання повітряного простору в ході пуску ракет, проведенні всіх видів стрільби, вибухових робіт, інших дій у повітряному просторі: а) вчиненні дій, які заборонені правилами (пуск ракет у зоні повітряних польотів; здійснення вибухових робіт поблизу злітно-посадочних смуг до або після дозволеного часу, проведення навчальних стрільб невідповідними боеприпасами, запуск повітряних куль в місцях чи на висотах, де здійснюються повітряні польоти; проведення змагань, інші дії з птахами, які можуть викликати їх зіткнення з літальними апаратами тощо); б) невиконанні дій, які особа може і повинна вчинити відповідно до вимог правил безпеки повітряних польотів (наприклад, неузгодження монтажних робіт, які виконуються з використанням вертольотів, з органами обслуговування повітряного руху, невключення сигнальних вогнів на телевізійних вежах чи висотних будинках); 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення загрози безпеці повітряних польотів; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.

Суб'єктивна сторона	прямий умисел або кримінально протиправна недбалість щодо вчинення кримінального правопорушення. Вина щодо наслідків діяння може бути тільки необережною (кримінально протиправна самовпевненість або недбалість).
Суб'єкт	особа, яка відповідає за безпечний пуск ракет, проведення відповідних видів стрільби, вибухових робіт або за дотриманням правил техніки безпеки на певній ділянці роботи.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 282 КК України: 1) заподіяння середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень; 2) завдання великої матеріальної шкоди; ч. 3 ст. 282 КК України: 3) загибель людей.

Стаття 283. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда

Безпосередній об'єкт	безпека руху та експлуатації залізничного транспорту.
<i>Предмет</i>	пасажирські, вантажні або інші спеціальні поїзди.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді самовільного без нагальної потреби зупинення поїзда – полягає у припиненні руху поїзда до повної зупинки; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді: а) створення загрози загибелі людей або інших тяжких наслідків; б) реальне заподіяння шкоди здоров'ю потерпілого (нею охоплюється, зокрема, заподіяння легких тілесних ушкоджень одній чи кільком особам або середньої тяжкості одній особі); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; 4) способи вчинення кримінального правопорушення: а) стоп-краном – застосування важелів гальмівної системи, розташованих у вагонах; б) шляхом роз'єднання повітряної гальмової магістралі – падіння тиску в цій магістралі, яке веде до спрацьовування гальм і повної зупинки поїзда; в) іншим способом – використання можливостей гальмівної системи рухомого складу чи інших технічних засобів, внаслідок чого унеможливується рух вимкнення двигуна, відключення електроенергії на тягових підстанціях, подача сигналів про зупинення поїзда, у т. ч. шляхом використання сигналізації, semaфорів тощо.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел до суспільно небезпечного діяння. Ставлення до наслідків у формі необережності.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і не є працівником залізниці.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 283 КК України)	1) спричинення загибелі людей; 2) спричинення інших тяжких наслідків.

Стаття 284. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха

Безпосередній об'єкт	безпека осіб, які зазнали лиха на водних шляхах, а також безпека руху та експлуатації водного транспорту.
<i>Потерпілі</i>	1) екіпаж та пасажери судна, з яким відбулося зіткнення; 2) зустрінуті в морі або на іншому водному шляху особи, які зазнали лиха.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна бездіяльність: а) невчиненні дій, які необхідні для подання допомоги (ненадання рятувальних засобів, продуктів, одягу особам, які зазнали лиха; ігнорування сигналів тих, хто терпить лихо); б) вчиненні лише частини дій (наприклад, прийняття на борт не всіх осіб, які зазнали лиха). 2) місце вчинення кримінального правопорушення – відкрите море, територіальні води будь-якої держави, інші водні шляхи (річки, озера тощо).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	капітан судна або особа, яка виконує його обов'язки

Стаття 285. Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден

Безпосередній об'єкт	безпека руху та експлуатації транспорту в частині забезпечення встановленого порядку розслідування аварій на морі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна бездіяльність: а) неповідомлення членам екіпажу чи пасажиром іншого судна, з яким відбулося зіткнення, даних про своє судно – його назви, порту прописки, місця свого відправлення і призначення; б) повідомлення лише частини необхідних даних; в) повідомлення неправдивих даних. 2) місце вчинення кримінального правопорушення – відкрите море, територіальні води будь-якої держави.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	капітан судна або особа, яка виконує його обов'язки

Стаття 286. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами

Основний безпосередній об'єкт	безпека руху й експлуатації автомобільного та деяких інших видів транспорту.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я особи.
<i>Предмет</i>	транспортні засоби – всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби, що приводяться в рух за допомогою двигуна або електродвигуна потужністю понад 3 кВт.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, яке полягає у: а) вчиненні дій, які заборонені правилами (проїзд на забороняючий сигнал світлофора, експлуатація автомобіля з певними технічними несправностями тощо); б) невиконанні дій, які особа може і зобов'язана вчинити відповідно до вимог правил безпеки руху й експлуатації транспорту (незниження швидкості руху відповідно до дорожньої обстановки чи приписів дорожніх знаків, неправильне користування зовнішніми світловими приладами); 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді заподіяння фізичної шкоди; ч. 1-у вигляді середньої тяжкості тілесних ушкоджень, ч. 2 – тяжкі тілесні ушкодження або смерть потерпілого, ч. 3 – загибель кількох осіб. 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; 4) обстановка дорожнього руху, тобто в процесі пересування транспортного засобу. Тому не охоплюється ст. 286 КК України заподіяння шкоди під час ремонту транспортних засобів чи в ході виконання ними певних спеціальних (не транспортних) операцій (наприклад, під час переміщення ґрунту бульдозером, збирання врожаю самохідним комбайном).
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність щодо діяння. До наслідків ставлення може бути тільки необережним (кримінально протиправна самовпевненість або недбалість).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і керує транспортним засобом. Особою, яка керує транспортним засобом, вважаються: водій; інструктор, який керує навчальним водінням; службова особа, яка дає водію обов'язкові для виконання вказівки. При цьому не мають значення наявність чи відсутність в особі права володіння чи користування цим транспортним засобом, посвідчення на право управління транспортним засобом.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 286 КК України 1) спричинення смерті потерпілого або заподіяння тяжкого тілесного ушкодження одному чи кільком потерпілим. Якщо під час дорожньої події заподіяно тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості, то вчинене кваліфікується за частиною статті, яка передбачає найбільш тяжкий вид ушкоджень; ч. 3 ст. 286 КК України:

2) спричинення загибелі кількох осіб.

Стаття 286-1. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння

Основний безпосередній об'єкт	безпека руху й експлуатації автомобільного та деяких інших видів транспорту.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я особи.
<i>Предмет</i>	транспортні засоби – всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби, що приводяться в рух за допомогою двигуна з робочим об'ємом 50 куб. см і більше або електродвигуна потужністю понад 3 кВт.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, яке полягає у: а) вчиненні дій, які заборонені правилами (проїзд на забороняючий сигнал світлофора, експлуатація автомобіля з певними технічними несправностями тощо); б) невиконанні дій, які особа може і зобов'язана вчинити відповідно до вимог правил безпеки руху й експлуатації транспорту (незниження швидкості руху відповідно до дорожньої обстановки чи приписів дорожніх знаків, неправильне користування зовнішніми світловими приладами); 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді заподіяння фізичної шкоди; ч. 1-у вигляді середньої тяжкості тілесних ушкоджень, ч. 2 – тяжкі тілесні ушкодження або смерть потерпілого, ч. 3 – загибель кількох осіб. 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; 4) обстановка дорожнього руху, тобто в процесі пересування транспортного засобу. Тому не охоплюється ст. 286 КК України заподіяння шкоди під час ремонту транспортних засобів чи в ході виконання ними певних спеціальних (не транспортних) операцій (наприклад, під час переміщення ґрунту бульдозером, збирання врожаю самохідним комбайном).
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність щодо діяння. До наслідків ставлення може бути тільки необережним (кримінально протиправна самовпевненість або недбалість). + стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і керує транспортним засобом. Особою, яка керує транспортним засобом, вважаються: водій; інструктор, який керує навчальним водінням; службова особа, яка дає водію обов'язкові для виконання вказівки. При цьому не мають значення наявність чи відсутність в особі права володіння чи користування цим транспортним засобом, посвідчення на право управління транспортним засобом.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 286 КК України 1) заподіяння тяжкого тілесного ушкодження одному чи кільком потерпілим. Якщо під час дорожньої події заподіяно тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості, то вчинене кваліфікується за частиною статті, яка передбачає найбільш тяжкий вид ушкоджень; ч. 3 ст. 286 КК України: 2) спричинення смерті потерпілого ч. 4 ст. 286 КК України: 3) спричинення загибелі кількох осіб.

Стаття 287. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації

Основний безпосередній об'єкт	безпека експлуатації транспортних засобів.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя та здоров'я особи.

<i>Предмет</i>	транспортні засоби – всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби, що приводяться в рух за допомогою двигуна з робочим об'ємом 50 куб. см і більше або електродвигуна потужністю понад 3 кВт.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) випуску в експлуатацію завідомо технічно несправних транспортних засобів – усну, так і письмову згоду, розпорядження, вказівку особи, відповідальної за технічний стан чи експлуатацію транспортних засобів, про використання у сфері дорожнього руху якогось із них з такими технічними несправностями, за якими його експлуатація відповідно до розділу 31 Правил дорожнього руху заборонена (несправності гальмівної системи і рульового керування, неналежний стан коліс, шин, зовнішніх світлових приладів тощо); б) допуску до керування транспортним засобом особи, яка перебуває в стані сп'яніння, під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, або не має права на керування транспортним засобом; в) іншого грубого порушення правил експлуатації транспорту, що забезпечують дорожній рух: (грубе порушення режиму роботи водіїв; відсутність контролю за технічним станом транспортних засобів; надання дозволу на використання не обладнаного належним чином вантажного транспортного засобу на перевезення пасажирів, перевантаженого транспортного засобу чи завантаженого з порушеннями вимог правил дорожнього руху; – 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді спричинення потерпілому середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження чи його смерті; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел щодо діяння та необережність щодо наслідків.
Суб'єкт	особи, що обіймають посади, пов'язані з відповідальністю за технічний стан або експлуатацію транспортних засобів.

Стаття 288. Порушення нормативно-правових актів, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху

Основний безпосередній об'єкт	безпека експлуатації дорожніх споруд.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	здоров'я або життя особи.
<i>Предмет</i>	1) автомобільні дороги – лінійний комплекс інженерних споруд, призначений для безперервного, безпечного і зручного руху транспортних засобів. 2) вулиці – це автомобільні дороги, призначені для руху транспорту та пішоходів, прокладання наземних та підземних інженерних мереж в межах населених пунктів. 3) залізничні переїзди – місця перетину автомобільних доріг чи вулиць із залізничними дорогами. 4) інші дорожні споруди – будь-які споруди, призначені для забезпечення руху транспортних засобів, подолання природних та інших перешкод, стабільного функціонування доріг та вулиць, організації дорожнього руху. Вони включають інженерні споруди (мости, шляхопроводи, естакади, віадукі, тунелі, наземні та підземні пішохідні переходи, наплавні мости та паромні переправи, розв'язки доріг, підпірні стінки, галереї, уловлюючі з'їзди, снігозахисні споруди, протилавинні та протиселеві споруди тощо), а також спеціальні споруди та засоби, які забезпечують безпечні та зручні умови руху (освітлення, технологічний зв'язок, вимірювання вагових та габаритних параметрів транспортних засобів, примусового зменшення швидкості), об'єкти дорожнього сервісу (місця для зупинки та стоянки транспортних засобів, майданчики для відпочинку тощо).
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння у вигляді порушення правил, норм і стандартів, які регламентують пов'язані з безпекою руху вимоги до проведення певних робіт, а також до стану побудованих, реконструйованих, відремонтованих чи

	таких, які перебувають в експлуатації, транспортних споруд; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді спричинення потерпілому середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження чи його смерті; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність щодо вчинення діяння; ставлення до наслідків в формі кримінально протиправної самовпевненості або недбалості.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і є відповідальною за будівництво, реконструкцію, ремонт, утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, мостів, шляхопроводів та інших дорожніх споруд, а також особа, яка виконує такі роботи.

Стаття 289. Незаконне заволодіння транспортним засобом

Безпосередній об'єкт	контрольоване використання транспортних засобів.
<i>Предмет</i>	транспортні засоби – всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби, що приводяться в рух за допомогою двигуна з робочим об'ємом 50 куб. см і більше або електродвигуна потужністю понад 3 кВт.
Об'єктивна сторона	полягає у незаконному заволодінні транспортним засобом, тобто вчинене умисно, з будь-якою метою протиправне вилучення будь-яким способом транспортного засобу у власника чи користувача всупереч їх волі. Заволодіння може здійснюватися таємно або відкрито, шляхом обману чи зловживання довірою. Воно може мати місце і під час руху транспортного засобу, коли винний установлює контроль, примушуючи водія виконувати його розпорядження і рухатися в зазначеному напрямку. Заволодіння носить протиправний характер. Це означає, що винний не має права на використання транспортного засобу для поїздки на ньому. Закінченим кримінальним правопорушенням вважається з моменту, коли винний отримав можливість керувати транспортним засобом і здійснювати рух на ньому.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, а за ч. ч. 2, 3 ст. 289 КК України – 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 289 КК України 1) за попередньою змовою групою осіб; 2) повторно (раніше вчинила незаконне заволодіння транспортним засобом або кримінальне правопорушення, передбачене статтями 185–187, 189–191, 262, 290, 410 КК України); 3) у поєднанні з насильством, що не є небезпечним для життя або здоров'я потерпілого, або погрозою застосування такого насильства; 4) з проникненням у приміщення чи інше сховище; 5) з використанням електронних пристроїв для втручання в роботу технічних засобів охорони; 5) якщо предметом незаконного заволодіння є транспортний засіб, вартість якого становить від ста до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян). ч. 3 ст. 289 КК України: 1) організованою групою; 2) у поєднанні з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого або з погрозою застосування такого насильства; 3) якщо предметом незаконного заволодіння є транспортний засіб, вартість якого у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян)
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 289 КК України)	а) вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 289 КК України вперше; б) добровільно заявила про це правоохоронним органам; в) повернула транспортний засіб власнику; г) повністю відшкодувала завдані збитки.

Стаття 290. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу

Основний	порядок обліку та реєстрації транспортних засобів.
-----------------	--

безпосередній об'єкт	
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	авторитет державної влади.
<i>Предмет</i>	1) ідентифікаційний номер – це структурне поєднання буквено-цифрових символів, присвоюється виробником транспортного засобу з метою ідентифікації останнього і наноситься на деталі кузова, шасі (рамі) згідно зі стандартами; 2) номери двигуна, шасі або кузова – наноситься заводом-виготовлювачем на передній панелі під капотом легкового автомобіля або над аркою переднього колеса та дублюється на окремих табличках, закріплених в салоні (кабіні), на рамі мотоцикла тощо. У ньому вказуються: дата випуску, тип кузова, номер двигуна, шасі або кузова, під яким транспортний засіб випущений із заводу, а на табличці додатково – країна, де виготовлено транспортний засіб, підприємство-виготовлювач, тип та робочий об'єм двигуна; 3) номерна панель з ідентифікаційним номером транспортного засобу.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що виражається в наступних альтернативних діях: 1) знищення – означає приведення номера у стан, за якого неможливо його прочитати взагалі або без проведення відповідної експертизи; 2) підробка – це виготовлення нового номера чи внесення у нього змін, які викривляють зміст дійсного номера; 3) заміна ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова – це використання номера іншого транспортного засобу – як зареєстрованого, так і знятого з реєстрації; 4) заміна без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу – означає використання такої панелі іншого транспортного засобу без внесення відповідних змін у свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 291. Порушення чинних на транспорті правил

Основний безпосередній об'єкт	безпека руху та експлуатації всіх видів транспорту від неправомірних дій пасажирів та інших осіб.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя, здоров'я особи, власність, інші блага.
<i>Предмет</i>	механічні транспортні засоби – транспортні засоби, що приводяться в рух з допомогою двигуна.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) порушення чинних на транспорті правил – нормативно-правових актів, які регламентують дотримання пасажирями, пішоходами, іншими учасниками руху вимог безпеки руху транспорту (наприклад, порушення правил дорожнього руху велосипедистами; переходу вулиць в умовах, коли це заборонено правилами дорожнього руху (у невстановлених місцях чи при забороняючому сигналі світлофора або регулювальника); прогоні тварин через залізничну колію з порушенням правил безпеки; недотримання правил безпеки при користуванні водними мотоциклами, маломірними суднами тощо); б) порушення нормативно-правових актів, норм і правил виготовлення, переобладнання, ремонту транспортних засобів; 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді загибелі людей або настання інших тяжких наслідків; 3) причинний зв'язок між діянням та наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел або кримінально протиправна недбалість щодо вчинення діяння. Необорезненість щодо наслідків.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 292. Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>безпека експлуатації трубопровідного транспорту.</p> <p>1) магістральні нафто-, газо- та нафтопродуктопроводи – це технологічні комплекси, що функціонують як єдина система і до яких входять окремі трубопроводи з усіма об'єктами і спорудами, пов'язаними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька трубопроводів, якими здійснюються транзитні, міждержавні, міжрегіональні поставки продуктів транспортування споживачам, або інші трубопроводи, спроектовані та побудовані згідно з державними будівельними вимогами щодо магістральних трубопроводів;</p> <p>2) відводи від магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів – це такі, що відходять вбік від основної трубопровідної магістралі трубопроводи та пов'язані з ними споруди для транспортування нафти, газу, продуктів їх переробки від місць їх знаходження, видобутку, виготовлення або зберігання в місця їх переробки, споживання, перевантаження чи подальшого транспортування;</p> <p>3) об'єкти і споруди, технологічно пов'язані з магістральними нафто-, газо- та нафтопродуктопроводами – це елементи технологічного комплексу трубопроводу, якими переміщуються газ, нафта чи нафтопродукти (сховища газу і нафти, насосні станції, розподільні пристрої, засувки, відстійники, нагрівальні пристрої тощо);</p> <p>4) засоби автоматики, телемеханіки, зв'язку, сигналізації – це сукупність пристосувань, які забезпечують безперебійну і безаварійну роботу трубопроводу (регулювання тиску, режим роботи насосів та засувки, попередження про небезпечні режими), включаючи датчики, виконавчі пристосування, інформаційні прилади, управляючі системи і т. п.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у вигляді:</p> <p>а) пошкодження або руйнування об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів;</p> <p>б) незаконне втручання в роботу технологічного обладнання;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді:</p> <p>а) порушення нормальної роботи зазначених трубопроводів – повне припинення подачі через них продукту, який транспортується, так і зниження потужності, аварійні зупинки, необхідність застосовувати резервне обладнання тощо;</p> <p>б) спричинення небезпеки для життя людей – це створення реальної загрози загибелі однієї чи кількох осіб, заподіяння тілесних ушкоджень, великої матеріальної шкоди, значної перерви в роботі трубопроводу;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>умисел або необережність щодо діяння та щодо наслідків.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки</p>	<p>ч. 2 ст. 292 КК України</p> <p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>3) загальнонебезпечним способом;</p> <p>ч. 3 ст. 292 КК України</p> <p>4) спричинення загибелі людей;</p> <p>5) інші нещасні випадки з людьми;</p> <p>6) призведення до аварії, пожежі чи значного забруднення довкілля;</p> <p>7) інші тяжкі наслідки;</p> <p>8) організованою групою.</p>

ТЕМА 13.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додаткові безпосередні об'єкти</i></p> <p><i>Предмет</i></p> <p><i>Потерпілі особи</i></p>	<p>громадський порядок і моральні основи життя суспільства.</p> <p>Громадський порядок — це стан в суспільстві за якого забезпечуються умови спокійного життя людей.</p> <p>Моральність — це світоглядні уявлення людини, які визначають її поведінку в суспільстві, взаємовідносини з іншими членами суспільства.</p> <p>життя і здоров'я особи, інші конституційні блага людини, авторитет органів державної влади, власність.</p> <p>1) об'єкти культурної спадщини (ст. 298 КК України); 2) хребетні тварини (ст. 299 КК України); 3) твори, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію (ст. 300 КК України); 4) могила, інше місце поховання (ст. 297 КК України); 5) документи та унікальні документи Національного архівного фонду (ст. 298-1 КК України); 6) порнографічні предмети, кіно- та відеопродукції, комп'ютерні програми порнографічного характеру;</p> <p>1) представник влади (ч. 1 ст. 294 КК України); 2) представники влади або представники громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи інший громадянин (ч. 3 ст. 296 КК України); 3) неповнолітні (ч. 1. ст. 304, ч. 2 ст. 299, ч. 2, 3 ст. 300, ч. 2 ст. 301, ч. 3 ст. 301-1, 301-2, ч. 3 ст. 303 КК України); 4) малолітні (ч. 2 ст. 299, ч. 4 ст. 301-1, 301-2, ч. 4 ст. 303 КК, ч. 2 ст. 304 КК України).</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Шляхом активних дій вчинюються більшість кримінальних правопорушень (ст. 296, ст. 293, ст. 294, ст. 295 КК України тощо). Окремі кримінальні правопорушення, наприклад, знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду - ст. 298-1 КК України, може вчинюватися як шляхом дії, так і шляхом бездіяльності.</p> <p>Більшість – кримінальні правопорушення з <i>формальними складами</i>, тобто сформульовані таким чином, що вважаються закінченими з моменту вчинення діяння (ст. 296, ч. 1 ст. 298, ст. 299, ст. 300 КК України та ін.). Момент закінчення двох (ст. 293, ч. 2 ст. 298 КК України), пов'язаний з настанням саме суспільно небезпечних наслідків (матеріальний склад кримінального правопорушення).</p> <p>Низку складів кримінальних правопорушень законодавцем сформульовано як формально-матеріальні (ст. 294, ст. 297, ст. 298-1, ст. 299 КК України).</p> <p>Для деяких кримінальних правопорушень властиві й інші ознаки способу посягання (обман або шантаж при втягненні особи в заняття проституцією), знаряддя вчинення (вогнепальна, холодна зброя чи інші предмети, що використовуються як зброя при масових заворушеннях, хуліганстві).</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел.</p> <p>Ставлення суб'єкта до загибелі людей (ч. 2 ст. 294 КК України) чи інших тяжких наслідків (ч. 3 ст. 297 КК України, ч. 4 ст. 303 КК України) характеризується необережністю. Деякі кримінальні правопорушення цього розділу передбачають також мотив або мету посягання (хуліганський мотив, мета збуту відповідних предметів та інші).</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>1) особа з 16 років; 2) особа з 14 років (хуліганство);</p>

	3) спеціальний суб'єкт (ч. 4 ст. 298 КК України – службова особа, ст. 304 – особа з 18 років, ч. 2 ст. 304 КК України – батько, мати чи інша особа, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого).
Поняття та класифікація	Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності – винні, суспільно небезпечні, протиправні діяння, які посягають на громадський порядок у різних сферах забезпечення життєдіяльності людей і моральні основи життя суспільства, взяті під охорону законом про кримінальну відповідальність, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення. 1) кримінальні правопорушення проти громадського порядку (ст. 293 – ст. 296 КК України); 2) кримінальні правопорушення проти суспільної моральності (ст. 297 – 304 КК України).

Стаття 293. Групове порушення громадського порядку

Основний безпосередній об'єкт	громадський порядок у тій його сфері, що пов'язана з суспільними відносинами, які забезпечують обстановку суспільного спокою і поведінку громадян, що відповідає закону, у різних сферах соціального спілкування.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	нормальна діяльність транспорту, підприємств, установ чи організацій.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у : а) організації групових дій – підшукування та заохочення до цих дій шляхом прохання, умовляння, підкупу, примушування тощо значної кількості людей; поширення серед них необхідної для організатора (організаторів) інформації; визначення між активними учасниками характеру їх поведінки; придбання певних засобів і предметів (гучномовців, транспарантів, символіки тощо) та розподіл їх між учасниками; визначення місця (вулиці, майдани тощо) та часу вчинення групових дій; вимога до активних учасників лояльно ставитися до представників влади та органів охорони правопорядку. Під організацією групових дій слід розуміти як безпосереднє створення групи, так і організацію вчинення таких дій або керівництво ними; б) активній участі у них – виконанні вказівок організатора, закликах до учасників натовпу вчиняти певні дії, особистому їх виконанні, зокрема з метою повести за собою, показати приклад іншим учасникам групових дій тощо. 2) суспільно небезпечні наслідки у виді: а) грубого порушення громадського порядку – недотримання встановлених правил поведінки у громадських місцях. Оцінювати порушення як грубе слід з урахуванням кількості його учасників, території, на якій мало місце порушення, важливості нормальної діяльності відповідних об'єктів, кількості потерпілих, часу порушення тощо; б) суттєвого порушення роботи транспорту, підприємства, установи чи організації полягає у припиненні їх нормальної роботи на певний час. Суттєвість порушення визначається з урахуванням його тривалості, кількості осіб, нормальна робота, навчання, відпочинок або перевезення яких порушені, розміру заподіяних матеріальних збитків тощо; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками: а) діяння винного викликало відповідну поведінку натовпу; б) передбачені ст. 293 КК України наслідки викликані саме груповими діями.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	організатори й активні учасники, які досягли 16-річного віку.

Примітка:

Групові дії, які порушують громадський порядок – це дії значної кількості осіб, звичайно кількох десятків чи навіть сотень. Число учасників групового порушення громадського порядку дій в ході вчинення цього кримінального правопорушення істотно не збільшується, вони не зростають кількісно і не перетворюються, якісно на активні посягання проти правоохоронюваних благ. При цьому переважна частина натовпу веде себе пасивно, лише виконуючи вказівки окремих організаторів та активістів. Сам же громадський порядок порушується через поведінку учасників групи – їхню відмову звільнити приміщення чи певну територію, ігнорування розпоряджень адміністрації чи представників влади, відмову припинити такі, що проводяться з порушенням встановленого порядку, мітинг, пікетування, демонстрацію тощо.

Стаття 294. Масові заворушення

Основний безпосередній об'єкт	громадський порядок, тобто ті суспільні відносини, що забезпечують умови нормального функціонування державних і громадських структур, нормальний ритм суспільного життя, роботи і спокою людей
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	авторитету представників влади, інтересам особи, власності.
<i>Потерпіла особа</i>	1) фізичні особи; 2) юридичні особи.
<i>Предмет</i>	будівлі, споруди, житло, автотранспорт, інше майно (рухоме і нерухоме).
Об'єктивна сторона	<p>Формально-матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) організація масових заворушень полягає в підбурюванні тих людей, які стихійно зібралися, для масових виступів, насильства над людьми, погромів, підпалів, захоплення будівель, споруд, насильницького виселення громадян, знищення майна, збройного опору представникам влади. Як організаційну діяльність треба розглядати і керівництво діями натовпу при вчиненні названих дій, поширення серед натовпу неправдивої інформації тощо;</p> <p>2) активна участь у них означає особисту участь у вчиненні насильства над особою, погромах, підпалах, знищенні майна, захопленні будівель, насильницькому виселенні громадян, збройному опорі представникам влади.</p> <p>Насильство над особою означає фізичний вплив на організм потерпілого, який полягає у заподіянні тілесних ушкоджень, побоях, позбавленні або обмеженні волі, звалтуванні, вбивстві тощо.</p> <p>Погроми – це знищення або пошкодження як рухомого, так і нерухомого майна (приміщення державних, громадських або приватних установ, підприємств, організацій), транспортних засобів, пам'ятників, зелених насаджень тощо. Такі дії можуть супроводжуватись і застосуванням насильства.</p> <p>Підпали – це дії, що спричинили займання будинків, споруд, транспортних засобів.</p> <p>Знищення майна означає його приведення в повну непридатність.</p> <p>Захоплення будівель або споруд – це незаконне заволодіння будь-якими будівлями або спорудами різних форм власності незалежно від того захоплено будівлю або споруду повністю чи частково, на який період часу. головним є те, що захоплення цих приміщень перешкоджає їх нормальній роботі або тягне за собою неможливість їх використання за призначенням чи зупинку їх функціонування, тобто вони незаконно вийшли із-під законного володіння чи користування ними.</p> <p>Насильницьке виселення громадян – це примусові, поєднані із застосуванням насильства дії, внаслідок яких громадян примушують покинути займане житло чи взагалі виселитися з певного населеного пункту, місцевості.</p> <p>Опір представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, що використовувалися як зброя має місце у разі перешкоджання представникові влади виконувати його обов'язки із застосуванням хоча б одним із учасників масових заворушень вогнепальної, холодної зброї чи інших предметів, які використовувались як зброя.</p> <p>Для визнання кримінального правопорушення закінченим достатньо вчинення учасником масових заворушень будь-якої із зазначених у диспозиції ст. 294 КК України дій.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	організатори й активні учасники, які досягли 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 294 КК України)	1) загибель людей (смерть одного чи кількох потерпілих); 2) інші тяжкі наслідки (заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або заподіяння значної матеріальної шкоди).

Примітка:

Масові заворушення – це завжди дії натовпу, який діє стихійно, хоча може бути й керованим цілком, чи в окремих частинах. Така юрба веде себе агресивно, її учасники вчиняють дії, які визнаються злочинами і в разі їх виконанні однією особою. Тобто масові заворушення мають такі ознаки: 1) участь у них великої кількості людей; 2) дії юрби скеровано не проти окремого потерпілого (підприємства, організації, особи), а мають спрямованість проти існуючого правопорядку, що полягає в протистоянні законним органам державної влади, і зовнішнім проявом цього є насильство над людьми, погроми, підпали, знищення майна та інші дії вказані в диспозиції ст. 294 КК України; 3) кількість учасників заворушення не обмежена, до них можуть приєднуватись інші учасники, а окремі від них відходити.

Стаття 295. Заклики до вчинення дії, що загрожують громадському порядку

Безпосередній об'єкт	громадський порядок
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) публічні заклики до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян, що загрожують громадському порядку за своїм змістом є усним чи письмовим звертанням або виступом перед певною аудиторією, а також невизначеною кількістю людей на мітингах, зборах, по радіо, телебаченню, в яких містяться заклики до вчинення погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян із займаних ними житлових будинків або певної місцевості. 2) розповсюдження матеріалів такого змісту – безпосередня передача чи доведення будь-яким способом їх змісту до відома інших осіб; 3) виготовлення таких матеріалів – це безпосереднє авторське створення або технічне їх виготовлення (друкування, виготовлення ксерокопій, фотомонтажної або аудіо- чи відеопродукції); 4) зберігання таких матеріалів – перебування таких матеріалів безпосередньо у винного, наприклад у його помешканні, автомобілі, за місцем роботи, з метою їхнього розповсюдження.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета їх розповсюдження у випадку виготовлення або зберігання
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 296. Хуліганство

Основний безпосередній об'єкт	громадський порядок.
<i>Додатковий факультативний безпосередній об'єкт</i>	особистість, здоров'я, навколишнє середовище, власність
<i>Додатковий обов'язковий безпосередній об'єкт (ч. 4 ст. 296 КК України)</i>	здоров'я потерпілого
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що являє собою суспільно небезпечну дію, що грубо порушує громадський порядок. Діями, що грубо порушують громадський порядок, закон визнає тільки ті, що відрізняються особливою зухвалістю або винятковим цинізмом. Особлива зухвалість – це нахабне поведіння, буйство, бешкетування, поєднане з побоями та іншим насильством, яке спричинило тілесні ушкодження, чи знущанням над потерпілим, знищення або пошкодження майна, тривале, що довгий час не припиняється, порушення спокою громадян, зрив масового заходу, тимчасове порушення нормальної діяльності установи, підприємства, організації або громадського транспорту тощо. Винятковий цинізм – це демонстративна зневага загальноприйнятими нормами моральності, наприклад груба непристойність, демонстративне оголення, знущання над хворими, дітьми, немічними тощо. Для кваліфікації хуліганства за ч. 1 ст. 296 КК України достатньо наявності в діях винної особи однієї з цих ознак – особливої зухвалості або виняткового цинізму.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мотив – явної неповаги до суспільства. Неповага до суспільства – це прагнення показати свою зневагу до існуючих правил і норм поведінки в суспільстві, самоутвердитися за рахунок приниження інших осіб, протиставити себе іншим громадянам, суспільству, державі. Вказана неповага має бути явною.
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 296 КК України 1) вчинення групою осіб (двох і більше виконавців), причому попередня

	<p>змова учасників не є обов'язковою для кваліфікації;</p> <p>ч. 3 ст. 296 КК України</p> <p>2) вчинення особою, раніше судимою за хуліганство за умови, що судимість з суб'єкта кримінального правопорушення не знято і не погашено;</p> <p>3) хуліганство, пов'язане з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії – це активна протидія особи, яка вчиняє хуліганство з метою позбавити зазначених осіб можливості виконувати свої обов'язки. Такі дії, у тому числі поєднані з насильством чи погрозою його застосування до цих осіб, не вимагають додаткової кваліфікації. Винятком є лише опір, поєднаний із таким насильством, що містить ознаки ще й іншого більш тяжкого кримінального правопорушення (наприклад, ч. 2 ст. 121 КК України). У тих випадках, коли опір має місце після припинення хуліганства як протидія затриманню, він не може бути ознакою злісного хуліганства, і такі дії мають кваліфікуватися за сукупністю кримінальних правопорушень;</p> <p>ч. 4 ст. 296 КК України</p> <p>4) вчинення із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень</p> <p>Ця ознака має місце лише в тих випадках, коли винний за допомогою названих предметів заподіяв чи намагався заподіяти тілесні ушкодження або коли використання цих предметів під час учинення хуліганських дій створювало реальну загрозу для життя чи здоров'я громадян.</p> <p>Спеціально пристосованими для нанесення тілесних ушкоджень слід визнавати предмети, які пристосовані винною особою для цієї мети наперед або під час учинення хуліганських дій, а заздалегідь заготовленими – предмети, які хоч і не зазнали якоїсь попередньої обробки, але ще до початку хуліганства були приготовлені винним для зазначеної мети.</p> <p>Під заздалегідь заготовленими для нанесення тілесних ушкоджень слід розуміти предмети, які хоч і не піддавались будь-якому попередньому обробленню, але були спеціально підготовлені винним для вказаної цілі та об'єктивно можуть завдати шкоду здоров'ю та життю особи.</p>
--	--

Примітка

Слід відрізняти групове хуліганство від групового порушення громадського порядку та масових заворушень. Основна відмінність цих кримінальних правопорушень полягає в мотиві. Групове порушення громадського порядку вчиняється з будь-якими мотивами. Масові заворушення передбачають наявність натовпу, учасники якого керуються також різними мотивами. Його учасники безпосередньо вчиняють погроми, руйнування, підпали та інші подібні дії або вчиняють збройний опір представникам влади і цим можуть дезорганізувати і навіть паралізувати на якийсь час діяльність органів влади і управління, створюючи загрозу для громадської безпеки. У разі групового хуліганства ці ознаки відсутні. Винні, діючи із хуліганських спонукань, намагаються лише грубо порушити громадський порядок. Хуліганство – це формальний склад кримінального правопорушення, а групове порушення громадського порядку – матеріальний склад, а масові заворушення – це матеріально-формальний склад кримінального правопорушення. Останньою відмінністю є кількість осіб, які вчиняють такі кримінальні правопорушення: для хуліганства наявність декількох осіб у вчиненні кримінально протиправних дій не є обов'язковою ознакою, а лише кваліфікуючою, для масових заворушень характерна наявність натовпу, а для групового порушення громадського порядку – 2-х і більше осіб.

Стаття 297. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого

Основний безпосередній об'єкт	моральні засади суспільства в частині поваги до померлих та місць їхнього поховання
<i>Додатковий обов'язковий безпосередній об'єкт</i>	відносини власності
<i>Предмет</i>	<p>1) могила включає яму для поховання тіла померлого, а також насип, споруди (хрест, стела, камінь) над місцем поховання;</p> <p>2) інше місце поховання – це склеп, мавзолей, меморіальна стіна з прахом померлих, частина шахти, корабель чи літак з тілами загиблих тощо;</p> <p>3) тіло померлого (останки, прах) – це тіло померлого, як ціле, так і розчленоване, чи його окремі частини. Труп виступає предметом кримінального</p>

	<p>правопорушення незалежно від його стану («свіжий», бальзамований, муміфікований);</p> <p>4) урна з прахом – посудина, звичайно у формі вази, для зберігання праху померлого, який піддано спаленню, або ж праху, зібраного на місці давнього поховання;</p> <p>5) предмети, що знаходяться на (в) могилі, в іншому місці поховання, на тілі (останках, прахові) померлого – це будь-які речі, які перебувають в могилі чи на ній, в іншому місці поховання (одяг, індивідуальні речі та прикраси, ордені і медалі, труна, вінки, світильники, вази тощо);</p> <p>6) братська могила (ч. 2 ст. 297 КК України) – місця масового поховання загиблих військовослужбовців, партизанів, підпільників та інших учасників бойових дій, місця поховань мешканців населених пунктів, які стали жертвами бойових дій, репресій, голодомору, стихійних та техногенних катастроф;</p> <p>7) могила Невідомого солдата (ч. 2 ст. 297 КК України) місця поховання безіменного учасника бойових дій, що є проявом пам'яті і вдячності народу військовослужбовцям, які загинули в боях за нашу Батьківщину;</p> <p>8) пам'ятник, споруджений в пам'ять тих, хто боровся проти нацизму в роки Другої світової війни – радянських воїнів-визволителів, учасників партизанського руху, підпільників, жертв нацистських переслідувань, воїнів-інтернаціоналістів та миротворців, а також осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації або іншої держави, визнаної Верховною Радою України агресором, учасників Революції Гідності, борців за незалежність України у ХХ столітті (ч. 2 ст. 297 КК України);</p> <p>9) пам'ятник, спорудженого в пам'ять тих, хто боровся проти нацизму в роки Другої світової війни, жертв нацистських переслідувань, а також воїнів-інтернаціоналістів та миротворців (ч. 3 ст. 297 КК України).</p>
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 297 КК України Формально-матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) наруга над могилою, іншим місцем поховання, над тілом померлого або урною з прахом – це образливе ставлення, грубе знування, демонстрація зневаги до відповідних предметів. Способи вчинення наруги в законів не визначені. Це можуть бути: осквернення, у т.ч. шляхом вчинення непристойних надписів, малюнків, виливання нечистот; руйнування надмогильних споруд; розкопування місця поховання, розчленування трупа чи його знищення, зривання одягу. Наруга переважно вчиняється шляхом дії. Однак не можна виключати її вчинення і через бездіяльність, наприклад, невтручання в поведінку свійських тварин, які, наприклад, розривають могилу, справляють на ній природні потреби;</p> <p>2) незаконне заволодіння тілом померлого, урною з прахом, предметами, що знаходяться на (в) могилі, в іншому місці поховання, на тілі (останках, прахові) померлого припускає протиправне, таємне або відкрите вилучення вище перелічених предметів і звернення їх на свою користь.</p> <p>Даний склад кримінального правопорушення за своєю структурою є формально-матеріальним, а, отже, в частині наруги є закінченим з моменту вчинення цього суспільно небезпечного діяння, а в частині заволодіння – з моменту, коли суб'єкт вилучив відповідний предмет і мав можливість ним розпорядитись.</p> <p>ч. 2 ст. 297 КК України Формально-матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) осквернення;</p> <p>2) руйнування.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 3 ст. 297 КК України передбачає відповідальність за ті самі дії, вчинені:</p> <p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>3) з корисливих мотивів;</p> <p>4) з хуліганських мотивів;</p> <p>5) щодо пам'ятника, спорудженого в пам'ять тих, хто боровся проти нацизму</p>

	<p>в роки Другої світової війни, жертв нацистських переслідувань, а також воїнів-інтернаціоналістів та миротворців;</p> <p>б) поєднані із застосуванням насильства чи погрозою його застосування (будуть кваліфікуючою ознакою у разі, коли вони не є небезпечними для життя (побої, мордування, легкі чи середньої тяжкості тілесні ушкодження або погроза застосування будь-якого насильства).</p> <p>ч. 4 ст. 297 КК України:</p> <p>7) якщо такі дії вони спричинили тяжкі наслідки. До таких наслідків належать вчинення наруги над багатьма (три і більше) могилами чи іншими місцями поховань, знищення чи пошкодження місць поховань, пам'ятників або інших надмогильних споруд, що спричинило шкоду у великих розмірах.</p>
--	---

Стаття 298. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини

<p>Основний безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий обов'язковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини, що забезпечують установлений порядок поведінки з об'єктами культурної спадщини та збереження археологічної спадщини</p> <p>відносини власності</p> <p>1) об'єкт археологічної спадщини (ч. 1 ст. 298 КК України); 2) об'єкт культурної спадщини (ч. 2 ст. 298 КК України) – предмети, які характеризуються такими рисами: а) є матеріальними об'єктами (споруди (виготови), комплекси (ансамблі), визначні місця), які належать до археологічних, історичних, монументального мистецтва, архітектури та містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних видів культурної спадщини, будинки, укріплення, мости, залишки стародавніх поселень, місця битв, предмети одягу, ритуальні речі, зброя, статуї, письмові акти, кіно -, фотодокументи, звукозаписи тощо; б) становлять собою художню, історичну, етнографічну, наукову чи іншу культурну цінність; в) взяті державою під спеціальну охорону, свідченням чого є рішення компетентного органу (щодо нерухомих пам'яток – це рішення про занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, Державного реєстру національного культурного надбання), а також охоронні знаки, встановлені на самих об'єктах чи поблизу них; 3) пам'ятка національного значення (ч. 3 ст. 298 КК України); 4) рухомі предмети, що походять із об'єктів археологічної спадщини (ч. 4 ст. 298 КК України);</p>
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 298 КК України</p> <p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія, що полягає у незаконному проведенні:</p> <p>а) археологічних розвідок – вид наукового дослідження археологічної спадщини, не пов'язаний з руйнуванням культурного шару (крім обмеженого шурфування для визначення товщини культурного шару) об'єкта археологічної спадщини і спрямований на виявлення, локалізацію (картографування), інтерпретацію об'єктів археологічної спадщини, уточнення даних про вже відомі об'єкти археологічної спадщини;</p> <p>б) археологічних розкопок – вид наукового дослідження археологічної спадщини, спрямований на пошук і вивчення археологічних залишків на території об'єкта археологічної спадщини, що здійснюється шляхом систематичного обстеження земної чи підводної поверхні та включає земляні і підводні роботи, наслідком яких може бути часткове або повне руйнування досліджуваного об'єкта;</p> <p>в) інших земляних чи підводних робіт;</p> <p>2) місце вчинення кримінального правопорушення – об'єкт культурної спадщини.</p> <p>ч. 2 ст. 298 КК України</p> <p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія; 2) суспільно небезпечний наслідок:</p> <p>а) знищення – приведення об'єктів до такого стану, коли його неможливо</p>

	<p>відновити, повністю втрачається його цінність;</p> <p>б) руйнування – заподіяння значних ушкоджень, через що пам’ятка втрачає свою цінність, але може бути відновлена;</p> <p>в) пошкодження – дії, спрямовані на завдання об’єкту будь-яких пошкоджень, котрі знижують його історичну, культурну, художню, наукову та іншу цінність;</p> <p>3) причинний зв’язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.</p>
Суб’єктивна сторона	<p>умисел (прямий/непрямий)</p> <p>ч. 4 ст. 298 КК України + мета пошуку рухомих предметів, що походять із об’єктів археологічної спадщини у випадку умисного незаконного знищення, руйнування або пошкодження об’єктів культурної спадщини чи їх частин або пам’яток національного значення</p>
Суб’єкт	<p>фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку;</p> <p>ч. 5 ст. 298 КК України – службова особа.</p>

Стаття 298-1. Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду

<p>Основний безпосередній об’єкт</p> <p><i>Додатковий обов’язковий безпосередній об’єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини, що забезпечують установлений порядок формування, зберігання та використання документів Національного архівного фонду України</p> <p>Національним архівним фондом є сукупність архівних документів, що відображають історію матеріального і духовного життя Українського народу та інших народів, мають культурну цінність і є надбанням української нації.</p> <p>відносини власності</p> <p>1) документ Національного архівного фонду (ч. 1 ст. 298-1 КК України) – це архівний документ, культурна цінність якого визнана відповідною експертизою і який підлягає державному обліку і зберіганню</p> <p>2) унікальний документ Національного архівного фонду (ч. 2 ст. 298-1 КК України) – архівний документ, що становить виняткову культурну цінність, має важливе значення для формування національної самосвідомості Українського народу і визначає його внесення у всесвітню культурну спадщину.</p>
Об’єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія;</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок:</p> <p>а) знищення;</p> <p>б) пошкодження;</p> <p>3) причинний зв’язок між суспільно небезпечною дією і суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>Формальний склад кримінального правопорушення полягає у приховуванні – це переміщення будь-яким способом предметів кримінального правопорушення з місця, де вони знаходяться, в інше місце, що позбавляє користувачів архівними документами та працівників відповідних архівних установ можливості використовувати зазначені документи за їх функціональним призначенням.</p>
Суб’єктивна сторона	умисел (прямий/непрямий)
Суб’єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; ч. 3 ст. 298-1 КК України – службова особа.

Стаття 299. Жорстоке поводження з тваринами

<p>Безпосередній об’єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини, що забезпечують загальноприйняті принципи моральності у сфері поводження з тваринами.</p> <p>хребетні тварини, тобто живі організми, що здатні рухатися і відчувати, які мають спинний хребет, утворений ланцюгом кісток або хрящів, що йде вздовж спини і містить у собі спинний мозок. До них належать риби, птахи, сухопутні істоти. Предметом аналізованого кримінального правопорушення можуть бути як дорослі особини, так і молодняк, домашні (кіт, собака), дикі</p>
--	--

	(вовк, лисиця, орел), сільськогосподарські (корова, кінь) тварини.
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 299 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) жорстоке поводження з тваринами; 2) нацьковування тварин одна на одну – це дії, спрямовані на те, щоб примусити битися, кусатися, іншим чином змагатися тваринам між собою; 3) пропаганда, публічні заклики до вчинення дій, що мають ознаки жорстокого поводження з тваринами; 4) поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій. Матеріальний склад: 1) суспільно небезпечне дія, що полягає в порушення правил транспортування тварин; 2) суспільно небезпечний наслідок: а) каліцтво тварини; б) тілесні ушкодження; в) загибель тварини; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечно дією і суспільно небезпечними наслідком</p> <p>ч. 3 ст. 299 КК України насилницькі дії щодо тварини, спрямовані на задоволення статевої пристрасті</p> <p>ч. 4 ст. 299 КК України дії, передбачені ч. 1, 2, 3 вчинені з метою створення зображень, творів, кіно-, відео-, аудіопродукції, або збут чи поширення зображень, творів, кіно-, відео-, аудіопродукції, що пропагують жорстоке поводження з тваринами</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий умисел + хуліганський або корисливий мотив при нацьковуванні тварин одна на одну чи інших тварин</p> <p>ч. 4 ст. 299 КК України + мета створення зображень, творів, кіно-, відео-, аудіопродукції</p>
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 299 КК України 1) у присутності малолітнього чи неповнолітнього; ч. 3 ст. 299 КК України 2) з особливою жорстокістю; 3) щодо двох і більше тварин; 4) повторно; 5) групою осіб; 6) вчинені активним способом; 7) насилницькі дії щодо тварини, спрямовані на задоволення статевої пристрасті;</p> <p>ч. 4 ст. 299 КК України 1) з метою створення зображень, творів, кіно-, відео-, аудіо продукції 2) збут чи поширення зображень, творів, кіно-, відео-, аудіопродукції, що пропагують жорстоке поводження з тваринами</p>

Стаття 300. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують основні принципи суспільної моралі у сфері духовного і культурного життя суспільства.
<i>Предмет</i>	<p>1) ч. 1 ст. 300 КК України – твори, що пропагують культ насильства і жорстокості або расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Такі твори характеризуються: а) фізичною ознакою – це певні речі матеріального світу; б) інформаційною ознакою – ці твори вихваляють застосування грубої фізичної сили як засобу вирішення конфліктів між людьми, сповідають жорстокість і насильство як належні умови життєдіяльності суспільства тощо;</p> <p>2) ч. 2 ст. 300 КК України – кіно- та відеопродукції, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію – готові повнометражні та короткометражні кіно- та відеофільми, не до кінця змонтовані кінокадри та будь-які інші відеозаписи, що</p>

	можна відтворити для перегляду і які пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість і дискримінацію.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) ввезення в Україну має місце у випадку фактичного переміщення зазначених творів через митний кордон України; 2) виготовлення – створення таких творів заново, як у випадку їх авторського створення, так і їх технічного розмноження: аудіо-, відеозапису, фото чи ксерокопіювання тощо. 3) зберігання – будь-які умисні дії, пов'язані з фактичним незаконним перебуванням відповідних творів, у володінні винного; 4) перевезення – переміщення відповідних творів, як по території України, так і за її межі будь-яким видом транспорту; 5) інше переміщення вважатиметься, наприклад, перенесення відповідних творів з місця їх зберігання до іншого місця. Іншим переміщенням також охоплюється передача відповідних творів за допомогою мережі Інтернет; 6) збут – це платне чи безоплатне їх відчуження (продаж, обмін, дарування), за своїм змістом він є різновидом розповсюдження. 7) розповсюдження – пропаганда їх в електронних та інших засобах масової інформації або фізична передача для використання, перегляду, тиражування, у результаті чого вони стають доступними іншим особам. 8) примушування до участі в їх створенні має місце, коли винний змушує іншу особу, всупереч її волі, взяти участь у створенні або тиражуванні твору.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета розповсюдження або збуту для ввезення, виготовлення, зберігання, перевезення, інше переміщення
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; суб'єктом дій з відповідними творами, вчиненими щодо неповнолітнього або з примушуванням неповнолітнього до участі у створенні таких творів – фізична осудна особа, яка досягла 18-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 300 КК України 1) збут неповнолітнім творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію; 2) розповсюдження серед неповнолітніх творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію; ч. 3 ст. 300 КК України 3) повторно; 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) примушування неповнолітніх до участі у створенні творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію.

Стаття 301. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують основні принципи суспільної моралі у сфері статевих стосунків.
<i>Предмет</i>	1) ч. 1 ст. 301 КК України – твори, предмети або інші зображення порнографічного характеру, які у назві ст. 301 КК України визначені як порнографічні предмети; 2) ч. 2 ст. 301 КК України – кіно- та відеопродукції, комп'ютерні програми порнографічного характеру;
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) ввезення в Україну; 2) виготовлення; 3) зберігання; 4) перевезення; 5) інше переміщення; 6) збут; 7) розповсюдження; 8) примушування до участі у створенні.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета розповсюдження або збуту для ввезення, виготовлення, зберігання,

	перевезення, інше переміщення
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; суб'єктом дій з порнографічними предметами, вчиненими щодо неповнолітнього або з примушуванням неповнолітнього до участі у створенні таких предметів – фізична осудна особа, яка досягла 18-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 301 КК України 1) щодо кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру; 2) збут неповнолітнім творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру; 3) розповсюдження серед неповнолітніх творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру; ч. 3 ст. 301 КК України 3) повторно; 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) з отриманням доходу у великому розмірі (сума у двісті і більше разів перевищує н.м.д.гр.)

Стаття 301-1. Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують основні принципи суспільної моралі у сфері статевих стосунків.
<i>Предмет</i>	дитяча порнографія
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 301-1 КК України 1) одержання доступу до дитячої порнографії з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем чи технологій; 2) придбання; 3) зберігання; 4) ввезення в Україну; 5) перевезення; 6) інше переміщення; ч. 2 ст. 301-1 КК України 1) ввезення в Україну; 2) зберігання; 3) перевезення; 4) інше переміщення; ч. 3 ст. 301-1 КК України 1) виготовлення; 2) розповсюдження; 3) збут; 4) примушування неповнолітньої особи до участі у створенні дитячої порнографії ч. 4 ст. 301-1 КК України примушування малолітньої особи до участі у створенні дитячої порнографії
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + ч. 1 ст. 301-1 КК України відсутність мети розповсюдження або збуту + ч. 2 ст. 301-1 КК України мета розповсюдження або збуту
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; суб'єктом дій вчиненими з примушуванням неповнолітньої (малолітньої) особи до участі у створенні таких предметів – фізична осудна особа, яка досягла 18-річного віку. Не підлягає кримінальній відповідальності неповнолітня особа за виготовлення, зберігання, перевезення чи інше переміщення дитячої порнографії, якщо такі дії вчинені без мети збуту чи розповсюдження. Не підлягає кримінальній відповідальності за діяння, передбачені частиною першою цієї статті, особа, яка вчинила їх з метою виконання покладених на неї повноважень на підставах і в порядку, передбачених законодавством.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 4 ст. 301-1 КК України 3) повторно; 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) з отриманням доходу у великому розмірі (сума у двісті і більше разів пе-

	ревищує н.м.д.гр.)
--	--------------------

Примітка. Одержання доступу до дитячої порнографії з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій слід вважати умисним, якщо доведено, що особа усвідомлювала, що у такий спосіб вона отримає доступ до дитячої порнографії (наприклад, доведено, що особа отримала такий доступ повторно або шляхом внесення плати тощо).

Стаття 301-2. Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують основні принципи суспільної моралі у сфері статевих стосунків.
<i>Потерпіла особа</i>	неповнолітня або малолітня особа
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 301-2 КК України 1) проведення видовищного заходу сексуального характеру, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, у якому задіяно неповнолітню особу; ч. 2 ст. 301-2 КК України 1) відвідування видовищного заходу сексуального характеру з метою його перегляду, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, у якому завідомо для відвідувача задіяно малолітню чи неповнолітню особу; ч. 3 ст. 301-2 КК України 1) втягнення неповнолітньої особи до участі у видовищному заході сексуального характеру, що проходить, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, 2) примушування неповнолітньої особи до участі у такому заході з використанням обману, шантажу, уразливого стану особи або із застосуванням чи погрозою застосування насильства ч. 4 ст. 301-2 КК України 1) втягнення малолітньої особи до участі у видовищному заході сексуального характеру, що проходить, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, 2) примушування малолітньої особи до участі у такому заході з використанням обману, шантажу, уразливого стану особи або із застосуванням чи погрозою застосування насильства
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 18-річного віку;

Примітка. Під видовищним заходом сексуального характеру у цій статті слід розуміти публічний показ у будь-якій формі продукції сексуального характеру або сценічні дії, метою яких є втілення сексуальних дій.

Стаття 302. Створення або утримання місць розпусти і звідництва

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують основні принципи суспільної моралі у сфері статевих стосунків
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія: а) створення – дії, завдяки яким певний об'єкт починає використовуватись для розпусти, наприклад, пошук приміщення, облаштування такого місця, підбір обслуги, забезпечення засобами зв'язку і транспорту тощо; б) утримання – дії по забезпеченню функціонування таких місць, наприклад, пошук клієнтів, оплату оренди приміщення, транспорту, інші фінансові розрахунки, придбання і реалізацію для клієнтів напоїв, продуктів тощо; в) звідництво для розпусти – це своєрідне посередництво, що виражається у сприянні добровільним сексуальним стосункам незнайомих осіб між собою 2) місце вчинення кримінального правопорушення (для створення та утримання) – місце розпусти, тобто будь-яке приміщення або інше місце, спеціально підготовлене чи пристосоване для постійного або періодичного вчинення розпусних дій. Це може бути будинок, квартира, кімната в гуртожитку, номер у готелі, офіс чи інше службове приміщення, підсобні приміщення (підвал, сауна, сарай, гараж та інші, де відбуваються розпусні дії).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 302 КК України

	<p>1) з метою наживи; 2) особою, раніше судимою за це кримінальне правопорушення; 3) організованою групою; ч. 3 ст. 302 КК України 4) із залученням неповнолітнього; ч. 4 ст. 302 КК України 5) із залученням малолітньої особи.</p>
--	--

Стаття 303. Сутєнерство або втягнення особи в заняття проституцією

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують основні принципи суспільної моралі у сфері статевих стосунків.
<i>Додатковий обов'язковий безпосередній об'єкт</i>	особиста недоторканість, здоров'я, воля та гідність потерпілої особи
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія:</p> <p>а) втягнення особи в заняття проституцією – це дії, внаслідок яких інша особа спонукається до певної поведінки; б) примушування до заняття проституцією – протиправний психічний вплив, що включає відкриту або завуальовану погрозу настання для потерпілої особи небажаних наслідків; в) сутєнерство – дії особи щодо забезпечення заняття проституцією іншою особою жіночої чи чоловічої статі, що вчиняються з корисливою метою;</p> <p>2) спосіб вчинення кримінального правопорушення для втягнення (примушування) особи в (до) заняття проституцією:</p> <p>а) обман – це навмисне перекручування або приховування істини, а також повідомлення завідомо неправдивих відомостей з метою втягнення особи у зайняття проституцією б) шантаж полягає у погрозі повідомити різним установам чи окремим особам відомості, які потерпіла особа бажає зберегти в таємниці. При цьому не має значення відповідають такі факти дійсності чи мають характер наклепу; в) з використанням уразливого стану особи можливе у разі, коли особа, у якої під впливом життєвих негараздів – втрати роботи, відсутності місця проживання, матеріальних труднощів, тяжкої образи та інших обставин – підвищується стан нервово-емоційного збудження, що знижує здатність її адекватно реагувати на відповідні дії; г) із застосуванням насильства тобто фізичний вплив на особу будь-якої статі шляхом, наприклад, позбавлення їжі, води, позбавлення волі, завдання побоїв, мордування, катувань, заподіяння різного ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. Якщо мало місце мордування, катування або були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження або інші більш тяжкі кримінальні правопорушення, вчинене необхідно кваліфікувати за сукупністю кримінальних правопорушень (відповідною частиною ст. 303 та ч. 1 або ч. 2 ст. 121, або ч. 2 ст. 127 КК України); д) погроза застосування насильства – це залякування потерпілої особи застосуванням до неї фізичного насильства. Погроза повинна бути реальною і адресована до потерпілої особи, або до неї і одночасно до її близьких.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Якщо це діяння було вчинене службовою особою із використанням свого службового становища або особою, від якої потерпілий перебував у матеріальній чи іншій залежності, то суб'єктом кримінального правопорушення є службова особа чи особа, від якої потерпілий перебував у матеріальній чи іншій залежності (ч. 2 ст. 303 КК України). А у разі вчинення цього кримінального правопорушення щодо неповнолітнього (ч. 3 ст. 303 КК України) або малолітнього (ч. 4 ст. 303 КК України) – особа, яка досягла 18-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 303 КК України</p> <p>1) щодо кількох осіб; 2) повторно; 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) службовою особою з використанням службового становища; 5) особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності;</p>

	<p>ч. 3 ст. 303 КК України 6) щодо неповнолітнього (незалежно від способу вчинення кримінального правопорушення); 7) організованою групою;</p> <p>ч. 4 ст. 303 КК України 8) щодо малолітнього; 9) спричинення тяжких наслідків.</p>
--	--

Стаття 304. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують основні принципи суспільної моралі у сфері належного інтелектуального, морального та фізичного розвитку і виховання неповнолітніх.
<i>Потерпіла особа</i>	особа, яка не досягла повноліття.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у втягненні неповнолітніх у:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) протиправну діяльність – це залучення неповнолітньої особи до вчинення одного чи кількох кримінальних правопорушень; 2) пияцтво – умисні дії дорослої особи, безпосередньо спрямовані на збудження (появу) у неповнолітнього бажання систематично вживати спиртні напої, частіше – це спільне з неповнолітнім вживання таких напоїв.; 3) заняття жебрацтвом – умисне схилення неповнолітнього до систематичного (не менше трьох разів) випрошування у сторонніх осіб грошей або інших матеріальних цінностей; 4) заняття азартними іграми – умисне схилення такої особи до систематичної (не менше трьох разів) гри на гроші або інші матеріальні цінності. <p>Втягнення неповнолітнього в таку діяльність – це психічний чи фізичний вплив на потерпілу особу, вчинений дорослою особою з метою схилити її до вчинення кримінального правопорушення або до участі в ньому у ролі співвиконавця або пособника чи в інших антигромадських діях. Втягнення – це дії, внаслідок яких інша особа спонукається до певної поведінки. Втягнення полягає у впливі на свідомість конкретної особи завдяки переконанні її в доцільності певної поведінки. Воно здійснюється шляхом умовлянь, підкупу, обману, розпалювання почуття помсти та іншим чином. Характерним при втягненні є те, що в подальшому особа вчиняє бажані для суб'єкта дії за власною волею. Кримінальне правопорушення визнається закінченим з моменту вчинення винним дії, спрямованої на втягнення неповнолітнього у протиправну діяльність. Втягнення у пияцтво, у зайняття жебрацтвом або азартними іграми визнається закінченим за наявності систематичності, тобто вчинення таких дій не менше трьох разів.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 18-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 304 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) щодо малолітньої особи; 2) батьком, матір'ю, вітчимом, мачухою, опікуном чи піклувальником або особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого чи піклування про нього

ТЕМА 14.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

<p>Родовий об'єкт</p>	<p>здоров'я населення</p>
<p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p>	<p>життя і здоров'я потерпілої особи, інтереси правосуддя, нормальне функціонування фінансово-кредитної системи, право власності, громадський порядок, суспільна моральність та ін.</p>
<p><i>Предмет</i></p>	<p>1) наркотичні засоби – включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів (далі – Перелік) речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, що становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання;</p> <p>2) психотропні речовини – включені до Переліку речовини природного чи синтетичного походження, препарати, природні матеріали, що здатні викликати стан залежності та справляти депресивний або стимулюючий вплив на центральну нервову систему або зумовлювати порушення сприйняття, емоцій, мислення, поведінки і становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними;</p> <p>3) аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин – заборонені до обігу в Україні, але не включені до Переліку речовини природного чи синтетичного походження, хімічна структура та властивості яких подібні до хімічної структури і властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких ці речовини відтворюють;</p> <p>4) прекурсори – речовини та їх солі, що використовуються при виробництві, виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин, включених до Таблиці IV Переліку;</p> <p>5) фальсифікований лікарський засіб – лікарський засіб, який умисно промаркований неідентично відомостям (одній або кільком) про лікарський засіб із відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України, а так само лікарський засіб, який умисно підроблений в інший спосіб і не відповідає відомостям, у тому числі щодо складу про лікарський засіб із відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України;</p> <p>6) обладнання, призначене для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – призначені для цієї мети апарати, пристрої, прилади (конденсаційна труба, генератор пари, прес, необхідні для виготовлення гашишу) або окремі вузли, деталі відповідного агрегату (насос для відсмоктування фільтра при перегонці опію); спеціальна технологічна апаратура, що забезпечує виготовлення напівсинтетичних та синтетичних наркотичних засобів чи психотропних речовин;</p> <p>7) снотворний мак і конопля;</p> <p>8) отруйні речовини (отрути) – це речовини рослинного, тваринного і мінерального походження або продукти хімічного синтезу у твердому, порошкоподібному чи іншому стані, які за сукупністю притаманних їм властивостей створюють або можуть створити небезпеку для людини, довкілля, тварин і які потребують спеціальних методів, умов і засобів поводження з ними, оскільки їх потрапляння в організм людини навіть у незначних дозах викликає тяжке отруєння або смерть;</p> <p>9) сильнодіючі речовини – речовини чи відходи, які потрапляючи всередину організму через органи дихання, травлення або через шкіру, здатні викликати смерть людини чи справляти на неї сильний негативний вплив;</p> <p>10) отруйні лікарські засоби – лікарські засоби, віднесені до отруйних центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я (атропін та його солі, кетамін, тетракаїн);</p> <p>11) сильнодіючі лікарські засоби – лікарські засоби, віднесені до сильнодію-</p>

	<p>чих центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я (буторфанол, димедрол, клонідін);</p> <p>12) обладнання, призначене для виробництва чи виготовлення таких речовин або лікарських засобів – це будь-які інструменти, прилади, механізми, що використовуються для досягнення зазначеної мети;</p> <p>13) одурманюючі засоби;</p> <p>14) мікробіологічні чи інші біологічні агенти – це предмети і речовини біологічного походження, які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей;</p> <p>15) токсини – сполуки бактерійного, рослинного або тваринного походження, здатні при потрапленні в організм людини спричинити захворювання або смерть (містяться в отруті змій, павуків, в грибах, різних рослинах).</p> <p>16) допінг – речовини (психостимулятори, анаболічні стероїди, актопротектори та ін.) і методи, які використовуються для підвищення працездатності спортсменів, є потенційно небезпечними для здоров'я і входять до Переліку заборонених Антидопінговим кодексом Олімпійського руху;</p> <p>17) радіоактивно забруднені продукти та інша продукція;</p> <p>18) рецепт на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин;</p> <p>19) кошти, здобуті від незаконного обігу наркотичних засобів.</p>
Об'єктивна сторона	<p>полягають в суспільно небезпечному і протиправному заподіянні шкоди здоров'ю населення.</p> <p>Переважна більшість кримінальних правопорушень, які досліджуються, вчиняються шляхом дії. Бездіяльність може виступати обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого, ст. 320, ч. 2 ст. 321, статтями 325, 326 КК України.</p> <p>Склади кримінальних правопорушень сконструйовані в основному як формальні. Винятки складають ст. 308, 312, 313 КК України є формально-матеріальними. Водночас деякі кримінальні правопорушення проти здоров'я населення мають матеріальні склади (статті 325–327 КК України), які передбачають два види наслідків: 1) створення загрози заподіяння шкоди здоров'ю населення і 2) фактичне заподіяння такої шкоди.</p> <p>Інколи обов'язковими із об'єктивної сторони є і інші ознаки. Зокрема, спосіб вчинення кримінального правопорушення (ст. 314 КК України), місце вчинення кримінального правопорушення (ст. 315 КК України) та інші.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>кримінальні правопорушення з формальним складом характеризується прямим умислом. У більшості кримінальних правопорушень з матеріальним складом вина є тільки умисною. Разом з тим, для таких кримінальних правопорушень, як порушення правил поведіння з біологічними агентами чи токсинами; заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування характерна необережна форма вини до наслідків, хоч самі дії (бездіяльність) у вигляді порушення правил, можуть бути вчинені як умисно, так і через необережність. Інколи характерним є і мотив посягання (корисливий мотив при незаконній видачі рецепта на право придбання наркотичних засобів).</p>
Суб'єкт	<p>фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Лише за викрадення (крадіжку, грабїж, розбій) і вимагання передбачена відповідальність осіб, які досягли 14-річного віку. Водночас тільки спеціальним суб'єктом можливе вчинення таких кримінальних правопорушень, як заволодіння наркотичними засобами шляхом зловживання службовим становищем, незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів, порушення правил поведіння з наркотичними засобами, отруйними і сильнодіючими речовинами, біологічними агентами чи токсинами.</p>
Поняття та класифікація	<p>Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення – це передбачені кримінальним законом винні, суспільно небезпечні діяння, які створюють загрозу заподіяння шкоди або заподіюють фактичну шкоду здоров'ю невідзначеного кола осіб.</p> <p>В залежності від безпосереднього об'єкта, особливостей предмета та об'єктивної сторони усі кримінальні правопорушення проти здоров'я населення, можна поділити на такі групи:</p> <p>1) кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків (статті 305, 307-312, 320 КК України);</p>

	<p>2) кримінальні правопорушення, суміжні з обігом наркотиків (статті 306, 313, 317, 318, 319 КК України);</p> <p>3) кримінальні правопорушення, пов'язані з уживанням наркотиків (статті 314, 315, 316 КК України);</p> <p>4) кримінальні правопорушення проти здоров'я населення, не пов'язані з обігом наркотиків (статті 321, 321-1, 321-2, 322, 323, 324, 325, 326, 327 КК України).</p>
--	---

Стаття 305. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють установлений з метою забезпечення охорони здоров'я населення порядок переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів через митний кордон України;
<i>Предмет</i>	<p>1) наркотичні засоби;</p> <p>2) психотропні речовини;</p> <p>3) аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин;</p> <p>4) прекурсори;</p> <p>5) фальсифікований лікарський засіб.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечні дії:</p> <p>а) переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів через митний кордон України поза митним контролем;</p> <p>б) переміщення зазначених предметів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю.</p> <p>2) місце вчинення кримінального правопорушення: митний кордон – межі митної території України, які збігаються з державним кордоном, за винятком кордонів спеціальних митних зон.</p> <p>Кримінальне правопорушення визнається закінченим з моменту фактичного виявлення у винного під час митного контролю наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів на території України або при спробі перетнути державний кордон України в іншому місці, поза зоною митного контролю.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка на момент вчинення кримінального правопорушення досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 305 КК України</p> <p>1) повторно;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб</p> <p>3) якщо предметом цих дій були особливо небезпечні наркотичні засоби або психотропні речовини,</p> <p>4) якщо предметом цих дій були наркотичні засоби або психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби у великих розмірах.</p> <p>ч. 3 ст. 305 КК України</p> <p>5) організованою групою;</p> <p>6) в особливо великих розмірах.</p>

Примітка:

Поняття *великий та особливо великий розмір* наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, що застосовується в цьому розділі, визначається спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у галузі охорони здоров'я. Розмір наркотичних засобів пов'язується з ознаками та властивостями, які характеризують вплив цих засобів на організм людини та наслідки їх вживання. *Великий розмір* – така кількість, вживання якої спричиняє захворювання на наркоманію хоча б однієї особи, а *особливо великий* – кількість наркотиків, що в кілька разів перевищує великий розмір.

Стаття 306. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок зайняття господарською та банківською діяльністю, встановлений з метою протидії наркобізнесу, залученню в економіку коштів, отриманих протиправним шляхом;
--------------------------------------	---

<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	нормальне функціонування фінансової системи, власність;
<i>Предмет</i>	доходи, здобуті від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, у будь-якому виді (грошові кошти, матеріальні цінності та ін.): 1) незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин чи прекурсорів – це діяння, пов'язані з культивуванням рослин, що містять наркотичні речовини, розробкою, виробництвом, відпуском, виготовленням, зберіганням, розподілом, торгівлею, використанням, переміщенням на території України та за її межі наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які здійснюються з порушенням вимог законодавства; 2) відмивання грошей – це кримінально протиправна діяльність, переважно у міжнародному масштабі, що характеризується умисним приховуванням дійсного походження (джерела) майна чи фінансових коштів шляхом незаконного їх використання (привласнення, передача, володіння, розміщення, переміщення тощо) з метою «легалізації» протиправних доходів.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: а) розміщення коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, у банках, на підприємствах, в установах, організаціях та їх підрозділах – це внесення грошових коштів (готівкових або безготівкових) на рахунок будь-якої фінансової установи (банку, кредитної спілки), у тому числі відкриття накопичувальних, депозитних рахунків, переведення коштів з одного рахунка на інший, внесення їх у фонди підприємств, установ або організацій чи у фонди їх філій, придбання акцій підприємств та інші подібні дії; б) використання зазначених коштів для придбання об'єктів, майна, що підлягають приватизації – це здійснення правочину щодо них шляхом викупу, через тендер (міжнародні торги) або на аукціоні, купівля їх частки (акцій, майнового паю); в) використання доходів (коштів і майна) з метою продовження незаконного обігу – це надання їх для вчинення будь-яких незаконних діянь щодо наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів та ін., що забезпечує незаконний обіг цих предметів у подальшому (н-д: оренда земельних ділянок для незаконного культивування снотворного маку чи конопель, подальше культивування цих рослин).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 306 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб 3) у великих розмірах (кошти, сума яких становить двісті та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Стаття 307. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою захисту здоров'я населення;
<i>Предмет</i>	1) наркотичні засоби; 2) психотропні речовини; 3) аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: а) незаконне виробництво – всі дії, пов'язані із серійним одержанням наркотичних засобів, психотропних речовин із хімічних речовин та (або) рослин, включаючи відокремлення частин рослин або наркотичних засобів, психотропних речовин від рослин, з яких їх одержують, здійснені всупереч установленому законом порядку; б) незаконне виготовлення – це всі дії (включаючи рафінування, підвищення у препараті концентрації наркотичних засобів і психотропних речовин чи їх переробку), здійснені всупереч установленому законом порядку, у результаті

	<p>яких на основі наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів одержуються готові до використання та (або) вживання форми наркотичних засобів, психотропних речовин або лікарські засоби, що їх містять, чи інші наркотичні засоби, психотропні речовини;</p> <p>в) незаконне придбання – купівля, обмін на інші товари або речі, прийняття як плати за виконану роботу чи надані послуги, позики, подарунка або сплати боргу, привласнення знайденого; збирання залишків наркотиковмісних рослин на пожнивних земельних площах після зняття з них охорони, на земельних ділянках громадян, а також збирання таких дикорослих рослин чи їх частин на пустирях;</p> <p>г) зберігання – будь-які умисні дії, пов'язані з фактичним незаконним перебуванням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів у володінні винного (особа може тримати їх при собі, у будь-якому приміщенні, сховищі або в іншому місці);</p> <p>д) незаконне перевезення – умисне переміщення цих засобів і речовин будь-яким видом транспорту в межах території України з порушенням порядку і правил, установлених чинним законодавством;</p> <p>ж) пересилання – незаконне переміщення їх у просторі шляхом відправлення поштою, багажем, посильним або іншим способом з одного місця в інше в межах України;</p> <p>з) незаконний збут – будь-які оплатні чи безоплатні форми реалізації даних засобів і речовин всупереч законодавству; відчуження цих засобів чи речовин іншій особі, яка може розпоряджатися ними як своїм майном.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – збут таких засобів та речовин
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 307 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 308-310, 312, 314, 315, 317 КК України; 4) із залученням неповнолітнього; 5) збут у місцях, що призначені для проведення навчальних, спортивних і культурних заходів, та в інших місцях масового перебування громадян; 6) збут чи передача цих речовин у місця позбавлення волі; 7) предметом були наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги у великих розмірах чи особливо небезпечні наркотичні засоби або психотропні речовини. <p>ч. 3 ст. 307 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 8) організованою групою; 9) в особливо великих розмірах; 10) із залученням малолітнього; 11) щодо малолітнього.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 307 КК України)	Особа, яка добровільно здала наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги і вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю кримінальних правопорушень, пов'язаних з їх незаконним обігом.

Стаття 308. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою захисту здоров'я населення;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя та здоров'я особи, власність.
<i>Предмет</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) наркотичні засоби; 2) психотропні речовини; 3) аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин.
Об'єктивна сторона	умисне незаконне вилучення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів будь-яким способом (окрім розтрата) із підприємств, установ і

	<p>організацій, незалежно від форми власності, чи в окремих громадян, у т. ч. вилучення маку снотворного чи конопель або їх частин із земельних ділянок господарств чи громадян до закінчення збирання врожаю.</p> <p>Способами такого вилучення є:</p> <p>ч. 1 ст. 308 КК України:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) викрадення (крадіжка, грабіж); 2) привласнення – це утримання та обернення таким чином на свою користь наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів, які були ввірені винному або були в його віданні у зв'язку з професійною діяльністю, тобто перебували у законному володінні цієї особи; утримання цих засобів і речовин у своєму особистому розпорядженні особою для себе або інших осіб з метою протиправного використання; невиконання вимог щодо їх повернення у термін, передбачений правилами зберігання, обліку, відпуску і використання, чи вимог про знищення; 3) вимагання – незаконна вимога передачі даних засобів та речовин, поєднана з погрозою (письмово, усно, телефон, через інших осіб тощо) здійснення в майбутньому вбивства або застосування насильства до потерпілого чи його близьких родичів, обмеження прав або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває у їх віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці; 4) заволодіння вказаними засобами і речовинами шляхом шахрайства (обман або зловживання довірою) 5) заволодіння шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 308 КК України); 6) розбій (ч. 3 ст. 308 КК України). <p>Заволодіння шляхом крадіжки, грабежу чи шахрайства вважається закінченим кримінальним правопорушенням з моменту заволодіння цими предметами і реальної можливості хоча б первісно розпорядитися ними (сховати, передати іншій особі тощо); шляхом привласнення чи зловживання службовим становищем – з моменту утримання цих засобів чи речовин і обернення їх таким чином на свою користь або користь інших осіб. Вимагання вважається закінченим з моменту пред'явлення потерпілому вимоги, поєднаної з відповідною погрозою, зазначеною у ст. 189, а заволодіння ними шляхом розбою – з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я особи, на яку було вчинено напад.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямим умисел. При вчиненні шляхом розбою обов'язковою ознакою є мета – заволодіння наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами.</p>
Суб'єкт	<ol style="list-style-type: none"> 1) у випадку крадіжки, грабежу, розбою та вимагання – осудна особа, яка досягла 14-річного віку; 2) шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем – службова особа; 3) привласнення може бути вчинено лише особою, якій предмети кримінального правопорушення були ввірені чи перебували у її віданні у зв'язку з її професійною діяльністю. 4) суб'єктом цього кримінального правопорушення, вчиненого в інший спосіб, є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 308 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб 3) із застосуванням насильства, що не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого або з погрозою застосування такого насильства; 4) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 306, 307, 310, 311, 312, 314, 317 КК України; 5) у великих розмірах; 6) заволодіння засобами та речовинами шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем; <p>ч. 3 ст. 308 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 7) в особливо великих розмірах; 8) організованою групою;

	9) розбій з метою викрадення; 10) вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я.
--	---

Стаття 309. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою захисту здоров'я населення;
<i>Предмет</i>	1) наркотичні засоби; 2) психотропні речовини; 3) аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: а) незаконне виробництво; б) незаконне виготовлення; в) незаконне придбання; г) зберігання; д) незаконне перевезення; ж) пересилання.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 309 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб 3) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК України; 4) предметом дій були наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги у великих розмірах; ч. 3 ст. 309 КК України 5) із залученням неповнолітнього; 6) в особливо великих розмірах.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 309 КК України)	особа, яка добровільно звернулася до лікувального закладу і розпочала лікування від наркоманії.

Стаття 310. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок культивування наркотиковмісних рослин з метою захисту здоров'я населення;
<i>Предмет</i>	насіння або рослини снотворного маку (у кількості від ста до п'ятисот рослин) чи конопель (у кількості від десяти до п'ятдесяти рослин).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) незаконний посів – це дії, спрямовані на висів насіння рослин або розсади без належного дозволу на будь-яких земельних ділянках, як спеціально підготовлених, так і порожніх; 2) незаконне вирощування – це догляд (рихлення, прополювання, прорідження, полив, підживлення тощо) за посівами і сходами з метою доведення їх до стадії дозрівання. Причому для наявності вказаного діяння не має значення, посадив ці рослини сам винний, висіяні вони будь-ким іншим або є дикорослими. Кримінальне правопорушення визнається закінченим у формі посіву з моменту внесення насіння або розсади в ґрунт незалежно від подальшого проростання чи зростання рослин, розміру площі; у формі вирощування з моменту здійснення дій, спрямованих на поліпшення зростання вказаних культур, незалежно від того, чи був вирощений або зібраний урожай з ділянок, що обробляються
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 310 КК)	1) особою, яка була засуджена за цією статтею чи яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 307, 309, 311, 317 КК

України)	України; 2) за попередньою змовою групою осіб з метою збуту; 3) незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку в кількості п'ятисот і більше рослин чи конопель у кількості п'ятдесят і більше рослин.
-----------------	---

Стаття 311. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу прекурсорів з метою захисту здоров'я населення;
<i>Предмет</i>	прекурсори
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) виробництво (виготовлення); 2) незаконне придбання; 3) зберігання – будь-які умисні дії, пов'язані з фактичним незаконним перебуванням прекурсорів у володінні винного (особа може тримати їх при собі, у будь-якому приміщенні, сховищі або в іншому місці); 4) незаконне перевезення; 5) пересилання; 6) незаконний збут.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – використання предметів кримінального правопорушення для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 311 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) у великих розмірах; 4) з метою збуту; 5) незаконний збут; ч. 3 ст. 311 КК України 6) організованою групою; 7) в особливо великих розмірах
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 311 КК України)	особа, яка добровільно здала прекурсори, що призначалися для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин, і вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом прекурсорів, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (лише щодо дій визначених ч. 1 ст. 311 КК України).

Стаття 312. Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу прекурсорів з метою захисту здоров'я населення;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя та здоров'я особи, власність.
<i>Предмет</i>	прекурсори
Об'єктивна сторона	умисне незаконне заволодіння прекурсорами будь-яким способом (окрім розтрати) із підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності, чи в окремих громадян з метою подальшого збуту, а також їх збут для виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Способами такого заволодіння є: ч. 1 ст. 312 КК України 1) викрадення (крадіжка, грабїж); 2) привласнення; 3) вимагання; 4) заволодіння шляхом шахрайства (обман або зловживання довірою); 5) збут;

	б) заволодіння шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 312 КК України); 7) розбій (ч. 3 ст. 312 КК України).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета: а) заволодіння прекурсорами здійснюється з метою їх наступного збуту; б) збут прекурсорів здійснюється з метою виробництва або виготовлення з них наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
Суб'єкт	1) у випадку крадіжки, грабежу, розбою та вимагання – осудна особа, яка досягла 14-річного віку; 2) шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем – службова особа; 3) привласнення може бути вчинено лише особою, якій предмети кримінального правопорушення були ввірені чи перебували у її віданні у зв'язку з її професійною діяльністю. 4) суб'єктом цього кримінального правопорушення, вчиненого в інший спосіб, є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 312 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) із застосуванням насильства, що не є небезпечним для життя або здоров'я, чи з погрозою застосування такого насильства; 4) у великих розмірах; 5) зловживання службової особи своїм службовим становищем; ч. 3 ст. 312 КК України 6) в особливо великих розмірах; 7) організованою групою; 8) розбій з метою викрадення; 9) вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я

Стаття 313. Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок використання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, з метою захисту здоров'я населення;
<i>Предмет</i>	обладнання, призначене для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
Об'єктивна сторона	1) незаконні дії із протиправного безоплатного вилучення предмета кримінального правопорушення та повернення його на користь винного чи інших осіб. Способами такого вилучення є: ч. 1 ст. 313 КК України а) викрадення (крадіжка, грабїж); б) привласнення; в) вимагання; г) заволодіння шляхом шахрайства (обман або зловживання довірою); д) заволодіння шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 313 КК України); ж) розбій (ч. 3 ст. 313 КК України). 2) правомірне чи незаконне володіння громадянами обладнанням, що призначене для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів самим винним чи іншими особами а) незаконне виготовлення; б) придбання; в) зберігання; г) передача або продаж іншим особам зазначеного обладнання утворюють його збут
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	1) у випадку крадіжки, грабежу, розбою та вимагання – осудна особа, яка досягла 14-річного віку; 2) шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем – службова особа;

	3) привласнення може бути вчинено лише особою, якій предмети кримінального правопорушення були ввірені чи перебували у її віданні у зв'язку з її професійною діяльністю. 4) суб'єктом цього кримінального правопорушення, вчиненого в інший спосіб, є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 313 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 306, 312, 314, 315, 317, 318 КК України; 4) шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем; ч. 3 ст. 313 КК України 5) організованою групою; 6) з метою виготовлення особливо небезпечних засобів та речовин; 7) розбій з метою викрадення; 8) вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я.

Стаття 314. Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою захисту здоров'я населення
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя і здоров'я особи
Об'єктивна сторона	незаконне введенні будь-яким способом в організм іншої особи проти її волі наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (Формальний склад кримінального правопорушення). Введення в організм здійснюється за допомогою фізичного чи психічного примусу, обману особи або з використанням її безпорадного стану, що забезпечує потрапляння в організм засобу (речовини) за відсутності медичних показань. Знаряддям вчинення кримінального правопорушення є наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел щодо наслідків у виді середньої тяжкості чи тяжкого тілесного ушкодження або смерті потерпілого (ч. 2, 3 ст. 314 КК) вина має форму <i>необережності</i> .
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 314 КК України 1) призвели до наркотичної залежності потерпілого; 2) повторно; 3) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 306-312 та 314-318 КК України; 4) щодо двох чи більше осіб; 5) заподіяли середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження потерпілому; ч. 3 ст. 314 КК України 6) щодо неповнолітнього; 7) щодо особи, яка перебуває в безпорадному стані; 8) щодо вагітної жінки; 9) якщо були введені особливо небезпечні наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги; 10) настання смерті потерпілого;

Стаття 315. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою захисту здоров'я населення
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – це ненасильницькі дії винного, спрямовані на те, щоб збудити в іншої особи бажання вжити їх хоча б один раз. Стаття 315 КК України передбачає особливий вид підбурювання, причому воно може бути як одиничним, так і багаторазовим, що на кваліфікацію вчиненого не впливає. Схиляння може бути вчинене тільки в формі активної дії і тільки щодо конкретної особи. Способи схиляння можуть бути різними: умовляння, пропози-

	ція, надання порад, прохання, лестощі, примушування, переконання, залякування, підкуп, обіцянка винагороди або іншої вигоди, погроза припинити шлюбні або дружні відносини тощо. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з початку вчинення дій, спрямованих на те, щоб збудити в іншій особі бажання вжити наркотичні засоби, незалежно від того, чи вдалося викликати у потерпілого це бажання
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку, а вразі схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів неповнолітнього – фізична, осудна особа, яка досягла 18-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 315 КК України)	1) повторно; 2) щодо двох чи більше осіб; 3) щодо неповнолітнього; 4) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 307, 308, 310, 314, 317 КК України.

Стаття 316. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою захисту здоров'я населення
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) публічне вживання – це відкритий (очевидний для всіх) спосіб вживання наркотиків у присутності третіх осіб, які усвідомлюють характер того, що відбувається; 2) обов'язкова ознака – певні місця, призначені для проведення навчальних, спортивних і культурних заходів (школи, вищі навчальні заклади, стадіони, клуби тощо), а також інші місця масового перебування громадян (вокзали, пристані, пляжі, парки, дитячі майданчики, підземні переходи, вулиці, площі тощо). 3) засобом вчинення кримінального правопорушення є наркотичні засоби.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 316 КК України)	1) повторно; 2) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 307, 310, 314, 315, 317, 318 КК України.

Стаття 317. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою захисту здоров'я населення;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я особи, інтереси неповнолітнього.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) організація місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – дії особи, що фактично призвели до його створення або були на це спрямовані (підшукування приміщення, готування пристроїв для вживання, виробництва та виготовлення засобів та речовин, пошук і вербування клієнтів та співучасників, розроблення конспіративних заходів тощо); 2) утримання таких місць – сукупність дій щодо підтримання його функціонування (матеріальне забезпечення, охорона, підтримання порядку, залучення й обслуговування клієнтів, здійснення конспіративних заходів тощо); 3) надання приміщення – забезпечення можливості одній чи кільком особам використати його з цією метою хоча б один раз; Зазначеними місцями є будь-які жилі або нежилі приміщення (будинки, квартири, казино, більярдна, лазня, гараж, склад, підвал тощо) за умови, що вони обрані особою для використання із зазначеною метою.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + спеціальна мета – забезпечити незаконне вживання, виробництво чи виготовлення зазначених засобів та речовин.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, а в разі вчинення діяння із

	залученням неповнолітнього – 18-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 317 КК України)	1) повторно; 2) з корисливих мотивів; 3) групою осіб; 4) із залученням неповнолітнього.

Стаття 318. Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок видачі та використання документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів з метою охорони здоров'я населення;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	порядок обігу офіційних документів.
<i>Предмет</i>	документи, що дають право на отримання зазначених засобів та речовин (накладні, квитанції на одержання прекурсорів, рецепти на придбання наркотиків або психотропних речовин лікарських форм тощо): а) підроблені документи – це документи повністю або частково фальсифіковані як винною, так і іншими особами; б) незаконно одержані документи – це документи, отримані особою, яка не має правових підстав на володіння чи розпорядження ними.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) виготовлення – це дії зі створення документа, який за своїм змістом повністю не відповідає дійсності, тобто є фальшивим; 2) підроблення – внесення в істинний документ фальшивих відомостей (підписання не уповноваженою особою, дописування змісту, що не відповідає дійсності), виправлення будь-яким способом (підчистка, травлення) тексту, підпису чи відбитка печатки; 3) використання – подання підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів до певної установи, організації чи підприємства, які займаються виробництвом, зберіганням, реалізацією або наданням для лікування цих засобів та речовин (аптеки, лікарні, оптові склади лікарських засобів та препаратів, фармацевтичні підприємства тощо); 4) збут – будь-які оплатні чи безоплатні форми їх відчуження (продаж, обмін, сплата боргу, дарування тощо) особою, яка виготовила, підробила чи незаконно одержала такий документ, а так само будь-якою іншою особою, яка знає, що документ підроблений або незаконно одержаний.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 318 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 306-317 КК України.

Стаття 319. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок видачі рецептів на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин з метою охорони здоров'я населення;
<i>Предмет</i>	рецепт – це офіційний документ, бланк установленої МОЗ форми, який містить письмовий припис лікаря про конкретний вид призначеного для лікування певної особи лікарського засобу або медичного препарату.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин – це видача громадянам рецепта на зазначені засоби та речовини без відповідних медичних показань і з порушенням установлених правил; безпідставне призначення особі наркотичних чи психотропних лікарських засобів і видача рецепта на їх придбання в аптеці для використання та вживання з медичною метою.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + спеціальні мотиви: видача рецепта з корисливих мотивів або інших особистих інтересах (співчуття до особи через її наркотичну залежність тощо).

Суб'єкт	лікарі медико-лікувальних закладів, працівники науково-дослідних інститутів, медичних начальних закладів, особи, які займаються приватною лікувальною практикою, а також інші уповноважені медичні працівники.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 319 КК України)	повторно

Стаття 320. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів

Безпосередній об'єкт	встановлений з метою охорони здоров'я населення порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
<i>Предмет</i>	а) снотворний мак і коноплі; б) наркотичні засоби, психотропні речовини їх аналоги; в) прекурсори, призначені для виробництва чи виготовлення цих засобів чи речовин.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) порушення встановлених правил посіву або вирощування снотворного маку чи конопель; 2) порушення правил виробництва, виготовлення, зберігання, обліку, відпуску, розподілу, торгівлі, перевезення, пересилання чи використання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або відповідних прекурсорів.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел (ч. 1 ст. 320 КК України); кримінально протиправна самовпевненість/недбалість (ч. 2 ст. 320 КК України).
Суб'єкт	особа, яка внаслідок службового становища чи виконуваної роботи зобов'язана дотримуватися встановлених вищезазначених правил.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 320 КК України)	1) повторно; 2) нестача наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів у великих розмірах; 3) призведення до викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів; 4) заволодіння ними шляхом шахрайства; 5) заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем.

Стаття 321. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу отруйних і сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів з метою охорони здоров'я населення;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я особи, громадська безпека та ін.;
<i>Предмет</i>	а) отруйні речовини (отрути); б) сильнодіючі речовини ; в) отруйні лікарські засоби; г) сильнодіючі лікарські засоби; д) обладнання, призначене для виробництва чи виготовлення таких речовин або лікарських засобів.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 321 КК України 1) незаконне виробництво; 2) незаконне виготовлення; 3) незаконне придбання; 4) незаконне перевезення; 5) незаконне пересилання; 6) незаконне зберігання; 7) незаконний збут; ч. 2 ст. 321 КК України 8) порушення встановлених правил обігу зазначених речовин або лікарських

	засобів.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета збуту (ч. 1 ст. 321 КК України); умисел/необережність (ч. 2 ст. 321 КК України).
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (ч. 1 ст. 321 КК України); 2) особа, яка виконує службові або професійні обов'язки, пов'язані з виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, відпуском, обліком, перевезенням, пересиланням отруйних або сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ч. 2 ст. 321 КК України).
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 321 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) у великих розмірах; ч. 4 ст. 321 КК України 4) організованою групою; 5) у особливо великих розмірах.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 321 КК України)	1) особа добровільно здала отруйні чи сильнодіючі речовини, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйні чи сильнодіючі лікарські засоби; 2) вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю кримінальних правопорушень, пов'язаних з їх незаконним обігом.

Стаття 321-1. Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок обігу лікарських засобів з метою захисту здоров'я населення;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя і здоров'я особи, громадська безпека;
<i>Предмет</i>	фальсифіковані лікарські засоби
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 321-1 КК України 1) виготовлення; 2) придбання; 3) перевезення; 4) пересилання; 5) зберігання; 6) збут; ч. 2 ст. 321-1 КК України 7) виробництво
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета збуту (ч. 1 ст. 321-1 КК України); необережність (щодо наслідків, передбачених ч. 2, ч. 3 ст. 321-1 КК України).
Суб'єкт	1) фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку (ч. 1 ст. 321-1 КК України); 2) службова особа, медичний або фармацевтичний працівник (ч. 2 ст. 321-1 КК).
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 321-1 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) службовою особою шляхом зловживання службовим становищем; 4) медичним або фармацевтичним працівником; 5) за допомогою інформаційних систем, у тому числі Інтернету; 6) у великих розмірах; 7) тривалий розлад здоров'я особи; 8) виробництво; ч. 3 ст. 321-1 КК України 9) смерть особи; 10) інші тяжкі наслідки; 11) в особливо великих розмірах.

Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 321-1 КК України)	1) особа добровільно здала фальсифіковані лікарські засоби; 2) вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю кримінальних правопорушень, пов'язаних з їх обігом.
---	--

Стаття 321-2. Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють порядок доклінічного вивчення, клінічних випробувань, державної реєстрації лікарських засобів;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	з доров'я та життя особи.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань лікарських засобів – невиконання або неналежне виконання відповідних вимог, передбачених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами; 2) фальсифікації їх результатів – будь-які дії, які призвели до приховування отриманих результатів дослідження, безпідставного завищення їх наукової цінності, невідображення у протоколі та матеріалах дослідження даних про небезпеку для фізичного чи психічного благополуччя досліджуваного, до зміни отриманих показників, які свідчать про низьку якість або небезпечність досліджуваного лікарського засобу тощо; 3) порушення встановленого порядку державної реєстрації лікарських засобів – вчинення будь-яких дій усупереч Порядку державної реєстрації (пере-реєстрації) лікарських засобів і розмірів збору за їх державну реєстрацію.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел (ч. 1 ст. 321-2 КК України); необережність (ч. 3 ст. 321-2 КК України).
Суб'єкт	особи, які відповідно до покладених на них професійних і службових обов'язків здійснюють доклінічне вивчення та клінічні випробування лікарських засобів, а також здійснюють державну реєстрацію лікарських засобів.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 321-2 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; ч. 3 ст. 321-2 КК України 3) смерть потерпілого; 4) інші тяжкі наслідки.

Стаття 322. Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері охорони здоров'я.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) організація місць для вживання одурманюючих засобів; 2) утримання таких місць; 3) надання приміщень з цією метою.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + спеціальна мета – забезпечити незаконне вживання особою лікарських та інших засобів, що не є наркотичними засобами або психотропними речовинами чи їх аналогами, з доведенням себе до стану одурманення.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 323. Спонування неповнолітніх до застосування допінгу

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які забезпечують охорону здоров'я неповнолітніх осіб;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я та життя особи;

<i>Предмет</i>	допінг
<i>Потерпіла особа</i>	неповнолітні, що займаються фізичною культурою або спортом, при зайнятті якими можливе використання допінгу.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: спонукання неповнолітніх до застосування допінгу – це будь-які умисні дії, що виявляються у психічному впливі на потерпілих (умовляння, пропозиції, поради, переконування, примушування, застосування насильства, погрози, шантажу тощо), щ спрямовані на збудження у такої особи бажання вживати допінг чи спробувати це зробити хоча б один раз.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. Ставлення винного до настання наслідків у вигляді шкоди здоров'ю потерпілого та тяжких наслідків є необережним.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 18-річного віку
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 323 КК України 1) батьком, матір'ю, вітчимою, мачухою, опікуном чи піклувальником або особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання чи піклування про нього; 2) тренером; 3) повторно; 4) особою, яка раніше вчинила одне із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 314, 315, 317 чи 324 КК України; ч. 3 ст. 323 КК України 5) щодо двох чи більше осіб; 6) шкода здоров'ю потерпілого; ч. 4 ст. 323 КК України 7) істотна шкода здоров'ю потерпілого; 8) інші тяжкі наслідки.

Стаття 324. Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які забезпечують охорону здоров'я населення;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	інтереси неповнолітнього;
<i>Предмет</i>	одурманюючі засоби, які не є наркотичними або психотропними, або їх аналогами.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів – будь-які ненавільницькі дії, спрямовані на те, щоб збудити в іншої особи бажання чи добитися від неї згоди вжити такі засоби хоча б один раз.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета - викликати у конкретної особи бажання вживати одурманюючі засоби, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 18-річного віку

Стаття 325. Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які забезпечують захист здоров'я населення шляхом додержання санітарних правил і норм щодо запобігання масовим інфекційним захворюванням та отруєнням;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я та життя особи
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: порушення відповідних правил та норм; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) поширення епідемічних та інших інфекційних захворювань, а також масових неінфекційних захворювань (отруєнь); б) загрози поширення цих захворювань;

	<p>3) причинний зв'язок між зазначеним діянням та наслідками.</p> <p><u>Епідемія</u> – масове поширення інфекційної хвороби серед населення відповідної території за короткий проміжок часу;</p> <p><u>Інфекційні захворювання</u> – розлади здоров'я людей, що викликаються живими збудниками (вірусами, бактеріями, рикетсіями, грибами, іншими патогенними паразитами), продуктами їх життєдіяльності (токсинами), патогенними білками, передаються від заражених осіб здоровим і схильні до масового поширення;</p> <p><u>Інші інфекційні захворювання</u> – інфекційні хвороби, що спричиняються мікроорганізмами та передаються від хворої до здорової людини не так швидко і масово, як епідемічні захворювання (турбекульоз, туляремія тощо);</p> <p><u>Масові неінфекційні захворювання (отруєння)</u> – масові захворювання, виникнення яких зумовлено впливом біологічних, фізичних, хімічних чи соціальних факторів середовища життєдіяльності.</p>
Суб'єктивна сторона	непрямий умисел / кримінально протиправна самовпевненість / кримінально протиправна недбалість.
Суб'єкт	<p>1) фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку;</p> <p>2) службова особа, в обов'язки якої входить виконання передбачених законом правил та норм по боротьбі з епідеміями та іншими заразними захворюваннями (службові особи підприємств, організацій, установ; медичні працівники, працівники санепідемстанцій, ветеринарні лікарі; працівники тваринницьких ферм тощо).</p>
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 325 КК України)	загибель людей чи інші тяжкі наслідки

Стаття 326. Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які регулюють правила поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами з метою захисту здоров'я населення;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я та життя особи;
<i>Предмет</i>	а) мікробіологічні чи інші біологічні агенти; б) токсини.
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння у вигляді порушення правил:</p> <p>а) зберігання;</p> <p>б) використання;</p> <p>в) обліку;</p> <p>г) перевезення;</p> <p>д) інших правил поводження з біологічними агентами чи токсинами;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді:</p> <p><u>ч. 1 ст. 326 КК України</u></p> <p>а) загрози загибелі людей;</p> <p>б) загрози настання інших тяжких наслідків;</p> <p>в) заподіяння шкоди здоров'ю потерпілого;</p> <p><u>ч. 2 ст. 326 КК України</u></p> <p>г) загибель людей;</p> <p>д) інші тяжкі наслідки.</p> <p>3) причинний зв'язок між вказаними діянням і наслідками.</p>
Суб'єктивна сторона	непрямий умисел / кримінально протиправна самовпевненість / кримінально протиправна недбалість
Суб'єкт	особа, яка повинна відповідно до покладених на неї службових чи професійних обов'язків дотримуватися вказаних вище правил поводження з мікробіологічними чи іншими біологічними агентами і токсинами (працівники науково-дослідних закладів мікробіології, санітарно-епідеміологічних станцій, лабораторій лікарень і поліклінік тощо).
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 326 КК України)	<p>1) загибель людей;</p> <p>2) інші тяжкі наслідки.</p>

Стаття 327. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий факультативний об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини, які регулюють правила поведінки з радіоактивно забрудненими продуктами харчування чи іншою продукцією з метою захисту здоров'я населення;</p> <p>здоров'я та життя особи, власність, екологічна безпека;</p> <p>продукти харчування та інша продукція, забруднені понад рівні, що допускаються. Водночас не є його предметом радіоактивні лікарські засоби та інші подібні речі, радіоактивність яких є однією з їх споживчих властивостей.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) заготівля – це завчасне приготування напівпродукту, що оброблюється у процесі виробництва (збір врожаю зерна, овочів, фруктів чи інших с/г культур);</p> <p>б) перероблення – зміна зовнішнього вигляду або якостей продуктів харчування з метою доведення їх до придатного для споживання стану як готового продукту чи напівфабрикатів, зокрема: сушіння, молотіння, варіння, пастеризування, заморожування тощо;</p> <p>в) збут – платна реалізація чи безоплатна передача продуктів харчування або іншої продукції у володіння чи користування фізичної або юридичної особи;</p> <p>2) суспільно небезпечними наслідками у вигляді:</p> <p>ч. 1 ст. 327 КК України:</p> <p>а) загрози загибелі людей – реальна небезпека, яка виникає в конкретній ситуації, коли є висока ймовірність настання шкідливих наслідків унаслідок потрапляння радіоактивно забруднених продуктів харчування та інших предметів у чисту зону;</p> <p>б) загрози настання інших тяжких наслідків;</p> <p>в) заподіяння шкоди здоров'ю потерпілого – легкий чи середній ступінь радіаційного ураження, внаслідок споживання зазначених продуктів чи використання продукції (ч. 1 ст. 327 КК України);</p> <p>ч. 2 ст. 327 КК України</p> <p>г) загибелі людей;</p> <p>д) інших тяжких наслідків;</p> <p>3) причинним зв'язком між вказаними діями і наслідками.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел + мета – збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 327 КК України)</p>	<p>1) загибель людей;</p> <p>2) інші тяжкі наслідки.</p>

ТЕМА 15.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову і мобілізації

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додаткові безпосередні об'єкти</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>усі кримінальні правопорушення цього розділу суттєво відрізняються між собою, оскільки вони не мають спільного родового об'єкта. Тут можна говорити про такі родові об'єкти, як режим державної таємниці, порядок перетинання державного кордону, порядок забезпечення призову і мобілізації.</p> <p>власність, громадська безпека, інші блага.</p> <p>1) відомості, що становлять державну таємницю; 2) матеріальні носії секретної інформації; 3) відомості, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни; 4) товари, що підлягають експертному контролю.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>абсолютна більшість кримінальних правопорушень сконструйовані як <i>кримінальні правопорушення із формальним складом</i> (ст.ст. 328, 333, 336 КК України і ін.). Стаття 329 КК України характеризується матеріальним складом, крім того, наслідки характерні і для деяких кваліфікованих складів кримінальних правопорушень даного розділу (ч. 2 ст. 328, ч. 2 ст. 330 КК України) – тяжкі наслідки для інтересів держави.</p> <p>Кримінальні правопорушення даного розділу можуть бути вчинені як шляхом активної дії (ст. ст. 328, 332 КК України), так і шляхом бездіяльності (ст. ст. 335, 336 КК України). Для деяких посягань властиві і альтернативні дії. Інколи обов'язковими із об'єктивної сторони є і інші ознаки. Зокрема, місце вчинення кримінального правопорушення (державний кордон України) або засоби вчинення кримінального правопорушення (повітряні судна).</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>як правило, умисно, хоча в деяких випадках характерна і необережна форма вини (ст. 329 КК України).</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>1) фізична осудна особа, яка досягнула 16 років (ст. 332 – 332-2, 333 КК України);</p> <p>3) спеціальний суб'єкт:</p> <p>а) особа, якій відомості, що містять державну таємницю були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;</p> <p>б) пілот повітряного судна;</p> <p>в) військовозобов'язані особи;</p> <p>г) особа, якій заборонено в'їзд на територію України;</p> <p>г) представник підрозділів збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора;</p> <p>д) призовник.</p>
<p>Поняття та класифікація</p>	<p>Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову і мобілізації – це винні (умисні або через необережність), суспільно небезпечні та протиправні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на суспільні відносини, які покликані охороняти державну таємницю, зберігати недоторканість державних кордонів, забезпечити призов і мобілізацію, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>В залежності від родового об'єкту усі кримінальні правопорушення цього розділу можна розділити на три групи:</p> <p>1. кримінальні правопорушення, що посягають на відносини у сфері охорони державної таємниці чи службової інформації, зібраної у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 328 – 330 КК України);</p> <p>2. кримінальні правопорушення, що посягають на недоторканість державного кордону та безпеку міжнародних польотів (ст. 332 – 334 КК України);</p> <p>3. кримінальні правопорушення, що порушують порядок забезпечення призову і мобілізації (ст. 335 – 337 КК України).</p>

Стаття 328. Розголошення державної таємниці

Безпосередній об'єкт	режим державної таємниці, тобто встановлений згідно з вимогами відповідних актів законодавства єдиний порядок поводження із документами та іншими матеріалами, що містять державну таємницю, який забезпечує її збереження, а також безпеку та обороноздатність держави;
<i>Предмет</i>	відомості, що становлять державну таємницю, тобто вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: розголошення певних відомостей, тобто протиправне доведення їх до відома сторонніх осіб. Під сторонніми особами слід розуміти осіб, яким ці відомості не повинні бути відомими. Розголошення може виражатися як у дії, так і бездіяльності. Дія може виявлятися, наприклад, у розголосі секретних даних в розмові, письмовому повідомленні, шляхом публікації в пресі, у виступі по радіо чи телебаченню, у передачі для друкування особі, що не має права на ознайомлення з даними відомостями, у показі креслень, документів та ін. Бездіяльність може полягати в недотриманні правил збереження, обертання, перевезення матеріалів, предметів, документів, коли створюється можливість ознайомлення з відомостями сторонніх осіб. Обов'язковою ознакою є відсутність у цих діях або бездіяльності ознак державної зради або шпигунства.
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність.
Суб'єкт	фізична особа, яка досягла 16-річного віку і якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 328 КК України)	тяжкі наслідки.

Стаття 329. Втрата документів, що містять державну таємницю

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок зберігання державної таємниці у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державно безпеки та охорони правопорядку.
<i>Предмет</i>	1) документи, що містять державну таємницю – це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці або на іншому носіїві; 2) матеріальні носії секретної інформації можуть бути віднесені не передбачені законодавством форми зберігання таємної інформації (дискети, кінофільми та ін.); 3) предмети, відомості про які становлять державну таємницю – це комплекси, системи, засоби, окремі агрегати, блоки, вузли, прилади, матеріали, хімічні продукти, апаратура, устаткування, макети, зразки та інші матеріальні носії інформації, що становить державну таємницю, які не є документами (зразки зброї, військової та спеціальної техніки, обладнання, палива, сировини тощо).
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1. суспільно небезпечне діяння: порушення особою, якій було довірено предмети кримінального правопорушення встановленого законом порядку поводження із ними (дії, бездіяльність); 2. суспільно небезпечні наслідки: втрата, тобто вихід документів, предметів із володіння особи, якій вони були довірені, поза її волею; 3. причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками. Закінченим це кримінальне правопорушення є з моменту втрати, при якій створена реальна можливість ознайомлення з такими документами, предме-

	тами сторонніх осіб.
Суб'єктивна сторона	щодо порушення правил можливі як умисел, так і необережність, а щодо самої втрати – тільки необережність.
Суб'єкт	особа, яка мала відповідний допуск до документів або інших матеріальних носіїв секретної інформації, що містять державну таємницю, а також до предметів, відомості про які становлять державну таємницю.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 329 КК України)	тяжкі наслідки.

Стаття 330. Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, у сфері оборони країни

Безпосередній об'єкт	встановлений режим службової інформації, що є у володінні держави, який забезпечує державну безпеку.
<i>Предмет</i>	службова інформація, зібрана у процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, у сфері оборони країни. Службова інформація характеризується обов'язковою сукупністю трьох ознак: 1) вона не є державною таємницею; 2) вона є у володінні держави; 3) вона є обмеженою для користування: заборона на її збирання та передачу іноземним підприємствам, установам, організаціям або їх представникам міститься в наказах, інструкціях, розпорядженнях міністерств та відомств.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) передача іноземним підприємствам, установам, організаціям або їх представникам відомостей, що становлять службову інформацію; 2) збирання зазначених відомостей з метою їх передачі. Способи передачі та збирання можуть бути різними і на кваліфікацію не впливають.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. Обов'язковою ознакою такої форми кримінального правопорушення, як збирання відомостей, що становлять службову інформацію, яка є у володінні держави, є мета їх передачі іноземним підприємствам, установам, організаціям. За характером відомостей, за суб'єктом і за відсутності мети підризу або ослаблення держави це кримінального правопорушення відрізняється від державної зради і шпигунства.
Суб'єкт	особа, якій службова інформація була довірена або стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 330 КК України)	1) вчинення його з корисливих мотивів; 2) спричинення в результаті його вчинення тяжких наслідків для інтересів держави; 3) вчинення його повторно; 4) вчинення його за попередньою змовою групою осіб.

Стаття 332. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України

Безпосередній об'єкт	порядок перетинання державного кордону України.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) незаконне переправлення осіб через державний кордон України – це дії особи, які полягають у забезпеченні перетинання (перевезення, переведення) державного кордону України іншими особами; б) організація незаконного переправлення осіб через державний кордон України – це дії, які виявляються у розробці планів, визначенні місця, часу незаконного переправлення, пошуку співучасників, створенні організованої групи, її фінансуванні, озброєнні тощо; в) керівництво такими діями – це активна діяльність щодо забезпечення самого переправлення під час його вчинення: віддання певних команд, розстановка учасників, розподіл їх обов'язків тощо; г) сприянні їх вчиненню порадами, вказівками, наданням засобів або усуненням перешкод – будь-яке діяння, що допомагає здійснити незаконне переправлення (поради і вказівки щодо найбільш зручних маршрутів руху, місця та часу перетинання кордону, надання засобів маскування, карт, схем та ін.).

	2) місце вчинення кримінального правопорушення – державний кордон України. Незаконним переправлення через державний кордон України є у випадках, коли особи переправляються через державний кордон України: 1) будь-яким способом поза відповідними пунктами пропуску; 2) у пунктах пропуску, але без відповідних документів; 3) у пунктах пропуску, але без дозволу відповідних органів влади.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16 років.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 332 КК України 1) ті самі дії, вчинені способом, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яку незаконно переправляли через державний кордон України; 2) вчинені щодо кількох осіб; 3) повторно; 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) службовою особою з використанням службового становища, ч. 3 ст. 332 КК України 6) вчинені організованою групою; 7) вчинені з корисливих мотивів.

Стаття 332-1. Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

Безпосередній об'єкт	безпосередньо правовий режим тимчасово окупованої території України та режим пропуску на зазначену територію через визначені пункти пропуску, законні інтереси держави Україна на вказаній території. Тимчасово окупована територія: 1) сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій; 2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України; 3) повітряний простір над територіями, зазначеними у пунктах 1 і 2 цієї частини.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що характеризується: 1) умисними діями, які порушують правила перетинання українського кордону у конкретних пунктах пропуску; 2) дії з перетинання кордону поза вказаними пунктами пропуску.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета заподіяння шкоди інтересам держави Україна
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16 років
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 332 КК України 1. за попередньою змовою групою осіб; 2. повторно; 3. службовою особою з використанням службового становища; ч. 3 ст. 332 КК України 4) вчинені організованою групою

Стаття 332-2. Незаконне перетинання державного кордону України

Безпосередній об'єкт	порядок перетинання державного кордону України.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що характеризується перетинанням державного кордону України у будь-який спосіб поза пунктами пропуску через державний кордон України або в пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів, або за документами, що містять недостовірні відомості
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + заподіяння шкоди інтересам держави
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16 років у випадку наявності мети заподіяння шкоди інтересам держави; 2) особа, якій заборонено в'їзд на територію України; 3) представник підрозділів збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора.

Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 332-2 КК України 1. групою осіб; 2. повторно; ч. 3 ст. 332-2 КК України 3. поєднані з насильством або із застосуванням зброї
----------------------------	---

Стаття 333. Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю. Міжнародні передачі товарів – це експорт, імпорт, реекспорт товарів, їх тимчасове вивезення за межі України або тимчасове ввезення на її територію, транзит товарів територією України, а також будь-які інші передачі товарів, що здійснюються за межами України, за умови участі в них суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів.
<i>Предмет</i>	товари, що підлягають державному експортному контролю – це товари: 1) військового призначення; 2) подвійного використання. До товарів військового призначення в сукупності чи окремо належать: а) вироби; б) послуги з розроблення, виробництва тощо вказаних виробів чи технологій; в) самі технології. Товарами подвійного використання є: окремі види виробів, обладнання, матеріалів, програмного забезпечення і технологій, спеціально не призначені для військового використання, а також роботи і послуги, пов'язані з ними, які, крім цивільного призначення, можуть бути використані у військових або терористичних цілях чи для розроблення, виробництва, використання товарів військового призначення, зброї масового знищення, засобів доставки зазначеної зброї чи ядерних вибухових пристроїв, у т. ч. окремі види ядерних матеріалів, хімічних речовин, бактеріологічних, біологічних та токсичних препаратів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Предметом розглядуваного кримінального правопорушення не є, зокрема: 1) будь-які товари, які переміщуються у зв'язку із заходами, що проводяться ЗС та іншими військовими формуваннями України за її межами або військовими формуваннями іноземних держав на території України в рамках міжнародних договорів, що передбачають відповідні механізми державного контролю за переміщенням товарів; 2) газова, спортивна чи мисливська зброя, її складові частини, патрони до газової та боеприпаси до спортивної чи мисливської зброї під час їх міжнародної передачі; 3) табельна та службово-штатна зброя, що належить військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, іншим особам, які відповідно до законодавства мають право на носіння такої зброї, та яка вивозиться чи ввозиться згідно з міжнародними договорами.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: порушення встановленого порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю. Диспозиція ст. 333 сконструйована як бланкетна. Тому для визначення тих чи інших ознак складу кримінального правопорушення необхідно звертатися до відповідних нормативно-правових актів, передусім Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання».
Суб'єктивна сторона	умисел /необережність (залежно від конкретної форми цього кримінального правопорушення).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16 років
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 333 КК України)	1) організованою групою осіб; 2) повторно.

Стаття 334. Порушення правил міжнародних польотів

Безпосередній об'єкт	безпека міжнародних польотів і порядок перетинання державного кордону України. Міжнародний політ – це здійснюваний у повітряному просторі України за-
-----------------------------	--

	планований або незапланований політ повітряного судна, який виконується з перетинанням державного кордону України (у т. ч. кордону, щодо якого не проведено делімітацію і демаркацію).
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) вліт в Україну або виліт із України без відповідного дозволу передбачає перетинання повітряним судном державного кордону України у повітрі без дозволу відповідного органу управління повітряним рухом України, виданого на підставі міждержавної домовленості (угоди), рішення МЗС або заяви відповідного міністерства, відомства, підприємства, установи чи організації, погодженого з МЗС, підтверджених безпосередньо перед моментом перетинання державного кордону України. Закінченим кримінальне правопорушення у цій формі є з моменту фактичного незаконного перетинання повітряним судном лінії державного кордону України у повітрі. Місце вчинення вльоту в Україну або вильоту із України без відповідного дозволу є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення у цій його формі: таким місцем може бути тільки державний кордон України (в даному випадку – вертикальна поверхня, яка проходить по відповідній лінії і визначає межі повітряного простору України).</p> <p>2) недодержання зазначених у дозволі маршрутів, трас і коридорів, а також ешелонів і місць посадки означає порушення членами екіпажу повітряного судна, яке здійснює міжнародний політ, відповідних вимог органів управління повітряним рухом України, і може полягати, зокрема, у відхиленні від маршруту, заданого ешелону (висоти) польоту, посадці повітряного судна на незапланований аеродром, крім аварійних випадків. Закінченим кримінальним правопорушенням у цих формах є з моменту, відповідно, вильоту за межі повітряної траси, коридору перельоту або невльоту у них, посадки у необумовленому аеропорту (на аеродромі), зниження нижче або підняття вище дозволеного ешелону. У цій формі це кримінальне правопорушення може бути вчинене у повітряному просторі України (ним є частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у т. ч. над її територіальними водами), а якщо закони країни перебування користувача не передбачають іншого, - і за межами України.</p> <p>Засобами вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 334, є повітряні транспортні засоби, що пілотуються під час здійснення міжнародних польотів (літаки, гелікоптери, дирижаблі, повітряні кулі тощо).</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	член екіпажу (або пілот-одинак) іноземного чи українського повітряного судна, що здійснює політ міжнародними авіалініями, для якого правила міжнародних польотів є обов'язковими.

Стаття 335. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу

Безпосередній об'єкт	відносини, пов'язані з додержанням порядку призову на строкову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення, що виявляється в ухиленні від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу шляхом:</p> <p>а) дії (заподіяння собі тілесного ушкодження, симуляції хвороби, підкупі працівників військкомату тощо);</p> <p>б) бездіяльності (має місце у випадку, коли особа, яка отримала повідомлення (повістку) про призов, не з'являється без поважних причин до призовного пункту в строки, вказані в повідомленні).</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	<p>1) придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі, яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 27-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову на строкову військову службу;</p> <p>2) особи офіцерського складу.</p>

Стаття 336. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період

Безпосередній об'єкт	порядок формування Збройних сил України та інших військових формувань, порядок здійснення мобілізації та мобілізаційної підготовки.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення (аналогічно ст. 335 КК України), однак в формі бездіяльності полягає в нез'явленні суб'єкта не обов'язково до призовної дільниці, а й безпосередньо до військової частини, військової установи, які зазначені у повістці або наказі. Крім того, при ухиленні від призову за мобілізацією можливі й інші способи (наприклад, незаконне отримання так званої «броні»). Обов'язковою ознакою є час вчинення кримінального правопорушення – час мобілізації або особливий період <i>Мобілізація</i> – це комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту - на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація в Україні може проводитися відкрито чи приховано і може бути загальною або частковою. Вид, обсяги, порядок і строк проведення мобілізації визначаються Президентом України в рішенні про її проведення. <i>Особливий період</i> – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій;
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	резервісти та військовозобов'язані, які перебувають у запасі і не заброньовані в установленому порядку на період мобілізації або особливий період.

Стаття 336-1. Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації

Безпосередній об'єкт	встановлений з метою забезпечення нормальної діяльності служби цивільного захисту порядок її комплектування в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації. Служба цивільного захисту є державною службою особливого характеру, яка забезпечує пожежну охорону, захист населення і територій від негативного впливу надзвичайних ситуацій, вживає заходів до запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, ліквідації їх наслідків у мирний час та в особливий період
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає в ухиленні від проходження служби цивільного захисту як шляхом дії, так і бездіяльності. Обов'язковою ознакою даного складу кримінального правопорушення є час особливий період або час цільової мобілізації. З метою ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф у мирний час може проводитися цільова мобілізація.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	особа, зобов'язана проходити службу цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації, тобто особи рядового і начальницького складу служби цивільного захисту – громадяни, які у добровільному порядку прийняті на службу цивільного захисту за контрактом і яким присвоєно відповідно до Положення спеціальні звання.

Стаття 337. Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів

Безпосередній об'єкт	встановлений з метою забезпечення нормальної діяльності органів державної виконавчої влади порядок ведення військового обліку і підготовки військово-
-----------------------------	---

	возобов'язаних.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) ухилення від військового обліку після попередження, зробленого відповідним керівником територіального центру комплектування та соціальної підтримки, керівниками відповідних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів Служби зовнішньої розвідки України (ч. 1 ст. 337 КК України);</p> <p>2) ухилення від навчальних (перевірних) або спеціальних зборів (ч. 2 ст. 337 КК України).</p> <p>Навчальні (або перевірочні) збори мають на меті перевірку військової підготовки військовозобов'язаних, підвищення її рівня.</p> <p>Військовозобов'язані призиваються на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори. Резервісти проходять підготовку та збори відповідно до програм у порядку, встановленому положеннями про проходження громадянами України служби у військовому резерві. Про початок та закінчення зборів військовозобов'язаних та резервістів видається відповідний наказ командира військової частини.</p> <p>Чисельність військовозобов'язаних, які підлягають призову на навчальні збори, щорічно визначається Міністерством оборони України в межах бюджетних асигнувань на оборону. Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в Службі безпеки України та підлягають призову на навчальні збори, щорічно визначається Службою безпеки України в межах бюджетних асигнувань, виділених Службі. Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в Службі зовнішньої розвідки України та підлягають призову на навчальні збори, визначається Службою зовнішньої розвідки України в межах бюджетних асигнувань, виділених Службі.</p> <p>Військовозобов'язані (крім резервістів) можуть бути призвані районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки один раз на три роки на <i>навчальні збори</i> строком до трьох місяців.</p> <p>Час і строки проведення навчальних зборів військовозобов'язаних та резервістів визначаються Генеральним штабом Збройних Сил України та органами управління іншими військовими формуваннями відповідно до Закону</p> <p>Військовозобов'язані та резервісти у період між навчальними зборами можуть залучатися за планом Генерального штабу Збройних Сил України та органів управління іншими військовими формуваннями за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України до <i>перевірочних зборів</i> строком до п'яти днів як без відриву від виробництва, так і з відривом. Загальний строк виконання обов'язків служби у військовому резерві не може перевищувати трьох місяців на рік, якщо інше не визначено законом.</p> <p><i>Спеціальні збори</i> призначаються у разі прийняття Президентом України схваленого ВРУ рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошення окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації на термін не більше 2 місяців</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	ч. 1 ст. 337 КК України – призовник, військовозобов'язаний, резервіст; ч. 2 ст. 337 КК України – військовозобов'язаний, резервіст.

ТЕМА 16.
**КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ТА КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ**

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет (ст. 338, 339, 341, 347, 347-1, 351, 352, 354, 355, 357, 358, 359, 360 КК України)</i></p> <p><i>Потерпіла особа (ст. 342-352, 355 КК України)</i></p>	<p>суспільні відносини які забезпечують нормальне функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та діяльність журналістів.</p> <p><i>Безпосередні об'єкти</i> конкретизовані залежно від потерпілої особи, предмету кримінальних правопорушень та інших ознак. Ними можуть бути: 1) відносини, що забезпечують нормальну діяльність представників влади, працівників правоохоронних органів, членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовців; 2) відносини, що забезпечують контрольоване використання і виготовлення офіційних документів, печаток, штампів та інші.</p> <p>життя і здоров'я потерпілих осіб, їх воля, честь і гідність, власність, інколи громадська безпека і довкілля.</p> <p>1) Державний Прапор, Герб і Гімн України, прапор іноземної держави; 2) будівлі або споруди, що забезпечують діяльність органів влади; 3) штампи, печатки, бланки, приватні документи; 4) лінії зв'язку; 5) майно потерпілих осіб; 6) незаконна винагорода та ін.</p> <p>1) представники влади; 2) працівники правоохоронних органів; 3) державні або громадські діячі; 4) члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону; 5) військовослужбовці; 6) журналіст; 7) близькі родичі та ін.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Більшість – <i>формальний</i> склад (ст. 338-344, ст. 349, 349-1, ст. 351, 351-1, 351-2, 353, 354, 355, ст. 358, ч. 1 ст. 359 КК України).</p> <p>Друга група – з <i>формально-матеріальним</i> складом (ст. 345, 345-1, 346, 348, 348-1, 350, 357 КК України).</p> <p>Третя група – кримінальні правопорушення з <i>матеріальним</i> складом (ст. 347, 347-1, 352, 356, ч. 2 ст. 359, 360 КК України).</p> <p>Характерним є те, що всі кримінальні правопорушення XV розділу вчиняються виключно шляхом активних дій, які є різними в залежності від самого діяння (наруга, захоплення, втручання, нанесення, підроблення та ін.). Інколи обов'язковими з об'єктивної сторони є й інші ознаки, зокрема <i>спосіб вчинення кримінального правопорушення</i> (умисне знищення, пошкодження майна шляхом вибуху, підпалу); <i>час</i> (опір представникам влади під час виконання ними своїх службових обов'язків); <i>місце вчинення кримінального правопорушення</i> (річкове або морське судно) та ін.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>лише умисно, причому умисел прямий. Інколи характерними є мотив або мета вчинення цих кримінальних правопорушень (захоплення державних будівель чи споруд з метою незаконного користування ними; втручання в діяльність працівника правоохоронного органу з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків; знищення приватних документів з корисливих мотивів або інших особистих інтересів і т. д.).</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.</p> <p>За деякі кримінальні правопорушення знижено вік відповідальності до 14 років Це діяння, пов'язані із: 1) умисним заподіянням потерпілому середньої тяжкості (ч. 2 ст. 345, ч. 2 ст. 346, ч. 2 ст. 350 КК України) або тяжкого тілесного ушкодження (ч. 3 ст. 345, ч. 3 ст. 346, ч. 3 ст. 350 КК України); 2) умисним</p>

	<p>знищенням або пошкодженням майна за наявності кваліфікуючих ознак (ч. 2 ст. 347, ч. 2 ст. 352 КК України); 3) посяганням на життя (ст. 348 КК України); 4) захопленням заручника (ст. 349 КК України).</p> <p>В деяких випадках суб'єктом може виступати і службова особа (наприклад, за незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій).</p>
Поняття та класифікація	<p>Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів – це умисні, суспільно небезпечні протиправні діяння, що посягають на нормальну діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та журналістів вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>Залежно від безпосереднього об'єкта:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кримінальні правопорушення у сфері використання державних символів (статті 338 і 339 КК України); 2) кримінальні правопорушення, пов'язані із перешкоджанням діяльності підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян (статті 340 і 341 КК України); 3) кримінальні правопорушення проти представників влади й інших осіб у зв'язку із виконанням службових обов'язків або державною, службовою чи громадською діяльністю (статті 342–353 КК України); 4) кримінальні правопорушення у сфері використання документів, печаток, штампів, бланків, спеціальних технічних засобів отримання інформації та ліній зв'язку (статті 357–360 КК України); 5) інші кримінальні правопорушення проти авторитету держави і діяльності об'єднань громадян (статті 354–356 КК України).

Стаття 338. Наруга над державними символами

Безпосередній об'єкт	авторитет української держави
<i>Предмет</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) державні символи України: <ol style="list-style-type: none"> а) Державний Прапор України – це стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів (ч. 2 ст. 20 Конституції України), і являє собою прямокутне полотнище, яке складається з двох рівних за шириною горизонтально розташованих смуг: верхньої - синього кольору, нижньої - жовтого кольору, із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3. б) Великий Державний Герб України ще не прийнятий, але ст. 20 Конституції України визначено, що він має бути встановлений з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького, і що його головним елементом є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України); в) Державний Гімн України є національний гімн на музику М. Вербицького зі словами першого куплету твору П. Чубинського в редакції, встановленій в ст. 1 Закону України «Про Державний Гімн України» від 6 березня 2003 року 2) офіційно встановлені або підняті державний прапор і державний герб будь-якої і іншої держави, незалежно від того, чи визнана вона Україною і чи і підтримує Україна з нею дипломатичні відносини. <p>До предмета цього кримінальні правопорушення не належать: а) прапори і герби, які не є символами іноземних держав (наприклад, прапор суб'єкта федерації, або полотнище, лише схоже на прапор іноземної держави); б) прапори і герби міжнародних організацій; в) прапори і герби іноземних держав, які не були офіційно встановлені або підняті.</p>
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 та ч. 2 ст. 338, характеризується лише діями винного – публічною наругою над державними символами України чи державними символами іноземних держав.</p> <p>Під наругою на державними символами слід розуміти виражене в присутності інших осіб зневажливе, цинічне ставлення до них, глуmlinня, збиткування, знущання над ними саме як над символами держави, їх осквернення, паплюження, несприйняття їх як таких. Публічною наругою над державними символами має вважатись у разі демонстративного її вчинення в присутності сторонніх осіб.</p> <p>Кримінальні правопорушення, передбачені ст. 338, вважаються закінченими з</p>

	моменту вчинення дій, які є наругою над державними символами.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Стаття 339. Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні

Безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок підняття Державного Прапора України
<i>Предмет</i>	Держаний Прапор України
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: підняття Державного Прапора України без права на цей прапор. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення є місце вчинення – річкове або морське судно. Річкове або морське судно – це самохідна чи несамохідна плавуча споруда, що використовується для перевезення вантажів, пасажирів, багажу і пошти, для рибного чи іншого морського промислу, розвідки і добування корисних копалин, рятування людей і суден, що зазнають лиха на морі, буксирування інших суден та плавучих об'єктів, здійснення гідротехнічних робіт чи піднімання майна, що затонуло у морі, для несення спеціальної державної служби (охорона промислів, санітарна і карантинна служби, захист моря від забруднення тощо),
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Стаття 340. Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій

Безпосередній об'єкт	авторитет органів державної влади чи органів місцевого самоврядування в частині дотримання встановленого законодавством порядку організації та проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя та здоров'я, воля, честь та гідність особи
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення полягає в незаконному перешкодженні організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій. Перешкоджання – будь-яке діяння, спрямоване на обмеження конституційного права громадян України брати участь у політичних акціях (зборах, мітингах, вуличних походах і демонстраціях). Воно може полягати як у дії (незаконна заборона службовою особою проведення будь-якої з названих акцій), так і в бездіяльності (наприклад, незаконне ненадання службовою особою приміщення для проведення зборів тощо). Незаконним вважається таке перешкоджання, яке вчинюється безпідставно, тобто всупереч вимогам закону. Обов'язковою ознакою цього кримінального правопорушення є те, що перешкоджання виходить або від службової особи, або від інших осіб, які застосовують фізичне насильство. Кримінальне правопорушення вважається закінченим із моменту вчинення будь-якої дії, що перешкоджає організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій. Якщо кримінальне правопорушення вчинений приватною особою, то він вважається закінченим із моменту застосування фізичного насильства хоча б до одного учасника акції. У разі застосування фізичного насильства службовою особою її дії вимагають додаткової кваліфікації за ст. 365 КК
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, у т. ч. і службова особа якщо це кримінальне правопорушення пов'язане з насильством; 2) тільки службова особа якщо кримінальне правопорушення не пов'язане з насильством

Стаття 341. Захоплення державних або громадських будівель чи споруд

Основний безпосередній об'єкт	нормальна діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян; нормальна робота будь-яких інших підприємств, установ, організацій.
--------------------------------------	---

<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	відносини власності або встановлений порядок користування будівлями чи спорудами.
<i>Предмет</i>	будівлі і споруди, які забезпечують діяльність органів державної влади (законодавчої, виконавчої, судової), органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян
Об'єктивна сторона	суспільно небезпечне діяння, яке виражається захопленням державних або громадських будівель і споруд, тобто у встановленні незаконного контролю над вказаними об'єктами повністю або частково. Закінчене кримінальне правопорушення вважається з моменту фактичного захоплення всієї будівлі чи споруди або її частини
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета незаконно користуватися захопленими будівлею чи спорудою або перешкодити нормальній діяльності підприємств, установ, організацій
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Стаття 342. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцеві або уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Безпосередній об'єкт	нормальна діяльності правоохоронних органів та інших органів державної влади, громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та законних військових формувань на території України.
<i>Потерпіла особа</i>	<p>1) представники влади (ч. 1 ст. 342 КК України) – це працівники державних органів і установ, які наділені правом у межах своєї компетенції висувати вимоги, а також приймати рішення, обов'язкові для виконання фізичними та юридичними особами незалежно від їх відомчої належності чи підлеглості. Це, наприклад, народні депутати і депутати місцевих рад, судді, прокурори, слідчі, тощо;</p> <p>2) працівники правоохоронних органів (ч. 2 ст. 342 КК України) – це працівники органів: прокуратури, НП, СБ, ВСПЗС, НАБ, органів охорони державного кордону, органів доходів і зборів, органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, органів державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, розвідувальних органів України, АК, уповноважених осіб НКЦПФР, НГ та інших органів, що здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції;</p> <p>3) державний виконавець (ч. 2 ст. 342 КК України) – представник влади, який здійснює примусове виконання судових рішень, постановлених іменем України та рішень інших органів (посадових осіб), виконання яких покладено на державну виконавчу службу, у порядку передбаченому законом;</p> <p>4) приватний виконавець (ч. 2 ст. 342 КК України) – суб'єкт незалежної професійної діяльності, уповноважений державою у визначених законом випадках здійснювати примусове виконання судових рішень і рішень інших органів;</p> <p>5) члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону (ч. 2 ст. 342 КК України) – це члени об'єднання, загону, дружини або іншої організації людей, створеної для підтримання громадського порядку і охорони державного кордону, які мають статут і зареєстровані у встановленому порядку в органах місцевого самоврядування.</p> <p>5) військовослужбовці (ч. 2 ст. 342 КК України) – це особи офіцерського складу, прапорщики, мічмани, військовослужбовці строкової та надстрокової служби та військової служби за контрактом Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, військ цивільної оборони, Державної спеціалізованої служби транспорту, а також інших військових формувань, що створюються Верховною Радою України, стратегічних сил стримування, які дислокуються на території України, військовослужбовці-жінки, курсанти військових навчальних закладів.</p> <p>6) Уповноважена особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб – працівник цього Фонду, який від імені Фонду та в межах повноважень, передбачених законом та/або делегованих Фондом, виконує дії із забезпечення виведення банку з ринку під час здійснення тимчасової адміністрації неплатоспроможного</p>

	го банку та/або ліквідації банку.
Об'єктивна сторона	Характеризується двома обов'язковими ознаками: 1) суспільно небезпечним діянням – у вигляді опору потерпілому; 2) часом вчинення кримінального правопорушення - під час виконання обов'язків. Під опором слід розуміти активну фізичну протидію винного здійсненню особою своїх службових обов'язків. Опором є дії, які: 1) безпосередньо спрямовані проти особи потерпілого, тобто винний впливає на його організм, застосовуючи фізичну силу (суб'єкт відштовхує потерпілого або наносить йому удари; спрямовує автомобіль на працівника міліції); 2) спрямовані проти предметів, необхідних потерпілому для виконання своїх службових чи громадських обов'язків (винний вириває з рук державного виконавця ухвалу суду, яка дозволяє останньому примусово проникнути до житла особи, у якій знаходиться майно боржника, та знищує цей документ; вихоплює з рук працівника правоохоронного органу зброю або спец- засіб і втікає); 3) потерпілому потрібно нейтралізувати в безпосередньому контакті з ним (перебороти суб'єкта, який хапається за громіздкі предмети (дерево, стовп), щоб утримати затримання); 4) створюють перешкоди для вільного пересування потерпілого (особа перешкоджає державному виконавцю входити до приміщення чи сховища, які належать боржнику, для проведення їх огляду – закриває або притримує двері). Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту початку активної протидії виконанню відповідним потерпілим вищеназваних обов'язків
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 342 КК України)	поєднання опору з примушенням потерпілого шляхом насильства (тілесні ушкодження, незаконне позбавлення волі, зв'язування або інші насильницькі дії) або погрози застосування такого насильства до виконання явно незаконних дій.

Втручання в діяльність:

- 1) працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця (ст. 343 КК України);
2) державного діяча (ст. 344 КК України)

Безпосередній об'єкт	<u>ст. 343 КК України:</u> нормальна діяльність правоохоронних органів, судових експертів, працівників державної виконавчої служби, приватних виконавців; <u>ст. 344 КК України:</u> нормальна діяльність названих у диспозиції ч. 1 ст. 344 службових осіб, а також авторитет органів державної влади, в яких вони працюють.
<i>Потерпіла особа</i>	<u>ст. 343 КК України:</u> 1) працівник правоохоронного органу; 2) судовий експерт; 3) працівників державної виконавчої служби – державний виконавець, керівники та спеціалісти органів державної виконавчої служби; 4) приватний виконавець – суб'єкт незалежної професійної діяльності, уповноважений державою у визначених законом випадках здійснювати примусове виконання судових рішень і рішень інших органів; 5) близькі родичі державного чи приватного виконавця – чоловік, дружина, батько, мати, мачуха, син, дочка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, онук, онучка; <u>ст. 344 КК України:</u> лише службові особи, названі в диспозиції ч. 1 ст. 344 КК України.
Об'єктивна сторона	полягає у впливі в будь-якій формі на потерпілу особу. Якщо вплив здійснюється шляхом погрози вбивством, насильством, погрози знищенням чи пошкодженням майна щодо самого потерпілого або його близьких родичів, або шляхом застосування насильства, то вчинене підлягає додатковій кримінально-правовій оцінці за відповідними статтями Особливої частини КК. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту застосування впливу у будь-якій формі на потерпілу особу.
Суб'єктивна сторона	прямим умислом + мета – перешкодити виконанню потерпілим службових обов'язків або добитися прийняття незаконних рішень.

Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 343 КК України вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 343, якщо вони: 1) перешкодили запобіганню кримінального правопорушення чи затриманню особи, яка його вчинила; 2) вчинені службовою особою з використанням свого службового становища. ч. 2 ст. 344 КК України вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 344, якщо вони: 1) вчинені службовою особою з використанням свого службового становища.

Погроза або насильство: 1) щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України);

2) щодо журналіста (ст. 345-1 КК України);

3) щодо державного чи громадського діяча (ст. 346 КК України);

4) щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ст. 350 КК України)

Основний безпосередній об'єкт	нормальна діяльність: 1) ст. 345 КК України – правоохоронних органів, їх авторитет; 2) ст. 345-1 КК України – журналістів; 3) ст. 346 КК України – органів державної влади та об'єднань громадян, їх авторитет; 4) ст. 350 КК України – підприємств, установ, організацій, встановлений порядок виконання громадських обов'язків
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	ч.1 – психічне здоров'я потерпілих осіб ч.ч. 2, 3 – фізичне здоров'я потерпілих осіб
<i>Потерпіла особа</i>	1) ст. 345 КК України: працівники правоохоронних органів та їх близькі родичі. 2) ст. 345-1 КК України – а) професійний журналіст – творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки а засобах масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі посад; б) його близькі родичі; в) члени сім'ї – особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою, піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом мають взаємні права та обов'язки (крім осіб взаємні права і обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі; 3) ст. 346 КК України: Перелік осіб, які можуть бути потерпілими від цього кримінального правопорушення, дано у ч. 1 ст. 346, і він є вичерпним; та їх близькі родичі. 4) ст. 350 КК України: а) службова особа (крім тих осіб, які виступають потерпілими від інших посягань, передбачених, зокрема, статтями 345, 346, 377, 405); б) громадянин, який виконує громадський обов'язок, у т. ч. член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону (за умови, що скоєне не охоплюється статтями 342, 377); в) особи, які є близькими щодо службової особи; г) потерпілими від кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 і ч. 3 ст. 350, також можуть бути особи, які є близькими щодо громадянина, який виконує громадський обов'язок. <u>До громадян, які виконують громадський обов'язок, належать особи, які беруть участь у діяльності громадських організацій та громадській діяльності підприємств, установ, організацій, у запобіганні та припиненні кримінальних правопорушень, порушень громадського порядку, наглядають за поведінкою осіб, взятих на поруки, або беруть участь в обговоренні питання про взяття винного у кримінальному правопорушенні на поруки, виконують заходи по запобіганню порушень трудової дисципліни тощо. До громадян, які виконують громадський обов'язок, слід також відносити тих представників громадськості, які беруть участь у вирішенні окремих питань місцевого значення (члени будинкових, вуличних, квартальних комітетів тощо).</u>
Об'єктивна сторона	<u>Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України):</u> 1) погроза (ч. 1 ст. 345) вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна. Під погрозою насильством слід розуміти погрозу заподіяння потерпілому побойв, тілесних ушкоджень, інших насильницьких дій.

	<p>2) заподіяння побоїв, а також тілесних ушкоджень – легких, середньої тяжкості (ч. 2 ст. 345) або тяжких (ч. 3 ст. 345).</p> <p><u>Погроза або насильство щодо журналіста (ст. 345-1 КК України)</u></p> <p>1) погроза (ч. 1 ст. 345-1) вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна.</p> <p>2) заподіяння побоїв, а також тілесних ушкоджень – легких, середньої тяжкості (ч. 2 ст. 345) або тяжких (ч. 3 ст. 345).</p> <p><u>Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча (ст. 346 КК України).</u></p> <p>1) погроза (ч. 1 ст. 346) вбивством, заподіянням шкоди здоров'ю, знищенням або пошкодженням майна, викраденням або позбавленням волі потерпілих осіб. Погроза заподіянням шкоди здоров'ю має місце тоді, коли потерпілому погрожують побоями, заподіянням тілесних ушкоджень будь-якого ступеня тяжкості, у т. ч. шляхом застосування наркотичних засобів, психотропних, отруйних, сильнодіючих речовин, електроструму тощо.</p> <p>2) заподіяння тілесних ушкоджень – легких, середньої тяжкості (ч. 2 ст. 346) або тяжких (ч. 3 ст. 346);</p> <p>3) нанесення побоїв (ч. 2 ст. 346);</p> <p>4) вчинення інших насильницьких дій (ч. 2 ст. 346).</p> <p><u>Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ст. 350 КК України)</u></p> <p>1) погроза вбивством, заподіянням тяжких тілесних ушкоджень або знищенням чи пошкодженням майна загальнонебезпечним способом щодо службової особи чи її близьких або щодо громадянина, який виконує громадський обов'язок (ч. 1 ст. 350);</p> <p>2) нанесення побоїв або заподіяння легкого, середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження службовій особі або громадянину, який виконує громадський обов'язок, у зв'язку з їхньою службовою чи громадською діяльністю, а також вчинення таких дій щодо їх близьких (частини 2 і 3 ст. 350).</p> <p>Кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1, вважається закінченим з моменту доведення погрози до потерпілого, а кримінальні правопорушення, передбачені частинами 2 і 3,- з моменту застосування до потерпілого насильства, нанесення побоїв чи заподіяння тілесних ушкоджень.</p> <p>Зазначені кримінальні правопорушення можуть бути вчинені до, під час або після виконання потерпілими особами своїх обов'язків.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий умисел +</p> <p>1) ст. 345 КК України поєднаний із <i>спеціальним мотивом</i>, а саме у зв'язку з виконанням службових обов'язків.</p> <p>2) ст. 345-1 КК України поєднаний із <i>спеціальним мотивом</i>, а саме у зв'язку із здійсненням законної діяльності.</p> <p>3) ст. 346 КК України поєднаний із <i>спеціальним мотивом</i>, а саме у зв'язку з державною чи громадською діяльністю.</p> <p>3) ст. 350 КК України поєднаний із а) ч. 1 – метою припинення діяльності або її зміни в інтересах того хто погрожує б) ч. 2 і ч. 3 – <i>спеціальним мотивом</i>, у зв'язку з службовою чи громадською діяльністю</p>
Суб'єкт	<p>1) <u>ст. 345, 346 КК України</u> у вигляді погрози, заподіяння побоїв або легких тілесних ушкоджень може бути осудна особа, яка досягла 16-річного віку, а у вигляді заподіяння середньої тяжкості або тяжких тілесних ушкоджень – 14-річного віку.</p> <p>2) <u>ст. 350 КК України</u> ч. 1 ст. 350 і ч. 2 ст. 350 (в частині нанесення побоїв та заподіяння легкого тілесного ушкодження), є осудна особа, яка досягла 16-річного віку. За умисне заподіяння середньої тяжкості та тяжкого тілесного ушкодження несуть відповідальність осудні особи, які досягли 14-річного віку.</p> <p>3) <u>ст. 345-1 КК України</u> – загальний.</p>
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 4 ст. 345 КК України, ч. 4 ст. 345-1 КК України вчинення організованою групою</p>

Умисне знищення або пошкодження майна: 1) працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця (ст. 347 КК України);

2) журналіста (ст. 347-1 КК України);

3) службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ст. 352 КК України)

Основний безпосередній об'єкт	нормальна діяльність: 1) <u>ст. 347 КК України</u> – правоохоронних органів, державної виконавчої служби, приватного виконавця, їх авторитет; 2) <u>ст. 347-1 КК України</u> – журналістів; 3) <u>ст. 352 КК України</u> – підприємств, установ, організацій, встановлений порядок виконання громадських обов'язків
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	право приватної власності
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	громадський порядок, екологічна безпека, життя або здоров'я людини.
<i>Предмет</i>	як рухоме, так і нерухоме майно (гроші, цінні папери, жилий будинок, господарські споруди, дача, меблі, автомобіль, худоба, насадження тощо), яке є власністю або перебуває у відповідальному володінні
<i>Потерпіла особа</i>	<u>ст. 347 КК України</u> : 1) працівник правоохоронних органів, працівник органу державної виконавчої служби чи приватний виконавець, 2) близькі родичі працівника правоохоронних органів, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця. <u>ст. 347-1 КК України</u> : 1) журналіст, 2) його близькі родичі; 3) члени його сім'ї. <u>ст. 352 КК України</u> : 1) службова особа чи громадянина, який виконує громадський обов'язок; 2) близькі родичі зазначених осіб.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільно небезпечна дія; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді знищення або пошкодження майна; 3) причинний зв'язком між вказаними діями та наслідками; 4) обстановка вчинення кримінального правопорушення – у зв'язку з виконанням обов'язків. <i>Знищення майна</i> – це доведення майна до повної непридатності щодо його цільового призначення. Внаслідок знищення майно перестає існувати або повністю втрачає свою цінність. <i>Пошкодженням майна</i> визнається погіршення якості, зменшення цінності речі або доведення речі на якийсь час у непридатний за її цільовим призначенням стан. Кримінальне правопорушення вважається закінченим із моменту спричинення майнової шкоди потерпілому.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини. Обов'язковими є також мотив або мета вчинення (мета перешкодити діяльності потерпілої особи або мотив помсти за таку діяльність).
Суб'єкт	ч. 1 ст. 347, 352 КК України – фізична осудна особа, якій виповнилося 16 років, ч. 2 ст. 347 КК України – особа, яка досягла 14-річного віку. ст. 347-1 – фізична осудна особа, якій виповнилося 16 років.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2)	ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або за такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки

*Посягання на життя: 1) працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК України);
2) журналіста (ст. 348-1 КК України);*

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які забезпечують нормальне функціонування <u>ст. 348 КК України</u> : працівників правоохоронних органів, членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовців; <u>ст. 348-1 КК України</u> : журналістів
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя потерпілих осіб
<i>Потерпіла особа</i>	<u>ст. 348 КК України</u> : 1) працівник правоохоронних органів; 2) близькі родичі працівника правоохоронних органів; 3) член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону; 4) військовослужбовець. <u>ст. 348-1 КК України</u> 1) журналіст, 2) його близькі родичі; 3) члени його сім'ї.

Об'єктивна сторона	полягає у посяганні на життя зазначених потерпілих осіб чи їхніх близьких родичів. Посягання завжди проявляється в <i>одній із наступних форм</i> : 1) умисне вбивство або 2) замах на умисне вбивство. В першому випадку має місце матеріальний склад кримінального правопорушення, який вважається закінченим з моменту настання смерті потерпілої особи, а в другому – формальний (усічений) склад. Форми і способи посягання на життя потерпілих для кваліфікації значення не мають. Однак, характерною є <i>обстановка вчинення</i> кримінального правопорушення – у зв'язку з їх діяльністю. Для складу кримінального правопорушення не має значення, чи знаходився потерпілий в цей момент при виконанні обов'язків чи ні.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вина. Обов'язковими є також мотив або мета вчинення (мета перешкодити діяльності потерпілої особи або мотив помсти за таку діяльність).
Суб'єкт	фізична осудна особа, якій виповнилося 14 років

*Захоплення: 1) представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника (ст. 349 КК України);
2) журналіста як заручника (ст. 349-1 КК України);*

Основний безпосередній об'єкт	<u>ст. 349 КК України</u> : авторитет органів державної влади; <u>ст. 349-1 КК України</u> : авторитет засобів масової інформації та їх нормальна діяльність.
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя чи здоров'я людини, її воля, честь і гідність
<i>Потерпіла особа</i>	<u>ст. 349 КК України</u> : 1) представники влади; 2) працівники правоохоронних органів; 3) їх близькі родичі. <u>ст. 349-1 КК України</u> 1) журналіст, 2) його близькі родичі; 3) члени його сім'ї.
Об'єктивна сторона	виражається у: 1) захопленні або 2) триманні як заручника. Кримінальне правопорушення вважається закінченим із моменту захоплення або тримання як заручника.
Суб'єктивна сторона	характеризується прямим умислом і спеціальною метою – <u>ст. 349 КК України</u> спонукати державну чи іншу установу, підприємство, організацію або службову особу вчинити або утриматися від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника. <u>ст. 349-1 КК України</u> спонукати цього журналіста вчинити або утриматися від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.

*Перешкоджання діяльності: 1) народного депутата України та депутата місцевої ради (ст. 351 КК України);
2) Рахункової палати, члена Рахункової палати (ст. 351-1 КК України);
3) Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ст. 351-2 КК України);*

Безпосередній об'єкт	<u>ст. 351 КК України</u> : встановлений законодавством порядок здійснення повноважень народними депутатами України та депутатами місцевих рад <u>ст. 351-1 КК України</u> встановлений законодавством порядок здійснення повноважень Рахунковою палатою. <u>ст. 351-2 КК України</u> встановлений законодавством порядок здійснення повноважень Вищою радою правосуддя, вищою кваліфікаційною комісією суддів України.
<i>Потерпіла особа</i>	ч. 1 ст. 351 КК України: 1) народний депутат України – обраний відповідно до Закону України «Про вибори народних депутатів України» представник Українського народу у Верховній Раді України і уповноважений ним протягом строку депутатських повноважень здійснювати повноваження, передбачені Конституцією України та законами України; 2) депутат місцевої ради є представником інтересів територіальної громади села, селища, міста чи їх громад, який відповідно до Конституції України і закону про місцеві вибори обирається на строк, встановлений Конституцією України. ч. 2 ст. 351 КК України: 1) комітет Верховної Ради України; 2) тимчасова слідча комісія Верховної Ради України; 3) спеціальна тимчасова слідча комісія Верховної Ради України

<i>Предмет</i>	<p><u>ст. 351-1 КК України:</u></p> <p>1) Рахункова палата є державним колегіальним органом, що від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням</p> <p>2) членами Рахункової палати є Голова Рахункової палати, його заступник та інші члени Рахункової палати.</p> <p><u>ст. 351-2 КК України:</u></p> <p>1) Вища рада правосуддя – колегіальний, незалежний конституційний орган державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів;</p> <p>2) член Вищої ради правосуддя;</p> <p>3) орган Вищої ради правосуддя;</p> <p>4) Вища кваліфікаційна комісія суддів України є постійно діючим органом у системі судоустрою України;</p> <p>5) член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.</p> <p>ч. 1 ст. 351, ст. 351-1 КК України – неправдива інформація тобто така, що не відповідає дійсності</p> <p>ч. 2 ст. 351 КК України – недостовірна інформація тобто неперевірена, необґрунтована або отримана за відсутності для цього підстав чи з порушенням певного порядку її отримання</p>
Об’єктивна сторона	<p>Кримінальне правопорушення може бути виражене у таких формах:</p> <p><u>ст. 351 КК України</u></p> <p>1) невиконання законних вимог (ч. 1);</p> <p>2) створення штучних перешкод у роботі (ч. 1);</p> <p>3) надання завідомо неправдивої інформації (ч. 1);</p> <p>4) надання завідомо недостовірної інформації (ч. 2).</p> <p><u>ст. 351-1 КК України</u></p> <p>1) невиконання законних вимог;</p> <p>2) створення штучних перешкод у роботі;</p> <p>3) надання завідомо неправдивої інформації.</p> <p><u>ст. 351-2 КК України</u></p> <p>1) невиконання законних вимог;</p> <p>2) створення штучних перешкод у роботі.</p> <p>Невиконання законних вимог – це бездіяльність службової особи, яка полягає в ігноруванні вимоги вказаних осіб або органів, які пред’являються (висуваються) ними відповідно до передбачених законом повноважень.</p> <p>Створення штучних перешкод у роботі вищезазначених осіб або органів полягає у вчиненні дій, що заважають або унеможливають якісне здійснення ними своїх законних повноважень.</p> <p>Під наданням неправдивої (недостовірної) інформації слід розуміти направлення відомостей, які не відповідають дійсності, або зміст яких спотворено.</p> <p>Кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 351, 351-1, 351-2 КК України є формальними, а тому вважаються закінченими з моменту вчинення будь-якого з діянь, вказаних у диспозиціях цих кримінально-правових норм.</p>
Суб’єктивна сторона	<p>умисна форма вини. При цьому надання завідомо неправдивої інформації може бути вчинено лише з прямим умислом.</p>
Суб’єкт	<p>службова особа, на яку було покладено обов’язок виконати законні вимоги потерпілих осіб, а також сприяти їх роботі або надати певну інформацію.</p>

Стаття 353. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи

Безпосередній об’єкт	<p>нормальна діяльність та авторитет органів державної влади та органів місцевого самоврядування</p>
Об’єктивна сторона	<p>1) самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи;</p> <p>2) вчиненні з використанням самовільно присвоєних владних повноважень або звання службової особи будь-якого суспільно небезпечного діяння.</p> <p>Самовільним присвоєнням владних повноважень або звання службової особи є дії, які полягають у введенні в оману інших осіб стосовного свого дійсного</p>

	статусу з метою видати себе за певну службову особу і використати надані їй повноваження. Суспільно небезпечне діяння в аспекті відповідальності за ст. 353 КК можуть бути кримінальним правопорушенням або адміністративним проступком.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – використати самовільно присвоєні владні повноваження або звання службової особи для вчинення суспільно небезпечного діяння
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2)	діяння, пов'язане з використанням форменого одягу чи службового посвідчення працівника правоохоронного органу

Стаття 354. Підкуп працівника державного підприємства, установи чи організації

Безпосередній об'єкт	одержання нормативно визначеного порядку здійснення громадянином своїх прав і свобод у частині взаємовідносин із підприємствами, установами чи організаціями
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода, під якою розуміють а) грошові кошти (вітчизняна чи зарубіжна валюти); б) інше майно (будь-які, за виключенням валюти, матеріальні предмети); в) переваги (додаткові вигоди матеріального чи нематеріального характеру, привілеї); г) пільги (передбачені нормативно-правовими актами соціальні, професійні та інші блага для відповідних категорій осіб); д) послуги (надання виконавцем іншій особі визначеного договором матеріального чи нематеріального блага); ж) нематеріальні активи (право власності на результати інтелектуальної діяльності); з) будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру (похвальна характеристика, реклама товарів та послуг, протегування тощо), які пропонують, обіцяють, надають чи одержують без законних на те підстав.
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 354 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) пропозиція (висловлення наміру про надання) працівникові підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або особи, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, надати йому (їй) або третій особі неправомірну вигоду за вчинення чи невчинення працівником будь-яких дій з використанням становища, яке він займає, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи; 2) обіцянка надати неправомірну вигоду будь-якій із згаданих в п. 1) осіб за вказану поведінку – висловлення такого наміру з повідомленням про час, місце, спосіб надання неправомірної вигоди; 3) надання неправомірної вигоди будь-якій згаданій в п. 1) особі за вказану поведінку означає давати можливість щось мати, користуватися чимось. Пропозиція чи обіцянка надати неправомірну вигоду є закінченим кримінальним правопорушенням, коли такі пропозиція чи обіцянка доведені до відома згаданого працівника чи особи, яка працює на користь підприємства, установи чи організації. Надання неправомірної вигоди є закінченим кримінальним правопорушенням, коли хоча б її частина згаданим особам була надана. При цьому, надання неправомірної вигоди із зазначеною в диспозиції статті метою третій особі вважатиметься закінченим кримінальним правопорушенням за умови погодження такого надання з працівником підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або з особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації.</p> <p>ч. 3 ст. 354 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) прийняття пропозиції працівником підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, неправомірної вигоди, за вчинення чи невчинення будь-яких дій з використанням становища, яке займає працівник на підприємстві, в установі чи організації, або у зв'язку з діяльністю особи на користь підприємства, установи чи організації, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи; 2) прийняття обіцянки вказаними працівником чи особою неправомірної вигоди за певну поведінку і у визначених інтересах;</p>

	3) одержання будь-якою зі згаданих осіб неправомірної вигоди за певну поведінку і у визначених інтересах; 4) прохання будь-якої зі згаданих осіб надати неправомірну вигоду для себе чи третьої особи за певну поведінку і у визначених інтересах. кримінальне правопорушення закінчене фактом вчинення будь-якої зі згаданих дій.
Суб'єктивна сторона	ч. 1, 2 ст. 354 КК України: прямим умисел + мета вчинення чи невчинення працівником, який не є службовою особою, будь-яких дій з використанням становища, яке він займає, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи ч. 3, 4 ст. 354 КК України: прямим умисел + мета бажання працівника підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, або особи, яка працює на їх користь, отримати неправомірну вигоду для себе чи третьої особи
Суб'єкт	ч. 1, 2 ст. 354 КК України: фізична осудна особа, якій на момент вчинення кримінального правопорушення виповнилося 16 років ч. 3, 4 ст. 354 КК України: фізична осудна особа, яка досягла 16 років і працює на підприємстві, в установі, організації або на їх користь
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 354 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб. ч. 4 ст. 354 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) поєднане з вимаганням неправомірної вигоди тобто із вимогою щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів. Повторним визнається кримінальне правопорушення, вчинений особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених у статтях 354, 368, 368-3, 368-4 і 369 КК України.
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 354 КК України)	особа, яка запропонувала, пообіцяла або надала неправомірну вигоду, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо після пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди вона – до отримання з інших джерел інформації про це кримінальне правопорушення органом, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру, – добровільно заявила про те, що сталося, такому органу та активно сприяла розкриттю кримінального правопорушення, вчиненого особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку.

Стаття 355. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань

Основний безпосередній об'єкт	авторитет органів державної влади в частині дотримання встановленого законодавством порядку захисту свого порушеного права та суб'єктивні права особи виконувати зобов'язання належним чином
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	залежно від змісту погрози (адже вона є психічним насильством), якою супроводжується примушування, є здоров'я та воля особи.
<i>Предмет</i>	предмет цивільно-правового зобов'язання – речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага (ст. 177 ЦК).
<i>Потерпіла особа</i>	1) фізична особа, яка вступила з винним у реально об'єктивно існуюче цивільно-правове зобов'язальне правовідношення; 2) її близький родич.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення полягає в: 1) примушуванні до виконання цивільно-правових зобов'язань або примушуванні до їх невиконання 2) спосіб його вчинення – певний вид погрози: а) насильства щодо потерпілого або його близьких родичів; б) пошкодження чи знищення їх майна.

	Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту пред'явлення вимоги про виконання чи невиконання зобов'язання, яка пов'язана із відповідною погрозою, незалежно від того, чи добився винний бажаної від потерпілого дії, чи ні.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 355 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) із погрозою вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень; 4) поєднане з насильством, що не є небезпечним для життя і здоров'я; 5) поєднане з пошкодженням чи знищенням майна; ч. 3 ст. 355 КК України 6) організованою групою; 7) поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я; 8) завдання великої шкоди; 9) спричинення інших тяжких наслідків.

Стаття 356. Самоправство

Безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок реалізації громадянами своїх законних прав та виконання обов'язків
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що виражається у самовільному, всупереч установленому законом порядку, вчиненні будь-яких дій, правомірність яких оспорується окремим громадянином або підприємством, установою чи організацією; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді значної шкоди інтересам громадянина, державним чи громадським інтересам або інтересам власника (оціночна категорія); 3) причинний зв'язок між діями суб'єкта та завданою шкодою. Самовільне вчинення будь-яких дій – це здійснення особою свого дійсного або удаваного права чи вчинення інших дій всупереч встановленому порядку і без законних повноважень. Оспорованість таких дій означає, що інша приватна або юридична особа вважає їх неправомірними, відкрито не погоджується з ними, оскаржує їх. Якщо ж особа, щодо якої мали місце самовільні дії, не має претензій до особи, яка їх вчинила, склад самоправства відсутній.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел щодо дії. Ставлення до наслідків може бути виражене як в умислі (прямому або непрямому), так і в необережності (самовпевненості або недбалості).
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 357. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штамів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження

Безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок обігу і використання офіційних та деяких приватних документів, який забезпечує нормальну діяльність підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також права і законні інтереси громадян, порядок документального посвідчення фактів, які мають юридичне значення.
<i>Предмет</i>	1) офіційні документи, у т. ч. електронні, штампи, печатки (ч. 1 і 2 ст. 357 КК України); 2) приватні документи, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності (ч. 1 і 2 ст. 357 КК України); 3) паспорт або інший важливий особистий документ (військовий квиток, трудову книжку, диплом про закінчення вищого закладу освіти, свідоцтво про народження, проїзний документ дитини, картка фізичної особи - платника податків, інші офіційні або приватні документи, які засвідчують важливі факти і події в житті людини і втрата яких істотно ускладнює реалізацію її прав, свобод і законних інтересів (ч. 3 ст. 357 КК України).
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 357 КК України 1) викрадення (крадіжка, грабіж, розбій);

	<p>2) привласнення; 3) вимагання; 4) заволодіння шляхом шахрайства; 5) заволодіння шляхом зловживання особи своїм службовим становищем; 6) знищення – це дії, внаслідок яких предмети кримінального правопорушення приводяться у стан, який повністю і назавжди виключає їх використання за цільовим призначенням); 7) пошкодження – це таке заподіяння шкоди предмети кримінального правопорушення, коли їх використання за цільовим призначенням без відновлювальних заходів істотно ускладнюється або стає повністю неможливим; 8) приховування – це утаювання предметів кримінального правопорушення з їх місць належного зберігання, внаслідок чого підприємство, установа, організація або громадянин позбавляються можливості використовувати зазначені предмети за їх цільовим призначенням.</p> <p>ч. 3 ст. 357 КК України – незаконне заволодіння будь-яким способом паспортом або іншим важливим особистим документом. Кримінальне правопорушення визнається закінченим з моменту вчинення хоча б однієї з дій, зазначених у диспозиції ч. 1 ст. 357 КК України, або з моменту заволодіння паспортом чи іншим важливим особистим документом (ч. 3 ст. 357 КК України).</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + ч. 1 ст. 357 КК України, мотив – корисливий або інші особисті інтереси
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Проте суб'єктом заволодіння документами, штампами, печатками шляхом зловживання службовим становищем може бути лише службова особа, а суб'єктом привласнення може бути особа, якій зазначені предмети ввірені чи знаходяться в її віданні.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 357 КК України 1) спричинення ним порушення роботи підприємства, установи чи організації; 2) вчинення його щодо особливо важливих документів, штампів, печаток.

Стаття 358. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів

Безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок обігу і використання документів, печаток, штампів та бланків, який забезпечує нормальну діяльність підприємств, установ, організацій
<i>Предмет</i>	<p>ч. 1 ст. 358 КК України: 1) посвідчення та інші документи, які видаються чи посвідчуються підприємствами, установами, організаціями, громадянином-підприємцем, приватним нотаріусом, аудитором, іншою особою, яка має право видавати чи посвідчувати такі документи (ним, наприклад, може бути працівник паспортної служби). Ці документи повинні надавати права або звільняти від обов'язків; 2) штампи, печатки та бланки підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також інші офіційні штампи, печатки та бланки (штампи, печатки та бланки громадянина-підприємця, приватних нотаріусів, лікарів тощо).</p> <p>ч. 2 ст. 358 КК України: 1) завідомо підроблені офіційні документи, які посвідчують певні факти, що мають юридичне значення або надають певні права чи звільняють від обов'язків; 2) посвідчення, інші офіційні документи, що складені у визначеній законом формі та містять передбачені законом реквізити; 3) підроблені офіційні печатки, штампи чи бланки.</p>
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 358 КК України: 1) підроблення посвідчення або іншого документа, який надає права або звільняє від обов'язків тобто виготовлення фальшивого документа, схожого на справжній, а також зміна характеру чи змісту справжнього документа за допомогою технічних маніпуляцій (підтирання, підчистки, витравлення). Підробленим визнається і бездоганний з точки зору форми документ, зміст якого є неправдивим; 2) виготовлення підроблених печаток, штампів чи бланків означає, що вони з самого спочатку створюються будь-яким способом, або у справжні предмети вносяться необхідні зміни.;</p> <p>3) збут зазначених документів, штампів, печаток чи бланків означає їх відшкодувальне або безоплатне відчуження (продаж, обмін, дарування);</p>

	<p>Закінченим це кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї із зазначених дій (формальний склад).</p> <p>ч. 2 ст. 358 КК України:</p> <p>1) складання підробленого офіційного документа – це створення (виготовлення) документа, який, будучи правильно оформленим зовні, містить відомості, що повністю або частково не відповідають дійсності;</p> <p>2) видача завідомо підроблених офіційних документів, які посвідчують певні факти, що мають юридичне значення або надають певні права чи звільняють від обов'язків – передача документа заінтересованій особі, вчинену як тим, хто цей документ склав чи підробив, так і тим працівником юридичної особи, іншим спеціальним суб'єктом, вказаним у ч. 2 ст. 358, який не вчиняв складання або підроблення;</p> <p>3) підроблення посвідчень, інших офіційних документів, що складені у визначеній законом формі та містять передбачені законом реквізити;</p> <p>4) виготовлення підроблених офіційних печаток, штампів чи бланків;</p> <p>5) збут підроблених офіційних печаток, штампів чи бланків чи завідомо підроблених офіційних документів, у тому числі особистих документів особи.</p> <p>ч. 4 ст. 358 КК України передбачає самостійний склад кримінального правопорушення – використання завідомо підробленого документа може бути вчинене одним із двох способів: 1) пред'явлення документа (суб'єкт, видаючи підробку за справжній документ, знайомить з його змістом інших осіб. При цьому підроблений документ залишається у володінні винного; 2) подання документа (також передбачає, що певне коло осіб ознайомлюється із змістом підробленого документа. Але підробка не залишається у винного, а передається уповноваженим особам для посвідчення тих чи інших фактів з метою отримання прав або звільнення від обов'язків.</p> <p>Використання завідомо підробленого документа є закінченим кримінальним правопорушенням з моменту, коли документ пред'явлено або подано винним незалежно від того, чи вдалося йому досягти поставленої мети.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб

Стаття 359. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок обігу та використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, який забезпечує авторитет органів державної влади.
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	охоронювані законом права, свободи чи інтереси держави, фізичних або юридичних осіб.
<i>Предмет</i>	спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації – це технічні, програмні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, препарати та інші вироби, спеціально створені, розроблені, модернізовані, запрограмовані або пристосовані для виконання завдань з негласного отримання інформації.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) придбання – це їх купівля, обмін на інші товари або речі, отримання як плати за виконану роботу чи надані послуги, позики, подарунка або сплати боргу, привласнення знайденого;</p> <p>2) збут – будь-які оплатні чи безоплатні форми їх реалізації (зокрема, продаж, дарування, обмін, сплата боргу, позика тощо);</p> <p>3) використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації – це їх застосування за прямим призначенням залежно від конкретного виду.</p> <p>Склад кримінального правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення дій, вказаних у диспозиції ч. 1 ст. 359 КК України. Кримінальне правопорушення у формі використання вважається закінченим з моменту початку фактичного застосування технічних засобів негласного отримання інформації незалежно від того, чи вдалося винному отримати бажані відомості.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.

Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 359 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; ч. 3 ст. 359 КК України 3) організованою групою; 4) таке, що заподіяло істотну шкоду охоронюваним законом правам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб.

Стаття 360. Умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок забезпечення інформаційного обміну за допомогою телекомунікаційної мережі
<i>Предмет</i>	1) телекомунікаційна мережа; 2) технічні засоби телекомунікації; 3) споруди електрозв'язку, що входять до складу телекомунікаційної мережі
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільно небезпечне діяння – пошкодження або руйнування предмету кримінального правопорушення; 2) суспільно небезпечний наслідок – від припинення надання телекомунікаційних послуг, 3) причинний зв'язок між діянням та наслідками
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 360 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) загальнонебезпечним способом. ч. 3 ст. 360 КК України 4) таке, що заподіяло майнову шкоду у великому розмірі (у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); 5) тяжкі наслідки (дії, що спричинили припинення надання телекомунікаційних послуг на критично важливі об'єкти інфраструктури).

ТЕМА 17.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>інформаційні відносини, засобом забезпечення яких електронно-обчислювальні машини (комп'ютери), автоматизовані системи, комп'ютерні мережі, та мережі електрозв'язку.</p> <p>1) електронно-обчислювальна машина (ЕОМ) – комплекс електронних технічних засобів, побудованих на основі мікропроцесорів і призначених для автоматичної обробки інформації при вирішенні обчислювальних та інформаційних завдань;</p> <p>2) автоматизовані системи – системи, що здійснюють автоматизовану обробку даних, до складу яких входять технічні засоби їх обробки (засоби обчислювальної техніки і зв'язку), а також методи і процедури, програмне забезпечення. До складу АС входить принаймні одна ЕОМ та периферійні пристрої, що працюють на основі такої ЕОМ: принтер, сканер, модем, мережевий адаптер та ін.; АС включають у себе комп'ютерні мережі і мережі електрозв'язку;</p> <p>3) комп'ютерні мережі (мережа ЕОМ) – це об'єднання кількох комп'ютерів (ЕОМ) і комп'ютерних систем, взаємопов'язаних і розподілених за фіксованою територією та орієнтованих на колективне використання загальномережевих ресурсів;</p> <p>4) мережі електрозв'язку – це сукупність технічних засобів та споруд зв'язку, з'єднаних у єдиний технологічний процес забезпечення інформаційного обміну – маршрутизації, комунікації, передачі, випромінювання або прийому знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, провідних, оптичних або інших електромагнітних системах. До них належать, зокрема, телефонний, телеграфний, телетайпний та факсимільний зв'язок;</p> <p>5) інформаційна (автоматизована) система;</p> <p>6) електронна комунікаційна система;</p> <p>7) інформаційно-комунікаційна система;</p> <p>8) електронна комунікаційна мережа</p> <p>9) комп'ютерна інформація;</p> <p>10) інформація, що передається мережами електрозв'язку (телекомунікаційними мережами);</p> <p>11) шкідливі програмні чи технічні засоби;</p> <p>12) інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Може виражатися в активних діях (наприклад ст. 361 КК України) або в кримінально протиправній бездіяльності (наприклад, ст. 363 КК України).</p> <p>Матеріальні склади кримінального правопорушення: ч. 2 ст. 361, ст. 361-1, ст. 363, ст. 363-1 КК України.</p> <p>Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 361, ст. 362 КК України.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>передбачає, як правило, умисну вину. Можлива і необережність — при порушенні правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них обробляється (ст. 363 КК України). Мотиви та цілі можуть бути різними — помста, прагнення до заволодіння інформацією. Якщо ж викрадення інформації вчиняється з корисливих мотивів і містить ознаки шахрайства, вчинене слід кваліфікувати за сукупністю — за статтями 362 і 190 КК України.</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>фізична, осудна особа, що досягла 16-річного віку. У деяких випадках суб'єкт спеціальний – особа, яка відповідає за експлуатацію ЕОМ, автоматизованих систем, комп'ютерних мереж, мереж електрозв'язку або повинна забезпечувати порядок чи виконання правил захисту інформації, яка в них обробляється (ст. 363 КК України).</p>
<p>Поняття</p>	<p>Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і</p>

	мереж електрозв'язку – це винні (умисні або через необережність), суспільно небезпечні, протиправні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на суспільні відносини, які забезпечують контрольоване використання комп'ютерної інформації, а також забезпечують нормальну роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.
--	---

Примітка:

Значна шкода в статтях 361 – 363-1 КК України, є шкода, якщо вона полягає в заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів (примітка до статті 361 КК). Зазвичай ця шкода полягає в заподіянні позитивних матеріальних збитків. У такому випадку її необхідно оцінювати, виходячи з витрат власника на придбання комп'ютерної інформації.

Стаття 361. Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж

Безпосередній об'єкт	право володіння та розпорядження комп'ютерною інформацією, права власника (користувача) на безпеку користування технічним та програмним забезпеченням а також комп'ютерною інформацією.
<i>Предмет</i>	1) інформаційна (автоматизована) система; 2) електронна комунікаційна система; 3) інформаційно-комунікаційна система – це системи оброблення даних засобами накопичення, зберігання, оновлення та їх пошуку і відображення.; 4) електронна комунікаційна мережа – комплекс технічних засобів електронних комунікацій та споруд, призначених для надання електронних комунікаційних послуг
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 361 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія у вигляді несанкціонованого втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж – це проникнення до цих систем чи мереж і вчинення дій, які змінюють режим роботи системи чи мережі, або ж повністю чи частково припиняють їх роботу, без дозволу (згоди) відповідного власника або уповноважених ним осіб, а так само вплив на їх роботу за допомогою різних технічних пристроїв, здатних зашкодити роботі. ч. 3 ст. 361 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія у вигляді несанкціонованого втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж. 2) суспільно небезпечні наслідки у вигляді: а) витоку – це результат дій, внаслідок яких інформація в системі стає відомою чи доступною фізичним та/або юридичним особам, що не мають права доступу до неї; б) втрата інформації – це такий вплив на носія інформації, внаслідок якого вона перестає існувати для фізичних або юридичних осіб, які мають право власності на неї, в повному чи обмеженому обсязі; в) підробка інформації означає несанкціоновану власником чи уповноваженою ним особою зміну інформації, яка зберігається в інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних системах, електронних комунікаційних мережах; г) блокування інформації – дії, внаслідок яких унеможливується доступ до інформації в системі; г) спотворення процесу обробки інформації – зміна методики чи процесу обробки інформації, внаслідок якої обробка інформації не дає результатів взагалі, дає неправильні результати або ж дає лише частину тих результатів, які можна було отримати до цієї зміни; д) порушенням встановленого порядку маршрутизації інформації слід вважати зміну режиму роботи мережі, внаслідок якої певна інформація, що передається у цій мережі, потрапляє чи може потрапити у розпорядження особи, яка за

	умов нормальної роботи мережі не повинна була отримати цю інформацію; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	Кримінально протиправні дії можуть бути вчинені лише з прямим умислом, тоді як ставлення винного до наслідків кримінального правопорушення може характеризуватись як прямим, так і непрямим умислом.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Нею може бути особа з персоналу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем чи електронних комунікаційних мереж і сторонні особи.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 361 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб 3) заподіяння злочином значної шкоди ч. 4 ст. 361 КК України Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, якщо вони заподіяли значну шкоду чи створили небезпеку тяжких технологічних аварій або екологічних катастроф, загибелі або масового захворювання населення чи інших тяжких наслідків ч. 5 ст. 361 КК України Дії, передбачені частиною третьою або четвертою цієї статті, вчинені під час дії воєнного стану
Не вважається несанкціонованим втручанням в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж,	якщо передбачені діяння були вчинені відповідно до порядку пошуку та виявлення потенційних вразливостей таких систем чи мереж

Стаття 361–1. Створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок роботи інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж та захисту інформації, яка в них обробляється.
<i>Предмет</i>	1) програмні засоби, призначені для несанкціонованого втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж – це певний набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, який приводить цю програму в дію для досягнення певної мети. Як предмет цього кримінального правопорушення програмні засоби повинні бути шкідливими, тобто здатними забезпечити несанкціонований доступ до інформації, а також змінити, знищити, пошкодити, заблокувати відповідну інформацію. 2) технічні засоби, призначені для несанкціонованого втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж – це різного роду прилади, обладнання, устаткування тощо, з допомогою яких вчинюється несанкціонований доступ до інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж. Причому ці засоби здатні призвести до витоку, втрати (знищення), підробки (фальсифікації), блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації, що функціонує в інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж, або до порушення встановленого порядку її маршрутизації.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення:

	<p>а) створення – розробка (виготовлення) абсолютно нового шкідливого програмного чи технічного засобу, так і модифікацію уже існуючого засобу, наслідком якої є зміна його властивостей;</p> <p>б) розповсюдження – відкриття доступу до шкідливих програмних чи технічних засобів ним невизначеному колу осіб, а також дії, внаслідок яких ці засоби (зокрема, віруси) починають автоматично відтворюватися і поширюватися в інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мережах;</p> <p>в) збут – здійснена будь-яким способом оплатна чи безоплатна передача у розпорядження іншої особи шкідливих програмних чи технічних засобів.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. Якщо заборонене діяння полягає у створенні шкідливого програмного чи технічного засобу, то обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони кримінального правопорушення є мета подальшого протиправного використання (дії, спрямовані на застосування цих засобів відповідно до їх властивостей і призначення), розповсюдження або збуту такого засобу.
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки злочину (ч. 2 ст. 361-1 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб 3) заподіяння злочином значної шкоди.

Стаття 361–2. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації

Безпосередній об'єкт	нормальне функціонування комп'ютерної інформації з обмеженим доступом.
Предмет	<p>інформація з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації.</p> <p>Комп'ютерна інформація – це текстова, цифрова, графічна чи інша інформація (дані, відомості) про осіб, предмети, події, явища, яка існує в електронному вигляді, зберігається на відповідних носіях і може створюватись, змінюватись, використовуватись та передаватись з допомогою комп'ютера. Комп'ютерна інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом, згідно Закону України «Про доступ до публічної інформації» поділяється на конфіденційну, таємну і службову.</p> <p>Конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватись у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов.</p> <p>Таємна інформація – інформація, доступ до якої обмежується, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю слідства та іншу передбачену законом таємницю. Порядок доступу до таємної інформації регулюється цим Законом та спеціальними законами.</p> <p>До службової може належати така інформація: 1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці. Документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію, присвоюється гриф «для службового користування».</p> <p>Носії інформації – це фізичні об'єкти, поля і сигнали, хімічні середовища, накопичувачі даних в інформаційних системах. Носії призначені для постійного зберігання, передачі та обробки комп'ютерної інформації. До них належать гнучкі магнітні диски (дискети), тверді магнітні диски (вінчестери), касетні магнітні стрічки, магнітні барабани, магнітні карти, аркуші паперу і т. ін.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення полягає в:</p> <p>а) несанкціонованому збуті – будь-які оплатній формі реалізації інформації з обмеженим доступом, у результаті чого вона переходить у володіння і/або</p>

	розпорядження іншої особи. б) розповсюдженні комп'ютерної інформації з обмеженим доступом (див. ст. 361-1 КК України)
Суб'єктивна сторона	умисел (прямий) спрямований на збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 361-2 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) заподіяння значної шкоди.

Стаття 362. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї

Безпосередній об'єкт	нормальне функціонування електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем чи комп'ютерних мереж, комп'ютерної інформації.
<i>Предмет</i>	інформація, яка обробляється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 362 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: а) несанкціонована зміна – полягає у будь-якій модифікації змісту інформації, що призводить до її перекручення, хоча при цьому інформація в цілому зберігається. До зміни інформації слід віднести і її доповнення іншими, фальсифікованими даними; б) несанкціоноване знищення – це такий вплив на комп'ютерну інформацію, внаслідок якого власник позбавляється цієї інформації, тобто втрачає її повністю; в) несанкціоноване блокування; ч. 2 ст. 362 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія у вигляді: а) несанкціонованого перехоплення – це протиправне заволодіння комп'ютерною інформацією, яка функціонує в ЕОМ (комп'ютерах), АС чи комп'ютерних мережах. Ці дії можуть полягати у простому ознайомленні з інформацією, блокуванні такої інформації, затриманні передачі і її ненадходженні до адресата протягом певного часу та ін.; б) несанкціонованого копіювання – це її відтворення в електронному вигляді, перенесення на інші носії інформації. 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді витоку інформації, тобто коли вона стає відомою (доступною) хоча б одній особі, яка не має на це права; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел щодо заборонених дій і прямий або непрямої умислом щодо передбачених у ч. 2 ст. 362 КК України наслідків кримінального правопорушення.
Суб'єкт	особа, яка має право доступу до інформації, що є предметом кримінального правопорушення, у зв'язку з виконанням нею трудових, службових обов'язків або внаслідок наданого власником інформації дозволу, і зловживає цим правом, використовуючи надані їй можливості для вчинення заборонених цією статтею дій.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 362 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб 3) заподіяння значної шкоди.

Стаття 363. Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється

Безпосередній об'єкт	порядок експлуатації (у т. ч. захисту) ЕОМ, АС, комп'ютерних мереж та мереж електричного зв'язку.
-----------------------------	---

<i>Предмет</i>	1) електронно-обчислювальні машини (комп'ютери); 2) автоматизовані системи; 3) комп'ютерні мережі; 4) мережі електрозв'язку; 5) комп'ютерна інформація; 6) інформація, що передається мережами електрозв'язку.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільно небезпечна дія у вигляді: а) порушень правил експлуатації ЕОМ, АС, комп'ютерних мереж та мереж електричного зв'язку - може виражатися у невиконанні або неналежному виконанні уповноваженою особою обов'язків із виконання правил експлуатації вказаних ЕОМ та мереж електрозв'язку; б) порушення порядку чи правил захисту інформації, яка обробляється ЕОМ (комп'ютерами), АС, комп'ютерними мережами чи мережами електрозв'язку – це невиконання або неналежне виконання встановлених нормативно-правовими актами вимог (організаційних чи технічних) захисту інформації, що обробляється у вказаних електронних системах особами, які мають здійснювати відповідні заходи по забезпеченню захисту інформації. 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді значної шкоди (100 і більше неоподаткованих мінімумів доходів громадян), яка спричиняється вказаними діями. При цьому шкода, яка має братись до уваги при кваліфікації злочину, може стати значною або як результат одного із допущених порушень, або як сукупний результат усіх допущених порушень; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисне або необережне психічне ставлення суб'єкта до своєї дії чи бездіяльності, а до наслідків – виключно необережне.
Суб'єкт	особа, відповідальна за експлуатацію комп'ютерів, автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. До числа таких осіб належать ті, хто відповідно до своїх трудових, службових обов'язків або на основі угоди з власником (адміністратором) комп'ютерів, відповідних систем чи мереж виконують роботу, пов'язану з підтриманням їх у робочому стані, оновленням, вдосконаленням комп'ютерів, комп'ютерної системи чи мережі, резервуванням інформації, її захистом, чи іншу подібну роботу, і зобов'язані при її виконанні дотримуватися встановлених правил експлуатації та правил захисту інформації.

Стаття 363-1. Перешкодження роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку

Безпосередній об'єкт	нормальна робота ЕОМ, АС, комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку
<i>Предмет</i>	1) електронно-обчислювальні машини (комп'ютери); 2) автоматизовані системи; 3) комп'ютерні мережі; 4) мережі електрозв'язку; 5) комп'ютерна інформація; 6) інформація, що передається мережами електрозв'язку.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія у вигляді масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку, здійсненого без попередньої згоди адресатів тобто надання значній кількості адресатів (досить широкому невизначеному колу осіб) без їх попередньої згоди як однакових, так і різних за змістом повідомлень; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді: а) порушення роботи ЕОМ, АС, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку – збій у процесі їх функціонування, повну або часткову втрату контролю над ними; б) припинення роботи ЕОМ, АС, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку має місце у випадках, коли обладнання взагалі перестає працювати; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.

Суб'єктивна сторона	умисна форма вини, мотиви і цілі для кваліфікації кримінального правопорушення значення не мають.
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 363-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб 3) заподіяння значної шкоди.

Примітки:

Повідомлення електрозв'язку – це певні відомості, що сповіщаються комусь, письмова чи усна інформація, яка передається мережами електрозв'язку.

ТЕМА 18.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАнням ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>суспільні відносини, що забезпечують і регулюють зміст нормальної діяльності державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності і організаційно-правової форми, а також суспільні відносини, що забезпечують здійснення регламентованої законодавством професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.</p> <p>життя та здоров'я потерпілої особи, її честь та гідність, інші конституційні блага (виборчі, трудові, житлові), а також власність, авторитет органів державної влади і в окремих випадках довкілля</p> <p>1) офіційний документ (ст. 366 КК України); 2) неправомірна вигода (ст. 368 – 370 КК України); 3) декларація</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>характеризується певними ознаками: одні з цих кримінальних правопорушень (статті 364, 364-1, 365-2, 367, 369-3 КК України) можуть бути вчинені як шляхом дії, так і бездіяльності; інші (статті 364-2, 365, 366, 366-1, 368, 368-3, 368-4, 368-5, 369, 369-2, 370 КК України) – лише шляхом дії.</p> <p>Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони будь-якого службового кримінального правопорушення (за винятком передбачених частинами 1 і 2 ст. 368-3, статтями 369, 369-2 КК України) є наявність безпосереднього зв'язку між діянням особи та її службовою діяльністю. Такий зв'язок проявляється в тому, що будь-які діяння службової особи завжди зумовлені її службовим становищем і вчиняються: а) з використанням наданих їй владних чи службових повноважень і б) всупереч інтересам служби, тобто є незаконними і суперечать тим цілям і завданням, заради досягнення й вирішення яких створюється апарат управління, а службові особи цього апарату наділяються певними повноваженнями. Якщо такий зв'язок відсутній, вчинене не може розглядатися як службове кримінальне правопорушення і за наявності до того підстав підлягає кваліфікації за статтями КК, що передбачають відповідальність за кримінальні правопорушення проти особи, власності, громадського порядку тощо.</p> <p>Відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, також можлива лише за умови, якщо діяння особи: а) було пов'язане з використанням повноважень, якими вона наділяється для надання таких послуг; б) вчинено всупереч тим цілям і завданням заради досягнення й вирішенні яких вона отримує повноваження надавати такі послуги під час здійснення певна професійної діяльності.</p> <p>У частині 1 ст. 366 КК України, статтях 364-2, 366-1, 368, 368-3, 368-4, 368-5, 369, 369-2, 369-3, 370 КК України передбачені відповідальність за кримінальні правопорушення з формальним складом, а у статтях 364, 364-1, 365, 365-2, 367 та ч. 2 ст. 366 КК України – із матеріальним.</p> <p>Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони основного складу кримінальних правопорушень останньої групи є такі суспільно небезпечні наслідки, які полягають у заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, інтересам юридичних осіб, державним або громадським інтересам. Істотна шкода як наслідок вчинення цих кримінальних правопорушень, може полягати у заподіянні: а) матеріальних збитків; б) нематеріальної шкоди; в) матеріальних збитків у поєднанні з наслідками нематеріального характеру.</p> <p>У шести статтях (ч. 2 ст. 364, ч. 2 ст. 364-1, ч. 3 ст. 365, ч. 3 ст. 365-2, ч. 2 ст. 366 та ч. 2 ст. 367 КК України) закон вказує на такий результат вчинення цих кримінальних правопорушень, ж спричинення тяжких наслідків. При оцінці цих наслідків як тяжких слід виходити і того, що використані в законі поняття «істотна шкода» та «тяжкі наслідки» мають однакову юридичну природу, бо збігаються за своїм змістом і характером. Проте вони відрізняються одне від одного за ступенем тяжкості – обсягом заподіяної кримінальним правопору-</p>

	шенням шкоди.
Суб'єктивна сторона	кримінальні правопорушення з формальним складом (ч 1 ст. 366 КК України, ст. 364-2, 366-1, 368, 368-3, 368-4, 368-5, 369, 369-2, 369-3 і 370 КК України) вчиняються лише з прямим умислом, а у кримінальних правопорушеннях з матеріальним складом (ст. 364, 364-1, 365, 365-2, 367 та ч. 2 ст. 366 КК України) вина визначається психічним ставленням особи до самого діяння і до його наслідків. У п'яти із цих кримінальних правопорушень діяння вчинюється лише з прямим умислом, бо у статтях 364, 364-1 КК України указується на умисне використання службового становища чи повноважень з наданні публічних послуг; у ст. 365 КК України – на умисне вчинення дій, які явно виходять межі наданих повноважень; у ч. 2 ст. 366 КК України – на завідомо неправдивий характер відомостей, які вносяться до офіційних документів, а у статтях 364, 364-1, 365, 365-2 КК України – ще й на спеціальну мету – одержання неправомірної вигоди. Психічне ставлення особи до наслідків цих діянь може полягати як в умисній, так і необережній формі вини. При вчиненні службової недбалості (ст. 367 КК України) діяння може бути як умисним, так і необережним. Психічне ставлення до наслідків вчиненої особою службової недбалості може виявлятися як в умисній, так і в необережній формі вини. Для окремих службових кримінальних правопорушень, а також для кримінальних правопорушень у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, обов'язковою ознакою їх суб'єктивної сторони закон визнає мету (статті 364, 364-1, 365-2, 370 КК України).
Суб'єкт	1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (ч. 1 ст. 368-3, ч. 1 ст. 368-4, 369, 369-2 КК України); 2) спеціальний суб'єкт: а) народний депутат України (ст. 364-1 КК України); б) працівник правоохоронних органів (ст. 365 КК України); в) суб'єкт декларування (ст. 366-1 КК України) г) особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 368-5, 369-2 КК України); г) особа, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг (ст. 365-2, частинами 3 і 4 ст. 368-4 КК України); д) службова особа, загальне визначення якої наведено в частинах 3 і 4 ст. 18 КК України. У свою чергу, питання про відповідальність службових осіб вирішується в законі диференційовано і суб'єктами кримінальних правопорушень, передбачених: а) статтями 364, 368, 368-5 КК України, можуть бути службові особи лише юридичних осіб публічного права; б) статтями 364-1, частинами 3 і 4 ст. 368-3 КК України – службові особи лише юридичних осіб приватного права; в) статтями 366, 367 і 370 КК України – службові особи як публічного, так і приватного права.
Поняття та класифікація	Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг – це суспільно небезпечні, винні (умисні або через необережність) та протиправні діяння (дія або бездіяльність), які посягають на суспільні відносини, що забезпечують нормальне функціонування державного і громадського апарату, а також апарату управління підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, порядку здійснення регламентованої законодавством професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення. Залежно від того, яким саме суспільним відносинам спричиняється шкода кримінальні правопорушення можуть бути розподілені на чотири групи: 1) кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, яка здійснюється тільки в органах державної влади, місцевого самоврядування і юридичних особах публічного права (ст. 364, 364-2, 365, 366-1, 368, 368-5, 369, 369-2 КК України); 2) кримінальні правопорушення, вчинювані у сфері службової діяльності, яка здійснюється лише в юридичних особах приватного права (статті 364-1, 368-3 КК України); 3) кримінальні правопорушення, які можуть бути вчинені у сфері службової

	діяльності, що здійснюється в юридичних особах як публічного, так і приватного права (ст. 366, 367, 370 КК України). 4) кримінальні правопорушення, які вчиняються у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (статті 365-2, 368-4 КК України).
--	--

Примітка

Відповідно до п. 1 примітки до ст. 364 КК України службовими особами публічного права є особи, які 1) постійно, тимчасово або за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування; 2) обіймають постійно або тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій; 3) виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом чи посадовою особою, зокрема: а) повноважним органом державної влади чи місцевого самоврядування; б) центральним органом державного управління із спеціальним статусом; в) повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації; г) судом; д) законом.

До службових осіб публічного права закон відносить також і таких службових осіб, які здійснюють організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції, займаючи відповідні посади в юридичних особах, у статутному фонді яких державна чи комунальна частка перевищує 50 % або становить величину, що забезпечує державі чи територіальній громаді право вирішального впливу на господарську діяльність такого підприємства.

Службовими особами визнаються також: а) посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі; інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема, для державного органу або державного підприємства; б) іноземні третейські судді; в) особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому; г) посадові особи міжнародних організацій, а саме працівники міжнародних організацій чи інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені; д) члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна; е) судді та посадові особи міжнародних судів.

Організаційно-розпорядчими є функції щодо здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях.

Адміністративно-господарськими є функції щодо управління або розпорядження державним чи комунальним майном, що припускає встановлення порядку його збереження, використання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо.

Стаття 364 Зловживання владою або службовим становищем

Основний безпосередній об'єкт	нормальна діяльність державного апарату, апарату органів місцевого самоврядування, окремої організації, установи, підприємства державної або комунальної форми власності, зміст якої визначається законодавством України, а також авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій.
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я потерпілої особи, її честь та гідність, інші конституційні блага (виборчі, трудові, житлові), а також власність.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у використанні службовою особою влади або службового становища всупереч інтересам служби; 2) суспільно небезпечні наслідки у виді істотної шкоди правоохоронним інтересам: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Під зловживанням владою слід розуміти умисне використання службовою особою, яка має владні повноваження, всупереч інтересам служби своїх прав щодо пред'явлення вимог, а також прийняття рішень, обов'язкових для виконання іншими фізичними чи юридичними особами. Зловживати владою може як представник влади, так і службова особа, яка виконує організаційно-розпорядчі обов'язки, оскільки остання також має владні повноваження, що розповсюджуються на підпорядкованих їй осіб. Зловживання службовим становищем – це будь-яке умисне використання службовою особою всупереч інтересам служби своїх прав і можливостей,

	пов'язаних з її посадою.
Суб'єктивна сторона	діяння вчиняється тільки з прямим умислом, а до наслідків, передбачених у ч. 1 і ч. 2 ст. 364 КК України ставлення суб'єкта може бути у формі умислу або необережності + мета одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи
Суб'єкт	службова особа юридичної особи публічного права
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 364 КК України)	тяжкі наслідки: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру

Примітка.

Неправомірна вигода (ст. 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 370 КК України) – це грошові кошти або інше майно, переваги (наприклад, безпідставне надання чергової відпустки в літній період усупереч встановленому графіку), пільги (наприклад, звільнення від сплати комунальних платежів у будинках відомчого житлового фонду), послуги матеріального (наприклад, ремонт квартири, транспортного засобу, побутової техніки) або нематеріального (наприклад, перевірка приміщення на наявність спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, надання професійних консультацій) характеру, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, що їх обіцяють, пропонують, надають або отримують без законних на те підстав.

Істотною шкодою матеріального характеру у статтях 364, 364-1, 365, 365, 367 КК України вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Істотною шкодою нематеріального характеру у статтях 364, 364-1, 365, 365, 367 КК України – оціночна категорія, що виражається в обмеженні конституційних (виборчих, трудових, житлових і ін.) прав і свобод людини і громадянина, підриві престижу й авторитету органів державної влади і місцевого самоврядування, у порушенні громадського порядку і громадської безпеки, у створенні таких обставинки і умов, що погіршують підприємствам, установам і організаціям умови виконання своїх основних функцій і т.п. Істотною практика визнає шкоду, якщо службова особа, використовуючи своє службове становище, сприяє або потурає вчиненню кримінального правопорушення іншими особами або сама вчиняє (поряд із службовим) інше кримінальне правопорушення або приховує кримінальне правопорушення, раніше вчинений нею або іншими особами та ін.

Тяжкими наслідками матеріального характеру у статтях 364-367 КК України вважаються такі наслідки, які у двісті п'ятдесят і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Тяжкими наслідками нематеріального характеру у статтях 364-367 КК України можна вважати аварія, що потягла загибель людей чи заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень; тривала зупинка транспорту чи виробничих процесів; дезорганізація діяльності органів влади чи місцевого самоврядування; розвал роботи підприємств, що привів до їхнього банкрутства; приховування вчинених кримінальних правопорушень і т.п.

Стаття 364-1 Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність у юридичних особах приватного права
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я потерпілої особи, її честь та гідність, інші конституційні блага (виборчі, трудові, житлові), а також власність.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у використанні всупереч інтересам юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми службовою особою такої юридичної особи своїх повноважень; 2) суспільно небезпечні наслідки у виді істотної шкоди правоохоронним інтересам: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	діяння вчиняється тільки з прямим умислом, а до наслідків, передбачених у ч. 1 і ч. 2 ст. 364-1 КК України ставлення суб'єкта може бути у формі умислу або необережності + мета одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи
Суб'єкт	службова особа юридичної особи приватного права
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 364-1 КК України)	тяжкі наслідки: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру.

Стаття 364-2 Здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України

Безпосередній об'єкт	встановлений законодавством порядок голосування народними депутатами України
Об'єктивна сторона	Формальний склад, що полягає в здійсненні народним депутатом України голосування замість іншого народного депутата України (неособисте голосування). Обов'язковою ознакою є час вчинення кримінального правопорушення – пленарне засідання. Пленарне засідання являє собою основну форму діяльності Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади під час її сесій, що передбачає регулярні зібрання народних депутатів України у визначений час і у визначеному місці і проводиться за встановленою процедурою на якому розглядаються питання, віднесені Конституцією України до повноважень Верховної Ради України, і приймаються відповідні рішення з цих питань шляхом голосування народних депутатів України.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	народний депутат України

Стаття 365. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу

Безпосередній об'єкт	нормальна діяльність державного апарату, апарату органів місцевого самоврядування, окремої організації, установи, підприємства державної або комунальної форми власності, зміст якої визначається законодавством України, а також авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне дія, що полягає у перевищенні влади або службових повноважень, тобто вчиненні активних дій, які виходять за межі наданих суб'єкту прав чи повноважень; 2) суспільно небезпечні наслідки у виді істотної шкоди правоохоронним інтересам: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Характерною ознакою об'єктивної сторони перевищення влади є також і те, що при вчиненні цього кримінального правопорушення винний хоча і здійснює ті чи інші службові діяння, проте вони не тільки не входять до його компетенції, а навпаки, явно виходять за межі наданих суб'єкту прав і повноважень. Обсяг прав і повноважень працівника правоохоронного органу визначаються його службовою компетенцією, яка закріплюється у різних нормативних актах. У судовій практиці найбільш характерними випадками перевищення повноважень визнаються: а) вчинення дій, які входять до компетенції будь-якої іншої (а не даної) особи; б) вчинення дій, які могли бути вчинені даним працівником правоохоронного органу, але лише за наявності особливих обставин (в особливих випадках, в особливій обстановці, з особливого дозволу, в особливому порядку); в) вчинення дій одноосібно, тоді як вони могли бути вчинені тільки колегіально; г) вчинення дій, на які жодна службова особа і за жодних обставин законом не уповноважена.
Суб'єктивна сторона	діяння вчиняється тільки з прямим умислом, а до наслідків, передбачених у ч. 1 і ч. 2 ст. 365 КК України ставлення суб'єкта може бути у формі умислу або необережності. Мотиви і цілі вчинення таких дій можуть бути різними і на кваліфікацію кримінального правопорушення не впливають.
Суб'єкт	працівник правоохоронного органу
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 365 КК України перевищення влади або службових повноважень, якщо воно супроводжувалося: 1) <u>насильством або погрозою його застосування</u> може бути як фізичним (незаконне позбавлення волі, завдання побоїв або ударів, заподіяння легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, мордування), так і психічним. (реальна погроза заподіяння фізичного насильства); 2) <u>застосуванням зброї</u> означає як фактичне використання її вражаючих властивостей для фізичного впливу на потерпілого, так і психічний вплив шляхом погрози заподіяння зброєю шкоди життю або здоров'ю, якщо у потерпілого

	були реальні підстави побоюватися виконання цієї погрози; 3) болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями. Під болісними слід розуміти дії, що заподіюють потерпілому особливий фізичний біль та моральні страждання. Вони можуть бути пов'язані з протиправним застосуванням спеціальних засобів (наручників, гумових палиць, сльозоточивих газів тощо), тривалим позбавленням людини їжі, води або тепла, залишенням її у шкідливих для здоров'я умовах тощо. Під такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями розуміють умисне приниження його честі та гідності, виражене в непристойній формі. ч. 3 ст. 365 КК України передбачає відповідальність за дії, що спричинили тяжкі наслідки.
--	--

Стаття 365-2 Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують нормальну професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя та здоров'я потерпілої особи, її честь та гідність, інші конституційні блага (виборчі, трудові, житлові), а також власність.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у використанні особою своїх повноважень, наданих у зв'язку із здійсненням професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, всупереч своїм повноваженням; 2) суспільно небезпечні наслідки у виді істотної шкоди правоохоронним інтересам: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	діяння вчиняється тільки з прямим умислом, а до наслідків, передбачених у ч. 1 і ч. 2 ст. 365-2 КК України ставлення суб'єкта може бути у формі умислу або необережності + мета одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи
Суб'єкт	особа, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг. Такою особою може бути аудитор, нотаріус, оцінювач, уповноважена особа або службова особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, інша особа, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), або державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації прав, державний виконавець, приватний виконавець
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 365-2 КК України 1) стосовно неповнолітньої особи; 2) стосовно недездатної особи; 3) повторно; 4) стосовно осіб похилого віку; ч. 3 ст. 365-2 КК України 5) тяжкі наслідки: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру

Стаття 365-3. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують і регулюють зміст нормальної діяльності працівників правоохоронних органів
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) невжиття передбачених законодавством заходів за заявою (повідомленням) про вчинення незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей; 2) приховування виявленої незаконної діяльності з організації або проведення

	азартних ігор, лотерей
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корисливий мотив чи інший особистий інтерес або в інтерес третіх осіб
Суб'єкт	працівник правоохоронного органу

Стаття 366 Службове підроблення

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують і регулюють зміст нормальної діяльності державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності і організаційно-правової форми
<i>Предмет</i>	офіційний документ – документ, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, що може бути використана як документи-докази у правозастосовчій діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) внесення до офіційних документів неправдивих відомостей (поміщення інформації, що не відповідає дійсності, в справжній офіційний документ, який при цьому зберігає всі ознаки і реквізити справжнього); 2) інше підроблення офіційних документів (підроблення офіційних документів передбачає повну або часткову зміну змісту офіційного документа або його реквізитів шляхом виправлень, підчисток, дописок, витравлювань та іншими подібними способами); 3) складання неправдивих офіційних документів (це повне виготовлення офіційного документа, що містить інформацію, яка не відповідає дійсності); 4) видача неправдивих офіційних документів (це надання фізичним або юридичним особам офіційних документів, зміст яких повністю або частково не відповідає дійсності, і які були складені службовою особою, яка їх видала, чи іншою особою). Аналіз зазначених дій свідчить, що за способом свого вчинення підроблення може бути матеріальним – внесення різних змін в справжній документ, і інтелектуальним – складання неправдивого за змістом, але справжнього за формою документа.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел; ставлення до тяжких наслідків за ч. 2 ст. 366 КК України може бути умисним і необережним
Суб'єкт	службова особа як публічного, так і приватного права.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 366 КК України)	тяжкі наслідки

Стаття 366-2. Декларування недостовірної інформації

Безпосередній об'єкт	система запобігання корупції в Україні в частині встановленого законом порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування суб'єктами декларування
Предмет	декларація особи, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: Умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей – складання особою, яка за законом зобов'язана це робити, декларації, що містить відомості, які завідомо для особи, котра їх подає, не відповідають дійсності на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції. Недостовірною слід визнавати також відомості, яка подаються не в повному обсязі, з приховуванням певної інформації. Умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей,

	тягне кримінальну відповідальність у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму 1) від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 1 ст. 366-2 КК України); 2) понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 2 ст. 366-2 КК України).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 366-2 КК України)	якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб

Стаття 366-3. Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

Безпосередній об'єкт	система запобігання корупції в Україні в частині встановленого законом порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування суб'єктами декларування
Предмет	декларація особи, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: умисне неподання декларації.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Стаття 367. Службова недбалість

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують і регулюють зміст нормальної діяльності державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності і організаційно-правової форми
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у невиконанні (бездіяльність) або неналежному виконанні (дія) службових обов'язків через несумлінне ставлення до них службової особи; 2) суспільно небезпечні наслідки у виді істотної шкоди правоохоронним інтересам: а) шкода матеріального характеру; б) шкода нематеріального характеру; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Вказівка закону на несумлінне ставлення службової особи до своїх службових обов'язків, передусім, характеризує кримінально протиправну поведінку (дію або бездіяльність) при недбалості. Вона означає, що за наявності об'єктивної можливості діяти так, як того вимагають інтереси служби, службова особа безвідповідально ставиться до виконання своїх обов'язків, у зв'язку з чим виконує їх неналежним чином (неякісно, неточно, неповно, поверхнево, несвоєчасно тощо) або взагалі не виконує службові обов'язки, які входять до її компетенції.
Суб'єктивна сторона	найчастіше виявляється у необережній формі вини як щодо діяння, так і щодо його наслідків. Можлива і змішана форма вини — умисел щодо діяння і необережна форма вини щодо наслідків цього діяння.
Суб'єкт	службова особа як публічного, так і приватного права.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 367 КК України)	тяжкі наслідки

Стаття 368. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правильну (належну) діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних чи комунальних підприємств, установ чи організацій, а також їх службових осіб, у частині їх непідкупності та фінансування виключно у порядку, встановленому законодавством.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) прийняття пропозиції, обіцянки надання неправомірної вигоди – це згода (погодження, виявлення готовності) службової особи на надання їй неправомірної вигоди. Прийняття пропозиції чи обіцянки неправомірної вигоди може бути здійснене в будь-якій формі (конклюдентними діями, усно, письмово, телефоном тощо). Під <i>пропозицією</i> слід розуміти висловлення службовій особі наміру про надання неправомірної вигоди, а під <i>обіцянкою</i> – висловлення такого наміру з повідомленням про час, місце, спосіб надання неправомірної вигоди; 2) одержання неправомірної вигоди – яке здійснюється шляхом прийняття предмета неправомірної вигоди: а) у будь-якому вигляді (способи одержання і давання неправомірної вигоди можуть бути різними, однак, можна виділити дві основні форми: просту (відкрити) (полягає у безпосередньому наданні неправомірної вигоди службовій особі, її близьким родичам чи членам сім'ї, передачі її через посередника чи третіх осіб); завуальовану (факт одержання неправомірної вигоди маскується під зовні цілком законну операцію: укладення законної угоди, нарахування й виплата заробітної плати чи премії, оплата послуг, консультації, експертизи тощо); б) за виконання (невиконання) будь-яких дій (з цього, по-перше, випливає, що за неправомірну вигоди службова особа може вчинити активні дії або утриматися від їх вчинення (бездіяльність); в) які вчиняються з використанням влади чи службового становища; г) в інтересах особи, яка надає неправомірну вигоди або третьої особи; 3) прохання надання неправомірної вигоди – це звернення службової особи із закликом надання неправомірної вигоди в чіткій та ввічливий формі з повагою до права особи відмовити в задоволенні такого прохання. Способи одержання неправомірної вигоди можуть бути різними і для кваліфікації цього кримінального правопорушення значення не мають, однак можна вирізнити два основні: <i>простий</i> (полягає у безпосередньому наданні неправомірної вигоди службовій особі, її близьким родичам чи членам сім'ї, передачі її через посередника чи третіх осіб); <i>завуальований</i> (факт одержання неправомірної вигоди маскується під зовні цілком законну операцію: укладення законної угоди, нарахування й виплата заробітної плати чи премії, оплата послуг, консультації, експертизи тощо).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корисливий мотив
Суб'єкт	службова особа публічного права
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 368 КК України 1) неправомірна вигода у значному розмірі; ч. 3 ст. 368 КК України 2) неправомірна вигода у великому розмірі; 3) вчинення службовою особою, яка займає відповідальне становище 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) повторно; 6) за попередньою змовою групою осіб; 7) поєднане з вимаганням неправомірної вигоди; ч. 4 ст. 368 КК України 8) неправомірна вигода в особливо великому розмірі; 9) вчинене службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Примітки:

1. Неправомірною вигодою в значному розмірі вважається вигода, що в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, у великому розмірі – така, що у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, в особливо великому розмірі – така, що у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

2. Службовими особами, які займають відповідальне становище, у статтях 368, 368-5, 369 та 382 КК України є особи, зазначені у пункті 1 примітки до статті 364 КК України, посади яких згідно із статтею 6 Закону України «Про державну службу» належать до категорії «Б», судді, прокурори, слідчі і дізнавачі, а також інші, крім

зазначених у пункті 3 примітки до цієї статті, керівники і заступники керівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів та одиниць.

3. Службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, у статтях 368, 368-5, 369 та 382 КК України є: 1) Президент України, Прем'єр-міністр України, члени Кабінету Міністрів України, перші заступники та заступники міністрів, Голова та член Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Голова та член Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Голова та член Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Голова та державний уповноважений Антимонопольного комітету України, Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голова Фонду державного майна України, його перший заступник та заступники, Голова та член Центральної виборчої комісії, народні депутати України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Директор Національного антикорупційного бюро України, Директор Бюро економічної безпеки України, Директор Державного бюро розслідувань, Генеральний прокурор, його перші заступники та заступники, Голова Конституційного Суду України, його заступники та судді Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду, його заступники та судді Верховного Суду, голови вищих спеціалізованих судів, їх заступники та судді вищих спеціалізованих судів, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступники, Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його перший заступник та заступники, Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, його перший заступник та заступники, радники та помічники Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України; 2) особи, посади яких згідно із статтею 6 Закону України «Про державну службу» належать до категорії «А»; 3) особи, посади яких згідно із статтею 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» віднесені до першої та другої категорій посад в органах місцевого самоврядування.

Стаття 368-3. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правильну (належну) діяльність юридичних осіб приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також їх службових осіб, у частині непідкупності і фінансування за рахунок коштів юридичних осіб приватного права.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 368-3 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) пропозиція неправомірної вигоди; 2) обіцянка неправомірної вигоди; 3) надання неправомірної вигоди; 4) прохання надати неправомірну вигоди. Умовами відповідальності за вказані діяння є: а) адресатом їх вчинення є службова особа приватного права; б) за вчинення (не вчинення) дій з використанням наданих такій службовій особі повноважень; в) в інтересах того, хто надає чи передає такі вигоди, або в інтересах третіх осіб. ч. 3 ст. 368-3 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) прийняття пропозиції надання неправомірної вигоди; 2) прийняття обіцянки надання неправомірної вигоди; 3) одержання такої вигоди. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми, передбачений ч. 1 ст. 368-3 КК України, вважається закінченим з моменту висловлення пропозиції чи обіцянки надати їй або третій особі неправомірну вигоду або з моменту надання такої вигоди або прохання її надати, а передбачений ч. 3 ст. 368-3 КК України, – з моменту прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	ч. 1, 2 ст. 368-3 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, ч. 3, 4 ст. 368-3 КК України – службова особа юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 368-3 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) організованою групою; ч. 4 ст. 368-3 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб;

	3) дії поєднані з вимаганням неправомірної вигоди.
--	--

Стаття 368-4. Підкуп особи, яка надає публічні послуги

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують установлений організаційно-правовий порядок надання публічних послуг.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 368-4 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) пропозиція неправомірної вигоди; 2) обіцянка неправомірної вигоди; 3) надання неправомірної вигоди; 4) прохання надати неправомірну вигоди. ч. 3 ст. 368-4 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) прийняття пропозиції надання неправомірної вигоди; 2) прийняття обіцянки надання неправомірної вигоди; 3) одержання такої вигоди.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	ч. 1, 2 ст. 368-4 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, ч. 3, 4 ст. 368-4 КК України – особа, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але провадить професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 368-4 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) організованою групою; ч. 4 ст. 368-4 КК України 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) дії поєднані з вимаганням неправомірної вигоди.

Стаття 368-5. Зловживання впливом

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують додержання встановленого порядку службової діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
<i>Предмет</i>	активи, вартість яких більше ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи – грошові кошти (у тому числі готівкові кошти, кошти, що перебувають на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах), інше майно, майнові права, нематеріальні активи, у тому числі криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань, а також роботи чи послуги, надані особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає в набутті особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів. Під набуттям активів слід розуміти набуття їх особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність, а також набуття активів у власність іншою фізичною або юридичною особою, якщо доведено, що таке набуття було здійснено за дорученням особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, може прямо чи опосередковано вчиняти щодо таких активів дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

Примітка:

Особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є особи, зазначені у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Під законними доходами особи слід розуміти доходи, правомірно отримані особою із законних джерел, зокрема визначених пунктами 7 і 8 частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції».

При визначенні різниці між вартістю набутих активів та законними доходами не враховуються активи, які є предметом провадження у справах про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, а також активи, стягнуті в дохід держави в рамках такого провадження.

Стаття 369. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правильну (належну) діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних чи комунальних підприємств, установ чи організацій, а також їх службових осіб, у частині їх непідкупності та фінансування виключно у порядку, встановленому законодавством.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) пропозиція надати неправомірну вигоду; 2) обіцянка надати неправомірну вигоду; 3) надання такої вигоди. Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту, коли винний лише запропонував чи пообіцяв надати неправомірну вигоду службовій особі, а остання усвідомила цю інформацію або коли службова особа прийняла хоча б частину наданої неправомірної вигоди.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, в тому числі і службова особа як публічного, так і приватного права
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 369 КК України 1) повторно; ч. 3 ст. 369 КК України 2) якщо неправомірна вигода надавалася службовій особі, яка займає відповідальне становище; 3) вчинення за попередньою змовою групою осіб; ч. 4 ст. 369 КК України 4) якщо неправомірна вигода надавалася службовій особі, яка займає особливо відповідальне становище; 5) вчинення організованою групою осіб чи її учасником.

Стаття 369-2. Зловживання впливом

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правильну (належну) діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних чи комунальних підприємств, установ чи організацій, а також їх службових осіб, у частині їх непідкупності та фінансування виключно у порядку, встановленому законодавством.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 369-2 КК України дії двох осіб, одна з яких: а) пропонує або б) обіцяє або в) надає неправомірну вигоду іншій особі за те, щоб остання здійснила вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій або місцевого самоврядування, а інша особа-посередник – г) пропонує надати їй або д) обіцяє (погоджується) за запропоновану чи надану їй таку вигоду вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Таким чином, за ч. 1 ст. 369-2 КК ініціатором пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди може виступати як особа, зацікавлена у впливі на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, так і особа-посередник, яка не тільки у відповідь на пропозицію надати чи фактичне надання їй такої вигоди погоджується (обіцяє) здійснити вплив на уповноважену особу, і й сама може пропонувати (ініціювати) надання їй такої вигоди за здійснення впливу. Питання про момент закінчення кримінального правопорушення необхідно вирішувати диференційовано:

- у разі надання неправомірної вигоди кримінальне правопорушення визнається закінченим з моменту фактичного одержання посередником хоча б частини обумовленої неправомірної вигоди, бо сам факт її отримання свідчить про досягнення згоди щодо здійснення впливу на уповноважену особу між посередником і особою, яка надала таку вигоду;

- у разі пропозиції (обіцянки) надати неправомірну вигоду кримінальне правопорушення визнається закінченим з моменту доведення змісту такої пропозиції (обіцянки) до відома особи-посередника, але за умови, що остання або сама ініціює надання їй такої вигоди за вплив на уповноважену особу, або у відповідь на пропозицію особи, яка пропонує надати їй таку вигоду, обіцяє (погоджується) вплинути на уповноважену особу. Якщо ж такої згоди не було досягнуто, вчинене кваліфікується як замах (ст. 15 КК України) на кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 369-2 КК України.

Слід звернути увагу на те, що за ч. 1 ст. 369-2 КК України відповідальність несе лише особа, яка запропонувала чи надала неправомірну вигоду, а дії особи-посередника, яка запропонувала надати їй таку вигоду за вплив на уповноважену особу чи у відповідь на пропозицію надати їй таку вигоду погодилася одержати її за такий вплив, є лише необхідними складовими об'єктивної сторони передбаченого в цій частині статті кримінального правопорушення. Таким чином, особа-посередник не є суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 369-2 КК України. Водночас необхідно враховувати, що якщо особа-посередник у відповідь на пропозицію надати їй неправомірну вигоду лише обіцяє (погоджується) за таку вигоду вплинути на прийняття рішення уповноваженою особою, але ще не вчиняє ніяких дій, спрямованих на одержання такої вигоди, вчинене слід кваліфікувати як готування до одержання особою-посередником неправомірної вигоди, тобто за ч. 1 ст. 14 і ч. 2 ст. 369-2 КК України. Якщо ж особа-посередник сама пропонує надати їй неправомірну вигоду для (за) здійснення впливу на уповноважену особу, її дії слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 369-2 КК України.

ч. 2 ст. 369-2 КК України

Формальним складом кримінального правопорушення, який визнається закінченим: а) у разі одержання неправомірної вигоди – з моменту фактичного отримання особою-посередником хоча б частини такої вигоди; б) у разі пропозиції (обіцянки) здійснити вплив за таку вигоду – з моменту надходження такої пропозиції (здійснення обіцянки), тобто доведення її змісту до відома особи, до якої звертається посередник, незалежно від того, чи погодилася особа, до якої він звернувся, з такою пропозицією.

Як пропозиція (обіцянка) і надання, так й одержання неправомірної вигоди обумовлені здійсненням з боку особи-посередника впливу на прийняття рішення уповноваженою особою. Але що стосується самого впливу, способу і форми його здійснення, діянь, що становлять його зміст, наслідків їх вчинення, характеру рішення (законне чи незаконне), прийнятого особою, на яку здійснюється такий вплив, - все це перебуває поза межами об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України. Проте, якщо такі діяння містять ознаки певного складу кримінального правопорушення (наприклад, вплив здійснюється шляхом погрози вбивством або уповноважена особа внаслідок впливу на неї, здійсненого шляхом умовлянь, приймає рішення, пов'язане із зловживанням службовим становищем), вони підлягають самостійній кваліфікації за відповідними статтями Особливої частини КК. Так само, якщо особа пропонує чи надає неправомірну вигоду посереднику, схилиючи його при цьому здійснити вплив на уповноважену особу шляхом вчинення того чи іншого кримінального правопорушення (наприклад, шляхом передбаченої ст. 195 КК України погрози знищенням його майна), їх дії повинні додатково кваліфікуватися як співучасть (підбурювання) у вчиненні такого кримінального правопорушення.

ч. 3 ст. 369-2 КК України передбачає прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішення уповноваженою особою, поєднане з вимаганням такої вигоди. Вимагання неправомірної вигоди, вчинене за наявності ознак, передбачених частинами 1 чи 2 ст. 189 КК України, повністю охоплюється ч. 3 ст. 369-2 КК України, а якщо у діях вимагателя є ознаки кримінального правопорушення, передбаченого частинами 3 або 4 ст. 189 КК України, вчинене кваліфікується за сукупністю

	– за ч. 3 або 4 ст. 189 та ч. 3 ст. 369-2 КК України.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + ч. 2 і 3 ст. 369-2 КК України – корисливий мотив.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 369-2 КК України – будь-яка особа, у тому числі і службова особа як публічного, так і приватного права. ч. 2, 3 ст. 369-2 КК України – тільки приватна особа. Якщо ж посередник, який обіцяє чи здійснює вплив, є службовою особою приватного права чи особою, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, то пропозиція чи надання йому, а також одержання ним неправомірної вигоди за такий вплив, здійснений з використанням наданих йому повноважень, карається (за інших необхідних умов) не за ст. 369-2 КК України, а за відповідними частинами статей 368-3 або 368-4 КК України. Якщо ж таким посередником є службова особа публічного права, а запропонована чи надана їй, а також одержана нею неправомірна вигода має майновий характер, то дії особи, яка її пропонує чи надає, кваліфікуються за відповідними частинами ст. 369 КК України а дії особи-посередника, яка її одержує, – за відповідними частинами ст. 368 КК України.

Стаття 369-3. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини пов'язані з підготовкою спортсменів, організацією, проведенням і забезпеченням спортивних заходів.
<i>Предмет</i>	неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 369-3 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) вплив на результати офіційних спортивних змагань; 2) одержання в результаті впливу неправомірної вигоди. Обов'язковою ознакою впливу є спосіб вчинення кримінального правопорушення: а) підкуп: надання грошей, цінних паперів, іншого майна, послуг майнового характеру, інших зисків і переваг за вчинення або невчинення дії, що може забезпечити некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагання і досягнення наперед визначеного його наслідку (активний підкуп); одержання зазначених предметів за вчинення або невчинення зазначених дій (пасивний підкуп); б) примушування особи – пред'явлення до потерпілого вимоги вчинити певні дії, що здатні забезпечити некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку, поєднаної із застосуванням до потерпілого фізичного насильства, знищенням чи пошкодженням належного їй майна, погрозами застосувати фізичне насильство, знищити або пошкодити його майно, іншими погрозами. в) підбурювання особи – безрезультатне умовляння, переконання іншої особи, віддання їй наказу чи схиляння її будь-яким іншим (окрім примушування та підкупу у розумінні ч. 1 ст. 369-3 КК України) чином до вчинення дій, що здатні забезпечити некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку. г) вступ у змову – досягнення домовленості між кількома суб'єктами кримінального правопорушення щодо вчинення дій, які здатні забезпечити некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку. У тому числі, така домовленість може передбачати надання одним суб'єктом та одержання іншим неправомірної вигоди. ч. 3 ст. 369-3 КК України Порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням з одержанням в результаті цього неправомірної вигоди для себе або інших осіб у розмірі, що перевищує два дцять прожиткових мінімумів для працездатних осіб
Суб'єктивна сторона	прямий умислом + мета одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої

	особи (у випадку здійснення впливу)
Суб'єкт	особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 369-3 КК України: 1) вчинення таких дій стосовно офіційних спортивних змагань неповнолітніх; 2) вчинення таких дій повторно.

Стаття 370. Провокація підкупу

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують нормальну, діяльність державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, об'єднання громадян, інших юридичних осіб як публічного, так і приватного права, а також відносини, що забезпечують нормальну професійну діяльність осіб, які при її здійсненні наділяються правомочностями з надання публічних послуг. <i>Предмет</i> неправомірна вигода
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення характеризується суспільно небезпечною дією, що полягає в підбурюванні особи до: 1) пропонування, обіцянки чи надання неправомірної вигоди; 2) прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання такої вигоди. Провокація підкупу полягає в схиланні (збудженні бажання, рішучості, наміру) певним способом до вчинення одного або кількох із вище зазначених кримінальних правопорушень
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – викрити того, хто пропонував, обіцяв, надавав або отримував пропозицію, обіцянку чи саму неправомірну вигоду.
Суб'єкт	службова особа
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 370 КК України)	1) діяння, вчинене службовою особою правоохоронних органів.

ТЕМА 19.
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти правосуддя

Родовий об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують здійснення правосуддя в державі, тобто відносини, що забезпечують нормальне функціонування органів судової влади, а також органів та осіб, які забезпечують або сприяють здійсненню правосуддя.
<i>Додаткові безпосередні об'єкти</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) воля особи; 2) честь і гідність; 3) права та законні інтереси особи; 4) безпека особи; 5) життя та здоров'я; 6) власність; 7) громадська безпека і громадський порядок; 8) авторитет відповідних органів
<i>Предмет</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) неправосудні судові вироки, рішення, ухвали, постанови; 2) автоматизована система документообігу суду; 3) майно потерпілих, що належить їм на праві власності чи перебуває у їх віданні; 4) судові рішення, які набрали законної сили; 5) докази; 6) будь-які дані ОРД або досудового розслідування; 7) угода про примирення або про визнання винуватості; 8) документи, що надаються суду;
<i>Потерпіла особа</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) підозрюваний, обвинувачений, підсудний, свідок; 2) особа, взята під захист; 3) потерпілий, експерт; 4) суддя, народний засідатель, присяжний або їх близькі родичі; 5) захисник чи представник особи або їх близькі родичі; 6) адміністрація виправної установи; 7) засуджені особи
Об'єктивна сторона	<p>Більшість кримінальних правопорушень цього розділу сконструйовані як кримінальні правопорушення із формальним складом. Винятки складають ст. 378, 380, 381, 399 КК України, які сконструйовані як кримінальні правопорушення з матеріальним складом та ст. 377, 379, 388, 398, 400 КК України, що мають формально-матеріальний склад кримінального правопорушення. Кваліфіковані види деяких посягань характеризується матеріальним складом, оскільки настання загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків є обов'язковим (ч. 3 ст. 371 КК України).</p> <p>Абсолютна більшість кримінальних правопорушень XVIII розділу вчиняється шляхом активної дії (перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, втручання в діяльність судових органів, приховування злочину і т.і.), хоча є і посягання, які в цілому характеризуються бездіяльністю (невиконання судового рішення, відмова свідка від давання показань, невжиття заходів безпеки щодо особи, взятої під захист, ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі та ін.).</p> <p>Інколи кримінальним правопорушенням проти правосуддя властиві із об'єктивної сторони і інші ознаки. Зокрема, спосіб вчинення (примушування давати показання шляхом незаконних дій з боку особи, яка проводить досудове розслідування), час вчинення (введення в оману суду під час провадження досудового розслідування), знаряддя вчинення кримінального правопорушення (втеча з місць позбавлення волі із використанням зброї), місце посягання (тероризування засуджених в установах виконання покарань), обстановка вчинення кримінального правопорушення (посягання на життя судді у зв'язку з його діяльністю по здійсненню правосуддя).</p>
Суб'єктивна сторона	<p>Вчиняються тільки умисно і при цьому умисел прямий. Однак, кримінальні правопорушення, що передбачені ст. ст. 380, 381 КК України характеризуються змішаною формою вини, тобто умисел або необережність щодо діяння і тільки необережність щодо наслідків.</p> <p>В деяких випадках обов'язковими також є мотив або мета вчинення (постанов-</p>

	лення суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали з корисливих мотивів, завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення з корисливих мотивів, втручання в діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків, організація організованої групи з метою тероризування засуджених або нападу на адміністрацію виправної установи та ін.).
Суб'єкт	1) фізична осудна особа віком з 16 років (приховування злочину, втручання в діяльність судових органів, втручання в діяльність захисника чи представника особи та ін.). 2) фізична осудна особа віком з 14 років: – у разі заподіяння середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень; – у разі вчинення дій шляхом підпалу, вибуху, іншим загально небезпечним способом, або дії що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки; – у разі посягання на життя; 3. Спеціальний суб'єкт, а саме: працівники правоохоронних органів, суддя, свідок, експерт, перекладач, службова особа, особи, що перебувають в місцях позбавлення волі та ін.
Поняття та види	Кримінальні правопорушення проти правосуддя – це суспільно небезпечні, винні (умисні або через необережність), протиправні діяння (дія або бездіяльність), що посягають на суспільні відносини, які забезпечують здійснення правосуддя в державі, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення. В залежності від безпосередніх об'єктів, усі кримінальні правопорушення, передбачені у розділі XVIII Особливої частини КК України, можуть бути об'єднані у такій системі: 1. Кримінальні правопорушення, які посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового розслідування, прокуратури і суду (ст. 371, 372, 373, 374 375 КК України). 2. Кримінальні правопорушення, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, майно суддів, засідателів та інших учасників судочинства та гарантії їх діяльності (ст. 376, 376-1, 377, 378, 379, 397, 398, 399, 400 КК України). 3. Кримінальні правопорушення, які перешкоджають одержанню достовірних доказів та істинних висновків у кримінальному провадженні (ст. 381-1, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 396, 400-1 КК України). 4. Кримінальні правопорушення, які перешкоджають здійсненню заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист (ст. 380, 381 КК України); 5. Кримінальні правопорушення, які перешкоджають виконанню законних вироків, рішень, постанов, ухвал, а також рішень Європейського суду з прав людини (ст. 382, 389, 389-1, 389-2, 390, 390-1, 391, 392, 393, 394, 395 КК України).

Стаття 371. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність правоохоронних органів у частині застосування передбачених кримінальним процесуальним законом затримання, приводу, домашнього арешту, тримання під вартою особи під час досудового розслідування
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	воля особи, а в разі настання тяжких наслідків – життя, здоров'я, інші блага
<i>Потерпіла особа</i>	підозрюваний, обвинувачений, підсудний, а також свідок і потерпілий
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) незаконне затримання особи; 2) незаконний привід; 3) незаконний домашній арешт; 4) незаконне тримання під вартою. Передбачені у частинах 1 та 2 ст. 371 КК України альтернативні діяння обов'язково повинні мати незаконний характер, що може виявлятися у відсутності законних підстав для застосування зазначених заходів (наприклад, під варту береться особа, не зазначена в ч. 2 ст. 183 КПК), у порушенні порядку їх застосування (наприклад, де свідка застосовується привід без відповідної ухвали слідчого судді чи суду (ч. 2 ст. 140 КПК) чи строків їх здійснення (наприклад, утримання особи під вартою понад строки, встановлені ст. 197 КПК). Кримінальне правопорушення, як правило, вчиняється шляхом активної пове-

	дітки.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел; щодо тяжких наслідків, зазначених у ч. 3 ст. 371 КК України, то вина до їх спричинення може бути як умисною, так і необережною.
Суб'єкт	уповноважена службова особа органів досудового розслідування, слідчий, прокурор, а у випадку незаконного тримання під вартою – і керівник установи, де утримується під вартою потерпілий
Кваліфікуючі ознаки (ч. 3 ст. 371 КК України)	1) тяжкі наслідки (спричинення внаслідок діянь, вказаних в об'єктивній стороні кримінального правопорушення, смерті, самогубства потерпілого, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень (тяжких захворювань) одній особі, середньої тяжкості тілесних ушкоджень – двом чи більше особам, спричинення потерпілому великої матеріальної шкоди); 2) корисливі мотиви; 3) інші особисті інтереси.

Примітка:

Затримання як захід забезпечення кримінального провадження є тимчасовим запобіжним заходом, який застосовується уповноваженою службовою особою до особи, що підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення. Воно полягає у примусовому і короткочасному (на строк не більше 72 годин) позбавленні волі особи (ч. 1. ст. 211 КПК) і здійснюється на підставах, в порядку та на строки, встановленими ст. 208-213 КПК України

Привід – це захід забезпечення кримінального провадження, який передбачає примусове супроводження підозрюваного, обвинуваченого чи свідка (ч. 2 ст. 139 КПК, ч. 3. ст. 140 КПК) особою, яка виконує ухвалу слідчого судді або суду (ч. 2 ст. 140 КПК) про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час (ч. 1 ст. 140 КПК). Підстави та порядок здійснення приводу встановлені ст. 139-143, 323 КПК України.

Домашній арешт називається серед видів запобіжних заходів, передбачених ст. 176 КПК. Домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Домашній арешт може бути застосовано до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі. Строк дії ухвали слідчого судді про тримання особи під домашнім арештом не може перевищувати двох місяців. У разі необхідності строк тримання особи під домашнім арештом може бути продовжений за клопотанням прокурора в межах строку досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 199 КПК. Сукупний строк тримання особи під домашнім арештом під час досудового розслідування не може перевищувати шести місяців.

Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується за ухвалою слідчого судді чи суду до тих підозрюваних чи обвинувачених у вчиненні злочину осіб, вичерпний перелік яких наведений у ч. 2 ст. 183 КПК, і виключно у разі якщо жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК. Підстави, порядок та строки застосування тримання під вартою регламентовані в статтях 183-206 КПК.

Стаття 372. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність слідчого, прокурора по здійсненню завдань кримінального провадження з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, а жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений;
<i>Потерпіла особа</i>	є особа, невинувата у вчиненні того кримінального правопорушення, що їй інкримінується. При цьому це може бути як особа, що взагалі не вчиняла жодне кримінальне правопорушення, так і така, що вчинила інше кримінальне правопорушення, ніж те, за яке її притягують до кримінальної відповідальності.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у притягненні завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Аналіз статей 276-278 КПК, які регламентують здійснення повідомлення про підозру, свідчить, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення характеризується лише активною поведінкою суб'єкта, що полягає у вчиненні таких дій, як: а) складання письмового повідомлення про підозру (ст. 277 КПК) і б) вручення цього повідомлення особі, що підозрюється у вчиненні певного кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 42, ст. 278 КПК). Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту вручення письмового повідомлення особи про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	прокурор, слідчий або інша уповноважена службова особа, яка згідно із статтями 276-278 КПК має право здійснювати повідомлення про підозру.

Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 372 КК України)	1) з обвинуваченням у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину; 2) із штучним створення доказів обвинувачення (будь-які дії, результатом яких є об'єктивні свідчення, що підтверджують вину особи у вчиненні певного злочину); 3) інша фальсифікація обвинувачення.
--	--

Стаття 373. Примушування давати показання

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність прокурора, слідчого або працівника підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, у частині дотримання вимог кримінального процесуального закону, що регламентує допит особи;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	честь і гідність особи, її права та законні інтереси, безпека, здоров'я;
<i>Потерпіла особа</i>	підозрюваний (ч. 1 ст. 42 КПК), потерпілий (ст. 55 КПК), свідок (ст. 65 КПК) та експерт (ст. 69 КПК), тобто особи які відповідно до закону можуть бути допитані у кримінальному провадженні під час дізнання (п. 4 ч. 1 ст. 3 КПК) чи досудового слідства (п. 6 ч. 1 ст. 3 КПК).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що характеризується активною поведінкою – діями, які здійснюються: 1) у такий спосіб як примушування – психічний вплив на свідомість та волю потерпілого, що може виявлятися у вчиненні незаконних дій, як наприклад різні погрози, адресовані допитуваному або його близьким (наприклад, залишенні без їжі, погіршенні режиму тримання під вартою, притягненні до відповідальності близьких тощо). Незаконні дії при допитах можуть полягати також в обмані, шантажі, фальсифікації пред'явлених особі матеріалів слідства, в різних обіцянках; 2) у певній обстановці – при допиті (слідчій дії, яка полягає в одержанні (відібранні) показань у певних учасників кримінального провадження і фіксації їх у протоколі допиту, який має відповідну процесуальну форму); 3) незаконно; 4) для отримання від особи показань (відомостей, які надаються в усній або письмовій формі у процесі допиту стосовно відомих допитуваному обставин у кримінальному провадженні, які мають значення для цього здійснення кримінального провадження (ч. 1 ст. 95 КПК)).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – примусити і в такий спосіб отримати необхідні для винного показання від допитуваної особи
Суб'єкт	слідчий, прокурор, дізнавач, працівник підрозділу, який здійснює ОРД, тобто така уповноважена службова особа, яка за законом має право здійснювати досудове розслідування або тимчасово призначена виконувати ці функції в установленому законом порядку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 373 КК України)	1) із застосуванням насильства (фізичного, психічного); 2) із знуцання над особою, за відсутності ознак катування.

Стаття 374. Порушення права на захист

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність слідчого, прокурора, судді в частині здійснення права підозрюваного, обвинуваченого на захист;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я, воля, власність, інші права та законні інтереси підозрюваного та обвинуваченого;
<i>Потерпіла особа</i>	а) підозрюваний – особа, якій у встановленому законом порядку, повідомлено про підозру, або особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй, внаслідок не встановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений кримінальним процесуальним законом; б) обвинувачений – особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законом.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) недопущення захисника полягає у невиконанні суб'єктом кримінального

	<p>правопорушення вимог п. 3 ч. 3 ст. 42 та ст. 48 КПК щодо права підозрюваного, обвинуваченого на першу їх вимогу мати захисника і в будь-який момент залучити його до участі в кримінальному провадженні. Воно може також полягати у непризначенні захисника на порушення вимог ст. 49 КПК або у відмові в його залученні у тих випадках, коли його участь є обов'язковою (ст. 52 КПК) тощо;</p> <p>2) ненадання своєчасно (несвоєчасне надання) полягає у порушенні встановлених законом строків залучення захисника до участі у кримінальному провадженні (наприклад, залучення захисника не до, а вже після першого допиту підозрюваного (п. 3 ч. 3 ст. 42 КПК); допуск захисника до участі за справою не з моменту вручення особі повідомлення про підозру (ст. 278 КПК), а вже після складання обвинувального акта (ст. 291 КПК) тощо;</p> <p>3) інше грубе порушення права може полягати у вчиненні будь-яких діянь, спрямованих щодо самого потерпілого від кримінального правопорушення або його захисника, змістом якого є перешкоджання здійсненню особою права на захист (наприклад, безпідставна відмова у задоволенні заявлених підозрюваним, обвинуваченим клопотань).</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	слідчий, дізнавач, прокурор або суддя.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 374 КК України)	<p>1) засудження внаслідок зазначених порушень невинної у вчиненні кримінального правопорушення особи;</p> <p>2) за попередньою змовою групою осіб;</p> <p>3) інші тяжкі наслідки.</p>

*Втручання в діяльність: 1) судових органів (ст. 343 КК України);
2) захисника чи представника особи (ст. 397 КК України);*

<p>Основний безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Потерпілі особи</i></p>	<p><u>ст. 376 КК України</u>: суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність судді, народного засідателя, присяжного;</p> <p><u>ст. 397 КК України</u>: суспільні відносини, що забезпечують правомірну діяльність захисників чи представників особи по наданню правової допомоги</p> <p>права та законні інтереси вищезазначених осіб</p> <p><u>ст. 376 КК України</u>:</p> <p>а) професійний суддя – громадянин України, який відповідно до Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» призначений чи обраний суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі;</p> <p>б) народний засідатель – громадянин України, який у випадках, визначених процесуальним законом, та за його згодою вирішує справи у складі суду разом із професійним суддею, забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя;</p> <p>в) присяжний – громадянин України, якого у випадках, визначених процесуальним законом, залучають до здійснення правосуддя, забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя.</p> <p><u>ст. 397 КК України</u>: захисник чи представник особи</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у впливі в будь-якій формі на потерпілу особу. Якщо вплив здійснюється шляхом погрози вбивством, насильством, погрози знищенням чи пошкодженням майна щодо самого потерпілого або його близьких родичів, або шляхом застосування насильства, то вчинене підлягає додатковій кримінально-правовій оцінці за відповідними статтями Особливої частини КК.</p> <p>Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту застосування впливу у будь-якій формі на потерпілу особу.</p> <p><u>ст. 397 КК України</u> крім того передбачає порушення встановлених законом гарантій діяльності та професійної таємниці</p>
Суб'єктивна сторона	<p>прямий умисел + мета:</p> <p>1) <u>ст. 376 КК України</u>: перешкодити виконання суддею службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення.</p> <p>2) <u>ст. 397 КК України</u>: не допустити діяльність захисника чи представника особи, змінити її характер чи взагалі припинити.</p>
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 376 КК України вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 376, якщо вони: 1) перешкодили запобіганню кримінального правопорушення чи затриманню особи, яка його вчинила; 2) вчинені службовою особою з використанням свого службового становища. ч. 2 ст. 396 КК України 1) вчинені службовою особою з використанням свого службового становища.
----------------------------	--

Стаття 376-1. Незаконне втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність працівників судових органів та установ в частині нормативно визначеного порядку функціонування автоматизованих систем;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	права та законні інтереси суддів та інших осіб;
<i>Предмет</i>	а) автоматизована система – це сукупність комп'ютерних програм і відповідних програмно-апаратних комплексів Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, іншої автоматизованої системи, що функціонує в суді, Вищій раді правосуддя, Вищій кваліфікаційній комісії суддів, Державній судовій адміністрації України, їх органах, що забезпечує функціонування документообігу суду, обіг інформації між судами різних інстанцій та спеціалізацій, передачу інформації до центральних баз даних залежно від спеціалізації судів, захист від несанкціонованого доступу тощо; б) інформація, що в ній міститься.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) внесення неправдивих відомостей до автоматизованої системи; 2) несвочасне внесення відомостей до цієї системи; 3) несанкціоновані дії з інформацією, що в ній міститься; 4) інше втручання в роботу зазначеної системи; 5) несанкціонований доступ до автоматизованої системи документообігу суду
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	1) службова особа, яка має право доступу до автоматизованої системи документообігу суду – форми об'єктивної сторони 1-4 2) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку у випадку несанкціонованого доступу до автоматизованої системи документообігу суду
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 376-1 КК України)	за попередньою змовою групою осіб

Погроза або насильство щодо: 1) судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 377 КК України); 2) захисника чи представника особи(ст. 398 КК України)

Основний безпосередній об'єкт	1) ст. 377 КК України суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність судді, народного засідателя, присяжного, пов'язану із здійсненням правосуддя; 2) ст. 398 КК України суспільні відносини, що забезпечують правомірну діяльність захисників чи представників особи по наданню правової допомоги
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	ч.1 – психічне здоров'я потерпілих осіб ч.ч. 2, 3 – фізичне здоров'я потерпілих осіб
<i>Потерпілі особи</i>	1) ст. 377 КК України: суддя; народний засідатель; присяжний; їх близькі родичі; 1) ст. 398 КК України: захисник; представник особи; їх близькі родичі.
Об'єктивна сторона	Формально-матеріальний склад кримінального правопорушення, що полягає у вчиненні суспільно небезпечних дій і може виражатися у: 1) погрозі вбивством, насильством, знищенням чи пошкодженням майна зазначених осіб або їх близьких родичів (ч. 1 ст. 377 КК України; ч. 1 ст. 398 КК України); 2) умисному заподіянні цим особам побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень (ч. 2 ст. 377 КК України; ч. 2 ст. 398 КК України); 3) умисному заподіянні тим самим особам тяжких тілесних ушкоджень (ч. 3 ст. 377 КК України; ч. 3 ст. 398 КК України). Усі ці діяння вчиняються у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя (ст. 377 КК України) або наданням правової допомоги (ст. 398 КК

	України). Кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1, вважається закінченим з моменту доведення погрози до потерпілого, а кримінальні правопорушення, передбачені частинами 2 і 3 – з моменту застосування до потерпілого насильства, нанесення побоїв чи заподіяння тілесних ушкоджень.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + 1) <u>ст. 377 КК України</u> : мета – перешкоджання здійсненню правосуддя або мотив – помста вказаним особам за діяльність, пов'язану із здійсненням правосуддя; 2) <u>за ст. 398 КК України</u> : мета – це перешкоджання діяльності захисника чи представника особи або мотив – помста вказаним особам за їх діяльність.
Суб'єкт	у разі погрози, заподіяння побоїв, легких тілесних ушкоджень – будь-яка фізична осудна особа 16-річного віку, а в разі спричинення тілесних ушкоджень середньої тяжкості чи тяжких – 14-річного віку

Умисне знищення або пошкодження майна: 1) судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 378 КК України);

2) захисника чи представника особи (ст. 398 КК України)

Основний безпосередній об'єкт	нормальна діяльність: 1) <u>ст. 378 КК України</u> – судді, народного засідателя, присяжного, пов'язану із здійсненням правосуддя; 2) <u>ст. 399 КК України</u> – захисника чи представника особи щодо надання ними правової допомоги
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	право приватної власності
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я, життя особи, громадський порядок, громадська безпека.
<i>Предмет</i>	як рухоме, так і нерухоме майно (гроші, цінні папери, жилий будинок, господарські споруди, дача, меблі, автомобіль, худоба, насадження тощо), яке є власністю або перебуває у відповідальному володінні потерпілих
<i>Потерпіла особа</i>	<u>ст. 378 КК України</u> – 1) судді, народні засідателі, присяжні; 2) їх близькі родичі; <u>ст. 399 КК України</u> – 1) захисник чи представник особи; 2) їх близькі родичі;
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення 1) суспільно небезпечна дія; 2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді знищення або пошкодження майна; 3) причинний зв'язок між вказаними суспільно небезпечними діями та суспільно небезпечними наслідками; 4) обстановка вчинення кримінального правопорушення – у зв'язку з виконанням обов'язків. <i>Знищення майна</i> – це доведення майна до повної непридатності щодо його цільового призначення. Внаслідок знищення майно перестає існувати або повністю втрачає свою цінність. <i>Пошкодженням майна</i> визнається погіршення якості, зменшення цінності речі або доведення речі на якийсь час у непридатний за її цільовим призначенням стан. Кримінальне правопорушення вважається закінченим із моменту знищення або пошкодження зазначеного майна.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини. Обов'язковими є також мотив або мета вчинення (мета перешкодити діяльності потерпілої особи або мотив помсти за таку діяльність). За ч. 2 ст. 378 КК України, ч. 2, ч. 3 ст. 399 КК України щодо загибелі людей, спричинення тяжких тілесних ушкоджень або настання інших тяжких наслідків – необережна форма вини.
Суб'єкт	за ч. 1 ст. 378 КК України і ч. 1 ст. 399 КК України – фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку; за ч. 2 ст. 378 КК України, ч. 2 та ч. 3 ст. 399 КК України – фізична осудна особа, що досягла 14-річного віку.

Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 378 КК України – ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки;</p> <p>ч. 2 ст. 399 КК України – ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, якщо вони заподіяли шкоду в особливо великих розмірах</p> <p>ч. 3 ст. 399 КК України – за ті самі дії, що спричинили загибель людей, заподіяли їм тяжкі тілесні ушкодження чи потягли за собою інші тяжкі наслідки.</p>
----------------------------	---

Посягання на життя: 1) судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя (ст. 379 КК України);
2) захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги (ст. 400 КК України)

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність:
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	1) <u>ст. 379 КК України</u> – судді, народного засідателя, присяжного, пов'язану із здійсненням правосуддя; 2) <u>ст. 400 КК України</u> – захисника чи представника особи щодо надання ними правової допомоги
<i>Потерпіла особа</i>	життя потерпілої особи
Об'єктивна сторона	<p>ст. 379 КК України – 1) судді, народні засідателі, присяжні; 2) їх близькі родичі;</p> <p>ст. 400 КК України – 1) захисник чи представник особи; 2) їх близькі родичі;</p> <p>проявляється у посягання на життя зазначеного потерпілого і може виражатися у його:</p> <p>1) умисному вбивстві;</p> <p>2) замаху на вбивство.</p> <p>При цьому замах на вбивство буде кваліфікуватися як закінчений злочин незалежно від того, чи настали будь-які суспільно-небезпечні наслідки і які саме (нанесення певних тілесних ушкоджень або їх відсутність).</p>
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини. Обов'язковими є також мотив або мета вчинення (мета перешкодити діяльності потерпілої особи або мотив помсти за таку діяльність).

Стаття 380. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність працівників суду та правоохоронних органів, які беруть участь у кримінальному судочинстві, в частині створення безпеки осіб, взятих під захист;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я, власність, інші права та законні інтереси працівників суду, правоохоронних органів; осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві; членів їхніх сімей та їхніх близьких родичів;
<i>Потерпіла особа</i>	<p>а) працівники суду – особи, які беруть участь у діяльності, пов'язаній зі здійсненням правосуддя;</p> <p>б) працівники правоохоронних органів;</p> <p>в) особи, які беруть участь у кримінальному судочинстві (потерпілий та його представник, підозрюваний, обвинувачений, свідок, експерт тощо);</p> <p>г) члени їхніх сімей та їхні близькі родичі – чоловік, дружина, батько, мати, син, дочка, рідна сестра тощо.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) неприйняття рішення, несвоєчасне прийняття або прийняття недостатньо обгрунтованих рішень;</p> <p>б) нежиття, несвоєчасне вжиття достатніх заходів для потерпілих осіб службовою особою органу, на який покладено функції забезпечення безпеки зазначених осіб;</p> <p>2) суспільно небезпечні наслідки – тяжкі наслідки (смерть людини, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень одній особі, середньої тяжкості тілесних ушкоджень – двом чи більше особам, спричинення матеріальної шкоди у великих розмірах);</p>

	3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність щодо діяння + необережність щодо наслідків.
Суб'єкт	службові особи, які відповідно до закону приймають рішення про застосування заходів безпеки або здійснюють заходи безпеки.

Стаття 381. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність працівників суду та правоохоронних органів, які беруть участь у кримінальному судочинстві, у частині забезпечення безпеки осіб, узятих під захист;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	життя, здоров'я, власність, інші права та законні інтереси осіб, узятих під захист;
<i>Предмет</i>	відомості про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (наприклад, про саму особу, взяту під захист, зміст цих заходів, строки їх припинення);
<i>Потерпіла особа</i>	1) особа, взята під захист; 2) особа, яка прийняла рішення про забезпечення заходів безпеки; 3) особа, яка здійснює забезпечення заходів безпеки
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист; 2) суспільно небезпечні наслідки – шкода здоров'ю цієї особи, її смерть або інші тяжкі наслідки; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність щодо діяння + необережність щодо наслідків.
Суб'єкт	1) службова особа, якою прийнято рішення про заходи безпеки; 2) службова особа, яка здійснює ці заходи; 3) службова особа, якій ці рішення стали відомі у зв'язку з її службовим становищем; 4) особа, взята під захист (за умов, що така особа попереджена у встановленому порядку про нерозголошення відомостей про заходи безпеки, і шкода спричинена іншій особі).
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 381 КК України)	1) смерть особи, взятої під захист; 2) інші тяжкі наслідки.

Стаття 382. Невиконання судового рішення

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують виконання судових рішень;
<i>Предмет</i>	ч.1 ст. 382 КК України – судові рішення, які набрали законної сили; ч. 4 ст. 382 КК України – 1) рішення Європейського суду з прав людини; 2) рішення та висновок Конституційного Суду України.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 382 КК України 1) невиконання (бездіяльність) судового рішення, що набрало законної сили; 2) перешкоджання (діяння) виконанню судового рішення, що набрало законної сили ; ч. 4 ст. 382 КК України 1) невиконання службовою особою рішення Європейського суду з прав людини, рішення Конституційного Суду України; 2) недодержання службовою особою висновку Конституційного Суду України.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	1) ч. 1 ст. 382 КК України – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; 2) ч. 2, 4 ст. 382 КК України – службова особа; 3) ч. 3 ст. 382 КК України – службова особа, яка займає відповідальне чи особливо відповідальне становище; 4) ч. 3 ст. 382 КК України – особа, раніше судима за кримінальне правопо-

	рушення, відповідальність за вчинення якого передбачена цією статтею.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 382 КК України 1) вчинення службовою особою; ч. 3 ст. 382 КК України 2) службовою особою, яка займає відповідальне чи особливо відповідальне становище; 3) особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, передбачене цією статтею; 4) істотна шкода охоронюваним законом правам і свободам громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб.

Стаття 383. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність суду, прокурора, слідчого, дільничача або органу досудового розслідування під час здійснення кримінального судочинства;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	права та законні інтереси особи.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у повідомленні суду, прокурору, слідчому, дільничачу або органу досудового розслідування про вчинення кримінального правопорушення: а) повідомлення про кримінальне правопорушення має бути неправдивим; б) здійснене у будь-який спосіб; в) адресоване саме зазначеним особам та органам; г) стосуватися саме кримінального правопорушення, а не іншого правопорушення
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 383 КК України)	1) обвинувачення особи в тяжкому чи особливо тяжкому злочині; 2) штучне створення доказів обвинувачення; 3) корисливі мотиви.

Стаття 384. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законне отримання доказів (даних) і встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	права та законні інтереси особи;
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого полягають у повідомленні недостовірних відомостей про факти та обставини, що мають значення для відповідного провадження; 2) завідомо неправдивий висновок експерта, спеціаліста є неправдивим, якщо в ньому невірно викладений хід дослідження, зроблені завідомо неправильні висновки, перекручені певні факти та обставини. 3) подання завідомо недостовірних або підроблених доказів; 3) завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна є неправдивим, якщо в ньому, наприклад, безпідставно занижується чи, навпаки, підвищується вартість майна, використовуються неналежні ціни для визначення вартості майна, оцінюється інше майно, а не те, на яке було накладено арешт, надається оцінка не всього, а лише частки майна тощо.; 4) завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем визнається неправдивим, якщо перекладач здійснює неправильну передачу тих показань, документів або інших матеріалів (наприклад, жестів і міміки глухонімих), що підлягають перекладу. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення є певна обстановка його вчинення, оскільки передбачені в ст. 384 КК дії мають бути здійснені лише при досудовому розслідуванні, виконавчому провадженні, суді, Вищій раді правосуддя, тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії ВРУ. При цьому на кваліфікацію не впливає чи завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого, завідомо неправдивий висновок експерта, спеціаліста були складені для надання або надані. Відповідальність за ст. 384 КК України настає лише за умови, якщо свідка,

	потерпілого, експерта, спеціаліста, оцінювача майна чи перекладача у встановленому законом процесуальному порядку (розписка, присяга) було попередньо попереджено про кримінальну відповідальність за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	свідок, потерпілий, експерт, спеціаліст, оцінювач майна або перекладач, які у встановленому законом порядку попереджені про кримінальну відповідальність за вчинення дій, зазначених у ст. 384 КК України та досягнули 16-річного віку
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 384 КК України)	1) обвинувачення особи в тяжкому чи особливо тяжкому злочині; 2) штучне створення доказів обвинувачення чи захисту; 3) корисливі мотиви.

Стаття 385. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законне отримання доказів (даних) і встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	права та законні інтереси особи
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що виявляється в бездіяльності, а саме відмові (ухилення): а) свідка – від давання показань; б) експерта – від виконання обов'язків щодо надання висновку; в) перекладача – від виконання обов'язків щодо здійснення перекладу. Під відмовою від виконання дій (обов'язків), зазначених у ч. 1 ст. 385 КК, слід розуміти ухилення особи, викликаного як свідок, призначеної експертом або перекладачем, від виконання покладеного на неї процесуального обов'язку давати показання (п. 2 ч. 2 ст. 66 КПК), здійснювати експертне дослідження (п. 1 ч. 5 ст. 69 КПК) і надати висновок (ст. 101 КПК) чи здійснити переклад (п. 3 ч. 3 ст. 68 КПК) за відсутності поважних причин, які перешкодили б виконанню цього обов'язку. Відмова від виконання дій (обов'язків), зазначених у ч. 1 ст. 385 КК України, може полягати у: а) відкритій, ясно вираженій та категоричній заяві винного (в усній чи письмовій формі) про своє небажання давати показання, проводити експертне дослідження або здійснювати переклад у цілому чи в якійсь частині; б) неправдивій заяві про відсутність поінформованості за справою або про неможливість здійснити експертизу чи переклад; в) замовчуванні окремих фактів та обставин у показаннях, експертному висновку чи перекладі. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення є певна обстановка, бо відмова від виконання обов'язків, зазначених у ч. 1 ст. 385 КК має бути вчинена у суді, Вищій раді правосуддя, Конституційному Суді України або під час провадження досудового розслідування, здійснення виконавчого провадження, розслідування тимчасовою слідчою комісією чи спеціальною тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України. Відповідальність за ч. 1 ст. 385 КК України можлива лише за умови, якщо осіб, зазначених у цій нормі, у встановленому законом процесуальному порядку (розписка, присяга) було попереджено про кримінальну відповідальність за відмову від показань, експертного висновку чи перекладу
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	свідок, експерт, перекладач, які у встановленому законом порядку попереджені про кримінальну відповідальність за вчинення дій, зазначених у ст. 385 КК України та досягнули 16-річного віку
Виняток (ч. 2 ст. 385 КК України)	Не підлягає кримінальній відповідальності особа за відмову давати показання під час провадження досудового розслідування або в суді щодо себе, а також членів її сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Стаття 386. Перешкодження з'явленню свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку

Основний	суспільні відносини, що забезпечують законне отримання доказів у суді, під
-----------------	--

безпосередній об'єкт	час досудового розслідування, діяльності тимчасової слідчої комісії та спеціальної тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	безпека, честь і гідність особи;
<i>Потерпілі особи</i>	свідок, потерпілий, експерт, спеціаліста, їх близькі родичі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) перешкоджання з'явленню означає створення відповідних умов щодо неможливості або суттєвого ускладнення з'явленню цих осіб, 2) примушування зазначених осіб до відмови від давання показань чи висновку, а також давання завідомо неправдивих показань чи висновку – це психічний вплив суб'єкта кримінального правопорушення, що виражений у будь-якій формі відмовитися від давання показань чи висновку або силювання їх до давання завідомо неправдивих показань чи висновку незалежно від їх волі; 3) підкуп зазначених осіб з тією самою метою – це діяльність суб'єкта кримінального правопорушення зі схиляння іншої особи до відмови від давання показань чи висновку, а також до давання завідомо неправдивих показань чи висновків за матеріальну або іншу винагороду); 4) погроза вбивством, насильством, знищенням майна цих осіб або розголошення відомостей, що їх ганьблять, з помсти за раніше дані показання чи висновки – це психічний вплив суб'єкта кримінального правопорушення, що виражений у будь-якій формі на потерпілу особу для того, щоб у зазначених осіб сформувалося усвідомлення реальності кримінально протиправного наміру винного Обов'язковою ознакою 1 та 2 форм кримінального правопорушення є наявність способу вчинення – погрози вбивством, насильством, знищенням цих осіб або розголошення відомостей, що їх ганьблять
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мотив – помста (лише у разі погрози).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 387. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, у сфері правосуддя з приводу охорони конфіденційності даних оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) та досудового розслідування
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	честь і гідність особи
<i>Предмет</i>	ч. 1, 2 ст. 387 КК України – дані ОРД або досудового розслідування; ч. 3 ст. 387 КК України – дані ОРД, досудового розслідування, що ганьблять людину, принижують її честь та гідність
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 387 КК України 1) розголошення без письмового дозволу прокурора, слідчого або особи, яка провадила ОРД, даних ОРД або досудового розслідування особою, попередженою в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані; ч. 2 ст. 387 КК України 2) розголошення даних ОРД, досудового розслідування, вчинене суддею, прокурором, слідчим, дізнавачем, працівником оперативно-розшукового органу незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередню участь в ОРД, досудовому розслідуванні; ч. 3 ст. 387 КК України 3) розголошення даних ОРД, досудового розслідування, вчинене суддею, прокурором, слідчим, дізнавачем, працівником оперативно-розшукового органу незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередню участь в ОРД, досудовому розслідуванні, якщо розголошені дані ганьблять людину, принижують її честь і гідність. Розголошення даних ОРД або досудового розслідування – це розголошення суб'єктом без дозволу прокурора, слідчого, дізнавача або особи, яка провадила ОРД, конфіденційних відомостей про відповідні оперативно-розшукові

	заходи, слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії (про факт, учасників, хід та результати їх проведення тощо), а також про інші дії посадової особи, яка провадила ОРД або досудове розслідування, унаслідок чого дані ОРД або досудового розслідування стали відомі хоча б одній людині
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 387 КК України фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку та попереджена в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані; ч. 2, 3 ст. 387 КК України суддя, прокурор, слідчий, дізнавач, працівник оперативно-розшукового органу.

Стаття 388. Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правосуддя в частині сприяння виконанню судових рішень, захисту від незаконних дій щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації;
<i>Предмет</i>	ч. 1 ст. 388 КК України 1) майно, на яке накладено арешт; 2) заставлене майно; 3) майно, яке описано; ч. 2 ст. 388 КК України 4) майно, яке підлягає конфіскації за рішенням суду, що набрало законної сили
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення 1) відчуження майна – оплатна чи безоплатна незаконна передача майна, що має відповідний правовий режим, особою, яка є його власником, третім особам, унаслідок чого останні набувають права користування таким майном; 2) приховування майна – дії щодо інтелектуального чи фізичного утаювання майна; 3) підміна майна – заміна майна іншим з метою видати його за майно, яке арештовано, заставлено або описано; 4) інші незаконні дії з майном (крім вищезазначених) – це будь-який інший вплив на таке майно; 5) порушення обмеження (обтяження) права користуватися майном – означає, що особа не дотримується вимог щодо поводження з таким майном, наприклад, здає його в оренду чи використовує особисто (при цьому майно зберігається, але його якість може погіршуватись); 6) здійснення представником банківської або іншої фінансової установи банківських операцій з коштами (вкладами), на які накладено арешт – це здійснення представником банківської або іншої фінансової установи угоди або іншої дії з коштами (вкладами) на які накладено арешт, що спрямовані на встановлення, зміну чи припинення пов'язаних з нею цивільних прав і обов'язків Матеріальний склад кримінального правопорушення: 7) розтрата майна – незаконне витрачання ввіреного майна; 8) пошкодження майна – погіршення якості майна, зменшення його цінності або приведення його на деякий час у стан, непридатний для використання за цільовим призначенням; 9) знищення майна – це приведення майна у повну непридатність для використання за цільовим призначенням унаслідок чого майно перестає існувати або повністю втрачає свою цінність
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	ч. 1 ст. 388 КК України: 1) особа, якій ввірено майно; 2) представник банківської або іншої фінансової установи; ч. 2 ст. 388 КК України – особа, яка досягла шістнадцятирічного віку, у фактичному володінні або користуванні якої перебуває майно, що підлягає конфіскації, та якій відомо про рішення суду, що набрало законної сили.

Стаття 389. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують сплату засудженим штрафу, відбування ним покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, громадських чи виправних робіт.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 389 КК України 1) ухилення засудженого від сплати штрафу; 2) ухилення засудженого від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю; ч. 2 ст. 389 КК України 3) ухилення засудженого від відбування покарання у виді громадських робіт; 4) ухилення засудженого від відбування покарання у виді виправних робіт: невиконання встановлених обов'язків; Ухилення являє собою прояв відмови без поважних причин за наявності реальної можливості виконати покладений на засудженого обов'язок
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	ч. 1 ст. 389 КК України – особа, засуджена до сплати штрафу або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю ч. 2 ст. 389 КК України – особа, засуджена до відбування громадських робіт чи виправних робіт

Стаття 389-1. Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правосуддя в частині виконання угоди про примирення або угоди про визнання винуватості;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері охорони прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також інтересів держави
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення 1) умисному невиконанні засудженим угоди про примирення – це умисні дії засудженого, спрямовані на не виконання умов угоди про примирення, укладеної в порядку, передбаченому статтями 469, 471, 473, 475 КПК України, щодо відшкодування матеріальної шкоди, завданої вчиненим ним кримінальним правопорушенням, або вчинення дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого у визначений в угоді строк); 2) умисному невиконанні засудженим угоди про визнання винуватості – це умисні дії засудженого, спрямовані на не виконання умов угоди про визнання винуватості, укладеної в порядку, передбаченому статтями 469, 472, 473, 475 КПК України, щодо визнання підозрюваним чи обвинуваченим винуватості у вчиненні кримінального правопорушення, його співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою. Відповідно до положень статей 469, 471, 473, 475 КПК України угоди в кримінальному провадженні набувають законної сили з моменту вступу в законну силу вироку суду, яким затверджена угода і призначена, узгоджена сторонами, міра покарання.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	засуджений

Стаття 389-2. Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правосуддя в частині відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у злісному ухиленні особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт: 1) неприбуття до місця виконання суспільно корисних робіт (підприємства, установи, організації) протягом двох днів з дати, визначеної у направленні уповноваженою посадовою особою уповноваженого органу з питань пробації без поважних причин; 2) невихід на суспільно корисні роботи або відмова від виконання роботи, вид якої визначений підприємством, установою, організацією, більше двох разів протягом місяця без поважних причин;

	3) поява на робочому місці у стані алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	особа, яку притягнуто до адміністративної відповідальності на підставі статті 183-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення

Примітка:

Поважними причинами є хвороба та інші документально підтверджені обставини, що фактично позбавляють можливості порушника прибути для відпрацювання суспільно корисних робіт.

Стаття 390. Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність установ виконання покарань у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає в: ч. 1 ст. 390 КК України ухиленні від відбування (невиконанні обов'язку відбути) покарання у виді обмеження волі (ст. 61 КК України), яке може виявитися у вчиненні хоча б одного із таких діянь, як: 1) самовільне залишення засудженим місця обмеження волі; 2) злісне ухилення від робіт, до яких в обов'язковому порядку залучається засуджений (статті 59, 60 КВК України); 3) систематичне порушення засудженим громадського порядку (не менше трьох адміністративних проступків); 4) систематичне порушення встановлених для засуджених правил проживання – не менше трьох дисциплінарних проступків (ст. 59 КВК України). ч. 2 ст. 390 КК України неповернення до місця відбування покарання особи, яка відбуває покарання у виді обмеження волі та якій було дозволено короткочасний виїзд, після закінчення строку виїзду ч. 3 ст. 390 КК України неповернення до місця відбування покарання особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі та якій було дозволено короткочасний виїзд, після закінчення строку виїзду; ч. 1, 2 ст. 390 КК України місце вчинення кримінального правопорушення – установа, де засуджена особа відбуває покарання у виді обмеження волі; ч. 3 ст. 390 КК України місце вчинення кримінального правопорушення – установа, де засуджена особа відбуває покарання у виді позбавлення волі.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – ухилення від відбування покарання.
Суб'єкт	ч. 1 ст. 390 КК України – особа, засуджена до обмеження волі; ч. 2 ст. 390 КК України – особа, засуджена до обмеження волі, якій було дозволено короткочасний виїзд; ч. 3 ст. 390 КК України – особа, засуджена до позбавлення волі, якій було дозволено короткочасний виїзд

Стаття 390-1. Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правосуддя в частині виконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або проходження програми для кривдників
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) умисне невиконання обмежувальних заходів – має місце тоді, коли після набрання вироком суду законної сили засуджений ігнорує обмежувальні заходи, тобто не виконує покладені на нього обов'язки (наприклад, надалі перебуває в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства; спілкується з дитиною стосовно якої було вчинено домашнє насильство або у її присутності); 2) умисне невиконання обмежувальних приписів; 3) умисне ухилення від проходження програми для кривдників.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку та щодо якої такі заходи застосовані судом.

Примітка:

обмежувальні заходи – це заходи державного примусу, які обмежують права та свободи особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством;

обмежувальні приписи – це захід тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство;

програма для кривдників – комплекс заходів за результатами оцінки ризиків, спрямованих на зміну насильницької поведінки кривдника, формування у нього нової, неагресивної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до власних вчинків та їхніх наслідків, до виконання батьківських обов'язків, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків.

Стаття 391. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері правосуддя з приводу забезпечення нормальної діяльності адміністрації установи виконання покарань щодо належного виконання засудженими особами покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері охорони прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також інтересів держави, авторитет адміністрації установи виконання покарань
<i>Потерпіла особа</i>	лише такі представники адміністрації установ виконання покарань, до кола яких належать службові особи цих установ, які відповідно до статей 70 та 135 КВК мають право застосовувати до засудженого передбачені законом (статті 68 та 132 КВК України) заходи стягнення
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1. суспільно небезпечне діяння: а) злісна непокора законним вимогам адміністрації установи виконання покарань (вживання спиртних напоїв, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи інших одурманюючих засобів; виготовлення, зберігання, придбання, розповсюдження інших заборонених предметів, участь у настільних азартних та інших іграх з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди; вчинення дрібного хуліганства; систематичне ухилення від лікування захворювань, що становлять небезпеку для здоров'я інших осіб); б) інша протидія адміністрації у законному здійсненні її функцій характеризується вчиненням різного роду діянь (ст. 133 КВК України), спрямованих на перешкоджання нормальній роботі та навчанню засуджених, проведенню заходів відповідно до правил внутрішнього розпорядку (вчинення протягом року більше трьох порушень режиму відбування покарання, за умови, якщо за кожне з них були накладені стягнення; вживання спиртних напоїв, наркотичних засобів, психотропних речовин, виготовлення, зберігання, купівля, розповсюдження заборонених предметів, дрібне хуліганство тощо); 2. місце вчинення кримінального правопорушення – установа виконання покарань, в якій засуджений відбуває покарання у виді обмеження або позбавлення волі. 3. обов'язковою ознакою є вчинення непокори чи протидії у певний проміжок часу – протягом року після накладення на винного стягнення у виді переведення до приміщення камерного типу (одиначну камеру) або на більш суворий режим відбування покарання за порушення вимог режиму відбування покарання (ч. 3 ст. 101, ч. 1 ст. 132 КВК України)
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	особа, що відбуває покарання у виді обмеження (ст. 61 КК України) чи позбавлення волі на певний строк (ст. 63 КК України) і за порушення вимог режиму була піддана протягом року стягненню, зазначеному в диспозиції ст. 391 КК.

Стаття 392. Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність установ виконання покарань у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері охорони прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також інтересів держави, авторитет адміністрації установи виконання покарань
<i>Потерпіла особа</i>	1) засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження, позбавлення волі на певний строк чи довічного позбавлення волі; 2) представники адміністрації установ виконання зазначених видів покарань:

	<p>а) службові особи установ виконання покарань, які наділені правом застосування заходів заохочення та стягнення щодо засуджених (статті 70,135,146 КВК України) та інші особи начальницького складу;</p> <p>б) військовослужбовці, що несуть службу з охорони та нагляду;</p> <p>в) особи, які здійснюють у цих установах медичне обслуговування, культурно-просвітню роботу, загальноосвітнє та професійно-технічне навчання;</p> <p>г) адміністративний та інженерно-технічний персонал цих установ.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1. суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) тероризування в установах виконання покарань засуджених – застосування насильства або погрози застосування насильства з метою примусити їх відмовитися від сумлінного ставлення до праці, додержання режиму, а також вчинення таких самих дій із помсти за виконання громадських обов'язків по зміцненню дисципліни і порядку в установі виконання покарань або ж із метою підкорити будь-яких засуджених у своїй волі, використовувати їх за власним розсудом;</p> <p>б) напад на адміністрацію – це вчинення насильницьких дій (зв'язування, відібрання зброї, нанесення побоїв або тілесних ушкоджень та ін.), а також погроза застосування насильства стосовно представника адміністрації у зв'язку з його законною службовою діяльністю, за наявності реальних підстав побоюватися негайного виконання цієї погрози;</p> <p>в) організація організованої групи – це дії по створенню об'єднання трьох або більше засуджених з метою вчинення нападів на адміністрацію установи виконання покарань або тероризування засуджених, а також дії з вербування засуджених у члени угруповання, розроблення плану діяльності, керівництва угрупованням та ін.;</p> <p>г) активна участь в організованій групі – це підмовляння окремих засуджених до вчинення протиправних дій відносно інших засуджених або до нападу на адміністрацію, підшукування необхідних засобів, предметів чи знарядь злочину, інша активна поведінка у складі організованої групи;</p> <p>2. місце вчинення кримінального правопорушення – установа виконання покарання, яка призначена для відбування (виконання) таких видів покарань, як обмеження, позбавлення волі на певний строк або довічне позбавлення волі</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета дезорганізація роботи установи виконання покарання та перешкоджання здійсненню діяльності щодо виконання покарання. Для створення організованої групи мета – тероризування в установах виконання покарань засуджених або напад на адміністрацію
Суб'єкт	засуджений, який відбуває покарання у виді обмеження, позбавлення волі на певний строк чи довічного позбавлення волі.

Стаття 393. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти

Основний безпосередній об'єкт	нормальна діяльність органів кримінально-виконавчої системи із забезпечення виконання вироку щодо позбавлення особи волі чи її арешту або постанови судді чи ухвали суду про застосування запобіжного заходу у виді взяття під варту
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	безпека, воля, недоторканність, здоров'я потерпілих, власність;
<i>Потерпілі особи</i>	будь-які особи (працівники органів та установ кримінально-виконавчої системи, засуджені, особи, взяті під варту, інші особи).
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у втечі (діях), тобто самовільному незаконному залишенні місця позбавлення волі або тримання під вартою.</p> <p>Втеча характеризується низкою ознак, які полягають у тому, що:</p> <p>1) втеча здійснюється лише під час відбування певних видів покарань (статті 60, 63, 64 КК України) або протягом тримання особи під вартою як запобіжного заходу (ст. 183 КПК України);</p> <p>2) втеча завжди пов'язана із залишенням особою певного місця – меж охоронюваної території установи виконання покарань (статті 11, 14, 15,18, 19 КВК України) або установи для попереднього ув'язнення (ст. 4 Закону України «Про попереднє ув'язнення»). При цьому втеча може бути вчинена не тільки безпосередньо з цих установ, а й з-під конвою, коли підозрюваний, обвинувачений</p>

	<p>або засуджений доставляється до слідчо-судових органів, перебуває під охороною в автомашині або потязі, кабінеті слідчого, залі суду, етапується до місця відбування покарання, виконує роботи за межами території установи виконання покарань тощо;</p> <p>3) втеча є незаконним залишенням зазначених установ, бо завжди вчиняється самовільно – без дозволу уповноваженого органу (особи) або за відсутності законних підстав;</p> <p>4) втеча може бути не тільки постійним, а й тимчасовим самовільним залишенням відповідних місць, навіть якщо засуджений має на меті у майбутньому добровільно туди повернутися;</p> <p>5) втеча вчиняється у будь-який спосіб: таємно, відкрито, із використанням підкопу, обману, підроблених документів, підкопу, із застосуванням зброї, психічного чи фізичного насильства тощо. Залежно від її способу втеча кваліфікується за частинами 1 чи 2 ст. 393 КК України, а у деяких випадках – за сукупністю кримінальних правопорушень.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	особа, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, довічного позбавлення волі або арешту або до якої застосовано запобіжний захід у виді взяття під варту
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 393 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) спосіб, небезпечний для життя чи здоров'я інших осіб; 4) заволодіння зброєю чи її використання; 5) із застосуванням насильства чи погрозою його застосування; 6) шляхом підкопу; 7) пошкодження інженерно-технічних засобів охорони.

Стаття 394. Втеча із спеціалізованого лікувального закладу

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність спеціалізованих лікувальних закладів у частині виконання ними судових рішень щодо примусового лікування або примусових заходів медичного характеру;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері охорони прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також інтересів держави
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. суспільно небезпечне діяння: <ol style="list-style-type: none"> а) втечі із спеціалізованого лікувального закладу (це самовільне залишення особою, до якої було застосовано примусові заходи медичного характеру або примусове лікування, місця спеціалізованого лікувального закладу, де цій особі надавалася відповідна медична допомога); б) втечі по дорозі до спеціалізованого лікувального закладу (це самовільна зміна маршруту прямування особою, до якої було застосовано примусові заходи медичного характеру або примусове лікування, до місця спеціалізованого лікувального закладу, де цій особі повинна бути надана відповідна медична допомога). 2. місце вчинення кримінального правопорушення – спеціалізований лікувальний заклад, у якому перебувають особи, щодо яких застосовано: 1) примусові заходи медичного характеру або 2) примусове лікування.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – ухилення від лікування.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку щодо якої застосовані або примусові заходи медичного характеру або примусового лікування згідно судового рішення.

Стаття 395. Порушення правил адміністративного нагляду

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правосуддя в частині законної діяльності зі встановлення та здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, яким він був призначений рішенням суду (система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюються органами Національної поліції).
-----------------------------	--

Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1. суспільно небезпечне діяння: а) самовільне залишення місця проживання полягає в тому, що особа у супереч покладеним на неї обов'язкам без дозволу органу внутрішніх справ покидає місце, де вона проживала, що виключає можливість здійснення щодо неї адміністративного нагляду; б) неприбуття без поважних причин у визначений строк до обраного місця проживання означає, що особа, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, після звільнення з місць позбавлення волі, маючи можливість своєчасно прибути до місця проживання, яке вона сама обрала, без поважних причин ігнорує цю вимогу, що робить неможливим здійснення щодо неї адміністративного нагляду; 2. місце вчинення кримінального правопорушення – місце проживання особи, щодо якої встановлено адміністративний нагляд у разі звільнення з місць позбавлення волі
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – ухилитися від адміністративного нагляду
Суб'єкт	повнолітня особа, щодо якої встановлено адміністративний нагляд.

Примітка:

Адміністративний нагляд встановлюється щодо повнолітніх осіб чотирьох категорій: 1) засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо під час відбування покарання їх поведінка свідчила, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення і залишаються небезпечними для суспільства; 2) засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо вони після відбування покарання або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, незважаючи на попередження органів Національної поліції, систематично порушують громадський порядок і права інших громадян, вчиняють інші правопорушення; 3) засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; 4) засуджених до позбавлення волі за злочин проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи.

Стаття 396. Приховування злочину

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують правосуддя в частині законного здійснення кримінального провадження.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення, що полягає у заздалегідь не обіцяному приховуванні тяжкого або особливо тяжкого злочину та охоплює активні дії по переховуванню: а) особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (надання йому сховища, підроблених документів, зміна його зовнішнього вигляду тощо); б) знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення (переховування, знищення або зміна їх зовнішнього вигляду); в) слідів кримінального правопорушення (знищення, переховування); г) предметів, здобутих кримінально протиправним шляхом (переховування, переробка тощо). Відповідальність за заздалегідь не обіцяне придбання або отримання, зберігання чи збут майна, завідомо одержаного кримінально протиправним шляхом, передбачена у ст. 198 КК України. Якщо предметом приховування є такі знаряддя чи засоби вчинення кримінального правопорушення або такі предмети, здобуті злочинним шляхом, придбання, зберігання чи збут яких містить ознаки самостійного складу кримінального правопорушення, вчинене слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 396 КК України та за відповідними статтями Особливої частини КК України
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета перешкодити правоохоронним органам розкрити злочин чи притягнути винного до кримінальної відповідальності
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Вияток	Не підлягають кримінальній відповідальності за заздалегідь не обіцяне приховування злочину члени сім'ї чи близькі родичі особи, яка вчинила злочин, коло яких визначається законом.

Стаття 400-1. Представництво в суді без повноважень

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, що забезпечують законну діяльність суду з розгляду судових справ та нормативно визначений порядок представництва в суді
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді матиме місце у випадку, коли представник надав суду відпо-

	відний документ про представництво, що містить неправдиві дані, а також у випадку, коли представник не подає письмову заяву про припинення представництва чи обмеження повноважень представника за довіреністю або ордером; 2) умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	1) представник особи; 2) адвокат.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 400-1 КК України)	1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб.

ТЕМА 20.

**КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ
ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ)**

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додатковий безпосередній об'єкт</i></p> <p><i>Предмет (ст. 404, 410-415, 422, 426¹, 427, 432, 435 КК України)</i></p> <p><i>Потерпіла особа (ст. 404, 406, 434, 435¹ КК України)</i></p>	<p>встановлений порядок несення або проходження військової служби різними категоріями військових службовців у процесі їхньої службової та бойової діяльності;</p> <p>право власності, життя, здоров'я та безпека особи;</p> <p>1) зброя; 2) бойові припаси; 3) вибухові речовини; 4) інші бойові речовини; 5) засоби пересування; 6) інше військово майно; 7) бойова машина; 8) спеціальна і транспортна машина; 9) відомості військового характеру, що становлять державну таємницю;</p> <p>1) начальник або інша особа, яка виконує обов'язки з військової служби; 2) військовослужбовці, які не перебувають з винним у відносинах підлеглості; 3) військовослужбовець, який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації; 4) його близький родич або член сім'ї; 5) військовополонений;</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Частина кримінальних правопорушень цього розділу характеризується <i>формальним</i> складом (ст. 402, 404-409, 422, 426, 428-431, 433-435-1 КК України). Інша частина – з <i>матеріальним</i> складом (ст. 403, ч. 2 ст. 405 КК, 410-421, 425-427, 432, 433 КК України).</p> <p>Два види кримінальних правопорушень – з <i>усіченим</i> складом (ч. 4 ст. 410, ч. 2 ст. 433 КК України).</p> <p>Характерним є те, всі кримінальні правопорушення XIX розділу можуть бути вчинені як шляхом активних дій (ст. 404, 405, 432 КК України), так і бездіяльності (ст. 407, 412, 419 КК України).</p> <p>Інколи обов'язковими з об'єктивної сторони є й інші ознаки, зокрема <i>обстановка вчинення кримінального правопорушення</i>:</p> <p>бойова обстановка – обстановку наступального, оборонного чи іншого загальновійськового, танкового, протиповітряного, повітряного, морського тощо бою, тобто безпосереднього застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником. Обстановка бою, в якому бере участь військово з'єднання, частина (корабель) або підрозділ, розпочинається і закінчується з наказу про вступ у бій (припинення бою) або з фактичного початку (завершення) бою;</p> <p><i>час вчинення кримінального правопорушення</i>:</p> <p>а) воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень;</p> <p>б) особливий період – це період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій;</p>

	<p><i>місце вчинення кримінального правопорушення</i></p> <p>а) поле бою – це частина території суші, повітряного або водного простору, на якій відбувається, відбулося або повинно відбутися озброєне зіткнення з противником;</p> <p>б) район воєнних (бойових) дій – визначена рішенням Головнокомандувача Збройних Сил України частина сухопутної території України, повітряного або/та водного простору, на якій впродовж певного часу ведуться або/та можуть вестися воєнні (бойові) дії.</p> <p>Окремі кримінальні правопорушення характеризуються кваліфікуючими ознаками, зокрема спричиненням тяжких наслідків. До тяжких наслідків, як правило, відносять: зрив заходів із забезпечення постійної бойової готовності військової частини, підрозділу, корабля; зрив бойового завдання, операції; знищення або пошкодження бойової та спеціальної техніки; загибель людей; утрата управління військами; заподіяння істотної майнової шкоди та ін.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>1) умисна форма вини (ст. 402, 404, 406, 410 КК України);</p> <p>2) необережна форма вини (ст. 403, 412, 417, 421 КК України);</p> <p>3) як умисел, так і необережність (ст. 418-420 КК України);.</p>
Суб'єкт	<p>військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом.</p> <p>Особи, не зазначені вище, за співучасті у військових кримінальних правопорушеннях підлягають відповідальності за відповідними статтями XIX розділу.</p>
Поняття та класифікація	<p>Військові кримінальні правопорушення – винні, суспільно небезпечні, протиправні діяння, які посягають на встановлений законодавством порядок несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів.</p> <p>Залежно від індивідуальних особливостей безпосередніх об'єктів виділяють такі шрупи військових кримінальних правопорушень:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок підлеглості та військової честі (ст. 402-406 КК України); 2) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок проходження військової служби (ст. 407-409 КК України); 3) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок управління військовим майном (ст. 410-413 КК України); 4) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок експлуатації озброєння і військової техніки (ст. 414-417 КК України); 5) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок несення спеціальних служб (ст. 418-421 КК України); 6) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок зберінання військової таємниці (ст. 422 КК України); 7) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок здійснення своїх повноважень військовими службовими особами Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 423-426 КК України); 8) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок виконання військового обов'язку в бою та інших особливих умовах (ст. 427-430 КК України); 9) кримінальні правопорушення, що посягають на порядок дотримання звичаїв та правил введення війни (ст. 431-435 КК України).

Стаття 402. Непокора

Безпосередній об'єкт	<p>суспільні відносини, які виникають із приводу обов'язку військовослужбовця (військовозобов'язаного чи резервіста під час проходження зборів) виконувати накази начальника (командира), а також виявляти повагу до командирів (начальників) і старших за військовим званням, сприяти їм у підтриманні порядку та дисципліни.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення: вчиняється шляхом відкритої відмови виконати наказ начальника (непокори) або в іншому умисному невиконанні наказу;</p> <p>При такій непокорі підлеглий у категоричній формі усно або письмово заявляє, що він виконувати наказ не буде. Підлеглий також може мовчки демонстративно вчиняти дії, які свідчать про те, що не буде виконувати наказ.</p>

	<p>Відмова може бути заявлена віч-на-віч або прилюдно; Інше умисне невиконання наказу – полягає в тому, що підлеглий ніби приймає наказ командира до виконання і не виражає відкритої відмови це робити, але насправді ігнорує його (не вчиняє дій, необхідних для його виконання, або, навпаки, здійснює ті дії, вчинення яких забороняється чи обмежується наказом).</p> <p>Начальник – особа, якій постійно чи тимчасово підлегли інші військовослужбовці;</p> <p>Наказ (розпорядження) – це обов’язкова для виконання вимога командира (начальника) про вчинення або невчинення підлеглим певних дій по службі. Він може бути звернений до одного або до групи військовослужбовців і має за мету досягнення конкретного результату (зробити щось, не робити чогось). Наказ (розпорядження) може бути відданий письмово, усно або іншим способом, переданий безпосередньо підлеглому або через інших осіб, у тому числі по телефону, телеграфу, радіозв’язку тощо.</p>
Суб’єктивна сторона	прямий/непрямий умисел.
Суб’єкт	військовослужбовець чи військовозобов’язаний під час проходження зборів, які за своїм службовим становищем чи військовим званням є підлеглими начальнику, що віддав наказ.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 402 КК України 1) групою осіб; 2) тяжкі наслідки;</p> <p>ч. 3 ст. 402 КК в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>ч. 4 ст. 402 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.</p>

Стаття 403. Невиконання наказу

Безпосередній об’єкт	суспільні відносини, які виникають із приводу обов’язку військовослужбовця (військовозобов’язаного чи резервіста під час проходження зборів) виконувати накази начальника (командира), а також виявляти повагу до командирів (начальників) і старших за військовим званням, сприяти їм у підтриманні порядку та дисципліни.
Об’єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – невиконання наказу начальника; 2) суспільно небезпечний наслідок – тяжкі наслідки; 3) причинний зв’язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>Обов’язково мають бути відсутні ознак, зазначених у ч. 1 ст. 402 КК України, тобто відсутня відкрита заява про небажання виконати наказ і демонстративні дії, що свідчать про небажання підлеглого підпорядковуватися наказу свого начальника.</p> <p>Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту настання тяжких наслідків.</p>
Суб’єктивна сторона	необережна форма вини.
Суб’єкт	військовослужбовець чи військовозобов’язаний під час проходження зборів, які за своїм службовим становищем чи військовим званням є підлеглими начальнику, що віддав наказ.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 403 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>за ч. 3 ст. 403 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.</p>

Стаття 404. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов’язків

<p>Безпосередній об’єкт</p> <p><i>Додатковий факультативний об’єкт</i></p>	<p>встановлений порядок підлеглих, що забезпечує нормальну службу діяльність командирів (начальників) або інших осіб, що виконують обов’язки по військовій службі;</p> <p>життя, здоров’я, честь і гідність, тілесна недоторканність потерпілих;</p>
---	--

<p><i>Предмет</i> (ч. 2 ст. 404 КК України)</p> <p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>зброя – предмети, спеціально призначені для ураження живої цілі - штатна армійська зброя (автомат, гвинтівка, пістолет, кулемет, карабін, багнет, кортик тощо), а також інша вогнепальна чи холодна зброя як заводська, так і саморобна (мисливська рушниця, фінський ніж, кастет тощо). Використання при опорі предметів господарського призначення (наприклад, сокири, палиці і т. ін.) не дає підстави кваліфікувати ці дії за ч. 2 ст. 404 КК України;</p> <p>а) начальник (командир) – військовослужбовець, який у межах своєї компетенції наділений правом віддавати підлеглому накази та перевіряти їх виконання;</p> <p>б) інші особи – особи, які входять до складу наряду, варті, патруля, черговий або днювальний роти, парку тощо.</p>
<p>Об’єктивна сторона</p>	<p>Формальний склад кримінального правопорушення, що характеризується вчиненням однієї з двох активних дій:</p> <p>1) опір начальникові, а також іншій особі, яка виконує покладені на неї обов’язки з військової служби – перешкоджання начальникові або іншій особі виконувати покладені на них обов’язки з військової служби. При опорі винний намагається не допустити виконання начальником або іншою особою службових обов’язків, не дати йому можливості діяти у конкретній ситуації відповідно до закону, вимог військових статутів або наказу начальника;</p> <p>2) примушування цих осіб до порушення покладених на них обов’язків з військової служби характеризується застосуванням до начальника чи іншої особи, яка виконує обов’язки з військової служби, психічного чи фізичного насильства та пред’явленням до зазначених осіб конкретних протизаконних вимог, спрямованих на припинення або зміну характеру їх службової діяльності;</p> <p>Кримінальне правопорушення визнається закінченим з моменту фактичного вчинення опору або примушування, незалежно від досягнення винним своїх цілей перешкодити військовослужбовцю виконати покладені на нього обов’язки по службі або примусити їх порушити.</p> <p>До інших осіб, що виконують покладені на них обов’язки з військової служби, належать військовослужбовці, що перебувають у складі караулів, патруля або нарядів внутрішньої служби, та інші військовослужбовці, які виконують певні обов’язки з військової служби.</p>
<p>Суб’єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел + мета:</p> <p>1) при опорі: не дати можливості начальнику або іншій особі виконати покладені на нього обов’язки;</p> <p>2) у разі примушування – схилити потерпілого до протиправної поведінки.</p>
<p>Суб’єкт</p>	<p>військовослужбовець чи військовозобов’язаний під час проходження зборів, які за своїм службовим становищем чи військовим званням є постійно або тимчасом підлеглими начальнику, а так само іншій військовослужбовець, якщо опір (примушування) вчинні ним щодо особи, яка виконує покладені на неї обов’язки з військової служби.</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки</p>	<p>ч. 2 ст. 404 КК України</p> <p>1) групою осіб;</p> <p>2) із застосуванням зброї;</p> <p>3) тяжкі наслідки;</p> <p>ч. 3 ст. 404 КК України</p> <p>в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>ч. 4 ст. 404 КК України</p> <p>1) в умовах воєнного стану;</p> <p>2) в бойовій обстановці;</p> <p>ч. 5 ст. 404 КК України</p> <p>пов’язані з умисним вбивством начальника або іншої особи, яка виконує обов’язки з військової служби.</p>

Стаття 405. Погроза або насильство щодо начальника

<p>Основний безпосередній об’єкт</p>	<p>суспільні відносини, які підтримують порядок військової підпорядкованості, що встановлена у Збройних силах України і забезпечує начальнику (командиру) керування підлеглими;</p> <p>життя, здоров’я, особиста недоторканність начальника</p>
---	---

<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	начальник (командир) військовослужбовця, а також військовозобов'язаного чи резервіста під час проходження ними зборів.
<i>Потерпіла особа</i>	
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 405 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: Погроза вбивством або заподіянням тілесних ушкоджень чи побоїв начальникові або знищенням чи пошкодженням його майна у зв'язку з виконанням ним обов'язків з військової служби – такий вплив на начальника, який має на меті залякати його з метою добитися від нього в інтересах того, хто погрожує, відмови від належного виконання обов'язків з військової служби. Для складу цього правопорушення необхідно, щоб погроза була адресована начальнику; була висловлена у зв'язку із виконанням ним обов'язків з військової служби; полягала в залякуванні вбивством, заподіянням тілесних ушкоджень чи побоїв або знищенням чи пошкодженням його майна; була реальною. Погроза вважається закінченим кримінальним правопорушенням з того моменту, коли начальник, на адресу якого вона була висловлена, сприйняв її; ч. 2 ст. 405 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: Заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв або вчинення інших насильницьких дій щодо начальника у зв'язку з виконанням ним обов'язків з військової служби. Спричинення начальнику тяжкого тілесного ушкодження, внаслідок якого сталася його смерть, кваліфікується за сукупністю злочинів (ч. 2 ст. 405 та ч. 2 ст. 121 КК України); Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту заподіяння начальнику тілесних ушкоджень, побоїв або вчинення інших насильницьких дій.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – перешкоджання службовій діяльності начальника або мотив – помсти за цю діяльність
Суб'єкт	військовослужбовець чи військовозобов'язаний під час проходження зборів, які за своїм службовим становищем чи військовим званням є постійно або тимчасом підлеглими начальнику, якому вони погрожують або проти якого здійснюють насильство
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 405 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. ч. 4 ст. 405 КК України 1) групою осіб; 2) із застосуванням зброї; 3) в умовах воєнного стану; 4) в бойовій обстановці.

Стаття 406. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, спрямовані на дотримання статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності між ними підлеглості;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя, здоров'я особи;
<i>Потерпіла особа</i>	військовослужбовці, які не перебувають з винним у відносинах підлеглості тоюто є рівними за посадами та званнями і не наділені правом віддавати накази один одному. Водночас такі особи можуть бути начальниками (командирами), а також підлеглими щодо інших військовослужбовців.
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 406 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями – це порушення правил, які встановлюються військовими статутами і стосуються порядку співжиття чи виконання військових обов'язків; + або завдання побоїв – нанесення особі двох чи більше ударів, які хоча й спричинили фізичний біль, проте не призвели до настання тілесних ушкоджень;

	<p>або вчинення іншого насильства – може полягати як у фізичному впливі на особу (крім побоїв), так і у психічному (погроза заподіяння фізичного насильства, систематичні образи, приниження тощо).</p> <p>ч. 2 ст. 406 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння: порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями; 2) суспільно небезпечний наслідок: легкі чи середньої тяжкості тілесні ушкодження; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	військовослужбовець, який не перебуває з потерпілим у відносинах підлеглості.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 406 КК України</p> <p>1) щодо кількох осіб; 2) легкі чи середньої тяжкості тілесні ушкодження; 3) має характер знущання або глумлення над військовослужбовцем;</p> <p>ч. 3 ст. 406 КК України</p> <p>1) групою осіб; 2) із застосуванням зброї; 3) тяжкі наслідки.</p>

Стаття 407. Самовільне залишення військової частини або місця служби

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які підтримують порядок проходження військової служби.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення</p> <p>ч. 1 ст. 407 КК України:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія – самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем строкової служби; 2) суспільно небезпечна бездіяльність – нез'явлення його вчасно без поважних причин на службу у разі звільнення з частини, призначення або переведення, нез'явлення з відрядження, відпустки або з лікувального закладу тривалістю понад три доби, але не більше місяця</p> <p>ч. 2 ст. 407 КК України:</p> <p>1) суспільно небезпечна дія – самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем (крім строкової служби); 2) суспільно небезпечна бездіяльність – нез'явлення його вчасно на службу без поважних причин тривалістю понад десять діб, але не більше місяця, або хоч і менше десяти діб, але більше трьох діб, вчинені повторно протягом року</p> <p>Самовільне залишення частини полягає у тому, що військовослужбовець в будь-який час залишає територію військової частини або місце служби без дозволу відповідного начальника;</p> <p>Під військовою частиною слід розуміти територію у межах казарменого, табірнього, похідного чи бойового розташування частини.;</p> <p>Місцем служби військовослужбовця є місце, де військовослужбовець повинен протягом деякого часу виконувати військові обов'язки або перебувати відповідно до наказу або дозволу командира (начальника);</p> <p>Нез'явлення вчасно на службу полягає в тому, що, залишивши військову частину або місце служби на законній підставі та маючи об'єктивні можливості для повернення в установлений час, військовослужбовець своєчасно в частину не з'являється і перебуває поза її розташуванням понад установлений строк. Якщо військовослужбовець своєчасно не з'явився в частину з поважних причин, то таке запізнення не розглядається як військове кримінальне правопорушення.</p> <p>Поважними причинами нез'явлення в строк на службу слід вважати такі об'єктивні фактори, що перешкоджають військовослужбовцю своєчасно з'явитися в частину (стихійне лихо, затримання органами влади, перерва в русі транспорту тощо);</p> <p>Початком правопорушення вважається момент фактичного самовільного залишення військової частини або місця служби, а кінцем – день повернення в частину або затримання поза межами частини. Це кримінальне правопору-</p>

	шення є триваючим і вважається закінченим з початку вчинення діяння.
Суб'єктивна сторона	1) самовільне залишення військової частини або місця служби – прямий умисел; 2) нез'явлення вчасно – умисел чи необережність;
Суб'єкт	ч. 1 ст. 407 КК України – військовослужбовець строкової служби; ч. 2 ст. 407 КК України особи офіцерського складу, прапорщики, військово-службовці за контрактом; ч. 3, 4, 5 ст. 407 КК України – всі категорії військовослужбовців.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 407 КК України самовільне залишення військової частини або місця служби, а також нез'явлення вчасно на службу без поважних причин тривалістю понад один місяць. ч. 4 ст. 407 КК України: в умовах особливого періоду, крім воєнного стану; ч. 5 ст. 407 КК України: в умовах воєнного стану; в бойовій обстановці.

Стаття 408. Дезертирство

Безпосередній об'єкт	встановлений у Збройних Силах України порядок проходження військової служби;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері громадської безпеки.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечна дія: самовільне залишення військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби; 2) суспільно небезпечна бездіяльність: нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, з відрядження, відпустки або з лікувального закладу; Дезертирство є триваючим кримінальним правопорушенням і вважається закінченим з моменту самовільного залишення з метою ухилитися або нез'явлення на службу без поважних причин. Для закінченого складу цього правопорушення тривалість ухилення військовослужбовця від військової служби значення не має. Повернення дезертира до місця служби або його прибуття до органів влади з явкою з повинною на кваліфікацію правопорушення не впливає.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета зовсім ухилитися від подальшої військової служби
Суб'єкт	військовослужбовці строкової служби, курсанти та слухачі військово-навчальних закладів, прапорщики, мічмани, особи офіцерського складу, військово-службовці, які проходять службу за контрактом
Кваліфікуючі ознаки	за ч. 2 ст. 408 КК України 1) із зброєю; 2) за попередньою змовою групою осіб; за ч. 3 ст. 408 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. за ч. 4 ст. 408 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.

Стаття 409. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок проходження та несення військової служби;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері видання, обігу та використання документів.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 409 КК України 1) суспільно небезпечне діяння: ухилення військовослужбовця від несення обов'язків військової служби; 2) спосіб вчинення кримінального правопорушення:

	<p>а) самокалічення – це навмисне, штучне пошкодження будь-якого органу або тканин тіла, порушення функцій якогось органу, виклик якогось захворювання, загострення чи підсилення хвороби, яка вже була у винного. Тобто військовослужбовець, спричинивши яке-небудь ушкодження своєму здоров'ю, стає повністю або тимчасово непридатним до несення військової служби чи окремих її видів, примушує таким чином командира (начальника) звільнити його від виконання військових обов'язків (направити на лікування в госпіталь та ін.) або самовільно припиняє після спричинення пошкодження виконання таких обов'язків;</p> <p>б) симуляції хвороби – військовослужбовець з метою отримати звільнення від виконання обов'язків військової служби або навмисно неправдиво видає себе за хворого, приписуючи собі такі хворобливі симптоми, фізичні чи психічні недоліки, котрі нібито не дають йому можливості виконувати службові обов'язки, хоча реально він ними не страждає, або свідомо перебільшує наявне у нього яке-небудь захворювання (аггравация) і отримує постійне чи тимчасове звільнення від служби. Можлива симуляція як фізичних (соматичних), так і психічних хвороб;</p> <p>в) підроблення документів – військовослужбовець з метою отримати звільнення від виконання обов'язків військової служби подає відповідному командирі (начальнику) документ (підроблений або неправдиво виготовлений), в якому містяться неправдиві відомості, та на його підставі отримує постійне чи тимчасове звільнення від служби. Такий документ може бути виготовлений як самим військовослужбовцем, так і сторонньою особою;</p> <p>г) іншого обману – виявляється у службовому повідомленні командирі (начальнику) завідомо неправдивої інформації про події чи обставини з метою одержання постійного чи тимчасового звільнення від служби або у свідомому замовчуванні з цією ж метою інформації, про яку був зобов'язаний доповісти. Неправдиві відомості можуть стосуватися сімейних та інших обставин, котрі, якби вони насправді існували, були б для командування підставами для звільнення військовослужбовця від виконання обов'язків служби.</p> <p>ч. 2 ст. 409 КК України</p> <p>2) відмова від несення обов'язків військової служби – військовослужбовець відкрито, не використовуючи обман, усно, письмово чи іншим способом виражає своє небажання нести військову службу або виконувати окремі її обов'язки і фактично припиняє їх виконання;</p> <p>Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту фактичного припинення виконання обов'язків військової служби, фактичного ухилення від виконання цих обов'язків незалежно від того, чи звільнений він від несення військової служби офіційно.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – тимчасово чи зовсім ухилитися від військової служби.
Суб'єкт	військовослужбовець
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 3 ст. 409 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>ч. 4 ст. 409 КК України</p> <p>1) в умовах воєнного стану;</p> <p>2) в бойовій обстановці.</p>

Стаття 410. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини щодо права власності на військове майно;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	право власності
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я, честь і гідність особи, порядок виконання службових повноважень військовими службовими особами тощо;
<i>Предмет</i>	1) зброя – штатна вогнепальна та холодна зброя, яка є на балансі тієї чи іншої

	<p>військової частини, тобто предмети, спеціально призначені для ураження живої цілі;</p> <p>2) бойові припаси – це патрони до зброї, артилерійські снаряди, бомби, міни, бойові частини ракет, а також інші вироби та знаряддя, що споряджені вибуховою речовиною та призначені для ведення стрільби або руйнування різноманітних об'єктів. Піротехнічні, імітаційні, навчальні, холості та інші подібні засоби, що не містять вибухових речовин, не належать до бойових припасів;</p> <p>3) вибухові речовини – це тверді, рідкі або у вигляді газу речовини та суміші, призначені для проведення вибухів і здатні до хімічної реакції без доступу кисню з виділенням газів з такою інтенсивністю, температурою та тиском, які здатні виконувати роботу метання та руйнування;</p> <p>4) інші бойові речовини – будь-які штатні технічні засоби, що знаходяться у військовій частині і мають властивість при порушенні правил поводження з ними уражати (спричиняти ушкодження, порушувати функції, впливати на здоров'я) тих, хто перебуває у зоні їх дії. До них належать, зокрема, радіоактивні речовини, запалювальні речовини, речовини хімічного чи біологічного походження, які можуть бути використані як бойові;</p> <p>5) засоби пересування – усі види військового транспорту, що перебуває в особистому чи колективному службовому користуванні.;</p> <p>6) військова і спеціальна техніка – це засоби людської діяльності, які використовуються для забезпечення обороноздатності Збройних Сил України (обороздатності держави). До них належать, зокрема, паливно-заправні машини, стаціонарні та пересувні радіостанції, пристосування для запуску ракет, пересувні та стаціонарні електростанції, засоби збирання, обробки, зберігання та передачі інформації, аеродромне обладнання, пересувні польові кухні;</p> <p>7) інше військове майно – будь-який предмет, який перебуває у віданні та на балансі військової частини (установи, організації) Збройних Сил України та інших військових формувань і може бути використаний для ведення бойових дій, бойової підготовки військ або їх забезпечення (будинки, комунікації, продовольство, тварини тощо).</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення: умисне незаконне вилучення будь-яким способом (окрім розтрати) із підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності.</p> <p>Способами такого вилучення є:</p> <p>ч. 1 ст. 410 КК України:</p> <p>1) викрадення (крадіжка, грабiж), у т. ч. із застосуванням насильства, яке не є небезпечним для життя або здоров'я, чи з погрозою застосування такого насильства, вилучення предметів кримінального правопорушення у юридичних або фізичних осіб незалежно від того, законно чи незаконно ті ними володіли;</p> <p>2) привласнення має місце при їх утриманні, неповерненні володільцю особою, якій вони були довірені для зберігання, перевезення, пересилання, надані у зв'язку з виконанням службових обов'язків тощо або в якій опинились випадково чи якою були вилучені в іншій особі, котра володіла ними незаконно;</p> <p>3) вимагання полягає в пред'явленні особі, яка законно чи незаконно ними володіє або у віданні чи під охороною якої вони перебувають, вимоги про їх передачу. За частинами 1, 2, 3 ст. 410 КК України кваліфікується вимагання зазначених предметів, поєднане з погрозою насильства над особою чи її близьких родичів, обмеження прав і свобод або законних інтересів щодо особи чи її близьких родичів, пошкодження чи знищення їхнього майна, розголошення відомостей, які вони бажають зберегти в таємниці;</p> <p>4) заволодіння предметами кримінального правопорушення шляхом шахрайства (обман або зловживання довірою)</p> <p>5) заволодіння шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 410 КК України);</p> <p>6) розбій (ч. 4 ст. 410 КК України).</p> <p>Заволодіння шляхом крадіжки, грабежу чи шахрайства вважається закінченим кримінальним правопорушенням з моменту заволодіння цими предметами і реальної можливості хоча б первісно розпорядитися ними (сховати, передати іншій особі тощо); шляхом привласнення чи зловживання службовим становищем – з моменту утримання предметів і обернення їх таким чином на свою користь або користь інших осіб. Вимагання вважається закінченим з моменту</p>

	пред'явлення потерпілому вимоги, поєднаної з відповідною погрозою, зазначеною у ст. 189, а заволодіння ними шляхом розбою – з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я особи, на яку було вчинено напад.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел. При вчиненні шляхом розбою обов'язковою ознакою є мета заволодіння зброєю, бойовими припасами, вибуховими чи іншими бойовими речовинами, засобами пересування, військовою чи спеціальною технікою
Суб'єкт	військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 410 КК України 1) військовою службовою особою із зловживанням службовим становищем; 2) повторно; 3) за попередньою змовою групою осіб; 4) істотна шкода. ч. 3 ст. 410 КК України 1) в умовах особливого періоду, крім воєнного стану; ч. 4 ст. 410 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці; 3) розбій з метою заволодіння військовим майном; 4) вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я потерпілого.

Стаття 411. Умисне знищення або пошкодження військового майна

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок зберігання військового майна, який зобов'язує кожного військовослужбовця дбайливо берегти зброю, техніку, бойові припаси та інше військове майно, правильно користуватися ними, обслуговувати їх і експлуатувати, охороняти від псування, втрати, знищення та пошкодження;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері охорони довкілля, життя і здоров'я особи;
<i>Предмет</i>	1) зброя; 2) бойові припаси; 3) засоби пересування; 4) військова і спеціальна техніка; 5) інше військове майно.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) знищення військового майна – форма впливу на майно, за якої воно повністю стає непридатним для використання за цільовим призначенням і не підлягає відновленню; б) пошкодження військового майна – форма впливу на майно, за якого воно втрачає повністю чи частково свої функціональні якості (наприклад, зброя не стріляє або стріляє із значними відхиленнями) або втрачає свою форму (деформація кузова автомобіля, хоча сам автомобіль рухатися може). Ступінь пошкодження майна не впливає на кваліфікацію злочину; 2) суспільно небезпечний наслідок – майно стає непридатним для використання за цільовим призначенням і втрачає свою цінність; Під втратою цінності майна слід розуміти випадки, коли майно фізично не перестає існувати, але стає непридатним для використання або, не втрачаючи своїх функціональних (споживчих) якостей, стає недоступним для користування; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини.
Суб'єкт	військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших

	військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 411 КК України</p> <p>1) шляхом підпалу;</p> <p>2) іншим загальнонебезпечним способом;</p> <p>3) загибель людей;</p> <p>4) інші тяжкі наслідки (велика матеріальна шкода, спричинена військовій частині внаслідок знищення чи пошкодження військового майна, зрив виконання завдання бойового, учбового, господарчого чи іншого характеру, спричинення тілесних ушкоджень).</p> <p>ч. 3 ст. 411 КК України</p> <p>в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>ч. 4 ст. 411 КК України</p> <p>1) в умовах воєнного стану;</p> <p>2) в бойовій обстановці.</p>

Стаття 412. Необережне знищення або пошкодження військового майна

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок зберігання військового майна, який зобов'язує кожного військовослужбовця дбайливо берегти зброю, техніку, бойові припаси та інше військове майно, правильно користуватися ними, обслуговувати їх і експлуатувати, охороняти від псування, втрати, знищення та пошкодження;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя і здоров'я особи;
<i>Предмет</i>	<p>1) зброя;</p> <p>2) бойові припаси;</p> <p>3) засоби пересування;</p> <p>4) військова і спеціальна техніка;</p> <p>5) інше військове майно.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) знищення військового майна;</p> <p>б) пошкодження військового майна;</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок: шкода у великих розмірах (оціночна категорія);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком</p>
Суб'єктивна сторона	необережна форма вини.
Суб'єкт	військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом
Кваліфікуючі ознаки (за)	<p>ч. 2 ст. 412 КК України</p> <p>1) загибель людей;</p> <p>2) інші тяжкі наслідки.</p>

Стаття 413. Втрата військового майна

Безпосередній об'єкт	встановлений військовими статутами, рекомендаціями, інструкціями та наказами порядок використання і зберігання військового майна;
<i>Предмет</i>	<p>ввірені для службового користування:</p> <p>1) зброя;</p> <p>2) бойові припаси;</p> <p>3) засоби пересування;</p> <p>4) предмети технічного постачання – це вид військової техніки, що являє собою технічні засоби, які перебувають на оснащенні ЗС чи інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України, і покликані забезпечувати їх діяльність (засоби зв'язку, апаратура радіоперехоплення, метеорологічні прилади тощо);</p>

	5) інше військове майно.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: порушення правил користування чи зберігання вищевказаних предметів – означає, що військовослужбовець (військовозобов'язаний чи резервіст під час проходження ними зборів) порушує встановлені законами України, статутами, наказами та іншими нормативно-правовими актами вимоги щодо поведження із зазначеними предметами, користування ними та їх збереження; 2) суспільно небезпечні наслідки: а) втрата вказаних предметів – це вихід предметів із володіння особи та позбавлення її можливості користуватися ними; б) зіпсування вказаних предметів – це приведення предмета у стан повної чи часткової непридатності для використання за цільовим призначенням; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком
Суб'єктивна сторона	необережна форми вини
Суб'єкт	військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 413 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. ч. 3 ст. 413 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.

Стаття 414. Порушення правил поведження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок поведження зі зброєю, боєприпасами, речовинами і предметами, які становлять підвищену небезпеку для довкілля;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя, здоров'я та безпека особи;
<i>Предмет</i>	1) зброя; 2) боєприпаси; 3) вибухові речовини; 4) інші речовини і предмети, які становлять підвищену небезпеку для довкілля - будь-які штатні технічні засоби, що є у військовій частині і мають властивість при порушенні правил поведження з ними уражати (спричиняти ушкодження, порушувати функції, впливати на здоров'я) тих, хто перебуває в зоні їх дії; 5) радіоактивні матеріали – це матеріали природного або штучного походження, які містять у своєму складі радіоактивні ізотопи, що являють джерело іонізуючих випромінювань і тому є небезпечними для довкілля.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння, що полягає у порушенні правил поведження зі зброєю, а також із боєприпасами, вибуховими, радіоактивними матеріалами, іншими речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для довкілля, тобто будь-яке недотримання або ігнорування правил поведження з предметами, які становлять підвищену небезпеку для середовища й визначаються військовими статутами та іншими нормативними актами; 2) суспільно небезпечний наслідок: а) заподіяння тілесних ушкоджень; б) створення небезпеки для довкілля – це небезпека розсіювання токсичних хімічних речовин, здатних знищити фауну на певній території, небезпека радіаційного забруднення; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком

Суб'єктивна сторона	необережна форма вини
Суб'єкт	військовослужбовець, який за характером служби або через інші обставини володіє зброєю, боеприпасами, іншими речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для довкілля, а так само військовозобов'язаний під час проходження ним зборів
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 414 КК України 1) заподіяння тілесних ушкоджень кільком особам; 2) смерть потерпілого; ч. 3 ст. 414 КК України 1) загибель кількох осіб; 2) інші тяжкі наслідки.

Стаття 415. Порушення правил водіння або експлуатації машин

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок водіння або експлуатації бойової, спеціальної чи транспортної машини, що забезпечує безпеку їх руху для людей, майна та боєготовності військ;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя і здоров'я особи;
<i>Потерпіла особа</i>	як військовослужбовець, так і цивільна особа
<i>Предмет</i>	1) бойова машина – гусенична або колісна самохідна машина, на якій встановлено озброєння, призначене для ведення бою, забезпечення бойових дій та управління військами (танки, бронетранспортери, самохідні артилерійські та ракетні установки тощо); 2) спеціальна машина – машина з встановленим спеціальним обладнанням, призначеним для управління військами і зброєю, бойового і технічного забезпечення, тилового забезпечення і обслуговування (самохідна інженерна техніка та техніка зв'язку, санітарний транспорт, пересувні майстерні, лабораторії, бульдозери тощо); 3) транспортна машина – це машина, призначена для перевезень особового складу, зброї, військової техніки, інших матеріальних засобів, а також машини, які використовуються для повсякденного господарського, культурно-побутового та іншого обслуговування військових частин.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – порушення правил водіння або експлуатації бойової, спеціальної чи транспортної машини; 2) суспільно небезпечний наслідок – спричинення потерпілому середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень або загибелі потерпілого; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком Водіння – це процес безпосереднього керування рухомою машиною, яке починається рухом ходової частини машини (коліс, гусениць) та закінчується припиненням руху. Під експлуатацією слід розуміти використання таких машин за призначенням та проведення їх технічного обслуговування, виконання технічних норм і правил, які забезпечують нормальну роботу агрегатів, систем і механізмів, а також виконання вимог безпеки у будь-яких умовах.
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність до суспільно небезпечного діяння, необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	1) військовослужбовець, що безпосередньо керує рухом такої машини; 2) військовослужбовець, до обов'язків якого входить забезпечення безпеки руху (командир відповідного підрозділу, начальник контрольно-технічного пункту тощо); 3) інший військовослужбовець, відповідальний за експлуатацію; Не підлягає кримінальній відповідальності військовослужбовець, який вчиться водінню на учбовій машині під наглядом інструктора.
Кваліфікуючі ознаки (за ч. 2 ст. 415 КК України)	загибель кількох осіб.

Стаття 416. Порушення правил польотів або підготовки до них

Основний безпосередній об'єкт	порядок здійснення польотів та підготовки до них, а також порядок експлуатації військових літальних апаратів;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	право власності, життя і здоров'я особи;
<i>Предмет</i>	літальні апарати – повітряні судна, які здатні триматися в атмосфері і маневрувати у тривимірному просторі і належать до військового майна.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) порушення правил польотів або підготовки до них; б) порушення правил експлуатації літальних апаратів; 2) суспільно небезпечний наслідок: а) катастрофа – це льотна подія, яка потягла за собою загибель людей зі складу екіпажу чи пасажирів при одночасному руйнуванні чи пошкодженні літального апарату, а також пропажа без вісті літака із людьми, які на ньому перебували; б) інші тяжкі наслідки – нещасні випадки з людьми, які не належать до складу екіпажу чи пасажирів, спричинення тілесних ушкоджень особам, які перебували на борту літального апарату; пошкодження літака, що не піддається відновленню; заподіяння великої матеріальної шкоди державним підприємствам, установам і громадянам при падінні або змушеній посадці літака; зрив виконання бойового завдання тощо; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком Склад цього кримінального правопорушення утворюють тільки порушення тих правил, які безпосередньо пов'язані з безпекою польотів (правила керування літальним апаратом у повітрі або при русі по злітно-посадковій смугі при злітанні або посадці до зупинки двигуна) та передпольотною підготовкою. Не утворюють складу правопорушення порушення правил зберігання літальних апаратів при знаходженні їх на аеродромі, в аеропортах, під час буксирування.
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність до суспільно небезпечного діяння, необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	1) військовослужбовці, які керують літальними апаратами в польоті; 2) наземні службові особи, які керують польотом; 3) особи, які виконують обов'язки по підготовці літака до польоту; 4) службові особи служби забезпечення.

Стаття 417. Порушення правил кораблеводіння

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок водіння військових кораблів;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	право власності, життя і здоров'я особи;
<i>Предмет</i>	корабель – судно (у тому числі підводне), яке належить до Військово-морських сил ЗСУ або інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України, і має знаки державної належності.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – порушення правил кораблеводіння; 2) суспільно небезпечний наслідок: а) загибель людей – смерть хоча б одного члена екіпажу чи іншої особи; б) загибель корабля – повне його зруйнування чи затоплення. Заподіяння кораблю серйозних ушкоджень – спричинення кораблю поломок, які потребують капітального ремонту або великих матеріальних витрат на його відновлення; в) інші тяжкі наслідки – спричинення тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень особам, які перебували на борту, зрив виконання важливого військового завдання, загибель цінного вантажу, посадка судна на мілину, загибель чи серйозне пошкодження іншого корабля тощо;

	3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність до суспільно небезпечного діяння, необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	військовослужбовець (військовозобов'язаний чи резервіст під час проходження зборів), який безпосередньо виконує обов'язки з водіння корабля, а отже зобов'язаний дотримуватися правил і вимог кораблеводіння (командир корабля, лоцман, штурман, член екіпажу тощо).

Стаття 418. Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок несення вартової (вахтової) служби і патрулювання;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя та здоров'я особи, суспільні відносини власності, громадський порядок, національна безпека тощо.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – порушення статутних правил вартової (вахтової) служби чи патрулювання; 2) суспільно небезпечний наслідок – тяжкі наслідки, для запобігання яким призначено дану варту (вахту) чи патрулювання (заподіяння шкоди об'єктам, що охороняються вартою (вахтою) або патрульним (наприклад, розкрадання або пошкодження військового майна, що перебувало під охороною варті (вахти), проникнення на територію частини або парку сторонніх осіб і розголошення внаслідок цього військової або державної таємниці, втеча заарештованого з гауптвахти, крадіжка бойової або транспортної машини тощо); 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком. Вартова служба призначена для охорони та оборони військових об'єктів, бойових прапорів та осіб, яких тримають на гауптвахті та у дисциплінарній частині. Несення вартової служби є виконанням бойового завдання; Вахтова служба – особливий вид чергування, призначений для керування кораблем і його механізмами, спостереження за обстановкою і підтримання порядку, застосування зброї при раптовому нападі супротивника; Патрулювання призначено для підтримання у гарнізоні порядку серед військовослужбовців на вулицях і у громадських місцях, на залізничних станціях (вокзалах), у морських (річкових) портах, аеропортах, а також у прилеглих до гарнізону населених пунктах
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність до суспільно небезпечного діяння, необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	1) військовослужбовець, який входить до складу варті: начальник варті, чатові, вартіві, розвідні, помічники начальника варті, водії транспортних засобів варті (а у варті при гауптвахті – вивідні й конвойні); особи, які керують несенням служби варті: черговий по вартах та його помічник, черговий по частині та його помічник; 2) військовослужбовець, який входить до складу корабельної чи спеціальної вахти (вахтовий офіцер, командир вахтового посту, вахтовий по плавзасобах, вахтовий механік тощо); 3) військовослужбовець, який входить до складу патруля (начальник патруля і патрульні).
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 418 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. ч. 3 ст. 418 КК України в умовах воєнного стану; в бойовій обстановці.

Стаття 419. Порушення правил несення прикордонної служби

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок несення прикордонної служби;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	життя та здоров'я особи, відносини власності, порядок перетину державного кордону України і переміщення через нього предметів.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення:

	<p>1) суспільно небезпечне діяння – порушення правил несення прикордонної служби;</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок – тяжкі наслідки (зрив виконання бойового завдання, вторгнення на територію України озброєної банди, перехід кордону агентом іноземної розвідки, провезення контрабандних товарів тощо);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком;</p>
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність до суспільно небезпечного діяння, необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	військовослужбовець, який входить до складу наряду з охорони державного кордону України.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 419 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>ч. 3 ст. 419 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.</p>

Стаття 420. Порушення правил несення бойового чергування

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок несення бойового чергування (бойової служби), встановлених для своєчасного виявлення і відбиття раптового нападу на Україну або для захисту та безпеки України;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	право власності, життя, здоров'я особи;
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння – порушення правил несення бойового чергування (бойової служби), встановлених для своєчасного виявлення і відбиття раптового нападу на Україну або для захисту та безпеки України (самовільне залишення позиційного району, вживання під час чергування спиртних напоїв, пошкодження бойової техніки і технічних засобів зв'язку, допуск на пост сторонніх осіб, порушення правил використання спеціальної апаратури, самовільне виключення її, неухважність, невиконання команд, несвоєчасне оповіщення про наближення цілі, несвоєчасне вжиття заходів до її знищення та ін.);</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок – тяжкі наслідки (проникнення на територію України відповідних літаків, кораблів, загибель людей, вихід зі строю бойової техніки тощо);</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком.</p> <p>Бойове чергування – це перебування спеціально виділених сил та засобів у повній бойовій готовності до виконання завдань, що раптово виникають, та бойових дій</p>
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність.
Суб'єкт	військовослужбовець, який входить до складу підрозділів, частин, бойових обслуг, чергових змін, екіпажів, постів.
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 420 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>ч. 3 ст. 420 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.</p>

Стаття 421. Порушення статутних правил внутрішньої служби

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок несення внутрішньої служби добовим нарядом
Об'єктивна сторона	<p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння – порушення статутних правил внутрішньої служби (невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків особами, які входять у добовий наряд частин (крім варті і вахти);</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок – тяжкі наслідки, запобігання яким входило в обов'язки даної особи (розкрадання або пошкодження військового майна, ввіреного під охорону наряду, проникнення в підрозділ, на територію частини або парку сторонніх осіб, крадіжка автотранспортних засобів та ін.);</p>

	3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком; Внутрішня служба – це система заходів, що вживаються для організації повсякденного життя і діяльності військової частини, підрозділів та військовослужбовців і здійснюються з метою підтримання у військовій частині порядку та військової дисципліни, належного морально-психологічного стану, що забезпечують постійну бойову готовність та якісне навчання особового складу, збереження здоров'я військовослужбовців, організоване виконання інших завдань.
Суб'єктивна сторона	умисел / необережність до суспільно небезпечного діяння, необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	особа, яка входить у добовий наряд частини (крім варті і вахти).
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 421 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. ч. 3 ст. 421 КК України в умовах воєнного стану; в бойовій обстановці.

Стаття 422. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок зберігання відомостей, документів або матеріалів військового характеру, що становлять державну таємницю;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя, здоров'я та безпека особи;
<i>Предмет</i>	а) відомості військового характеру, що становлять державну таємницю; б) документи, що містять відомості військового характеру, які становлять державну таємницю; в) матеріали, що містять такі відомості; г) предмети, відомості про які становлять державну таємницю.
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 422 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: розголошення певних відомостей, тобто протиправне доведення їх до відомих сторонніх осіб. Під сторонніми особами слід розуміти осіб, яким ці відомості не повинні бути відомими. Розголошення може виражатися як у дії, так і бездіяльності. Дія може виявлятися, наприклад, у розголосі секретних даних в розмові, письмовому повідомленні, шляхом публікації в пресі, у виступі по радіо чи телебаченню, у передачі для друкування особі, що не має права на ознайомлення з даними відомостями, у показі креслень, документів та ін. Бездіяльність може полягати в недотриманні правил збереження, обертання, перевезення матеріалів, предметів, документів, коли створюється можливість ознайомлення з відомостями сторонніх осіб. Обов'язковою ознакою є відсутність у цих діях або бездіяльності ознак державної зради або шпигунства. ч. 2 ст. 422 КК України Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: порушення особою, якій було довірено предмети кримінального правопорушення встановленого законом порядку поводження із ними (дії, бездіяльність); 2) суспільно небезпечні наслідки: втрата, тобто вихід документів, предметів із володіння особи, якій вони були довірені, поза її волею; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками. Закінченим це кримінальне правопорушення є з моменту втрати, при якій створена реальна можливість ознайомлення з такими документами, предметами сторонніх осіб.
Суб'єктивна сторона	як умисел, так і необережність, а щодо самої втрати – тільки необережність.
Суб'єкт	1) військовослужбовець; 2) ч. 2 ст. 422 КК України: особа, якій були довірені відомості військового

	характеру, що становлять державну таємницю
Кваліфікуючі ознаки (за ч. 3 ст. 422 КК України)	тяжкі наслідки

Стаття 425. Недбале ставлення до військової служби

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, спрямовані на підтримання встановленого порядку здійснення військовими командирами своїх службових обов'язків зі збереженням військового правопорядку;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	особисті права та свободи людини і громадянина.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння – недбале ставлення військової службової особи до служби (невиконання чи неналежне виконання військовою службовою особою своїх обов'язків, передбачених законами, військовими статутами, положеннями, наказами командування); 2) суспільно небезпечний наслідок – істотна шкода; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
Суб'єктивна сторона	необережна форма вини
Суб'єкт	військові службові особами тобто, військові начальники, а також інші військовослужбовці, які обіймають постійно чи тимчасово посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним дорученням повноважного командування.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 425 КК України : тяжкі наслідки; ч. 3 ст. 425 КК України: в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. ч. 4 ст. 425 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.

Примітка:

1. У статтях 425 та 426 КК України істотною шкодою, якщо вона полягає у заподіянні матеріальних збитків, вважається шкода, яка в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а тяжкими наслідками за тієї самої умови вважається шкода, яка в п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 426. Бездіяльність військової влади

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, спрямовані на підтримання встановленого порядку здійснення військовими командирами своїх функцій.
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 426 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) неприпинення кримінального правопорушення, що вчиняється підлеглим полягає в тому, що військова службова особа умисно, всупереч вимогам законодавства, не вживає всіх необхідних заходів для припинення кримінального правопорушення, який готується чи вчиняється військовослужбовцем (військовозобов'язаним чи резервістом під час проходження зборів), котрий є підлеглим стосовно винного, якщо останній достовірно знає про таке правопорушення; б) ненаправлення військовою службовою особою до органу досудового розслідування повідомлення про підлеглого, який вчинив кримінальне правопорушення означає, що командир (начальник) умисно, всупереч вимогам законодавства, не виконує обов'язок, за яким він зобов'язаний у разі виявлення ознак кримінального правопорушення повідомляти про це органи досудового розслідування; Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: інше умисне невиконання військовою службовою особою дій, які вона за своїми службовими обов'язками повинна була

	виконати; 2) суспільно небезпечний наслідок – істотна шкода; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками. Це кримінальне правопорушення може бути вчинене тільки шляхом бездіяльності;
Суб'єктивна сторона	умисел до суспільно небезпечного діяння, умисел / необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	військові службові особами тобто, військові начальники, а також інші військовослужбовці, які обіймають постійно чи тимчасово посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним дорученням повноважного командування.
Кваліфікуючі ознаки	ч. 2 ст. 426 КК України тяжкі наслідки; ч. 3 ст. 426 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. ч. 4 ст. 426 КК України в умовах воєнного стану; в бойовій обстановці.

Стаття 426-1 Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини, спрямовані на підтримання порядку здійснення військовими командирами своїх функцій;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я, честь і гідність особи, відносини власності, безпека довкілля та ін.;
<i>Потерпіла особа (ч. 2 ст. 426-1 КК України)</i>	підлеглий – військовослужбовець (військовозобов'язаний чи резервіст під час проходження ними зборів), який підпорядкований іншій особі (командиру, начальнику) і зобов'язаний безпосередньо виконувати її накази.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: ч. 1 ст. 426-1 КК України перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень, тобто умисне вчинення дій, які явно виходять за межі наданих цій особі прав чи повноважень, крім передбачених частиною другою цієї статті – умисне вчинення військовою службовою особою дій, які явно виходять за межі прав і повноважень, наданих їй законом, військовими статутами тощо; ч. 2 ст. 426-1 КК України 1) суспільно небезпечне діяння: застосування нестатутних заходів впливу щодо підлеглого або перевищення дисциплінарної влади; 2) суспільно небезпечний наслідок – істотна шкода; 3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками. Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 2 ст. 426-1 КК України застосування насильства щодо підлеглого (може бути як психічним, так і фізичним). Фізичне насильство може полягати у завданні ударів, незаконному позбавленні свободи, спричиненні побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень; Психічне насильство виявляється в погрозі заподіяння фізичної шкоди підлеглому або його близьким.
Суб'єктивна сторона	умисел до суспільно небезпечного діяння, умисел / необережність до суспільно небезпечного наслідку
Суб'єкт	військова службова особа
Кваліфікуючі ознаки	ч. 3 ст. 426-1 КК України із застосуванням зброї;

	<p>тяжкі наслідки; ч. 4 ст. 426-1 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану. ч. 5 ст. 426-1 КК України в умовах воєнного стану; в бойовій обстановці.</p>
--	--

Стаття 427. Здача або залишення ворогові засобів ведення війни

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Предмет</i></p>	<p>встановлений порядок виконання начальником свого військового обов'язку в умовах бойової обстановки, використання під час бою ввірених йому військових сил, техніки та засобів ведення війни;</p> <p>1) військові сили – особовий склад військових частин, яким керує начальник; 2) укріплення – інженерні споруди (окопи, траншеї, доти, дзоти т. ін.), розташовані в межах спеціально підготовленої для ведення бою місцевості, як правило, вздовж лінії фронту або державного кордону та призначені для стримання ворога, ведення обстрілу військових сил ворога і його техніки, збереження особового складу військової частини, засобів ведення війни тощо; 3) бойова техніка – це технічні засоби ведення бойових дій: озброєння, ракетні установки, бойові машини, танки, бронетранспортери, самохідні артилерійські та ракетні установки, військові кораблі тощо; 4) спеціальна техніка – це машини з установленим спеціальним обладнанням, призначеним для управління військами і зброєю, бойового і технічного забезпечення, тилового забезпечення і обслуговування (самохідна інженерна техніка та техніка зв'язку, санітарний транспорт, пересувні майстерні, лабораторії тощо); 5) інші засоби ведення війни – це матеріально-технічні засоби, які використовуються для ведення бойових дій (зброя, бойові припаси, засоби забезпечення бойових дій, засоби індивідуального захисту військовослужбовця тощо).</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення: суспільно небезпечне діяння може бути вчинено як дією, так і бездіяльністю у формі:</p> <p>а) здачі ворогові начальником ввірених йому військових сил може виражатися у формі зупинення опору і капітуляції перед ворогом або невжиття заходів до захисту особового складу, внаслідок чого ворог захоплює військові сили; б) не зумовленого бойовою обстановкою залишення ворогові укріплень, бойової та спеціальної техніки чи інших засобів ведення війни означає, що начальник зупиняє бойові дії щодо утримання спеціально обладнаної та підготовленої для ведення бою ділянки місцевості і виводить з відпорядкований йому особовий склад, що її займав;</p> <p>Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту фактичного заволодіння ворогом військовими силами, укріпленнями, бойовою та спеціальною технікою або іншими засобами ведення війни.</p>
Суб'єктивна сторона	умисел або необережність
Суб'єкт	командир (начальник), що має у своєму підпорядкуванні особовий склад, бойову та іншу військову техніку та здійснює ними оперативне управління в бойовій обстановці. Не може бути суб'єктом цього кримінального правопорушення начальник, який розпоряджається військовим майном, що не належить до засобів ведення війни (наприклад, речовим майном, продовольчим, медикаментами тощо).

Стаття 428. Залишення гинучого військового корабля

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий факультативний об'єкт</i></p>	<p>встановлений порядок виконання військового обов'язку командиром військового корабля та членами його екіпажу, які забезпечують живучість корабля;</p> <p>суспільні відносини власності</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення: полягає в залишенні гинучого військового корабля командиром, який не виконав до кінця свої службові обов'язки, або особою зі складу команди корабля без дозволу командира;</p>

	<p>Під залишенням корабля слід розуміти сходження з нього на берег, інше судно, катер або шлюпку, гелікоптер та ін;</p> <p>Склад кримінального правопорушення в діях командира корабля буде у випадках, коли він, вважаючи, що корабель неминуче загине, залишить борт корабля, не виконавши чи не повністю виконавши всі обов'язки, які повинен був виконати в цих умовах, і якщо він при цьому мав об'єктивну можливість їх виконати. Особи зі складу команди військового корабля вчиняють військове правопорушення, якщо, вважаючи, що корабель неминуче загине, залишають борт корабля до відповідного розпорядження командира.</p> <p>Закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту протиправного залишення військового корабля.</p>
Суб'єктивна сторона	<p>1) для командира корабля – умисел чи необережність;</p> <p>2) для членів команди – умисел.</p>
Суб'єкт	<p>1) командир корабля;</p> <p>2) будь-яка особа, що належить до складу команди корабля.</p>
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 428 КК України в умовах особливого періоду, крім воєнного стану.</p> <p>ч. 3 ст. 428 КК України 1) в умовах воєнного стану; 2) в бойовій обстановці.</p>

Стаття 429. Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок поведіння військовослужбовців під час бою, порядок, який забезпечує виконання ними свого військового обов'язку в бою.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння виражається в:</p> <p>а) самовільному залишенні поля бою – це залишення військовослужбовцем без дозволу командира простору, у межах якого він повинен вести бойові дії під час безпосереднього збройного зіткнення із супротивником, або тоді, коли є безпосередня загроза нападу супротивника, або перед початком атаки свого підрозділу. Тривалість залишення поля бою на кваліфікацію кримінального правопорушення не впливає;</p> <p>б) відмові під час бою діяти зброєю може виразитися у відкритій заяві військовослужбовця про небажання діяти зброєю в бою або у фактичному незастосуванні зброї в бою, коли була можливість і необхідність її застосувати, хоч відкрито військовослужбовець і не заявив про таке небажання;</p> <p>2) час вчинення кримінального правопорушення – під час бою (початок та закінчення бою визначається бойовою обстановкою та наказами відповідного командира).</p> <p>Умисне пошкодження зброї чи інших засобів ведення бою з метою уникнути участі в бою слід кваліфікувати за сукупністю кримінальних правопорушень - за статтями 411 і 429 КК України.</p> <p>Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту відмови діяти зброєю або з моменту фактичного припинення застосування зброї.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	військовослужбовець

Стаття 430. Добровільна здача в полон

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок несення військової служби під час бойових дій, який виключає добровільну здачу в полон.
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>здача в полон, вона може бути виражена як у формі дії, так і бездіяльності;</p> <p>Під добровільною здачею в полон розуміють добровільний перехід військовослужбовця, який навмисно перестав чинити опір ворогу, хоча мав фізичну можливість це робити, під владу противника;</p> <p>Вчинення правопорушення розпочинається з того, що військовослужбовець припиняє опір ворогові з метою здатися у полон. Це може проявлятися у тому, що військовослужбовець перед ворогом складає зброю, не застосовує її, подає противнику знаки, які свідчать про його намір здатися в полон (піднімає білий прапор, піднімає руки вгору, робить усні заяви про здачу в полон тощо), із зброєю чи без зброї виходить з місця дислокації власних військ та переходить у місце дислокації військ ворога, залишається на місці бою під</p>

	виглядом пораненого чи вбитого, очікуючи захоплення в полон, у той час коли його підрозділ переходить на нові позиції; Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту здійснення переходу військовослужбовця під владу противника. Саме з цього моменту він вважається військовополоненим.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мотив – боягузтво або легкодухість
Суб'єкт	військовослужбовець

Стаття 431. Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні

Безпосередній об'єкт	встановлений порядок виконання військовослужбовцем свого обов'язку в полоні
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я, честь і гідність особи
<i>Потерпіла особа</i>	інший військовополонений (за ч. 2, 3 ст. 431 КК України).
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 431 КК України добровільна участь військовополоненого в роботах, які мають військове значення, або в інших заходах, які завідомо можуть заподіяти шкоду Україні або союзним з нею державам, за відсутності ознак державної зради; ч. 2 ст. 431 КК України вчинення військовополоненим, що перебуває на становищі старшого, насильства над іншими військовополоненими; вчинення військовополоненим, що перебуває на становищі старшого жорстокого поводження над іншими військовополоненими дій, які принижують гідність військовополонених, спричиняють їм страждання і муки ч. 3 ст. 431 КК України вчинення військовополоненим дій, спрямованих на шкоду іншим військовополоненим можуть виражатися у відібранні у них одягу, харчів, примушенні до виконання робіт, які повинен виконувати інший, доносі адміністрації про порушення режиму тощо Роботами, що мають військове значення, визнаються будь-які роботи, спрямовані на будівництво військових об'єктів, виробництво військової техніки, боеприпасів, інших військових матеріалів. Під іншими заходами, які завідомо можуть заподіяти шкоду Україні або союзним з нею державам, визнаються організовані ворогом заходи, що сприяють посиленню сил ворога або послабленню України чи дружніх з нею держав.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + ч. 3 ст. 431 КК України корисливий мотив або мета – забезпечення поблажливого до себе ставлення з боку ворога.
Суб'єкт	ч. 1, 3 ст. 431 КК України будь-який військовослужбовець, що перебуває у полоні; ч. 2 ст. 431 КК України – військовополонений, який перебуває на становищі старшого

Стаття 432. Мародерство

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок несення військової служби під час ведення бойових дій
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	суспільні відносини власності
<i>Предмет</i>	особисті речі, що знаходяться при вбитих чи поранених – предмети обмундирування і особисті речі убитого чи пораненого (годинник, гроші та ін.). До них не відносяться озброєння і боеприпаси, документи, які мають військове значення, технічні засоби ведення війни та інші предмети, які збираються з метою подальшого бойового застосування.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: викрадення речей, що знаходяться при вбитих чи поранених (мародерство)

	може бути таємним або відкритим, із застосуванням насилля чи без такого; 2) місце вчинення кримінального правопорушення – поле бою (ділянка, де ведуться або велись бойові дії, а також ділянка тилу, яка піддається обстрілу противником); Для складу правопорушення мародерства не має значення, до якої армії належать вбиті і поранені, речі яких розкрадалися на полі бою.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	військовослужбовець

Стаття 433. Насильство над населенням у районі воєнних дій

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок додержання законів та звичаїв ведення війни;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	здоров'я, честь, гідність, право власності особи;
<i>Предмет</i>	майно, яке належить цивільним особам (населенню);
<i>Потерпіла особа</i>	фізичні цивільні особи (населення).
Об'єктивна сторона	ч. 1 ст. 433 КК України Формальний склад кримінального правопорушення: 1) насильство щодо населення включає різноманітні форми посягання на життя та здоров'я, честь і гідність цивільних осіб: вбивства, нанесення тілесних ушкоджень, зґвалтування, незаконне позбавлення волі тощо; Це кримінальне правопорушення є закінченим з моменту вчинення кримінально-протиправного діяння у формі насильства. 2) протизаконне знищення майна, яке належить населенню, під приводом воєнної необхідності; 3) протизаконне відібрання майна, яке належить населенню, під приводом воєнної необхідності; Протизаконним вважається таке знищення або відібрання майна, яке не викликалося обстановкою військових дій чи воєнною необхідністю. ч. 2 ст. 433 КК України Усічений склад кримінального правопорушення: розбій відносно населення. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або з погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я, незалежно від того, чи заволоділа винна особа чужим майном; Під населенням розуміють цивільних осіб, які мешкають і перебувають у районі воєнних дій, не входять до складу збройних сил і не беруть участі в масових стихійних збройних виступах, у тому числі біженці, евакуйовані та інші особи, що з тих чи інших причин опинилися в районі воєнних дій; Обов'язковою ознакою складу кримінального правопорушення за ст. 433 КК України є місце вчинення кримінального правопорушення – район воєнних дій (частина території, на якій певні угруповання військ ведуть воєнні дії, у зв'язку з чим на цій території не діють цивільні органи державної влади, а повнота влади належить військовому командуванню.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	військовослужбовець, що перебуває в районі воєнних дій.

Стаття 434. Погане поводження з військовополоненими

Основний безпосередній об'єкт	встановлений порядок додержання законів та звичаїв ведення війни
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя і здоров'я потерпілого
<i>Потерпіла особа</i>	1) військовополонений – особа, яка входить до складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, та яка потрапляє під владу противника. Режим воєнного полону поширюється також на особовий склад ополчень, загонів

	<p>добровольців, що входять до їх складу, особовий склад організованих рухів опору тощо;</p> <p>2) хворі та поранені – військовополонені, які через травми, хворобу чи інші фізичні або психічні розлади або інвалідність потребують медичної, допомоги чи догляду.</p>
Об’єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>Суспільно небезпечне діяння виражається у формі:</p> <p>1) поганого поводження з військовополоненими:</p> <p>а) яке мало місце неодноразово (два чи більше рази);</p> <p>б) пов’язане з особливою жорстокістю (поводження з військовополоненими, яким особі спричинюються серйозні фізичні та/або моральні страждання (позбавлення сну, харчування, води тощо);</p> <p>в) спрямоване проти хворих і поранених;</p> <p>2) недбале виконання обов’язків щодо хворих і поранених осіб полягає у протиправно недбалому виконанні обов’язків з надання їм лікарської допомоги і догляду за тими, хто цього потребує. Закон спеціально застерігає, що в таких випадках відповідальність за ст. 434 КК України настає тільки тоді, коли відсутні ознаки більш тяжкого злочину;</p> <p>Погане поводження з військовополоненими може виражатися в діях військовослужбовця, якими задається шкода здоров’ю, порушуються права і честь військовополонених (нанесення побоїв, спричинення тілесних ушкоджень, катування й інші прояви жорстокості).</p> <p>Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення однієї з чотирьох форм суспільно небезпечного діяння.</p>
Суб’єктивна сторона	<p>1) при поганого поводження з військовополоненими – умисел;</p> <p>2) при недбалому виконання обов’язків – необережність.</p>
Суб’єкт	<p>1) військовослужбовець;</p> <p>2) військовослужбовець, на якого покладено обов’язки по лікуванню хворих і поранених військовополонених і піклуванню про них (лікар, медсестра, санітар тощо)</p>

Стаття 435. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею

Безпосередній об’єкт	встановлений порядок додержання законів та звичаїв ведення війни в частині використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала
<i>Предмет</i>	емблеми Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала (зображення відповідно червоного хреста на білому тлі; червоного півмісяця на білому тлі; червоного ромбу на білому тлі), назви (слова «Червоний Хрест», «Червоний Півмісяць», «Червоний Кристал») і розпізнавальні сигнали (спеціальні міжнародновизнані допоміжні сигнали (світлові, радіо, електронні), що використовуються як захисні та розпізнавальні знаки для позначення осіб, рухомого та нерухомого майна)
Об’єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння, що виражається у:</p> <p>а) незаконному носінні знаків Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала – використання цієї символіки за її прямим призначенням особою, яка відповідно до чинного законодавства не мала на це права;</p> <p>б) у зловживанні прапорами чи знаками Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала або пофарбуванням, присвоєним санітарно-транспортним засобам означає, що особа, хоча й не порушує встановлених вимог під час використання прапорів та знаків, проте робить це у власних інтересах, що суперечить інтересам та цілям організації;</p> <p>Вказане зловживання може полягати, наприклад, у використанні військовими підрозділами пофарбування, яке імітує знаки Червоного Хреста та/або Червоного Півмісяця;</p> <p>в) зловживання пофарбуванням, присвоєним санітарно-транспортним засобам (санітарні наземні, водні і повітряні засоби, які постійно або тимчасово призначені виключно для санітарних перевезень і знаходяться під контролем сторони, що перебуває в конфлікті);</p> <p>2) час вчинення кримінального правопорушення:</p>

	а) в умовах особливого періоду, крім воєнного стану – ч. 1 ст. 435 КК України; б) в умовах воєнного стану – ч. 2 ст. 435 КК України; 3) <i>місце вчинення кримінального правопорушення</i> – район воєнних дій; Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення діяння.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	військовослужбовець

Стаття 435⁻¹. Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю

Основний безпосередній об'єкт	суспільні відносини, які забезпечують нормальне функціонування військовослужбовців
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	право власності, психічне здоров'я потерпілих
<i>Потерпіла особа</i>	1) військовослужбовець, який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації - будь-який військовослужбовець, який на постійній основі здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони; 2) його близький родич – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням; 3) член його сім'ї – особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 435-1 КК України 1) суспільно небезпечне діяння: а) образа честі і гідності військовослужбовцю – висловлювання (словесно, письмово) або у вигляді дії (ляпас, плювок, непристойний жест), у т.ч. здійснені публічно, які полягають у негативній оцінці особистості людини, виражені у формі, що суперечить встановленим правилам поведінки і вимогам загальнолюдської моралі. На відміну від наклепу, образа не несе у собі відомостей, що ганьблять потерпілого; б) погроза вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовцю, його близьким родичам чи членам сім'ї; ч. 2 ст. 435-1 КК України а) виготовлення матеріалів, які містять образу честі і гідності, погрозу вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовцю, його близьким родичам чи членам сім'ї – авторство (створення текстів, сюжетів), так і розмноження; б) поширення матеріалів, які містять образу честі і гідності, погрозу вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовцю, його близьким родичам чи членам сім'ї – доведення змісту матеріалів до відома багатьох людей. Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення одного із зазначених суспільно небезпечних діянь.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	військовослужбовець.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

<p>Родовий об'єкт</p> <p><i>Додаткові безпосередні об'єкти</i></p> <p><i>Предмет</i></p> <p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>суспільні відносини з охорони миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку;</p> <p>Мир – це становище, що характеризується відсутністю ворожнечі, відкритих політичних суперечок між державами, війни та збройних конфліктів.</p> <p>Безпека людства – це стан, за якого відсутня загроза війни, екологічної катастрофи чи інших дій, наслідком яких може бути масове знищення людей.</p> <p>Міжнародний правопорядок – це встановлений міжнародно-правовими нормами порядок, який забезпечує мирне співіснування народів, міжнародне співробітництво та безпеку людства.</p> <p>життя і здоров'я особи, воля, честь та гідність, власність, довкілля та інші блага.</p> <p>1) зброя масового знищення; 2) атмосфера, водні ресурси, рослинний і тваринний світ; 3) службові або житлові приміщення осі, які мають міжнародний захист; 4) символіка Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.</p> <p>1) військовополонені; 2) члени етнічної, расової чи релігійної групи; 3) представник іноземної держави, 4) члени екіпажу та пасажери судна, захоплені на морському чи річковому судні.</p>
<p>Об'єктивна сторона</p>	<p>Більшість кримінальних правопорушень з формальним складом. Діяння цих кримінальних правопорушень характеризується дією, тобто активною поведінкою особи, крім кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438, де можлива і форма бездіяльності. Деякі з них (наприклад, кваліфіковані склади таких кримінальних правопорушень, як застосування зброї масового знищення, піратство, порушення законів та звичаїв війни) є кримінальні правопорушення з матеріальними складами, оскільки вони вимагають настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків. Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 443 КК України сконструйоване як кримінальне правопорушення із формально-матеріальним складом.</p> <p>В деяких випадках кримінальним правопорушенням розділу із об'єктивної сторони властиві і інші ознаки. Зокрема, засоби вчинення кримінального правопорушення (застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом); знаряддя вчинення кримінального правопорушення (озброєне чи незброєне судно) та інші.</p>
<p>Суб'єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел. Для деяких кримінальних правопорушень обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони є мета (вербування найманців з метою їх використання у збройних конфліктах, піратство з метою одержання матеріальної винагороди, вбивство представника іноземної держави з метою провокації війни чи міжнародних ускладнень).</p>
<p>Суб'єкт</p>	<p>осудні особи, які досягли 16-річного віку, а кримінальному правопорушенню, передбаченого ст. 443 КК України – 14-річного віку.</p>
<p>Поняття та класифікація</p>	<p>Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку – це передбачені міжнародно-правовими актами та розділом XX Особливої частини КК України умисні суспільно небезпечні діяння, які спричиняють істотну шкоду миру, безпеці людства та/або міжнародному правопорядку чи загрожують спричиненням такої шкоди, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення.</p> <p>За безпосереднім об'єктом:</p> <p>1) кримінального правопорушення проти миру (статті 436-438, ст. 447 КК України); 2) кримінального правопорушення проти безпеки людства (статті 439-442 КК України); 3) кримінального правопорушення проти міжнародного правопорядку (статті</p>

Стаття 436. Пропаганда війни

Безпосередній об'єкт	міжнародний мир, тобто такий стан міжнародних відносин, за якого між державами (або народами) юридично відсутній стан війни чи воєнного конфлікту;
<i>Предмет</i>	матеріали, що містять заклики до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту (друковані чи рукописні матеріали, носії візуальної або аудіальної інформації)
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) публічні заклики до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту – активний відкритий вплив (усно чи письмово, з використанням будь-яких технічних засобів) на невизначену кількість людей; 2) виготовлення матеріалів, що містять заклики до вчинення зазначених дій – це первинне створення матеріалів, внесення до них змін, а також їх розмноження для розповсюдження; 3) розповсюдження цих матеріалів – це будь-яке їх відчуження іншим особам або розміщення для самостійного ознайомлення з ними (наприклад, розклеювання листівок і плакатів, розміщення відповідної інформації в мережі Інтернет).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Примітка:

Агресивна війна – це вид агресії, який характеризується масштабністю дій, поєднанням використання збройних сил з іншими засобами боротьби (економічними, дипломатичними, ідеологічним, інформаційними), постановкою та реалізацією певних політичних завдань: захоплення чужої території, поневолення чи пограбування іншого народу тощо;

Воєнний конфлікт – це спосіб вирішення суперечностей між державами із застосуванням воєнної сили або в разі збройного зіткнення всередині держави.

Стаття 436-1. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері охорони безпеки людства.
<i>Предмет</i>	символіка комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів; 1) символіка комуністичного тоталітарного режиму включає: а) будь-яке зображення державних прапорів, гербів та інших символів СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік, що входили до складу СРСР, держав так званої народної демократії та соціалістичних республік, що входили до її складу, крім тих, що є чинними прапорами або гербами країн світу; б) гімн СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік чи їх фрагменти; в) прапори, символи, зображення або інша атрибутика, в яких відтворюється поєднання серпа та молота, серпа, молота і п'ятикутної зірки, плуга (рала), молота і п'ятикутної зірки; г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які обіймали керівні посади в комуністичній партії, в органах влади та управління цих республік; г) символіку комуністичної партії або її елементи; д) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов'язаним з діяльністю комуністичної партії, зі встановленням радянської влади на території України; е) зображення гасел комуністичної партії, цитат осіб, які обіймали відповідні посади в цих республіках; є) назви областей, районів, населених пунктів, площ, скверів тощо, у яких використані імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в комуністичній партії, в органах влади та управління цих республік, працювали в органах державної безпеки; ж) найменування комуністичної партії; 2) символіка націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму включає:

	<p>а) символіку, найменування, зображення гасел Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини (НСДАП);</p> <p>б) державний прапор та герб нацистської Німеччини 1939-1945 років;</p> <p>в) зображення, написи, присвячені подіям, пов'язаним з діяльністю НСДАП;</p> <p>г) цитати осіб які обіймали керівні посади в цій партії, вищих органах влади та управління нацистської Німеччини та на окупованих нею територіях 1939-1945 років.</p>
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) виготовлення символіки – це первинне створення таких матеріалів (продукції), внесення до них змін, а також їх розмноження для поширення;</p> <p>2) поширення символіки – будь-яке їх розповсюдження для доведення до відома інших осіб або розміщення для самостійного ознайомлення з ними;</p> <p>3) публічне використання символіки – таке, що відбувається у присутності багатьох осіб або із застосуванням технічних засобів масового інформування (наприклад, під час виступу по радіо чи телебаченню);</p> <p>4) публічне виконання гімнів – відкрите виконання гімну у присутності невідзначеного, але значного кола осіб або із застосуванням технічних засобів масового інформування.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, а за ч. 2 ст. 436-1 представник влади.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 436-1 КК України)	<p>1) особою, яка є представником влади;</p> <p>2) повторно;</p> <p>3) організованою групою;</p> <p>4) з використанням засобів масової інформації.</p>

Стаття 436-2. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників

<p>Безпосередній об'єкт</p> <p><i>Предмет</i> (ч. 2 ст. 436-2 КК України)</p>	<p>суспільні відносини у сфері охорони безпеки людства.</p> <p>матеріали, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також представників окупаційної адміністрації Російської Федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України;</p>
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 436-2 КК України</p> <p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також представників окупаційної адміністрації Російської Федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях.</p>

	ч. 2 ст. 436-2 КК України виготовлення, поширення матеріалів, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також представників окупаційної адміністрації Російської Федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України
Суб'єктивна сторона	прямий умисел.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, а за ч. 2 ст. 436-1 представник влади.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 436-2 КК України)	1) службовою особою; 2) повторно; 3) організованою групою; 4) з використанням засобів масової інформації.

Стаття 437. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни

Безпосередній об'єкт	міжнародний мир як складова міжнародного правопорядку
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: ч. 1 ст. 437 КК України: 1) планування агресивної війни чи воєнного конфлікту – це діяльність щодо: постановки мети, якої суб'єкт бажає досягти, і завдань, які він хоче вирішити у результаті такої війни чи конфлікту (розроблення стратегії); складання програми дій (розроблення тактики); виявлення джерел; визначення безпосередніх виконавців і доведення до них планів; фіксації результатів планування (наприклад, у вигляді проєкту, мапи бойових дій, письмового наказу); 2) підготовка агресивної війни чи воєнного конфлікту – дії, спрямовані на забезпечення реалізації відповідних планів; 3) розв'язування війни чи конфлікту – це діяння дипломатичного або воєнного характеру, що створюють привід для початку війни або конфлікту (наприклад, пред'явлення ультиматуму іншій державі, різноманітні агресивно-провокаційні дії на кордоні тощо); 4) участь у змові, що спрямована на вищезазначені дії – наявність умисної спільної участі кількох осіб у вчиненні зазначених дій; ч. 2 ст. 437 КК України: 1) ведення агресивної війни або агресивних воєнних дій – це продовження вже розв'язаної агресивної війни (воєнного конфлікту), що охоплюються поняттям акту агресії.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	вищі посадові особи держави чи збройних сил, до компетенції яких належить питання планування та управління.

Стаття 438. Порушення законів та звичаїв війни

Основний безпосередній об'єкт	встановлений відповідними міжнародними актами та звичаями порядок ведення війни;
<i>Додатковий безпосередній об'єкт</i>	здоров'я військовополоненого або цивільної особи, відносини щодо охорони трудових прав цивільного населення, відносини власності (ч. 1 ст. 438 КК України), а також життя потерпілого від кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 438 КК України);
<i>Предмет</i>	1) національні цінності – об'єкти цивільного призначення (нерухоме і рухоме майно), зокрема національне майно, яке є матеріальним носієм культурних цінностей: пам'ятки архітектури, історії та мистецтва, археологічні пам'ятки,

<p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>рукописи, архіви, колекції, музеї, бібліотеки;</p> <p>2) засоби ведення війни, заборонені міжнародним правом (у разі їх застосування) – зброя та інші засоби, здатні заподіяти надмірні ушкодження, страждання людині чи серйозну шкоду природному середовищу; запалювальні кулі та кулі, що легко розширюються або розриваються в тілі людини; задушливі й отруйні гази; зброя, що вражає осколками; зброя, що породжує уламки, невидимі у рентгєнівських променях; протипіхотні міни та міни-ловушки; запальні зброя та боеприпаси; осліплююча лазерна зброя;</p> <p>1) військовополонені – комбатанти, які потрапили до рук противника, а також медичний персонал, служителі культу, військові юристи, інтенданти збройних сил сторони, що перебуває у збройному конфлікті;</p> <p>2) цивільне населення – мирні жителі воюючої сторони, які не беруть участі у воєнних діях і опинилися під владою противника на окупованій ним території.</p>
<p>Об’єктивна сторона</p>	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням – це будь-який протиправний акт або бездіяльність щодо військовополоненого чи цивільної особи, що супроводжується насильством над ними або приниженням їх честі та гідності (зокрема, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, катування, біологічні експерименти, вилучення органів і тканин людини тощо);</p> <p>2) вигнання цивільного населення для примусових робіт – направлення (видання наказу про залучення) цивільного населення для примусових робіт. Примусові роботи – ті, які цивільне населення виконує без його добровільної згоди за межами окупованої території (тобто за межами території проживання); які не оплачуються або оплачуються несправедливо; які не відповідають фізичним чи інтелектуальним можливостям працівників; до яких залучаються особи, котрі не досягли 18-річного віку; які пов’язані з мобілізацією працівників до організації, що має військовий чи напіввійськовий характер;</p> <p>3) розграбування національних цінностей на окупованій території – це захоплення окупантом таких цінностей та вивезення їх за межі окупованої території з метою повернення у власність іншої держави або окремих осіб. Окупованою є територія, зайнята збройними силами ворожої держави;</p> <p>4) застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом – це використання у збройному конфлікті зброї та інших засобів, що здатні заподіяти надмірні ушкодження, страждання людині чи серйозну шкоду природному середовищу;</p> <p>5) інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана ВРУ – напади не вибіркового характеру, наслідками яких можуть бути ураження не тільки військових, а й цивільних об’єктів; примус, використання природних умов і явищ для досягнення переваги над противником за допомогою ведення геофізичної та метеорологічної війни (землетруси, урагани, лавини, зсуви, цунамі тощо), використання будь-яких засобів впливу на природне середовище, зокрема на біоту, літосферу, гідросферу, атмосферу або космічний простір; примушування комбатантів ворога брати участь у воєнних діях, спрямованих проти їх держав; порушення недоторканності парламентарів; порушення договору про перемир’я; взяття у полон представників санітарного складу, священнослужителів та інших категорій осіб, які користуються спеціальним захистом; незаконне користування парламентськими чи національними прапорами, військовими відзнаками і форменим одягом ворога тощо;</p> <p>6) віддання наказу про вчинення таких дій – це форма керування начальником своїми підлеглими по службі під час збройного конфлікту для вирішення певних завдань, сутністю якої є вимога вчинити зазначені дії.</p>
<p>Суб’єктивна сторона</p>	<p>прямий умисел</p>
<p>Суб’єкт</p>	<p>службова особа, яка за своїми повноваженнями може віддавати відповідні накази (у разі відданні наказу про вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 438 КК України).</p> <p>Фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (у разі вчинення інших суспільно небезпечних дій, перелічених у цій статті).</p>
<p>Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 438 КК)</p>	<p>поєднані з умисним вбивством хоча б однієї людини</p>

України)	
----------	--

Стаття 439. Застосування зброї масового знищення

Безпосередній об'єкт	безпека людства в аспекті умов для його існування та відсутності загрози масового знищення людей;
<i>Предмет</i>	зброя масового знищення, що заборонена міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВР, а саме зброя, призначена для заподіяння масових втрат або руйнувань на великій території, що характеризується великою руйнівною спроможністю і дією протягом тривалого часу. Наразі це хімічна, біологічна, ядерна зброя, у перспективі – інфразвукова, радіологічна, надра радіочастотна, генетична, геофізична (тектонічна), променева.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: застосування зброї масового знищення – використання вражаючих властивостей зброї відповідно до її цільового призначення.
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 439 КК України)	1) загибель людей; 2) інші тяжкі наслідки (наприклад, заподіяння тілесних ушкоджень великій кількості людей, зруйнування або пошкодження багатьох будівель та споруд, забруднення довкілля на значній території тощо).

Стаття 440. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення

Безпосередній об'єкт	суспільні відносини у сфері обігу зброї масового знищення, які забезпечують міжнародний правопорядок та безпеку людства;
<i>Предмет</i>	зброя масового знищення, що заборонена міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВР України.
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) розроблення – дії зі створення зброї, які передують її виробництву (розроблення теоретичних основ будови і дії зброї та їх дослідно-конструкторська перевірка, подібні роботи зі збільшення вражаючих властивостей зброї тощо); 2) виробництво – дії з безпосереднього створення реальних одиниць зброї для практичного використання (зокрема, її будівництво виготовлення, випробування); 3) придбання – одержання зброї будь-яким способом (наприклад, купівля, обмін, викрадення, прийняття як подарунка або винагороди); 4) зберігання – контрольоване винним утримання зброї у своєму фактичному володінні; 5) збут – будь-яке оплатне чи безоплатне відчуження зброї іншій юридичній чи фізичній особі або державі; 6) транспортування – це переміщення зброї з одного місця в інше за допомогою транспортних засобів (у тому числі через митний кордон України).
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 441. Екоцид

Основний безпосередній об'єкт	екологічна безпека людства, тобто такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей;
<i>Предмет</i>	рослинний, тваринний світ, атмосфера, водні ресурси, а також можуть виступати земля, надра, інші компоненти екосистеми і космічний простір.
Об'єктивна сторона	Матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) суспільно небезпечне діяння: а) дії, спрямовані на масове знищення рослинного світу – це руйнування екосистеми певного регіону, пов'язане зі знищенням рослинного покриву або принаймні виду чи сукупності видів і форм рослинних співтовариств; б) дії, спрямовані на масове знищення тваринного світу – це дії, які спричинили загибель великої кількості представників дикої фауни, знищення популяції або певного виду тваринного світу в тій чи іншій місцевості або водоймі;

	<p>в) дії, спрямовані на отруєння атмосфери або водних ресурсів – насичення цих ресурсів критичною масою шкідливих для людини, тваринного або рослинного світу речовин (передусім хімічних), здатних викликати їх захворювання чи смерть (загибель);</p> <p>г) вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу – дії, пов'язані з використанням будь-яких засобів впливу на навколишнє природне середовище для зміни – шляхом умисного управління природними процесами – динаміки, складу або структури Землі, включаючи її біосферу, літосферу, гідросферу, атмосферу, а також космічний простір.</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок у вигляді:</p> <p>а) фактичного масового знищення рослинного світу;</p> <p>б) фактичного масового знищення тваринного світу;</p> <p>в) фактичного отруєння атмосфери або водних ресурсів;</p> <p>г) загрози спричинення екологічної катастрофи.</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечними діями та суспільно небезпечними наслідками</p>
Суб'єктивна сторона	умисна форма вини
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 442. Геноцид

<p>Основний безпосередній об'єкт</p> <p><i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i></p> <p><i>Потерпіла особа</i></p>	<p>безпека існування національних, етнічних, расових та релігійних груп як складова безпеки людства;</p> <p>життя, здоров'я, свобода, честь і гідність людини;</p> <p>а) національна група (нація) – історична спільність людей, що складається в ході формування спільності їх території, економічних зв'язків, літературної мови, деяких особливостей культури і характеру, які становлять її ознаки;</p> <p>б) етнічна група (етнос) – група людей, об'єднаних спільними об'єктивними і суб'єктивними ознаками (походженням, мовою, культурою, територією проживання, самоусвідомленням тощо);</p> <p>в) расова група (раса) – група людей, що характеризується основною сукупністю спадкових прикмет, які відрізняють її від іншої класифікаційної та приналежної до того самого роду одиниці;</p> <p>г) релігійна група – група віруючих громадян одного й того ж культу, віросповідання, напрями, течії або толку, які добровільно об'єдналися з метою спільного задоволення релігійних потреб.</p>
Об'єктивна сторона	<p>ч. 1 ст. 442 КК України</p> <p>Матеріальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) суспільно небезпечне діяння:</p> <p>а) позбавлення життя членів вищезазначених груп;</p> <p>б) заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень;</p> <p>2) суспільно небезпечний наслідок;</p> <p>3) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.</p> <p>ч. 1 ст. 442 КК України</p> <p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>1) створення для певної групи життєвих умов, розрахованих на повне чи часткове її фізичне знищення, передбачає проведення заходів, що роблять неминучою загибель людей (заборона займатися діяльністю, що є основним джерелом їх існування, зараження навколишнього середовища небезпечними для життя речовинами тощо);</p> <p>2) скорочення дітонародження чи запобігання йому – протиправна статевая стерилізація осіб у репродуктивному віці, насильницької контрацепції, примушування жінок до вчинення абортів, створення умов для окремого проживання чоловіків та жінок, заборони шлюбів між членами однієї расової, етнічної чи національної групи тощо;</p> <p>3) насильницька передача дітей з однієї групи в іншу – вилучення дітей у батьків, які належать до однієї групи, проти їх волі та передача іншим особам, які не є родичами цих дітей і належать до іншої групи;</p> <p>ч. 2 ст. 442 КК України:</p>

	Формальний склад кримінального правопорушення: 1) публічні заклики до вчинення зазначених дій, 2) розповсюдження матеріалів з такими закликами. 3) виготовлення матеріалів із закликами до геноциду.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета – повного або часткового знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи (ч. 1 ст. 442 КК України), Метою виготовлення матеріалів із закликами до геноциду є їх розповсюдження (ч. 2 ст. 442 КК України).
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 443. Посягання на життя представника іноземної держави

Основний безпосередній об'єкт	особиста безпека осіб, які користуються міжнародним захистом, як складова міжнародної безпеки – системи міжнародних відносин, що засновані на дотриманні усіма державами загально визнаних принципів і норм міжнародного права;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя людини
<i>Потерпіла особа</i>	представник будь-якої іноземної держави або інша особа яка має міжнародний захист: глава держави, у тому числі кожний член колегіального органу, який виконує функції глави держави згідно з її конституцією, глава уряду, міністр закордонних справ, які знаходяться в іноземній державі, а також члени їхніх сімей, які їх супроводжують; будь-який представник або посадова особа іншої держави, будь-яка посадова особа чи інший агент міждержавної організації, який має право відповідно до міжнародного права на спеціальний захист від будь-якого посягання на його особистість, свободу і гідність, а так само члени його сім'ї, що проживають разом з ним.
Об'єктивна сторона	Формально-матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) вбивство особи, яка має міжнародний захист; 2) замах на вбивство зазначеної особи.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета: а) здійснити вплив на характер діяльності особи, яка має міжнародний захист; б) здійснити вплив на діяльність держави чи організації, яку ця особа представляє; в) спровокувати війну; г) спровокувати міжнародні ускладнення.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку.

Стаття 444. Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист

Основний безпосередній об'єкт	особиста безпека осіб, які користуються міжнародним захистом, як складова міжнародної безпеки;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	свобода людини;
<i>Додатковий факультативний об'єкт</i>	здоров'я людини;
<i>Предмет</i>	службові або житлові приміщення осіб, що мають міжнародний захист (приміщення дипломатичних представництв, консульських установ, штаб-квартир і представництв міжнародних міждержавних організацій, резиденції глав цих установ, архіви, приватні резиденції представників держави чи посадових осіб міжнародних організацій тощо);
<i>Потерпіла особа</i>	особа, яка має міжнародний захист (детальніше ст. 443 КК).
Об'єктивна сторона	Формальний склад: ч. 1 ст. 444 КК України 1) напад на службові або житлові приміщення осіб, які мають міжнародний захист – незаконне вторгнення в таке приміщення з подальшим його захопленням або вчиненням погрому, висуненням певних вимог;

	2) викрадення такої особи; 3) позбавлення її волі; ч. 2 ст. 444 КК України 4) погроза вчинення зазначених дій
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета: а) здійснити вплив на характер діяльності особи, яка має міжнародний захист; б) здійснити вплив на діяльність держави чи організації, яку ця особа представляє; в) спровокувати війну; г) спровокувати міжнародні ускладнення.
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Стаття 445. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала

Безпосередній об'єкт	порядок використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала
<i>Предмет</i>	емблеми Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала (зображення відповідно червоного хреста на білому тлі; червоного півмісяця на білому тлі; червоного ромбу на білому тлі), назви (слова «Червоний Хрест», «Червоний Півмісяць», «Червоний Кристал») і розпізнавальні сигнали (спеціальні міжнародно визнані допоміжні сигнали (світлові, радіо, електронні), що використовуються як захисні та розпізнавальні знаки для позначення осіб, рухомого та нерухомого майна)
Об'єктивна сторона	Формальний склад кримінального правопорушення: дії, спрямовані на незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала. Стаття 445 КК України передбачає загальну норму про незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел
Суб'єкт	фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку

Стаття 446. Піратство

Основний безпосередній об'єкт	принципи свободи відкритого моря і свободи судноплавства
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	життя, здоров'я, воля і гідність особи, а також відносини власності
<i>Предмет</i>	а) морське судно – це судно, яке відрізняється від тих, що плавають виключно у внутрішніх водах, у межах захищених вод або в районах чинності портових правил; б) річкове судно – це самохідна чи несамохідна плавуча споруда, призначена для пересування внутрішніми водними шляхами (річками, озерами, каналами). Не є предметом кримінального правопорушення: військовий корабель; судно, що належать державі або експлуатується нею, коли воно використовується як військово-допоміжне або для митних, або поліцейських цілей; судно, що виведене з експлуатації або поставлене на прикол;
<i>Потерпіла особа</i>	члени екіпажу або пасажирів морського чи річкового судна.
Об'єктивна сторона	Формально-матеріальний склад кримінального правопорушення: 1) захоплення – це протиправний вплив на особу, яка керує транспортним засобом, унаслідок чого суб'єкт кримінального правопорушення отримує контроль над транспортним засобом; 2) насильство щодо екіпажу чи пасажирів судна – умисний, протиправний фізичний вплив на потерпілого (заподіяння побоїв, удару, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, зв'язування, інший спосіб позбавлення чи обмеження волі), за допомогою якого порушується фізична недоторканність особи; 3) пограбування екіпажу чи пасажирів – відкрите викрадення майна, що належить потерпілим від кримінального правопорушення;

	<p>4) інші ворожі дії – обстріл, підпал, затоплення, садіння судна на міліну, руйнування його іншим чином, знищення або пошкодження морського навігаційного обладнання чи вантажу; розміщення на судні пристроїв або речовин, які можуть знищити його, завдати йому чи вантажу збитків або створити загрозу безпеці плавання цього судна; взяття членів екіпажу чи пасажирів як заручників або залучення їх до примусових робіт; здійснення контролю над судном шляхом залякування тощо.</p> <p>Обов'язковою ознакою піратства є місце його вчинення – відкрите море або інше місце поза юрисдикцією будь-якої держави.</p> <p>Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту, коли вина особа заволоділа судном чи іншим майном та отримала можливість розпоряджатися ним. Застосування насильства щодо екіпажу чи пасажирів судна та інших ворожих дій щодо них вважається закінченими з моменту вчинення зазначених дій незалежно від настання суспільно-небезпечних наслідків.</p>
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + корисливий мотив + мета: а) одержання матеріальної винагороди або іншої особистої вигоди (плати, яку отримує пірат за участь у піратських діях; б) одержання майна пасажирів або екіпажу судна внаслідок їх пограбування).
Суб'єкт	фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.
Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 446 КК України)	<ol style="list-style-type: none"> 1) повторно; 2) загибель людей; 3) інші тяжкі наслідки.

Стаття 447. Найманство

Основний безпосередній об'єкт	міжнародно-правові відносини, предметом яких виступають такі принципи міжнародного права, як невторчання України у внутрішні справи інших держав та відмова від війни як засобу вирішення спірних питань міжнародної політики, які є основою миру, мирного і взаємовигідного співробітництва України з іншими державами;
<i>Додатковий обов'язковий об'єкт</i>	суспільні відносини у сфері встановленого законом порядку службової діяльності (ч. 2 ст. 447 КК України), життя особи (ч. 3 ст. 447 КК України).
Об'єктивна сторона	<p>Формальний склад кримінального правопорушення:</p> <p>ч. 1 ст. 447 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) вербування найманців – дії, що спрямовані на укладення угоди про незаконну участь особи як найманця у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях за матеріальну чи іншу винагороду; 2) фінансування – забезпечення найманців коштами, зокрема, на їх утримання (винагорода за їхні діяння), харчування, обмундирування і спорядження, що є необхідним для ведення відповідних бойових дій; 3) матеріальне забезпечення – безпосереднє надання найманцям обмундирування, спорядження, засобів зв'язку, харчування, медикаментів, зброї, боєприпасів, засобів захисту, створення для них навчальних баз, полігонів, шпиталів тощо; 4) навчання найманців – проведення занять з метою набуття ними знань і навичок з використання зброї та військової техніки, планування і забезпечення бойових та інших насильницьких дій, аналізу й оцінки тактичної та оперативної обстановки, управління підлеглими, взаємодії та прийняття рішень тощо; 5) використання найманців у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях – безпосереднє залучення їх до виконання бойових завдань під час таких конфліктів чи дій; <p>ч. 4 ст. 447 КК України</p> <ol style="list-style-type: none"> 6) участь найманця у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях – безпосереднє виконання найманцем у такому конфлікті бойових завдань, що ставлять йому особи, від яких залежить отримання ним матеріальної винагороди.
Суб'єктивна сторона	прямий умисел + мета: <ol style="list-style-type: none"> а) використання найманців у збройних конфліктах, воєнних або насильницьких діях, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, перешкоджання діяльності органів державної влади чи порушення територіальної цілісності (ч. 1 ст. 447 КК України); б) одержання матеріальної винагороди (ч. 4 ст. 447 КК) + корисливий мотив (ч. 4 ст. 447 КК України).

Суб'єкт	<p>1) фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (ч. 1 ст. 447 КК України);</p> <p>2) службова особа (ч. 2 ст. 447 КК України);</p> <p>3) найманець (ч. 4 ст. 447 КК України) тобто а) спеціально завербована в Україні чи за її межами для того, щоб брати на території України чи території інших держав участь у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, перешкоджання діяльності органів державної влади чи порушення територіальної цілісності; б) бере участь у воєнних або насильницьких діях з метою одержання будь-якої особистої вигоди; в) не є ні громадянином (підданим) сторони, що перебуває у конфлікті, ні особою, яка постійно на законних підставах проживає на території, яка контролюється стороною, що перебуває у конфлікті; г) не входить до особового складу збройних сил держави, на території якої здійснюються такі дії; д) не послана державою, яка не є стороною, що перебуває у конфлікті, для виконання офіційних обов'язків як особи, яка входить до складу її збройних сил.</p>
Кваліфікуючі ознаки	<p>ч. 2 ст. 447 КК України</p> <p>1) вчинення службовою особою з використанням службового становища;</p> <p>ч. 3 ст. 447 КК України</p> <p>2) призвели до загибелі людини.</p>
Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 447 КК України)	<p>1) припинила участь у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях;</p> <p>2) повідомила про свою участь у конфлікті, воєнних або насильницьких діях або іншим чином сприяв припиненню або розкриттю злочинів.</p>

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 17. Ст. 71.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Національного банку України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 58 Конституції України (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) : від 9 лютого 1999 р. *Офіційний вісник України*. 1999. № 7. Ст. 255.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) : від 19 квітня 2000 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 39. Ст. 1662.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) : від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп/99. *Офіційний вісник України*. 1999. № 44. Ст. 71.
7. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Крупка Дмитра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81, частини першої статті 82 Кримінального кодексу України, Костіна Володимира Володимировича, Мельниченка Олександра Степановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 82 Кримінального кодексу України та за конституційною скаргою Гогіна Віктора Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81 Кримінального кодексу України (справа про перегляд вироку особі, караній на довічне позбавлення волі) : від 16 вересня 2021 № 6-р(II)/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 80. Ст. 5079.

Базова (основна)

8. Кваліфікація злочинів : навчальний посібник / Г.М. Анісімов, О.О. Володіна, І.О. Зінченко та ін. ; за ред. М.І. Панова. Харків : Право, 2016. 356 с.
9. Конопельський В.Я., Плужник О.І., Резніченко Г.С. Основи кримінального права : навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2021. 302 с.
10. Кримінальне право України. Особлива частина : збірник задач / За заг. ред. д.ю.н., проф. Савченка А.В. та к.ю.н., доц. Мостепанюк Л.О. Київ: НАВС, 2018. 101 с.
11. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник. Конспект лекцій / Дідківська Г.В., Нікітін Ю.В., Мірошніченко С.С., Курбатова І.С., Бодунова О.М., Гмирін А.А., Завидняк І.О., Лугіна Н.А., Мудряк Т.О., Топчій В.В., Драган О.В. ; За загальною редакцією Топчія В.В. Ірпінь, 2021. 206 с.
12. Кримінальне право України. Особлива частина. Навчальний посібник / В.Л. Ортинський, К.Б. Марисюк, Я.В. Ступник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 424 с.
13. Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посіб. / А.А. Васильєв, О.О. Житний, Є.О. Гладкова та ін.; за заг. ред. проф. О.М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
14. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. ; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.
15. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, висновками Верховного Суду : станом на 01.01.2021 / упоряд. С.Г. Туманов. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 976 с.
16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. 2-е вид., перероб і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
17. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. Литвинова О.М. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 528 с.
18. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 9-е вид., переробл. та допов. Київ : Юридична думка, 2019. 1288 с.

19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За заг. ред. доктора юрид. наук, проф. І.М. Копотуна. Київ : Професіонал, 2021. 912 с.
20. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Станом на 20 січня 2018 року / За заг. ред. Глунька В.В. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2018. 784 с.
21. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальному судочинстві / упоряд.: Вереша Р.В., Карпунцов В.В. Київ : Алерта, 2022. 322 с.
22. Словник Загальної частини кримінального права України / авт.-упоряд. С.Ф. Денисов, М.В. Пузиревський. Чернігів : Десна Поліграф, 2018. 536 с.
23. Сухонос В.В., Сухонос В.В., Білокінь Р.М. Кримінальне право України. Особлива частина. Суми : Університетська книга, 2020. 672 с.
24. Туркот М.С., Столітній А.В., Шмаленя С.В., Снігар М.І. Кримінальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини. Київ : Норма права, 2022. 1104 с.

Допоміжна

25. Criminal Law of Ukraine (Punishment and Other Criminal Measures: National Approach) : Training Manual / Ye.L. Streltsov, V.O. Tulyakov, E.E. Kuzmin ; Nat. Univer. "Odesa Law Acad.". Odesa : Helvetica, 2020. 80 p.
26. Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування : монографія ; В.Я. Тацій, В.І. Борисов, Л.М. Демидова та ін. ; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, Л.М. Демидової. Харків : Право, 2017. 400 с.
27. Андрушко А.В. Кримінальна відповідальність за незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги. Київ : ТОВ «РІК-У», 2019. 228 с.
28. Балабко В.В. Злочини проти життя та здоров'я особи : кримінальна відповідальність медичних працівників : монографія. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2017. 287 с.
29. Берзін П.С., Коротюк О.В. Кримінальне законодавство України ХІХ – ХХІ століть. Збірник нормативно-правових актів у 6-ти томах. Київ : ОВК, 2020. 2568 с.
30. Берило О.Г. Теоретичні аспекти кримінальної відповідальності за ненадання допомоги хворому медичним працівником. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 224 с.
31. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В.Я. Тацій (голова), В.І. Борисов (заст. голови) та ін.. ; Нац. Акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 1064 с.
32. Вереша Р.В. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами (порівняльно-правовий аспект). *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11 число 1 (29). С. 53-61.
33. Відповідальність за військові злочини : практ. посіб. / упоряд. : Ю.І. Руснак. Київ: Центр учб. літ., 2016. 263 с.
34. Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них. Київ : Видавничий дім «Освіта України», 2018. 928 с.
35. Демидова Л.М., Назарчук В.В. Кримінально-правова охорона національної безпеки України : кримінальна відповідальність за ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації Харків : Право, 2019. 400 с.
36. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). Київ: Ваіте, 2019. 288 с.
37. Дудоров О.О., Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою: аналіз законодавчих новел. *Новітні кримінально-правові дослідження 2021: Альманах наукових праць*. 2021. С. 21-31.
38. Дудоров О.О., Вознюк О.О., Чернявський С.С. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255-1, 255-2, 255-3, 256 Кримінального кодексу України): науково-практичний коментар. Вид-во : Норма права, 2021. 130 с.
39. Дудоров О.О., Ємельяненко В.В. Мовчан Р.О. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння транспортним засобом: аналіз законодавчих новел. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 277-286.
40. Дудоров О.О., Каменський Д.В., Титаренко С.С. Стаття 205-1 Кримінального кодексу України як антирейдерська заборона : проблеми тлумачення, застосування і вдосконалення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2021. №1. С. 116-135.

41. Калініченко Ю.В. Кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину : монографія. Харків : Право, 2019. 256 с.
42. Карпенко М.І. Злочини проти встановленого порядку несення військової (військові злочини) : наук.-метод. посіб. Харків : Право, 2016. 315 с.
43. Коваленко І.А. Фальсифікація та обіг фальсифікованих лікарських засобів : кримінально-правове дослідження. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 232 с.
44. Колос М.І. Українське кримінальне право : походження, розвиток і сучасність : монографія. Київ : Освіта України, 2019. 833 с.
45. Коротюк О.В. Кримінально-правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності. Київ : ОВК, 2019. 1008 с.
46. Корупційна злочинність в Україні : сучасний стан, детермінанти та запобігання : навчальний посібник /автор. кол.: В.В. Василевич, О.М. Джужа, А.О. Джужа, О.Г. Колб, О.І. Колб, Н.В. Кулакова, Ю.О. Левченко, А.В. Микитчик, С.І. Мінченко, С.А. Мозоль, Т.В. Миронюк, Г.С. Поліщук, Е.В. Расюк, А.В. Савченко ; за заг. ред. проф. О.М. Джужи та доц. Е.В. Расюка. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 340 с.
47. Крайник Г.С. Кримінальна відповідальність за забруднення або псування земель в Україні : монографія. Харків : Друкарня Мадр., 2019. 204 с.
48. Кримінальне право України : навчальний посібник для підготовки до іспитів / упоряд. І.В. Тетарчук, Т.Є. Дяків. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 239 с.
49. Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси : постатейний покажчик правових позицій Верховного Суду – Великої Палати та Касаційного кримінального суду (практика 2020 року). / упор. Ткачук О.М. Харків : Право, 2021. 378 с.
50. Бурда С.Я., Гарасим П.С., Кісілюк Е.М., Созанський Т.І. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: посібник для підрозділів Національної поліції у схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 48 с.
51. Куц В.М., Мамотенко О.П. Незаконне поводження з аналогами підакцизних товарів (кримінально-правові аспекти). Київ : Норма права, 2020. 200 с.
52. Куц В.М., Цховребов А.О. Кримінальна відповідальність за безпосереднє втручання у забезпечення правопорядку. Київ : Норма права, 2020. 184 с.
53. Лазаренко А.М., Остапчук Л.Г. Деякі аспекти застосування медіації в теорії кримінального права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №1. С.232-234.
54. Лісниченко Л. Кримінально-правова характеристика грабежів і розбійних нападів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 253-257.
55. Марін О. Відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Київ : Дакор, 2021. 272 с.
56. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права : концептуальні основи. Київ : ОЛДІ+, 2017. 582 с.
57. Олейніков Д.О., Харитонов Є.І., Сичевський В.В. Науково-практичний коментар до Розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України). Харків : Право, 2016. 232 с.
58. Орловський Б.М. Кримінально-правовий захист фізичної особи : національна та зарубіжна регламентація : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 428 с.
59. Павлишин К.О. Крадіжки, вчинені неповнолітніми : кримінологічний аналіз. Харків : Право, 2019. 272 с.
60. Панов М.І. Загальні засади кваліфікації злочинів : лекція. Харків: Право, 2016. 104 с.
61. Панов М.І. Понятійний апарат кримінального права та його наукове і практичне значення : наук. ст. Харків : Право, 2018. 48 с.
62. Петков С.В., Журавльов Д.В., Дрозд О.Ю., Дрозд В.Г. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення. Законодавство, актуальна судова практика, коментарі, роз'яснення, міжнародний досвід. Київ : ЦУЛ, 2022. 442 с.
63. Пилипенко І.В. Кримінально-правова протидія самоправству. Київ : Алерта, 2021. 300 с.
64. Підгородинський В.М. Злочини проти честі та гідності особи в теорії кримінального права : монографія / наук. ред. Є.Л. Стрельцов. Одеса : Юридична література, 2019. 350 с.
65. Пономаренко Ю.А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія. Харків : Право, 2020. 720 с.

66. Провоторов О.П. Юридичні особи в кримінальному праві України. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 188 с.
67. Рубашенко М.А. Кримінальна відповідальність за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України : монографія. Харків : Право, 2016. 288 с.
68. Савченко А. Кримінальна відповідальність за катування в Україні та зарубіжних країнах : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2018. 240 с.
69. Саченко А.П. Практика Європейського суду з прав людини. Кримінальний аспект. Київ : Дакор, 2022. 208 с.
70. Семенишин М. Об'єктивні ознаки бандитизму за кримінальним законодавством України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 258-264.
71. Семенюк О. Вина як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони злочинів у сфері охорони державної таємниці. *Юридична Україна*. 2016. № 9/10 (165-166). С. 36-43.
72. Семенюк О. Об'єкт злочинів у сфері охорони державної таємниці. *Юридична Україна*. 2016. № 7/8 (163-164). С. 56-63.
73. Сичевський В.В. Науково-практичний коментар до Розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України). Харків : Право, 2016. 230 с.
74. Слабченко О.А., Савченко А.В., Семенюк О.О., Смаглюк О.В. Кримінальна відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 164 с.
75. Собко Г.М. Психічне насильство : кримінологічні та кримінально-правові засади протидії. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 484 с.
76. Соловей Д.Ю. Еволюція законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) (1919-1959 рр.) : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 204 с.
77. Сотула О.С., Кияшко О.О. Посягання на життя державного чи громадського діяча : ретроспектива та компаративістика. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 246 с.
78. Сотула О.С., Саїнчин О.С. Кримінально-правова характеристика та основи розслідування умисних вбивств. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 928 с.
79. Сучасне кримінальне право України : наукові нариси : монографія / за ред. Н.А. Мирошніченко, Є.Л. Стрельцова. Одеса : Юрид. літ., 2017. 476 с.
80. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України : монографія. Харків : Право, 2016. 256 с.
81. Тихий В.П. Вибрані праці з конституційного і кримінального права / передм. В.Я. Тація ; упоряд.: А.А. Яковлев, О.М. Сарнавський. Харків : Право, 2017. 848 с.
82. Туляков В.О. Парадигми кримінального права : навчально-методичний посібник. Одеса : НУ «ОЮА», 2022. 41 с.
83. Туркот М.С. Військові кримінальні правопорушення: Розділ XIX Особливої частини Кримінального кодексу України з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини, Верховного Суду України, Верховного Суду, апеляційних і місцевих судів. Київ : Норма права, 2021. 478 с.
84. Тютюгін В.І., Рубашенко М.А. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / відп. ред. В.І. Тютюгін. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 336 с.
85. Українська кримінологічна енциклопедія / за заг. ред. В.В. Чернея, В.В. Сокурєнка ; упоряд. О.М. Джужа, О.М. Литвинов. Харків : Нац. акад. внутр. справ ; Київ : Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримін. асоц. України ; Золота миля, 2017. 804 с.
86. Ус О.В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції. Харків : Право, 2018. 368 с.
87. Хавронюк М.І. Кримінальна відповідальність за постановлення суддею неправосудного судового рішення: міжнародні стандарти, законодавство України та інших держав Європи. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Том 4. С. 83-95.
88. Хавронюк М.І. Кримінальні проступки : науково-практичний коментар статей Кримінального кодексу України. Київ : Дакор, 2022. 266 с.
89. Харь І.О. Суб'єкт злочину у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення. *Юридична наука*. 2017. № 4. С. 41-60.
90. Харь І.О. Суб'єкт злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту. *Юридична наука*. 2017. № 2. С. 99-124.

91. Харь І.О. Теоретичні і прикладні проблеми суб'єкта злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. *Юридична наука*. 2016. № 8. С. 96-129.
92. Хелік В.В. Поняття та зміст порушень правил безпеки дорожнього руху особами, які керують транспортними засобами. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. №2. (8). С. 168-177.
93. Чернявський С.С., Дудоров О.О., Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255-1, 255-2, 255-3, 256 Кримінального кодексу України). Науково-практичний коментар. Київ : Норма права, 2021. 130 с.
94. Чуб І.М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронюваного органу, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця : монографія. Харків : Право, 2017. 232 с.
95. Чуваков О.А. Злочини проти основ національної безпеки України : проблеми кримінально-правової теорії і практики. Одеса : Фенікс, 2017. 362 с.
96. Шаблистий В.В. Коломієць В.Ю. Тілесне ушкодження як злочин проти життя та здоров'я людини за кримінальним правом України : монографія ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В.В. Шаблисто-го. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. 164 с.
97. Шаблистий В.В., Галемін О.А. Кримінальна відповідальність за хуліганство, пов'язане з опором особам, наділеним владними повноваженнями під час виконання службових обов'язків чи іншим громадянам, що припиняли хуліганські дії : монографія. за заг. ред. д.ю.н., доц. В.В. Шаблисто-го. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 164 с.
98. Янко В.М. Деякі проблемні аспекти встановлення змісту ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 109 КК. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 2 (82). С. 139-145.